

इदं पुस्तकं रघुनाथगण्डर्वे पत्रे ३२६ पंथ १०००
अथ तंत्रसारप्रारंभः

“ ”

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

३
नेसा
२

तागविलासे। कथमपिमनुमेनंप्रणशिष्यायकसैनित्तुललिलकायत्वेष्टुशायदद्यात्॥महातीर्थ
उपरागमसि सर्वत्र न होषः तथा च विल्लमं मधिरुप। साधुष्टे त्वया प्रत्यक्षं त्वामिमेकलं तव
कृष्णकथितं पूर्ववसिष्टावमहात्मने॥ २२॥ वसिष्ठोऽपि सुपुत्राय मन्त्रिप्रेतवो नृचरौ प्रसन्न
हृदयस्थः पितामेकरुणानिधिः कुरुते वै महातीर्थं त्वयैव पर्वणि दत्तवान्॥ इत्यादिवैशेष
यनसंहितायां शौनके प्रतिव्यासवाक्ययोगिनीतंत्रे। निधीयंतु पितुर्मंत्रं तथा मोक्षमहस्पव स्
प्रदं लक्ष्मिं स्त्रिया दत्तं संस्कारेणैव शुध्यति॥ २४॥ यत्तु साध्वी चैव सदाचारगुरुभक्ता जितैर्दिया॥ म
र्वतं शीतं त्वं ज्ञास्व शीलाष्टजने रता। गुरुयोग्या भवेत्सा दिविषया परिवर्जिता। स्त्रियो दीक्षा
शुभाप्रोक्ता मातृश्चाष्टगुणास्तृता॥ २६॥ इदं तु सहुरोरुपासितमं उपरं। तथा च भैरवैतंत्रे। स्त्री
यामं शोपदेशं तु न कुर्याद्गुरुवित्तनं॥ मातृदिति। उपासितेष्टगुणं। श्रुत्यासितेषु भक्तमित्य
र्थः। सिद्धमंत्रविषयं वेति केचित्। वृत्ततस्तयोगिनीतंत्रे स्त्रीपदं विधवापरं। एकया यपत्नाते॥ स्व
प्रलये त्वेकाले गुरोः प्राणं निवेद्येत्। वरपत्रे कुरुमेन लिखित्वा ग्रहणं शुभं। ततः श्रुतिमवाप्नोति

॥ राम।
२१

त्यन्याविफलं भवेत्तथा। इदं तु सहुरोरभावे तत्तं भवेत्तस्मादेव गृहीयात् स्वप्रेतुनियमो न हीति नार्ह
वक्तव्यं॥ अत्र सिद्धादि नियमो नास्ति। दीक्षां विना तपस्य उष्टृतात्॥ प्रथमं सानिद्रप्यते। दिव्यं ज्ञानं या
तो दद्यात्कुर्यात्पोष्य संवयात्। तस्मादीक्षेति साप्रोक्ता मुनिभिस्तैवेदिभिः॥ २३॥ सर्वांशमेष्टु दीक्षा॥
याचावश्यकतां। तथा च॥ दीक्षामूलं जपं सर्वं दीक्षामूलं परंतपः। दीक्षामाश्रित्य निवसेय उक्तं रात्रि
मेव सन् ॥ २४॥ अदीक्षिता ये कर्तव्यं तज्यतादिकाः क्रियाः। न भवन्ति प्रियस्तेषां शिलायास्तुतवीत्रव
या देवी दीक्षा विहीनस्य न सिद्धिर्न वसद्गतिः। तस्मात्सर्वप्रयत्नेन गुरुणा दीक्षितो भवेत्॥ अदीक्षि
तो हि मरणे रौद्रवं नरकं व्रजेत्। तस्मादीक्षां प्रयत्नेन सदा कुर्याद्युतांशिकां॥ कल्पेष्टृष्टान्मंत्रैवैवो
गृह्णाति न राधमः॥ मन्त्रं तत्र सहस्रेषु निःकृतिं नैव विद्यते॥ नादीक्षितस्य कार्यं स्यात्तथा भिन्नियमैर्
तैः। नतीर्थं गमनेनापि न च शरीरं यत्रैः॥ अतः सहुरोरहितदीक्षाः सर्वकर्माणि साधयेत्। तत्र
षडुक्तं लंमं दीक्षेत्॥ तथा॥ स्वतारं सप्तकोष्ठानां मधुकुलान्भजेन्म॥ वाराहेतंत्रे॥ ताराचक्रं

जे
नंसा-
३

राशिचक्रं नाम चक्रं तथैव च। तत्र वेत्सगुणमंत्रो नान्य चक्रं विचारयेत्। इति तत्प्रधानतया बोद्धव्यं तथा च
धनिमंत्रं च गृहीयादकुलं वतथैव च। इत्यादिवचनात्। तत्र वैकविचारस्यावश्यकत्वात्। प्रथमतः।
स्तत्रिदृश्यते। तत्र च। नृसिंहार्कवराहणां प्रसादप्रवणस्य च। सपिंडाक्षरमंत्राणां सिद्धादीन्नेव शोधये
त्। स्वप्रलब्धे स्त्रियादत्रैमालामंत्रं यत्र तरे वैदिकेषु यस्मिन्नेषु सिद्धादीन्नेव शोधयेत्। मुंडमालायां
कालातारा महविद्या बोउषी भुवनेश्वरी भैरवी छिन्नमस्ता च विद्या धर्मावती तथा। वगला
शुली सिद्ध विद्या मातंगी कमलात्मिका। एतादृशमहोदेवि महाविद्या प्रकीर्तिताः। नात्र सिद्धो
द्यपेक्षान्तिननस्तत्र विचारणा कालाधि शोधनं नास्ति न चामित्रादिद्वयं सिद्धविद्या महवि
द्यात्यागसेवा परिश्रमः। नास्ति किंचिन्महोदेविदः स्वसाध्यं कथंचन। इत्यादिवचनात्। माला
मंत्रस्त्वाराहीये विचारणा धिकामंत्रमालामंत्राः प्रकीर्तिताः। नष्टं सकस्य मंत्रस्य सिद्धादीन्नेव।
शोधयेत्। हंसस्याष्टाक्षरस्यापि तथापंचाक्षरस्य च। एकद्वि त्रिविजस्य सिद्धादीन्नेव शोधयेत्। ए

राम
३

x ज ५

काक्षरस्य मंत्रस्य मालामंत्रस्य सर्वेति वैदिकस्य वमंत्रस्य सिद्धादीन्नेव शोधयेत्। प्राणप्रतिष्ठा मंत्रस्य सिद्धादी
न्नेव शोधयेत्। इत्यादिवचनेषु देवविचारो नास्तीति। वस्तुतस्तु प्रशंसापरोक्षं सर्वत्र विचारस्यावश्य
कत्वेऽदृष्टव्यं कदाचित्। वैदिमंत्रस्य स्त्रियादौ प्राप्ता तत्र होषप्रशंसापरोक्षं सर्वत्र विचारस्यावश्य
मृदृष्टादिति सांप्रदायिकाः। तत्र कुलकुलभेदे हि वक्ष्यामि मंत्रिणामिह तस्याच निवेद्ये। वाद्यगि॥
भूतलाकाशाः पंचाशत्त्रिपयः क्रमात्। पंचहस्त्यः पंचदीर्घाः विहंताः संधि संभवाः कादयः पंचशः
वत्तलसंहताः समीहिताः। आ आहुक चटते पयसा मारुताः। इदं ऐल्लं ठपे फरसा माग्रेयाः। उडे।
ओमोडदवल्लं पार्थिवाः अमृजोवृद्धपभावसाः कर्णः। लिनी अमुमं सप्तमं शक्तिनाभसाः।
साधकस्याक्षरं सर्वमंत्रस्यापि तदक्षरं यदेकधृतं देवतं तानीयात् कुलं हितं। ओमस्यावारुणमि
त्रं आग्नीयस्यापि मारुतं। मारुतं पार्थिवानां च दिपुग्रीयमंभसां। चकारात् आग्नीयपार्थिवानां च
नाभसं सर्वमंत्रस्यादिरुद्रेव शलियेत्। इति कुलकुलविचारः। अथ राशिचक्रं अथादृष्टं मेघः
उक्तमेमृष्टवः। लिनीमिपुनः। लिप्येककटः। ओडोसिंहः। चं आश्वसहकन्या। कवर्गे तुला च

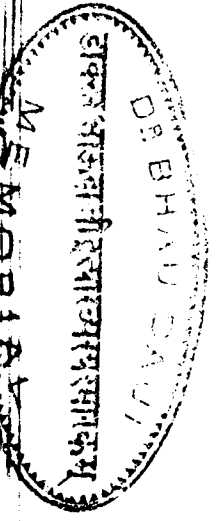
x ए १

वर्गद्वयिकाः। त्वर्गंधचुम्ब त्वर्गोमकरः। त्वर्गंजंभः। यवर्गोमीनः। रेखाद्वयं पूर्वपरेण क्रियात्। तन्म
ध्यतोयाम्यज्वरेभेदात्। एकैकमीशाननिष्पत्तये तद्वृत्ताश्रयाद्योविलिखेत्ततोर्णात्। वेदाग्निवह्नियु
गलश्रवणासिसंख्यान्यंवेष्टुचाणसदपंचचतुष्टयाज्ञान्। मेघादितःप्रविलिखेत्सकलांस्तुवर्णा
न्। स्वराशीनामनुकूलंमंत्रंभजेत्। तथाच। स्वतादराशिकोष्टानामनुकूलान्भजेन्मन्त्रेण। इतिवक्त्र
म्। राशीनांशुद्धताज्ञेयात्पजेच्छुभेतिव्ययम्। स्वराशेमंत्रराशेतेगणनीयेविचक्षणैः। यदातुस्वरा
शेरत्तानंतदासाधकानामाचक्षरसंबन्धिनंशुशियेहीनगणयेत्। साध्याद्यक्षरंशुशितंगणयेत्
साधकात्तरात्। इतिगमार्चनचंडिकायां। एकपंचनवबांधवाःस्मृतानेत्रमष्टदशमश्चसेवकाः
वह्निरुदमुनेयस्तपोशकाद्वादशाष्टदादशाष्टचतुरस्तुघातकाः। चतुरस्तुघातकाः। इतिविलि
खिषयं। गमार्चनचंडिकाधृतत्वात्। सत्त्वादौषमष्टवर्जनीयं। षष्ठाष्टदादशाभिवर्जनीयानीतिव
चनात्। अथलघोधनंश्रुत्वंधुपुत्रशुक्लत्रकाः। अरण्यधर्मकामायव्ययाद्वादशाराशयः। ना
मावुत्पमेनेष्टंशुभाशुभफलंभवेत्। वैल्लवेत्तशुभस्थानेवंधुरितिपाठः। वंध्यस्थानेशुभेतिपाठः॥

तत्र सत्रे। तत्र मंत्राद्यवर्णननाम्नाद्याद्यसंज्ञावागणयेद्यदिष्टं वाग्रष्टमं द्वादशं तु वा। रिष्टमं त्रयवर्णः।
स्यात्तत्र न तस्यादितं भवेत्। इति राशिचक्राः। अथात्र अग्निदेवाः। इन्द्राणीमात्राः। इन्द्रकृतिका राक्षसाः।
अल्लुल्लुसेहिणीमात्राः। एतन्मन्त्रिणदेवाः। विश्वामित्राः। ओङ्कारदेवाः। दक्षिणराक्षसाः। उरु
तिदेवाः। हणविष्णु राक्षसाः। तथदशरथदेवाः। धृतेष्टराक्षसाः। नयकमृत्नाराक्षसाः। वज्रव
धराक्षसाः। अत्ररषाट्मात्राः। मन्त्रवर्णदेवाः। यथानिष्टराक्षसाः। लघुनाभिवरराक्षसाः। वष
पूर्वभद्रपराक्षसाः। यमहउत्तरभद्रपराक्षसाः। अत्रः। लंतेदेवीदेवाः। तथावर्णिगलातंत्रं। उ
त्तरदक्षिणराक्षसाः। ऊर्वाक्षसाः। इत्यरेत्यापश्चिद्युग्राकर्तव्यावस्वर्णिनी। अश्विन्यादिक्रमेणै
व विस्त्रिंशत् राक्षसाः। पुनः। कल्पमात्रविधानेन तन्मन्त्रोवर्णकां लिखेत्। पक्षैकयष्टिद्वयावनिष्ठ
राक्षसादिदिष्टयुगापत्ताः। युगैकद्वित्रिद्वयावनिष्ठादिष्टद्वेकपक्षादिदेवाः। वर्णाः क्रमात्पुनः
त्योत्तरेव तं गतावभौ। तथावनिष्ठं। एतान् राक्षसं चैव भरण्या दातुं रोहिणी। इमात्रमात्राणां

ॐ
तंसा
५

कुः॥ नत्तत्राणिमनीषिणः॥ ज्येष्ठाशतभिषासृलधनिष्ठाश्वेवकृतिका॥ चित्रामद्याविशस्वास्तुका
रससदेवताः॥ अग्निनीरेवतीपुष्यस्वातिहस्तपुनर्वसुः॥ अरुणधामृगशिरःश्रवणादेवतारकाः
तथाच॥ स्रजानोपरमाप्रीतिर्मध्यमाभिर्नजातिष्ठ॥ रतोमात्रुषयोनीशीवैरंहोनवदेवयोः॥ जन्मसं
दिपक्षेप्रत्यहिसाधकोवधः॥ मित्रं परममित्रं वज्रमोदीनिष्ठनः पुनर्वज्रजन्मत्तोयपंचमसम
मानिवर्जनीयानिनत्तत्राणि॥ तथाच॥ रसाष्टनवभद्राणि युग्मयुग्मगतान्यपि॥ दूतगणिनभ
द्राणि रूपादि॥ स्रनत्तत्रादेवनत्तत्रंगणनीयं॥ स्रनत्तत्राज्ञाने॥ स्रनामाद्यत्तरसंबंधिनत्तत्रादेवग
णनीयमिति॥ प्रादक्षिण्योनगणयेत्॥ साधकाद्यत्तरात्तुभीः॥ इति नत्तत्रवक्रमः॥ अथोक्तं
चक्रम॥ चतुरश्रोस्तिलिहृणैश्चतुर्कोष्टसमन्वितो॥ चतुर्कोष्टेष्वेव शोकोष्टसमन्वितो॥ इति या
वत्॥ अकारादिवर्णान् चतुर्कोष्टेष्वप्रादक्षिण्येन लिखेत्॥ तत्रक्रमः॥ इंद्रेप्रियः रुद्रो नवानेव युगा
को॥ दिक्षु॥ सत्वष्टु॥ सोऽरु॥ चतुर्दश॥ भौतिकेष्टु॥ पाताल॥ पंचदश॥ वह्निः॥ हिमांशु॥ कोष्टे॥ वर्णांश्चि

११५
५

लेखिभिर्वात्क्रमशस्तुधीमान्॥ नामाद्यत्तरमारभ्यवावन्मंत्रादिमात्तरं॥ चतुर्भिः कोष्टे देवैकमि
ति॥ चोष्टचतुष्टये॥ पुनः चोष्टगकोष्टेषु सवती नानाश्रितः॥ सवती दक्षिणतः॥ तथाच॥ विश्वसूरे
दक्षिणवर्तयोगेन कोष्टवर्णलिखेत्॥ क्रमात्॥ येनैव लिख्यनं कुर्यात्तेनैवोपानं स्मृतम्॥ सिद्धः सा
ध्याः स्वसिद्धो रिः॥ क्रमाज्ज्ञेया विवर्तणेः॥ सिद्धः सिद्धनिकालेन साध्यस्तजयहोमतः॥ स्वसिद्धो
श्रुणदेवदिपुष्टुलं निहंतेति॥ सिद्धाणां बांधवः प्रोक्ताः साध्यस्तसेवकाः स्मृताः॥ स्वसिद्धाः पोष
कोत्तेयाः श्रवणोच्चातकाः स्मृताः॥ जपेन वं॥ सिद्धः स्यात्सेवकोधिकसेवया॥ पुसातिपोषकोभीष्टं घा
तकोनाशयेदुवं॥ सिद्धसिद्धीययोक्तेन द्विगुणात्सिद्धिसाधकाः॥ सिद्धः स्वसिद्धो धेतपत्तिर्द्विर्हेति यो
धवान् साध्यो सिद्धो द्विगुणकः साध्यसाध्यो निरर्थकः॥ तत्तत्सिद्धो द्विगुणकः साध्यो द्विर्हेति गोत्र
जान्॥ स्वसिद्धसिद्धो धेतपत्तत्साध्यो द्विगुणाधिकान्॥ तत्तत्सिद्धो ग्रहादेव स्वसिद्धादिः स्वगोत्रहा
अदिसिद्धः सुतानहन्त्यात्॥ अदिसिद्धस्तुकन्यकाः॥ तत्तत्सिद्धस्तुपत्नीस्तद्विर्हेति साधकम्॥ इ
त्युक्तं चक्रमः॥ गणितं चेलिखितं॥ पातयेद्दिग्दुर्गां वयाणीतां च भैरवीम्॥ कर्णस्तत्रसोभव

ॐ
नेसा
६

तत्र ईशानादिपुण्यायते। राशिवक्रं लिखित्वा। त्रिपुराभुवने शीवपीठेशीचैवयं वक्रं वासुदेवं श्रियं
चैव भिन्नमलां च वं डिकां। ईशानाद्यं विवक्ष्यते क्रमाच्च हरितं तथा। ईशानाद्यं चैव हेरं भपितामहमनंतं
महामायां च कालीं च यदन्यसौ मयदेवते। ईशानाद्यमिति। ईशानकोणे चैव तत्पर्यं। पंचाशदि
लिखित्वा नीलाकोणादिकं क्रमात्। अत्रक्रमपदेन हि गतकोणानामपि ग्रहणं मातापितृकृतं
नामदेवमेव परिष्कृतं। सर्वकर्माणि यद्योगं शास्तेतन्मेव वीक्षणम्। इति ह चक्रपदं। नामाणां तु स
माभ्यधावद्देवाणां गोचरं। संशुद्धौ ग्रहणं कुर्यादशुद्धौ न कदाचन धनं पुत्रं च लाभं च निधनं चैव
विक्रायं। मुक्तिं सौख्यं च धर्मं च अरिं मित्रं च कामदं। भीषणं कोष्ठं च विंशत्येव चक्रकोष्ठमितीदितं अ
त्रापि दक्षिणक्रमात्। इति ह चक्रं। अथाकडमचक्रं। रेखाद्वयं पूर्वपदेण कुर्यात्तमं धनं याम्यत्र
वेरभेदात्। महेशरत्नोधिपंति क्रमेण तिर्वक्तव्या वायुद्रुताशनेन। अकारादिहकारांतान् लीवि
हीनां लिखेत्ततः। एकैकक्रमतो लिख्यान्मेषादिपुष्ट्यांतकात्। गणयेत्क्रमशो भेदेनामादिकानि
कात्तिकान्। मेषादिनोहि मीनांतं क्रमशो गणयेत्तु धीः। सिद्धौ च सुसिद्धौ न्यूनः सिद्धादयः पु

मा
शुभ
६

कोष्ठान्मेकादशा न्याकुर्वेदेन परिपूरयेत्। अकारादि लकारांतं लिखेत्कोष्ठेषु तत्त्ववि

तु ५३

न्य। नवैकपंचमेसिद्धाः साध्याः षट्दशयुग्मके। स्वसिद्धास्त्रिंशत्पुरुषो वेराष्टहादशी रिष्टः। एतत्तैक
चित्तं देवि अकडमादिकमुत्तमं। इदं तु गोपालविषादकेमेव। गोपाले अकडं दशः। स्मृतइति च
नात्। अपरमणिधनिचक्रं। तच्च यथा। प्रथमं पंचकोष्ठेषु दशदीर्घक्रमेण तत्र द्वयं द्वयं लिखेत्तत्र विचा
रेषु लसाधकाः। शेषे चैकैकशो वर्णान् क्रमशः लिखेत्तु धीः। षट्कालकालविषयदग्निस्मृद्वे
दखाकाशाप्यन्यदहनाः खलसाध्यवर्णः। युग्मद्विपंचविषयसंयुक्तं शशांकयोमासि वेदशाशि
नः खलसाधकार्णाः। नामाज्जलादकधवाहसुभक्तं शेषं तानोभयोर्बुधक शेषसृणधनं स्या
त्। अस्मार्थः। साध्यवर्णान् स्वरुच्यजनरूपेण पृथक् कृतान्। युग्माद्यं कैरुणयित्वा। अष्टसंख्या
भिर्हेत्वा। उभयोः साध्यसाधकायोरधिकं कृणुं शेषं पूर्यते धनं ज्ञानां मंत्रं दद्यात्। मंत्रश्चेदणीभव
ति तदा मंत्रः शुभदायको भवति। धनीवेत्तु। तं शान्ते। मंत्रो यद्यधिकांकः स्यात्तन्मंत्रं जज्ञयेत्तु
धीः। समेपि च जपेन्मंत्रं न जपेत्तु धनाधिकं। अन्ये सृष्ट्युविजानीयात्तस्मात्कृण्विर्वर्जयेत्। तथा
इदं नैव रविपंचदशीतु वेदक्यायुधाष्टनवभिर्गुणितान् यसाध्यवर्णान्। दिग्धुगिर्दिक्

६५

x. षट्कालाद्यं कैरुणितान् कृत्वा तेषां साधकानां मातृसत्त्व

॥ जे ॥
तत्तत् ॥
॥ ७ ॥

॥ २ ॥

तिगतापि मुनीषु वेदबद्धदिभिश्च गुणितानि र्थसाधकारणान् ॥ इत्यादिवचनं विल्लुविषयं गमार्चनचं
इकाष्टादितिकेचित् ॥ वस्तुतस्तु पूर्वस्यैव विवरणं तथा हि ॥ इदं सनेत्र इत्याद्यनंतरं नामार्णको
वाभिहत्या देवादि रुडं कृताक्रमेण साकमध्यक्रमं ॥ रुडयामले साध्यां कान्साधको कांश्चिद्वर
येदुहसंख्यया गुणिते तु हतां कानां वक्ष्ये संजायते स्फुटं ॥ तदं कं कथयाम्यत्र एकदशयुहस्थि
तं ॥ इत्युक्तं षष्ठकालेत्पुक्तं ॥ प्रकारान्तरं यथा ॥ नामाद्येत्तरमारभ्य यावन्मंत्रादिसंभवेत् ॥ विधा
कृत्वा स्वरेभिर्भ्रतदन्पद्विपरीतकम् ॥ अथार्थः ॥ साधकानामाध्यत्तरान्मातृकावक्रो गणनाया
यावन्मंत्रादिमात्तरं तत्संख्यं त्रिगुणीकृत्य सप्तभिर्हत्वाधिकं करणेष्वेवं धनं स्यात् ॥ तदन्पदिति ॥ मं
सस्यता मंत्राद्येत्तरमारभ्य यावत्साधकात्तरं भवेत् ॥ तावत्संख्यं सप्तगुणं कृत्यो विभिर्हरेत् ॥ अन्य
द्य साधनामस्वरव्यञ्जनभेदेन द्विगुणीकृत्या साधकानाम्नास्वरव्यञ्जनभेदेन द्विगुणीकृत्यसा
धेन युतं कृत्याष्टभिर्हरेत् ॥ अथ दीक्षाकालः ॥ मंत्रारंभस्तु वै वै समस्तपुरुषार्थदः ॥ वैराग्यरत्नलो
भस्यात् ज्येष्ठेन भरणे भवेत् ॥ अथाहं च पुनोऽशः स्यात्पूणीर्षः प्रावणं भवेत् ॥ प्रज्ञानांशो भवेद्भद्रं च

॥ ७ ॥

नीरत्नसंवयः ॥ कार्तिके मंत्रसिद्धिः स्यात् मार्गशीर्षे तथा भवेत् ॥ पौषे तु शत्रुपीडा स्यात् नवमेधा विवर्धनं फा
ल्गुने सर्वकामः स्यात् मलमासं विवर्जयेत् ॥ चैत्रे तु गोपालं विषये गौतमी योक्तव्यम् ॥ मधुमासे भवेद्दीक्षा
दुःखायेति वचनात् ॥ अत्र मासः सौर एव सौरमासे शुभादीक्षान चंदेन वतारके ॥ इति गौतमीयात् ॥
अथ वारनियमः ॥ रविवारे भवेद्दत्तं सोमे र्वांतिर्भवेत्किल ॥ अथु रंगारके हंति तत्र दीक्षां विवर्जयेत्
बुधे सौंधर्यमाप्नोति ॥ ज्ञानं स्यात्तु हस्यतौ ॥ शुक्रे सौभाग्यमाप्नोति यशोहानिः शनैश्च ॥ अथ तिथि
निर्णयः ॥ प्रतिपदि कृतादीक्षान्नोपकरीमता ॥ द्वितीयायां भवेद्ज्ञानं तृतीयायां पुविर्भवेत् चतु
र्थ्यां वित्तनाशः स्यात् पंचम्यां दुष्टवर्धनं षष्ठ्यां ज्ञानक्षयः सौख्यं लभते सप्तमीदिने ॥ अष्टम्यां बुद्धिना
शः स्यात् नवम्यां वैपुल्यः स्यात् ॥ दशम्यां राजसौभाग्यमेव वरं दश्यां पुविर्भवेत् ॥ हस्तस्य भवति सिद्धिः स्या
अथोदरपाददिदता ॥ तिर्यग्योनि चतुर्दश्यां हानिर्मासावसाने ॥ पक्षांते धर्मदृष्टिः स्यात् ॥ रक्षायां वि
वर्जयेत् ॥ संध्यागर्तित निधौ बभ्रुकं पोल्कानि पातनं ॥ एतान्न्यांश्च दिवसाः श्रुत्युक्तांश्च विवर्जयेत् ॥
हादृशमधिकर्तव्यं यथाशक्मयापि वा ॥ इति यत्र बोद्धव्यं विधानं तद्विल्लुविषयं गमार्चनचं इकाष्टे

जे
नंसा
८

त्वात्। ययोदशीचतुर्दशीप्रशस्तासर्वकामक॥ इतिसनत्कुमारवचनात्। अथनक्षत्रनिर्णयः। अश्विः।
न्यासुखमाप्नोतिभरणमरणंभवेत्। रुद्रिकायांभवेन्मृत्युर्मद्यायांहुःखमोचने
पुनर्वसुधनाह्यः स्यात्पुष्यशत्रुविनाशनं। अश्लेषायांभवेन्मृत्युर्म
द्यायांहुःखमोचनं। सौंदर्यंपूर्वफल्गुणं प्राप्नोतिनवसंशयः। ज्ञानंचैत्रफल्गुणंहुःखमोचनं
भवेत्। चित्रायांज्ञानसिद्धिः स्यात्स्वात्यांशत्रुविनाशनं। विशाखायांमृत्युर्वानरुधायांबंधुवर्धनं
चित्रायांज्ञानंमिद्धिः स्यात्स्वात्यांशत्रुविनाशनं। ज्येष्ठायांसुतेहानिः स्यान्मूलकीर्तिविवर्धनम्॥
पूर्वषाढेत्तुराषाढेभवतांकीर्तिदायिकोऽथवणायांभवेद्दुःखीधनिष्ठायांदरिद्रता। बुद्धिःशतभिष
यांस्यात्पूर्वभाद्रेस्तुखीभवेत्। सौख्यंचैत्रभाद्रेवरेवत्यांकीर्तिवर्धनम्। तथायोगादिनिर्णयोवि
श्वसारे। शुभःसिद्धश्चाशुषाचक्रवर्गयोगःततःपरं। प्रीतिःसौभाग्ययोगश्चयोगस्ततःपरं। ह
र्षेणवततोयोगःसर्वतंत्रसुखावहः॥ बहुकालवतैतिलवतैतिलश्चवणिज्जास्तदनेतरं करेण
निशुभात्पेवसर्वतंत्रेषुभाविनि। अथेत्ननिर्णयः। हृषेसिंहचकन्यायाधुर्मनीत्येत्नयोचिं

सुम
८

इताराबुद्धलेचकुर्यादीताप्रवर्तनं॥ शुक्लपक्षेभूमादीतारुक्षेष्वापंचमादिकं॥ निषदुमासेस्ततस्तद्विशे
षोमुनिभेदतः॥ षष्ठेभादपदेईशेतथाऊसाचतुर्दशी॥ कार्तिकेनवमीशुक्लामार्गेशुक्लाचतुर्थीको
षौषचनवमेशुक्लामाघेशुक्लाचतुर्थीका॥ फाल्गुनीनेवमेशुक्लाचैत्रकामचतुर्दशी॥ वैशाखेचात
याचैवज्येष्ठेदशहरतिथिः॥ आषाढेपंचमीशुक्लाप्रावणेकृष्णपंचमी। पतानिदेवपर्वणितीर्थको
टिफल्गुभेत्। अन्यच्चमत्तं॥ चैत्रयोदशीशुक्लावैशाखैकादशीसिता॥ ज्येष्ठेचतुर्दशीकृष्णाआषाढेना
गपंचमी। आषाढैकादशीभाद्रेरोहिणीसंयुताष्टमी। अश्विनीचमहापुण्यामहाष्टम्याष्टमीतदा का
र्तिकेनवमीपुण्याशुक्लामार्गशीर्षेतथासिता॥ षष्ठीचतुर्दशीषौषमाघेपेकादशीसिता॥ फाल्गु
णीचसिताषष्ठीवैतिकालस्यनिर्णयः॥ योगिनीतंत्रे। अथनेविषुवेचैवग्रहणेचंद्रसूर्ययोः। रवि
संज्ञातिदिवसेयुगाद्यायांस्तुदेवशि। मन्वन्तरास्तुसर्वास्तुमहाप्रजादिनेतथा॥ चतुर्थीपंचमीचैव
चतुर्दशीषाष्टमीतथा॥ तिथयःशुभदाःप्रोक्ताइतिवचनात्। चतुर्दशीषाष्टमीचैवेतिशक्तिविययोत
तःकल्पोक्तत्वात्॥ निंदितेषपिकालेषुदीतोक्ताग्रहणेषुभा॥ सूर्यग्रहणकालस्यसमानोनास्तिध

ॐ
तंसा.
८

तले॥ तत्रयद्यत्कृतं सर्वमनंतफलदं भवेत्॥ इति संक्रमणे वैवर्त्यस्य ग्रहणे तथा॥ तत्र लग्नादिकं किंचि
न्नविचार्य कथंचन॥ नवारतिथिमासाद्य शोधनं स्वर्ग्यपर्वणि॥ एवं चंद्रग्रहणेपि॥ तथा मासस्य सृज्जे
न क्रूर्याच्छांतिकी दीक्षा मुपरक्ते दिवाकरो॥ ने क्रूर्यादौ सवीनात्तु यद्विचंद्रसमो ग्रहः॥ अमावस्यासो
मवारं भौमे वैवर्त्यदर्शनी॥ सप्तमीरविवारं च स्वर्ग्यपर्वणतैः समाः॥ योगिनी तंत्रे॥ ग्रहणे च महाती
र्थे नास्तिकालस्य निर्णयः॥ शिष्यानाह यगुरुणा कथया दीयते तदा॥ तदा लग्नादिकं किंचिन्नवि
चार्य कथंचन॥ तथा॥ सर्ववारग्रहाः सर्वे नक्षत्राणि च राशयः॥ यस्मिन्नहनि संतुष्टो गुरुः सर्वशुभा
वहाः॥ तथा॥ ग्रहणे च महातीर्थे नास्तिकालस्य निर्णयः॥ गंगायां भास्करैस्तैर्विरजे चंद्रपर्वते॥ च
ले च मंत्रं जेत यो कन्याश्रमेषु च॥ न गृहीयात्ततो दीक्षा तीर्थे च ते पुनर्पति॥ वागही तंत्रे॥ शुक्रस्तोत्र
द्विवाहृष्टो गुर्वदिभ्यो भवेद्यदि॥ मेघट्टं शुक्रसिंहे पुनरादीक्षान विद्यते॥ अथ माला निर्णयः॥ तर्जनी
मध्यमा नामाक निष्ठा चेति ताः क्रमात्॥ तिस्रो गुल्यस्त्रिपर्वणो मध्यमा वैक पर्विका॥ पर्वहयं मध्य
माया मेरुत्तेनोपकल्पयेत्॥ अनामामध्यमारभ्य के निष्ठादिति एव च॥ मध्यमायाश्च पितृयै तर्जनीमृ

शम
८

लपर्वणि॥ तर्जनीयाग्रेततो मध्यो जपेत्सत्तु पापकृता॥ इति श्रीक्रमवचनात्॥ हंसवारं मेघरे॥ पर्वहयमना
माया परिवर्तेन वै क्रमात्॥ पर्वत्रयमध्यमाया तर्जनी के समाहरेत्॥ अक्षि माला समाख्याता सर्वे मंत्र
प्रदीपिता॥ अनामा मूलमारभ्य प्रदक्षिणक्रमेण तर्जनी मूलपर्यंतं वर्माला प्रकीर्तिता॥ अंगुली
र्न विभुंती तकिंचिद्वर्कं वितेतले॥ अंगुलीनां विद्योगाश्च फिडे च स्रवते जपः॥ अन्यथापि॥ अंगुल्य
ग्रेव यज्जप्तो यज्जप्तमेकलंघनात्॥ पर्वसंधि च यज्जप्तं तत्तर्व विष्कलं भवेत्॥ गगनावधिमुह्यं
यो जपेत्तु जपं यतः॥ गृहं तिसृत्तसंख्येन गणयेत्सर्वथा बुधः॥ सप्तकुमारैः॥ क्रमोक्तममते माला मा
तृकारैः॥ चमेव कैः॥ सविंदु कैः साष्टवर्षैः तर्जतनकर्मणि॥ शुभदिक्चंद्रोत्तुष्टु रावोष्टौ प्रकीर्ति
ताः॥ तथा॥ अकारादीनां वर्णाणां कवर्गीदीनां चांतिमवशांसावृत्तारं कृत्वा पर्वमुच्चार्य॥ पश्चा
मंजुषः कार्यः॥ अनेन प्रकारेण छेत्ररात संख्या जपो भवति॥ अंतर्बते तु पलक्षणं सविंदुवर्ष
चार्य पश्चान्मंत्रं जपेद्बुधः॥ अकाराक्षि कोरांत भिंदु युक्तं विभाज्य च॥ वर्णमाला समाख्याता बुद्धो म
विलोमका॥ इति नारदवचनात्॥ अथ मालायां मणि विनियोगः॥ पञ्चवीतादिभिर्मालावहियोगेष्टा

ॐ
नमो
१०

पुष्पतः रुद्राक्षशंखपद्माक्षमुवाणीवकमौक्तिकैः स्फटिकैर्मणिरत्नैश्च सौवर्णैर्विद्रुमैस्तथा रजतैः कण्ठ-
लैश्च पृष्ठस्थस्य मालिका चंगुलीगणनादेकं पर्वणष्टगुणं भवेत् पुञ्जीवेदशगुणं शतं शंखैस्सहस्रकं
शवालैर्मणिरत्नैश्च दशसाहस्रिकं स्मृतं तदेव स्फाटिकैः प्रोक्तं मौक्तिकैर्लक्ष्यमुच्यते पद्माक्षैर्दशका-
हं स्यान्सौवर्णैः कोटिरुच्यते ऊशयंधाकोटिशतं रुद्राक्षैः स्यादनेतकं सर्वविद्विहितामालाकरणं सु-
क्तिफलप्रदा पद्माक्षैरिति विस्तविषयं पद्माक्षैर्विद्वितामालाकरणं नाशिनीमता ऊशयंधिमयी
मालासर्वपापप्रणाशिनी पुत्रेवीवफलं कृत्वा कुरुते पुत्रमेव निर्मितारूपमणिभिन्नपमालेपित-
प्रदा प्रवालैर्विद्वितामालाप्रयच्छेत्पुष्कलं धनं भैरवीविद्यायावागहीतं त्रे सुवर्णमणिभिर्माला-
स्फाटिकीशंखनिर्मितां प्रवालैरेव वा ऊयोत्पुञ्जीयं विवर्जयेत् पद्माक्षं चैव रुद्राक्षं दंडाक्षं च विषे-
षतः त्रिपुरा मंत्रजपादौ तुरन्तं चंदनबीजादिभिरिति प्रशस्ता तथा च तंत्रजने रक्तचंदनबीजादि-
भोगदामोत्तदा भवेत् वैष्णवी तु लसीमाला गजदंतौ गणेष्वरे त्रिपुरायाजपे माला रुद्राक्षैः रक्त-
चंदनैः मणिनियमं तु सुंदरमालायां शृंग्योत्पसमं ह्यपाणिनोति स्मूलकृशानिवै वीरादिभिर-

शम
१०

इष्टनिजजीर्णानिनवानिवै॥ तथा च गौतमीये॥ पंचांशन्मणिभिर्मालाविहिता सर्वकर्मसु॥ अकारा
दित्कारांतश्चत्तमालाप्रकीर्तिता॥ सांणमेकमणेतत्र कल्पयेन्मुनिसेत्तमः॥ अनया सर्वविद्यायां ज
पः स्यात्समुद्दिहः॥ नित्यं तपकरे कुर्यात्तत्तु काममवाधनात्॥ काम्यमपि करे कुर्यात्तु मालाभावेपि
सुंदरि॥ तेन मालायाः प्राधान्ये कामनाभेदेपि॥ यौतभ्ये समासेनाह॥ स्वस्वविधानमिह कथ्यते
काम्यसिद्धिः स्यात्तथा च तत्तु रुत्तमेः॥ शृष्टोत्तरशतैः सर्वसिद्धिरुक्ताननीषिभिः॥ अथासनभेदः
काम्यार्थं कमलं चैव श्रेष्ठं वरत्तकं कमलं॥ रुक्माजिने काम्यसिद्धिर्मेत्तं श्रीव्याघ्रचर्मणि॥ कृशास
ने मंत्रसिद्धिर्नोत्र कार्या विचारणा॥ धरणां मुखसंसिद्धिर्दोर्भागं दारुतासने॥ वंशासने दरिद्रः स्यात्प
षाणे व्योधिपीडितः॥ तृणासने यशोदानिः॥ पद्मवोचितविभ्रमेः॥ जपंध्यानंतपोदानिवत्ताम
ने करोति हि॥ वज्रासने रोगहरं इत्यादिव च नान्॥ चेलाजिनकुशोत्तरमिति भगवद्वेनाच्च॥ श्व
मालासंस्कारः॥ कार्पाससंभवं स्त्रुंधर्मकामार्थमोक्षदं॥ विपैंद्रकन्याभिर्निर्मितं वस्तु शो
भनं॥ शुक्लं रक्तं तथा ह्यलं पट्टं स्यात्पिवा॥ शांतिवेष्याभिचारं शुभे चैव यज्ये च॥ शु

शम
११

रुद्रपुत्रेभ्यो लेपयेत्तत्पुरुषेण च ॥ तत्पुरुषमंत्रं ॥ ओं तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नो रु
द्रः प्रचोदयात् ॥ मंत्रयेत्तत्पुरुषे नैव प्रत्येकं त्र्यंशं तं ॥ मेरुं च मंत्रयेच्चैव मन्त्रुना च त्र्यंशं तं ॥ पंचममं
त्रं ॥ ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां त्रयाधिपतिश्च त्रयाणाधिपतिः शिवे मे सत्सु सदा
शिवे प्रत्येकं त्र्यंशं तत्सु ॥ इति वा ॥ तथा च तत्रैव प्रत्येकं मंत्रयोर्मंत्रौ पंचमे सत्सु सत्सु ॥ संसृज
यमालामधिकृत्य ॥ पंचमेन च सृजेन शतान्मृतेन मंत्रयेत् ॥ इति दर्शनात् ॥ मालायां शतत्रयः
तत्रावाह्यजपे हेवं विद्याविभववित्तदैः ॥ मालायाः ॥ प्राणप्रतिष्ठानंतरं देवतां पूजयेत् ॥ य
था सनत्कुमारसंहितायां संस्कारैर्वंधा ॥ मालां तस्याणां कृत्वा स्यात्तत्तत् मूलमंत्रेण तामा
लां पूजयेद्द्विजसत्तमः ॥ वाराहीतंत्रे मंत्रः ॥ ओं माले माले मन्त्रा माली सर्वतत्त्वसुखदपिणिः
चतुर्वर्गसुखयि न्यस्तस्तस्यान्ने सिद्धिर्ह भवः ॥ माया बीजादिकं कृत्वा ॥ रक्तपुष्पैः समर्चयेत्
इति शक्तिविषयं मंत्रयेन्मूलमंत्रेण क्रमेण क्रमयोगात् ॥ तथैव मान्त्रकावर्णो मंत्रयेत्
तान्त्रमंत्रवित् ॥ योगिनीतंत्रे ॥ होमकर्मतत्तत्कृत्वा देवताभावसिद्धये ॥ अष्टोत्तरशतं कृत्वा

संपात्वा ज्ये विनिक्षिपेत् ॥ होमकर्म एष शक्तश्चेद्विगुणं तपमाचरेत् ॥ नान्यमंजयेन्मंजीकल्पयेत्
विधनयेत् ॥ कं पनासिदिहानिः स्यात् ॥ धनं नैवैकं दुःखदं ॥ शब्दे जाते भवेदोमः करश्चष्टादिना
शक्तः ॥ छिन्ने स्तुत्रे भवेन्मृत्युस्तस्माद्यत्नपरो भवेत् ॥ त्वं माता सर्वदेवानां सर्वसिद्धिप्रदामता
जनसत्त्वेन मे सिद्धिदेहो मातनमोस्तुते ॥ इत्युक्त्वा परिपूजार्थं गोपयेद्यत्नं तो गृही ॥ कामना
भेदे तु अंगुलि विषयः ॥ तथा ॥ तर्जनिं गुह्ययोगेन शतृघाटनमुत्तमं ॥ अंगुष्ठमध्यमायोगा
न्मंत्रसिद्धिः सनिश्चिता ॥ अंगुष्ठनामिकायोगादुच्चारोच्चारणे मते ॥ ज्येष्ठा कनिष्ठयोगेन श
चूणां नाशनं मते ॥ तीर्णे स्तुत्रे पुनः स्तुत्रं यथा यत्नं शतं ज्ञेयं ॥ प्रमादात्पतिते हस्ताच्छतम
होत्तरं ज्ञेयं ॥ जपे त्रिषिद्धसंस्पर्शं चालयित्वा यद्योचितं ॥ छिन्ने पृष्ठे उत्तरं शतं ज्ञेयं ॥ करश्च
ष्टाद्वित्रयोस्तुल्यत्वात् ॥ अथ पुरश्चरणं ॥ योगिनी हृदये ॥ तस्मादादौ स्तुत्रं कुर्यात् ॥ हुं वा कार
यं त्वं धीः ॥ पुनरेवावे विप्रं वा सर्वप्राणिहिते नरं ॥ स्विस्त्वं शास्त्रविदं शोक्तं ॥ नानागुणसमन्वितं
स्वियं च सदुल्लोपेतामपुत्रं विनियोजयेत् ॥ आदौ पुरस्त्रियां कर्तव्यं स्थाननिर्णय उच्यते ॥ योगिनी

हृदये ॥ पुण्यसेवं नदीतीरं गुहापर्वतमस्तकां तीर्थप्रदेशं ॥ सिद्धान्तसंगमः पावनं वनं ॥ उद्यानानि
विचित्रानि विविक्तानि तटं गिरिः ॥ हलसीकाननं गोष्ठं वृक्षं शिवालये ॥ अथ श्याकमले
सुलं गोपालातलमध्यातः ॥ देवतायतनं कूलं समुद्रस्य जितं गृहं ॥ तथा ॥ गृहे शतगुणं विचित्रं
गोष्ठं लक्षगुणं भवेत् ॥ कोटिदेवां लये पुण्यमनंतं शिवसन्निधौ ॥ शैलं दुष्टं गव्याधं कातं
कविवर्जितं ॥ एकांते पावने निर्दारहिते भक्तिसंयुते ॥ खदेशोपात्मिके देशे स्तुतिरुपदेवे ॥
रम्ये भक्तजनस्थाने निवसेत्तापसप्रियः ॥ गुह्यं सन्निधाने चित्तकायस्य तथा ॥ एवमन्यतमं स्थानं
नेमाद्यत्नतपमाचरेत् ॥ यत्र शमेत्रपन्मंजीत उद्गमं विचिंतयेत् ॥ गौतमीये ॥ पर्वते सिंधुतीरे वापे
नपात्पेन दीतटे ॥ यदि कुर्यात्पुण्यं तत्र उद्गमं विचिंतयेत् ॥ ग्रामे वा यदि वा स्तो गृहीतं च विचिंत
येत् ॥ अथ पुरश्चरणं भस्त्रादिनिष्ठयः ॥ गौतमीये ॥ पुरश्चरणं कृन्मंजी भस्त्राभस्त्रं विचारयेत् ॥ अ
न्यथा भस्त्राहो वासिदिहो निः प्रजायते ॥ तथा गत्संदितायां ॥ रथितीरे हतं गव्यं मेतुं यं गृहं

जे
तंसा
१३

जितं। तिलाश्चैव गुरुमुद्राकंदकैश्च कवर्जितः। नारिकेलफलश्चैव कदलीलवलीतया॥ चास्रमामल
चैव पुनः संवहरीतकी। ततोतरे प्रशस्तं च हविषं मन्यते बुधेऽथ भुजानोवाहविषात्रं शाकं यावक
मेव वा। पयोमूलं फलं चैव यत्र यत्रोपपद्यते। यत्र योगिनी तं च नालिकाणकं कलायां लज्ज
चंतया॥ कदंभनारिकेलं च व्रतेक्षः॥ उक्तं यजेत इति प्रतांतरे भोजं॥ अथ वर्णोक्तिः॥ विवर्जयेन्मधु
हारं लवणातैस्समेव च। तं हलकां स्यात्तं च दिवा भोजनमेव च। तथा चारं लवणं मांसं जनका
सभोजनं। माषादकी मसूरं चिमसूरं चानकानपि॥ कौटिल्यं चारं मभ्यं गं मनिवेदितं भोजनसि
असंकल्पितं कृतं च वर्जयेन्मदं नारिकं। स्त्राये च पंगुवेन केवलामलकेन वा। मंत्रज्ञानं च पानीयं
स्नानाचमनभोजनं। कुर्याद्यथोक्तविधिना त्रिसंध्यं देवतार्चनं। अथ कुर्यात्तुःशिरसि प्राद्यतोपि
वा। प्रत्यप्युत्तपेद्यावत्तावद्विष्कलमुच्यते। कलार्णवेपि यस्यान्नपानमुष्टंगः कुरुते धर्मसंचयः। अ
त्र तावत्कलसार्धं कर्तुं शार्धं न संशयः। तस्मात्सर्वप्रयत्नेन परात्रैव वर्जयेत्सुधीः। पुरश्चरणकाले

राम
१३

न सर्वकर्मसु शास्त्रविता॥ जिह्वाग्रधा पसूत्रेन कण्ठे रघौ प्रतिगृह्णात्॥ परस्त्रीभिमनो रघुं कथं सिद्धिं वरान
ने परात्रं भिक्षुं तद्विषयं। भिक्षोयास्तस्य स्वतोत्पादनात्। तथा च॥ वैदिका चरुश्च तज्जनां पुत्रीनां स्त्रीमतो स
तां। सुकलस्यो न ज्ञातानां भिक्षाशी च यजमनां। सुकडुच्चारिते शब्दे प्रणवं समुदीरयेत्। प्रोक्तपारश
वेष्टुं प्राणायामं समाचरेत्॥ बहुलापी चायमन्यसां भानिततो जपेत्॥ सुतेष्वेवं तथा स्पृष्ट्वा स्थाना
नां स्पर्शनेपि च। यवमादींश्च नियमो पुरश्चरणकुर्यात्। विष्टुं ज्ञात्वा र्गं कोटि युक्तः कर्म करोति यः॥
जपान्नारिकं सर्वमपवित्रं भवति यि। मलिनो वरकेशानि मुखादौ गंधं संपुतः। योजयेत्तं जपत्वा शु
देवतायुग्मं संस्थिता। आलस्यं च भनं निद्रां च तं निष्ठीवनं भयं। नीचांगस्य र्गं कोपं जपकाले विवर्जयेत्
एवमुक्तविधानेन विलंभं तदितं विना। उक्तं संख्यं तं कुर्यात्पुरश्चरणसिद्धये। देवतायुग्मं शरणमैकं
संभावयं धिया। जपेद्दकमनाः प्रातः कालं मध्यं दिना वधि। यत्संख्यया समाख्यं तत्कर्तव्यमहर्निशं
यदि त्ना वधिकं कुर्यात्तत्र श्रेष्ठं भवेन्नरः। सुदमालायां। यत्संख्यया समाख्यं तत्कर्तव्यं यदिने दिने॥
द्वनाधिकं न कर्तव्यं न समाग्रं सदा जपेत्। कलार्णवेपि। तन्ना निरिक्तकर्माणि न फलं तिकदा वनो य

ॐ
तंसा-
१४

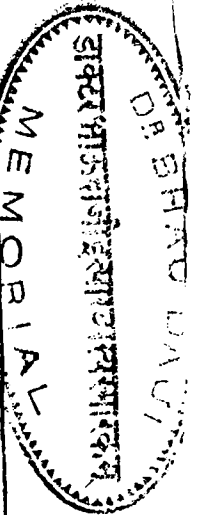
याविधिकतानेवतकर्मणिफलंतिहि। अश्यावृत्तचारिस्व... सेवितं। नित्यप्रज्ञानित्यदानेदेवता
स्तुतिकीर्तनं। नैमित्तकचनं चैवविष्णुसो गुरुदेवयोभजपनिष्ठादादौतेधर्माः सुमैत्रविग्रहान् स्त्री
पुंड्रपतितत्रात्पनाति... हभाषणं॥ असत्यभाषणं जित्प्रभाषणं परिकुर्जयेत् सत्येनापिन
भाषेतजपहोमार्चनादिषु। अन्यथाबुद्धितसर्वमेवनिर्घके॥ योगिनीहृदेय॥ शुभाश्यायां
शुचिर्वस्त्रधरुसदा॥ प्रत्यहं कालयेच्छ्रुयामेकाकी निर्भयः स्तुपेत् असत्यभाषणं वाचं कुटिलोपरिवर्ज
येत्। सत्येनापिन भाषेतजपहोमार्चनादिषु। कर्जयेद्गीतवाद्यादिष्वपि नित्यदर्शनं अभ्यंगं गंधलेपं
च पुष्पाधारणमेव च। तपतेऽहोदकस्नानमन्यदेवप्रपूजनं। तत्रैव। नैकवासात्तपेन्नं वं वृक्षस्य ऊ
कुलोपिवा॥ पतितानामेत्यजानां दर्शनेभाषणे शृजे सत्तेधोवायुगमने भंजने जपस्तुत्तेत् तथा
चम्यचत्तप्राप्नो प्राणायामं च उंगकां रुन्वा समकजपे ह्येवं यदा सूर्यादिदर्शनम्॥ आदिशद्वा द्विंश्र
स्वल्पं॥ तंत्रांतगत॥ मलसंहरणं चोचं मौनं मंत्राधिचिंतनम्। अथ यत्नमनिर्वेदो जपसं पतिहेतवः॥
उत्तीक्षीकं बुकीने प्रोमुक्तकेशी गणावृतः॥ अपवित्रकरो मुदः प्रल्पव्रजयेत्कुचित्। अनासनिः प्रया

राम
१४

नोवागच्छं भुंजान एव वा॥ अप्रावृत्तौ करौ कृत्वा शिर... प्रावृत्तेष्विवाचिंतावाकुलचित्तोवाकुदो श्रोतुः
यान्वितशिरः प्रयायामं शिबेस्थानेन जपेति मंत्रांतरे॥ उपानद्रुदवादेवायानश्यागतस्त्रया
जपेत्पारावृत्तकटासन एव च॥ मार्जारं ऊऊरं क्रौंचं चानं मुदं कपिलं रं॥ इष्टाचम्य स्पृशेत्कर्णौ स्पृष्ट्वा स्वानं वि
धीयते। सर्वं जपे॥ सत्त्वमानसे। तप्याच॥ शुचिर्वा शुचिवापि गच्छं स्तिष्ठन् स्वपन्नपि। मंत्रैकशरणी
विद्वान्मानसे वसुधैव कुटुम्बकम् नंदो यो मातसे जापे... शेषि सर्वदा। जपनिष्ठो हि जप्रेष्टो खिलं यज्ञफलं
लभेत्। एषामादिमंत्रजपेत्तत्रैवं प्रकरणे विशेषोक्तव्यः॥ जपफलमाह पिवधर्मी। सर्वेषामेव
यज्ञानां जायते सौमहाफलः॥ जपेन देवतानित्यं स्तुयमानः प्रसीदति। प्रसन्नो विप्रलाया मोक्षं दद्यात्
किंच शश्वतीम्। यज्ञः रत्नः पिशाचसं वृद्धाः सर्वाश्च भीषणाः। जपिनेनोपसर्पेति भयभीताः समंत
ताः। पावंतः कर्मवशात्सुः प्रदिष्टानितयो सिवा। सर्वे ते जपयज्ञास्पृः कलं नार्हन्ति योऽपीम्। म
हात्म्यं वाचिकं जपयज्ञस्य कीर्तितं। तस्माच्छ्रुत्वा षोडशः सहस्रीमानसः स्मृतः॥ तंत्रांतरे। मा
नसुः सिद्धिकामाणां बुद्धिकामैरुपांशुकः। वाचिको मारणे चैव प्रपन्नो जपरीदितः॥ गोतमीये। यत्तप

जो
नंसा.
१५

विषयनं स्नानं मन्त्रादिसंस्तुत्या ॥ त्रिसंध्यं प्रजपेन्मंत्रं प्रजनेतत्समं भवेत् ॥ संध्यात्रयेष्टांगत्वात्तपमष्टोत्रं
रंशतमित्यर्थः ॥ एकदाभावयेत्पूजा पूजातेवाजपेन्मन्त्रं ॥ प्रातःकालेसुमारभ्यजपन्मध्यंदिनावधि ॥
मध्यंदिनावधीतिनियमपरं किंचित्तु अधिककालव्यवष्टेयपरं ॥ अन्यथातत्समयतपत्तनियमेकदाचित्
जिह्वाकाश्याजयेनवासमाप्तिप्रतिनियतदिवसीजपसंख्याया ॥ अष्टूर्णात्वेनाधिकत्वेननियमसंगः
स्यात् ॥ मनःसंहत्यविषयान्मंत्राधुगतमानसः ॥ तदुत्तमं विचिंत्य भजतपेन्मौक्तिकहार्दवत् ॥ जपः स्याद्
तत्तद्वृत्तिमौनसायांशुवाचिकैः ॥ धियाद्युदत्तरं श्रेणीवर्णस्वरपदात्मिकां ॥ उच्चरेदर्थमुद्दिश्यमानसः
सजपः स्मृतः ॥ विशुद्धे स्वरतरे ॥ निजकणो गोचरे योमानसः सजपः स्मृतः ॥ उपांशुनिजकणोसगोचरः
परिकीर्तितः ॥ निगदस्तजनेर्यद्यस्त्रिविधोत्तपदैरित्यमंत्रमुच्चारयेद्वावाचकः सजपः स्मृतः ॥ उ
च्चैर्जपेद्दिशिष्टः स्यादुपांशुदशभिर्गुणैः ॥ जिह्वाजपेच्छतगुणः साहस्योमानसः स्मृतः ॥ त्रिशततरे ॥ उच्चैर्ज
पोधमः प्राज्ञतुपांशुर्मध्यमः स्मृतः ॥ त्रिंशद्विंशतिविधः कथितो जपः ॥ अतिदुस्त्वोच्चाधिहेतुर
तिदीर्घो विसृज्यतः ॥ अक्षराक्षरसंयुक्तजपेन्मौक्तिकहार्दवत् ॥ मनसायः स्मरेत्तोत्रं वचसावामनुजपेत्

रुम
१५

उभयनिष्कलं याति भिन्नभांडोदकं यथा ॥ गौतमीये ॥ प्रभावे स्थिता मंत्राः केवलं वर्णरूपिणः ॥ खेचस्य
ध्वन्यश्चरितः प्रभुत्वं प्राप्नुवेति ते मंत्राक्षराणि विच्छिन्ना प्रोक्तानि परिभावेयत् ॥ नामैव परमव्योम्नि परमा
नंदं हितो ॥ दृश्यत्यात्मसद्भावं प्रजार्हमादिभिर्विनेति ॥ ऊर्णार्णवेपि ॥ मेन्योन्यवशिबोन्यवशक्ति
रन्यत्रवायव्यः ॥ न सिध्यति वरुणे हे कल्पकोटिजपादपि ॥ जातस्तुतकमाहोत्पादं नैव कृते स्मृतं ॥
स्तुतकद्वयसंयुक्तो यो मंत्रः स न सिध्यति ॥ गुह्येस्तद्विद्विद्वत्सामं यथावज्जपेद्विद्या ॥ स्तुतकद्वयसंयु
क्तः समंशः सर्वसिद्धिदः ॥ तत्रैव ॥ अक्षरी जंमनोदत्ता वा त्वं ते परमेश्वरि ॥ सप्रवारं जपेन्मंत्रं स्तुतकद
्वययुक्तं ॥ मंत्रार्थं न च चैतन्यं योनिमुदां न वेत्ति यः ॥ एतकोटिजपेनापि न स्पष्टिर्न जायते ॥ नृप
वीजातु ये मंत्रान्दास्यंति फलं प्रिये ॥ मंत्राश्चैतन्यसहिताः सर्वसिद्धिकराः स्मृताः ॥ चैतन्यरहितान्मं
त्राः प्रोक्ता वर्णास्तु केवलं ॥ फलं नैव प्रयच्छन्ति ॥ लक्ष्मीकोटिजपेन मंत्रोच्चारणे कृते यादृक् स्तुतपं
थमं भवेत् ॥ एते सहस्रे लक्षे वा कीटे जापेन तत्फलं ॥ हृदयगुं पिभेद्भुजसर्वावयववर्धनं ॥ ग्रामदास्तु
तिपुलकोद्गोहावेष्टः सरेष्टश्च गृहदेति ॥ सप्तसहस्रा जायते नात्र संशयः ॥ सप्तसहस्रिते षेव मंत्रावे

जे
तेसा.
१६

तत्पुंसेन्द्रो॥ दृष्टंते प्रत्ययायत्र पारं पर्यंतं दुच्यते॥ मासमात्रं जपेनं जं धृतलिप्यात्समुदा॥ धामोक्तमात्र
हस्तं तत्पुंसेन्द्रो भवेन्मनुः॥ अथ धृतलिपिः॥ पंचदश्याः संधिवर्णव्योमेयमिजले धरः॥ अथ माभ्यो
हितीयं च चतुर्थं मध्यमं क्रमात्॥ पंचवर्गं सगणं सुवर्णं तेषु तेषु भिस्सह॥ एषा धृतलिपिः प्रोक्ता हि
चत्वारिंशत्सरा॥ गोमयीये॥ एवं जपं पुराहोवाते तो हूपं समर्पयेत्॥ देवस्यादक्षिणे हस्तो कृपापुष्पा
र्घ्यादिभिः॥ सेफलं तद्विभावैव प्राणायामं समाचरेत्॥ तपस्यादौ जपं ते च नियतेनित्यं चरेत्॥ शक्तिवि
षये वा महस्ते॥ तथा च॥ एवं जपं पुराहोवाते तो हूपं समर्पयेद्देव्या वा महस्ते विचक्षणः॥
जपं ते प्रसहं मंत्री होमयेत्तदृशां प्रतः॥ तर्पणं चाभिवेकं च तदृशां प्रतः तो मुने॥ प्रत्यहं भोजयेद्विप्रे नृप
नाधिकं प्रशांतये॥ अथ वा सूर्यं पूजे च होमादिकं मया चरेत्॥ होमादि शक्तौ सनत्क्रुमादीये॥ यद्यदंगं
भवेत्तमंगं तस्यैवादिमुखो जपः॥ होमाभावजपः कार्यो होमसंख्या चतुर्गुणः॥ विप्राणां च विद्याणां च
संख्या गुणः स्मृतः॥ वैष्णवाणां वस्त्रसंख्या कर्मणां स्त्रीणां मियं विधिः॥ यं वणमाश्रितः शूद्रः स च तस्य वि
धिं चरेत् शूद्रस्य विप्रश्च तस्य तत्तुल्यः समतो जपतः॥ अथ पञ्चशतं जपेत्॥ योगिनी हृदये॥ होमकर्म

ध=२

राम
१६

एषा शक्तानां विप्राणां द्विगुणो जपः॥ इतरेषां तु वर्णानां त्रिगुणादिसमीक्षितः॥ एते न स्त्री शूद्राणां होमाधिकारः
तथा च शूद्राणां यश्चक्रं उप्रकारेणैव रसमिति॥ स्त्रीणां होमादिकारे च॥ तत्र॥ लघ्वैस्त्रिमधुसेपेतैर्होमः क
न्यां प्रयच्छति॥ अनेन विधिना कन्यावरमाप्नोति योद्धितं॥ अतः स्त्रीणां होमाधिकारः॥ तच्च अक्षयणद्वारा॥
तथा च तत्र॥ ओंकारेणैव रणहोमात्तालिग्रामशिलार्चनात्॥ अक्षयणी गमना चैव शूद्रश्चंडालतां व्रजेत्
इति स्मृता विधेयान्॥ तथा स्त्रीणां मपि सर्ववैदिककर्मसु शूद्रतुल्यत्वं प्रतिपादनात्॥ स्त्री शूद्रक रं संप्रणी
यन्नुपासने मो भवेत्॥ इति भगवद्वचनात्॥ तथा नारायणकल्पे॥ अष्टाक्षरी महामंत्रः॥ स एवार्णः शूद्रयोषि
तोः प्रणवादिश्च योमंत्रो न स्त्री शूद्रो प्रशस्यते॥ इति सर्वत्र स्त्रीणां शूद्रयश्च वहा २ सर्वेषां वा द्विगुणो जपः॥
कर्तव्यश्चांगसिद्धये तदंशक्रेन भक्तिः॥ न चेदंगं विहीयेत् तद्विशिष्टमवब्रूयात्॥ तथा गत्यसंहितायां
योहि॥ मेन शक्तः स्यात्पूजने तर्पणे पिवा॥ तावत्संख्या जपेनैव ब्रह्मणाराधनेन वा॥ भवेदंगद्वयेनैव पुर
श्चरणकर्मणि॥ अत्र ब्रह्मणो जपतमावश्यकमेव॥ उक्तं हि॥ विप्राय धनमात्रेण व्यंगं संगं भवेद्वयं॥ इति
वचनात्॥ ततः॥ गुरवे दक्षिणां दद्याद्भोजनाच्छुद्धनादिभिः॥ गुरुसंतोषमात्रेण संसिद्धिर्भवेद्भुवं॥ सम्यक्

राम
१७

सर्वेषामित्यागमविशेषविदुः॥ तदन्तेमहतीष्टं कुर्याद्वाच्यं तोषणम्॥ तत्रोरे॥ ततो मंत्रप्रसिद्धार्थं गुरुं संप्रत्यतो
षयेत्॥ एवं वमंत्रसिद्धिः स्यादेव तोष प्रसीदति॥ यद्यपि पुरश्चरणपदं पंचांगे पदं॥ तथा च॥ जपो होमस्तपः
चाभिषेकैर्विप्रभोजनैः॥ तद्विक्रयं ग्रहणं पुरश्चरणं होमादिरित्येत्॥ पंचांगेषां सनात्तो यो पुरश्चरणमिष्य
ते॥ तथापि ग्रहणादौ पुरश्चरणपदं न पमात्रपदं॥ स्वर्गोदयं समाह भया कर्तव्योदयावधि॥ इत्यादिदशानात्॥ त
यहोमादेरभावात्॥ वचनादेव जायते न च पुरश्चरणस्य पंचांगे त्यागः॥ सर्वत्र देवस्यादित्येवार्थः॥ ग्रहणे पुनस्त
दिधानमनर्थकं स्यात्॥ किंच॥ ग्रहणे होमादिनियमाच्चान्यग्रहोमादिः॥ ग्रहणं पुरश्चरणं होमादिविधाने
न॥ प्रकृतीधृत पुरश्चरणानुल्लापतावबोधनाया॥ अतएव पंचांगस्वरूपं पुरश्चरणं कृतेषु स्वप्रयोगे व्यधिकार
इति प्रकटीकृतं॥ तदकारणं पुनः केवलं त्रयमात्रं पुरश्चरणेनाधिकार इति संमतं॥ पुरश्चरणकालस्तु वारा
हीयो॥ चंद्रतारावृत्तले च शुक्लपक्षे शुभे दिने आरभेत पुरश्चर्यो हरोस्तु निबन्धनवरेत्॥ ग्रहणे वमहातीर्थ
न कालमवधारयेत्॥ अथ पुरश्चरणप्रयोगः॥ तत्र तावद्दमेः परिग्रहं कृत्वा पुरश्चरणं प्रायूः नृनीयदिव
सं सौरादिकं विधाय विधित्तु च नृदित्तु क्रोशं क्रोशदयं वा लेवं च नृदयमाहारादिविह्वारार्थं परिरुल्यतं
वचं कर्म वशाच्च गुरुं मंडपं विधाय एकभक्तं कुर्यात्॥ परदिने स्वानादिकं विधाय शुद्धः सन्॥ अथ यो दुःख

ओं
नेसा
१८

रससाणामन्यतमस्यवितस्तिमात्रान्। दशकीलावा वैदिकायां॥ ओं ये च विष्णुकर्तारो धुविदिव्यंतरित
गाः॥ विष्णुभूताश्च ये चान्ये मम मंत्रस्य सिद्धिषु॥ मयेतन्कीलितं त्वं परिपविहरता॥ अथ सर्वं त्वं भूतो
निर्विघ्ना सिद्धिरस्तमे॥ इत्यनेन मंत्रेण अस्त्राय फट्॥ इति मंत्रेण॥ अष्टोत्तर शताभिर्मंत्रितो दशदिह
निखन्यतेषु॥ ओं नमः सुदर्शनाय अस्त्राय फटि मंत्रेण अस्त्रं संस्तुपूर्वादिक्रमेण दंडादिलोकै
पालान्। धुर्वस्त्वरित्यतो लोकपाला इत्यागच्छेत्तेत्यावाहनं पंचोपचारैः पूजयेत्। तथा च॥ पुण्य
सेवादिकं गत्वा ऊर्ध्वं इमिपरिग्रहम्॥ तथा वात्सल्यं कर्म मंत्रं पुष्टं सिद्धये॥ ममेयं मुह्यते भूमि मंत्रोयं
सिद्धतामिति॥ तथा च॥ नागरादावेपिकोशं कोशेषु मम धारिणः॥ आहारादि विहाराद्यैः तावतो भूमि
काक्रमेत्। सीरश्च सोद्वान्कीलानसुपत्राभिर्मंत्रितान् निखने दशदिग्भागे तेषु च प्रपूजयेत् लो
कपालान् पुनस्तेषु गेधाद्यैः पूजयेत् सुधीः॥ ततो मध्यस्थाने सेव पाले वा स्त्रीयां संस्तु सर्वं विष्णुवि
नायायै गणपतिं पूजयेत्। यथा॥ ओं आद्येत्यादि॥ अमुकगोत्रे अमुकदेवपार्श्वे मम कर्तव्यामुकमंत्र
पुस्तकं रणकर्मणि विष्णुनिगसार्य गणेशपूजनं महंकविरिष्ये इति संकल्प्य वेदिमध्येः पंचोपचारैः पूज
येत्। तदुक्तं त्रैलोक्यादिकं तत्र पूजयेद्विधिवत्ततः। त्रैलोक्यावेखनामानं विष्णुगर्जसं च येत्॥ दिव्येति

राम
१८

भो बलिं दद्यात्ततः त्रैलोक्या विष्णुः॥ ततो मां स भक्ता हिना पूजितदेवताभ्यो बलिं दद्यात्। ततः यौडा।
सेवकमीशो रोदस्थाने निवासिनः॥ मानरोषु ग्रहपाप्मण्यपि भूतेषु च॥ विष्णुभूताश्च ये चान्ये दिमि
हिंस्तु समाश्रिताः सर्वे ते प्रीतमनसाः प्रीत्या गृहं त्विमं बलिं॥ इत्यनेनाष्टदिह भूतेभ्यो बलिं दद्यात्। ततो
गायत्री जपेत्॥ ततश्च प्रातः स्नात्वा गायत्र्याः सहस्रं प्रयतो जपेत्॥ तानाज्ञानस्य पापस्य क्षयार्थं प्रथमं
ततः॥ इति विद्याधराचार्यः॥ यत्तु प्रातः स्नात्वा त्रैलोक्या विष्णुः॥ अष्टोत्तर शताभिर्मंत्रितं ततः पुनरुत्तरं तत्र
पुनरुत्तरं॥ ओं अद्येति अस्त्राय फट्॥ श्री अमुकदेवपार्श्वे मम कर्तव्यामुकमंत्र
विजैतमहंकविरिष्ये॥ ततः॥ उपवासं कविरिष्ये वा ऊर्ध्वं॥ ततः परदिने उपसि स्नानादिकं विधाया
स्ति वचनपूर्वकं संकल्प्य ऊर्ध्वं॥ बलिः॥ ओं अद्येत्यादि॥ अमुकगोत्रः श्री अमुकदेवपार्श्वे मम कर्तव्यामुकमंत्र
पुस्तकं रणकर्मणि विष्णुनिगसार्य गणेशपूजनं महंकविरिष्ये इति संकल्प्य भूतपुष्टि प्राणाया मंत्रं
रभ्याय कालेन संस्तुतितावत्कालं अमुकमंत्रस्य यत्सां स्थापनं तदृशं होमः॥ तदृशं होमः॥
शंसाभिवेके तदृशं प्राणभोजनं तदपु रश्चरणमहंकविरिष्ये इति संकल्प्य भूतपुष्टि प्राणाया मंत्रं

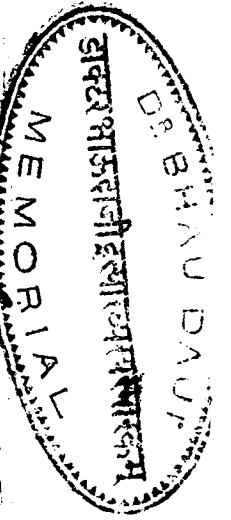
जे
नेमा-
१६

योत्स्वस्वमुडां वद्वस्वस्वपदसु क्रक्रमेण देवतां संस्पृश्य दीपे प्रज्वालिते देवतां हृदये कृत्वा प्रातः कालमार-
भ्य मध्यं दिनां यावज्जपं कुर्यात् । ततो होमः । ततस्तर्पणम् ॥ कला - - तर्पणं तु ततः कुर्यात् । यो देवैः सुदुर्म-
श्रितैः जपे देवं समावाह्य पाद्याद्यैरुदकात्मकैः संस्पृश्य विधिवद्भक्त्या परिवारं समन्वितं ॥ एकैकमंजलि-
तोयं परिवारान्यतर्पयेत् । ततो होमाद्दशंशेन तर्पयेत् परदेवतम् । तर्पणं तु रत्नान् प्रकरणेन वक्तव्यम् ॥
अभिषेकयाक्यं नमो मूलमुच्चार्य ॥ अमुकदेवता महामभिषिचामीति कलशमुदयास्तु मूर्ध्नि समभि-
षिचेत् । तथाच । नमो ते मंत्रमुच्चार्य तदंते देवताभिधां द्वितीयां तामहं पश्चादभिषिचाम्यनेन तु ॥ अभि-
षिचेत्सुमूर्धानं तोयैः कंभाप्यमुदयाशक्तिविषये मंत्रांतोनाम उच्चार्य सिचामीति नमः पदमिति नी-
लतंत्रे ॥ मूलांतेनाम चोच्चार्य सिचामीति नमः पदम् ॥ ततो दक्षिण ॥ अथ कृतैतदमुकदेवतायामुक्तमंत्र-
स्य पुरश्चरणकर्मणः ॥ संगतार्थे दक्षिणमिदं कांचनं यद्यामा मगोत्राय गुरवे तुभ्यमहं संप्रदहे ततो छि-
द्रावधारणं कुर्यात् । यत्र छिद्रं तत्र छिद्रं यच्छिद्रं यत्तने मम ॥ तत्सर्वमच्छिद्रमस्तु भास्वरस्य प्रसादतः ॥
अथ ग्रहणपुरश्चरणसंकल्पः । तथा ॥ अद्येत्यादि ॥ अमुकगोत्रो अमुकदेव शर्मो राह गन्ते देवाकरे वा ॥

राम
१६

अमुकदेवताया अमुकमंत्रसिद्धिकामो यासादिर्विभूतिपर्यंतममुकगोत्रस्य तपस्य पुरश्चरणमहं करिष्ये
इति संकल्प्य जपेत् । तद्धिने तत्परदिने वा स्नानादिकं विधाय ॥ ओं अद्येत्यादि ॥ अमुकगोत्रस्य कृतैतदमुकदेवताया
लीनेयत्तं एव जपः ॥ तद्दशंशतर्पणः ॥ तद्दशंश होमः ॥ तद्दशंशाभिषेकस्तद्वाह्यणभोजनकर्मण्यहं क-
रिष्ये इति संकल्प्य होमादिकं कुर्यादिति दक्षिणादिकं तु पूर्ववत् ॥ अथ कर्मवक्रं ॥ दीपस्यावं समाश्रित्य रु-
तकर्मफलप्रदं दीप्यते पुरुषो यत्र दीपस्थानं तदुच्यते । चतुरश्रांध्रवंभित्वा कोष्ठानां नयकं लिखेत् ॥ पूर्व-
कोष्ठदिवि लिखेत् सप्तवर्गानेव क्रमात् ॥ लक्ष्मीशे मध्यकोष्ठे स्वरान्मुष्मान् क्रमाद्विखेत् । दक्षिणपूर्वादि-
तोयवत्तेषां भस्वरसंस्थितिः । सुखं तस्य तु जानीयात्साधुभयतः स्थिते ॥ कोष्ठींश्चेत्तु मेपादौ दक्षिणं
क्षमीदितं ॥ क्रमेणानेन विभजेन्मध्यस्थमधिभागतः ॥ मुखस्थालभेत्सिद्धिकं रस्य ॥ खल्यजीवनं
उदासीनः कुत्तिसंस्थः पदस्योदुःखमाप्नुयात् ॥ पुच्छस्यः पीड्यते मं ग्रीवं धनोऽष्टारनादिभिः ॥
कर्मवक्रमिदं प्रोक्तं मंत्राणां सिद्धिसाधनं कर्मवक्रमविज्ञायकः कुर्यात्तपयत्तकं । तस्य यस्य कलं ना-
स्ति सर्वानर्थाय कल्पते ॥ अथ मंत्राणां दशसंस्कारः ॥ तत्र गौतमीये । जनयंजीवनं यथाज्ञातं नो धनं तथा

अथभिकोचिमलीकरणायायनेषुनः॥ तर्पणंहीयनंयुग्मिर्देशोतामंत्रसंस्थिताः॥ स्वर्णदिपात्रेसंस्थित्य
मातृकायंत्रमुत्तरम्॥ काष्ठीरत्नंदनेनाभिस्सेनावायसुप्रते॥ काष्ठीरंशक्तिसंस्कारेचंदनंवेत्तव
मनौ॥ शैवेभस्मसमाख्यातंमातृकायंत्रलेखने॥ शैवाहिसंभेदेनप्रोक्तइत्यत्रयंयुमे॥ मंत्राणामो
चकामध्यादुदोगेजवनंस्मृतं॥ पत्तिक्रमेणविधिनामुनिभिस्तत्रनिश्चितं॥ प्रणवांतरितान
कृत्वा मंत्रवर्णजपेत्तुधीः॥ प्रत्येकंशतवारंतुजीवनंतदुदाहृतं मंत्रवर्णमालिख्यताड
येनांभसा॥ प्रत्येकंवायुवीजेन॥ पूर्ववत्ताडनंस्मृतंविलिख्यमंत्रवर्णस्तुप्रसूनैःकरवीरजैः॥
तन्मंत्रवर्णसंख्यातैर्हव्यादेकेणबोधनम्॥ तत्रमंत्रोक्तविधिनाअभिवेकःप्रकीर्तितः॥ अथ
पञ्चवैःसंवेन्मंत्रीमंत्राणसंख्यायाःसंक्षिप्तमनसामंत्रंस्वप्नमूलमध्यतः॥ ज्योतिर्मंत्रेणवि
षयदृष्टेन्मलत्रयंयती॥ तारंकोमाग्रिमनुकुंडीज्योतिर्मनुमेतः॥ मनुः॥ ओंकारः॥ हंसी॥ अक्षर्या
रः॥ योमहकारः॥ अग्नीरेफः॥ स्वर्णेनऊषतोयेनपुष्यतोयेनवातया॥ तेनमंत्रेणविधिनादाप्या
यनविधिःस्मृतः॥ मंत्रेणवारिणातेजतर्पणंतर्पणंमते॥ मधुनाशक्तिमंत्रेणवैष्णवे॥ ज्ञाने॥ शैवे

हृतेनदुग्धेनतर्पणंसम्पत्तिरिति॥ अभिवेकेषितया॥ तारमायारमायोगान्ननोदीयतमुच्यते॥ जपमानस
मंत्रस्यगोपानंतप्रकाशने॥ संस्कारदशमं प्रोक्ताः सर्वतंत्रेषुगोपिताः॥ वाःकृत्वासंप्रदायेनमंत्रीवां
क्षितमाप्नुयात्॥ मलत्रयमिति॥ अणवंसाधिकंकार्मेणांसाधिकंमाययाचोक्तं॥ पौरुषंकार्मेणम
लं॥ आणवंतह्येतैयंनिषिद्धंतन्मलत्रयं॥ तारमायारमायोगादुत्तितागमायारमाबीजपुटितंमंत्रमष्टो
त्ररपातंतर्पयेदित्यर्थः॥ तथाचेविषयसारे॥ तारमायारमाबीजपुटितेनुजपेन्मनुं॥ शतमष्टोत्रंवे
चहीययेत्साधकोत्रमः॥ अथाकलावतीदीक्षाप्रयोगः॥ तत्रशिष्यःपूर्वमुपोषितःकृतनित्यक्रिय
स्त्वस्तिवचनपूर्वकंसंकलंकुर्यात्॥ यथा॥ ओंश्वेत्यादिअमुकगोत्रीअमुकदेवसर्माधिर्माधिकां
मोक्षप्राप्तिकामोअमुकदेवतायमते॥ कर्तव्यामुकमंत्रदीक्षाकर्माणिअमुकगोत्रंशीअमुकदेवस
र्माधिकांमिःपाद्यादिभिरभ्यर्च्यगुरुत्वेनभवंतमहंष्टुणं॥ ओंहेतोस्मीतिप्रतिवचनं॥ यथाविहितंका
र्मकुरु॥ यथाहानतःकरवाणीतिप्रतिवचनं॥ ततोपुरुषचम्यद्वारदेशेसामान्याद्यंकुर्यात्॥ तद्य
था॥ यामेविकोणंष्टतंभुविचंवल्लिख्य॥ ओंआधारशक्तयेनमः॥ इतिसंस्तुत्यस्तुदितिसंवेणपत्रं

ॐ
तंसा
२१

हाल्यसाधारंतत्रविधायनमदितिमंत्रेणसंपूर्णं क्रीडतिचक्रपुद्गलसूर्यमंडलाङ्गेचयमुनेचेत्यादि
तीर्थमावाह्य॥ ॐ इतिगंधपुष्पात्रिंशत्पुष्पं॥ ॐ इतिचष्टधादणधावातज्ञा॥ फडिति
तज्जलेननंदारमभुत्पदारमजं समाचरेत्॥ तथाच॥ त्रिकोणवृत्तचक्रं विभं डलं रचयेत्ततः॥ आ
धारशक्तिं संपूज्य तत्राधारं विनित्तिपेत्॥ अस्त्रेण पात्रं संशोध्य॥ हृन्मंत्रेण प्रपूजयेत्॥ नित्तिपेत्ती
र्थमावाह्यगंधादीन्पुणवेणोत्तुदर्थयेद्देवेभ्यः॥ सामान्यार्घ्यमिदं स्मृतं॥ मंत्रेण पुणवेणैव सा
मान्यार्घ्यमिदं स्मृतं॥ इति गौतमीयेवचनात्॥ अष्टधा प्रणवत्रयः॥ विषेयाद्येतथादर्शनात्॥ एषा
मादौ तदुपाधातदर्थं॥ तथादर्शनात्॥ फडिति तज्जलेन नंदारमभुत्पदारमजं कुर्यात्॥ यथा॥ ऊ
धो देवरे॥ ॐ विष्णवे नमः॥ वामणाखायां॥ ॐ सेवेशाय नमः॥ तयोः पार्श्वे॥ ॐ गंगा येन नमः॥
ॐ यमुना येन नमः॥ देहल्या मस्त्राय नमः॥ इति पूजयेत्॥ पुष्पावारिणाश्चक्रं स्वेत्॥ ॐ दारदेवता
भ्यो नमः॥ ॐ इति तन्मंत्रं त्रिपुरादिपूजादिषु॥ गणेशं चैव पालं तु वंद्यं कं यो गिनी तथा॥ गंगां च य
मुनां चैव लक्ष्मीं वाणीं ततो जपेत्॥ इति विशेषः॥ वैष्णवेभ्यः॥ नंदः सुनंदः अक्षय प्रचंडो बल एव च॥ प्र

सम
२१

बलभेभ्यः नामा च सुभद्रो विष्णवे नमः॥ प्रणवादिनमो ते न ताममंत्रेण पूजयेत्॥ ततो दक्षिणपादं पु
रस्सरं कमलाख्यं स्पृशेत्॥ दक्षिणगं संकोचयन् मंडपातः प्रविश्य नैवृत्तं पादं च चक्रं कुर्यात् नमः॥
ॐ ब्राह्मणे नमः॥ ततो देवता मंत्रेण दिव्यदृष्टावलोकयन्॥ दिव्यां चिह्नान्समृत्तार्य॥ अस्त्राय
फडिति जलेनांतरिक्षमाचिह्नयित्वा सार्य॥ वामपादं चिह्नयित्वा तत्र येण भोमात्र फडिति जप्त्वा विका
रुनादाय॥ ॐ अथ संपूर्णं तैभ्यः तान् भूतां भुवि संस्थिताः॥ वेभ्यः तां विष्णुकर्तारं को न शंनु शिवास्तथा
इत्युत्तान् चिह्नयेत्॥ तथाच॥ लाजचंदनसिद्धार्थं भस्म हवींस्तताः कृत्वा॥ विफिरा इति संदिष्टाः
सर्वे विघ्नो घनाश्च काः॥ ह्रीं आधारशक्तिकां चालासनाय नमः॥ इत्यासनं संपूज्य॥ आसनमंत्रं
स्यात्मेरुपृष्ठं च॥ सुतलं कुरु॥ ह्रीं मे देवता आसने परिग्रहे विनियोगः॥ ॐ अथ चित्तया धृता
लोका देवित्वं विष्णुना॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनं इति पठित्वा स्वस्तिकादिक्रमे
ण पविशेत्॥ तथा च तं शरी॥ आदौ विष्णुं संपूज्य पश्चादासनं कल्पयेत्॥ अथ वा आसने स्थित्वा
विघ्नानुत्तारयेत्सधीः॥ ततः पंचगव्यं नमंडुपं शोधयेत्॥ तथा गौतमीये॥ पंचगव्येन तद्देहं

शम
३३

एतदुपरि संस्थाप्य नमः पूजितं तद्वर्धितं तत्र निक्षिप्य विमलजलेना। हं हं संघं। वं लं
रं यं मं चं कं पे नं चं दं यं तं एं हं उं ठं ङं जं जं कं चं डं षं गं खं कं अंः अं जौ बौ यं एं लं हं अं अं कं उं हं हं अं अं
इत्यनेन च चलेन च पूजयेत्॥ तथा गौतमीये॥ संवत्स्रि मंडलाय तद्वाकलात्मने नमः॥ त्रिषादिकायां
अष्टवर्ष मंडलाय द्वादशाकलात्मने नमः॥ पंचविंशसोमे मंडलाय षोडशाकलात्मने नमः॥ इति जले सं
पूज्य॥ ओं गं गे च यमुने चैवेत्यनेन क्रोमिति चंक्र शमुद्रया तीर्थमावाह्य॥ अमुके इव द्वावतिष्ठेति स्मृ
दया देवतां तत्रावाह्य लमित्यवगुंथ्य॥ वषट्ति चालिनीमुद्रां प्रदर्शयिष्येति॥ तज्जलं वीक्ष्य पुनरं
गं मंत्रैः सकलीकृत्य गंधप्रष्णाभ्यां नमः पूजितं तदेवतां संपूज्य॥ तदुपरि मात्स्यमुद्रया संछाद्य तदुपरि
मूलं मंत्रमष्टधा जपेत्॥ तथा च गौतमीये॥ गंधप्रष्णैः समभ्यर्च्य कृत्वा ख्यं धाम योजयेत्॥ अष्टकृतौ
जपेन्मंत्रं शिखायां गालिनीन्यसेत्॥ अथ हस्तपदं तत्र देवता पराः जतो वमिति मंत्रेण च मुद्रां प्रदर्श्याः
स्त्रेण संरुत्तस्मात्किंचिज्जलं प्रोक्षणीय पद्मे निधाय ते मोदकेनात्मानं पूजोपक रणं चाभ्य मूलं मंत्रे
ण पीठन्यासं कामक्रमेण पत्नी रधर्मादीन् पूजयेत्॥ तद्यथा॥ देक्षिणस्कंदे॥ अंधर्मा येनमः॥ वामस्कंदे

ॐ नमः ॥ वासुदेवाय नमः ॥ वैराग्याय नमः ॥ दक्षिणाय नमः ॥ ओं ईश्वर्याय नमः ॥ सुखे ॥ ओं अधर्माय वामपाशये ॥ ओं
अज्ञानाय नमः ॥ माओ ॥ अवेष्टायाय नमः ॥ दक्षिणायाय ॥ ओं अनैश्वर्याय नमः ॥ वेहृदये ॥ ओं अनेताय नमः ॥
ओंप्रसादाय नमः ॥ ओं अकर्मंडलाय द्वादशकलात्मने नमः ॥ ओं सोममंडलाय द्वादशकलात्मने नमः ॥ तद्भि
मंडलाय द्वादशकलात्मने नमः ॥ संसत्त्याय नमः ॥ रंजसेन नमः ॥ तंतमसेन नमः ॥ अंग्रात्मने नमः ॥ अंग्रे
तनात्मने नमः ॥ पंचपरमात्मने नमः ॥ द्वीप्तात्मने नमः ॥ ततो ह्यप्यस्य पूर्वादिकेषु दलेषु पीठशक्तीः
संप्रजा मध्ये पीठमध्ये जेत ॥ तद्देवते मूलदेवतां नैवेद्यं विना गंधाद्यैः संप्रजयेत् ॥ तथा निबन्धे ॥ न्या
सक्रमेण देहेषु धर्मादीनि प्रजयेत् ॥ पुष्पाद्यैः पीठमनंतरं मणिपरमदेवतां ॥ विना नैवेद्यं गंधाद्यैरुपचा
रेः समर्चयेत् ॥ तत उत्तमांगं हृदयमूलाधारं च सर्वोक्तेशु मूलेन पंचपुष्पाञ्जलिं दत्त्वा यथाशक्ति मंत्रं
जप्त्वा गुह्यादिना जपं समर्पयेत् ॥ तथाच निबन्धे ॥ पंचकृतत्वस्ततो दद्यात्पुष्पाञ्जलिमनन्यधीः ॥ उत्तमांगं
हृदयाधारं च सर्वोक्तेशु क्रमात् ॥ सर्वमेतच्च प्रोक्षणं प्राप्नुवन्न जलेन विदधात् ॥ ततः प्रोक्षणास्तीत्यं
विस्तृत्य पूर्ववात्संघर्षं बहिः स्प्रजामारभेत् ॥ तत्र वक्ष्यमानशार्दूलोक्तसर्वतो भद्रमंडलाद्यन्यतममंडलेश

शुभ
२३

नयेत्॥ ओं मंडल्यनमः॥ इति मंडलं संपूज्य॥ शालिभिः कर्णिकामध्यामाष्टर्या तदुपरितंडुलानास्तीर्य
तेषु दर्भानास्तीर्य॥ विष्टरं चात्तनसंयुते तदुपरि न्यसेत्॥ ततो मंडले एताः संसृजयेत् तद्यथा पीठमध्ये॥
ओं आचारशक्तये नमः॥ कर्माय नमः॥ इत्यादि पीठमन्त्रं तं तत्पीठलोक्त पीठपूर्वांज्योत्त॥ ततो
मंडले प्रादक्षिणेन यंध्रश्चार्चिधिनमस्तुपादिवक्ष्यमाणदशलाविन्यस्य पूजयेत्॥ ततो होमादिरचितं॥
कुंभं स्फुटति प्रज्ञाल्पवंदनायुक्तकर्मैः पायविनाशियुणात्तकं तु नासंवेष्ट्या॥ ओं कुंभाय नमः॥ इति गं
धपुष्पाभांसंपूज्य विष्टरं सत्तनवरत्नानि संक्षिप्य प्रणवमुच्चरन्॥ कुंभपीठयोरेकं विभाव्य पीठस्य
पयेत्॥ नोत्तमीये॥ कुंभविधानं तद्वै॥ हैमं सैष्यं तथा ताश्च मानि कं वा सशक्तिं च॥ विज्ञायां न कुं
वीतकृतो निष्फलमाप्नुयात्॥ षट्षिष्टदं गुलं कुंभं विस्तरोत्र ति शालिनी॥ षोडशोद्दं वा पित्तो
नूनं न कारयेत्॥ कुंभे प्रादक्षिणेन॥ कुंभं तादिरैवेनमः॥ इत्यादि हादशकलाविन्यस्य विन्यस्य पूजये
त्॥ ततः स्त्रीरङ्गमकषायेन पलाशतन्मवेन वा॥ तीर्थोदकैर्वा कर्पूरगंधपुष्पास्तु वा सितैः॥ चात्त
भेदेन विधिवन्माहवा प्रतिलोमतः॥ अपयन्मूलमणिं तदुपरि रवे देवता धिया॥ ततश्चंद्रे स्था मृता

ॐ
तंसा.
२४

दिवोदशकलाजले प्राकृष्टिणेन विन्यसेत् ॥ अं अमृताये नमः ॥ इत्यादिना संपूज्य शंखांतरे सीरकषा
यादिद्वयैराष्ट्रवंगंधाष्टकैर्विलोड्यातसिज्जले सकलाः कलायावाह्य पूजयेत् ॥ गंधाष्टकं त्रिविधं शक्ति
विल्लशिवात्मकं ॥ तत्र शारदायां ॥ चंदनागुरुकपर्पूरैरुज्जमरोचना ॥ जटामांसीकपियुताशक्तिगंधा
ष्टकं विदुः ॥ चंदनागुरुहीवीरुज्जमसेवकाः ॥ जटामांसीसुरमिति विल्लो गंधाष्टकं स्मृतम् ॥ चंदना
गुरुकपर्पूरतमालजलकुंजमं ॥ रक्तचंदनकुंजं तुर्ये वंगंधाष्टकं स्मृतं ॥ अस्मार्प ॥ चंदनागुरुकपर्पूरैरु
ज्जमरोचना जटामांसी गठियाना इति शक्तिगंधाष्टकं ॥ चंदनागुरुवालकुंजकुंजमं ॥ चंदन
तवीरणमूलजटामांसी देवदारु इति विल्लो गंधाष्टकं ॥ चंदनागुरुकपर्पूरतमालवालकुंजकुंजमं रक्तचंदन
कुंजमिति तुर्ये वंगंधाष्टकं ॥ गंधाष्टकं त्रिविधं शक्तिविल्लशिवात्मकं ॥ तत्रादौ वहेर्दशकलाः पूजयेत् ॥
तद्यथा ॥ वहे धूम्राचिरदिदशकला इहा गह्वर इति षट्पदसत्रिधि भवत् ॥ ततो मूलमंत्रप्रतिलोमे
न जपन्मंत्रं देवतामानसा ध्यायन् ॥ आसां प्रालप्रतिष्ठां कुर्यात् ॥ तद्यथा ॥ आं ही हो हंस ॥ धूम्राचि
रदीनां वहेर्दशकलानां प्राणा इह प्राणाः ॥ आं धूम्राचिरादीनां वहेर्दशकलानां सर्वे दियानि एवं

राम
२४

आं धूम्राचिरदिदशकलानां वामनसुहृदः शोत्रप्राणान्नाणा इहा गत्यस्तु खंचिरंतिष्ठंतु सदा ॥ इति प्रा
णान्प्रतिष्ठाप्य गंधादिभिः पूजयेत् ॥ अं धूम्राचिरदिदशकलाभ्यः ॥ एवं गंधेन नमस्कृत्यादिना यंचोपचा
रैः पूजयेत् ॥ तद्यथा ॥ ओं यं धूम्राचि नमः ॥ ईं ऊं आये नमः ॥ लं जलिनै नमः ॥ वं जलिनै नमः ॥ शं
विस्फुलिनै नमः ॥ यं रुषियै नमः ॥ सं स्वरुपायै नमः ॥ हं कपिलायै नमः ॥ लं हव्यवाहनायै नमः ॥ लं
व्यवाहनायै नमः ॥ अक्तश्वेतप्रत्येकमावाह्यपद्यादिभिः पूजयेत् ॥ सूर्यतपिन्यादिदशकलाः पूर्ववत्
वाहनादिकं कृत्वा पूजयित्वा च प्रत्येकं पूजयेत् ॥ तद्यथा ॥ कं भंतपिन्यै नमः ॥ एं वं तापिन्यै नमः ॥ गं फं
धूम्रायै नमः ॥ वं पं मरीच्यै नमः ॥ हुं नं जलिनै नमः ॥ चं धं रुच्यै नमः ॥ कुं दं स्वप्नायै नमः ॥ जं वं भोग
रायै नमः ॥ ऊं तं विष्णुयै नमः ॥ वं एं विरोधिन्यै नमः ॥ हुं हं धारिण्यै नमः ॥ हुं हं तमायै नमः ॥ इति प्रत्येकं
पूजयेत् ॥ शक्तश्वेत प्रत्येकमावाह्य पूजयेत् ॥ तत्राच तंत्रे ॥ कभाद्यावस्तुदाः सौमिठ अंतादा इति शक्तिः
ततश्चंद्रस्यामृतादिवोदशकलाः प्राकृष्टाणिष्टादिकं कृत्वा पूर्ववत् पूजयेत् ॥ ततः प्रत्येकेन पूजयेत्
तद्यथा ॥ अं अमृतायै नमः ॥ आं मामदायै नमः ॥ इं एवायै नमः ॥ ओं लुष्टायै नमः ॥ ओं शुष्टायै नमः ॥ ऊं र

६

शुभ
२५

नभीमः॥ इति शिष्यकृतः पदतः प्राप्ते गविष्टेः पदतो लिखितम् । यस्मै रुद्रा विष्णु उच्यते ततो विक्रम एषु षोडश पंति
भुवनानि इति विश्वापदं स्मृदरेत् । ततस्तीक्ष्णादिष्ववर्गदशकलाः पूर्ववत् पूजयेत् । पंतीक्ष्णायै नमः ।
पंतैश्चै नमः । वंभयायै नमः । भंनिशायै नमः । मंतंत्रायै नमः । यंतुधायै नमः । रंक्रोधि नै नमः । लंक्रि
यायै नमः । वंतत्कारिण्यै नमः । वंस्तुतये नमः । एतस्मै त्रयेकमावाह्यपाद्यादिभिः पूजयेत् । ततः शंभ
कं यत्तामहे स्वगंधिं पुष्टि वर्धनम् । उर्वारुकमिव बंधनामृत्यो मुत्तमसीय मामृतात् ॥ इति जज्ञावाह्य पूजयेत्
ततः पीतादिष्ववर्गपंचकलाषाण्यप्रतिष्ठादिकं कृत्वा वाह्यपाद्यादिभिः पूजयेत् । यथाशं प्रीतये नमः ।
संश्रुतायै नमः । हंश्रुण्ययै नमः । लंश्रुसितायै नमः । वंश्रुनंतायै नमः । एतस्मै त्रयेकमावाह्यपूजये
त् । ततः तद्विष्णोः परमं पदं मित्पादिजपित्वा पठित्वा वाह्यपूजयेत् । ततो निष्टत्यादिस्वरसोडशकलाः
पूर्ववन्मान्यप्रतिष्ठादिकं कृत्वा वाह्यपाद्यादिभिः पूजयेत् । तद्यथा ॥ शंनिवर्तये नमः ॥ आप्रतिष्ठायै नमः
इंदियायै नमः । ईंशांत्यै नमः ॥ ओंशंभिकायै नमः ॥ रुदीपिकायै नमः ॥ अंरोधिकायै नमः ॥ अंमोचिका
यै नमः ॥ लंस्तुष्टुम्यायै नमः । वंस्तुत्यायै नमः । वंज्ञानामृत्यै नमः । ओंश्यायै नमः । ओंश्यायै नमः ।

॥ जे ॥
॥ तंसा ॥
॥ २६ ॥

मः ॥ अंयोमत्रपायेनमः ॥ अः अनेतायनमः ॥ अक्रुष्टेत्पत्नेकमावाह्यपूजयेत् ॥ गेतेदिप्रासोविपन्यवो
जागृवांसः समिधते विसोयत्यमं पदे ॥ विसोयो निप्रकल्पयत्तु त्वष्टाणि विसत् ॥ अमिं वत्तु पूजापति
धातागर्भे दधातु ते गर्भे धेदि सिनीवाली गर्भे देहि सरस्वती ॥ गर्भे ते अश्विनौ देवा र्वतां पुष्करस्तजो र
त्नावाह्यपूजयेत् ॥ ततः कलात्मकं तच्छंखस्थं कापं कुंभे निक्षिपेत् ॥ ततो अश्वपनसद्वतपक्षैर्विंड
वज्रीवेष्टितैः कल्पष्टसंबुद्धां भवक्रं पिपायतस्मिन्वक्रैः सफलास्ततश्च कंकल्पष्टसफलबुद्ध्या
स्थापयेत् ॥ तत्कुंभं निर्मलेन सोमयुग्मेन संवष्ट्य मूलेन कुंभं भूमिर्नि संकल्पयथा क्रूरपदे वता ध्या
त्वा तस्या मावाह्यपूजयेत् ॥ मूलं त्रमुच्चार्या मुकदूहावदूहतिष्ठदूहसत्रिधिं भज ॥ अथ वा सत्रिधिं दे
हि दूहसत्रिधौ स्वदूहावाहनादिकं कृत्वा हुमित्यवपुं देवतां गेषं गणामं कृत्वा वमिति धेनुमुदया अ
मृती कृत्य परमीकरणं कर्तव्यं ॥ ततश्च प्राणप्रतिष्ठादिकं वोदुषोपचारेः पूजयेत् ॥ अर्घ्यादि पात्रनियमस्तु
मोतमीये ॥ अर्घ्यस्य जीणि पात्राणि पाद्यस्यापि त्रयं भवेत् ॥ तथैवाचमनीया निपात्राणि च विभागशततयी
कारणदौर्बल्यादेकमेव प्रशस्यते ॥ तथा सामान्य विशेषोर्ध्वदक्षस्यावश्यकं ॥ तथा च नवरत्नेश्वरः ॥

सम ॥
२६ ॥

एकपात्रं न कुर्वीत यदि साक्षात् न हेतुः ॥ मंत्राः परं मुख्यांति आपदश्च परे पदे ॥ इह लोके दद्विदः स्यान्मृतश्च
नरकं व्रजेत् ॥ तथा च रावभट्टः ॥ वसुं पुलविहीनं त्वनपात्रं कारयेदुधः ॥ सर्वत्रैव प्रशस्तो ब्रह्मः शिवस्तु यो
चने विना ॥ मूलमुच्चार्या मुकदूहावदूहतिष्ठदूहसत्रिधौ ॥ अमुकदेवतायेनमः ॥ इति पादं भुजे ॥ एत
स्यामार्कहवीं विष्णुक्रांताभिधेरितं ॥ एतदर्थं अमुकदेवताये स्तुहा ॥ अर्घ्यादिषु ततोर्ध्वं धिं शिरो
मंत्रेण दैशिकरुतिवचनात् ॥ स्वधामंत्रेण चंदने दध्यादाचमनीयकं ॥ इत्यत्र स्वधापदं पाठं कर्तव्यं तः स्व
धापदेनाहृतवाचकत्वात् ॥ इदमाचमनीयमिति वदंति ॥ तथा च ॥ मधुपर्कं ततो दध्याज्जलं मंत्रेण
दैशिकवचनात् ॥ तच्च मधुपर्कमात्रविषयमिदं ॥ स्वधानवात् ततः कुर्यान्मधुपर्कमात्रं भुजे ॥ तेनैव मधु
ना कुर्यादग्निराचमनीयकं ॥ तथा च ॥ वारुणेन वमंत्रेण दध्यादाचमनीयकं वचनात् ॥ तथा ॥ स्वधेत्पाव
मनीयकं त्रिवारं मुखपंकजे स्वधेति मधुपर्कं च पुनराचमनीयकमिति सोमशंभुः ॥ वचनाच्च ॥ एकेषु
नर्जलमंत्रेण दैशिको वारुणेन वीतेनेत्यत्र सहाचैतृतीयां चंदनमिदमाचमनीयकं वं अमुकदेवताये
स्वधामन्यते ॥ तेनैव च नह्यं स्त्रीषु इति विषयमिति केचित् ॥ मैथिल्यास्तु स्वधापाठं कर्तव्यं तत्र स्वधेति वका
इत्यागावबोधकत्वात् ॥ किंच त्यागात् स्वधा याहेनार्थवचनात् ॥ तत्समभिव्याहृताचमनदानेपित्या

ॐ
नंसा.
२७

गाबुरोधेनस्वधामंत्रेणनर्तवमित्यनेन॥ तथा नमः स्वधा स्वाहा तौ वडितितियथा क्रमाभिधानात्॥ तल
मंत्रेणेतिवचनेप्रमाणमन्यमिति तां त्रिकाः॥ तेनाचमनीयं स्वधेति॥ जातिलवंगककोलात्मकमाचम
नीयंवदते॥ अर्घ्यस्वाहेतिवगंधपुष्पास्तयवक्रशाग्रतिलसर्षपहवीत्मकअर्घ्याग्निरसिदद्यात् वै
स्रवेत् ॥ अर्घ्यादिक्रमेणैव देवमिति वदंति मधुपर्कः॥ सुधा आज्यं दधि मधु संमिश्रमेतदुक्तं मनीषिभिः
एवं पुनराचमनीयं सुधा॥ ततः स्वानीयं निवेदयामि॥ ततो वस्त्रयुग्मयज्ञोपवीताभरणानि दद्यात्॥ ततो
मंत्रमुद्रितमाष्टकावर्णेन तु न्यासस्थाने प्रक्षयित्वा॥ चंदनागुरुकर्पूरकालागुर्वीत्मकं गंधं दद्यात्॥ तथा नि
बंधे॥ गंधचंदनकर्पूरकालागुरुभिरीरितः॥ तथा पुष्पाणि वौषट्॥ तथा वारणपूजामारमेत दाने सर्व
त्रुल्लमंत्रोच्चारणं॥ ततः गुग्गुलुगुडवीरशर्करामधुचंदनैः॥ धूपैश्चाज्यसंमिश्रैर्नीचैर्दीपसदृशैः॥
विशेषस्तु तं शरे॥ तथा॥ सिताज्यमधुसंमिश्रं गुग्गुलुगुरुचंदनैः॥ घटं गंधपुष्पैस्तत्सर्वदेवप्रियंसदा त
प्याचतंत्रे॥ रोगरोगहरगोगदेकेषाः॥ स्वर्तुरुज्ज्वलबुधपत्रविशेषाः॥ वस्त्रविवर्तिवारिजमुद्राः॥ धूपव
त्तिरिह सुंदरिभद्रा गुग्गुलुसर्लंदोरुपत्रमलयसंभवम्॥ द्वीवीरमगुरुं कृष्टं गुरुं सर्तलसंवनं हरीतकी
नवीलाज्ञाजटा मांसी च शैलजा॥ घोटशांगं विडुर्धूपैर्देवैः पित्र्यै च कर्मणि॥ मधुमुक्ताद्युतंगंधगुग्गुलुगुरुषौ

राम
२७

लजं॥ चंदनं शिल्पसिद्धार्थं दशांगो धूपद्वयते॥ कर्पूरगर्भिण्यावर्तिसर्पिणातिजलेन वा॥ आरोग्यहर्षयेदीपान्
श्वैः सौरभशालिनः॥ इति शास्त्राद्याः॥ तौ तमी विशेषस्तु॥ तत्र जलं दद्यात् पयारं तं शं तरेः॥ ततो नैवेद्यानि
दद्यात्॥ गंधादिदाने विशेषस्तु तं शते॥ मध्यमानामिकां गुष्टैरंगुष्टाग्रेण पार्वति दद्याच्च विमलं गंधं मूल
मंत्रेण साधकः॥ अंगुष्ठतर्जनीभ्यां तु चक्रे पुष्पं निवेदयेत्॥ ततः समर्पयेत् पूषं दं वाद्यजयस्व नैः॥ जय
धनो ततो मंत्रं मातः स्वाहेतुदीर्यच॥ अभ्यर्च्य वा दयेत् दं वाद्यजयस्व नैः॥ धूपभाजनमंत्रेण
प्रोक्ताभ्यर्च्य हृदा गुणा॥ अस्त्रेण पूजितं दं वा दयेत् गुग्गुलुं दहेत्॥ एवं दीपदाने पि दं वा दानमिति॥ त
प्याचतौ तमीयि॥ उत्रार्थं दृष्टिपर्यंतं दं वा दामदिशि स्थितां॥ वा दयन्नाम हस्तेन दत्त हस्तेन चार्पयेत्॥ या
मले॥ दीपं दक्षिणतो दद्यात् पुरतो वान्मुष्टतः॥ वामतस्तथा धूपमग्रे वान्मुष्टतः॥ नैवेद्यं दक्षिणे भा
गे पुरतो वान्मुष्टतः॥ वामदक्षिणभागस्तु देवतायान्मुष्टसाधकस्य॥ तथा च॥ धूपदीपौ तु संयोज्यं देवता
ये निवेदयेत्॥ इति दर्शनात्॥ दत्तप्रक्तं दक्षिणे नैलप्रक्तं वामे॥ एवं सितावर्तिश्चेद्दक्षिणे॥ रक्ताचेदामे॥ प

जे
तंसा.
२८

कंच देवतावामे आमात्रं चैव दक्षिणे। इति सांप्रदायकाः॥ तदपि प्रमाणं न्यूनं॥ तथा च यामले। दीपं दत्ते द्युतयुते
नैल युक्तं च वामतः॥ दक्षिणे च सितं वर्ति यामतो रक्तं वर्तिकं॥ यद्यप्येकविभागेन नैवेद्यं तपि संस्थितिः॥
पुरतो नियमो नास्ति दीपनैवेद्ययोः क्वचित्॥ ततो दंडवा प्रणामादिना वंदनं॥ ततः अष्टोत्तरसहस्रं वा सं
जप्य युद्धादिना जपं समर्पयेत्॥ अथ नैवेद्यं मृदुति क्रमदीपिका॥ ततो मंत्रस्य दश संस्कारः॥ पूर्वोक्तेन का
र्यः॥ ततो गुरुः शिष्यमानीय बोधदत्तनेन शिष्यस्य नेत्रं वस्त्रेण ध्याय्य शिष्याजालमुद्यैः प्ररक्षित्वा गुरु
स्वयमेव मंत्रमुच्चारयन् कलशे देवता प्रीत्यै तोषयेत्॥ ततो नेत्रं वंदनं हरीकृतं॥ गर्भाक्षरे आसीनः शि
ष्यस्यात्मपूजा भूतशुद्धादिकं विधाय तत्तन्मंत्रोक्त्या सात्॥ शिष्यशिष्यस्य देहे कुर्यात्॥ कंभस्यां देवतां प्र
नः पंचोपचारैः संपूज्यालंकृत्य शिष्यमन्यस्मिन्नुपवेशयेत्॥ ततो मंगलाचारपूर्वकं तर्कभंसमुत्पन्नमु
खस्थान्तरदुर्मृपा न्यस्तवा शिष्यस्य शिरसि निधाय मोक्षकामनसा जपन्मूलेन साधितैस्तमभिषेच
येत्॥ शिष्यो वसिष्ठजलेनावस्य वा समीपे विधाय गुरोः सन्निधाञ्च पविशेत्॥ तामेव गुरुगत्तमे देवता

राम
२८

शिष्यसंक्रांतां तयोरेकं संभावयन् शिष्यंगधादिभिः पूजयेत्॥ गेसहस्रारवाङ्मं फट्तिमंत्रेण शिष्यस्य शिरां
यद्गुप्तं रक्षककल्याणसाः॥ तद्यथा॥ पादतलाज्जातुषयेत्॥ ओं निष्ठ्यै नमः॥ जातु नीतो मिपर्येतं॥ ओं प्रति
ष्ठाये नमः॥ नाभेरकंठं॥ ओं विद्याये नमः॥ कंठादाललाटे॥ ओं शांते नमः॥ ललाटादुद्वारं धातं॥ ओं शांत
नीताये नमः॥ पुनर्वेद्वारं धातं॥ आललाटे॥ शांतनीताये नमः॥ छे ललाटादकंठं॥ ओं शांते नमः॥ कंठ
त्राभिषयेत्॥ ओं विद्याये नमः॥ जातु नः पार्येतं॥ ओं निष्ठ्यै नमः॥ ततः
शिष्यस्य शिरसि हस्तैः दत्वा प्राते जपेत्॥ अष्टोत्तरं ततो मंत्रं दद्यादुदकपूर्वकं॥ आवयोस्तुल्यफलं हो भव
त्वय मुदीरयेत्॥ ततो हस्तैः शिष्यो द्रूयात्॥ ततः ऋष्यादि संयुक्तं मंत्रं गुरुदक्षिणकर्णे त्रिः प्रावयेत्
तथा च गौतमीये न्यासज्ञानं तस्य देहे गुरुः सत्यस्य यत्नतः दत्तकर्णे वदेन्मंत्रं त्रिवारं पूर्णमानसः॥ द
त्तेति द्विजानि विषयं॥ तथा तं त्रै॥ दत्तकर्णे वदेन्मंत्रं त्रैकवारं एवोच्चारयेत्॥ एवं विधिद्विजातीनां स्त्रीपूजाणां च
वामतः॥ तथा च विष्णुसारे॥ दत्तकर्णे वदेन्मंत्रं ऋष्यादिक समन्वितं॥ तथा तस्मिन् तणे देवित्तपे मंत्रं त्रै शता
ष्टकं॥ पारदायां पुनः गुरोर्लक्षा पुनर्विधाय मष्टकं जपेत्सुधीः॥ गुरुमंत्रं देवतानामेकं संभावयं धिया॥ इ

ॐ
नेसा.
२७

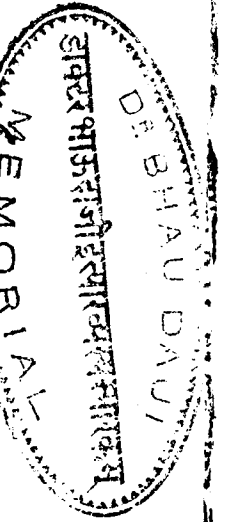
तिवचनं वतनं द्वावना परजप विषयं ॥ ततो गुरुचरणोदंडव्यतिवृत्तिष्टेत् ॥ गुरुस्तु ॥ ॐ उन्निष्ठवत्सु
क्तोसि सम्पगाचारवानभव ॥ इत्युप्रापयेत् ॥ ततः शिष्यः कृत्वा तिलजला न्यादाय ॥ ॐ अद्य कृतं तदस्म
कमंत्रयद्वेष्टा प्रतिष्ठायेदक्षिणामिदं सुवर्णं ॥ अमुकगोत्रायोमुकशर्मणो गुरवे त्वभ्यं अहं संप्रददं ॥
शरीरमर्थं प्राणं च सर्वं तस्मै निवेदयेत् ॥ ततः प्रकृतिं कवीति गुरोः प्रियमनन्यधीः ॥ यद्यदिष्टं तमलो
के गुरवे तन्निवेदयेत् ॥ स्वतंत्रं तं वेदक्षिणानियमो यथा ॥ गुरवे दक्षिणां दद्यात् तत्ताय शिवात्मने
सर्वं स्ववातदर्थं वातदर्थं वातदातया ॥ न च तं चारिणी शक्तिः कथमस्य भविष्यति ॥ अन्यथा सर्व
स्वदक्षिणां दद्याद्वा दद्यात्तयस्विनी ॥ ॐ मिष्टं तिकरो दद्यात्तु यथा शत्रुयायिनी ॥ तथा ॥ गुरवे द
क्षिणां दद्यात्तु वर्णं वा समन्वितं ॥ गुरुं संतोषमात्रेण दुष्टं मंत्रोपसिद्धतिः ॥ अन्यथानैव सिद्धिः स्याद
भिचायकल्पते ॥ दीप्ताय हण कर्म ग्री गुरवे च निवेदयेत् ॥ अन्त्यां च ब्राह्मणां स्तुत्रयत्नतः परितोष
येत् ॥ विष्णुसारे ॥ अथाधिकसहस्रैर्विशतं वापि विधानतः ॥ स्वशक्तिरक्षणार्थाय गुरुमंत्रं त
दजपेत् ॥ ततो मिष्टान्नपानादि ब्रह्मण्यदितोष्य स्वयं भुंजीत ॥ दीप्तादिव से गुरुशिष्ययोरुपवास

राम
२७

शेषमाह ॥ योगिनीतंत्रे ॥ मंत्रं दत्त्वा गुरुश्चैव सुपवासं यदाचरेत् ॥ महं धकारं नरके कर्म भवति तान्यथा
दीप्तां कृत्वा ततो मंत्री चोपवासं यदा भवेत् ॥ तत्पुरुषः सदा देवः पापं दत्त्वा त्रिजेतुर् ॥ यद्यत्र होमः क्रिय
ते तद्विधानं वक्ष्यामः ॥ इति कलावती दीप्ता प्रयोगः ॥ अथ पंचांगजननीत्या ॥ तत्र यामले ॥ भवानी
तु यदा मध्ये ऐशान्या मच्युतं यजेत् ॥ आग्नेयां पंचकंचनै नृत्यां गणनायका वायव्यां तपना चैव पूजा
क्रम उदाहृतः ॥ यदा तु मध्ये गोविंदमैशान्यां शंकरं यजेत् ॥ आग्नेयां गणनायकं नृत्यां तपनं तथा
वायव्यां मन्त्रिकां चैव भोगमोक्षफलान्तिकां ॥ शंकरस्तु यदा मध्ये ऐशान्या मच्युतं यजेत् ॥ आग्नेयां
तपनं चैव नृत्यां गणनायका वायव्यां पार्वती चैव स्वर्गमोक्षप्रदायिनीम् ॥ आदित्यश्च यदा मध्ये ऐशा
न्यां शंकरं यजेत् ॥ आग्नेयां गणनायकं नृत्यां केशवं तथा ॥ वायव्यां मन्त्रिकां देवीं स्वर्गसाधनभूमि
कां ॥ गणनायका यदा मध्ये ऐशान्यां केशवं यजेत् ॥ आग्नेयां मन्त्रिकां चैव नृत्यां तपनं तथा ॥ वायव्यां प
ार्वती चैव पूजयेन्मोक्षसाधिनीं ॥ तथा गणेशविपश्चिन्यां ॥ पञ्चभोग्यगते हरी नहरभृदेवौ हरौ शंकरे
भास्वनागस्तारवौ हरौ गणेशा जां भिवः स्थापिताः ॥ देव्यां विष्णुहरे कं तद्वयो लं भो हरे शेषरे नवा

ॐ
तंसा.
३०

शंकरभागतोतिसुखदायकास्तनेहानिहाः॥ एमार्चनचंद्रिकायांगौतमीये॥ यदंगेदेवतापूजनेविशेष
वउक्तः॥ तदामगोपालविषयकमितिकेचित्॥ वस्तुतोवैकल्पिकमितिशास्त्रतः॥ एतेषांपूजने
गौतमीये॥ गंधादिभिरुपाभ्यर्च्यषडंगार्चनमेवच॥ विशकृत्वोत्तपेन्मंत्रं नमस्कृत्यसमापयेत्॥
गदेवतांपूजकालंचपीठपूजानंतरं॥ तथाचसनत्कुमारीये॥ पीठस्थार्चनमंगदेवपूजनंप्राण
प्रतिष्ठाततश्चाहानमिति॥ यत्तु देवेष्टान्तलिंदत्वाभंगदेवान्समर्चयेत्॥ तत्प्रतिष्ठायां॥ तत्तु
प्रतिष्ठितयंत्रादिपरं॥ यंत्रातिरिक्ताधारेपूजनं कलावल्यां॥ एकपीठेपृथक्पूजाविनायं वंकरे
नियः॥ श्रंगगितंपरित्यज्यदेवताप्रापमाप्नुयात्॥ सर्वेषामंगमंत्राणांसिद्धादिविचारोनास्ति॥
तथाच॥ सिद्धादिशोधनंनैवामंगत्वेसतिराजवत्॥ यामाहौत्तुपंचायतनोभावः॥ तथाचरुद
यामले॥ यामायौभैरवीतागच्छिन्नमस्ताचभैरवी॥ संवदोवेतथाशौदेपंगेचांगनेष्यतेष्टुधैः॥
उपविद्यासुसर्वासुषट्कर्मादिप्रसाधने॥ नात्रदीक्षाद्यपेक्षास्तिनाश्रंगादिप्रपूजनं॥ अथसंक्षेप
दीक्षानिवंधे॥ सुहर्तैःसर्वतोभद्रेनवक्त्रंभेविधायच॥ शौदेकंगंधपुष्पाभ्यामर्चित्वस्संयुतं॥ स्वौष

सम
३०

धिनवरत्नपंचपल्लवसंयुतं॥ ततोदेवार्चनंरुद्राहनेदृष्टोत्तरंरातं॥ पंचपल्लवमितिपुंक्तंमुनिभा॥ स्तंभे
दिभिः॥ नवरत्नमिति॥ मुक्तमालिकयैर्दुर्यगोमेधान्वज्रविद्रुमैः॥ यमरागंमरुतंनीलंवेतियथा
क्रमात्॥ निबंधे॥ शिष्यंस्वलंकृतंवेष्टांतयाग्रिसुषवेष्टयेत्॥ मंत्रितैःप्राक्षणीतोयैः॥ शांतिं
भजलेत्तथा॥ मूलमंत्रेणाष्टशतैर्मंत्रितैर्भवेचयेत्॥ अष्टशतैर्दृष्टोत्तरशतैः॥ अथसंपाद
येन्मंत्रंरुद्रंशिरसिधारयेत्॥ समस्थित्यास्तुद्रुद्याजेतः॥ शिष्यीर्चयेद्गुरुम्॥ यद्वादीक्षंतंवेव
शालमभ्यस्यसात्तं॥ निधायष्टजपेत्कर्णेउपदेष्टोत्तरंविधिः॥ इति संक्षेपदीक्षा॥ चंद्रस्तूर्यग्रहेती
र्यसिद्धिश्चेष्टिबोले॥ मंत्रमात्रप्रकरणसुपदेशः॥ सउच्यते॥ विष्णुसारं॥ महादीक्षातथादीक्षोपदे
शस्तदन्तरं॥ युगेयुगेचकर्तव्यउपदेशकलौयुगे॥ अथसर्वतोभद्रम्॥ चतुर्दशवेतुकोष्टेकैर्
सूत्रसमन्वितैः॥ चतुष्टयचकोष्टेकोष्टैश्चैवतृष्टयं॥ मध्येमध्येयथामत्स्याभवेयुः॥ पातयत्रथा॥ दृ
र्वापगयनेद्देहंमंजीयाम्येनुरायते॥ पातयेत्त्रैशुमत्पुंसमंस्तुचतुष्टयं॥ पूर्ववत्कोष्टेषुकुण्डलंस्तुत्राणि

लको

ॐ
नंसा.
३१

पातयेत् ॥ तदुद्धृतेषु मत्सेषु दद्यात्तत्र चतुष्टयं ॥ पूर्ववत्कोणकोष्ठेषु कर्णसूत्राणि पातयेत् ॥ याव -
तदयं मंत्रीषट् पंचाशत्पदान्यपि ॥ तावत्तेनैव विधिना तत्र सूत्राणि पातयेत् ॥ षट् त्रिंशत्तापदैर्मध्ये
लिखेत्पञ्चसु लक्षणं ॥ बहिः पंष्पाभुवेत्पीठं पंषियुग्मेन वीथिकाः ॥ द्वारणोभोयणोभायां शिष्टा
भ्यां परिकल्पयेत् ॥ शास्त्रोक्तविधिना मंत्रीततः पञ्चसमालिखेत् ॥ पञ्चसंज्ञस्य संपत्त्यद्वादशांशं बहिः
स्थीः ॥ निधाय केसराग्रेषु परतोर्ध्वनिष्ठाकरम् ॥ लिखित्वा संधिसंस्थानि तत्र सूत्राणि पातयेत् ॥ दे
लाग्राणं च यन्मानं नन्मानाहुतमालिखेत् ॥ तदेतदालं तन्मध्यस्थोभयतः स्थीः ॥ अलिखे
द्वात्यहमेन दलाग्राणि समंततः ॥ दलमृत्लेषु युगमः केसराणि प्रकल्पयेत् ॥ एतत्ताधारं प्राज्ञं
पंकजं तत्र वेदिभिः ॥ बादाणि स्त्रीणि पादार्थं पीठकोणेषु मार्जयेत् ॥ अवशिष्टैः पदैः विहान्पीठगात्रा
णिकल्पयेत् ॥ पदानि वीथिसंस्थानि मार्जयेत् पंचभेदतः ॥ दित्तदाराणि रचयेद्द्विचने कोष्ठे कैस्ततः
पदैस्त्रिभिरेकेन शोभासुदीरणार्थतः ॥ उपशोभाः स्युरेकेन त्रिभिः कोष्ठैरनन्तरं ॥ अवशिष्टैः पदैः

राम
३१

षड्भिः कोणानां स्याच्चतुष्टयं ॥ रचयेत्पंचभिर्वर्णैर्मंडलं तन्मनोहरं ॥ इह त्मात्पृष्ठके ॥ पंकजं शुक्लवर्णेन
यैस्सर्वेषां कर्मणि ॥ शक्तियागे तत्र रक्तं स्याद्देवे पीते विनिर्दिष्टे ॥ प्रदिष्टसु वसुवर्णेषु शुक्लमेव विनि
र्दिष्टे ॥ पीते हरिद्राचूर्णे स्यात्सितं तंदुलसंभवं ॥ कंभचूर्णे मरुर्णं हलं दम्भपुलाकजं ॥ विल्लादिय
ञ्जश्याममित्पुक्तं च वणिकं ॥ चंद्रयोस्ते धविस्ताम्रः सीमारेखाः सिताः शुभाः ॥ कर्णिका पीतव
र्णन केसरा एकरणेन च ॥ शुक्लवर्णानि पत्राणि तत्संधीः श्यामलेन च ॥ रत्नसारजयेन मंत्रीयद्वाधीतैव
कर्णिकाः ॥ केसरः पीतवर्णः स्युररुणानि दलानि च ॥ संधयः रुक्मवर्णः स्युः सितेनाप्यसितेन वा ॥
गंजयेत्पीठगर्भाणि पादास्युररुणप्रभाः ॥ गात्राणि तस्य शुक्लानि वीथीषु च वत्सर्षपि ॥ अलिखेत्कल्प
लतिकादलपुष्पसमन्विताः ॥ वर्णेनार्णविधौ शिवाः सर्वदृष्टिमनोहराः ॥ दाराणि चेतवर्णानि शो
भा रक्ताः समीरिताः ॥ उपशोभः पीतवर्णकोणान्यसिउपांसि च ॥ तिस्रो रेखा बहिः कुर्यात्सितं र
क्तासिताः क्रमात् ॥ मंडलं सर्वतोभद्रमेतत्ताधारं सृष्टं ॥ अथ मध्यसर्वतोभद्रं ॥ चतुरश्राभुवं
भिन्नादिभ्यो द्वादधा स्थीः पातयेत्तेषु सूत्राणि कोष्ठानां द्वादशपते सृष्टे ॥ चतुश्चत्वारिंशद्वाद

ॐ
तंसा
२२

पंचाषट्त्रिंशत्तुल्यं। कोष्टैः प्रकल्पयेत्पीठं पंचानैवावलीयिका। दारुणोभयथाप्ये सुपशोभानह
रुते। अथविष्टैः पदैः कुर्यात्तुष्टिः। कोणानितं विना। विद्यापूर्ववक्त्रेभवेवामंडलं स्मृतं। अ
थस्वल्पसर्वतोभद्रं। चतुरश्रेचतुःषष्टिः पादान्पारयेत्तुष्टिः। पदैस्तुभिः पञ्चस्यान्नेयेतस
रितः पुरः। वीथीश्चतस्रः कुर्यात्तमंडलं तावसायिकाः। दिग्गतेषु चकोष्टेषु बंकाताभिसमाप्ति
वेत्। विदिग्गतेचतुष्टौ। निमित्ताद्योडयधास्तुष्टिः। मार्जयेत्स्वस्तिकाकारं श्वेतपीतारुणसितैः
रजोभिः प्रयेत्तानि स्वस्तिका निशिवादिभिः। प्राकृषोक्तेनैव मार्गेण शोषमन्यत्समापयेत्। भवना
भिमिदं प्रोक्तं मंडलं सर्वसिद्धिदं। पंचाङ्गमंडले प्रोक्तमेतत्स्वस्तिकवर्जितम्। दीप्तायां देवपूजायां
मंडलानां चतुष्टयं। सर्वतंत्रानुसारेण प्रोक्तं सर्वसिद्धिदं। अथमंत्रिणां हिताप्ययत्रिलोहीमुद्रानि
दूष्यते। सोमसूर्याग्निद्वयाः सूर्यर्णालोहत्रयंतथा। शैष्यमिदं स्मृतं हेमसूर्यस्ताम्रोदनाशनः। लो
हभागः सूर्यद्विष्टः स्वराद्यत्तरसंख्यया। त्रिलोहैः कारयेन्मुद्रासमंकलितसंगतं। एषु स्मृताः स्मृतास्तौ
मयः स्पर्शाः मौगः शुभोदयाः। आग्नेयाद्यापकाः सर्वे सोमसूर्याग्निदेवतौ। स्वराद्योडयविद्यायाः स्मृ

गम

शास्ते पंचविंशतिः। व्यापकादंते कामधनुधर्मप्रदायिनः। साष्टसहस्रं संज्ञयस्मृष्टातां नृदयात्ततः तस्यां
संपातयेन्मंत्रोत्पिष्टापूर्वसंख्यया। पूर्वसंख्यया अष्टोत्तरसहस्रसंख्यया निक्षिप्य कुंभेतां मुद्रां मभिषेकोक्त
वर्त्मना। आवाह्यपूजयेद्देवीमुपचारैः समाहिताः। अभिषिच्य विनीताय दद्यात्तां मुद्रिकां गुरुं। इयं मुद्रा
इदं गविवज्रं विनाशिनी। बालवैरमुद्रादिभ्यो रत्नं कुर्यात्। द्विशेषतः। मुद्रं विजयमाप्नोति पारयेन्मन्त्रे
अथ मंत्रसिद्धिकंरी सुंसां चतुर्वर्गफलप्रदं। पारयेन्मन्त्रोत्पिष्टं देवतुल्यो भवेद्भुवि। लुङ्गः शक्रः अभिषि
च्योति पूर्वोक्तदीप्तापहृत्पुक्तक्रमेण चटं संस्थाप्य तत्र कल्पोक्तदेवतामावाह्य यथापचारैः संपूज्य। सा
ध्यामभिषिच्य तस्मै दद्यादित्यर्थः। ततो गुरवे दक्षिणां दत्त्वाः महामंत्रं तत्सर्वं कुर्यादिति। गोपांगनाकेलि
यिलासमुरधं संसारदावानलभंगदहं। ब्रह्मादिद्वंद्वारकवंदितां त्रिवंदं मुकुटं जगदेकनाथं। इतितंत्रसारे प
थमः परिच्छेदः। अथ सामान्यपूजापद्धतिः। आसे मुहूर्ते उषाय मुक्तस्वापः सहस्रदलकमलकणिका
वस्थितं चेतवसे हि भुतं वराभयकरं चेतमाख्यातुलेयनं स्वप्रकाशपंचव्यामस्थितं रक्तशक्त्रा स्वप्रकाश
सहस्रपांयसहितं विभावा। मानसोपचारैः राध्यं येदं इति वया शक्तिजन्मानमस्तु कुर्यात्। त्रिवंदमंडलाकारं

जे
तंसा
३३

व्याप्तयेन चरचरं॥ तत्पदं दर्शितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः॥ अज्ञानतिमिरं धस्य ज्ञानं जलशलाकया चरु
रुन्मीलितं येन तस्मै श्रीगुरवे नमः॥ ततो मृत्लादिब्रह्मरंध्रतो मृत्लविद्यां विभावयेत्॥ उद्यद्दिनकारद्यो
तां यावच्छासं दृढासनः॥ अथोवाशुभशान्त्यर्थं समाहितमनाः शिवं॥ तत्प्रभामंडलव्याप्तं पारीरमपि
चिंतयेत्॥ भावप्रदीपे ब्रह्मे मुहूर्ते उवाच कृतमेवोदिकक्रियः॥ मृदुकवलमासीनो मंत्रसिद्धिपसंस्तु
दा॥ घटं गंध्या समागच्छ प्राणायामे जपं तथा॥ योनिमुद्रां विधाया मृत्लाधारे न चिंतयेत्॥ शक्तिं के
उलिनीकृत्वा जगत्तैत्तन्यत्र पिणी॥ प्रसन्नभुजगाकारं सार्धं शिवल्यस्थिता॥ वायनाग्निं समुत्थाय भार
ती बोधयेत्ततः॥ ब्रह्मरंध्रं प्रपद्ये नैव परं ब्रह्मण्यो जयेत्॥ षट्पदं भेदने नैव परं ब्रह्ममयं पुनः॥ एवं कृ
त्वा हृते नैव संज्ञा व्याधारे मानयेत्॥ एवं दिशो विधाया च देवीहृत्कमले स्मरेत्॥ संकल्पमानसैर्देवैर्यथा
कल्याणसारतः॥ अष्टोत्तरशतं विद्वान् जपेद्दण्डात्पुष्पमालया॥ प्रातः कृत्यानेंतरं यामैरादिकं कुर्यात्
नमस्कृत्य समुत्थाय बहिरागत्य देशिकः॥ ततो मैरादिकं कृत्वा कुर्यादंतरं विप्रो धनं॥ ततः मृत्लादिब्र
ह्मरंध्रांतं मृत्लविद्यां विभावयेत्॥ तस्य नित्यत्वमाह॥ गौतमीये इदानीं पूर्वकृतं च प्रसंगाकथयामि ते ।

एम
३३

यत्कृत्वाधिकतां याति मंत्रयंत्रार्चनादिषु॥ येन येनानसिद्धिः स्यात्तत्र कंच प्रपद्यते॥ यामलेत्वा प्रातः कृत्य स
कृत्वा तु यो देवीभक्तिनो यजेत्॥ निष्कलातस्य पूरणा स्याद्द्वौ च हीना यथा क्रिया लस्मीकृत्वा एवैषि
संध्यायां तु विहीनो यो नदीलाफलमाप्नुयात्॥ इति वचनात्तस्यावश्यकत्वं वैदिकसंध्यानेंतरं मंत्र
संध्याकर्तव्या तदुक्तं॥ वैदिकीतां त्रिकी संध्या यथा नक्रमयोगतः॥ अथ संध्याप्रयोगः॥ तंत्रशक्ति
विषये इति वचनात्तस्यावश्यकत्वं ओं आत्मतत्त्वाय स्वाहा विद्यातत्त्वाय स्वाहा शिवतत्त्वाय स्वाहा
इत्यादिमेतत्॥ अन्यत्र तु आचमनमात्रं तस्यावश्यकत्वं आत्मविद्याशिवैस्तैश्च अथमेत्साधका
श्रेणीः॥ वह्निजायां परे दत्त्वा पुष्टेनायसाप्रिये मालिनीतंत्रे॥ आचमेदात्मतत्त्वाद्यैः प्रणवाद्यैः स्व
हांतकैः॥ मंत्रैः सिधातया वक्रं नासासि शोभनाभिहृतं स्कंदो मूलं स्पृशेन्मंत्रोक्त्यातीर्थं भिवंद
नां॥ ततो जले गंगेच यमुने चैव गंगादावरिसरस्वति नर्मदे सिंदुका वीरिजले सिन्धुत्रिचिंकरु॥
इति तीर्थमावाह्यं मृत्लेन कुर्यात्ततश्चिंतयेत्॥ ततो जले निक्षिप्य संध्यातज्जले सिन्धुत्रिचिंके
रु मूर्ध्नि न भिषिंयेत्॥ ततः घटं गंध्या संस्थाप्य यामहस्ते जले निधाय देति एहस्ते न जलमाच्छाद्य

जे
तंसा
३४

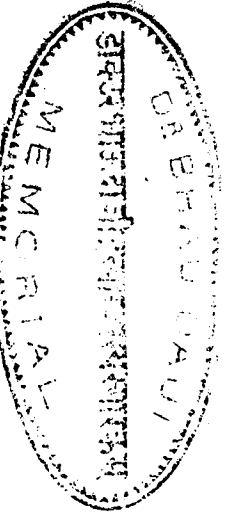
बहंरंलंवेदतित्रिभिरभिमंयमूलमुच्चरन् गलितोदकविंडुभिः। तत्र मुदया सप्रधाभ्युत्त एंक्रताशे
वज्रलंरुतिणहसेसमाधाय तेजोदपं ध्यात्वा इडयाकृष्णदेहांतः पापं प्रक्षाल्य कृष्णवर्णेन दुदकं पा
पत्रपं ध्यात्वा पिंगलविरच्य सुरः कल्पितवज्रशिलायां फटिति मंत्रेण पापपुरुषं तज्जलं मता
उयेत् इत्यत्र मर्षणं तथा च गौतमीये प्राचाम विधिना मंत्रीषु चैदेव संविशेत् जले संप्र
ज्यतीथो निश्चिवारं मूलमंत्रतः क्षिपेद्मौक्तिकायेण सप्रधाम् ध्विषे चयेत् तं जंतरे वामहस्ते जलं
गृह्य गलितोदकविंडुभिः सप्रधाभ्युत्त एंक्रतामूलमंत्रं समुच्चरन् अवशिष्टोदकं देहे हस्ते संप्र
चुष्टिमान् इडया कृष्णदेहांतः क्षालितं पापसंचयं कृष्णवर्णेन दुदकं देहनाड्यो विरोचयेत् इतह स्ते
लं मंत्रीपापत्रपं विचिंत्य च सुरतो वज्रपाषाणे निक्षिपेदस्त्रमुच्चरन् अन्यत्रापि षडंगन्यासमाचर्य
वामहस्ते जलं ततः गृहीत्वा दक्षिणे नैव संमुदंकारयेद्दुधः शिवं वायुजलं पृथ्वीवदिवीजैस्त्रिधा शुनः
त्रिभिर्मंत्र्य च मूलेन सप्रधातं तमुदया निक्षिपेत् जलं शोषेद्भृदिहै निधाय च हस्तं प्रक्षाल्या
वम्पदीहं स उं ह्युणिस्वर्यं इति मंत्रेण वास्त्यायां देहान्नायं श्रान्तं निवारं निक्षिप्य ततः देवतागो

राम
३४

यत्री जपेत् तथा चार्घ्यानंतरं स्नानार्णवे। ततश्च प्रजपेद्दीमान् गायत्री परमासरीं गायत्री तस्मान् प्रक
रणे बोद्धव्या नंदिके चरं संहितायां यावन्नदीयते चार्घ्यं भास्कराय महात्मने तावन्न प्रजयेद्वि
लं शंकरं च महेश्वरी गौतमीये एवं ते कथिता मंत्र संध्या मंत्रे फलाप्रिये नक्त्यां च दिमेहेन
नदीफलमवाप्नुयात् संक्षेप संध्या मथवा कुर्यात् मंत्री ह्युपनिषत् सायं प्रातश्च मध्याह्ने देवं ध्या
त्वामुं जपेत् संध्यायां यतिना यां वा गायत्री दशधा जपेत् अथ स्नानविधिः तत्र नद्योद्गता
वैदिकस्नानं कृत्वा तां त्रिकं स्नानमाचरेत् तथा च गौतमीये अथ स्नानं यथा कुर्यात् दद्यात् शोस्त्रवि
धानवित् मलप्रक्षालनं स्नानं स्वर्णाखोक्तं समाचरेत् मंत्रस्नानं ततः कुर्यात् कर्मणां सिद्धिहे
तवे तद्यथा मुकदेवता प्रीतये स्नानमहं करिष्ये इति संकल्प्य तथा कलघृडामणे ताम्रपात्रे स
हर्षं च सलिलं सजलं ततः गृहीत्वा मुकदेवस्य प्रीतये स्नानं माचरेत् ततः षडंगन्यासप्राणायामौ कृत्वा
गंगे च यमुनोत्पादिनां कुशमुदयास्त्यं मंडलान् श्रानतीर्य मावाहय मिति धेनुमुदयामृती कृत्य क
पचेनावगुं ह्युत्सरेण मंत्रं मूलं नैकादशधा भिमंत्र्य भिमंत्र्यं दशधा निक्षिप्य तस्मिन्निष्ठे

ओं
नेसा
३५

यथावरणनिःसृत्य जले निमज्ज्य देवतां ध्यायन् मूलमंत्रं यथाशक्त्वा जपन् उन्मज्ज्य उदयेन त्रिवारं जप्ते
न कलशमुदया त्रिवारमात्मानमभिषिच्य वैदिकसंघ्यातर्पणसूर्यार्घ्यदानं कुर्यात् तत्र त्रिकावमवधेन
पार्थिवान्तं कर्म कुर्यात् तथा च निबन्धे ध्यात्वा जलाजलीक्षित्वा तर्पयेद्दिष्टदेवतां उद्देवास्तर्पयामि
ओं ऋषीस्तर्पयामि ओं पितृस्तर्पयामि इति संतर्प्य गुरुं परमं गुरुं परमं छिद्य गुरुं तर्पयेत् देवान् ऋ
षीन् पितॄन् चैव तत्र कल्पोक्तविधानतः गुरुपंक्तिं पुरातर्प्य तर्पयेद्दिष्टदेवतां वैष्णवे च विशेषः ॥
नारदं पर्वतं जिह्मं निषादोद्भवदरुकं विश्वक्सेनं च शैवं च गुरुं च तर्पयेत् त्रिंशः ओं नारदं तर्पयामी
त्यादिक्रमेण मूले मुच्चार्य अमुकदेवतां तर्पयामि नम इति विष्णुर्धैविषं तथा च गौतमीये आ
होमं संसुच्चार्य श्रीं सर्वलक्ष्मिस्तुपि तर्पयामी पदं चोक्ता नमो तर्पयेत्ततः अन्यऋतुमुच्चार्या मु
कदेवतां तर्पयामि तर्पयामि पदं चोक्तं मंत्रं तेनैव नामसु द्वितीयांते पुचेत्येवं तर्पणस्य मनुर्मतः ॥
शक्तिविषयेषु न मूलमुच्चार्या मुकदेवीं तर्पयामि स्वाहा होमतर्पणयोः स्वाहा इति तत्रे नमंत्रवचनात्
तथा च नीलतंत्रे मंत्रोक्तेनामोच्चार्य तर्पयामि ततः परं स्वाहांते तर्पणं त्वेवमिति पंचविंशतिसं

राम
३५

ध्याः दशधा वविधापि वा मूलमंत्रं संसुच्चार्य श्रीं लक्ष्मिं तर्पयेत्तु धीः इति गौतमीये वचनात् पंचविंश
तिवारं वा दशधापि वा संतर्पयेत् अश्वीं लक्ष्मिस्तुपलक्षणं ततश्चावरणं देवतां तानां प्रत्येकेन सक्त
तर्पयेत् तथा च कलार्णवे एकैकमंत्रं जलितोयं परिवाप्य तर्पयेत् तत्राप्यशक्त्वा न मूलमंत्रमुच्चार्य
द्विदेवतामात्रं तर्पयेत् तथा च अशक्तो मूलमुच्चार्य देवीमात्रं च तर्पयेत् ततो जलादध्यायधौ तेन
वाससी परिधाया च म्य हीहं सदमर्घ्यं सूर्याय स्वाहा तासदीहं हीहं सभातीह मे स्वाय प्रकाशाय
क्षिप्तं हिताय सूर्याय इदमर्घ्यं स्वाहा श्रीविद्याविषये ऐं श्रीं ह्रीं क्लीं सः ग्रहशुक्लसूत्रनिधिबोग
करणपरिवात्सद्विनायकसूर्याय इदमर्घ्यं स्वाहा इदमर्घ्यं दत्त्वा तद्गायत्रीं शतधा दशधा वा जप्त्वा
तथा च तंत्रे अष्टोत्तरशताष्टा गायत्रीं प्रजपेत्तु धीः महापातकशुक्लोपि प्रजपेद्दशधा यदि ॥
सप्तत्यं महादेवि मुक्तो भवति तत्क्षणम् इति श्रुत्वा शक्तिभेदेन गायत्रीं जपानंतरं तर्पणं वा तथा च
सूर्यमंडलवासिने देवतायेततः परं अर्घ्यमंजलिमादाय गायत्र्या वा निरुद्धिपेत् ध्यात्वा जलांज

लित्तिज्ञातयेयेदिष्टदेवतां यथाशक्तिजपेदेवीगायत्रीतदनंतरं तर्पणार्थं समाचम्य प्राणान् संयम्य साध-
कः गायत्रीं त्रैलोक्यमोहनाय विष्णवे नारायणाय धीमहितत्रोविष्णुः प्रचोदयात् इति विष्णुगाय-
त्री गोपालगायत्रीं श्रीकृष्णाय विष्णवे दामोदराय धीमहितत्रोविष्णुः प्रचोदयात् कामदेवाय विष्ण-
वे पुष्पबाणाय धीमहितत्रो नंगः प्रचोदयात् दशरथाय विष्णवे सीतावल्लभाय धीमहि तन्नो रामः
प्रचोदयात् इति रामगायत्री तत्पुरुषाय विष्णवे महादेवाय धीमहितत्रोरुद्रः प्रचोदयात् इति शिवगा-
यत्री तत्पुरुषाय विष्णवे वक्रतुंडाय धीमहितत्रोरुद्रः प्रचोदयात् इति गणेशगायत्री इति नमोर्तये वि-
ष्णवे ध्यानस्थाय धीमहितत्रो धीशः प्रचोदयात् इति दक्षिणेश्वरगायत्री नारायणाय विष्णवे वासु-
देवाय धीमहितत्रो विष्णुः प्रचोदयात् इति नारायणगायत्री आदित्याय विष्णवे मार्तांडाय धी-
महितत्रोऽर्यः प्रचोदयात् इति सूर्यगायत्री इति शक्तिगायत्री सर्वसंमोहिन्यै विष्णवे विष्णुजन-
न्यै धीमहितत्रोऽशक्तिः प्रचोदयात् त्वरिता देवि त्वं महाशक्तिरस्यै धीमहितत्रो देवी प्रचोदयात् ॥

इति त्वरितायाः वागीश्वराय विष्णवे हयग्रीवाय धीमहि तन्नो हंसः प्रचोदयात् इति हयग्रीवस्य ऐं वा-
गीश्वरि विष्णवे कामेश्वरि धीमहितत्रोऽशक्तिः प्रचोदयात् इति वालाभैरवी गायत्री ऐं त्रिपुरदेवि
विष्णवे कामेश्वरि धीमहितत्रोऽशक्तिः प्रचोदयात् इति श्रीमहात्रिपुरसुंदरी गायत्री महादेव्यै विष्ण-
वे दुर्गायै धीमहितत्रो देवी प्रचोदयात् इति दुर्गायाः महान्त्यै विष्णवे महाश्रियै धीमहितत्रोऽश-
क्तिः प्रचोदयात् इति लक्ष्म्यै वाग्देव्यै विष्णवे कामबीजाय धीमहितत्रो देवी प्रचोदयात् वैरिचिन्यै विष्णवे ।
छिन्नमस्तायै धीमहितत्रो देवी प्रचोदयात् इति छिन्नमस्तायः कालिकायै विष्णवे स्मृता नवासिन्यै धी-
महितत्रो चोरे प्रचोदयात् स्नामायाः नारायै विष्णवे महोग्रायै धीमहितत्रो देवी प्रचोदयात् इ-
ति नारायाः ध्यानं उद्यदादिन्यसंकाशां प्रस्तुत्या कुरुंस्मरेत् कृष्णाजिनां वरं ब्राह्मी ध्यायेत् नारा-
कितं वरे मध्याह्ने षण्णामवर्णं चैत्रयोहं शंखचक्रलसंकरं गदापद्मधरं देवीं सूर्यासनं हताश्रिणां म-
ध्याह्ने वरुणदेवी गायत्री संस्मरेदिति शुक्लां शुक्लाम्बरं दंष्ट्रां सनकनापीयां विनेत्रां वरुणापात्रां
लंबकं कर्णिकां सूर्यमंडलं मध्याह्ने ध्यायेद् देवीं समभ्यसेत् त्रिपुरादेव्यै ध्यानं विशेषो यथा प्रातरे

ॐ
नंसा
३७

राधकमलेनभुजंउलोपरि। वागीजत्रपांविद्यायांविद्युत्पटलभास्करं पुष्पवाणेत्तुकोदंडपाशां
शलसत्करं चेच्छागृहीतवेपुषीगुरुविद्यामिसुरात्मिकां मध्यादेहदयांबोजकर्णिकेस्वर्यमंडले
कामबीजात्मिकांदेवीमल्लक साकृणं प्रस्तेनबाणपुष्पेचुचापपाशांऊषान्वितां परितःस्था
तमसुखाभिःषड्विंशतक्षयशक्तिभिः सायमाज्ञासरोजस्थेचंदेचंडोभसद्युतिं शक्तिबीजात्मिकांच
पवाणपाशांऊषान्वितांयुगनित्यासुराकरेच्छठिकारणान्वितां चिंतयित्वाभगवतीनित्या
भिःपरिवारितां तारादौस्वर्यायाह्यंयंदत्ताजाम्नादिपात्रिचंदनात्कसमापराजितापुष्पाणिनिति
ष्यउदिदादित्यमंडलमधुवर्तिन्येचोदितायैश्रीमदेकजटायुसाहेत्यर्घ्यदत्तागायत्रीजपेद्विरोष
अन्यकालिकादिप्रयोगः ततःस्वर्यमंडलेदेवतांविभाव्यमूलमंत्रंयथाशक्तिजसासंहारमुदया
देवतांसहृदयाद्यानीयतीर्थंनमस्तुत्यागस्थानमाविरोत् इतिज्ञानविधिः ततःसामान्यार्घ्यं
स्थापनादिश्रीसतोपवेशपर्यंतंकर्मसमाप्य वामेउंगुरुभ्योनमः परमगुरुभ्योनमः यशपरगु
रुभ्योनमः॥दक्षिणेगणेशायनमः॥मध्येऽथमुकदेवतायैनमः तथाचगौतमीये कृतज्ञलिपि

राम
३७

तेभूत्वावामेगुरुत्रयंयजेत् गुरुंचपरमादिंचपरापरगुरुंतथा दत्तपार्श्वेगणेशंचमूर्ध्निरेवंविभावयेत् ॥
ततःकरिणिमंत्रेणगंधपुष्पाभ्यांकरेसंशोध्य ऊर्ध्वोर्ध्वतालत्रयेदत्ताहोदिकामित्वादिगंधनंऊर्ध्वो
त् ततोर्ध्वमितिजलधारयाग्निप्रकारेर्विचित्रधृतपुष्टिंऊर्ध्वत् तद्यथा अंकेउज्जानीकरेकृत्वा सो
हमितिजीवात्मानंदीपकर्णिकाकारंमूलाधारस्थितकुंडलिन्यासह सप्तपुमाणवर्त्मनामूलाधारस्था
धिष्ठानमणिकानाहतविशुद्धात्मानाख्यसंगचक्राणिभिन्नाग्निरेवस्थिताधोमुखसहस्रदलकमल
कर्णिकाचरुतपरमात्मनितसंबोध्य तथैवपृथिव्याग्नेजोवासाकाशगंधरसरूपपरसदृपरसस्य
शेषाद्येनासिकाजिनहाचक्षस्त्वक शोत्रपाणिपादपाशूपस्य प्रकृतिमनोहंकारचक्षुर्विश्रुतितत्त्वानि
लीनानिविभाव्य यमितिवायुबीजंभ्रमवर्णवासनासापुटेविचित्रतस्यबोडपावारजपेनवा
युनादेहमाप्स्यनासापुटंघृत्वा चतुःषष्टिवारजपेनऊंभकंरुत्वावामऊंक्षिप्त्यरुत्सवर्णपाप
पुरुषेणसहदेहंसंशोध्य द्वाविंशद्वारजपेनदक्षिणेनासावारंरुयेत् दक्षिणेनासापुटेरमितिवद्वि
बीजंरक्तवर्णंघ्रात्वातस्यबोडपावारजपेनवायुनादेहमाप्स्यनासापुटेघृत्वा चतुःषष्टिवारजपेनऊंभकं

जे
नेसा
३८

रुत्तापोपेनसहदेहंदग्धातस्यदाविंशद्वारजपेनवामनासयाभस्मनासहवायुंरेचयेत् ठमितिचंडावीजं
शुक्लवामनासायाधुत्ता षोडशवारजपेनवायुंललाटचंडंनीत्या वमितिवरुणबीजस्यषण्णुःषष्टिवार
जपेनतस्मात्तल्लाटचंडाहस्तितस्थयासात्तकावर्णोत्तिकायासमस्तदेहेविरचय्यलमितिपृष्ठीबीजस्य
दाविंशद्वारजपेनदेहंस्वहृदेविचिंत्यदक्षिणेनोवायुंरेचयेत् सूत्रासंख्यया तदुक्तं गौतमीये धूम्रव
र्णोत्ततोवायुबीजंषड्विंशंलोकितं एरयेदेतवावायुंसुधीःषोडशमात्रया मात्रयाचचतुष्पष्ट्याः कुंभये
चसप्तमया द्वाविंशत्मात्रयामंत्रीरेचयेत्तिगलाख्यया एरयेदनयामात्रयाचतुष्पष्ट्याचैवसूचिचिपनी
लमारुतं रक्तवर्णंविद्विबीजंत्रिकोणंमृत्तिकावितं तेनएरकयोगेनमात्रयाषोडशाख्यया मात्रयाच
चतुष्पष्ट्यानिर्देहेकुंभवेनतु वामपार्श्वेस्थितंपापपुरुषंकज्जलप्रभं ब्रह्महत्याशिरस्कंदंस्वयंनेत्य
भुजद्वयं स्वरापानहृदायुक्तंपुरुषंकटिद्वयं तत्संसर्गिपदद्वंद्वमंगप्रत्यंगपातकं उपपातकंरोगा
णांरक्तामश्रुविलोचने स्वद्वचर्मधरंक्रुद्धमेवंकृत्योविचिंतयेत् मूलाधारोर्ध्वितेनैववद्विनानिर्देह
चतः एवंसंदृष्ट्यतितोदाविंशत्मात्रयाततः। मस्मनासहजंमंत्रीरेचयेदितियाधुनेः वामनायांचंडावीजं

सुम
३८

ऊंरह्युतिसमप्रभं। बालेन्द्रजपेसंयोज्यततःषोडशमात्रया। स्वपुण्याश्चतुष्पष्टिमात्रयाबीजमेदंयं धुत्वा
तमधींषष्टिंवाषाहृणोपणी। तथादेहंविचिंत्यैवंमवसापिंगलाधुना द्वाविंशत्मात्रयामंत्रीलेबीजे
नहृदंनयेत् स्वस्थानेहंमंत्रेणपुनस्तोत्रैववर्त्मना जीवन्तत्वा निचानीयस्वस्थानेस्थापयेत्ततः इति
रुत्ताभुजशुद्धिमात्रकात्यासमाचरेत्। ज्ञानार्णवे प्राणप्रतिष्ठायांपंचाशाज्जीवंदेहेनिधापयेत्॥
मुखवृत्तंसमुच्चार्यहंसस्तविपरीतकरः। उदरात्परमेशानिविद्येयंदुत्तरीभवेत् प्राणप्रतिष्ठामंत्रे
यंसर्वकर्माणिसाधयेत् तेनैवविधिनादेविस्थिरंकर्या जातवुं हंसैरुतिवीजंस्वहृदयमानीयु
क्तंकलकडसिनीपृथिव्यादीनियथास्थानमानयेत्। तथाचगौतमीये स्वपुण्यावर्त्मनासोह
मितिमंत्रेणदैशिकः सहस्रारेशिवस्थारेपरमात्मनियोजयेत् तथाचवागहे मूलाधारजतो
जीवंब्रह्ममार्गेणदैशिकः हंसेनपुष्करस्थानेपरमात्मनियोजयेत् सोहमेवंसमाभाष्यजीवंहृदि
समानयेत् त्रिपुरोसारसमुच्चये संयोज्यजीवमद्यदुर्गमध्वनाडीमार्गेणपुरनिविष्टशिवेस्वरु
क्षे तथाचतंत्रारे सोहमेवंसमाभाष्यजीवंहृदिसमानयेत् त्रिपुरसारसमुच्चये भुजशुद्धिविधौषत्

ॐ
तंसा
३५

विष्णुदेव्यरे ॥ शरीराकारभूतेनभूतानांयद्विशोधनं अभयप्रत्यसंयोगोभूतशुद्धिरियंमता त
तोमातृकान्यासः तत्रमातृकानामृष्यादिन्यासः अथमातृकामंत्रस्यग्रह्याश्रयः गायत्रीछंदः
मातृकासरस्वतीदेवताहलोबीजानिस्वराः शक्तयःअव्यक्तकीलकंलिपिन्यासोविनियोगः त
द्यथा शिरसिब्रह्मणेऽश्रयेनमः सखेगायत्रीछंदसेनमः हृदिमातृकायैसरस्वत्यैदेवतायै
नमः ॥ यद्येहलपोबीजेभ्योनमः पादयोःस्वरेभ्यःशक्तिभ्योनमः सर्वांगेअव्यक्तकीलकाय
नमः तथाचक्षुष्यानाणवे मातृकांशुणदेवेशिन्यासात्पापनिर्हंतनी अथिब्रह्मास्यमंत्रस्यगा
यत्रीछंदउच्यते देवतामातृतादेवीबीजंयंजनमेवचे शक्तयश्चस्वरादेविषदंगंन्यासमाचरे
त् ततःकरांगन्यासो अंकंखंमंछंउंआंअंगुष्टाभ्यांनमः ॥ दुंघंछंजंउंअंऐंजंनीभ्यांनमः ॥ तंटेउंहंणं
ऊंमध्यमाभ्यांनमः ॥ ऐंतंयंदंधंतेऐंमनामिकाभ्यांनमः ॥ ओंपंफंभंमंओंकनिष्ठाभ्यांवौषट् चंयंरं
लंवंशंवंसंहंरं अंकरंजलपृष्ठाभ्यांनमः ॥ एवंहृदयादिषु अंकस्वगच्छः अंहृदयायनमः इंचं
छंजंउंअंऐंउंऐंषिमेस्वाहा तंटेउंहंणंऊंशिखायैवषट् ऐंतंयंदंधंतेऐंकवचायदं ॥ उंपंफंभंमंओंने

गम
३५

गभ्यांवौषट् अंयंरंलंवंशंवंसंहंरं अं अस्यायफट् ॥ अंआंमध्येकवर्गंमंरुंरुंमध्येचवर्गकां ॥ ओंऊंरवर्गम
ध्येस्यादेऐंमध्येतवर्गकां ॥ ओंओंमध्येपवर्गंस्यादिंद्युक्तंन्यसेत्प्रिये ॥ अचस्त्वारविसर्गंतयशवर्गोसलत्
कोःहृदयंचशिरोदेविशिखायावचकंतथा तेत्रमसंन्यसेदंतेनमः स्वाहाक्रमेणत् ॥ वौषट् ऊंवौषडं
तंचफट् तंयोजयेत्प्रिये ॥ षडंगोयंमार्दकायः सर्वपापहरःसतां ॥ अथांतर्मादका अकारादिषोडशस्य
राक्षसविह्वलं षोडशदलकमलेकंठमृलेन्यसेत् ॥ ककारादिद्वादशवर्णान्द्वादशदलहृत्कमलेन्यसे
त् ॥ उकारादिदशवर्णान्दशदलकमलेनाभोन्यसेत् ॥ चकारादिषट्पञ्चवर्णान् षट्दलकमलेलिङ्गमृ
लेन्यसेत् ॥ वकारादिषुवत्तुशेषवर्णान् चतुर्दलकमलेमूलाधारेन्यसेत् ॥ हृत्तवर्णद्वयं हिदलयमेव
मध्येन्यसेत् तथाज्ञानार्णवे ॥ दृष्ट्वापञ्चभुजेकंठेस्वरान् षोडशविन्यसेत् ॥ द्वादशफलहृत्पञ्चेकादीन्
द्वादशविन्यसेत् ॥ दशपञ्चभुजेनाभोद्वयराक्षसीन्सेदृशः ॥ षट्पञ्चेलिङ्गमध्येवकाराक्षीन्सेत् ॥ आधा
रेचतुर्गवर्णान्सेदाक्षीन्चतुर्दले ॥ हस्तौधूमध्यागेपञ्चेहिदलेविन्यसेत्प्रिये ॥ इत्यंतर्मातृकामन्यस्यसर्वा
गेन्यासमाचरेत् ॥ अगस्त्यसंहितायां ॥ एकेकंवर्णमुच्चार्य मूलाधाराक्षिसेत्तिकां नमोतमित्युन्यास्यं

ति

जे
तंसा
४०

तदपरिकीर्तितः। अथांतमात्रकान्यासो मूलाधारे चतुर्दले। स्वर्णभेषवर्षेण सचतुर्वर्णविभूषिते। षट्द
ले वैदतनिभेत्वाधिष्ठनेन ललिते। वभमैर्यवलेयुक्ते वर्णैः। षड्विंशसुप्रते। मणिपूरेदशदले नीलजीमूते
सन्निवि। तदिपांतदलेयुक्ते विंदुधूषितमस्तके। अनाहते हृदयारे प्रवालरुचिसन्निभे। कादिगंतदलेयु
क्ते योगिनां हृदयंगमे। विष्णुदोषोदशदले धूम्राभे स्वरधूषिते। आताचक्रे चंद्राभे द्विदले हृत्तरंजिते। स
हस्रारे हिमनिभे सर्ववर्णविभूषिते। अकाथादिप्रिरेखाग्रे हलसः। विभूषिते। तन्मध्यपरविंदुचमृष्टि
स्थित्यात्तकं। एवं समाहितमना ध्यायेन्मासोयमातरः। ततो वात्यमात्रकान्यासः। पंचाशद्विंशतिभि
र्विभक्तिस्त्रयोदशैः। यन्मध्यवत्स्थलाभास्यन्मोलि निरुद्धचंद्रशकला मापीनतंगस्तनी मुद्रामुचयुगं
स्वपादकलशं विद्यां च हस्तांश्चैर्विभ्राणां विषदप्रभां प्रितयनां वाग्देवतामाश्रये। एवं ध्यात्वा न्यसेत्
तथा गौतमीये ललारमुखवृत्तातिश्रुतिघ्राणे शुगंडयोः। ओष्ठदंतोतमांगास्ये दोः पक्षधयकेषु च
पार्श्वयोः। छट्तेनाभौ जठरे हृदये शकौ ककुच्चन्यसे। तूर्वे पाणियुगे तथा। जठराननयोर्न्यसेन्नाट
कार्णाभ्यां क्रमात्। तथा च अंनमोललाटे। अंनमो मुखवृत्ते। इंनमोदक्षिणनेत्रे। ऐंनमो वामनेत्रे।

राम
४०

ऊं ऊं नमो कर्णयोः। अरुनासापुरयोः। लं लं गंडयोः। ऐं नमः। ओष्ठे ऐं नमः। अधरे ऐं नमः। ऊर्ध्वदंते ऐं
नमः। अंधोदंते ऐं नमः। अग्रदंते ऐं नमः। मुखे ऐं नमः। कंनमोदक्षिणवाहुमूले। ऐं नमः। ऊर्ध्वे ऐं नमः। गंनमोमणि
बंधे। ऐं नमोऽलिमूले। इं नमोऽग्रे। एवं चैते उं ऊं ऐं नमो वामवाहुमूलादिसंध्यकेषु च। टं
हं हं ऐं दक्षिणपादे। मूलसंध्यकेषु च। तं तं ऐं नमो वामपादमूलसंध्यकेषु च। पं नमोदक्षिण
पं पं नमो वामपादे। ऐं नमः। ऐं नमः। नाभौ ऐं नमः। जठरे ऐं नमः। हृदि ऐं नमः। हृदयवाहुमूले
ऐं नमः। ककुदि ऐं नमो वामवाहुमूले। ऐं नमो हृदादिदक्षकरे। ऐं नमो हृदादिवामकरे। ऐं नमो हृ
दादिदक्षपादे। ऐं नमो हृदादिवामपादे। ऐं नमो हृदादिउदरे। ऐं नमो हृदादिमुखे। न्यासो यमनेकविधः
तथा च। अथ संहारमात्रकान्यासः। तस्य ध्यानं। अक्षयव्रतं नमस्तुभ्यं नमस्तुभ्यं। विद्यां करैरविरतं
दधतीमिशं। अर्चं डुमोलिमरुणामरविंदवासां बालात्मिका प्रणमतस्तनभारनम्रां न्यासास्तु
कारदि अकारं। तथा च। सुखादिहृदयांतं संनम हृत्पादि। अथ स्थितिमात्रकान्यासः। डादि बांक्त
ऊं अथांतो वानमांतो वास्विंदु विंदुवर्जितः। पंचाशद्वर्णविभूषितः। क्रमादुक्तो मनीषिभिः। इति भूः

अपरं च। चतुर्थ्यामाह काप्रोक्ता केवला विंदुसंयुता। सविसर्गोभयावरहस्येष्टककथ्यते। विद्याक
रीकेवलाचरोभयाभक्तिकारिणी। सविसर्गोपुत्रदाव। सविंदुदायिनी। यामलेभूतशुद्धिलिपि
सौविनायस्तपस्तजयेत्। विपरीतं फलं दद्यादभक्ताष्टजनं यथा। सामान्यन्यासे। अंगुलिनियमस्तु
गौतमीये। मनसा वाच्यसेत्रासान्पुष्टेनैवाप्यमने। अंगुष्ठानामिकाभ्यां वाचा न्यायानि फलं भ
वेत्। विशेषन्यासे त्रिनायं नियमः। एषामादिविद्यायां विशेषमाहृकान्यासेष्वोद्वयः। मंत्रयुक्तावे
ल्यां ललारंतामिकामध्यविन्यसेन्मुखेष्टुक्तके। तर्जनीमध्यमानामाष्ट्र्यनामाचनेत्रयोः। अंगुष्ठ
कर्णयोश्चैव कनिष्ठंगुष्ठयोत्रसोः। मध्याक्षिस्त्रोगंडयोश्च मध्यमासाष्ट्र्योर्न्यसेत्। अनामादंत
योर्न्यस्य मध्यमासु त्रमांगके। मुखेनासामध्यमां च हस्तपादे च पार्श्वयोः। कनिष्ठानामिकामध्या
नष्ट्र्यष्ट्र्येव विन्यसेत्। ताः सांगुष्ठानामिदं द्वे सर्वोः। कृत्तौ च विन्यसेत्। हृदये च तलं सर्वं संशयश्च क
कृत्यले। हृत्पूर्वहस्तपक्षुस्त्रिमुखे च तलमेव च। एतांस्तु माहृकाष्ट्र्योः क्रमेण परिकीर्तितः। अत्रा
त्वाविन्यसेद्यस्तन्यासः स्यात्तस्य निष्फलः। प्राणायामे अंगुलिनियमस्तु ज्ञानार्णवे। कनिष्ठानामिका

गुष्टैर्यज्ञासापुटे रोधने। प्राणायामः सविज्ञेयस्तर्जनीमध्यमां विना। प्राणायामो द्विविधः। सगर्भो। निग
र्भश्च। सगर्भो मंत्रापेन निगर्भो मात्रया भवेत्। मात्रा च। वासजानुनिहस्तस्य भ्रमणं यवता भवेत्। काले
नमात्रा सातेया सुनिमित्त उपारगैः। अथ प्राणायामः। मूलमंत्रस्य बीजस्य प्राणवस्य वा षोडशधा तपेन
यामनासापुटेन वायुं पुरयेत्। तया कालीक्रमे। प्राणायामत्रयं कुर्यान्मूलेन प्राणवेव च। यथोक्तवि
धिना सुधीः। तस्य चतुःषष्टिवा रजपेन वायुं कुरु भयेत्। तस्य द्वाविंशद्वारजपेन दक्षिणनासापुटेन वायुं
चयेत्। यौगिकेन पुनर्मात्रानियमः। तथा च गौतमीये। मंत्रप्राणायामः प्रोक्तो यौगिकं कथयामि ते
पुरयेद्दामया विद्वान्मात्रा षोडश संख्ययेद्यादि। यद्वा। चतुषोडश अष्टवारजपेन पुरकादिकं कुर्यात्।
तथा च तंत्रांतरे। पुरयेत्षोडशैर्वायुं धारयेत्तु चतुर्गुणैः। रेचयेत्कुंभकार्थेन अथ क्रतुनरीयकः। तदथ
क्रतुचतुर्थ्यः स्यादेवं प्राणस्य संयमः। प्राणायामं विना मंत्रपूजनेन हि योग्यता। गोपाल विशेषोक्तयः
अथ पीठन्यासः। हृदि। ओम् आधारशक्ते नमः। कूर्माय नमः। ओम् अनंताय नमः। शुषियै नमः। श्री
रत्नमुद्राय नमः। श्वेतदीपाय नमः। मणिमंडलाय नमः। कल्पवृक्षाय नमः। मणिवेदिकायै नमः।

ॐ
तंसा
४२

रत्नसिंहासनायनमः॥ एतत्प्रणवादिनमोतं प्रजयेत्॥ ततो दक्षिणस्कंदे ॐ धर्मायनमः॥ वामस्कंदे
ॐ ज्ञानायनमः॥ वामे रौ ॐ वैराग्यायनमः॥ दक्षिणे रौ ॐ ऐश्वर्यायनमः॥ मुखे ॐ अधर्मायनमः॥
वामपार्श्वे ॐ अधर्मायनमः॥ वामपार्श्वे ॐ शोनायनमः॥ नाभौ ॐ वैराग्यायनमः॥ दक्षि
णपार्श्वे ॐ ऐश्वर्यायनमः॥ तथा अरदायां ॐ सोमं युग्मयो विद्वान्प्राणक्षिणेन दैशिकः॥ धर्मज्ञो
न च वैराग्यमैश्वर्यं च क्रमात्प्रसेत्॥ मुखपार्श्वे नाभिपार्श्वे अधर्मादीन् कल्पयेत्॥ हृदि ॐ अनंतो
यनमः॥ अस्य मंडलाय द्वादशकलात्मने नमः॥ ॐ तं सोममंडलाय द्वादशकलात्मने नमः॥ ॐ
संवत्सिमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः॥ ॐ तं सोममंडलाय नमः॥ संसृज्यायनमः॥ रंजसेनमः॥ तं
तमसेनमः॥ आत्मात्मने नमः॥ अंतरात्मने नमः॥ परमात्मने नमः॥ इत्यंतं विन्यसेत्॥ हृत्पद्म
स्थके सरेषु पीठशक्तीः पीठमंजुव न्यसेत्॥ ततः शृष्णादिन्यासः॥ अघिस्तु महेश्वरमुवाच ज्ञात्वा
यः साक्षात्तपसमकुं संसाधयति शुद्धान्नासतस्य अघिर्दूषिर्दूषितः॥ पुरुषोन्मत्तके चास्य न्यासस्तु
परिणीतितः॥ सर्वेषां मंत्रतेजानां फ्लादनाच्छंद उच्यते॥ अस्तु त्वोत्पत्त्या च मुखे छंदः प्रकीर्तितः॥

राम
४२

सर्वेषामेव तं तूनां भाषणं कृत्वा तत्रा॥ हृदयां भोजमध्यास्यां देवतां तत्र तान्यसेत्॥ अघिः शृङ्गोपरि
तानात्रमंत्रः फलभागभवेत्॥ दौर्बल्यं वातिमंश्राणां विनियोगमेजानतां॥ तं शरे॥ अघिन्यासे मूर्ध्नि
देशे शृङ्गदक्तमुखपंकजे॥ देवतां हृदये चैव वीजं त्रयुत्पदेशके॥ शक्तिं त्रयादयोश्चैव सर्वानेकीलकं
सेत्॥ तत्र तन्मंत्रोक्त्या सात्कुर्यात्॥ तदुक्तं कलार्णवे॥ चागेमोक्तविधानेन न्यासं नित्यं करोति यः॥
देवताप्रीतिमाप्नोति मंत्रसिद्धिः प्रजायते॥ यो न्यासकवचः शृङ्गो मंत्रं तपति तं प्रिये॥ विद्मार्कहृत्फला
यंतैः सिंहं दृष्ट्वा यथा मृगाः श्रुत्वा न्यासं जातं यो मृडत्वा ज्ञेयं ते मनु॥ सर्वविघ्नैः सवाधस्याद्या
द्वैर्मग्नश्च श्रुयथा॥ अंगन्यासे तु लिनियमः॥ त्रिद्वेकदशविहिसंख्यायां शैलसंभवे॥ अंगुलीनामि
ति वचनात्॥ इति सर्वसाधारणं॥ वैश्वेदे॥ अंगुष्ठा अजवी हस्तशालाभवं डडा हृदये शीर्षे च
अधोऽंगुष्ठा एव मुष्टिः शिखायां वरुणं दं हायुल्योर्वर्मणे सु॥ नासवं सुष्टु तवाहं युग्मं वां शुष्ट
स्वर्न्युदितो धुनितः॥ विषमिषक्तः कथितास्तु मुदा यशसिणी तर्जनी मध्यमे च॥ ततस्तत्कालोक्त
मुदां प्रदर्शयेत्॥ नैरुत्तमानसैः संप्रज्यं तस्यापने कुर्यात्॥ तथा च सनत्कुमारीये॥ अकृतामान

संयागं न कुर्वद्दिलिखन्तं प्राणस्य पतन्तु दीक्षाप्रकरणे उक्तं । नतः पीठप्रज्ञा ॥ पीठस्यांतरे गुरुः पंक्तीः प्र
जयेत् । आचम्यादेशोपर्यंतं ॥ ओं गुरुभ्यो नमः । परमगुरुभ्यो नमः ॥ परापरगुरुभ्यो नमः ॥ परमेश्वि
गुरुभ्यो । त्रिपुरादौ त्रुविशेषगुरुप्रज्ञावक्तव्या । पीठस्य दक्षिणे ॥ ओं गणेशाय नमः ॥ पीठमध्ये । आ
धारशक्तये नमः । कूर्माय नमः । विश्वेश्वराय नमः । पृथिव्यै नमः । क्षीरसमुद्राय नमः । श्वेतदीपाय
नमः । मणिमंडलाय नमः । कल्पतरवे नमः । मणिवेदिकाय नमः । रत्नसिंहाय नमः । अग्निको
णे । ओं धर्माय नमः । एवं नैवृत्तिवाद्यवे । ईशानेषु । ज्ञानवैराग्यैश्वर्याभ्युजयेत् । पूर्वोदितुर्दिक्षु
अधर्माज्ञानाभ्युजयेत् । मध्ये । अनेतादिहो ज्ञानोत्तमने नमः । इत्यंतं संप्रज्य । पूर्वोदिकेसरे
षु । मध्येतत्तत्कल्पोक्तपीठशक्तीः संप्रज्य । मध्ये पीठमनुं संप्रज्य । तारादिविद्यादौ विशेषोक्तव्यः प्र
वोदिक्रियमस्तु । प्रज्यप्रजकयोर्मध्यं प्राचीतिवीर्यतेषु धैः । तदक्षिणंदक्षिणं स्यादंतं रसुत्तरं स्मृतं । पृ
ष्ठं तपश्चिमतो यस्य सर्वत्रैव प्रयोजयेत् । अविशेषेयं त्रिनिधिमस्तु । मत्स्यस्तु । अशुक्तकाल्येयं त्रस्तु ।
एतद्यद्व्याष्टकं । षट्कोणवर्णिकंतं । त्रवेदद्वारोपशोभितं । नतः पुनश्चात्मावाहनादिप्रतिष्ठांतं क

ਰਾਮ
ਖੰਡ

मर्क्यात् । ततः पंचोपचारैः पूजां कुर्यात् । षोडशोपचारनियमस्तु । आसनं स्वागतं पाद्यं
मर्चमाचमनीयकं मधुपर्कं त्राजलं वसनाभरणानि च । सुगन्धिवसनाभूषदीपनैवेद्यचंदनम् । प्रयोज
येदर्चनायामुपचारस्तु षोडशः । अथ वाजनेष्टामप्यभावे पंचोपचारान् पूजयेत् । गंधादयो नैवेद्यं तापूजा
पंचोपचारिकाः । अर्घ्याद्याः पंचे पंचैव गंधाद्या इति भेदः । पुष्पापर्यंतमुपचारं तत्र तन्त्रेण दत्त्वा षडंगे
न पूजयेत् । पुष्पादाने विशेषः । पुष्पां वा यदि पत्रं नैष्टं चाधोमुखं च तत्र उः खदंतं समाख्यातं यथोक्त्यंत्रं त
थापयेत् । अधोमुखं फलेनैष्टं पुष्पाञ्जलिं विधौ नतः । ततो मृद्धिं हेतुस्तपदे सर्वांगकेषु मूलेन पंच
पुष्पाञ्जलीं हत्वा तत्र कल्पोक्तवारणपूजां कुर्यात् । तथा च । ततः पुष्पाञ्जलीं हत्वा परिचारं च न चरेत्
इति भट्टः । ततो धूपदीपोदद्यात् । तथा च जयध्वनिमंत्रमा । इति पुष्पास्तैः घृणसंस्कारमवाप्तुं
ता वा दयन् । तत्र तन्त्रेण नीचैः धूपं दद्यात् । एवं दृष्टिपर्यंतं दीपं दद्यात् । ततो मूलेन पुष्पाञ्जलिं दत्वा
नैवेद्यमानीय कदितिसंप्रोक्ष्य चक्रमुदयाभिरुत्पन्नदुर्गमिह मष्टधा जप्त्वा धेनुमुदयाम्नीकृत्य मू
लमुच्चार्य नैवेद्यं दद्यात् । ततः पुनस्त्वमनीं हत्वा तं हत्वा दिदद्यात् । वेष्टवेत्तु नैवेद्यविशेषकः । ततः

ॐ
॥ तंसा ॥
४४

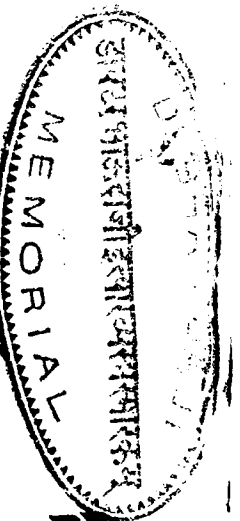
सपरिवारं देवतां गंधादिभिर्भिर्यन्त्रगीतैर्देवं संतोष्य जयजयेत्युक्ता विलोमाद्यैर्हस्तैर्दद्यात् आदौ मृ-
लंतोदयोक्तेष्वस्तसंप्रदाने तत्तत्पागार्थं पदमिति सर्वत्र तथा च कुलासारे आदौ मंत्रं मनुचार्यं प-
श्चाद्देवं समर्चयेत् संप्रदानं तर्कं तेन तत्तत्पागार्थं पदं एवंक्रमेण देवे शिउ पवारान्पुन्यकल्पयेत् स-
र्वत्र मंत्रांते कर्मसन्निपातश्च तत्तत्पुलकोदकमादाय ततः पूर्वप्राणबुद्धिदेहधर्माधिकारतो जायते-
प्रसुप्तप्रावस्थासु मनसा वाचा हस्ताभ्यां पद्भ्यामुदरेण शिष्वायद्यात्मरते तदुक्तं याकृतं तत्सर्वं ब्रह्मा-
र्पणं लोहा भवेत्तु मां मदीयं सकलं सत्पुण्यमुक्ते देवतायै संप्रर्पये ॥ ॐ तत्सत्त्रमस्कारमंतरं वा ततोष्टो-
तुरसहस्रं शतं वा जप्या पुन्यातिपुन्या गोप्ता च गृहाणा स्यात्कृतं जपं सिद्धिर्भवत्युक्ते देवताया साहा-
य्यस्थिते तथा च कर्पूरशकलौ मिश्रांतां धूलं च निवेदयेत् अन्यत्र पुन्यातिपुन्या गोप्ती च देवीति
विशेषः इति जपं समर्प्य कृत्वाष्टांगं प्रणमं कुर्यात् पद्भ्यां कराभ्यां तानुभ्यां मुरसा शिरसा हृदा म-
नसा वचसा चेति प्रणामोष्टांगं इति वाङ्मनोवसजानुभ्यां शिरसा वचसा हृदा पंचांगैः प्रणामा-
स्यात्पुजासु पुरतः स्थितः भूमौ निपत्य ऊवाकृतेष्टांगं नतिस्वधीः सह स्वजन्मजं पापं त्य-

सम ॥
४४

ज्ञावैकुण्ठं जगत्पुयात् तथा वेदविद्यो धरां हस्त्याय फलं लभते नरः तत्फलं लभते भक्त्या सह कृ-
त्या प्रदक्षिणं कृत्वा हस्त्युपलक्षणं विश्वसारे शांतिहस्तेन सर्वत्र प्रदक्षिणं प्रकीर्तितं नतिविशेष-
स्तयामले त्रिकोणकारः सर्वत्र नति शांतेः प्रकीर्तितः अर्धचंद्रमद्वेषास्य पृष्ठतश्च समीरितः
तथा शिवप्रदक्षिणे मयी अर्धचंद्रक्रमेण तु सव्यासव्यक्रमेणैव सोमसूत्रेन लेखयेत् जलनिःसर-
णो मार्गः सोमसूत्र इति स्मृतः इति वचनात् प्रसार्य दक्षिणं हस्तं स्वयं नमः शिरः पुनः दक्षिणं हस्ति-
णं पार्श्वं मनसा पि प्रदक्षिणं त्रिधा च वेष्टयेत् सत्पुण्यदेवतायाः प्रदक्षिणं एकहस्तप्रणामश्चै-
कश्चापि प्रदक्षिणः अकाले दर्शनं विस्महेति पुण्यपुराकृतं देवतां गोशिवरश्च देवतां विलुप्य ह-
स्तेति विरुज्य संहारमुदयातने जः सुखं सार्धं सह दयमानयेत् तथा च निधाय देवतां पश्चात्
स्वीयहस्तं रसीरुहेः सप्रणवर्तना मार्गमाद्यायोदा येन ते नतः ऐशिन्यामंडलिकां कृ-
त्या निर्माल्यशेखंदद्यात् वै सवेत् विश्वक्सेनाय नमः ॐ शक्तौ ॐ ऐशिकायै नमः ॥ शिवे

जं
नंसा
४५

ओंचंडेष्परायनमः सूर्ये ॥ तेजश्चंद्रायनमः ॥ गणेशे ॥ उच्छिष्टगणेशायनमः ॥ कालिकादौ ॥ उच्छिष्टं
शालिनैः नमः ॥ ततः पादोदकं पीत्वानैवेद्यं किंचित्स्वीकृत्य ॥ अथ यथायोग्यायदत्तायथाखण्डविह
रेत् ॥ तंशरे निमाल्यं शिरसाधार्यं सर्वंगे चानुलेपनं ॥ नैवेद्यं चोपभुंजीत दत्तातनुदुक्तिशालिने
देवतायाश्चावशिष्टं सलिलं शंखमध्यागं ॥ अंगेलगुं मनुष्याणां ब्रह्महत्यां व्यपोहति ॥ मत्पुस्तके ॥
अनिवेद्यं न भुंजीत मत्पुमांसादिकैश्च यत् ॥ अत्र पिष्टोपयोस्तु यद्विज्ञातं निवेदितम् ॥ तथा च भैर
वे तंत्रे ॥ हृदये च वह्निदेवी समर्प्य विधिवत्ततः ॥ निमाल्यं च शुचौ देशे नैवेद्यं भक्षयेत्तु धीः ॥ इति श्रव
ततः देवता परलक्षणं ॥ इति मासान्तरपूजापद्धतिः ॥ यमाद्वराद्यां प्रकृतिं मुनीशः ॥ वस्रां त्रिशक्तिं शिवा
मन्त्रपूणां ॥ नित्यं च दूर्गां तद्विज्ञातं चान्यां भजामि नित्यं भुवनेश्वरीतां ॥ १ ॥ अथ वक्ष्ये जगद्ग्राही मधुना
भुवनेश्वरीम् ॥ ब्रह्मादयोऽपि याज्ञात्वालेभिरेष्विष्टमूर्तितां ॥ अथ भुवनेश्वरीमंत्राः ॥ ओं नकुलीशो
प्रिमाहले वामनेशार्धचंद्रवान् ॥ नकुलीसो हकारः ॥ अग्निः रं वामनेशः ॥ ईकारः ॥ अर्धचंद्रो बुधवारः ॥

राम
४५

भुवनेश्वरीपदमृत्युनिमादः ॥ दक्षिणामूर्तिसंहितायां ॥ ओं मवीजे मते महे शानि ॥ अस्पृता प्रकारः सा
मान्यपदमृत्युनिमादः ॥ दक्षिणादिपीठन्यासांतं कर्मविधायके सरेषु पृष्ठादिक्रमेण मध्ये पीठशक्तीर्न्य
सेत् ॥ तद्यथा जया विजया ॥ अथवा ॥ अथ राजिता ॥ नित्या ॥ विलासिनी ॥ दोग्धी ॥ अक्षोभामध्ये ॥ मंग
लावाकोत्त ॥ त्रययै नमः ॥ कर्णिकायां ॥ दीक्षासनाय नमः ॥ ततः ॥ अष्टादिन्यासः ॥ भुवनेश्वरीमंत्रस्य
शक्तिः ॥ गायत्री छंदः ॥ हकारो बीजं ॥ स्वारः शक्तिः ॥ रेपः कीलकं ॥ भुवनेश्वरीदेवता च चरुवर्गसि
धार्थ्यं विनियोगः ॥ अथ शिवाय नमः ॥ अथ यै नमः ॥ सुखे गायत्री छंदसे नमः ॥ हृदि भुवनेश्वर्यै देवतायै नमः
गुह्ये वीजयै नमः ॥ पादयोः रंशक्तये नमः ॥ सर्वंगे रंकीलकाय नमः ॥ ततो मंत्रन्यासं कुर्यात् ॥ शिरसि
हृद्रेखायै नमः ॥ वदनं ऐंगनायै नमः ॥ हृदि उं रंकायै नमः ॥ गुह्ये हं करालिकायै नमः ॥ पादयोः अं
महोत्सवायै नमः ॥ एवं कृत्वा प्राणायामोदीच्य पश्चिमेष्टु मुखेष्टु ताश्च सेत् ॥ एतासां बीजानि निबन्धं सत्वा
दिपंचदत्ताद्यान्यक्त्या भूतसंप्रभाः ॥ ततो करंगत्यासं कुर्यात् ॥ हां अं शृष्टाभ्यां नमः ॥ ह्रीं तर्जनीभ्यां नमः ॥

ॐ
तंसा
४६

मः हंमध्यामाभ्यांनमः हैमनामिकाभ्यांनमः हांकनिष्ठाभ्यांनमः हंकरतलपृष्ठाभ्यांनमः हंहरदया
यनमः हदि हीशिरसेसाहा हंशिखायैवौषट् हैकवचायहं कवचे हंनेत्राभ्यांवौषट् हंश्रुत्रायफ
ट् चतुर्दित्तयाचषट् दीर्घपाजावीजेनक्रयादंगक्रियामनोः स्वकंदसंग्रहे स्वरेविहायेवीजंतही
र्घषट्कानियोजयेत् षडंगानिविधेयानिसर्वत्रायंविधिसमृतः अंगुलिनियमस्तुपूर्ववत् सर्वत्र
करांगन्यासेएवंक्रमः ततोभाले ॥ ॐगायत्रीसहितब्रह्मणेनमः दक्षिणकपोले सावित्रीसहित
विष्णवेनमः वामकपोले ॐवागीश्वरीसहितमहेश्वरायनमः वामकर्णे ॐश्रीसहितधन
पतयेनमः सुखेरतिसहितस्मरायनमः मध्यकर्णे ॐपुष्टिसहितगणपतयेनमः दक्षिकर्णं
डांतराले ॐशंखनिधयेनमः वामगंडांतरे पद्मनिधिसुखे ॐभुवनेश्वर्यैदेवतायैनमः एवंकं
ठमूलदक्षिणस्तनवामस्तनदक्षिणसंवांसंस्मृदयपार्श्वदयनाभिधिषु ब्राह्म्यादीन्यसेत् तथा
चकर्णेभिनन्यासेत्तुविश्वसारे ॐकपदेद्येवोऽंगुक्तैर्नमोतंतं चतथाविधिः विधिनाविद्यसेत्सर्वेषांकारण

राम
४६

रत्नचयकरावोत्पलंविभ्रतीसौम्यारत्नचटस्थसव्यवरणंध्यायेत्तसंखिकां अस्पष्टस्वरणजपोद्वाद्यालक्षः
॥ रत्नलक्ष्मिजयेन्मंत्रपायसेमंधुरान्वितैः तदृशांशेनजुहुयादितिवचनात् बोम्बीजमुटितामायाविद्येये
रीमता ॥ अस्यमंत्रस्यपूर्ववत्त्रासः करंगन्यासेस्तु ॥ यिहोयंअंगुष्ठाभ्यांनमः इत्यादि ऐंहायेहृदयायने
मः इत्यादि तथा मेधेनदीर्घसुक्तेनवाक्युटेनप्रकल्पयेत् ॥ ध्यानेतः श्यामांगीपाणिशेखराभिज
करैर्दानंवरकोत्पलंरत्नाजं चयकं परंभयहरं सखिभ्रतीशाम्भती सुक्ताहारलसत्पयोधरेनतांमेशाव
योत्रासिनीवंदेस्वरपूजितांहरवधंरक्ताखिदस्थितां एवंध्यात्वापूर्ववच्चजेत् ॥ अष्टपत्रेषुविषेयः अं
ब्राह्मणेनमः ॥ ईमाहीश्वर्यैनमः ॥ ऊकामायैनमः ॥ अंविष्णवेनमः ॥ ऐंवाग्यैनमः ॥ ॐहंदाणेनमः ॥
ॐचामुंडायनमः ॥ अमहालक्ष्म्यैनमः ॥ अंभसितायेनमः ॥ हंवरुणायनमः ॥ उंचामुंडायनमः ॥ अंजे
धायनमः ॥ एकपालिनेनमः ॥ ॐभीषणायनमः ॥ अंसंज्ञायनमः ॥ यद्वा अंयां अमितांगब्राह्मीभ्यां
नमः ॥ दीर्घायामातरः प्रोक्ताहृदयामैरवःसृताः ॥ अन्यत्सर्वमेकाक्षरीवत् ॥ अस्पष्टस्वरणजपोद्वा
द्यालक्ष्मि इतिगुरवः ॥ अंतरंगेत्वात्मधुरान्वितैः ॥ पलाशपुष्पैः दण्डांशुहोमः ॥ तथाच तत्तलसंज्ञयेन्म

यं

ॐ
तंसा
४७

उद्युद्वातदृशोपतपलाशपुष्पैः स्यादन्तैः पुष्पैर्वारितवृक्षजैः तत्तल्लक्ष्यतुर्विंशतिलक्षमिति केचित् अ-
नंतो विंदुसंयुक्तमाशात्रहाप्रितारवान् पात्रादिश्चतुरोमंत्रः सर्ववर्षफलप्रदः अस्मैकाक्षरीवत् अथि-
शुंदेवतान्यासः अंगमंत्रस्तु द्विचंगुष्ठाभ्यां नमस्तुपादि ह्रीं हृदयाय नमस्तुपादिना च सर्वत्र बीजेन क-
र्म्मगत्यासौ कर्त्तव्यः तद्यथा तथा वे निबन्धे अष्टाद्याः पूर्वमुक्ताः सुखीजिनांगक्रियामत्ता ध्यानं वरं
ऊँ शोपाशममभीतिमुद्रांकारैर्वंदन्ती कमलासनस्था बालार्ककोटिप्रतिमां त्रिनेत्रां भजे ह माद्यां भुवनेषु
रीतां अस्याः पूजा एकाक्षरीवत् अष्टदलेषु ब्रह्मादियुगलं पूजयेत् अस्मै च स्पष्टोदशदले पूजायाः
अनुक्तत्वात् षोडशदलाभावः अंगानिके सरेषु स्पष्टवस्थामातृकमातृ हं इदं यो पुनः पूज्यास्तोषा-
मस्त्राणि तदहिः अस्मै च पुरश्चरणजपोदशालक्षः दधिमधुहृताक्ताभिः स्योडंबरप्रक्षालणं समिद्धि-
लेडुग्धाक्तैः दंष्ट्रां प्रहोमः तथा च हविष्यभुक्षेपे नोऽंतत्तल्लक्षं जितेन्द्रियैः तत्सहस्रं चतुर्हयाक्षपांते मंत्र-
वित्तमः दधिसौदृताक्ताभिः समिद्धिः सीरभरुहां तत्संख्यया तिलैः शुद्धैः पयोक्तैश्च हयाततः अथ च त-
त्तद्वेन दश उच्यते शब्देदं तत्तल्लक्षमिति वचनात् अन्ये च भुवनीं चतुरोमंत्रां नोक्ताः अप्रसिद्धतात् उपेक्षि-

एम
४७

शृतेन तत्तल्लक्षं एवं सर्वत्र ततो भालो घ्रात्र लेपेन मः यमं सो माहे चैव नमः कौमार्ये अदरे चैव नमः
दक्षिणार्धे वाराह्ये नमः दक्षिणं सो हं इत्येनमः अपरगले चामुंडा येनमः हृदि महालक्ष्म्ये नमः
इति विन्यस्य मूले नयोपकं कुर्यात् ततो ध्यानं उद्युद्वातदृशमिदं किरीटं चतुर्गुणानयनययुक्तां तैर-
मुखीवरदां कृपापाशाभीतिकरं प्रभजे भुवने रीं एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य बहिः पूजामारभेत् पूजा-
यंत्रं पद्ममष्टदलं वाद्यवृत्तं षोडशभिर्दलैः विलिखेत् कर्णिकामध्ये षडोपामातिसुंदरं चतुरश्रं चतु-
र्द्वारं मेवमं उल्मालिखेत् ततो बीजापरेत्युक्तक्रमेण शांखस्थापनं कुर्यात् ततः सामान्यपदं न्युक्तं
पीठपूजां कृत्वा पीठशक्तीः पूजयेत् तद्यथा पूर्वादिके संश्लेषः जयाये नमः विजयाये नमः अजि-
तायै पराजितायै नमः नितायै विलासिन्यै दोग्ध्यै अक्षौरायै मध्ये मंगलायै प्रणवादिन-
मोतेन पूजयेत् तदपरिंदी सर्वशक्तिप्रदा सनायनमः ततः पूर्वमुद्राया वाहनादिपुष्पपयनं
विधाय के सरेषु अग्रादिकोणेषु दिक्षु च हं हृदयाय नमः इत्यादिना षडंगेन पूजयित्वा

ॐ
नंसा
४८

नडपरिद्वीशक्तिपद्मासनायनमः॥ ततःपूर्वबुद्ध्यात्वावाहनादिपुष्पदानपर्यंतंविधायकेसरेषु अ
ग्रादिकोणेमध्येदिक्षु॥ हाहृदयायनमः॥ इत्यादिनाषडंगेन पूजयित्वा पंचसुष्माज्जलीहृद्यात्
ततः आवरणपूजाकर्णिकामध्ये ॐ हृदयेसायै नमः॥ पूर्वयंगगायै नमः॥ दक्षिणे ॐ रक्तायै न
मः॥ ॐ उत्तरे हंकरालिकायै नमः॥ पश्चिमे च महीष्मायै नमः॥ षट्कोणे पूर्वगायत्र्यै नमः
ॐ ब्रह्मणे नमः॥ नैऋते ऐंसायै नमः॥ ॐ विष्णवे नमः॥ वायवे ॐ सरस्वत्यै नमः॥ ॐ रुद्रा
य नमः॥ वह्निकोणे ॐ श्रियै नमः॥ धनपतये नमः॥ पश्चिमे चिंत्यै नमः॥ सूर्यायै नमः॥ ऐशा
न्यां पुष्ट्यै नमः॥ ॐ गणपतये नमः॥ षट्कोणस्योभयपार्श्वयोः शंखनिधये नमः॥ पद्मनिध
ये नमः॥ केसरेषु अग्निनिवृत्तिवाचीशानमध्ये शुचत्तर्दिषु च हाहृदयाय नमः॥ इत्यादिना
षडंगेन पूजयेत्॥ तथा च निबंधे केसरे अथिकोणादिहृदयादीनि पूजयेत्॥ तेन मुग्धेदिशा
स्वास्त्रं ध्यात्वा स्यांगदेवताः॥ भैरवादीन् विशेषीवक्तव्यः॥ अष्टदेलेषु पूर्वादि॥ अनंगकुसुमा

रुम
४८

येनमः॥ अंगमदनायै नमः॥ अनंगमदनांतरायै नमः॥ भुवनपातालायै नमः॥ गगने वेगाय न
मः॥ हाशिरेखायै नमः॥ अनंगरेखायै नमः॥ षोडशरत्नेषु पूर्वादि ॐ कभुवनपालिकायै नमः
सर्वशिषितयै नमः॥ अनंदवेदेदेनायै नमः॥ तद्वहिः भ्रष्टहेप्वादि ॐ लांइं डायदेवताधिपतये च
सुकपार्श्वदायसायुधायसुवाहनायसुपरिवासयै नमः॥ ॐ रं अक्षये तेजोधिपतये सायुधाय इत्या
दि ॐ मांयमायै ताधिपतये नमः॥ सायुधायै तादि ॐ तां नैऋतये रक्षोधिपतये सायुधायै तादि
ॐ वांवरुणाय जलाधिपतये सायुधायै तादि ॐ वां वायवे प्राणाधिपतये सायुधायै तादि ॐ सो
मायताराधिपतये सायुधायै तादि ॐ निवृत्तिवरुणयोर्मध्ये ॐ ईं अनंताय नागाधिपतये सायुधा
ये तादि ॥ तथा च लोकपालास्ततः स्रज्याः समंताच्चतुरश्रके पुरुहते शयोर्मध्ये रक्षोवरुणयो
स्तथा ॐ अविष्कः सदाप्रत्योदिगीर्वाची विडुर्बुधाः ॐ इंद्रादिलोकपालानां ये मंत्रास्ते ध्रुवाधिकोः
खंस्ववीजाश्रिताः सर्वैस्ते चर्चनीयमौक्तकः इति वचनात् सर्वप्रणवादिनामोताः एतो निवीजना
मानि एधिग्रिमाहं सहितैर्वरुणानि लम्प्यरेः अनंते विडमं युक्ते रघोः पापेन मायया अंते

ॐ
नंसा
४८

यतेल्लोकपालान्मन्त्रपरिषदास्त्रिजान् हेति ज्ञात्वा धिपोपेतादिस्तुष्ट्वादि तोयजेत् स्वाहनाये
ति दीपिकां नदहिः पूर्वोदि वज्राय नमः शक्तैय नमः दंडाय नमः खड्गाय नमः पाशाय नमः
शंक्राय नमः गदाय नमः फलाय नमः पद्माय नमः चक्राय नमः प्रणवादिनमो न
स्तु जयेत् ततो धूपादि विसर्जितं कर्म समापयेत् अस्य मंत्रस्य पुरस्चरणं द्वाविंशल्लक्ष जपः तथा च
प्रज्ञेन मंत्रविन्मंत्रं द्वाविंशल्लक्ष मानतः त्रिंशद्विंशतैर्जुह्यादष्टद्वयेर्दशां प्रतः अष्टद्व्यालिय
या अश्वत्थोदुंबरश्च न्ययोधसमिधस्तिलाः सिद्धार्थपायसात्पानिदवाण्यष्टौ विद्वर्ध्याः
त्रिंशद्विंशति शृतमधुपर्कं गदति वाग्भवं शंभुवनिता रमा बीजा त्रयात्मकं मंत्रं समुदरे नमो
त्रिवर्गफलसाधनं न्यासप्रजादिकं सर्वं पूर्ववत् समाचरेत् षडंगन्यासे तु विशेषः येषां
गुह्याभ्यां नमः इत्यादि ह्रीं हृदयाय नमः इत्यादि तथा च षट्दीर्घभाजो बीजैर्नवाग्भवाद्येन
कल्पयेत् षडंगानि विधेयानि जातिशुक्लानि देविकैः ध्यानं तु सिंहगरुणविग्रहां विनय
नां माणिक्यमौलिस्फुरत्तारागनायकशेखरं सितमुखीमापीनवसो रुहो पाणिभ्यामणिपूर्णं

राम
४८

तादृतिः अथात्र पूर्णमंत्रः ॥ मायाहृद्गवत्पते माहेश्वरि पदंततः अत्र पूर्णं ठुगलं मनुसमदशाक्षरः अ
यं मंत्रः प्रणवादि रष्टादशाक्षरः प्रणवादि वीं श्रीबीजादि वीं भवादि स्वकामादि स्वमायां विना सप्तदशाक्षरः
कल्पे कवचे तथा प्रतिपादनात् विशेषस्तु यद्दीर्घमादिस्तेनैवा कल्पना प्रणवाद्या यदा देवि तदा सप्तदशा
क्षरी अत्र रामोत्तदा चैव सदा विभववेधिनी मायाद्या च यदा देवि तदा सप्तदशाक्षरी श्रीबीजाद्या यदा दे
वि तदा सप्तदशाक्षरी विवधिनी ताम्बीजाद्या यदा देवि वागीशानप्रदायिनी कामाद्या यदा देवी सर्वकामप्रदायि
नी तारामाद्यादि काविद्याभोगमोक्षदायिनी माया श्रीबीजाद्युगमाद्या सदा विभवदायिनी श्रीमावायुग
बीजाभ्यां सदा संपत्तिप्रदायिनी अस्य प्रजाप्रयोगः प्रातः कृत्वादि पीठन्यासांतं विधाय हृत्पत्रेषु के सरेषु च
मध्ये भुवने श्रीपीठमन्त्रं तं पीठं शक्तीर्विन्ध्यस्पर्श्यादिन्यासं कुर्यात् तद्यथा ॥ शिरंगं न्यासो ॥ हां चं गृह्य
भ्यां नमः ॥ ह्रीं जज्ञंतीभ्यां नमः इत्येवमंगन्यासः ह्रीं हृदयाय नमः ह्रीं शिरसे स्वाहा इत्यादि सर्वबीजेन क
र्यात् तथा चे निबंधे अंगानि मायया कुर्यात्ततो देवी विचिंतयेत् यद्दीर्घात्मा भवेत्तित्पातद्दीर्घेनांगकल्पना
ततो ध्यानं ततो ध्यानं रक्तां विचित्रवसनं नवचंद्रं दृष्ट्वा मंत्रप्रदानं निरतां स्तनभारनम्रां नृत्यंतं मिंदुष्के

तंसा
५०

लाभरूपं विलोक्य हृष्टं भजे भावती भवदुःखदृष्टी एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रज्ज्वालयन्त्यापनं क्रयति तत्तत्सामान्य
न्य फलपुष्पपीठपूजाविधाय भुवनेश्वरीमंत्रोक्तजयादिपीठमन्त्रं तत्पूजाविधाय पुनर्ध्यात्वा वाहनादिभिर्व
पुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं कर्मविधाय विरणपूजामाचरेत् तच्च पाकेसरेषु अग्रिकोणे हीहृदयाय नमः
नृतेहीशिरसे स्वाहा गायत्रीशिरसायैवौषट् ऐंशां नोडीकवचाय हुं मधोदीनेत्रयावौषट् चप्रक्षिप्त
वीचस्त्राय फट् अष्टदलेषु पूर्वादि ब्राह्मणेनमः माहेश्वर्येनमः कौमार्येनमः वैश्वदेवेनमः वासुदे
वेनमः हंदाएनेनमः चासुडायै नमः महालक्ष्मणेनमः सर्वत्रपुणवादिनसोत्तेन पूजयेत् तत्रैव दलेषु
जयेदेतद्वाद्याद्याक्रमतः सुधीः श्रद्धाप्रणवश्चतुर्दशस्वरोविंदुयुक्तः कालिकाप्रणो मंत्रस्य संप्र
रणेत नृदंडादीन्वज्रादींश्च पूजयेत् रूपादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् अस्य पुरश्चरणजपः षोडशसह
स्रसंख्यः यथाविधि जपेन मंत्रं वसुधैव कुटुम्बकं सात्येनाग्नेज्जुह्यात्तद्वापाशमनंतरे अस्य ऋष्यादि
न्यासो ग्रन्थादिपूजास्तत्कल्पोक्ता अप्यत्रिपुरामंत्रः श्रीमायामदनैः प्रोक्तो मंत्रो वीजत्रयात्मकः अस्य
पूजाप्रयोगध्यातः कृत्वादिपीठन्यासांतं भुवनेश्वरीमंत्रोक्तजयादिपीठमन्त्रं तं विन्यस्य ऋष्यादिन्यासं क

तथा च

३

श्रीव शिरसि संमोहनाय श्रवणेनमः सुखे गायत्री फुंदसेनमः हृदि त्रिपुरायै देवतायै नमः ततः करा
दिन्यासः श्रीसंगुष्ठाभ्यां नमः हीतर्जनीभ्यां नमः क्लीं मेध्यमाभ्यां वौषट् श्रीचनामिकाभ्यां वौषट् क्ली
करतलेष्टुष्ठाभ्यां फट् एवं श्रीहृदयाय हीं शिरसे स्वाहा क्लीशिरसायैवौषट् श्रीकवचाय हुं हीं
नेत्राभ्यां त्रयावौषट् क्लीचस्त्राय फट् तेषां च निबन्धे श्रविसंमोहन फुंदो गायत्री देवता स्मृतो
त्रिपुराख्याहिरुक्तैस्ते वीजैरंगानि षट् क्रमात् ततो ध्यानं पारिजातवने मे मंडपे मणिकुण्डि
मे रत्नसिंहासने रम्ये यत्रैव वौषट् श्रीमितिः सधर्मकल्पवृक्षस्य निषां देवतां स्मरेत् चापं पाशं बुज
सरसि ज्ञानं कृष्णं सुखावाणो विभ्राणं करसरसि जैरममौलिं त्रिनेत्रं हेमाञ्जलीं च भरतं रत्नमं
जीरकां चैवैवाद्यैर्विलसितैस्तुं भावेयै च्छक्तिमाभां चामरादशं तां हस्तं करं डकसमुद्भवां वहेती
भिः कुवार्ताभिः सखीभिः परिवारितां करुणामृतवर्षिण्यां पश्यंतीं साधकं दृष्ट्वा अंबुजं पद्मं तत्र
पादं दधतीं पद्मपुगलमिति दक्षिणामूर्तिं वचनात् एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रज्ज्वालयन्त्यापनं क्रयति
तत्तत्सामान्योक्तपीठपूजाविधाय केसरेषु भुवनेश्वरीमंत्रोक्तजयादिपीठमन्त्रं तं संप्रज्ज्वालयन्त्यापनं

ॐ
तंसा
५९

वाहनादिपंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधायावरणप्रजामाचरेत् तथा॥ अग्रादिषोडशोऽं लक्ष्मी
नमः॥ एवंक्रमेण॥ हरये नमः॥ गौरये नमः॥ शिवाय नमः॥ रत्ने नमः॥ कामाय नमः॥ षडोणसोभयपो
र्ज्ये॥ शंखनिधये नमः॥ पद्मनिधये नमः॥ प्रणवादिनमो तेन प्रजयेत् केसरेषु॥ अग्रादिवत्तुकोणे
पुमध्यदिक्षु च॥ श्रीहृदयाय नमः॥ इत्यादिना षडंगेन प्रजयेत् पत्तेषु वस्त्रादिमातरुः प्रजयेत् तथा
चाच॥ निबन्धे॥ हस्तेष्वपि विहितेषु प्रजयेत् त्रिविधान्वित्॥ अग्रादिषु कोणेषु लक्ष्म्याद्याः पतिप्र
जयेत्॥ लक्ष्मीहे मया तन्वी वरदा ब्रह्मगाभयाः॥ चक्रशंखगदां वोजधरं हे मनिमं हरि॥ पाशां कृशाभ
याभीष्टधरा गौरी तपा रुपां॥ मृगा॥ कामयाभीष्टधरं स्वर्गाभिभं शिवं॥ नीलोत्पलधरां सौम्यां रत्निकां
च नमस्त्रिभिः॥ धृते पाशां कशेषां सप्रसन्नान्धरं स्मरं॥ पूर्ववन्निधिं युग्मं वयते डभयपाश्वर्योः॥ बहिरं
गानि संप्रत्याः पत्रेषु मातरस्तथा॥ तद्वहिरिंद्रादीनां वनिता वृषा नृजयेत् तथा च निबन्धे लोके श्वा
न्वनिता वृषा न च यंतो मयि ग्रहान् इति ततो धृपादिवि सज्जनांतं कर्म समापयेत् अथ पुरुष्वरणे
पंहादशालेनः॥ भानुलै संजये दे नै मन्त्रे तावत्तद्वत्कं॥ विल्वारम्वध संभृतेर्मधुसिक्तैः समिद्धैः ज

जम
५१

पापुषोश्चुहया तोषयेत् मुनापुं॥ अरम्वधोपांणालः॥ अयं मंत्रश्चिदातथाच॥ परादिर्वा भवेद्देविका
मादिर्वा भवेद्दयं॥ इति दक्षिणामृत् निवर्त्तनात् ततो भिषास्ये त्वरितो त्वरितं फलदायिनी ततो मा
यावर्मवीजमृदिरीशस्वरं न्वित॥ कूर्मस्तदंतो भगवान् सांवी दीर्घं नमुष्कदं संवतो भगवान्माया
फडंतो द्वादशाक्षरः॥ मायावीजं भवनेष्वरी वर्महं दृष्टिः त्वकारः ईशस्वरः एकारः कूर्मश्चकारः
तदंतमुष्कारः॥ भगवकारस्तद्युक्तः॥ अस्यार्चुतो मुनिः॥ विराट् शुद्धः॥ त्वरिता देवता पुरुषार्थ
सिद्धये विनियोगः॥ तस्यामुनि रज्जने आख्यातो विराट् छंदः समीरितः॥ देवता त्वरिता प्रोक्ता पुर
षार्थफलप्रदाः॥ अस्याः प्रजापदतिः प्रातः कृत्वादिषोडश्या सांतं कर्म विधाय केसरेषु जया
दिषोडशीं शक्तीर्विन्यत उपरि मध्ये॥ संदुहं वज्रदेव द्युर्दुर्दुर्हिं युलुहिं युलुगजं गजं गजं
हं दुं सां पंचाननाय नमः॥ तथा च संवर्तयो विंदु युक्तः कवचं सुकलं वियत् वज्रदेव द्युर्दुर्दुर्हिं
दुमो भोषा हिं युलुहं गजं युग्मं वियत्तं दुर्वर्मात्पो दीर्घं विंदुमान् पंचाननाये हृदये षोडशं वः
प्रकीर्तितः॥ ततः अग्रादिन्यासः॥ शिरसि अर्जुन श्रेयये नमः॥ मुखे विराट् छंदसे नमः॥ हृ

ॐ
तंसा
५२

दित्तरितायै देवतायै नमः ततो मंत्रन्यासः सूर्ध्विगेनमः कालेङ्गनमः गले खनमः हृदि च
नमः नाभौ क्कनमः गुह्ये हनमः ऊर्वौ स्त्रीनमः जानुनोः हनमः जंघयोः हनमः पादयोः
फट् नमः तथा च निबन्धे मायाविवर्जितान्वर्णान् सूर्ध्विभाले गले हृदि नाभिगुह्योरुगुग्मे
षु जानुजंघापादेषु च विनस्पत्यापकं कुर्यान्मस्तकेनैव साधकः ततो मूलेन व्यापकं कुर्यात्
ततश्च करंगन्यासः चक्रे अंगुष्ठाभ्यां नमः क्लृप्तजंजीभ्यां नमः हस्तीमध्यामाभ्यां नमः
स्त्रीहंशनामिकाभ्यां हं हंसीकानिष्ठाभ्यां वौषट् सेफट् करतलपृष्ठाभ्यां फल एवं हृदयादि
षु च न्यसेत् तथा च कर्माद्यैः सप्रभिवर्णैः पूर्ववर्णैर्विवर्जितैः ह्यभ्यां ह्यभ्यां वडंगो नि कुर्यात्सा
धकस्तनमः ततो ध्यानं श्यामो वह्नि कपालशेखरयुतामावदपणीशुकां गुंजाहारलसतयोधरभा
महाहिषान्विभक्ती ताडगांगदमेखलगुणरणनेंजीरतां प्रापितान् कैसरीवस्त्राभयाद्युत करं देवीनि
विनेत्रां भजे एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रसादं स्वस्थापनं कुर्यात् ततः सामान्योक्तपीठपूजाविधाय पद्म
केसरेषु पूर्वादि क्रमेण ॐ जयायै नमः एवं विजयायै नमः अपराजितायै नमः नित्यायै नमः ॥

गम
५२

विलासिन्यै नमः शोण्यै नमः ॥ अद्योग्यै नमः ॥ मध्ये मंगलायै नमः ॥ अद्योग्यै नमः ॥ प्रणवादिन
मोतेन पूजयेत् ह लेखकल्पयेत् पीठेन वराक्षिसमन्वितैः पूजयेत् चरितादेवी वक्ष्यमानविधानतः
पुनर्मध्ये हं हं वज्रदेहं धुरुधुरु हिंयुत् हिंयुत् गर्जगर्ज हं हं हं पंचाननाय नमः ॥ ततः पूर्वोक्तं ध्या
त्वा वाहनादिपंच पुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधाया वरणपूजां माचरेत् ॥ अग्रादिके सरेषु चक्रे गायत्रे ह
दयाय नमः ॥ योगाय त्रैशिरसे स्वाहा ॥ सखी गायत्रे शिवायै वौषट् ॥ स्त्रीहं गायत्रे कवचाय हं मध्ये हं
से गायत्रे नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ दित्तु सेफट् ॥ गायत्रे अस्त्राय फट् ॥ तथा च निबन्धे ॥ अंगैः प्रणीतां गायत्री को
सरे चर्चयेत् क्रमात् ॥ हलेषु पूजयेद् देताः श्रीवीजाद्याः स भूषिताः ॥ हंकारीत्येवरी कंडां केदनीं सेपणी
स्त्रियं हंकारी सेमकारी च फंकारी मग्नो यजेत् ॥ पूर्वाद्यष्टहलेषु वा कंठ ॥ श्रीं हीकार्यै नमः ॥ द्वारस्थो भ
यपार्थ ॥ जयायै नमः ॥ विजयायै नमः ॥ तद्वा ह्ये ॥ किं कराय नमः ॥ रत्नरत्न चरितज्ञः स्थिरो भव हं पर
इति मंत्रेण किं करं पूजयेत् ॥ द्वारस्थपार्थयोः प्रणो हे मवेत्रे कंगं धुजः ॥ जया स्वा विजया स्वा च किं करं

ने
तेमा
५३

पदंततः रत्नरत्नपदस्यांतेत्वरिततस्थिरोभव। वर्मास्त्रांतेनमनुनाकिंकरंतद्वहिन्यसेत्। अत्रेडादिपूजा
नास्तिनिबंधेअनुक्तत्वात् तथाचधूपादिविसर्जनांतंकर्मसमापयेत्। अस्मत्पुष्पश्चरणजपोलक्ष्य
संख्यः। तद्वशांशं विल्वस्यं समिद्धैस्त्रिमधुराक्तैर्होमयेत्। तथाच। लक्ष्यं संजप्य मंत्रो मंत्रमेतं
तेदियः। दशांशं जुह्यादिलैस्त्रिमधुराक्तैः समिद्धैः। अथ नित्यामंत्राः। वारभवंकामवीजं च नित्य
क्रिन्नेमदोपुनः। शवेव। वधूं मंत्रोद्वाहनालोपमीरितः। अस्मत्पूजाप्रयोगः प्रातः कृत्वादिपीठ
न्यासांतं विधाय केसरेषु मध्ये च पूर्वादि क्रमेण जयादिदी आसनाय नमः। इत्यनेन विन्यस्य ऋष्यादि
न्यासमाचरेत्। तद्यथा। शिरसि संमोहन ऋषये नमः। मुखे निवृत्तं दसे नमः। हृदि नित्यायै देवता
यै नमः। मत्तः करंगत्यासः। ऐं अंगुष्ठाभ्यां नमः। ऐं तर्जनीभ्यां नमः। ऐं मध्यमाभ्यां वषट्। ऐं अना
मिकाभ्यां हुं। ऐं कनिष्ठाभ्यां वौषट्। ऐं करतलपृष्ठाभ्यां फट्। एवं हृदयादि नमस्तुतिषडंगेषु न्य
सेत्। तथाच निबंधे। यावा कृत्वा षडंगानि नित्यं ध्यायेद्यथो विधिः। ततो ध्यातं। अर्धे कुंभो।

राम
५३

लिममममममभिवंध्यामं वोतपाशरुणिपूर्णकपालहस्ताः। रत्नांगराशनां वनितां त्रिनेत्रां ध्यायेच्छिव
स्ववनितां मदविह्वलांगीं। एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रजप्यं स्वस्थापनं कुर्यात्। पीठपूजां विधाय के
सरेषु जपादिः पीठशक्तीः संप्रजप्य। मध्ये दी आसनाय नमः। इति संप्रजप्य पुन ध्यात्वा वाहनादि
पंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधाय वरणपूजां कुर्यात्। तद्यथा। केसरेषु। अग्रादियो एव चतुष्ट
येषु। ऐं हृदयाय नमः। ऐं शिरसे स्वाहा ऐं शिखायै वषट् ऐं कवचाय हुं। मध्ये नेत्राभ्यां वौषट्। दि
क्षु। अस्त्रायै फट्। पत्रेषु पूर्वादि। ऐं नित्यायै नमः। ऐं निरुज्जनायै नमः। ऐं क्रियायै नमः। ऐं क्लि
दित्यै नमः। ऐं मदनायै नमः। ऐं मदद्वयायै नमः। ऐं शक्तिवै नमः। ऐं तादिलै नमः। सर्वत्र
प्रणवादि नमो तेन पूजयेत्। तद्वत्ते दंदादीन्वादीषु पूजयेत्। ततो धूपादिविसर्जनांतंकर्मसमाप
येत्। अस्मत्पुष्पश्चरणचतुर्लक्षं जपः। तथाच। चतुर्लक्षं जपित्वा त्रिमधुराक्तैर्मधुकैः कसुमैर्यु
तं हत्वा तोषयेद्गुरुमात्मनः। अथ वज्रप्रस्तारिणी। वांते मायांतं गं नित्यं क्रिबधुयो मददवे स्वाहा

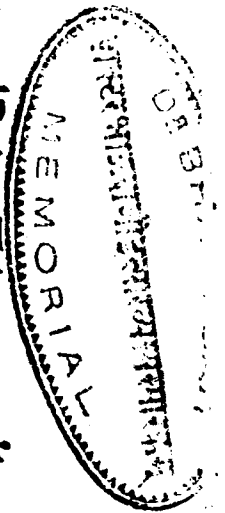
ते मा ५४ तैरविसंख्याणो मंत्रो वक्ष्ये प्रदायकः ॥ अस्या प्रजायं प्रदोषां दशदलं चतुर्द्वारं चतुर्ध्रुवं ॥ अस्याः प्रजा
 पातः कृत्वा दिपीठन्यासो तं कर्म विधाय केसरेषु जपादिपीठमन्त्रं तं विन्यस्य ऋष्यादिन्यासं कुर्यात् ॥
 शिरसि श्रृंगिरसे ऋषये नमः ॥ मुखे त्रिष्टुप् पृच्छंसे नमः ॥ हृदि वज्रप्रस्तारिण्यै देवतायै नमः ॥ ततः क
 रं गे न्यासौ ॥ ऐं श्रृंगष्टाभ्यां नमः ॥ ऐं तर्जनीभ्यां नमः ॥ ओं मध्यमाभ्यां ह्रं ॥ ऐं कनिष्ठाभ्यां वौषट् ॥ ऐं कर
 तलपृष्ठाभ्यां फट् ॥ एवं हृदयादिषु ॥ तथा निवंधे ॥ तथा च निवंधे ॥ श्रृंगिरस्य ऋषि त्रिष्टुप् पृच्छंसे नमो नि
 भिरिति मः ॥ वज्रप्रस्तारिणी प्रोक्ता देवता भीष्टहायिनी ॥ वाग्भवेन षडंगानि विदद्यान्मंत्रविज्ञमः ॥
 ततो ध्यानं ॥ ओं रक्ताक्षौ रत्नपोते रविदलकमलाभं तरे मन्त्रिषु रत्नांगी रत्नमौलिं स्फुरति शशि
 कलां स्मरन् वक्रां विनेशं ॥ बीजादरेषु पाशां कुशमदनधनुः सक्तपालाभिहसौ विभ्राणामानतांगी कृ
 नभरनमितामम्बिकामाश्रयामः ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रत्य शंखस्थापने विधाय पूर्ववत्पीठपीठौ
 विधाय पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधाय वरणा प्रजापते चरेत् ॥ केसरेषु ऋष्या

राम
 ५४

दिकोणमधोदिक्षु च ॥ ऐं हृदयाय नमः ॥ इत्यादि षडंगं संप्रत्य दशदलेषु पूर्वदि ॥ ओं हस्तेष्वयै नमः ॥ ओं
 क्तेदिभ्यै नमः ॥ ओं क्तित्रायै नमः ॥ ओं क्षोभिभ्यै नमः ॥ ओं मदनातरेभ्यै नमः ॥ ओं निरेज्जनायै नमः ॥
 ओं गगवत्यै नमः ॥ ओं मरुतावत्यै नमः ॥ ओं मेखलायै नमः ॥ ओं राविष्यै नमः ॥ ओं वेगवत्यै नमः ॥ स
 रयै नमः ॥ तथा हस्तेष्वेदिनी क्तित्राक्षोभिनी मदनातरे ॥ निरेज्जनासगवती सममी मदनाव
 ती मेखलादाविणी पद्मादेगवत्यपरस्य रा ॥ तदहः ॥ आत्मादिमातृः पूजयेत् ॥ तदहः ॥ इंद्री लोक
 पालन्युजयेत् ॥ तथा च निवंधे ॥ तथा च निवंधे ॥ मातंगेदिग्दिग्पूजाः ॥ पुनः पूजादिगीष्मराः ॥ ततो ध
 यादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् ॥ अस्या पुरश्चरणं लक्ष्ये तपः ॥ तथा च मंत्रं मंत्रितयेत् ॥ चंद्रया तदृशा
 सतः ॥ अष्टांगं तदृशो मृष्टतां सप्तमिदं ॥ तदृष्टः ॥ यो मृष्टः ॥ इति भुवनैश्चरी विद्यापरि
 ष्टः ॥ अष्टांगं तदृशो मृष्टतां सप्तमिदं ॥ तदृष्टः ॥ यो मृष्टः ॥ इति भुवनैश्चरी विद्यापरि
 प्रतिष्ठाया नारुतो भौतिकः सनः ॥ तामस्ति हरयो तोयं मंत्रो वस्तुतः सृष्टः ॥ अविः दकारः ॥ उर्लः ॥ उका

तंसा
५५

रः पंचांतकोगकारः प्रतिष्ठाश्रकारः मारुतोयकारः भौतिकः ऐकारः अस्पृजाप्रयोगः प्रातः
त्यादिषोढन्यासांतंविधायकेसरेषुमध्यचपीठशक्तीर्विन्यसेत् तद्यथा आंप्रतिभायैनमः ईमायायै
नमः ऊंजयायैनमः ऐस्तृत्तायैनमः ऐंविष्णुदायैनमः ओंनंदिन्यैनमः ओंसुप्रभायैनमः ॥
अंविजयायैनमः अःसर्वसिद्धिदायैनमः तदुपरि ओंवज्रनखदंष्ट्रायुधायमहासिंहायहंफट्
मरुतिविन्यसेत् ततः ऋष्यादिन्यासः शिरसिनारुदऋषयेनमः मुखेगायत्रीफुंदसेनमः ॥
हृदिदुर्गायैदेवतायैनमः ततः करंगंन्यासः ह्रींओंदुर्गायैअंगुष्ठाभ्यांनमः ह्रींओंदुर्गायैतर्जनी
भ्यांनमः ह्रींओंदुर्गायैमध्यमाभ्यांवौषट् ह्रींओंदुर्गायैनामिकाभ्यांहं ह्रींओंदुर्गायैकनिष्ठाभ्यां ह्रीं
ओंहीकरतलपृष्ठाभ्यांनमः एवंहृदयादिषु तथाचनिवंधे नमस्कारविमुक्तेनमृलमंत्रेणसाधकः
हीमात्यैः सहकवीतिष्ठदंगानियथाविधि ततोऽध्यानं ओंमिहस्थशशिरोवरामस्तुतप्रख्याचतु
भुं भिजैः शांतिचक्रधरः शरंश्चदधतीनेत्रेस्त्रिभिः शोभिता आरक्तो गदहो रक्तं कण्ठं रक्तो चीकुरात्र

राम
५५

०५

पुनरुर्गादुर्गातिहारिणीभवतु मेरुत्तोलसकुंडला ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संस्पृष्टां तस्यापनं कुर्यात्
ततः पीठपूजां कृत्वा केसरेषु मध्यचः पूर्वोदि ॥ आंप्रतिभायैनमः ॥ ईमायायैनमः ॥ ऊंजयायैनमः
ऐस्तृत्तायैनमः ऐंविष्णुदायैनमः ॥ ओंनंदिन्यैनमः ॥ ओंसुप्रभायैनमः ॥ अंविजयायैनमः ॥ अःसर्व
सिद्धिदायैनमः ॥ तदुपरि ओंवज्रनखदंष्ट्रायमहासिंहायहंफट् नमः मरुतिमृजयेत् ततः पाच ॥
आद्यहस्त्रयस्त्रीवरदितैः मृजयेदिमाः ॥ पणवानंतैरंवज्रनखदंष्ट्रायुधायच ॥ महासिंहायवम
स्तनतिः सिंहमनुर्मतः ॥ हृद्यादासनमेतेन मृत्तिलैः मृलैः न कल्पयेत् ॥ ततः अनुध्यात्वा वाहना
दिपंचपुण्यांजलिदानपर्यंतं विधाय वा वरणपूजामारभेत् ॥ अग्निनिवृत्तिवाद्येषु न कोणेषु
मध्येदिक्षु च ॥ ह्रींओंहीदुर्गायैहृदयायैनमः ॥ इत्यादिनामृजयेत् ॥ ततः पश्चिमपूर्वोदितं जयायैनमः
विंविजयायैनमः ॥ श्रीं प्रीत्यायैनमः ॥ कीं कीर्त्यायैनमः ॥ एवं प्रंप्रभायैनमः ॥ अंश्रुदायैनमः ॥ मंमेधायैनमः
छंछतायैनमः ॥ तथा च जयाच विजया कीर्तिः प्रीतिः पश्चात्प्रभापुनः ॥ अरामेधा च तिः प्राक्ताः सुना

ॐ
तंसा
५६

माद्यत्तुदिकाः पञ्चगेषु ॥ ॐ शांखाय नमः ॥ ॐ चक्राय नमः ॥ ॐ गदाय नमः ॥ ॐ खड्गाय नमः ॥ ॐ पाशा
य नमः ॥ ॐ शंखाय नमः ॥ ॐ शराय नमः ॥ ॐ चापय नमः ॥ इतहाद्ये इन्दादीन्त्रादींश्च प्रजयेत्
ततोष्टपादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् ॥ अथ पुरुषराममष्टलक्ष्मणः ॥ तथा च ॥ वसुलक्ष्मणं जपेन्मंत्रं ॥
लेर्मधुरलोडितैः ॥ पयोधसावाजुह्यात्तत्सहस्रजितेन्द्रियः ॥ अथ महिषमर्दिनीमंत्रः ॥ भातं वियत्स
नवनं प्येतोमर्दिनिठदयं ॥ अष्टासरीसमाख्याता विद्यामहिषमर्दिनी ॥ नाभय एतं वै ॥ विषं हि वज्र
कालो ग्रीरिविस्थो निठदयं ॥ अष्टासरीसमाख्याता विद्यामहिषमर्दिनी ॥ विषं मकारः ॥ मठाव
कारः ॥ कालो मकारः ॥ अग्निः ॥ रकारः ॥ इत्येवमिति वचनात् ॥ इकारमुक्तोदकारः ॥ अयं मंत्रः ॥ ताग
दिः ॥ मायादिवाग्भावादि वधूबीजादिः ॥ कवचादिष्वेव वासरो भवति ॥ तथा चेति विष्णुसारे ॥ प्रणवाद्यांज
पेदिद्यां मायाद्यां वाजपेत्तुधीः ॥ वधूबीजादिकं वापि कवचाद्यां जपेत्तथा ॥ सर्वकालेषु सर्वत्र का
माद्यां वाजपेत्तुधीः ॥ वाग्भावाद्यां जपेत्तां देवीं वाग्यविष्णुद्वये ॥ पुदि त्वबीजयुग्मेन मुखे युग्मकदे

राम
५६

७

एके ॥ दशासरीसमानास्ति विद्याविभुक्नेचरी ॥ प्रणवं च तथा मायाभवेदिद्या पुनर्देशा ॥ कामं प्रणवसंयुक्तं
भवेदिद्या पुनर्देशा ॥ विना बीजेर्महाविद्या निर्वीयापरिकीर्तिता ॥ इति विष्णुसारवचनात् ॥ अथ प्रातः
कृत्वादिपीठन्यासांतं कर्म समाप्य केसरेषु मध्येयदुर्गामं जोक्तुपीठशक्तीः पीठमसंयुक्त्यसेत् ॥ ततः पूर्वो
क्तश्रव्यादिन्यासं कृत्वा कसंगन्यासोक्तं यात् ॥ तथा ॥ महिषं हिंसितुं देवं फट् ॥ अथुष्टाभ्यां नमः ॥ ॐ महिषं
जोषाविहं फट् तं जनीभ्यां नमः ॥ महिषं हेययहेययहं फट् मध्यमाभ्यां वषट् ॥ महिषं हनहनदे विहं फट्
अनामिकाभ्यां हं ॥ ॐ महिषं हनहनदे विहं फट् कनिष्ठाभ्यां वौषट् ॥ तथा च तंत्रे ॥ ॐ महिं सिके फट् ॥ हृदयाय न
मः ॥ हृदि ॥ ॐ महिषं शशेषविहं फट् ॥ शिरः उदीरितं ॥ महिषं हेययहुं हं फट् तं ॥ शिखां मेघुः ॥ ॐ म
हिषं हनहनदे विहं फट् कवचमित्यपि ॥ ॐ महिषं हनहनदे विहं फट् कनिष्ठाभ्यां वौषट् ॥ तथा च तंत्रे ॥ अथ
गंष्टुणभैरविमंत्रे नैतीति युक्तैः पंचांगानि प्रकल्पयेत् ॥ एतेन सर्वत्र प्रणवादि ॥ ततो ध्यानं ॥ ॐ गुरुतो
पलसन्निभं मणिमौलिं कुंडलमंदितां नौमि बालविलोचनो महिषोत्तमगांगनिषेडुं बीजं चक्रठपा
णवेदकं कण्ठकामुकं फलकं रांतर्जनीमपि विभ्रंती निजबाहुभिः संश्लिष्यतां ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः

शम
५७

[illegible]

ॐ
तंसा
५८

अमन्तं पीठपूजाविधाय पुनर्ध्यात्वा हनादिष्टया जलित्वा तत्पर्वतं कृत्वा वरपूजां कुर्यात्। अग्निनिवृत्तिवा
घीष्णनादिषु दिक्षु पूर्वोक्तपंचागानि पूजयेत्। ततः पत्रे पुष्पवादिः। ओं दुर्गायै नमः। एवं वरदायै नमः। विं
सवासिन्यै नमः। असुरमर्दिन्यै नमः। द्युष्टप्रियायै नमः। देवसिद्धसुरपूजितायै नमः। बंदिन्यै नमः। म
हायोगेश्वर्यै नमः। ततः पत्रे पुष्पदद्यात्। एतत्कंशं खमसि पुनः। गदिषु चापशूलानि पाशं पश्चाद्विशो
धिपात्रं। ततो रूपादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत्। अथ सुदृशं पंचदेवां लक्ष्मणः। मधुमानं जपेन्मंत्रं
वर्णलस्यं वित्तस्यः। सर्पिषा त्रेन वाहो मस्तु हं प्राणमिनो भवेत्। अथ वागीश्वरी मंत्रः। अथ वर्णतनुं
वत्से विष्णोर्वाधविधायिनीः। यस्या मनुपलब्धायां वागेश्वर्यं प्रदायकः। तथा। भुवनेश्वरी संपुटोयं म
हासारस्वतप्रदः। वृहन्नो नमीये। कर्णकायां पितृबीजं विधिना विलिखेद्गुरुः। ततः षोडशकेसरेषु
विलिखितेषु षोडशसु सनः। तथा हृदयमधो गर्भाष्टकं यथाविधिः। कादिमांताः पंचवर्गालिख्याः सु
मार्ष्टकोदिताः। यादिवांताः सादिहोताः लक्ष्मीशेषविन्यसेत्। चतुर्ध्वजं द्वादशदिक्षु वं विदिषुने। अ
स्य वंशं दद्यात्। अमिहो हसनात् कर्णिके मृदो हं हं हं मृदुत्केसरे पञ्चतर्जने पंचवर्गयशस्वाणां

रुम
५८

द्वित्रिवर्गं क्रमात्। चाणासु त्रिपुलं तलांगलिपुजा सोणीपुरेणावृता। वर्णां त्रिपुलं सिद्धिं विधाय गुरुप्रदं हि मृ
तमयं। इति। अथ पूजाप्रातः कृत्वा दिष्ट्या सातं विधाय केसरेषु मधो च। मेधायै नमः। ओं प्रज्ञायै नमः। प्र
भायै नमः। विद्यायै नमः। ओं दुर्गायै नमः। ओं मृत्युं नमः। दुष्टायै नमः। ओं विघ्नेश्वर्यै नमः। मध्ये वर्णप
द्यासनाय नमः। ततः अष्टादिन्यासः। तथा च। शिरसि कण्ठे अथ येन मः। मायापुटितस्येत्। वृहत्स्यत
ये अथ येन मः। मुखे विराट् हं हं हं नमः। हृदि वागीश्वर्यै देवतायै नमः। अथ मंत्रन्यासः। शिरसि वं नमः
अथ एयोः वं नमः। वं नमः। चक्षुषीः। वां नमः। नासिकायां। वां नमः। दिं नमः। वदने। निं नमः। लिं गे
स्थानं नमः। मुखे हं नमः। मातृकायां कं नमः। न्यासौ हं नमः। तथा च निवंधे। न्यासवर्णान्युदंगानि मा
तृकोप्यानि कल्पयेत्। ततो ध्यानं। तरुणशकलमिहोर्विभ्रतीषु प्रकांतिः। कुचभरनसितां गीतप्रियं
सितां वै। निजकरकमलोद्यत्ने विनीमुक्तक्रीः। सकलविभवसिद्धौ पात्रुवाग्देवतानः। एवं ध्यात्वा मा
नसैः संपूज्य शंखस्थापनं कुर्यात्। ततः पीठपूजां कृत्वा केसरेषु मधो च पीठमन्तं संपूज्य अग्निकोणे
शंकखं वंशं। बाह्व्याय नमः। नैवृते। वं वं वं जं जं जं। ईं शिरसि स्थाह। वायुकोणे। वं वं वं वं वं वं वं

तंसा
५९

स्तिविशेषवद्गर्हणानो। एतं यदं धनं कवचयद्गं मध्ये। ओं पंफं वं भं मं। ओं नेत्राय वौषट् दितु। अं यं रं लं वं अः यः
 स्वावफट्। एवं करन्यासः पञ्चपुष्टवर्दि। ओं योगायै नमः। एवं सत्पायै नमः। ओं विमलायै नमः। ओं ज्ञानायै
 नमः। ओं बुद्ध्यायै नमः। ओं स्मृत्यै नमः। ओं मेधायै नमः। ओं प्रज्ञायै नमः। इत्यादिषु ब्रह्माद्याः पूज्याः। तद
 हि। इन्द्रादीन् वज्रादींश्च पूजयेत्। ततो धूपादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत्। अस्य पुरश्चर एंदण लक्ष्म
 पः तथा च दण्डसंज्ञपेनं उंदणां च नुद्धयात्ततः पुंडरीकैः पयोपुक्तैः किलैर्वा मधुरासुतैः। हृदयांतं भगव
 तिवर एष्टु गंततः। वाग्देविव द्विजायांतं वाग्भवायं समुदरेत्। अस्य पूजाप्रातः कृत्वा दिपीठन्यासांतं वि
 धाय केसरेषु मध्ये च पूर्वोक्तं पीठशक्तीः पीठमनुचन्यसेत्। पूर्वोक्तं श्रव्यादिन्यासकं गन्धन्यासौ यथा ऐं
 अं गुह्याभ्यां नमः। नमस्तर्जनीभ्यां स्वाहा। भगवति मध्यमाभ्यां वषट्। वदवदं च नामिकाभ्यां हुं। वाग्देविक
 निष्ठिकाभ्यां वौषट्। स्वाहा करतलपृष्ठाभ्यां फट्। एवं हृदयादिषु। तथा च निबन्धे। मनोः यद्भिः पदैः कुर्या
 ज्ञातिशुक्तं वडंगकं ततोऽप्याने। शुभांश्च विलेपमान्य वसनां शीतां पुखंडोक्तं लां वीणामत्तपुणं च
 भाट्यकलं विद्यां च हस्तानुजे। विभ्राणं कमलासनां कचनतां वाग्देवतां सुस्मितां वंदे वाग्भिव प्रदी

राम
५९

विशेषां सोमागमसंपत्करी। एवं ध्यातामानसैः संसृज्यां वस्थापनं कुर्यात्। संवस्थापनं दीप्ताप्रकरणोक्तं। स
 र्वत्रतया बोद्धव्यं। ततः पूर्वोक्तक्रमेण पूजयेत्। किं तु अंगमंत्रेण विहीतः। अस्य पुरश्चर एंदण लक्ष्म
 याव हविष्याशीतपेनं संवस्तुलक्ष्मनन्याधीः। इत्यादिषु ब्रह्माद्याः पूजितैर्गजसमन्वितैः। ततो मायाधरो
 बिंदुः शक्तिस्तारः सरस्वतीः। ऐं तानमो नमो कोमं प्रोक्त एकदशाक्षरः। अस्य पूजाप्रातः कृत्वा दिपीठमनु
 तं विन्यस्य पूर्वोक्तं श्रव्यादिन्यासं कुर्यात्। ततो मंत्रन्यासः। ओं नमो ब्रह्मरंध्रे। ह्रीं नमो ध्रुवो मध्ये। ऐं नमः
 ह्रीं नमः चतुषोः। ओं नमः संवमः कर्णयोः। ऐं नमः। स्तुं नमः नासिकयोः। ऐं नमः मुखे। ऐं नमः लिं
 ने मं नमः गुह्ये। ततः कसंगन्यासौ। ऐं गुह्याभ्यां नमः। ऐं तर्जनीभ्यां स्वाहा। ऐं मध्यमाभ्यां वषट्। ऐं
 नामिकाभ्यां हुं। ऐं निष्ठिकाभ्यां वषट्। ऐं करतलपृष्ठाभ्यां फट्। एवं हृदयादिषु। तथा च निबन्धे। ब्रह्मरंध्रे
 ध्रुवोर्मध्ये नवरंध्रेषु च क्रमात्। मंत्रं वर्णाश्रमेनं श्रीवाग्भवेनागकल्पना। ततो ध्यातां वाणीं पूर्णस्वधा के रो
 ज्जलसुखी कर्तुं इदं प्रभांचं दार्धकितमस्तकां विजकरेः संविप्रतीमादगात्। वीणामत्तपुणं च भाट्यकल
 पं विद्यां च तं गतनीदिव्ये गभरणे विधुषिततुं हं साधिरुहां भजे। एवं ध्यातामानसैः संसृज्यां वस्थापनं क

तं स्या
६०

यत्तत्तः पीठपूजाविधाय। कोसरेषु मध्ये च पूर्वोक्तशक्तीः पीठमनुचयजेत्॥ पुनर्धात्यावाहनादिपंचप्रस्थाः
लिदानपर्यंतं कर्म समाप्तावरणमुन्नामारभेत् देवादक्षिणे ओंसंभृताये नमः वास्रव्यै नमः वामे ओंप्राष्ठ
ताये नमः वास्रव्यै नमः कोसरेषु अग्निकोणे पिंडद्वयाय नमः नैऋते ऐं शिरसे स्वाहा व्यवे ओं शिखा
यैवौषट् ईशानेकवचाय हुं मध्येनेत्रयाय वैष्णवे ह्रीं अस्त्राय फट् ततः पञ्चपुष्टर्वादिप्रज्ञाये नमः मे
घाये नमः अक्षये नमः शक्तये नमः वामीश्वर्यै नमः सूर्ये नमः ततः पराग्ने पुत्रदाद्यामातरः पूज्याः
तद्दहिः इडादी नृजयेत् ततो धूपादिविसर्जनं तां कर्म समापयेत् अस्य पुरश्चरणं द्वादशलक्षजपः
तथा च जपे द्वादशलक्षानितस्तद्वसंसितां बुजैः नागचणकमुष्पैश्च ब्रह्मयात्राधकोत्तमः वाचस्प
तिस्तृतीयस्तवस्तुरितिकीर्तयेत् वाग्पाद्यो मन्त्रुगाण्या तो रुद्र संख्या क्षरो मन्त्रः अस्य पूजादिकं पूर्ववत्
करंगत्यासस्तु ऐं श्रीं गुह्याभां नमः वाचस्पते तर्जनीभां नमः अमृतो भूय मध्यमाभां वैष्णवे स्तवश्च
नामिकाभां हुं सुः कनिष्ठाभां फट् एवं हृदयादिषु तथा च निर्वंधे ऊर्वादिगानि विधिबद्धा गाथैः पंच
भिः पदेः ध्यानं आसीना काले करैर्जपवटी पञ्चद्वयं पुस्तकं विश्राणांतरुणेंडु वद्मम् ऊटां मुक्ते डकुंद

Dr. B. R. Ambedkar
MEMORIAL

शम
६०

प्रभा। यालोमीलितलोचनाद्भुवभराक्रांताभवदुत्तयेभूयाद्यगधिगधिदेवतामुनिगणैरुपसेवमानानि प्रा
 यस्वपुरश्चरणमेकाहशालसूत्रपः॥ तथा च। रुडलसंज्ञपेनामंदशायांजहयाहुतेः॥ तोयस्थं पायनवि
 श्रोः सकेवलचतुर्भुजं। अर्धेसेंडुतोवह्निः विंडं स्यान्मुमान्दगुः॥ तोयंवकारः॥ विष्णोः॥ पायनमा
 कारः॥ केवलेनवकारह्निनेनवाकारेणानेनवाक्वाक्यभवेनेत्यर्थः॥ केचित्तु लक्षितेनलक्षणभयादे
 वंवदेति। आकारयुक्तोवकारः॥ योमस्तकेवलात् केवलोडुस्वारः॥ तद्युक्तेनकेवलेनककारेणधर्त
 तेनेनकामिति। तत्रनिद्रुहलक्षणयशक्तिमुल्लान्तात्। वाग्भवमितिपर्यायः॥ वस्तुतस्तु। हादशस्व
 रमुद्रुत्पविंडनादविभूषितं। विंडनादसमायुक्तंवह्निवीजं समुदरेत्। षष्ठस्वरसमायुक्तं द्वितीयं बीज
 समुदरेत्। त्वंडवीजं समुद्रुत्पकवर्गं योजयेत्ततः॥ त्रयोदशस्वरवृहं विंडनादविभूषितं। इतिविष्णुसार
 यचनात्। वाग्भवधीजमेव। अस्यपूजापूर्ववत् करंगत्यासस्तद्विरुक्तैस्त्रिभिर्बीजैर्विधेयः॥ तथाच
 निबंधे॥ अंगानिकल्पयेन्मंडीद्विरुक्तैर्तीतिसंयुतैः॥ अंगानां सुक्ताहारावदानां पिरसि शशिकलालं

ॐ
॥ तंसा
६१

कृतं वाङ्मयिः स्वेद्यां वार्णां मालां मणिमयकलशं पुस्तकं चोद्धरंती ॥ आसीनोत्तुंगवसोरुहभरविनम
न्यधदेशामधीणां वाचामीडे चिरायत्रिभुवननमितां पुंडरीके निषण्णः ॥ अस्य पुरश्चरणं ॥ त्रिलक्षतपः ॥
तथा च ॥ त्रिलक्षं प्रजपेन्मंत्रं जुह्यान्न ह शांशतः ॥ पायसैस्तपसं युक्तैः संस्कृते हव्यवाहने ॥ अथ पारिजातस
रस्वती मंत्रः ॥ मंत्रदेवप्रकाशिन्यां प्रणवहृत्त्रेयासंप्रदितं हकारसकारैकौ विंदुयुक्ता सरस्वती देतानतिः
अस्य प्रज्ञानतिः ॥ अस्य प्रज्ञा प्रातः कृत्वा दिपीठमनुते विन्यस्य ऋष्यादिन्यासं कुर्यात् ॥ शिरसि कण्ठ
ष्येनमः ॥ मुखे विष्टुष्टु हसेनमः ॥ हृदि सरस्वत्यै देवतायै नमः ॥ ततो मातृकोकरो गन्धौ कुर्यात्
सुधैर्धूमधूपैश्च कर्णनासापुटद्वयवदनगुदपादेषु एकाक्षरं न्यसेत् ॥ हस्तिणामूर्तिसंहितायां तसं
पत्प्रदं तु भैरव्यावागभवं वीजमालिखेत् ॥ जोरेण पर्यादे विसंप्रदीकृत्य मंत्रवित् ॥ सरस्वत्यै हृदंतो यं रुद्रा
लोमत्रयी रितः ॥ हस्तिणामूर्तिर्यसिः प्रोक्तो गायत्री चंदूर रितः ॥ पारिजाते श्वरी देवि देवता परिकीर्तितो
तृतीयं द्वितीयं वीजं शक्तिश्चतारकं ॥ केवलं परमेशानि महासारस्वते प्रदं ॥ घटदीर्घस्वरसंभिन्नवीजेनो

सम ॥
६१

३०

गात्रे न्यसेत् ॥ ततो ध्यानं ॥ हंसावतारहस्तिहरेडं कुंदावदाता ॥ आसीनोत्तुंगवसोरुहभरविनम
न्यधदेशामधीणां वाचामीडे चिरायत्रिभुवननमितां पुंडरीके निषण्णः ॥ अस्य पुरश्चरणं ॥ त्रिलक्षतपः ॥
हं पूर्वोक्तैकादशगुणैर्वत् पुरश्चरणं वेदादशालक्षतपः ॥ अर्कप्रद्योतनां गवणैर्वाजुह्यात् द्वादश
सहस्रकं ॥ इति सरस्वती मंत्रः ॥ परांशुत ध्यानवशेन यस्य विद्वांश्चकागविलयं प्रयांति ॥ सिंहकोतं गजम
जवक्रंतं नौमिलं बोद्धमाश्रितं ॥ अथ वत्से गणपते मंत्रं सर्वार्थसाधकान् ॥ वज्रात्ममानवानित्यं
साधयंति सनोत्तमान् ॥ अथ गणेश मंत्रः ॥ पंचांतकं शशिधरं वीजं गणपते विंदुः ॥ गणकः स्वादृष्टिं
देवीं हृदि द्योतयेत् ॥ सारदायां वामं वामने च विंदुमाभुवने श्वरी ॥ उक्ता नित्रीणि वीजानि सद्भि
सारस्वतार्चिनां पंचांतकं गकारः ॥ अस्य प्रज्ञा प्रयोगः ॥ प्रातः कृत्वा दिपीठनासांते विधाय के सरेषु मध
व ॥ ॐ नीत्रायै नमः ॥ एवं जालिन्यै नमः ॥ नंदायै नमः ॥ भोगदायै नमः ॥ कामदूपिण्यै नमः ॥ उग्रायै न
मः ॥ तेजोवत्यै नमः ॥ सत्पायै नमः ॥ विघ्ननाशिन्यै नमः ॥ तदुपरि सर्वशक्तिकमलासनाय नमः ॥ तीत्रा
ण्यन्वलिनी नंदभोगदाकामदूपिणी ॥ उग्रतेजोवती सत्पाववमी विघ्ननाशिनी ॥ सर्वादिशक्तिकमलास

ॐ
६२

नायहृदयावधि। पीठमंत्रो यमेतेन प्रदद्यात्सुनंविभोः। ततः ऋष्यादिन्यासो यथा॥ शिरसि गणक ऋषये नमः
मुखे निवृद्धं दसे नमः॥ हृदि गणेशदेवतायै नमः॥ ततः करंगन्यासो गोंश्रंगुष्ठाभ्यां नमः गीतर्जनीभ्यां नमः
मः गूंमध्यमाभ्यां नमः गेंश्रनामिकाभ्यां नमः गोंकनिष्ठाभ्यां वौषट् गः करतले पृष्ठाभ्यां फट् एवं
श्रंगन्यासः तथा च निवंचे षट् दीर्घभाजावीजेन कुर्यादंगानि षट् क्रमात् ततो ध्यानं ॐ सिंहगभे त्रिने
त्रं पृथुतरत्तदं हस्तपद्मेर्ध्यानं दंतपाशां कुर्यात्पृष्ठे श्युरुकरविलसद्दीप्तपराभिरामं बाले हस्तमौलिक
रिपतिवदनं दानं पृष्ठं दुर्गं भोगीशं वदभ्रुवं भजत गणपतिं रक्तवस्त्रांगरागं एवं ध्यात्वा मानसैः संस्पृ
क्ष्यं च स्थापनं कुर्यात् ततः पीठपूजां विधाय केसरेशु मध्ये च तीव्रादिपीठमन्त्रं प्रजयेत् ततः पुनर्ध्या
त्वा वाहनादिपंचपुष्पाञ्जलिदानं विधाय चरणपूजां कुर्यात् कर्णिकायां पूर्वादिदिक्षु ॐ गणाधिपत
ये नमः ॐ गणनायकाय नमः ॐ गणक्रीडाय नमः ततः केसरेशु अग्निनिवृत्तिवाची शानमध्यदि
क्षु च गंहृदयाय नमः इत्यादिना च पूजयेत् पत्रमध्ये पुष्पादिक्रमेण वक्रात्तुडमेकदंतं महोरगग
जोननौ लंबोदराख्यं विकटं विष्णुगजमन्तरं धूम्रवर्णं पूजयेत् वाक्यं तु वक्रात्तुडाय नमः इत्या

राम
६२

७०

दिनाक्रमेण पूजयेत् हस्तपुष्पाद्यामातरः पूजापूर्वादिक्रमेण दंडादीन् वज्रादींश्च पूजयेत् ततो धूपादिविसृ
ज्जनांतं कर्म समापयेत् अस्य पुरश्चरणं वेदलक्षजपः तथा च वेदलक्षजपे नमो दशांशे नृदया ततः मो
दकैः पृथुकैः लौहैः सक्तभिरिह पर्वभिः नारिकेलैः किलैः शुकैः सुपकैः कदलीफलैः अष्टद्वयाणिवि
ध्वस्य कथितानि मनीषिभिः श्रीशक्तिस्मरभूविष्णुवीजनिप्रथमं वदेत् ॐ गणपतिं पश्चाद्दशं ते वदं
पदं उल्कासर्वजनमंते वशमानय ठहयं अष्टाविंशत्यक्षरो यं तारा सो मुनिरीरितः स्मृति संस्यं मांस
मो विंदुयुक्तं भूबीजमीरितं स्मृतिः गकारः मांसं लकारः अस्य पूजाप्रयोगः प्रातः कृत्वा दिपीठन्या
सांतं विधाय पूर्वाक्तपीठमन्त्रं पीठशक्तीर्विन्यस्य ऋष्यादिन्यासमाचरेत् शिरसि गणक ऋषये नमः
मुखे गायत्री छंदसे नमः हृदि महागणपतये देवतायै नमः ततः करंगन्यासो ॐ श्रीं दीं कीं त्र्यं गोंश्रंगु
ष्ठाभ्यां नमः ॐ ॐ ५ गीतर्जनीभ्यां स्वाहा ॐ श्रीं दीं कीं त्र्यं गूंमध्यमाभ्यां वषट् ॐ ५ गेंश्रनामिकाभ्यां
हुं ॐ ५ गोंकनिष्ठाभ्यां वौषट् ॐ श्रीं दीं कीं त्र्यं गः करतले पृष्ठाभ्यां एवं हृदयादिषु केचित् गंहृदया
य नमः श्रीगीगणपतये शिरसे स्वाहा इत्यादितनु षट् बीजस्य स्वबीजेन दीर्घभाजा प्रकल्पयेत् इति

ॐ
नंसा
६३

यचनात्। विनिष्कृष्टे वयुहणं। ततो ध्यायेत्। नवरत्नमयं दीपं स्मरेदित्तरसां बुधौ। तदीयि चोत्पत्यंतं मंद
मारुतं सेवितं मंदारपारिजातादिव्याल्यष्टचलताकुलं उद्यद्दिनेकरं दुग्धमामृतमिति दिगंतं तस्य मध्येषा
रिजातं नवरत्नमयं स्मरेत् ऋतुभिः सेवितं वदिरनिशं प्रीतिवर्धनं तस्याधस्तान्महापीठे रचिते मातृकां
बुजे षट्कोणं त्रिकोणं स्यं महागणपतिं स्मरेत् हस्तीशाननमिंदुचूडमरुणच्छायं निविनेत्रं रसादाश्लिष्टं
प्रियया सपन्नकरया स्वांकस्थया संततं वीजाप्ररगदाधुस्त्रिषिखयुक् चक्रावृणोत्पलं व्रीह्यगुग्गुलि
षाणरत्नकलशांकुलैर्वहंतं भजे गंडपालीगलहानप्ररलीनसमालसान् द्विरेफान्कोर्णतालाभां
वारयंतं मुहूर्तघट्टैः करालपुतमाणिक्यकंभयक्रविनिःसृतेः नववर्षैः प्ररयंतं सद्यः प्रमदयिहलं
माणिक्यसुकुटोपेतं रत्नाभरणभूषितं एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य अस्मत्पूजायंत्रं त्रिकोणं बहिः षट्को
णं त्रिकोणं च अन्यत्सर्वं मातृकायंत्रवत् शंखस्थापनं कृत्वा पीठपूजां विधाय पूर्वोक्तपीठशक्तीः पी
ठमंत्रं च संपूज्य पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचपुण्याञ्जलिदानपर्यंतं विधाय अवरणपूजामाचरेत् त्रिकोणम
यो पूर्वोदितदिह पूर्वविलम्बवृत्ताधः श्रियं श्रीपतिं दक्षिणे वटवृत्ताधः गौरीं गौरीपतिं पश्चिमे पिण्डल

राम
६३

५९

वृत्ताधः रतिं रतिपतिं उत्तरे पियं पु वृत्ताधः महीवराहं षट्कोणेषु अग्रकोणे सितसहिता मोदं। अ
ग्रिकोणे समृद्धिसहितममोदं ईशानेकांतिपतिं पश्चिमे पिण्डलवृत्ताधः रतिं रतिपतिं उत्तरे
पियं पु वृत्ताधः महीवराहं षट्कोणेषु अग्रकोणे सितसहिता मोदं अग्रिकोणे समृद्धिसहित
प्रमोदं ईशानेकांति सहितं सुमुखं पश्चिमे मरुतावती सहितं दुर्ध्रुवं तैत्तिरीयं मरुतावती सहितं वि
द्यं वायव्ये गविणी सहितं विष्णुकर्तारं पूजयेत् षट्कोणस्योभयपार्श्वतोः वस्त्रधाशांखनिध
येनमः वसुमती सहितं पद्मनिधयेनमः ततः केसरेषु अर्घ्यादिकोणेषु मध्ये दिक्षु च षट्
वीजस्य गह्वराय नमः इत्यादिनाष्टत्रयेत् ततो ध्यात्वा दिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् अथ पुरश्च
रणं तपश्चतुर्विंशत्सहस्राधिकचतुर्लक्षैः तथा च ध्यायन्मंत्रं जपेन्मंत्रं चतुर्लक्षैस्समाहित
यत्सहस्रं संयुक्तं चत्वारिंशत्सहस्रकं दृशांशं ब्रह्मयानं त्रैरष्टभिर्मोदकादिभिः शक्तिरुद्रं निजं
वीजं महागणपतिं वदेत् ऐतमग्नियधुःशैतोमं गोयं हृदा शतरः अथ प्रज्ञाप्रयोगः प्रातः कृत्यादि

तंसा
६६

५५
६६

नैनमः॥ ओं स सुत्रये नमः॥ ओं सुष्टे नमः॥ ओं उल्लुष्टे नमः॥ ओं ह्रस्वे नमः॥ श्री आसनाय नमः॥ ततः क
रुंगन्यासौ॥ आश्रयं गृह्णाभ्यां नमः॥ श्री तर्जनीभ्यां नमः॥ प्रोमध्यमाभ्यां नमः॥ श्री अनामिकाभ्यां न
मः॥ श्री कनिष्ठाभ्यां वषट्॥ श्री करनल्लुष्टाभ्यां फट्॥ एवं हृदि॥ तथा च निबन्धे॥ अंगानि दीर्घयुक्ते
न रमावीतेन कल्पयेत्॥ ततो ध्यानं॥ कांत्यावाच्यने सत्रिभां हिमगिरि प्रख्ये सत्रभिर्भुजैर्हं स्नाति
प्रहिरण्मकाश्च तद्वदेहसि च्यमानां श्रियं॥ विश्राणाश्चरमद्गुणममभयेह सैः किरीयेज्ज्वलां सौमा
ध्वनि तं व विं वल्लित्तां वंदे रविं दस्थितां॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शतस्थापनं कुर्यात्॥ ततः
पीठसंविधाय पूर्वादिके सरेषु मध्ये च विश्रुत्या दिपीठमन्त्रं तं संपूज्य पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचपु
ष्पाज्जल्लिदानपर्यंतं विधाया वरणपूजामाचरेत्॥ तच्चथा॥ अग्रादिके सरेषु मध्ये दिग्बुध आहृद
याय नमः॥ इत्यादि नावडंगा नि संपूजा॥ ह्रवादि॥ ओं वासुदेवाय नमः॥ ओं सैके र्वेणाय नमः॥ ओं प्रभु
नाय नमः॥ अनिरुद्धाय नमः॥ विदिग्दलेष्टदमकामाय नमः॥ एवं सलिलाय नमः॥ यमुलवेजरं

॥ तंसा ॥

६०

उकायनमः॥ ततो देव्यादक्षिणे ॥ ओं शंखनिधये नमः ॥ ओं वस्त्रधायै नमः ॥ वामे पद्मनिधये नमः ॥ ओं व
सुमत्यै नमः ॥ पद्मे पुष्पादि ॥ ओं वलाक्यै नमः ॥ ओं विमलायै नमः ॥ कमलायै नमः ॥ वनमालिका
यै नमः ॥ विभीषिकायै नमः ॥ मालिकायै नमः ॥ सर्वत्र प्रणवादिना यजेत् ॥ तद्द्विहिंसादीन्वज्रादींश्च
पूजयेत् ॥ ततो धूपादिविसर्जनं तं कर्म समापयेत् ॥ अस्य पुरश्चरणं द्वादशलक्षजपः ॥ तथा च भावने
संज्ञपे नमः ॥ दीक्षितो विज्ञिते इयः ॥ तत्तद्द्वयं च मुद्रया कर्म लैर्मधुरेक्षितैः ॥ जपान्ते जडयान् मंजीत्रै
कौमधुसंस्तुतैः ॥ विल्वैः फलैर्वाजुयात्रिभिर्वासाधकोत्तमः ॥ वाग्भवं वनिताविष्णोमायामकरकेत
नः ॥ चतुर्वीजामकामं चतुर्वर्गफलप्रदं ॥ अस्य पूजादिकं सर्वं पूर्ववद्बोधयं ॥ ध्यानं तु विशेषः ॥
माणिक्यप्रतिमप्रभाहिमनिभैस्तुंगैश्च चूर्चिभुजैर्हस्ताग्राहितरत्नकुंभसालिलैरासिच्यमानां सुदा ॥
हस्ताङ्गैर्वरदानमस्तु जयगामीतिर्दधानं हरेः ॥ कांताकांक्षितपाठिजातिलतिकां वंदे सरेष्वात्मना ॥ अ ॥ राम ॥
स्य पुरश्चरणं ॥ द्वादशलक्षजपः ॥ भावने संज्ञपे नमः ॥ हविष्योपी सरोरुहैः ॥ मुद्रयादकृतैः पुष्पैस्तत् ॥ ६०

१७

हसंति ते इयः ॥ इति वचनात् ॥ मंत्रांतरमाह ॥ नमः कमलांते वासि न्येष्टहयमिति प्रोक्तो दशाक्षरः
पूर्ववत्पीठमन्त्रं तं विन्यस्य ऋष्यादिभ्यां संकुर्यात् ॥ शिरसि द्वादशाय नमः ॥ मुखे विदुर्दशे नमः
हृदि त्र्येदेवतायै नमः ॥ ततः करं गन्यासौ ॥ ओं देव्यै नमः ॥ अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ ओं पद्मिन्यै नमः ॥
तर्जनीभ्यां च हा ॥ विल्लपत्यै नमः ॥ अध्यामाभ्यां वषट् वरदायै नमः ॥ अनामिकाभ्यां हुं ॥ वामह
पायै नमः ॥ कनिष्ठाभ्यां फट् ॥ ओं देव्यै नमः ॥ हृदयाय नमः ॥ पद्मिन्यै नमः ॥ शिरसे स्तुवा ॥ विल्लप
त्यै नमः ॥ शिखायै वषट् ॥ वरदायै नमः ॥ कवचाय हुं ॥ कमलासनायै नमः ॥ अस्त्राय फट् ॥ तथा च
निबधे ॥ द्वेष्टे हृदयमास्यातं पद्मिन्यै शिर ईदितं ॥ विल्लपत्यै शिखाप्रोक्ता वरदाय तनुं स्फुटं ॥ अ
सं कमलरूपायै नमो तः प्रणवादि च ततो ध्यानं ॥ आसीना सरसीरुहे स्मितमुखी हस्तांस्तु जैर्वि
धृतीदानं पद्मयुगाभये च वपुषा सोदामिनी सुनिभा ॥ मुक्तहारविराजमानपुष्पलोचनं गलनोद्भासि
नीपायादः कमलाकरात्सविभवैरानंदयंती हरिं ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्यापनं कृत्वा

॥ तंसा ॥
६६

प्रोक्तपीठशक्तीसहितपीठमन्त्रं तांष्ट्रजां विधाय पुनर्ध्यात्वा वाह्यपुष्पाञ्जलिरानपर्यंतं विधाय वर
णपूजां चरेत्। केसरेषु। श्रृंग्यादिकोणचतुष्टये मध्ये च पंचगानि पूजयेत्॥ पूर्वोदिहलेष्टपूर्ववत् बो
लावरादिपूजयेत्। ततो धूपदिविसर्जनं तं कर्म समापयेत्। अस्य प्ररश्चरणजपे दशलक्षजपः। तथा
च। दशलक्षं जपेन्मंत्रं विद्विजितेन्द्रियः। दशंशं जुहुयान्मंत्रं मधुराक्षैः सरोरुहैः॥ तोरोवाग्भ
वं मायारकामः हं सो जगत्पुष्ट्यै नमः॥ तथा च। वाग्भवं शंभुवर्जितारमामकारकोतनः। तस्मिं
यं जगत्पार्श्वे वद्विबीजसमुज्ज्वलः॥ अर्धेशाह्यो भृशुरत्पेह नमो ह्यदृशात्तरः॥ महालक्ष्म्याः स
मुद्दिष्टताराभ्यः सर्वसिद्धिदः॥ अस्य पूजाप्रातः कृत्यादि श्रीबीजोक्तपीठन्यासांतं विधाय स्रष्ट्या
दिन्यासं कुर्यात्॥ शिरासत्रह्यणेनमः। मुखे गावरीश्वरसेनमः। हृदि महालक्ष्म्यै देवतायै नमः
मूलके नवरोसे शोध्या। अंगुष्ठादिक्रमेण तारादिनमो तेन पंचबीजो निन्यसेत्। यथापेनमः
ओं नमः। ह्रीं नमः। ओं श्रीं नमः। ओं क्लीं नमः। ओं ह्रीं नमः। जगत्पुष्ट्यै नमः॥ करतले। त

॥ रुम ॥
६६

७१

नः करंगन्यासौ॥ ऐंता न्यासांगुष्ठाभ्यां नमः। ह्रीं ऐं चर्याय तर्जनीभ्यां नमः। श्रीं मध्यमाभ्यां वषट्। क्लीं वल्लभा ना
मिकाभ्यां हुं। ह्रौं। वीं चर्याय कनिष्ठाभ्यां वषट्। हुं जगत्पुष्ट्यै तेजसे करतलेष्टाभ्यां फट्। एवं हृदयादि
षु। तं चाच निबन्धे। अंगानि पंचभिर्बीजैरखिष्ये वासुदेव्यै नमः। तानैश्वर्यादिभिर्गुणैश्चतुर्थ्यैः स
जातिभिः। तानैश्वर्यशक्तीचक्रवीर्यैस्तैर्जसे। तानैश्वर्यादयः प्रोक्ताः षट्क्रमादंगयोजिताः। ततो
ध्यानं। बालार्कद्युतिसिंहखंडविलसत्कोटीरहा रोज्ज्वलं। शनार्कस्य विभूषितं कंचनतांशालिं करे
मञ्जरी। पद्मां कौस्तुभरत्नमण्यवरतंसंविभ्रती संस्मितां पुष्पांभोजविलोचनत्रयतां ध्यायेत्परमं विकासं
इति ध्यानं॥ विसरेण च शारदायां द्रष्टव्यं। इति ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखे स्थापनं कुर्यात्। श्रीबीजो
क्तपीठष्ट्रजां विधाय पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचपुष्पाञ्जलिरानपर्यंतं विधाय वरणपूजां चरेत्। यथा
देव्यादिति। शंकरं नमः। एवं वामे पुष्पधन्वने नमः। केसरेषु श्रृंग्यादिकोणे मध्ये दिशु। ऐंता
नहृदये नमः। हृत्पादिना पूजयेत्। पेषु पूर्वादि। उमायै नमः। एवं श्रियै नमः। सरस्वत्यै। दुर्गायै नमः॥ ५५८

तंसा
६८

त्प्रेनमः गायत्रेनमः देव्येनमः उषायेनमः दक्षिणे जह्नुस्तुतायेनमः वामेस्तुत्यस्तुतायेनमः तथा
शंखनिधयेनमः पद्मनिधयेनमः पश्चिमेधृतातपत्रंवरुणं प्रजयेत् तथा जह्नुस्तुत्यस्तुतेष्टयेण
दप्रहालनोद्यते शंखपद्मनिधीष्टयौ पार्श्वयोर्धृतवामरौ धृतातपत्रंवरुणं प्रजयेत् पश्चिमेष्टनः त
द्वाह्येदोदशशशी त्रवग्रहान्येकेन प्रजयेत् तद्वाह्येगजान् ऐरावतपुंडरीकवामनकुमुदसार्वभौ
मस्तुप्रतीकान् इंडादीनज्जादीश्वसंस्तुत्यधूपादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् अस्पृष्टश्चरणं द्वाद
शल्लज्जपः तथा च भानुलक्ष्मं जपेन्मंत्रं दणं शक्रुहयाहृतैः चक्रुहयाहृतीफलैः यज्ञैः प्रत्येकमयुत
द्वयं तर्पयेत्तल्लिलैः शुद्धैः सुगंधैरयुतद्वयं अयुतद्वयमित्यत्रवाचावानिकव्यवस्थतः शंभुपत्नी
श्रियारुद्राकासोभगवतीमही ब्रह्मादित्यौ चरादीर्वालत्तादिर्भगवान्मरुतः प्रसीदयुगलं भूयः श्री
रुद्राभुवनेश्वरी महालक्ष्मिर्नमोऽन्तःस्थात्पुणवादिभ्यं मनुः महीलकारः भगवती एकारः ब्रह्मा
ककारः आदित्योमकारः ॥ आकारयुक्तो लत्तादिलेकारः ॥ मरुतयकारः एकारयुक्तः छैत्यादि

राम
६८

७

पूर्वोक्तसूच्यादिन्यासविधायकरंगन्यासोक्त्याति श्रीं श्रीं श्रीं कमले श्रीं श्रीं श्रीं गुह्याभ्यां नमः ॥ श्रीं श्रीं श्रीं कमला
लये श्रीं श्रीं श्रीं तर्जनीभ्यां नमः ॥ श्रीं श्रीं प्रसीद श्रीं श्रीं श्रीं मध्यमाभ्यां वद ॥ श्रीं श्रीं श्रीं प्रसीद श्रीं श्रीं श्रीं अना
मिकाभ्यां हुं ॥ श्रीं श्रीं श्रीं महालक्ष्मि श्रीं श्रीं कनिष्ठाभ्यां फट् ॥ एवं हृदयादिषु न्यसेत् ॥ निबन्धे ॥ कमले ह
दयं प्रोक्तं शिरः स्थात्कमला लये ॥ शिखा प्रसीद तै नवकवचं चक्रं हरेः ॥ अस्मै तैः पदैः कुर्यात्त्रिविजपु
टितैः क्रमात् ॥ ध्यानं यथा ॥ ओं सिंह सरुणकांति मङ्गलवसन्ति सौदर्यं वां निधिं कोटी रंगद्वारं कुंडलक
दीप्त्यादिभिर्भूषितां ॥ हस्तौ चैव सुपात्रमङ्गयुगलादर्शो न्वहंती पद्मं मावीतां परिचार्त्तिकाभिरनिर्घोषा
येत्प्रिये शार्गिनि ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्थापनं कुर्यात् ॥ पूर्ववतीष्टपूजां विधाय वरुणपूजां
मारुभे केसरेषु अङ्गादि कोणे दिशु च ॥ श्रीं श्रीं श्रीं कमल हृदयाय नमः ॥ पूजयेत् ॥ दलमृलेष्टवादि ॥ ओं
श्रीं धराय नमः ॥ एवं हवीं केशाय नमः ॥ वैकुण्ठाय नमः ॥ विष्णुपाय नमः ॥ वासुदेवाय नमः ॥ संकषे
णाय नमः ॥ प्रद्युम्नाय नमः ॥ अनिरुद्राय नमः ॥ दलमधोषु भारत्ये नमः ॥ पार्वत्ये नमः ॥ चंड्ये नमः ॥ रा

नसा
२०

३५०
५५०

चैतन्यः। दमनकायनमः। सलिलायनमः। गुग्गुलुवेनमः। करंडकायनमः। इलायेशु अत्रुगंविमंवा
दिविजयंवल्लभंमहर्षेवल्लभंतेजदितिलोकनाथमनंतरं। इतिमहालक्ष्मीवाणानुजयेत्। वाक्यं॥ अत्रुगं
गायमहालक्ष्मीवाणायनमइत्यादिक्रमेण। तद्वहिरिंद्रादीन्त्रादींश्चैष्टुजयेत्। ततोऽधुनादिविसर्जनां
तं कर्म समापयेत्॥ अथ पुरश्चरणं लक्षजयः॥ तथाच॥ लक्षं जयेत्कलैर्विलैर्जुह्वयन्मधुमेक्षितैः
दशांशं संस्मृतेवद्वैपाव्योक्तेनैववर्त्मना। इतिलक्ष्मीमंत्रः। अथ स्वर्यमंत्रः॥ तारोद्युणिभृगुः पश्चा
हामकर्णविधुषितः॥ यद्वा सनोमरुक्तेदः सनेरोदि स्तुपश्चिमः॥ इति मंत्रः॥ अष्टाक्षरं मन्त्रः प्रोक्तोभा
नोऽमिततेजसः॥ अथ पृथोपातः कृत्वादिपीठन्यासं विधाय प्राणायामं कुर्यात्। तन्नामविशेषः। ह
दयसंस्मृतीदिदिंसंमध्यं प्रथमतः विमलं सारं समाश्रयं परमसुखं विन्यस्य॥ आधारशतगदि। ओं संस्म
र्यमंडलायद्वादशकैस्त्वात्मनेनमइत्यतं न्यसेत्। तथाच निबन्धे। पीठसत्क्रांतेः प्रथमं दिक्षु मध्यं वसं यजे
त्। प्रथमतः विमलं सारं समाश्रयमनंतरं। परमादि सुखं पीठं सुखिवाभे प्रकल्पयेत्। ततः केसरेषु म

MEMORIAL

राम
७

३

धोच। गंदीपायै नमः। एवं शिंखुत्मायै नमः। तं जयायै नमः। रें भशायै नमः। रें विभूतये नमः। रें विमलाये
नमः। रें अमोघायै नमः। रें विजयै नमः। रः सर्वतोमुख्यै नमः। तदुपरि प्रसादितं शिवात्मकोयसौग
ययोगपीठाय नमः। तथाच॥ दीप्तासुत्मा जयाभशविभूतिविमला पुनः। अमोघाविभूता सर्वतोमुखी
पीठशक्तयः। दीप्तादीप्रशिखाकाशवीजान्यासं विदुः क्रमात्। अस्तीवहस्तुतयसुरान्दिप्रिसंयुतान्
वरेत्पदेचतुर्थे तं ब्रह्मविष्णुशिवात्मकं। सौम्ययोगपीठाय नमः पदमनंतरं। ततः अस्यादिव्यासुः। शिर
सिदेवभाग अय्ये नमः। मुखे गायत्री छंदसे नमः। हृदि आदित्याय देवतायै नमः। तथाच देवभागो मुनिप्रो
क्तो गायत्री छंद ईरिते। आदित्यो देवता प्रोक्तो दृष्टा दृष्टफलप्रदः। इत्यादिततः कं गंगासौ। सत्यायत्ना
लामले स्वाहा संगुष्टाभ्यां नमः। ब्रह्मणे स्वालामले तर्जनीभ्यां स्वाहा। एवं विष्णवे मध्यमाभ्यां वषट्। रुद्रा
यानामिकाभ्यां हूं। अग्नये कनिष्ठभ्यां वौषट्। सर्वाय स्वालामले स्वाहा हूं फट् करतलपृष्ठभ्यां फट्। एवं
हृद्यादिषु। सत्याय हृदय प्रोक्तं ब्रह्मणे शिर ईरिते। विष्णवे स्वाह्निवावर्म रुद्राय परिकीर्तितं। अग्नये नेत्र
मात्यां सर्वथास्वमुदाहृतं। तेजोऽस्वालामले हूं फट् हृदि तांतः पृथगीरितः। ततोऽनृतिनिवासः। यथा शिर

तंसा
७१

मि ओं आदित्याय नमः । सुखे रविं हृदये भावुं गुह्ये भास्करं चरणयोः सूर्याय नमः ॥ तथा च । आदित्यं विन
मेन्द्रधिरिविंशमुखो न्यसेत् । हृदये भावुना मानं भास्करं गुह्ये देशतः । सूर्यं चरणयोर्न्यसेद्वर्णः सत्यादि
पंचभिरिति । ततो मंत्रं न्यासः । मृध्नि ओं नमः । आस्पद्ये नमः । कर्णयोर्विनमः । हृदि स्थनमः । ऊतौ ह
नमः । नाभौ चानमः । लिङ्गे दिनमः । पादयोः नमः । तथा च । मृधां स्पृकणं हृदयं कृत्तिनाभिं ध
जं त्रिषु । मंत्रवर्णाग्रं सैदष्टौ प्रत्येकं प्रणवादिकान् । ततो ध्यानं । ओं रक्षात्रयुग्माभयदानहस्तं केष्ट
रहा रंगदंडं डलाहं । माणिक्यमौलिं दिननाथमीडेवं धृक्कांतिं विलसत्रिनेत्रं । एवं ध्यात्वा मान
सैः संसृज्य एतन्मंत्रोक्तं पीठं प्रजां कुर्यात् । ओं खण्डो ल्काय नमः । इति मंत्रेण मूर्तिं संकल्प्य पुनर्धात्वा
वाहनादिष्वेव पुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधाया वरणं पूजां मारभेत् ॥ तथा च निवेद्ये ताम्रदिवं खण्डो
ल्काय मनुना मूर्तिं कल्पना । साक्षिणं सर्वलोकानां तस्या मावाह्यं पूजयेत् । केसरेषु अग्रादिकोणे
मध्येदिकोणे मध्येदिसु च । सत्याये तेजो ज्वाला मणो हं फेदस्वाहा हृदयाय नमः । एवं ब्रह्मणो फेद
स्वाहा शिरसे स्वाहा । विस्मवदस्वाहा शिखायै वौषट् । रुद्राय ट् कवचाय हं । अग्रे ट् नेत्रत्रयाय वौष
ट् ।

राम
७१

सूर्याय ट् । अस्त्राय फट् । दिकपत्रेषु । आदित्याय नमः । एवं विस्मवे फट् स्वाहा शिखायै वौषट् । रुद्राय ट्
कवचाय हं । सर्वाय ट् अस्त्राय फट् । एवं विं उं भावुं । इं भास्करं । विदिके पत्रेषु । अग्रादि । ओं उं आये नमः
पुं प्रताये नमः । पुं प्रभाये नमः । संसेताय नमः । तथा च तत्रे । अंगानि प्रजेयेदादौ दिक्पत्रेषु कं मृत्तयः ॥
आदित्याद्याश्च तस्रोर्चाः प्रत्येकं कोणपत्रगाः । स्वस्वनामादिवर्णाः स्युः स्तासां वीजान्यनुग्रमा
त् । ततः पत्रायेषु ब्राह्मणाद्याः संसृज्याः पुरतोरुणमर्चयेत् । तदा ह्ये सर्वादि वं डादींश्च पूजयेत् । ओं
वं डाय नमः । मंगलाये नमः । बुधाय नमः । हृहस्पतये नमः । शुक्राय नमः । शनैश्च राय नमः ।
गहवे नमः । केतवे नमः ॥ तथा च । पत्राग्रं संस्था ब्रह्मणाद्याः पुरतोरुणमर्चयेत् । वं डादींश्च पूजये
त् । तदा ह्ये सर्वादि वं डादींश्च पूजयेत् । ततो धूणादिवि मर्तनां तं कर्म समाप
येत् ॥ अथ पुरश्चरणमष्टलक्षजपः । तथा च । वसुलक्षं जपेन्मंत्रं समिद्धिः स्त्री रशा विना । तत्तद्दं संकु
हयात् स्त्री रक्षाभिर्जिते इयः । आकाशमग्निदीर्घे दु संयुतं मया भूयः सविस्मर्गः । तथा च । आकाशं म

तेसा
७२

प्रिदीर्घसंयुतं भुवनेष्वरी सगन्धितो भृगुर्मानोत्पत्तरो मनुरीरितः अस्पृष्टाप्रयोगः प्रातःकृत्यादि
पूर्वोक्तपीठन्यासं विधाय पूर्वोक्तश्रद्धादिन्यासं कुर्यात् ततो मंत्रन्यासः आधारादिपारपयंतं श्रीनमः
कांठमाधारपयंतं श्रीनमः मूर्धादिकंठपयंतं सः नमः तथा च मूर्धादिकंठपयंतं क्रमाद्दीजत्रयं
न्यसेत्। षट्दीर्घस्वरयुक्तेन मध्येनांगं विकल्पयेत् ततो ध्यानं रक्तांबुजाननमशेषगुणैकव्यं
धुंभांभुं समस्तजयतां मधिपं भजामि। पद्मदयाभयवगन्धतंकरुद्वैर्माणिक्यमौलिमकरुणं स्निना
द्यमीडे। एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्थापनं कुर्यात् पीठं संपूज्य पूर्वोक्तक्रमेण मूर्तिं संको
त्य पुनर्ध्यात्वा वाहनादियं च सुख्याजलिदानपयंतं विधाय वरणपूजां कुर्यात् केसरेषु अग्नि
निवृत्तिवादीशानकोणमधोदिक्षु च होह्रयाय नमः इत्यादिना पूजेयेत् पर्वेषु चंदादीन् पूजेये
त् ततो ध्यादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् अस्पृष्टशृङ्गं दादृश लसजपं तथा भावुलसंज
पे नमंत्रं आउपेन तद्दृशां प्राप्तं तिलैर्वीमधुरो मिक्षैर्जहुयादिति तेदियः मंत्रांतरमाह आकोश

तम
७२

३

मग्निपवना न्यंतो दीवीं सविंदुमत्। मार्तांडभैरवं नाम बीजमेतदुदाहृतं। अस्पृष्टा प्रातःकृत्यादि एत
नमंत्रोक्तपीठन्यासांतं कर्म विधाय पूर्वोक्तश्रद्धादिन्यासं कुर्यात् ततो मूर्तिन्यासः। होह्रयाय नमः
अंगुष्ठयोः। त्रींभास्कराय नमः। तर्जनीयोः। तूंभानवे नमः। मध्यमयोः। द्वैरवे नमः। अनामिकायोः
होह्रिवाकराय नमः। कनिष्ठयोः। ततः शिरसि वस्नेहकुट्यपाददेशेषु तात्र्यसेत् ततः करंगन्या
सौ। यथा। होह्रिवाकराभ्यां नमः। त्रीं तर्जनीभ्यां स्वाहा। तूं मध्यमाभ्यां वौषट्। द्वै अनामिकाभ्यां हुं। हो
कनिष्ठाभ्यां वषट्। करतलपृष्ठाभ्यां फट्। एवं होह्रयादीनां न्यसेत् तथा च निबन्धे। दीर्घयुक्तेन
बीजेन नेत्रांतां गानि विन्यसेत् ततो मूलबीजेन व्यापकं कृत्वा ध्यायेत् तथा च व्यापकं मूलबीजे
न कुर्यात् तदनंतरं ध्यानं। हे मां भोजप्रवालप्रतिम तव रुचिं वीरुखंडंगपद्मौ चक्रं शंखं
पाशं स्तण्डिलमतिरुचिरमत्तमालांकपालं इत्तां भजेद्देधानं विनयनविलसद्देवक्राभिरामं मार्ता
ंडं वल्लभाप्यमाणमयमकुरां हारदीपं भजामः। एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्थापनं कुर्यात् ॥

तंसा
२३

ततः पूर्वोक्तक्रमेण पीठं संप्रज्य पूर्वोदित्तु कर्णिकायां । जंडयायेनमः ॥ एवं प्रभायेनमः ॥ एवं प्रप्रतायेनमः ॥
संस्ततायेनमः ॥ इति संप्रज्य प्रलेभृति सेकल्प पुन ध्यात्वा वाहनादिपंच मुष्पा ज्जलिदाने पर्यंतं विधाय
वरणपूजां कुर्यात् । तथा च निबंधे ॥ पीठे दीप्तादिभिर्बुक्ते कर्णिकायामुषादिकाः ॥ पूर्वोदित्तु संप्रज्य मृ
र्तिपूणेन कल्पयेत् । ततः पूर्वादित्तु ॥ ओं स्वर्याय नमः ॥ ओं भास्कराय नमः ॥ एवं भानवेनमः ॥
स्वये कोणेषु दिवाकस्य नमः ॥ तथा स्वर्या दीप्त्युत्तरे दित्तु विदित्तु न्यं समर्चयेत् । ततोऽग्निनिष्ठ
निवासी शानेषु वृंहदयाय नमः ॥ इत्यादिना पूजयेत् देवाग्रान्नेत्रयाय वषट् । तथा अंगपूजां क
र्तुं कर्तृमीशानदिग्रतंततः पूर्ववच्चंडादीन् संप्रज्य भृष्टहं लोकपालात् पूजयेत् । तथा च निबंधे ॥
पृष्ठानष्टौ ततो वाह्यं लोकपालांस्ततः परं ततो धृषादिविसर्गांतं कर्म समापयेत् ॥ अथ पुरश्चरण
जपलक्षणं संख्यः ॥ विमधुरोपेतैः कमलैर्दशांशो होमः ॥ तथा च ॥ लक्ष्म्यं जपेन्मंजीवीजं विंश
दीकृतं दशांशं कमलैः फलैर्जडयान्मधुरोत्तैः ॥ इमं मंजुपेन्मंजीवीजीतिषु वांधनं द्युतिं वाक्तिदि

तम
२३

३

मत्तलं लक्ष्मीसोभागमपि साधयेत् । अत्र पामंजमाह ॥ विषदं चंदुसलिलेन दादिसर्गसंयुतः ॥ अत्र
पात्नोमचुः प्रोक्तो हृत्तरः स्वरपादयः ॥ अथ पूजाप्रातः कृत्वा दिवा ठमर्चते समाप्य अष्टादिन्यासं क
र्यात् । अथ सिद्धिदायकस्य येनमः ॥ मेवलागायत्रीकंदसेनमः ॥ हृदिगिरिजापतये देवतायेनमः
ततः करंगन्यासः ॥ हंसं चंद्रगुह्यभ्यां नमः ॥ हंसं हृदयाय नमः ॥ इत्यादि ॥ तथा च निबंधे ॥ हंसा
षट् दीर्घबुक्तेन कुर्यादंगक्रियामनोः ॥ ततो ध्याने जेष्ठं चंद्रावुत्फुरिततडिराकधर्मधीमिकेशं
पाणाभीतिं वरदं रघू संदधानं करुणैः ॥ दिवा कल्पेन वसिष्ठमयैः शोभितं विष्णुमूलं सोम्या
ग्रेयं वपुरवतु वंशं दृष्टं त्रिवेणं ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रज्य संवस्थापनं कुर्यात् । ततः जेष्ठं पीठपू
जां विधाया वरणपूजां मारभेत् । केसरेषु ततोऽग्निनिष्ठ निवासी शानकोणेषु दित्तु चतुर्षु ॥ हंसं हृद
याय नमः ॥ ततो दिग्दलेषु ॥ अत्र वस्तु नरं वरं ॥ विदिग्दलेषु ॥ अतताः गोजाः चदिजाः अत्रः पू
जयेत् । ततो ह्येदं शीन्यो दीप्तिपूजयेत् । ततो धृषादिविसर्गांतं कर्म समापयेत् ॥ अथ पुरश्चर
णं दशलक्षणं ॥ द्युतपायसेनदशांशो होमः ॥ तथा च ॥ भानुलक्ष्मं जपेन्मंजुपायसेनसंख्यया ॥

तंसा
७४

इमांशं चतुर्हयात्सम्पत्ततः सिद्धिर्भवेन्ननुः॥ इति सूर्यमंत्रः॥ गेंक्रीडारतं गोपकृमारसंवेर्नं हागनेधुलि
विधुधितं गं॥ एहेयुहेयत्रवनीतवीरं तमादिदेवं पुरुषं प्रपद्ये॥ अथ वक्ष्ये महामंत्रं निष्ठासर्वार्थ
साधकान्॥ यस्य संस्मरणं तं भवतुः पारमाश्रिताः॥ अथ विल्लमंत्रः॥ तत्र वैष्णवा व मनं गो
तमीये॥ केशवाद्यै रितिभिः पीलाद्वाभ्यां प्रज्ञातये कौ रौ द्वाभ्यामोष्टौ तसं मृज्यद्वाभ्यां स्पृशेन्मृगं
ततः॥ एकेन हस्तं प्रज्ञात्वा पदोरपि तथैकतेः॥ संप्रोक्ष्यो केन मूर्धनि ततः संकर्षणादिभिः॥ आ
मनासाक्षिकार्णश्च नो भवतु रसिके भुजौ॥ स्पृशेदेवं भवेदा व मनीयं वैष्णवान्वये एवमव मनं कृ
त्वा साक्षात्प्राशयणं भवेत्॥ केशवादयः॥ केशव॥ नारायण॥ माधव॥ गोविंद॥ विल्लम॥ मधुसूद
न॥ विविक्रम॥ वामने॥ श्रीधर॥ हृषीकेश॥ पद्मनाभ॥ दामोदर॥ संकर्षण॥ वासुदेव॥ प्रद्युम्न॥ अ
निरुद्ध॥ पुरुषोत्तम॥ अधोक्षज॥ नृसिंह॥ अच्युत॥ जनार्दन॥ उपेंद्र॥ हरे॥ श्रीकृष्ण॥ वाक्यंतु॥ के
शवावनम इत्यादि॥ तथाच॥ सचतुर्थीनेमो तं शुनामभिर्विन्यसेत्सुधीः॥ ततो नमो नारायणाय च
॥ तथाच॥ तारं नमः पदं दूयात्तारौ दीर्घं समन्वितौ॥ पवनो नार्यं मंत्रो यं प्रोक्तो वस्वत्तरो न्वितः॥

राम
७४

३९

अथ पूजाप्रयोगः॥ प्रातः कृत्वा हि मातृकां तं विन्यस्य केशवादिकीर्तिन्यासं तं विदध्यात्॥ तस्य ध्यानं ३
अथ चोत्तनशतरुचिंतमहेमावदांतपाश्चदं देजलधिततेयाविष्वाथाचक्रमुष्टं नाना रत्नोलसितविवि
धाकल्पमापीतवस्त्रं विसृज्य वंदे दूरकमलकौमोदकी चक्रहस्तं॥ एवं ध्यात्वा न्यसेत्॥ अं केशवाय की
र्ते नमः॥ ललाटे॥ आं नारायणाय कांते नमो मुखे॥ इं माधवाय त्रुष्टे नमः॥ इति प्रोक्ते॥ इं गोविंदा
य पुष्टे नमः॥ वामने॥ उं विल्लवेष्टे नमो दत्तकणे॥ इं मधुसूदनाय चंपै नमो वामकणे॥ अं विवि
क्रमाय क्रियायै नमो॥ इतना सा पुटे॥ अं वामनाय दयायै नमो॥ वामना सा पुटे॥ स्त्री श्रीधराय मेधाये
नमो दत्तगंडे॥ स्त्री हृषीकेशाय हृषायै नमो वामगंडे॥ एवं पद्मनाभाय॥ अदायै नमः॥ ओष्टे॥ उपेंद्रा मो
दराय लज्जायै नमः॥ अं अधरे वासुदेवाय लज्जायै नमः॥ ऊं धृतिं पंक्तौ॥ ओं संकर्षणाय॥ सरस्वत्यै॥ अधो
दंते पंक्तौ॥ अं प्रद्युम्नाय प्रीत्यै नमो मस्तके॥ अं अनिरुद्धाय रथे नमो मुखे॥ कं वक्रिणे जयायै नमः॥ एवं
गदिने दुर्गायै नमः॥ गं शार्ङ्गिणे प्रभायै नमः॥ इं वज्रिने सत्प्राय॥ उं पंखिने चंडाय नमः॥ इतं करसंध्य
प्रेषु॥ चंदलिने वाण्यै नमः॥ इं मुसुलिने किलासिन्यै नमः॥ जं मृत्लिने विजयायै नमः॥ ऊं पाणिने विज्या

तंसा
२६

मः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ पादयोः॥ नमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ कर्णयोः॥ हंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ अंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ जिह्वायां नमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ घ्राणयोः॥ अंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ नमोवाचि॥ नमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ पाणयोः॥ अंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ पादयोः॥ हंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ युत्ये चंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ लिंगे नमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ कंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ पादयोः॥ गोतमीये॥ यंबीजं हृत्पुंडरीकतत्त्वं तत्र प्रविन्यसेत्॥ हंवीजं हृत्पुंडरीकतत्त्वं हृदि प्रविन्यसेत्॥ संवीजं चंद्रमंडलतत्त्वं हृदि प्रविन्यसेत्॥ रंवीजं वद्विमंडलतत्त्वं तत्र प्रविन्यसेत्॥ प्रमाणं नमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ हृदि नमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ द्वादशकलायां प्रस्थितं मंडलतत्त्वं ध्यात्मानेनमः॥ हृदि नमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ द्वादशकलायां प्रस्थितं मंडलतत्त्वं ध्यात्मानेनमः॥ हृदि नमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ द्वादशकलायां प्रस्थितं मंडलतत्त्वं ध्यात्मानेनमः॥ नमो हृदि तथादिषु॥ द्वादशकलायां प्रस्थितं मंडलतत्त्वं ध्यात्मानेनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ वासुदेवाय नमः॥ तथाच गोतमीये॥ यंबीजं परमेश्वरे

राम
२६

तत्त्वं वासुदेवं च मूर्ध्नि॥ यंबीजं मध्यपुच्छतत्त्वं संकर्षणमथो मुखे॥ रंवीजं वद्विमंडलतत्त्वं च प्रद्युम्नं च हृदि न्यसेत्॥ वंवीजं निर्वृत्ति तत्त्वं चानिरुद्धमुपस्थिके॥ लंवीजं सर्वतत्त्वं च पादे नाशयन्त्यसेत्॥ हौंवीजं कौपतत्त्वं च नृसिंहं सर्वमात्रके॥ एवं तत्त्वानि विन्यस्य प्राणायामं समाचरेत्॥ इत्यादि॥ यंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ संकर्षणाय नमः॥ मुखे॥ हंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ प्रद्युम्नाय नमः॥ हृदि॥ वंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ अनिरुद्धाय नमः॥ लिंगे॥ लंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ नाशयणाय नमः॥ पादयोः॥ हंनमः॥ परायुगं ध्यात्मानेनमः॥ नृसिंहाय नमः॥ सर्वगात्रे॥ फलं त्रुतथा तत्त्वयो संत॥ तत्त्वयो संत॥ सिद्धिहेतवे॥ कृतेन येन देवस्य रूपेण मेव यात्यसौ॥ ततो यथाविधि प्राणायामं ऊर्यात् पीठन्यासं विधाय केसरेषु च विमर्शयेत्॥ अं विमलाय नमः॥ एवं उक्तं ध्यात्मानेनमः॥ ज्ञानाय नमः॥ क्रियाय नमः॥ योगाय नमः॥ पुष्ट्याय नमः॥ सत्तायै॥ ईशानाय नमः॥ अन्नगुहाय नमः॥ तदुपरि॥ ओं नमो भगवते विष्णवे सर्वभूतात्मने वासुदेवाय स्वात्मयोग संयोग पञ्चपीठात्मने

संसा
२२

नमः॥ ओं नमो भगवते कुर्याद्विस्त्रवेष्टुपदं च देतः सर्वधृतात्मने वास्तुदेवायेति वदेत्ततः॥ सर्वोत्तमसंयोग
पदाद्योमपद्यपदं पुनः॥ श्रीठात्मने हृदं तोयं मेव तारादिरीदितः॥ ततः करघादिन्यासः॥ तद्यथा॥ शि
रसि साधना रायणाश्रयेन नमः॥ मुखे गायत्री चंद्रे सेनमः॥ हृदि श्रीविस्त्रवे देवतायै नमः॥ ततः
करंगन्यासौ॥ कुक्षे ल्काय चंगुष्ठाभ्यां नमः॥ महोल्काय तर्जनीभ्यां स्वाहा॥ वीरोल्काय मध्यमा
भ्यां वषट्॥ ह्युल्कायानामिकाभ्यां हुं॥ सहस्रोल्काय कनिष्ठाभ्यां फट्॥ एवं हृदयादिषु॥ तथा च निवे
द्य॥ कुक्षे ल्काय हृदा एषा तं महोल्काय शिरः स्मृतः॥ वीरोल्काय शिखा प्रोक्ता ह्युल्काय कवचं स्मृ
तं॥ सहस्रोल्कायास्तु मुक्तमंगल कृत्तिरियं मतः॥ ततो मंत्रेण घटं गं कुर्यात्॥ ओं हृदयाय नमः॥ न
शिरे से स्वाहा॥ मोशिखायै वौषट्॥ नांकववाय हुं॥ तं नत्राभ्यां वौषट्॥ यंच स्वाय फट्॥ एतं नमो द
क्षिणपार्श्वे॥ गं नमो वामपार्श्वे॥ ओं नमः॥ सुदर्शनाया स्वाय फट्॥ इति मंत्रेण दिग्बन्धनं कृत्वा॥ मंत्र
न्यासं कुर्यात्॥ तथा च मंत्रन्यासे ततः कुर्यात्सर्वकामफलप्रदं॥ यै विना नसम्यगाह्वासरं निष्कालं

राम
२२

३२

तथा॥ तथाह॥ ओं नमो हृदये॥ वं नमो वक्त्रे॥ मों नमः॥ श्रेष्ठमले॥ नां नमो॥ यं नमः॥ पादयोः॥ यं नमो॥ ए
नमः॥ नाभौ॥ यं नमः॥ एवं कंठनाभौ हृदि च योः पार्श्वयोः॥ एष्टे च॥ मूर्ध्नि त्रास्ये वेत्रयोः॥ श्रव
णयोः॥ द्वाणयोः॥ हस्तयोः॥ सद्यगुलीषु॥ तथा पादयोः॥ सद्यगुलीषु च विन्यसेत्॥ हृदये सप्तधा न्यु
प्राणेषु॥ मूर्ध्नि नेत्रे॥ त्रास्ये॥ हृदि॥ कुक्षौ॥ ऊरौ॥ जंघायां॥ पादयोः॥ गंडयो रंसयोः॥ ऊर्वोः॥ पाद
योः॥ वक्त्रे॥ शंखे गदायां पद्मे च विन्यसेत्॥ ततो मूर्त्तिपंचरन्यासः॥ लल्लटे॥ ओं शंखे वायव्ये॥ नाभौ
नेत्रां नाशयणाय अर्घ्यं नमः॥ हृदि॥ मोक्षमाधमाय मित्राय नमः॥ गले कृपतले॥ भद्रं गोविंदाय
वरुणाय नमः॥ दक्षिणपार्श्वे॥ गंडो विस्त्रवे च श्रवे नमः॥ दक्षिणसे॥ वं कुं मधुसूतनाय भगवाय नमः॥
गले दक्षिणभागे॥ ओं इति विक्रमाय विवस्वते नमः॥ वामपार्श्वे॥ वाचं वामनाय इंद्राय नमः॥ वाम
से॥ वं ओं श्रीधराय पूरुषे नमः॥ गले वामभागे॥ दं ओं हृषीकेशाय नमः॥ पत्रन्याय नमः॥ एष्टे वां
चं पद्मनाभाय नमः॥ साष्टे नमः॥ कऊदि॥ यंच॥ रामो रस्य विस्त्रवे नमः॥ शिरसि हादणात्तरं न्यसे

तंसा
२९

ततः केसरेषु पूर्वादि। ओं नमः॥ नं नमः॥ मो नमः॥ लो नमः॥ यं नमः॥ एं नमः॥ वं नमः॥ ततो दलेषु
पूर्वादिदिक्षु। ओं वासुदेवाय नमः॥ संकर्षणाय नमः॥ प्रद्युम्नाय नमः॥ अनिरुद्राय नमः॥ अग्न्यादिको
लेषु। ओं शंभवे नमः॥ एवं प्रियायै नमः॥ सरस्वत्यै नमः॥ रत्यै नमः॥ तत्र पत्रागेषु पूर्वादि। ओं वक्रा
य नमः॥ शंखाय नमः॥ एवं गदायै नमः॥ पद्माय नमः॥ कौस्तुभाय नमः॥ मुसुलाय नमः॥ ख
ट्टाय नमः॥ वनमालायै नमः॥ बहिरंगे। ओं गरुडाय नमः॥ दक्षिणे। ओं शंखनिधये नमः॥ ओं
सेनान्याय नमः॥ नमो तेन। तद्दहिरिडादीन्वज्रादीन् प्रजयेत्। ततो धूपदीपौ दत्त्वा नैवेद्यानि
च दद्यात्। जयथा॥ नैवेद्यमानीय देवाय शूलैः पाद्याचमनीयं दत्त्वा॥ फडिति मंत्रेण नैवेद्यं संप्रो
क्ष्य यथा मुद्रया संस्पृश्य॥ यमिति मंत्रेण दोषसमूहं संशोध्य॥ रमिति मंत्रेण संदद्यात्। धामकरसौधर
सोमि पूर्णवमि पृष्टीकृत्य मूलमंत्रमष्टधा तत्त्वा॥ धिनुमुद्रया मृत्तीकृत्य गंधपुष्पैर्नैवेद्यं संप्र
त्यज्जेताः तुलिः सन्नूहं शिंपार्थयेत्॥ आस्यमुखतो महः प्रसरेदिति विभाव्य स्वाहं ततो निवेदना

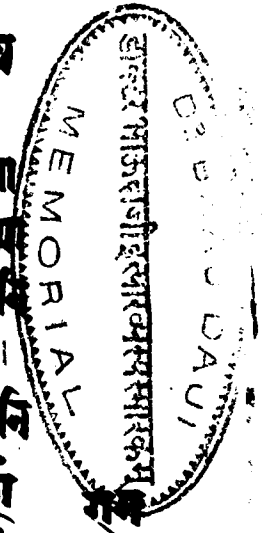
राम
२९

३

स्वित्मुखार्थे नैवेद्यं जलं दद्यात्। एते नैवेद्ये रमुकदेवतायै नमः॥ ततो नैवेद्यं कालमुद्रुत्। ओं निवेद्यमिभ
गवते वृषाणो दं दक्षिणे॥ इति नैवेद्यं समर्प्य॥ अमुकदेवतायै नमः॥ एतज्जलममृतोपस्तरणमसिद्रुति
जलं दत्त्वा वामहस्ते गामुद्रां प्रदर्श्य॥ दत्तहस्ते पाणद्विमुद्रां प्रदर्शयेत्॥ यथा पाणाय स्वाहा॥ इति कनिष्ठा
नामिकां नांगुलेन स्पृशेत्। ओं शंभवाय स्वाहा॥ तर्जनीमध्यमैंगुष्ठेन स्पृशेत्। ओं वा नाय स्वाहा॥ मृग
मिकमध्यमैंगुष्ठेन स्पर्शयेत्। उदानाय स्वाहा॥ तर्जनीमध्यमानामैंगुष्ठेन स्पर्शयेत्। ओं समानाय स्वा
हा॥ सर्वांगुलीरंगुष्ठेन स्पर्शयेत्। ततो गुष्टाभ्यामनामिकांगुं स्पर्शन्। द्वौ नमः परमात्मने अनिरु
द्राय नैवेद्यं कल्पयामि। इति नैवेद्यमुद्रां प्रदर्श्य मूलमुच्चार्य अमुकदेवतां तर्पयामि। इति चतुर्धा समर्प्य
ओं अमुकदेवतायै एतज्जलममृतापिधानमसिद्रुति जलं दत्त्वा॥ आचमनीयकानि दद्यात्। वैष्णवे तु स
र्वत्र नैवेद्यदाने यमेव विधिः॥ ततः सामान्यक्रमेण विसर्ज्योतं कर्म समापयेत्। अथ प्रदक्ष्णं दत्त्वा
उच्छलत्तजपः॥ तथाच विकारलसंप्रजपेन ननु मेनं समाहितः॥ तद्दृष्ट्वां संसरस्मिन्नेर्जुह्यान्मधुर

तेसा
८०

सुतेः अथगमचंदमंशः अनंतोत्तासनासेंदुर्वीजंगमायहमनुः वउत्तरोयमादिष्टोभ्रतांकामदाय
कः अथपूजाप्रयोगः प्रातःकृत्वादिवैष्णवोक्तपीठन्यासांतंविधायअष्टादिन्यासंकर्यात् तद्य
था शिरसिब्रह्मणःअथयेनमः सुखेगायत्रीचंदसेनमः हृदिगमदेवतायैनमः जतःकरंगन्वा
सो गेचंगुष्टाभ्यांनमः रीतर्जनीभ्यांनमः रूंमध्यामाभ्यांवषट् रेंअनामिकाभ्यां हूं गैकनिष्टाभ्यां
वोषट् रंकरनलपुष्टाभ्यांफट् एवंहृदयादिषु तपाचनिवंधे दीर्घभाजास्वबीजेनऊर्यादंगादि
षट्क्रमात् ततोमंत्रन्यासः ब्रह्मरंध्रैरनेमः ध्रुवोर्मधोरानमः हृदिमानसः नाभौयनमः
सिंगेनमः पादयोः मः नमः ततोमूर्तिपंजरविधिंविधायध्यायेत् पालंभोधरकांतिकांतमनि
संधीरासनध्यासिनंसुदंज्ञानमयीदधानमपरंहस्तांबुजंजातुनि सीतांपार्श्वगतांसरोरुहकरं
विद्युन्निभंराघवंपश्यंतंमुक्तसंगदादिविविधाकल्पैस्तुलांयंभजे एवंध्यात्वामानसैःसंपूज्यशं
खस्थापनंकर्यात् ततोपीठपूजांविधायवैष्णवोक्तपीठशक्तीः पीठसंस्तुत्यसंपूज्यमुनर्ध्यात्वा

८०

३१

हनादिपंचपुष्पाज्जलिदानपर्यंतंविधायारणपूजामारंभेत् देववामपार्श्वे श्रींसीतायैनमः अंगुशे
खायनमः दक्षिणवामपार्श्वे शराभ्यांनमः चापायनमः तदङ्घ्रिः केसरेषु अग्रादिकोणेमध्ये
क्षिप्तुं हृदयायनमस्त्यादिनावरसंपूजयेत् ततोदलेषुप्रवोदि ओंततोहनुमतयेनमः सुग्री
यायनमः ओंविभीषणायनमः एवंभारतायनमः ओंलक्ष्णायनमः अंगदयः शत्रुघ्नायन
मः जांबवतयेनमः दलप्रेषु ओंमृष्टयेनमः एवंजयंतायनमः विजयायैनमः सुरसुधायन
मः राघवर्धनायनमः अकोपायनमः धर्मपालायनमः सुमंशायनमः भरतायनमः तत
रूंशरीक्षपूजयेत् ततोधूपादिविसर्तनांतंकर्मसमाधयेत् अथप्रसुरणंमदलक्ष्मणः तथा
च अतुलसंततपेनसंदंष्टांशंकोमलैः शुभैः ब्रह्मदादितिवद्वैत्राक्षणन्यूनयेत्ततः अथवद्वि
धः तथाच स्वकामशक्तिवाक्कलीताराद्यः पंचवर्णकः षडक्षरः षट्विधः स्याच्चतुर्वर्गफलपु
टः अस्यासंमोहनेशक्तिर्दक्षिणामूर्तिरुच्यते अगस्त्यः श्रीशिवः प्रोक्तामुनयोऽक्रमादिमं अ

नंसा
८१

यवाकामबीजाद्यैर्विष्णुमित्रोमुनिर्मनुः। कंदोगायत्रीसंतश्च श्रीगमश्चैव देवता ध्यानपूजास्त्विष्टवर्ष
वत्। ज्ञानकीवल्लभायाय भवेत्पातकवल्लभा॥ इमादिरेष कथितो स ह्यममंशो दशाक्षरः॥ तथा च जी
नकीवल्लभं ते तं वदित्वा याहुमादिकं दशाक्षरो यमं त्रः स्यादसिष्टः स्याद्विर्विगटः॥ पुरुस्तदेवताया
मः सीतापाणिपरियुद्धः॥ आद्यं बीजं द्विषः शक्तिः कामेनांगक्रियामता॥ शिरो ललाटे भूमयेता
लकंठे पुहृद्यपि। नाभ्यं रुजां नुपादे शुद्धशाणोश्च मनो न्यसेत्॥ ततो ध्यानं॥ अथो ध्यानगोरे रज
चित्रं सौवर्णं पंडुपे। मंदारपुष्पैराकुरु विज्ञानेनोदणं किते। सिंदूरसमं समावृत्तं पुष्पाकोपदिराद्य
वं। रत्नोभिर्हृदिभिर्देवैर्दिव्ययानगतैः शुभैः॥ संस्तव्यमानं मुनिभिर्गंधैर्वैः परिशोभितं। सीता
लंकृतवामांगं लक्ष्मणेनोपशोभितं। स्यामं प्रसन्नवदनं सर्वाभरणभूषितं॥ ध्यायन्नेवं तपे नमो
वर्णलक्ष्मणन्यधीः। वदित्वा नाहो जठरः खेवलश्च वै। द्वात्रिंशो मंत्रो यो यं सर्वाभीष्टफल
प्रदः श्रीमायामन्मथैकैकबीजा - तनतो मन्त्रः चतुर्वर्णः स एव स्यात्परलोकांश्चितप्रदः स्या

राम
८१

३३

तं तो हुं फ उं से वा नमो तो वा भवेत्तनुः॥ तथा॥ तारमायारमानं गवक्षस्व बीजैस्तु यद्विधिः। त्वत्तरो मंत्रो
ज्ञानात्तवोभीष्टफलप्रदः। द्वात्रिंशं मंत्रं तो मंत्रो यं चतुर्दशरः। रामाय हे मनुः प्रोक्तो मनुः पंचोत्तरः
षट्। पंचाभ्यां त्रिंशत्वावर्णं प्रत्येकं पूर्वको मनुः लक्ष्मीवर्णनाथादिष्टुता रादिः स्यादनेकधा। तेन
अंशेन यद्व्यादिषट्त्तरो काले वा मासौ लक्ष्मीबीजादिना मन्त्रततदोने सप्ताक्षरः। वेदिस्यं शय
नं विस्तोरध्वं चंदविभूषितं॥ एकाक्षरो मनुः प्रोक्तो मंत्रो रातः स्रुदुमः। ब्रह्मा मुनिः स्याद्गायत्री शुं
होमश्च देवता॥ एकाक्षरो बुद्धा दशाक्षरं जपः॥ भाद्रपदं तपे नमो इति वचनात्॥ अन्येषां षट्त्त
इति विशेषः पूजास्त्विष्टवर्षवत्। अथ श्रीराममंत्रः॥ गोपीजनपदस्यांते वल्लभाय द्विगव
धि। अथ दशाक्षरो मंत्रो दृष्टादृष्टफलप्रदः॥ अयं मंत्रः कामबीजाभिः। राशिनक्षत्रविचारैः पुनर्वीज
रहितेन विचारः॥ बीजपूर्वो जपश्चात्परदसंकथितं मुने। अमबीजं स्वभावत्वाद्दशाक्षरमिहोच्यते॥
इति गोतमीयात्॥ तथा द्वात्रिंशो मंत्रो भोगमोक्षैकनिलयो यमबीजो दशाक्षरः। अद्वैतपञ्चकेन

तेसा
८२

कामबीजं महामुने । उद्योगात्फलदो मंत्रो नान्यथा कल्पकोटिभिः । अस्पृष्टा प्रयोगः । प्रातः कृत्यादिपि
 न्यासांतं विधाय प्राणायामं कुर्यात् । तथा च गौतमीये । एवं तत्त्वानि विन्यस्य प्राणायामत्रयं चरेत् । तथा
 कामबीजं एकवारं त्रयेण दक्षिणासापुर्वैर्वाधुरेचयेत् । पुनः सप्तवारं त्रयेण वामेनासयावायुं प्ररेयेत्
 ततश्च नासापुराभ्यां विंशतिवारं त्रयेण वायुं कुंभयेत् । पुनर्वामेन रेचयेत् । यदा पवनसंयमनं तदा
 मुना चरेद्यमिह जप्तुमसौ मनुमिच्छति । यदि दशाक्षरं त्रयं ततश्च दशाक्षरेण अष्टाक्षरं विंशतिं रेच
 येत् । पूरयेदामतस्तदक्षरं येतत्पुमाणातः । प्राणायामो भवेदेको रेच प्रत्येकं कुंभकैः । अष्टादशाक्षरं
 वैश्वदेवादिष्वैव समापयेत् । अन्यमनुभिर्वर्णानुत्पन्नकल्पितपुक्तत्वात् । अन्यत्र तत्तन्मंत्रवर्णसंख्या
 कै रेचकादित्रयं कुर्यात् । रेचयेन्माकृतं दक्षया पूरयेदामयामध्यानादुपनर्धयेद्विनादि । ए
 तन्नुप्रीकृतविषयं । नान्यत्र । तथा पीठन्यासे विधाय केशरेषु मध्यादिमलादिपीठशक्तीः पीठमंत्रं
 विन्यस्य कृष्णादिन्यासं कुर्यात् । शिरसि नारदः श्रवणेनमः । मुखे विशदः कंदसेनमः । हृदि श्री
 ५५ क । हृदये सप्तजनेन विशाखातेन धा
 रयेत् सर्वेषु कल्पमंत्रेषु बीजेनामव उपेत

तत्त्व

५८ दिशो न
 पूरयेत् । उ
 जात्याकुंभ
 येत् । तथा
 चदेकनरे
 चरमयेत्
 काकुंभ
 ८३
 नेवैष्यक
 ५५ क । हृदये सप्तजनेन विशाखातेन धा
 रयेत् सर्वेषु कल्पमंत्रेषु बीजेनामव उपेत

= चरे

विमलादिपि
 वमन्तं दत्त
 पाठ

कौ।

देवताये
 दिव्य

कृष्णाय देवताये नमः । गुरुं कामबीजाय नमः । पाशे श्लाहाशक्तये नमः । मंत्राधिष्ठातृर्दुर्गायै नमः ।
 इति दुर्गा नमस्तु कुर्यात् । ततः प्राणवपु रितं मूलमंत्रं कुर्यात् । करयोर्मध्ये एष्टे पार्श्वे च त्रिशो विन्यस्य
 प्राणवपु रितान्मंत्रवर्णान् विंदन् । अंगुलिपर्वसु नमो नान्यसेत् । दक्षिणांगुष्टं त्रिषु पर्वसु ओं
 तों ओं नमः । दक्षतर्जण्यां । ओं पीं ओं नमः । दक्षमाध्यामायां । ओं जं ओं नमः । दक्षमिकायां । ओं नं
 ओं नमः । दक्षनामिकायां । ओं नं ओं नमः । दक्षकनिष्ठिकायां । ओं वं ओं नमः । वामहस्तकनिष्ठ
 कायां । ओं वं ओं नमः । वामनामिकायां । ओं मीं ओं नमः । वाममाध्यामायां । ओं यं ओं नमः । वामत
 र्जण्यां । ओं र्वां वा मां गुष्टे । ओं हां ओं नमः । अयं तु सृष्टिर्नासः । एवं तु दक्षिणांगुष्टं पूर्वावामाक
 निष्ठं तास्थितिः । संहतिस्तु वामांगुष्ठादि दक्षिणांगुष्ठांता । पुनः सृष्टिस्थिती इति पंचधा कुर्या
 त् । अशक्तं स्थितिमाचं कुर्यात् । न्यासत्रयं सदा कार्यमशक्तमेक एव हि । इति गौतमीयवच
 नात् । ततः स्थितिक्रमेणांगुलीषु दशाणामेव विन्यसेत् । तद्यथा । गौतमो दक्षिणांगुष्टे पीनमः तर्ज
 तथा च गौतमीया । संहतिर्दक्षिणं घातं हारिणीपरिकर्त्रिता । विद्याप्रदश्च सृष्टो वसिष्ठोऽप्युद्धवतसां । स्थ
 त्यंतः स्याद्गृहस्थाणां त्रयं कात्यायनुरूपतः । सैव जातो वनप्रस्थे स्थित्यंतं कश्चिद्विदुति । सैव जातो दुर्गीक
 च वनप्रस्थे सैव सैव । १ । २

तद्यथा

५८ द्वांगुष्टे

ओं नमः

तंसा
८३

न्यां जंनमः मध्यामायां नंनमोऽनामिकायां वंनमः कनिष्ठायां वामांगुष्ठे जंनमः तर्जनीयां भंनमः म
ध्यामायां यंनमः अनामिकायां खंनमः कनिष्ठायां हंनमः ततः करयोः पंचांगन्यासः ^{पृथ} आचक्रा
य स्वाहांगुष्ठाभ्यां नमः विवक्राय स्वाहा तर्जनीभ्यां ^{स्व} स्वाहा मध्यामाभ्यां वषट् त्रैलोक्यर
क्षणवक्राय स्वाहा अनामिकाभ्यां हुं अस्मिन्तकवक्राय स्वाहा कनिष्ठाभ्यां फट् ततो मूलमंत्रपु
ष्टितामात्रकावर्णानां विंशतिमात्रकस्थानेषु न्यसेत् ततः प्रणवपुष्टितं मूलमंत्रमेकैकादापादं अ
पादादकेषां त्रिवारं त्रिंशसं संहारं सृष्टिभेदेन दशतत्त्वानि विन्यसेत् संहृता मृगुगतो मनुवर्यः सृष्टि
कर्मनिभवेत्युत्तिथ्यातः तद्यथा पादयोः गोनमः परायण्यिवीतत्वात्मने नमः लिंगे पीनमः
परायतलतत्वात्मने नमः हृदि जंनमः परायतेतत्वात्मने नमः मुखे नमः परायवायुतत्वात्म
ने नमः शिरसि वंनमः परयाकाशतत्वात्मने नमः ~~हृदि~~ जंनमः परार्थहंकारतत्वात्मने न
मः भानमः परायमहतत्वात्मने नमः ~~स्व~~ यंनमः परायप्रकृतितत्वात्मने नमः हृदि भां

तंनमो
गुलीषु

तथा च क्र
मविकाश
हृदि
राम
८३

* एतद्द्वयं हृदि * स्नानमः परायपुरुषतत्वात्मने नमः हंनमः परायपरतत्वात्म
ने नमः अयं सव्यात्रे इति संहारस्यासः अयं सृष्टिर्नामः हंनमः
* परायपरतत्वात्मने नमः * स्नानमः परायपुरुषतत्वात्मने नमः

नमः परायमहतत्वात्मने नमः जंनमः परार्थहंकारतत्वात्मने नमः शिरसि वंनमः परयाकाशत
त्वात्मने नमः मुखे नमः परायवायुतत्वात्मने नमः हृदि जंनमः परायतेतत्वात्मने नमः लिंगे
पीनमः परायतलतत्वात्मने नमः पादयोः गोनमः परायण्यिवीतत्वात्मने नमः इति सृष्टिक
मः ततः सृष्ट्यादित्यासे ~~अ~~ मृगुलिनियमो ~~अ~~ निवंचे शिरसि विहिता मध्यामेवास्ति तर्जनीका
न्विता अथ वसिरहितांगुष्ठात्तेष्टान्विता कनिष्ठिका त्रिसुवदने सर्वाः सत्यायसी हृदि तर्जनीप्रथममहि
तामध्यानाभौ फ्रता विर्जता धृते ता एकांगुलयेर्जान्तेः सायुष्टमनुपद्वये तद्यथा शिरसि गोनमः
मध्यामांगुल्याः त्रयोः पीनमः तर्जनीमध्यामाभ्यां ~~क~~ कर्णयोः जंनमः अंगुष्ठरहिताभिरंगु
लीभिः ध्याने नमः अंगुष्ठर्जनीमिकाभ्यां मुखे वंनमः स्वांगुलीभिः हृदि जंनमः अंगुष्ठतर्जनीभ्यां
उदरे भानमः अंगुष्ठमध्यामाभ्यां लिंगे यंनमः अंगुष्ठरहिताभिः अंगुलीभिः जागृतेः खानमः
अंगुष्ठरहिताभिः अंगुलीभिः पादयोः हंनमः सर्वांगुलीभिः इयंतु सृष्टिः अथ स्थितिक्रमः हृ
दि गोनमः अंगुष्ठतर्जनीभ्यां उदरे पीनमः अंगुष्ठतर्जनीभ्यां लिंगे जंनमः अंगुष्ठरहिताभिरंगु

* ताजो

ताजो

ज्ञानो नेतमः अगुष्टरहिताभिरंगुलीभिः ४१

नेसा
८४

लीभिः पादयोऽनमः । सर्वांगुलीभिः । शिरसिहंनमः । मध्यमागुल्या । नेत्रयोः । भोजनमः । तर्जनीमध्यमाभ्यां
कर्णयोः । अंगुष्ठरहिताभिरंगुलीभिः । घ्राणोत्थानमः । अंगुष्ठनामिकाभ्यां । मुखेहंनमः । सर्वा
ंगुलीभिः । अथसंहारक्रमः । पादयोः । गोनमः । सर्वांगुलीभिः । जालुनोः । पीनमः । अंगुष्ठरहिताभिरंगु
लीभिः । लिंगेजंनमः । अंगुष्ठरहिताभिरंगुलीभिः । उदरेनंनमः । अंगुष्ठमध्यमाभ्यां । हृदयेनमः । अं
गुष्ठतर्जनीभ्यां । मुखेहंनमः । सर्वांगुलीभिः । घ्राणयोः । भोजनमः । अंगुष्ठनामिकाभ्यां । कर्णयोः । यं
नमः । अंगुष्ठरहिताभिरंगुलीभिः । नेत्रयोः । स्थांनमः । तर्जनीमध्यमाभ्यां । शिरसिहंनमः । मध्यमागु
ल्या पुनः सृष्टिः स्थिती च विन्यसेत् । तथा च स्थानार्णयोर्विनिमयोर्नागुलिस्थानयोर्भवेत् । विद्यार्थी
ब्रह्मचारी च पुनः सृष्टिं समाचरेत् । गृहस्थश्च पुनः सृष्टिस्थिती च कुर्यात् । यतिर्वैराग्ययुक्तश्च संहारं तं च
विन्यसेत् । एतेन विद्यार्थी ब्रह्मचारी । गृहस्थश्च पुनः सृष्टिं समाचरेत् । गृहस्थानां च पंचधा । यतिविरक्तानां च त्रिधा ।
सः । तथा च निबंधे । न्यासः संहारं तोमस्तदिवैखानसेषु विहितोऽयं स्थित्यंतो गृहमेधिषु सृष्ट्यां तोवर्तिना
मिति प्राहुः । वैराग्ययुक्तिगृहस्थे संहारं केचिदाहुः चार्वाकः । सहजानौवनवासिनि स्थितिं विद्याधिनां सृष्टिं ॥

विशेषतः ४

= पा ३

रुम
८४

= ना तो २

लिंगे ३

केचित् न्यासत्रये वैरीत्यमामनंति । तेन सर्वैरेव विधान्यासः कर्तव्यः । अथ विभृतिपंजरन्यासः । तत्र निबंधे
वक्ष्य परं न्यासपंजरं भूतभिरंभृतिकरं । मंत्रद्वारा वृत्तिमयं युक्तं तं गुप्तिवमे । तद्यथा ॥ आधारे । गोनमः
नाभौ पीनमः । ऊत्तौ जंनमः । हृदि नंनमः । गले वंनमः । मुखे हंनमः । अंसयोः । भोजनमः । यंनमः । ऊर्वेः
स्थांनमः । हांनमः । ग्रीवायां । गोनमः । नाभौ । पीनमः । ऊत्तौ जंनमः । हृदि नंनमः । स्तनयोः । वं हंनमः
पार्श्वयोः । भोजनमः । श्रोणोः । स्वाहांनमः । शिरसि गो । मुखे पी । नेत्रयोः । जंनं । कर्णयोः । वं हंनमः । नासा
पुटयोः । भोजनमः । कपोलयोः । स्वाहां । एवं दक्षिणकारममूलसंध्येषु पंच दक्षिणहस्तांगुलीषु च पंच । एवं
वामकरमूलसंध्येषु पंच पंच पंचांगुलीषु । सृष्टिगो । तत्पूर्वे । पी । तद्दक्षिणे जं । तत्पश्चिमे नं । तडु ।
तरे वं । सृष्टिः सकले हं । भुजयोः । भोजनं । ऊर्वोः । स्वाहां । शिरसि गो । नेत्रयोः । पी । मुखे जं । कंठे नं
हृदिवं । उदरे हं । मूलाधारे भां । लिंगे यं । जालुनोः । स्वाहादयोः । हां । श्रोत्रयोः । गोंगंडयोः । पी । अंसयोः
जं । स्तनयोः । नृणां श्रोत्रयोः । वं । लिंगे । ऊर्वोः । भां । जालुनोः । यं । जं । श्रोत्रयोः । स्वाहा । पादयोः । हां । सर्वांगिन
एवं दक्षिणपादमूलसंध्यैकेषु पंच तदंगुलीषु च पंच । वामपादमूलसंध्यैके
षु पंच तदंगुलीषु च पंच ४४

एतानि ॥

नेसा
८५

मोतानिन्यसेत् ततः पूर्ववत् मूर्तिपंजरन्यासः पुनः सृष्टिस्थिती ततो दशांगपंचांगन्यासो त
 दृष्ट्वा हृदिगोनमः शिरसिपी शिखायां जं सर्वांगेन दिक्षु वं दक्षपार्श्वं वामपार्श्वं कटिरे
 षेयं पृष्ठेयं मूर्ध्निहां आचक्राय स्वाहा हृदयाय नमः विवक्राय स्वाहा शिरसे स्वाहा स्वयं
 य स्वाहा शिखायै वषट् त्रैलोक्यारक्षणवक्राय स्वाहा कवचाय हुं असुरांतकवक्राय स्वाहा अस्त्राय
 यफट् ततः किरीटमंत्रेण व्यापकं विधाय विष्णुविंदिमुद्रां प्रदर्शय ओं नमः सुदर्शनाय अस्त्राय
 फट् इति मंत्रेण दिग्बन्धनं कुर्यात् किरीटादिकं च सर्वत्र नतो ध्यानं सरेदं दाने रमे मोहयंत
 मनंतरं गोविंदं पुंडरीकाक्षं गोपकन्याः सहस्रशः आत्मनो वदनां भोजे प्रेक्षिता हिमधुव्रताः
 पीडिताः कामवाणेन चिरमाश्लेषणोत्सुकाः मुक्ताहारसंती नलंगस्तनभ्रानताः स्वस्त्यभि
 स्तवसनामदस्वलितभाषणाः दंष्ट्राक्षिप्रभोद्गमिस्पर्धमाना धर्मेण चिलोभयंती विविधै
 विभ्रमैर्भावगवितैः सुहृदिभ्यो कान्तिमिदुवदनं वेदयितुं सप्रिये श्रीयत्सांकसुदारकोत्तमपर

लंदी वर

चित

मूर्तिपंजरमुद्रां प्रदिशेत् सर्वतो
 नस्त्वामके प्रदिशे सर्वतो
 दद्यात् पुनः सर्वतो

ॐ
 यनमः २

पीतांबरसंहरं गोपीनां नयनोत्प्लाविततनुं गोपसंघातं गोविंदं करवेण वाहनपरं दिवांगभ
 षंभजे एवं ध्यातामानसैः संसृज्यते तस्यापनं कुर्यात् ततो वैष्णवोक्तपीठमन्त्रं पीठपूजां विधा
 य पुन ध्यातावाहनादिपंचगुण्यान्तलिखनपर्यंतं विधाय देवशरीरे सृष्टिस्थितिं दशांगपंचांग
 न्यासक्रमेण पूजयेत् ततो मुखे वेणवे नमः हृदि वनमालायै नमः ओं कौस्तुभाय नमः ओं श्री
 वत्साय नमः ततो परंपंचगुण्यान्तलिख्यात् ततो मेतुनीये हृदि कौस्तुभे नमः स्वस्त्यभि
 स्तवयं यामे च रुक्मिणी नित्यां रक्तं हृदये पुष्पमिति सर्वाणि पुष्पाणि सर्वमनोदहानि पुष्पयंदन
 पंकिलं चेतनं लसीरक्तचंदनपंकिलं रक्तमलसीमलैस्तदक्षिणवामपार्श्वयोः दद्यात् तच्च
 त्रैलोक्ये ततः आवरणपूजा पूर्वशंसायुक्तमः दक्षिणे सुदामाय नमः पश्चिमे वत्सदाय नमः
 उत्तरे किंकिणाय नमः केसरे अश्वि कोणे आचक्राय स्वाहा हृदये त्रैलोक्ये विवक्राय स्वाहा क
 वचाय हुं शिरसि स्वयं य स्वाहा शिखायै वषट् दृष्ट्वा त्रैलोक्यारक्षणवक्राय स्वाहा कवचाय हुं
 अस्त्राय फट् ततः पंचगुण्यान्तलिख्यात् रुक्मिणाय नमः एवं संसृज्यमानो
 शिरसि दद्यात् सर्वाणि पुष्पाणि सर्वतः नोच दद्यात् तथा च गौतमीये दक्षि
 णे वासुदेवाय नमः चैतन्यसूक्त्या वामे च रुक्मिणाय नित्यारकारजोगुणानि
 ता तुलसीगुणलपादयै दक्षिणे वासुदेवाय नमः दक्षिणे वासुदेवाय नमः

पंचहृदिक
 रवीरक्षय नमः
 क्षिपयक्षय नमः
 तथ तुलसी व
 यं यक्षयं क
 रवीरक्षयं वशि
 ष्ठा

प्रितिते मित्रविंदायै सुलक्षणायै जांबवतये सुशीलायै पशुपुत्र्यादि वासुदेवाय नमः देवक्यै नमः
नंदाय नमः यशोदायै नमः बलभदाय नमः सुभदाय नमः गोपालाय नमः गोपीश्वर्याय नमः तदा
हमधेयपुत्र्यादि ॐ मंदराय नमः ॐ संततियै नमः पारिजाताय नमः कल्पवृक्षाय नमः ॐ ह
रिचंद्राय नमः तदा ह्येदं दादीन्यचादींश्च पूजयेत् ततः कृष्णाष्टकेन पूजयेत् ॐ श्रीकृष्णाय
नमः एवं वासुदेवाय नमः देवकीनेदनाय नारायणाय यदुपेष्टाय वासियाय नमः ध
र्मसंस्थापकाय असुराक्रांतभावेहादिने अहो गेदेवत्रादींश्च पूजयेत् तथा गौतमीये अ
थ बांतं दिक्पतिभिस्तदास्तैश्चिवाप्ययेत् एवं चाभ्यर्चयः कृष्णकाममक्षणैश्च भक्षणं एतद्यजे
नायकं स्यात् कृष्णाष्टकेन पूजयेत् ततो धूपादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् अथ पुरश्चरं द
शरुतः तथा च दशरुतमक्षयफलप्रदं मनुष्यं प्रतिजप्य निर्मितिर्दशाक्षरं जुहुयात् तिसृषु म
धुराष्टुतैः अमलमतिरलोभेपावसेरं जानांसमिन्नद्युतसुसिक्तै रग्नेभ्यो मकर्म दशाक्षरं
हो श्रीमाया कामः माया श्रीः कामः काममाया श्रीः त्रिविधस्त्वयै दशाक्षरं भवति तथा च

१० नैवेद्यरुणं बुजैर्दुतवदं दशायुतं अथ शुचिस्तु १० मल २
गलवर्तं चैकं तु पंचलक्षं प्रजपतु जुहुयाच्च प्रोक्तं
सादलं १३

राम
८६

श्रीशक्तिमार्गपूर्वश्च शक्तिश्रीमार्गपूर्वकः कामशक्तिरमापूर्वेदिशाणामनवस्त्रयः इति सनत्कुमारकल्पो
क्ताः एतेषां पूजाप्रयोगः प्रातः कृत्वा दिवसे वा कृत्वा पीठस्थां विधाय अष्टादिन्यासं कुर्यात् तदा
या ॥ शिरसि नारद अथ येनमः ॥ मुखे गायत्रीं स्कंदसेनमः ॥ हृदि श्रीकृष्णदेवतायै नमः ततः का
रागन्यासौ ॥ अचक्राय स्वाहा अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ दूपादिदशाक्षरं वा ॥ ततः फलार्थी चेत् दशाक्ष
रं मूर्तिपंजरो न्यसेत् ततः किरीटमंत्रेण चापकं कृत्वा यथाशक्ति सुदं बहु ॐ नमः सुदर्शना
या स्वाय फट् इति मंत्रेण दिग्बंधनं विधाय ध्यानं कुर्यात् अथ मनोदशाक्षरं वद्वानं द्वितीये
रक्षाभिषेकवत् तृतीये तु ध्यानं गणेशवत् ॥ पांचचक्रधनुर्बाणं पाशं केशधरोरुणः स्वे
दुधमन्धृतं दोर्भाष्यै कुरु सो दिवाकरे गौतमीये अथापि दशाक्षरं वत् ध्यानं तथा च र
मादिकामादि मंत्रद्वयमधिकृत्य अनयोर्मंत्रयो मंत्री अचक्राद्यैः षडंगकं कुर्याद्दिशाणामनव
र्षं ध्यानपूजादिकं सधीः एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रज्ज्वालेन स्थापनं कुर्यात् वैष्णवोक्तपीठपूजां

तंसा
८७

विधाय पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचपुष्पांजलिदानपर्यंतं विधाय पूर्वोक्तवेषादिपूजां कृत्वा वरण
 पूजामारभेत्। अस्यावरणादिशृंगदंडवज्रादीन्। ततः कृत्वा छकेन संप्रत्यक्षपादिविसर्जनान्तं क
 र्म समापयेत्॥ एतेषां पुरश्चरणं पंचलक्षजपः॥ तथा च॥ पंचलक्षं जपेत्तावदयुतं पापं सेनतः॥
 कृत्वा यदमाभ्यासो गोविंदाय ततः परं॥ गोपीजनपदस्यांते वल्लभाय हि धावधि कामवीजादि
 गाल्यातोमसुरष्टादृशाक्षरः॥ अथ पूजाप्रयोगः॥ प्रातः कृत्वा दिवै सवोक्तपीठमन्त्रं तं विनाम
 ऋष्यादिना संकुर्यात्॥ तद्यथा॥ शिरसि नारद ऋषये नमः॥ मुखे गायत्री ऋंदसे नमः॥ हृदि
 श्रीकृष्णदेवतायै नमः॥ गुरुदेवी जीताय नमः॥ पादयोः स्वाहा पादयो नमः॥ ततः प्राणपुटि
 तं मंत्रं त्रिंशः करयोः ध्यापय्य करोंगन्यासौ कुर्यात्॥ क्लीकृत्वा यंत्रं गुह्याभ्यां नमः॥ गोविंदा
 य नर्जनीभ्यां सप्तः॥ गोपीजनमध्यामाभ्यां वषट् वल्लभाय अनामिकाभ्यां हुं॥ स्वाहा कनिष्ठाभ्यां
 फट्॥ ततो मूलेन मूर्धादिपादपर्यंतं त्रिंशो व्यापकं न्यसेत्॥ ततो नयनमुखहृदयगुह्यं त्रिंशु मंत्रं
 व्याप्य प्रणवेन सकृत् मंत्रं॥

स्वाहा

शम
८७

मूर्ध्नि ललाटे भूमध्ये कर्णयोश्च कृपाः प्राणयोः वदने
 श्रीवायुहृदि नाभौ कटौ त्रिंशो ज्ञातो पादयोः पृष्ठस्थे तेषु मंत्रं
 मंत्रवर्णीयं सप्तशतं त्रिंशो मंत्राणि सप्तशतं

कुर्यात्

पदपंचकं नमो नमः॥ पदपंचकं च वल्लभ्युत्तमथाह्वयं॥ ततो गन्यासं क्लीकृत्वा यदहं दयाय नमः॥ गोविं
 दायो शिरसे स्वाहा॥ गोपीजनशिरसायै वषट् वल्लभाय कवचयद् स्वाहा स्वाय फट्॥ ततो दर्शयति तं
 त्वं जगन्नाथो विधाय किं सितं त्रैलोक्यापकं विधाय यथा शक्तिमुद्रां वद्धा॥ जैनमः सुदर्शना स्वाय
 फट्॥ इति मंत्रैः दिग्बन्धनं कृत्वा दृष्ट्वा त्रैलोक्यं ध्यानं कृत्वा मानसैः संप्रत्यक्षं प्राप्य नमः कुर्यात्॥ त
 त्तो वै सवोक्तपीठमन्त्रं तं पीठपूजां विधाय पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचपुष्पांजलिदानपर्यंतं विधाय
 कीर्तयित्वा पुनरैः॥ तदंगे पुनः संप्रत्यक्षं पंचपुष्पांजलिंदद्यात्॥ ततो वैष्णवादिपूजनं कृत्वा
 दृष्ट्वा ततो विष्णुलोकः॥ अथ पूजाप्रयोगः॥ प्रातः कृत्वा दिवै सवोक्तपीठमन्त्रं तं पीठन्यासं कृत्वा ऋष्या
 दिना संकुर्यात्॥ शिरसि नारद ऋषये नमः॥ मुखे गायत्री ऋंदसे नमः॥ हृदि श्रीकृष्णदेवतायै नमः॥
 गुरुदेवी जीताय नमः॥ पादयोः स्वाहा॥ पादयो नमः॥ ततः करोंगन्यासौ॥ ह्रीं श्रीं क्लीं अंगुष्ठाभ्यां नमः॥ कृ
 त्वा य नर्जनीभ्यां सप्तः॥ गोविंदाय मध्यामाभ्यां वषट्॥ गोपीजनमध्यामाभ्यां हुं॥ वल्लभाय कनिष्ठाभ्यां
 फट्॥ स्वाहा करोंगन्यासं पृष्ठाभ्यां फट्॥ मूलेन व्यापकं कृत्वा मंत्रं पुटिर्नैमातृकावर्णाभिः॥ ततः स्थाने
 * स्तावरणपूजां कृत्वा ध्यापय्य विस्मृतं तं कर्म समापयेत्॥ अथ पुरश्चरणीदशाक्षरपठलोक्तं॥ शक्तिश्री हरे को
 ऽष्टादशाली विस्मृतिवर्जितं नमः॥

द्यह
३५

तत्त्व २

* क्लीकृत्वा य
दहं दयाय नमः
इत्यादिना ५

५ जनौ जनमः ॥ लिगेनमः ॥ आधारवन्दनमः ॥ कथा वन्दनमः ॥ ज्ञानो ज्ञानमः ॥
जंघेयवन्दनमः ॥ गुल्फयोः स्वानमः ॥ पादयोः वन्दनमः ॥ इति स्तुतिः ॥ इति श्री ॥ उपर

तेसा
८८

पुनः सत्त्वमिति विन्यस्य पुनर्मूलेन व्यापकं कुर्यात् ततो मंत्रं त्वाप्तः मूर्ध्नि दीनमः कपोलेऽप्यी
नमः भ्रूमध्ये जंनमः नेत्रयोः कंनमः कर्णयोः क्षांतमः नसोः यंनमः वदने गोंनमः चि
बुके विंनमः कंठे दंनमः दोः मूले यंनमः हृदि गोंनमः उदरे पीनमः नाभौ जंनमः लिंगे दं
नमः आधारे क्षांतमः कर्णोऽनंनमः जालोः भीनमः जंघयोः त्रिंनमः गुल्फयोः दं
नमः पादयोः यंनमः मूर्ध्नि गोंनमः कपोले पीनमः भ्रूमध्ये जंनमः नेत्रयोः नंनमः क
र्णयोः वंनमः नसो जंनमः वदने भानमः चिबुके यंनमः कंठे दंनमः दोः मूले दंनमः
इति स्थितिः पादयोः हीनमः गुल्फयोः श्रीनमः जंघयोः लीनमः जालोः कंनमः कर्णो
क्षांतमः आधारे यंनमः लिंगे गोंनमः नाभौ विंनमः उदरे दंनमः हृदि यंनमः दोः मूले
गोंनमः कंठे पीनमः चिबुके जंनमः वदने नंनमः नसो यंनमः कर्णयोः र्लेनमः नेत्रयोः
भानमः भ्रूमध्ये यंनमः भाले यंनमः मस्तके दंनमः इति संहारः पुनः सृष्टिस्थिती विन्यस्य
षडंगानि समाचरेत् ह्रीं श्रीं लीं हृदयाय नमः कृष्णाय शिरसे स्तुते गोविंदाय शिखायै वषट्

५५

34

गोपीजनकवचाय हुं । वसुधायनेत्राभां वौषट् । स्वाहाय स्वाय फट् । ततः पूर्ववन्मुद्रांबद्धाकिरीटमुद्रांबद्धा
 ध्यायेत् । ध्यानं । हारवत्यां सहस्रार्कभास्वरैर्भविनोत्तमैः । अमलैः कल्पवृक्षैश्च परीनेमणिमंडपे ज्वल
 इत्यमयलंभदारनोरणकुडुके । पुष्पस्रगुह्यसच्चित्रवितालं द्विमौक्तिके । पद्मरोगस्थलीयजरात्रनद्यो
 सुमधनः । अनारतगलडत्तद्वारस्य स्वस्त्योरधः । रत्नप्रदीपावलिभिः प्रदीपितदिगंतरे । उद्यद्
 दिव्यसंकाशमणिसिंहासनेंजुते । समामीनोच्युतो ध्यायेद्भुतहारकसन्निभः । समानोदितचंद्रार्कत
 शिक्तोदिसमद्युतिः । सर्वो गसुंदरः सौम्यः सर्वाभरणभूषितः । पीतवासः पांशुचक्रगहापद्मोज्ज्वल
 रः । अनारतोच्छलडत्तधारौघकलपोस्पृष्टान् । वामपादांजुताग्रैर्लम्बुहस्तं पलयच्छुविं । रुक्मिणीसत्त
 भासे स्यन्ध्रि रत्नौघधारया । सिंचंत्यौदत्तवामस्येखेदोऽस्य क मोदया । नाप्रितितोऽनुनंदावदिशंत्यौ
 कलशौतयोः । ताभां च दत्ते वामस्ये मित्रविंदासुलक्षणा । रत्ननद्योः समुद्रत्परत्नपूणौघरौतयोः ।
 जांबवतीसुशीलावदिशंत्यौदत्तवामके । वह्निःषोडशसाहस्रसंख्यातः परितः स्थितः । अथः कन
 कं रत्नौघधारभिः कलशोज्ज्वलोः । तद्वहिष्वाष्टनिधयः पूरयंतो धनैर्धरां । तद्वहिष्वाष्टयः सर्वे

तेसा
८९

पुरोवाचसुरादयः एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्त्रयं कुर्यात् । तस्य पूजायं च षट्कोणमध्ये षट्
 स्पर्शं विलिख्य षट्कोणमध्ये कामबीजं विलिख्य तं शिष्टैः सप्तदशभिर्वेष्टयेत् । ततः षट्कोणस्य
 प्राके । इतो निलं षट्कोणे शुभबीजं शिष्टेषु भुवनेषु विलिखेत् । ततः षट्संधिषु लंकीकृत्वा यनमः
 षड्कोणं विलिखेत् । ततः केसरेषु । कामदेवाय विद्महे पुष्पावाणाय धीमहि । तत्रो नंगः प्रवेदया
 त् । इति गायत्र्याः । जीणि जीणि अक्षराणि पूर्वादि क्रमेण विलिखेत् । ततः पत्रेषु पूर्वादि नमः ॥
 कामदेवाय सर्वजनप्रियाय सर्वजने संमोहनाय ज्वलज्वल प्रज्वल प्रज्वल सर्वजनस्पृहदयं
 मम वरं पंकजं कुरु स्वाहा । इति मालामंत्रं सप्तदशराणि हलेषु विलिखेत् । तद्वद्वेमा नृकया संवेष्टयेत् । त
 तो भूविं वं श्रीबीजं विदितुमाया बीजं विलिखेत् । वां ह्येष्टवर्णानि तथा च । विलिख्य गंधर्पकेन लिखेद्
 षट्कोणं । कणिकायां षट्कोणं समाध्यातुं मनसा । शिष्टैस्तं सप्तदशभिस्तरे वेष्टयेत् स्मरं ॥
 प्राकरतो निलकोणे शुभं शिष्टेषु संविदं । षडक्षरं षट्संधिषु केसरेषु त्रिषुः त्रिषुः । विलिखेत् स्म
 र्गायत्री मालामंत्रं च दत्वाष्टके । षट्संलित्य तद्वद्वेष्टयेत् न्मातृकाक्षरैः ॥ भूविं वं विलिखेद्वाह्ये

८९

श्रीगणेशाय नमः । भूगुरुं च भूगुरुं च सादृष्टं वसुविष्टं । एतन्मंत्रं । अष्टादशसदृष्टं प्रातरविंशत्यं
 त्रयं च सूर्योत्तरं कोसराणां सितं । गौतमीये । पञ्चमष्टपलं प्रवेचनं । खलत्तमं । चतुर्दशसमासुक्तं ।
 मंगलं । निलकोणेः । सामान्यं च सुदृष्टं । मष्टपलं । तरेषु । चतुर्दशं चतुर्दशं । पञ्चमष्टपलं । तरेषु । चतुर्दशं
 रंगमर्भकामाखं सप्तदशारं वेष्टितं । षडक्षरं मनुवरं षड्कोणे विलिखेत् ततः । इति यद्विषयं मुक्तं
 तदक्षरं विषयं । अन्यथा नापिन्यादिविरोधः स्यात् । ततः पीठमन्त्रं तं पीठमन्त्रं विधाये पुनर्धात्वा
 हनादिष्वपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधायेत् । स्थितिं च षडं च संस्पृश्य । ओं किरिताय नमः ॥ एवं च
 उलाभान्मयः । अतं वेपीतवस्त्रायः । चक्राय नमः । शंखाय नमः । गदाय नमः । पद्माय नमः । वन्या
 लाय नमः । श्रीवत्साय नमः । कैलासाय नमः । पुण्यदिनमोतेन पूजयेत् । एवं दिक्पत्रं मृतेषु । ओं
 शांते नमः । एवं श्रिये नमः । सरस्वती नमः । रत्ने नमः । पत्रेषु पूर्वादि पूर्ववत् । रुक्मिण्यैः पूजये
 त् । अथोवाच सूर्यसुमहिषीभ्यो नमः । तद्वहिः सूर्यादि । ओं इन्द्राये नमः । एवं नीलनिधये नमः
 मुकुटनिधये नमः । मकरनिधये नमः । शर्वदेविधये नमः । कश्यपनिधये नमः । शंखनिधये

राम
२०

तंसा
८५१

कमोहनंविष्णुः कथितस्तवयत्नतः ॥ अस्मदप्रजाप्रयोगः ॥ प्रातः कृत्यादिवैष्णवोक्तपीठशक्तिपर्यंतं विष्णु
सत्तदुपरिपञ्चगताय स्वाहा ॥ इति पीठमन्त्रेन मेतः ॥ ततः अष्टादिन्यासः ॥ तद्यथा ॥ संमोहननादं अष्ट
येनमः ॥ ॥ ॥ गायत्री षुंदसेनमः ॥ सुवि ॥ त्रिलोक्यमोहनाय चिह्नवेदेवतायेनमः ॥ हृदि तत आ
तंगन्यासेत ॥ कां अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ इत्यादिषट् दीर्घभाजावीजेन ॥ एवं कं हृदयाय नमः ॥ इत्यादिना
च ॥ तथा च निवंधे च ॥ दीर्घसुटसंयुतात्पेनेकामवीजेन कल्पनं ॥ ततो वा एन्यासः ॥ कां शोधयन्वा ए
यनमः ॥ एवं तर्जनीयादिषु क्लीं संमोहेन क्लीं संदपदन क्लीं तापन क्लीं मादन न्यासितु सर्वत्र लाप्रयोगः
तथा च ॥ मस्तकसुखहृदया लिंगपादेषु ता न्यासेत् ॥ ततो ध्यायेत् ॥ भग्विदुमसंकाशं सर्वमेतौ मयं व
पुः किरीटिनं कंडलिनं केसरेव ययान्वितं ॥ मुक्तासदृशसकृदनुलाकोटिसमुत्तलं ॥ मां कलं का
रुभगं पीतांबरयुगावृतं ॥ गरुडोपरि सच्चरुत्तयं कजमध्रगं ॥ उत प्रहेमसंकाशं लक्ष्मीवामोह
संस्थितं ॥ सर्वालंकारसुभगं शुक्लवासोयुगावृतं ॥ सकामां लीलया देवीमोहयंतं पुनः
पुनः ॥ कां चक्रगदापद्मपाशां कणधनुः शरान् ॥ धारयंतं जगत्रायं रक्षापट्टाकणधरां ॥

मम
८५२

एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य संतुष्ट्या तत्रे विधीयन्तां सक्रमेण पीठपूजां कृत्वा वाहनादिपंचपुष्पाभिरुत्त
मां सक्रमेण दारीरेवाणाम् संपूज्य ॥ ओं किरीटाय नमः ॥ कंडलाभ्यां नमः ॥ मूर्ध्नि कपोलयोः ॥ पांशो
यनमः ॥ चक्राय नमः ॥ गदाय नमः ॥ पद्माय नमः ॥ अंकुशे ॥ धनुषे ॥ शरय नमः ॥ हस्तप्रपत्रये
त ॥ तनोर्ध्वे श्रीकसाय नमः ॥ कौस्तुभाय नमः ॥ मलेवनमालाय नमः ॥ नितंबे वनमालाय नमः
पीतेवासाय ॥ वामांके लक्ष्मणे नमः ॥ जने केसरेषु ॥ अष्टादिकोले मधोदिह्ये ॥ कं हृदयाय नमः ॥ इत्या
दिना पूजयेत् ॥ ततः पूर्वादिदिक्षु वालेन पूजयेत् ॥ केसरेषु पंचवाणं पूजयेत् ॥ पत्रेषु पूर्वादिदिक्षु मे
मस्तके नमः ॥ एवं सरस्वत्यै नमः ॥ रत्ने ॥ पीतौ ॥ कीर्त्यौ ॥ कांत्यौ ॥ नृपै नमः ॥ पुष्टै नमः ॥ तद्वदिः लोको
पल्लो न पूजयेत् ॥ नात्र वजादिप्रजावृत्ततान् ॥ ततो धूपादिविसर्तनांतं कर्म समापयेत् ॥ अस्मदप्र
रं दारदलस्तपः ॥ तद्यथा ॥ रविलुत्तं जपेन मंत्रं नृदया तदृशं कृतं ॥ अमृतत्रयसिक्तेन पायसे
न विधानवत् ॥ अथ वारविताहस्यं कृतं तो वचनपठेत् ॥ ॥ ओं कमवीजं हृषीकेशं हृन्मं जोत्तुं सष्टकः

नेसा
८२

अस्य पूजा प्रयोगः प्रातः कृत्वा दिव्यैः सवोक्तं पीठमनुं तं पीठं न्यासं विधाय अस्यादिन्यासं कुर्यात् । तद्यथा ॥ शि
रसि नारद ऋषये नमः । मुखे त्रिष्टुप् हुं देवे नमः । हृदि श्रीरुक्माय देवतायै नमः । ततः करं गन्ध्यासौ ॥
जं संगुष्टाभ्यां नमः । इत्यादि । कं हृदयाय नमः इत्यादिनाथ । ततो ध्यानं । कलाय क्लृप्तं मय्यामं हं
हाववगतं हृदि । गोपीगीरीगवागीतं पीते वस्त्रं युगाष्टनं । नानालंकारस्तुभंगं कौस्तुभोद्गमिवत्सं
सनकादिभुवि श्रेष्ठैः संभक्तं परया मुदा । चक्रं शांतिं सदा हं वेणुहस्तद्वये रितं ॥ एवं ध्यात्वा मानं
सैः संपूज्य शांतिं स्थापनं कुर्यात् । ततो वैष्णवोक्तं पीठमनुं तं पीठं संपूज्य पुनः ध्यात्वा वाहनादिपंचपु
ष्पाज्जलान् पयैर्तं विधाय वरणपूजां कारयेत् । तद्यथा । केसरेष्टाग्निं हृदि वासेषान् कोणे
धुमधेयं दिक्षु च । कं हृदयाय नमः । इत्यादिना च पूजयेत् ॥ तदहं ईशदीन्यशरीरं पूजयेत् । ततो
ध्यात्वा दिव्यसर्जनां तं कर्म समापयेत् ॥ अथ पुरश्चरणं चतुर्लक्षं ॥ ध्यात्वा त्वं परमात्मानं चतुर्लक्षं
मनुं जपेत् । दशाष्टं जह्यान्मंजीकं समैश्चैश्वर्यं जपेत् । श्रीशक्तिस्मरुक्त्वाय गोविंदाय शिरोमनुः

राम
८२

अस्य पूजा प्रयोगः प्रातः कृत्वा दिव्यैः सवोक्तं पीठमनुं तं पीठं न्यासं विधाय अस्यादिन्यासं विधायक
तं गन्ध्यासौ कुर्यात् । तद्यथा ॥ श्रीसंगुष्टाभ्यां नमः । हं नर्तनीभ्यां नमः । कं मध्याभ्यां वौषट् । रुक्माय
नामिकाभ्यां हं । गोविंदाय कनिष्ठाभ्यां वौषट् । स्वास्करतलपट्टाभ्यां फट् । एवं हृदयादिषु । ततो मूर्तिपं
जरा न्यासं विधाय विंशत्यर्णोक्तं ध्यात्वा तद्विधानेन पूजयेत् । विशेषस्तु स्फुटस्थितिं क्रमेण पूजयेत्
तदहं संभवात् । अथ पुरश्चरणं जपहोमस्तथा । तदहं ईशगवते रुक्मिणीवल्लभाय नमः । अथ पू
जा प्रयोगः । प्रातः कृत्वा दिव्यैः सवोक्तं पीठमनुं तं पीठं न्यासं विधाय अस्यादिन्यासं कुर्यात् । शिरसि
नारद ऋषये नमः । मुखे त्रिष्टुप् हुं देवे नमः । हृदि रुक्मिणीवल्लभाय देवतायै नमः । ततः करं गन्ध्या
सौ । जं संगुष्टाभ्यां नमः । नमः नर्तनीभ्यां स्वाहा । भगवते मध्याभ्यां वौषट् । रुक्मिणीवल्लभाय ना
मिकाभ्यां हं । स्वास्करतलपट्टाभ्यां वौषट् । एवं हृदयादिषु । ततो ध्यानं । तपि क्लृप्तं विरं कं गोप्रियतमां
स्वर्णप्रभामनुं जपेत् । यद्दामभुजां स्वकीमभुजया शिष्यैर्हविता शया । शिष्यानीत्यमन्यहस्तविल

नेसा
८३

सत्सौवर्णवेधश्चिरं पायाद्दोह्यसनप्रस्तनवसनोनानाविभूषोहृदिः एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य वै
स्रवोक्तपीठमन्त्रं तं पीठपूजाविधाय पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचपुष्पोद्भूतलिदानपर्यं विधाय वरण
पूजामारभेत् ॥ अग्निनिवृत्तिवादीशानकोणेषु दिक्षु च ॥ ओं हृदयाय नमः ॥ नमः शिरसे खट्वा भ
गवतेशिखायै वषट् ॥ रुक्मिणीवल्लभाय कवचाय हुं ॥ स्नाह्यस्त्राय फट् ॥ तनोष्टदले पूर्वोदि ॥
ओं नारदाय नमः ॥ ओं पर्यंतं जित्स्मं निशठं उद्धवं रुकां शिवं विश्वक्तेनं च पूजयेत् ॥ अये विनतासुता
य नमः ॥ तद्वहिः ॥ इंद्रीन्वत्तदींश्च संपूज्य धूपदीपदिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् ॥ अथ पुरश्चर
णं लक्षणं ॥ तथा च ॥ ध्यात्वा वै रुक्मिणीनायं जपेत् हस्तमनुमसुं ॥ अयत्तं ब्रह्मयात्पन्नैरुणमध्वर
कृतैः श्रीशक्तिकामपूर्वो गंतमशक्तिरमांश्च ॥ दशाक्षरं स एवासां बाहौ शक्तिरमान्वितः ॥ अ
नयोऽश्यादिपंचागानि दशाक्षरवत् ॥ विंशत्यणोक्तवत् पूजां कुर्यात् ॥ ध्यानं तु ॥ वरदाभयहस्ताभ्या
श्चिच्छंतं स्तंगने स्थियं ॥ पद्मोत्पलकरेताभ्यां शिख्यं चक्रदरोज्ज्वलं ॥ अनयोः पुरश्चरणं तु ॥ दण्ड

राम
८३

संज्ञपेदसौ सन्तहस्वपि होमयेत् ॥ प्रणवमनसा युक्तं कृत्वा गोविंदकोतया ॥ श्रीपूर्वो देता बुधाय हुं फट् स्वा
हेति कीर्तयेत् ॥ अथ नारदः अधिः ॥ अथ पुष्पं दह ॥ परमात्मा देवता ॥ आद्यकायै रंगकल्पना दशार्णवेद
स्य जपपेजा होसारथः ॥ बीजशक्ती च तत्समे ॥ अथ बालगोपालमंत्राः ॥ चक्री वस्त्रं सन्वितः ॥ सर्ग
कामरुक्मकमरुत्साय नमो नमः ॥ कामरुक्मसाय स्वाहा ॥ गोपालाय स्वाहा ॥ कामबीजं रुक्माय कामरु
क्माय कामबालवपुषे रुक्माय ठहयं बालवपुषे कामबीजाय रुक्माय स्वाहा ॥ कामबीजं शौकामबीजं
पणामलांगाय नमः ॥ दधिभक्त्या यठहयं सुप्रसन्नात्मने हं दयं ॥ कृष्णगोविंदकौटुंतौ तौ कामाद्यौ
श्रीशक्तिकामरुक्माय नमः ॥ एते वां यंत्रं कर्म मष्टदं पद्मं ॥ यद्वं दृष्टमप्यस्यं कामबीजं ॥ तथा च गो
तमीये ॥ पद्मपत्रपलाशे तु चतुरश्रं खल्लक्षणं ॥ चक्रद्वारं समायुक्तं कामगतिं कर्त्तिकं ॥ अथ पूजा
प्रयोगः ॥ प्रातः कृत्यादिवै स्रवोक्तपीठमन्त्रं तं पीठं वा सविधाय अष्टादिन्या संकुर्यात् ॥ तद्यथा ॥
शिरसि नारदः अथ येनमः ॥ सुविदेवी गायत्री हं रसेनमः ॥ हृदि श्रीकृष्णाय देवतायै नमः ॥ ततः करं

तेसा
९४

गन्धसौ। क्लृप्तं च गुणभ्यां नमः। क्लीतर्जनीभ्यां स्वाहा। क्लृप्तमध्यामाभ्यां वषट्। क्लीं अनामिकाभ्यां हुं। क्लीं
कनिष्ठाभ्यां वौषट्। क्लृप्तं करतलपट्टाभ्यां फट्। तथा च। कलावट्। दीर्घकैरेणैमथासुं चिंतयेदुरिं। द
तिवचनात्। एवं हृदयादिषु पूर्ववत्। सुज्ञं प्रदर्शय। ध्यानं कुर्यात्। ओं अथाद्याकोशनीलांबुजं रंवि
रुणं योजने त्रं। बुजं स्थोवालो जं घाकटीरस्थलकलितरणत्किं किणीकोमुकुंदः। दोभ्यं ह्येयंग
वीनं दधदतिविमलं पायसं विश्वबंधो गोगोपी गोपवीतो रुणनखविलसकंठभूषचिरेनः। ए
वं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्थापनं कुर्यात्। ततो वै सवोक्तपीठमन्त्रं तं पीठं पूजां पुनर्ध्यात्वा॥
एवं ध्यात्वा मानसैः। आवाहनं दिपंच पुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधाया वरणपूजामारभेत्। अग्रादिको
णयत्तष्टयेषु मध्ये दित्तु च। क्लृप्तं हृदयाय नमः। इत्यादिना संपूज्य। इंद्रादीन् ब्रह्मादींश्च पूजयेत्। ततो धू
पादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत्। एतेषां पुरश्चरणं लक्ष्मजपः। तथा च। ध्यात्वा नैव मे व मे तेष्वां लक्ष्मं
प्याम्यं ततः। सर्पिर्मितो निलैः पतैः पायसैर्युतं कुनेते। कामये रंतः छलपदं मंत्रोयं सयः फले

राम
९४

प्रदः। अथ पूजाप्रयोगः। शतः कृत्वा दिवै सवोक्तपीठमनुं तं विधाय पूर्ववदृष्ट्या दिव्या सकरंगन्धसौकु
ता ध्यायेत्। यथा। श्रीमत्कल्पद्रुमलोहकमललसत्कर्णिकासंस्थितो यत्तच्छाया लंघिपद्मोदरे
विसर्दसंख्यातरत्नाभिषक्तः। हेमाभः सुप्रभाभिस्त्रिभुवनसाविलंभासयन्वास्तु देवपायादः पाय
साद्येन वरुनव वरुतवनीतामृताशीवशीसः। एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्थापनं विधा
य वै सवोक्तपीठमन्त्रं तं पीठं संपूज्य पुनर्ध्यात्वा आवाहनं दिपंच पुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधाया वर
णपूजामारभेत्। पूर्ववदग्रादिकोणेषु मध्ये दित्तु च। क्लृप्तं हृदयाय नमः। इत्यादिना पूजयेत्।
परेषु पूर्वाद्यष्टनिधीं संपूज्य इंद्रादीन् ब्रह्मादींश्च पूजयेत्। ततो धूपादिविसर्जनांतं कर्म समापये
त्। अथ पुरश्चरणं चतुर्लक्षजपः। तथा च। ध्यात्वा नैव प्रतपेत्सं चतुर्लक्षं प्रजपेत्ततः। त्रिमधुक्कैर्विल्ल
फलैश्च त्वरिंशत्तद्वत्कं। अथ मंत्रस्य कामबीजस्य लकारयोरंतरे फष्टे त्रदामं त्रदामणिः पूर्व
वत्सुष्मादिव्यासं कृत्वा सकरंगन्धसौकुता ध्यायेत्। तथा च। क्लृप्तं च गुणभ्यां नमः। इत्यादि अथ पूजादिकं

तंसा
८५

सर्वप्रवचत् । ध्यानेतुविशेषः ॥ आरक्तोद्यानकल्पद्रुमतलविलसत्तुर्लदेलाधिरुहं गोपीभां प्रोत्तमानं वि
कसितनयवंधुक ॥ भासं बालं लोलालकांतं केदितटविलसत्तुर्लदेलाधिरुहं गोपीभां प्रोत्तमानं वि
लसितगलाकल्पदीपं मुकुटं ॥ ध्यानेवंप्रवचरीत्यै नंजसारक्तोत्तलैर्नवैः । मधुत्रययुतैर्दुर्लभाभ्यर्चयेत्पूज
वह्निं प्रणवोहद्रुगवते वासुदेवाय कीर्तिते ॥ प्रधानं वै सवेतं त्रेमं त्रयोयंकल्पपादपः ॥ अस्पृष्टा प्रात
रुत्पादि पीठमन्त्रं तं विन्यस्य पीठन्यासं क्रुष्यादिन्यासं कुर्यात् ॥ शिरसि प्रजापतये अर्चयेत्तमः ॥ मुखे
गायत्रीकुंदसेनमः ॥ हृदि वासुदेवाय देवतायै नमः ॥ ततः कंगंग्यासौ ॥ ओं अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ नमः
तर्जनीभ्यां स्वाहा ॥ भगवते मध्यामाभ्यां वौषट् ॥ वासुदेवाय अनामिकाभ्यां हुं ॥ समस्तेन कनिष्ठाभ्यां प
ट् ॥ एवं हृदयादिषु ॥ ततो मंत्रन्यासः ॥ मूर्ध्नि फाले हृदये गले दोहदयान्विते ऊसौ नाभौ ध्रुवेना
बुद्धयोपाददये तथा ॥ द्वादशक्षरणिन्यसेत् ॥ ततो मूर्तिपंजरं न्यसेत् ॥ किरीटमंत्रेण व्यापकं कृत्वा ध्या
येत् ॥ विष्णुं शरदचंद्रकोटिसेतुं शंखं चक्रं गंगामंभोजं दधत्तं सितान्निलयं कांत्वा जगन्मोहनं ॥

राम
८५

आवहंगदहा रुकुंदलसहामौलि सुकुंतलकणं श्रीवत्सांकमुदारकौस्तुभधरं वंदे सुवीर्यैः सुतं ॥ एवं ध्यात्वा मातुसै
संप्रत्य शंखं व्यापनं कुर्यात् ॥ ततो वै सवेत्तु पीठं पूजं विधाय पुनर्ध्यात्वा ब्राह्मणादिपंचपुण्यांस्तलिदानपर्य
तं विधाय अवरणं प्रज्जामां भेत् ॥ यथा ॥ अग्निनिवृत्तिवासी पावनकोणेषु रिचुच हृदयादिनापंचागानिष्ट
येत् ॥ ततः पूर्वदिक्षेष्टु वासुदेवादीन् ॥ अग्रादिकोणेषु ॥ शरीन् ॥ तदहो ॥ दंडादीन् च त्रींश्च प्रजयेत्
भूषादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् ॥ अस्य पुरुषरं द्वादशालक्षजपः ॥ तथा च ॥ वर्णलक्षं प्रोक्तं तं
सितो विजितेन्द्रियः ॥ न स हं संप्रकृतं याति लैराय परिहृते ॥ मायादयं मादयं लक्ष्मी वासुदेवाय नमः
प्रणवकारि ॥ अवं मे ॥ अस्य पूजादिकं वासुदेवमंत्रवत् ॥ कंगंग्यासौ ॥ ओं ह्रीं ह्रीं श्रीं ह्रीं भां नमः ॥ ओं
श्रीं श्रीं तर्जनीभ्यां स्वाहा ॥ लक्ष्मी मध्यामाभ्यां वौषट् ॥ वासुदेवाय अनामिकाभ्यां हुं ॥ ओं नमः कनिष्ठाभ्यां
फट् ॥ एवं हृदयादिषु ॥ ध्यानेतु ॥ विष्णुचंद्रनिभं वेष्टुं कमलजावैकुण्ठयोरेकतां प्राप्नोति हवशेन रत्नवि
लसिद्भाभोलं रुतं ॥ विद्यापंकज र्पणानाणि मयंकं भंसते तंगद्यं शंखं चक्रं मसृनि विधुदसितां दिश्यात्

तेसा
१५६

श्रियं कः सदा ॥ अथ पुरश्चरणं चतुर्दशलक्षजपः ॥ तथा च ॥ यत्नं लक्ष्मं जपे नमं जंतु सहस्रं सरोरुहैः ॥ होमं कुर्याद्वि
कसितैर्मधुरत्रयसंयुतैः ॥ वर्णं लक्ष्मं वर्णमंत्रे वर्णसंख्यात्तु रलक्षं ॥ अथ दधिवामनमंत्रः ॥ ओं नमो विल्वे
स्वरपतये महाबलाय ठदयं ॥ तारो हृदि सवेष्टया तर्जं तस्वरपतिर्भवेत् ॥ महाबलाय ठदयं मन्त्रं पृष्ट्वा
प्रातः ॥ अथ पूजा प्रातः कृत्यादि ॥ सोममंडलाय नमः इत्यंतं विन्यस्य अष्टादिन्यासं कुर्यात् ॥ शिर
सि श्रवणे नमः ॥ मुखे विराट्कंदसे नमः ॥ हृदि वामनदेवतायै नमः ॥ तथा च निबंधे ॥ चंडीतके
स्थिते पीठे प्रायुक्तेन समर्चयेत् ॥ ततः करंगत्यासौ ॥ ओं अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ ओं तमः तर्जनीभ्यां स्वाहा
विह्वले मध्यमाभ्यां वषट् ॥ स्वरपतये अनामिकाभ्यां हुं ॥ महाबलाय कनिष्ठकाभ्यां वौषट् स्वाहा
करतलपृष्ठाभ्यां फट् ॥ एवं हृदयादिषु ॥ ततो मंत्रत्यासः ॥ शिरसि भाले चक्षुषोः कर्णयोः ॥ ओ
ष्ठेताल्लोको कंठे ॥ वाह्ये हृदये ॥ उदरे नाभौ ॥ पृथ्वी ॥ करुदये ॥ जातुदये ॥ जंघादये ॥ पादद्वये ॥ मंत्रव
र्णाग्रसेत् ॥ जंघादयादौ हृदयं देवं वर्णं ॥ ततो मूर्तिपंजरदिकं विधाय ध्यानं कुर्यात् ॥ यथा ॥ मुक्तागौ

राम
१५६

रं नवमणिलसद्वर्णं चंद्रसंस्थं भंगाकारैरलकानिकारैः शोभिवजारभिंदं ॥ हस्ताभ्यां कनककलशं
पुरतोयाभिपूजयेत् ॥ अर्चयेत् ॥ कनकचक्रं धारयंतं भजामः ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखं च
पुनः कुर्यात् ॥ ततः चंद्रमंडलांतं पीठं संपूज्य पुनर्धात्वा वाहनादिपंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं
विधाय वरणपूजां कारयेत् ॥ अग्रादिकोणेषु मध्ये दिक्षु च ॥ ओं हृदयाय नमः इत्यादिनाष्टजये
त् ॥ ततो दिग्दलेषु वासुदीयादीनां शक्तिसहितान् ध्यात्वा दीनान् ॥ तद्वेदादयः केशवादीनां संपूज्य ॥ हुं
डादीनां ऐरावतगजादीनां पूजयेत् ॥ ऐरावतदिग्गात्राय नमः ॥ इत्यादिक्रमेण पूजयेत् ॥ ततो ध
णदिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् ॥ अथ पुरश्चरणं लक्षत्रयजपः ॥ तथा च ॥ यत्नं लक्ष्मं जपे नमं जंतु सह
संशोचतक्रतं ॥ पायसान्नं प्रजुहुयात् ॥ दध्नं च यथाविधि ॥ अथ हृदयगीवमंत्रः ॥ उद्दिश्य दमाभा
भाष्यप्रणवेद्गीयं हृतः ॥ सर्ववागीश्वरेत्यंते प्रवदेद्दीप्यरेत्यनु ॥ सर्ववेदमया चिंत्यपदांते सर्वमुच्च
येत् ॥ बोधयदितयांतोयं मंत्रतारादिरीरितः ॥ अथ पूजाप्रयोगः ॥ प्रातः कृत्यादिपीठमन्वंतं विधा

अथ शिवाय नमः ॥ शिवसिद्धिदाणे नमः ॥ सुखे अनुष्ठुं दसे स्वाहा ॥ हृदि हयग्रीवाय देवता
 येनमः ॥ ततः करंगम्यासो अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ उद्गिरत्युणवो ह्रीं ततर्जनीभ्यां स्वाहा ॥ सर्ववागीश्वर
 मध्यामाभ्यां वौषट् ॥ सर्ववैदमया चित्तमनामिकाभ्यां हुं ॥ सर्वबोधय बोधय कनिष्ठाभ्यां फट् ॥ एवं
 हृदयादिषु ततो ध्याने ॥ शरच्छां कप्रभमश्वत्थं मुक्तामयैश्वर्यैः प्रदीपैः ॥ रथांगशोखोर्चित
 बौद्धयुग्मं जानुद्वयं न्यस्तकरं भ्रामः ॥ एवं मानसैः संपूज्य शोखस्थापनं कुर्यात् ॥ वैष्णवोक्तपीठपूजां
 विधाय ह ॥ सित्पाननमूर्तिसंकल्प्य नधीनावाहनादिपंचपुष्पाज्जलिरानपर्यंतं विधाया
 वरणपूजामारभेत ॥ निर्वंधवीजेन मूर्तिसंकल्प्य बीजमुद्रियते यथा ॥ वियद्गुस्यमर्धेण विंडमदी
 जमीरितं ॥ यथा केसरेषु चण्डिकाकोणे सुदिष्टं ॥ ओं हृदयाय नमः इत्यादि ॥ पंचांगनिपूजयेत् ॥ ततो
 दिग्दलेषु चतुर्वेदान् ॥ अम्बुजसामाश्रयं च विदिग्दलेषु ॥ मूर्तिन्यायमीमांसा सर्वशास्त्राणि तथ
 च ॥ धूपादिविसर्जनांतं ॥ अस्य पुरश्चरणं त्रयस्त्रिंशत्तत्तजपः ॥ तथा च ॥ वर्णलतेजये नमः ॥ ओं ह्रस्वः

राम
२३

मेषप्रकृतैः॥ दशगणैश्चैकैवेवहैः जहयानंउसिद्धये॥ अथएकान्तः हकारसकारषट्स्वरवि॥ तत्कः॥ वियद्गु
स्यमर्धीशविंदमदीजमीरितं॥ एकात्तरोमहामंउच्चतुर्वर्गफलपदः॥ चतुर्दशस्वरैर्युक्तकल्पांतरे॥ अ
स्यब्रह्माश्रयिः॥ त्रिष्टुभुंरुः॥ त्वंश्रीवरपीविल्लर्देवता॥ हकारोबीजं॥ उकारःशक्तिः॥ हसं॥ हसी॥ हसं॥ ह
सं॥ हसी॥ हसः॥ इतिषडंगकल्पनाध्यानं॥ धवलनलिननिष्ठंहीरगौरंकरागैर्जपवलयसरेजेपुस्तका
भीष्टदाने॥ ह्यतममलयत्नाकल्पनाभिरामंनुरमवदनविल्लंनौमिविद्याप्रतिफलं॥ मन्त्रं॥ शर
रुपांकप्रथमस्वरकुंमुक्तामयैराभरणैःप्रदीप्तं॥ रथांगशंखो॥ विद्याव्याख्यासुदान्यकरंनमामि
एवंध्यात्वामानसैःसंप्रज्जशंखस्थापनंरुत्वाभीष्टपूजांरुत्वा॥ पुनर्ध्यात्वावाहनादिपंचप्रव्याञ्जलि
दानपर्यंतंविधायावरणपूजामारभेत्॥ तत्रांगैःप्रथमस्वरणंप्रज्ञा॥ हयमेधा॥ हयस्मृति॥ हयविद्या॥
हयलक्ष्मी॥ हयवागीशी॥ हयविद्याविणाल॥ हयनारविमर्द॥ हयैरष्टभिर्दितीयं॥ लक्ष्मी॥ सरस्व
ती॥ रतिः॥ प्रीतिः॥ कीर्तिः॥ तृष्टिः॥ प्रष्टुभिस्तृतीयं॥ ऊसुरादिभिर्गजैश्चतुर्थं॥ तंदादिभिःपंचमं॥ ततो

नेसा

९८

अथदिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् । अथ पुरश्चरणं चतुर्लक्षतपः । तथा च । वेदलक्षं जपेनं श्रीदशांशं जुहुया
जतः ॥ अग्नेन दशांशं होमः ॥ हयग्रीव एकाक्षरादिवत्तुं शिरो शोभेन मोतः । तथा च कल्पे हयशि
रः पदेऽंते हृदयं वसुधरेते । सुवीक्षादिर्महामंत्रश्चतुर्वर्गफलप्रदः । अथ ब्रह्माग्रपिः । अथ पुष्टुष्टुदः ह
यग्रीवः पी । विल्लदेवता । अन्यत्सर्वमेकाक्षरवत् । उद्गिरात्पण्वेक्षीय सर्ववागीश्वरेश्वरः । सर्ववेदम
याविंत्पु सर्वबोधय बोधय स्वाहांतो मधुराणांतो वीजप्रणवसंपुटः । मंत्रोत्तरं । विष्णुजीर्णस्वरूपाय
चिन्मयानंदरूपिणे । नमः । नमो हयग्रीवविद्याराजाय चित्तवे स्वाहा । अयं मंत्रो हंसादिः सोहं मत्तिकः ॥
तथा च स्वाहांतो मधुराणांतो हंसेन संपुरीकृतः । एतयोर्मंत्रयोः पूर्वांशं पुष्टुष्टु हयग्रीवमंत्रवत्सर्वज्ञातव्यं
अथ नृसिंहमंत्रः । उग्रवीरं महाबलं ज्वलंतं सर्वतोमुखं । नृसिंहं भीषणं भद्रं मृत्युमृत्युं नमो मयि हं । त
था च । उग्रवीरं वदेत्पूर्वं महाबलं ज्वलंतं पदमाभाष्य सर्वतोमुखमीरयेत् । नृसिंहं भीषणं
भद्रं मृत्युमृत्युं वदेत्ततः । मुखे अथ पुष्टुष्टुदंसेनमः । हृदि नृसिंहाय देवतायै नमः । ततः करंगन्पासो चतु

राम

९८

५

भिः । हृदयं कार्त्तः शिरसा वदिरचरे । शिखाभिः समुद्दिष्टवद्विः कवचमीरितं । तावद्विर्नेयनं प्रोक्तं मखं स्या
करणाक्षरैः । शिखेन लाटनेत्रे पुष्टुष्टुवाहं गसंधिषु । सावेष्टुष्टुवाहं हृदये कलेषाम् वद्विष्टुष्टुनः ॥ अपरंगे
च ककुदित्यासवर्णन्याक्रमं । अंमालिकादिसमप्रभं मिज नक्षत्रं सारसं गणं । ज्वलन्तकराज्जतां वि
नयनं रत्नोलसद्गुणं । बाहूभ्यां धृतशंखचक्रमनिर्झरं पूगयकोटसज्जस्य निहमुद्रगकेशतिवयं वं
हृत्सिंहं विभुं । एवं आत्मानसैः संपुष्टुष्टुवाहं स्वयं नैविधाय वैश्वोक्तपीठन्यासं कृत्वा पुनर्भावा
हनादिष्वंशेषु व्याजलिहानपर्वतं तावदावरणपूसाभारभेत् । तद्यथा । केसरे प्रः प्रादिको तोषु संधे हि
सुचः । अंगानि पुजयेत् । उग्रवीरं हृदयं नमः ॥ महाबलं शिरसे स्वाहा । ज्वलंतं सर्वतोमुखं शिखा
येवौषट् । नृसिंहं भीषणं कवचाय नमः । भद्रं मृत्युमृत्युं नेत्रत्रयाय वौषट् । नमः । अहमस्वायफट् । ततः पूर्वदि
हृत्पुष्टुष्टुं शंकरं शेषं ब्रह्माणं च प्रष्टुजयेत् । विदिरदंसेष्टुष्टुं विष्टुष्टुं च प्रणवेदिनमो नमः ।
जयेत् । तद्विः । इन्द्रादीन् त्रींश्च पुजयेत् । ततो धूपदिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् । अथ पुरश्चरणं द

तंसा
२५

शिवस्तुतजपः। तथा च। वर्णलसंज्ञेनं तत्तत्संज्ञातुतैः। पायसात्रैश्चतुर्दश्यादिविधमिति तेन ले। पाशशक्ति
शुचात्रोर्वर्मफट्। तथा च निबंधे। पाशः शंभोर्नवहरीशोर्वर्मफट्। मनःषडक्षरो नरहरेः सर्वकामफलप्रदः
अस्य पूजा प्रातः कृत्यादिवैल्लोक्तपीठमनेतं विनम्य अष्टादिन्यासं कुर्यात्। शिरसि ब्रह्मणे अथ येनमः मुखे
पंक्तिं देवेनमः हृदि सिंहाय देवतायेनमः। ततः करंगत्यासा। आं अंगुष्ठाभ्यां नमः। ह्रीं तर्जनीभ्यां स्वाहा
संमध्याभ्यां वषट्। क्रौंचनामिकाभ्यां हूं। हं कनिष्ठाभ्यां वौषट्। फट् करनलपृष्ठाभ्यां फट्। एवं हृदया
दिषु। ततो ध्यानं। कोपादालोलजिह्वं विहृते निजमुखं सोमसूयोभिनेत्रं पादादनाभिरक्तप्रभमुपरिमितं
भिरदैत्यैर्दगात्रं। शंखचक्रं सपाशं कुरुकुलिशमगददण्डाणां तु दहंतं भीमं तीक्ष्णग्रं धूमणिसयविधिविधाकल्प
मीडे नृसिंहं। एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रत्य शंखस्थायनं कृत्वा वैल्लोक्तपीठपूजां विधाय पुनः ध्यात्वा वाहना
दिपंच पुष्पांस्तुतिदानपर्यंतं विधाय वरणपूजामाहमेतत्ततः कोसरेषु अष्टादिकोणे मध्ये दिक्षु च। आं
हृदयाय नमस्तथा दिग्दंडां निपूजयेत्। ततः पत्रेषु पूर्वदिशं खचक्रपाशं कुरुपावजुगदाखड्गखेटकं अष्टज

राम
२५

येत्। तथा च निबंधे। अंगदं तत्तद्विश्चक्रं शंखपाशं कुरुपावजुगदाखड्गखेटकं च अष्टजयेत्। ततः रिंडादी
नवराशेषपूजयेत्। ततो ध्यादिवि सर्तनांतं कर्म समापयेत्। अस्य पुरश्चरणं वट्सत्तजपः। तथा च। अत्र लसंज्ञ
पेनं तं हतेन जह्योततः। तत्सहस्रप्रसिद्धे प्रोतोषयेदस्त्रनायकं। तत्कारो वद्विमाहूहश्चतुर्दशस्त्रैर्हतेन। वि
दुमानेकाक्षरो मंत्रः। तथा च। तत्कारो वद्विमाहूहो मनुसर समन्विता। विंदमात्रे लसन्मूर्धा वीजेन नरहरे मते
यकाक्षरो मनुः प्रोक्तः सर्वकामफलप्रदः। अस्य पूजादिकं सर्वं मंत्रराजवत्। अष्टिः अष्टिः। गायत्री छंदः। तत्कारो
वीजे। ओकारः पंक्तिः। षट्दीर्घशुक्तमंत्रेणांगकल्पना जयदयं श्रीनृसिंहः। तथा च। जयदयं समुच्चार्य श्रीपूर्वो
नृसिंहं तद्यपि। अष्टाक्षरो मनुः प्रोक्ता भजतां कामदायकः। अस्य ब्रह्मा अष्टिः। गायत्री छंदः। श्रीनृसिंहो देवता
श्रीवीजेनांगकल्पना ध्यानार्चनादिकं मंत्रराजवत्। अस्य पुरश्चरणमष्टलसत्तजपः। वासुदेवं जपेनं तं मित्या
दिवचनं। अथ हरिहरमंत्रः। मंत्रदेवप्रकाशिकायां। ततो मया प्रसादं शंकरनारायणाय नमः। प्रसादं मा
यात्तदः। अस्य पूजा प्रातः कृत्यादिवैल्लोक्तं वैल्लोक्तं यापीठं विधाय अष्टादिन्यासं कुर्यात्। शिरसि नाराय

तंसा
१००

गायत्र्युषयेनमः। मुखेऽनुष्टुप्कुंदसेनमः। हृदिः हिरण्यदेवतायेनमः। गुह्योवीजायेनमः। पादयोः। ह्रींशक्तयेन
मः। ततः करंगन्यासौ। हांश्चगुह्याभ्यांनमः। इत्यादि। षट्दीर्घेन एवं हृदयादिषु। ततो ध्यानं। मूलचक्रं पांचम
न्यमभीतं दधत्तं करैः। सुसभृषाच्छनीलार्धदेहं हरिहरं भजे। एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रज्ज्वालयन् स्थानं कुर्यात्
वैष्णवोक्तं शैवोक्तं पीठपूजाविधाय वरणपूजा मारुते। केसरेषु अग्रादिकोले मध्ये दिक्षु च। हां हृदयाय नमः
इत्यादिना ततः पञ्चपुष्पादि। ओं लक्ष्म्ये नमः। एवं नारायणाय धरायै नमः। अम्बिकायै नमः। इम्बिकायै नमः
मः। गंगायै नमः। गंगाधरायै नमः। तद्दहिः। इंडादीन् वज्रादीन् संप्रज्जयेत्। ततो धूपादिविसर्जनान्तं कर्म समा
पयेत्। अथ पुरश्चरणं लक्ष्म्यः। श्रुतपायसेनायुतहोमः। तथा च लक्ष्मेवांते पेन्मंत्रं तद्दशांशं श्रुतप्र
तेः। पायसैर्हृदयं न कुर्यात्संभूते हव्यवाहने। अथ वराहमंशः। ततो नमो भगवते वराहदण्डाय भूर्भुवस्त्वप
नये भूपति त्वमे देहि रायय स्वाहा। अयं मंत्रस्त्वयि शिवाक्षरः। अथ पूजापातः। रुक्मादि वैष्णवोक्तं पीठमं
तं विन्यस्य अग्रादिना संकुर्यात्। शिरसि भार्गवाय नमः। मुखेऽनुष्टुप्कुंदसेनेनमः। हृदि आदिव

DR. BHARU DAUJI
शिवरात्रि

राम
१००

५३

येऽप्यंशुक्तं तं उं त्रिनेत्रं तं शुकाखं हृदि भावयामि। तं कं विष्णुलं स्फटिकाक्षमालं कमंडुलं विभ्रतमिंद्रं
एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रज्ज्वालयन् स्थानं कुर्यात्। ततः शैवोक्तं पीठपूजाविधाय उमिनिबीजेन मूर्ति
संकल्प्य पुनर्ध्यात्वा वाहनादि पंचपुष्पांजलिदानं पर्यंतं विधाय वरणपूजा मारुते। अंगैः प्रथममा
वरणं। इंडादिभिर्दितीयं। वज्रादिभिस्तृतीयं। ततो धूपादिविसर्जनान्तं कर्म समापयेत्। अथ पुर
श्चरणं विलक्ष्म्यः। तथा च। यणे लक्ष्म्यं तं पेन्मंत्रं हीमं कुर्याद्दशांशतः। मधुरत्रयसंयुक्तैः संशुद्धैः स्नि
लतंडुलैः। इति शिवमंत्रपरिच्छेदः। अथ क्षेत्रपालमंत्रः। मंत्रदेवप्रकाशिकायां। सर्वसौमिति।
विधाय धर्मादिकल्पितपीठं विन्यस्य अग्रादिकुर्यात्। अथ ब्रह्माग्निः। गायत्री ऋद्धः क्षेत्रपालो
देवता। ओम् नमो बीजे। आयेति शक्तिः। बीजेनैवांगन्यासः। ततो ध्यानं। ध्यानचंद्रजराधरं त्रिनयनं
नीलाक्षितुल्यप्रभं देहं इडाक्षगदावापालमरुणसखसंगंधिज्वलं। चंगमेखलचेर्चरमनिमिलकं
कारभीमं विभुं वंदे संहितं। ऊं उल्लंघं प्रीतिं क्षेत्रपालं सदा। एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रज्ज्वालयन्

ॐ
नेसा
१०१

कुर्यात् ततो धर्मादिकल्पितपीठपूजां कृत्वा पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधा-
वरणपूजामारभेत् अंगैः प्रथमावरणं अनलात्ताम्रिकेशकरालचंद्राभवमहाकोपपिशिता-
शन पिंगलाक्षोर्ध्वकेशैरष्टभिर्द्वितीयं दंडादिभिस्तृतीयं वज्रादिभिश्चतुर्थं अस्य पुरश्चरणं ल-
सृजयः तथा च शारदायां लक्ष्मिकंजये नमः संजुह्यात्तद्वशांशतः चारुणाद्युतसिक्तेन ततः सै-
श्वर्ययेत् मंत्रदेवप्रकाशिकायां तु प्रणवरहितो मंत्रः तस्य पुरश्चरणं अयुतसंख्यातयः ततो
वल्लिविधिः स गौकृत्वा गृहंगेन तत्र देवं सपरिवारं संपूज्य देवस्य देवस्य करस्य कपालो वलिमं-
त्रेण परिवारं वलिं दत्त्वा परिवारगणेभ्यः स्तुताभिर्वलिं दद्यात् वलिमंत्रस्तु पद्ये हि विडुषि मुदे मु-
रुमंजय मंजय नर्तय नर्तय विघ्नपद विघ्नपद महाभैरव तत्र पालय लिं गृह्ण गृह्ण स्वाहा यद्वा एहि
एहि अमुक ॥ २ ॥ मंज ॥ २ ॥ हर ॥ २ ॥ विघ्ननाशय ॥ २ ॥ महाबलिसेध पालय गृह्ण स्वाहा वलिमपि
सापदं होष्टुहं विघ्नं देवकं देवकं कुर्यात् वलितु वलिदानेन समुष्टः सैव पातवलिं गृह्ण स्वाहा ॥ २

राम
१०१

वल्लिदानेन संतुष्टः सैव पालः प्रयच्छति । कांतिमेधां वलारोग्यं तेजः पुष्टिं यशः प्रियः । चंद्रदेवप्रका-
शिकायां तु प्रणवरहितो मंत्रः तस्य पुरश्चरणं अयुतसंख्यातयः स गौकृत्वा गृहंगेन तस्य डिलं कृत्वा तत्र देवं
सपरिवारं सपरिवारं संपूज्य देवस्य करस्य कपालो वलिमंत्रेण परिवारं वलिं दत्त्वा परिवारगणेभ्यः स्तुताभि-
भिः वलिं दद्यात् एवमन्तेनात्र पिंडवलि विधिः सर्वग्रहनिवारको विज्ञेयः श्रीकारश्च भवति ।
अथापडपुरणवटुकभैरवमंत्रः निवेद्ये । उदरे दंडकं देवतापडपुरणं तथा । कुरुदयं पुनर्देवं तं
कंतं समुदरेत् । एकविंशत्यक्षसत्मा रक्तिरुद्रो महामुहुः । अस्य पूजाप्राप्तः कृत्वादिप्रणयामां तं
विधास्य पीठन्यासं कुर्यात् तद्यथा धर्मादि अनेष्वर्थानां विन्यस्य अस्यादिन्यासं कुर्यात् तद्यथा ।
शिरसि हृदा कंठे मध्येनमः मुखे गायत्रीं चूं रसेनमः । हृदि विटुकभैरवाय देवतायै । ततो मूर्ति-
न्यासः । यथा देवैर्देवताय नमः अष्टष्टयोः । हं वेत्तु गुरुवाय नमः तर्जनीयोः । हुं बुं अघोराय न-
मः मध्यमयोः । ह्रिं विं गोमदेवाय नमः अनामिकयोः । हुं वं स्योताताय नमः कनिष्ठयोः पुनस्त

तेसा
१०२

दंशुलीभिः। शूरोवदनहृदुस्यपादेषु तत्रहीजादिकांस्तत्रतन्मृतीकविन्यसेत्। तथा ऊर्ध्वप्राग्दक्षि
णोरीचपश्चिमेषु मुखे पुनानिन्यसेत्। तथा च निबन्धे। अंगुलीदेहवक्त्रेषु मृतीर्न्यसेद्यथा प्रसू। स
यादिपंचदहस्याद्यशक्तिबीजपुरस्मरे। यकारपंचदहस्याद्यमीशानादिषु योजयेत्। ततः करंग
न्यासः। तद्यथा। ओं हं वां अंगुष्ठाभ्यां नमः इत्यादि। ओं हं वां हृदयोदनमस्त्यादि। षट्शीर्षेषु
कवीजद्वयेन कुर्यात्। तथा च निबन्धे। षट्शीर्षेषु कया शक्त्या वेकारेण वज्रदेता। अंगानि जाति
युक्ता निप्रणयारी निरालयेत्। ततो ध्यानं। नृसं ध्यानं। विधा प्रोक्तं सात्त्विकादिप्रभेदतः। ओं
वंदेवालं स्फटिकसहस्रं कुंडलोद्गमिव कुंडलिया कल्पेन वमलिमयैः किंकिणी वृष्टराद्यैः। ही
माकोरं विषदय सनं सुप्रसन्नं त्रिनेत्रं हस्ताग्राभ्यां वदुकमनिशं मूलदं दौर्ध्यानं॥ एतसं यथा
ओं उद्यद्वास्करसन्निभं त्रिनयनं रक्तांगं रागस्रजं स्मेरसं वरदं कपालमभयं मूलं रंध्रानं करैः नी
लश्रीवसुदारपृथ्वीपद्मांशीतां शुद्धोष्णैर्नयैः धृक्कारुणवाससंभयहरंदेवं सदाभावेयेत्॥ ताम

राम
१३
१०२

हा त्र्यंबदेवतायै नमः॥ तत्र कंठं कन्यासौ। एकदंष्ट्राय अंगुष्ठाभ्यां नमः। योमेकाय तर्जनीभ्यां स्वाहा॥ ते
जोधिपतये मध्यामाभ्यां वषट्। विश्वरूपायानामिकाभ्यां हं। महादंष्ट्राय कनिष्ठाभ्यां क्राटा। एवं हृद
यादिषु। ततो ध्यानं। आपादं जानुदेशादुरकनकनिभं नाभिदेशादधरात् मृक्ताभ्यां ठं देवात् करुण
रविनिभं मस्तकान् नीलमालं। वंदे हस्तैर्दधानं रथचरणद्वयं खट्वैर्द्वौ गदाख्यं शक्तिं दानाभये च क्षितिधर
णलसदं दृमांत्यं वरदं॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रज्यं संध्यापनादिपंचपुण्याज्जलिसनं विधायो वर
णप्रतापमभेत॥ केसरैश्च पूर्वदिक्षु। एकदंष्ट्राय नमः॥ यो मोल्काय शिरसे स्वाहा॥ ते जोधिपतये शि
खायै विषट्। विश्वरूपाय कवचाय हं। अग्निनिवृत्तिवादीणानकोणेषु महदंष्ट्राय अस्त्राय क्राटा। त
द्वहिः पंचेषु। अंचत्राय नमः॥ शंखाय। खड्गाय। गदायै। सक्तये। वराय। अभयाय। तद्वहिः। दंडादी
नज्जदंष्ट्रा। ततो ध्यादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत्। अस्य पुरश्चरणं लज्जपः। तथा च। लज्जमेकं ज
पेन संतं मधुरातैः संयुक्तैः। जहया जहं गणेन पीठे विष्णोः प्रपूजयेत्। विशेषस्तु प्रपंचसारे।

तंसा

१०३

नतोपूर्ववक्तुर्मसमापयेत् ॥ अस्पृष्टरश्मिरणलक्ष्मणः ॥ तथाच ॥ लक्ष्मेकं जपेन्मंत्रं मधुराक्षैः सरोरुहैः
जुहुयात्तद्वर्णं शोणपीठे विस्मं प्रपूजयेत् ॥ विस्मं मंत्रराशौ न जपः ॥ तथाच ॥ न जपेद्देव्यं वंशौ शक्तिमे
त्रेण दुष्यति ॥ प्रपंचसारे ॥

उद्दिश्यं कृतवती गिरिराज ॥ स्थापयत्पादपंकजस्तो विवधानमस्ति ॥ आया
वर्गं भुजगराजविभूषितांगं तं चंद्रेन्दुमन्त्रुलं मनसा स्मरामि ॥ अथ वेत्तुमहे शस्यमंत्रान् सर्वसमृद्धिदानम् ॥
ये पूर्वसुतयः प्राप्ताः शिवसायुज्यमंजसा ॥ अथ शिवमंत्रः ॥ सांतमौकारसंयुक्तं विंदुधृतमस्तके
प्रसादाख्यो मनुः प्रोक्तो भजतां कामदो मनुः ॥ अस्पृष्टजापतः कृत्यादिमातृकान्यासं विधाया प्राणया
मं कृत्वा श्रीकंठन्यासं मातृकस्थाने कुर्यात् ॥ तथाथा ॥ श्रीकंठप्रणोदरेभ्यां नमः ॥ श्रीअनंतविजया
भ्यां नमः ॥ इन्द्रसमस्तसन्निभ्यां नमः ॥ ईश्वरिलोलासीभ्यां नमः ॥ उग्रमरेष्वरवत्तलासीभ्यां नमः ॥

राम

१०३

५७

कं चर्चं शरीर्चं घोषाभ्यां नमः ॥ भारभूति सुदीर्घमुखीभ्यां ॥ अंतिधीं प्रणामुखीभ्यां ॥ लिंस्थानरीर्चं जिह्वाकाभां
लीहरकं जेदरीभ्यां ॥ ऐं किं हि शोभुकेषीभ्यां नमः ॥ ऐं भौतिक विरुतमुखीभ्यां ॥ ओं सद्योजातजालासुखी
भ्यां ॥ ओं चक्रग्रहेष्वरैस्का मुखीभ्यां ॥ अंकरसुखीमुखीमुखीभ्यां ॥ अः मद्रसेनविद्यामुखीभ्यां ॥ कंजो
पेक्षसर्वसिद्धिमहाकालीभ्यां नमः ॥ एवं चंद्रेण सर्वसिद्धसुरमुखीभ्यां ॥ गं पेचांतकगौरीभ्यां ॥ छं शिवोद
मत्रैलोरपविद्याभ्यां ॥ इं एकदुःखमंत्रशक्तिभ्यां ॥ ऐं रुमूर्तिशक्तिभ्यां ॥ छं एकनेत्रभूतमातृकाभ्यां ॥ जं च
राननलंबोररीभ्यां ॥ जं च तेषां शक्तिभ्यां ॥ जं चार्चनागतीभ्यां ॥ टं सेमेशखेचरीभ्यां ॥ ठं लांगलिमं
जरीभ्यां ॥ तं शरकद्वयणीभ्यां ॥ ठं चर्चनारीश्वररीक्षीभ्यां ॥ एं उमाचंतकाकोदरीभ्यां ॥ तं चाष्टादि
पूजाभ्यां ॥ चं रं डिभद्रकालीभ्यां ॥ इं चदियोगिनीभ्यां ॥ चं मवीचं विनीभ्यां ॥ नं मेघगर्जनीभ्यां नमः ॥ पं ले
हितकालिरात्रिकां ॥ फं शिखिकृष्णीभ्यां ॥ वं छगलं छयस्त्रिनीभ्यां ॥ मं द्विरंदुवज्राभ्यां ॥ मं महाकाल
जयाभ्यां ॥ यं तगात्मरागिस्तुखेष्वररीभ्यां ॥ ईं होसृगात्मनाशरेवतीभ्यां ॥ लं मां सात्मविनाकीशम

तेसा
१०४

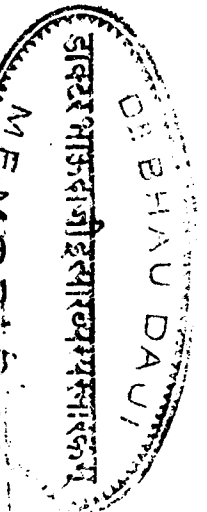
रहीभां। वंदेद्वात्मखट्वादीशवादीभां। शंभुस्यात्मभववायवीभां। वंमज्जात्मप्रेतरुक्मोविदादिनीभां
संशुक्रात्मगिरीशसहजाभांनमः॥ हंप्राणात्मकुलेलक्ष्मीभांनमः॥ संजीवात्मशिवव्यापिनीभांनमः॥
संजोधात्मकसंवर्तमायाभां। ततःसामन्यप्रवृत्तक्रमेणपीठ्यासंकृतापीठयाक्तीःन्यसेत्
यथा। वामायिनमः॥ ज्येष्ठायै॥ शैव्यै॥ काल्यै॥ कलविकारिण्यै॥ बलप्रमथिन्यै॥ सर्वभूतदमन्यै॥ यथा
हृत्पद्मस्यपूर्वादिकेसरेषुविन्यसेत्॥ मध्यो॥ ओंमनोनमः॥ तदुपरि॥ ओंभागवतेसकलगुणात्मशक्ति
युक्तायचनंताययोगपीठात्मनेनमः॥ ततःअष्टादिन्यासः॥ शिरसि। वामदेवायऋषयेनमः॥ मुखे
पंक्तिचंदसेनमः॥ हृदिसदाशिवायदेवतायैनमः॥ ततःकरंगन्यासो॥ हांअंगुष्ठाभांनमः॥ हांहृद
वयनमः॥ इत्यादिषट्दीर्घयुक्तेनहकारेणन्यसेत्॥ ततःईशानाद्याःपंचमूलीन्यसेत्॥ यथाअंगु
ष्ठयोः॥ ईशानायनायनमः॥ तर्जन्योः॥ हेतुपुरुषायनमः॥ मध्यमयोः॥ हंसद्योयनमः॥ अनामिक
योः॥ हिंवामपादेवायनमः॥ कनिष्ठयोः॥ हंसद्योयनायनमः॥ ततःहंसगुलीभिः॥ हेईशानायनमः॥

राम
१०४

हंसगुलीभिः॥ ओं ध्यायेन्नीलादिकान्तंशशिषकलधरं सुंदरं मालं महेशं दिग्विजयं पिंगकेशं रुमरुमयं हृदि
पूज्याभ्यानिनागं घटाकपालं करसरसिरुहं विभ्रतं भीमदंष्ट्रं सर्वाकल्पप्रिनेत्रं मणिमयविलस
किंकिणीनूपुरगह्वं॥ सात्त्विकंध्यानमाख्यातमपमृत्पुविनाशनं॥ आयुरारोम्यजननमपवर्गफल
प्रदं॥ एतसंध्यानमाख्यातंधर्मकामार्थसिद्धिदं॥ नामसंशुभो गार्थं कृत्वा धृतगदायुहं॥ एवं ध्या
त्वाभावसैः संप्रसन्नं बस्यापनं कुर्यात्॥ ततः पूर्ववद्व्यातावाहनादिकं कुर्यात्॥ ततःक्रममूलादिस
द्योजातमंत्रेण बाहनां मूलादियासदेवेन स्थापनं॥ मूलेन सावित्र्यं॥ अक्षोरीं सन्निरोधनं॥ तत्पु
रुषेण योनिशुश्रूषदर्शनं॥ ईशानेन वंदनमिति विशेषः॥ ततः कर्णययां दिक्षु कोकोपुईशदीप्त
जयेत्॥ प्रथमावरणं॥ ततो योमपंकजदलेषु अक्षिप्य गरीभैरयान् पूजयेत्॥ यथा॥ अक्षिप्य गरीभैरु
खंडक्रोधउन्मत्तभैरवः॥ कपालीभीषणश्चैव संहारश्चाष्टभैरवः॥ एतैरष्टभैरवैर्हिंसावरणं॥ ततः

॥ तंसा ॥
१०५

षट्कोणेषु पूर्वोदिहांवां हृदयायनमा इत्यादिषु तमंत्रैस्तृतीयमावरणं ॥ ततः तद्वह्निः पूर्वोदिडा
किनी ॥ राकिनी ॥ लाकिनी ॥ शाकिनी ॥ हाकिनी ॥ माकिनी ॥ देवीपुत्रान् ॥ अष्टदिक्षु प्रजयेत् ॥ उमा
पुत्रान् ॥ रुद्रपुत्रान् ॥ मातृपुत्रान् ॥ सिंहातो यजेत् ॥ ऊर्ध्वं ऊर्ध्वं मुनीपुत्रान् ॥ अधो धो मुनीपुत्रान् यजेत्
एवं त्रयोदशपुत्रैश्चतुर्थावरणं ॥ तद्वह्निः पश्चिमाष्टपत्रेषु लोकेषु स्मृतयेत् ॥ तद्वह्निः पूर्वप्राची
पुत्रं ॥ माहीश्वरीपुत्रं ॥ उत्तरेवैष्णवीपुत्रं ॥ अनिले कोमारीपुत्रं ॥ पश्चिमे दंडाणीपुत्रं ॥ नैऋते महालक्ष्मी
पुत्रं ॥ वायुपुत्रं ॥ अनेले वासुंदापुत्रं ॥ इति ब्राह्म्याष्टमाष्टपुत्रैः ॥ पंचमावरणं ॥ तथा च नि
वेधे ॥ ब्राह्मणीपुत्रं कंठ्ये ॥ माहीश्वरीपुत्रं मेष्ठी ॥ वैष्णवीपुत्रं सोमै कोमारीपुत्रं मानिले ॥ दंडाणी
पुत्रं कंठ्यः ॥ पश्चिमे प्रजयेत्ततः ॥ महालक्ष्मीसुतं पश्चादतो ॥ देशिसमर्चयेत् ॥ वागहोपुत्रं वायुपुत्रं
मुं प्रजमानले ॥ तद्वह्निः ॥ ईशदिक्षु हेरुकेषु प्रसंतकवेतोले वह्निं तिहंकलांतकंकालमेकपदं

॥ राम ॥
१०५

भीमत्रयमवलं हारके चरं यजेत् ॥ एतैः वष्टावरं ॥ सकलेश्वरभृगुरित्सु लोके निष्ठान् ॥ ईश
नाथिवायुस्थितान् योगिनीं स्मृतयेत् ॥ एतत्तममावरणं ॥ सकलेश्वराय भूमिष्ठाय योगिनीं शक्ति
सहिता योगिनीं शायनमः ॥ एवंक्रमः ॥ अस्य पुरश्चरणमक्षरसंख्या लक्षणः ॥ वर्णलक्षणं जपे नमः ॥
हविष्वाग्नीजितेन्द्रियः ॥ तद्वशांशं प्रब्रूह्या तिलैर्मधुरसंयुतैः ॥ जतो वलिदानपूर्वविद्यैर्दुर्गा समा
गच्छा वलिंदयात् ॥ शास्त्रं प्रपन्नं सर्पिलाजघ्णं निशर्करं ॥ गुरुमिच्छरसाष्टपैर्मधुतैः परिमि
श्रुतैः कृत्वा कवलमागच्छा देवं प्रायक्त यत्नना ॥ रक्तवन्दनपुष्पाद्यैर्निमित्तैश्च वलिहरेत् ॥ यद्वा
अनूपनां गमजं हाराजसं प्रायुदीहितं वलिदानस्य समये रिष्टणं सर्वसैन्यकं ॥ निवेद्यैव वलिते
न वदुक्तयविशिष्टरीः ॥ विदमं ये च कुनाया वलिमंत्रं तथा स्तुरीः ॥ शत्रुपक्षस्य रुधिरं पिशितं चेदि
नेदिने ॥ भूयस्व गणैः साधं सारमेयसमन्वितः ॥ वलिमंत्रं यो मया व्यातः सर्वेषां वित्तप्रदः ॥ अ
नेन वलिना हृष्टो वदुक्तः परिसैन्यकं सर्वगणैर्भो विभजे चाभिषक्तुर्दमेयसः ॥ एवं कृते वरं वलं ते

नंसा
१०६

पातेनाउसंशयः॥ मुद्रयायसादिनाभैः सेत्रपालोक्तवलि विधानं सपरिवारवदुकेष्वरसंवे
धनपूर्वकं राशौ वलिविसर्जनं सकलभीष्टप्रदं॥ अथ वदुकेष्वरमंशो यथा॥ धर्माधर्मादिभिः
कृत्तपीठेयंकजणोभिते॥ सद्गोणांतस्त्रिकोणस्य व्योमयेकजसंयुते॥ वदुकं प्रत्यये देवं मूर्तिमृ
लेन कल्पयेत्॥ इति वदुकभैरवमृजा॥ यत्पादपंकज रजो मरुदं दवं यद्योगतः परशिवः परमः
तोभूत्॥ यादृष्टिपालनलयंतरुते विशत्पासाशां भवी विजयते जगदीकमाता॥ अज्ञोभतिमिर
धुमिसंसारणवतारकं॥ आनंदवीजमवेतादतर्क्यैः पुरं सह॥ अथ वीक्ष्य महाविद्यां त्रिपुरामति
मोपितां॥ यां तात्वासिद्धसंघातं एवमधिपोजायते नरः॥ तत्र त्रिपुरायास्त्रे विद्ये वालाभैस्वी सुंदरीभे
दात्॥ अथ भैरवी मंशः॥ वियद्गुह्यताशस्योभौतिको विंदुशेखरः॥ वियत्तदादिके त्रिपुरि स्थिते वा
मासुरि दुमतः॥ आकाशभृगुवह्निस्थो मनु॥ खंडवान्॥ पंचकटात्मका विद्या त्रिपुरभैरवी
प्रथमं वाग्भवं वीजं द्वितीयं कामराजकं॥ तृतीयं शक्तिवीजाख्यं त्रिभिर्वीजैरुदाहृतं॥ अस्यायैः॥ शि

रुम
१०६

२०

रतिशिरोवदनहृदुत्प्रेषणेषु मूर्तीभ्यसेत्॥ ततः ऊर्ध्वं प्रादक्षिण्येनोत्तरपश्चिमेऽङ्गुलीभिरुत्तरीजैस्तत्र नमः
नीभ्यसेत्॥ अङ्गुली एतत्तर्वैष्णवाध्यायेत्॥ अन्यत्रनाधिकारः॥ ततः ऊर्ध्वं सर्वदक्षिणे उत्तरपश्चिमेऽङ्गुले
ईशानस्यैव कलायै नमः॥ पदातिकेऽङ्गुली प्रणवाद्यानमोऽन्त्यसेत्॥ तद्यथा॥ ईशानः सर्वविद्यानां
ओं ऐं ह्रीं क्लायै नमः॥ ईश्वरः सर्वभूतानां॥ ओं अंगदायै क्लायै नमः॥ ब्रह्माधिपतिः प्रत्यणोऽप्यति
ओं प्रत्येष्टदायै क्लायै नमः॥ ओं धिक्केमस्तु॥ ओं मधीयै क्लायै नमः॥ सदाशिवो॥ ओं अंशुमास्त्यै क
लायै नमः॥ ततः पूर्वपश्चिमदक्षिणे उत्तरेऽङ्गुलेऽङ्गुली तत्पुरुषस्य च तत्तः कलाविन्यसेत्॥ यथा तत्पुरुषाय
विद्महे॥ ओं शांत्यै क्लायै नमः॥ महादेवाय॥ ओं विद्यायै क्लायै नमः॥ तत्रोरुदः प्रतिष्ठायै नमः॥ कलायै
नमः॥ प्रचोदयात्॥ निवृत्त्यै क्लायै नमः॥ ततो हृदये॥ ग्रीवायां॥ अंशुदेव्या॥ नाभौ॥ कूर्मो॥ एष्टेवत्तमि॥ अचोर
स्याष्टकलाभ्यसेत्॥ अचोरेभ्यः॥ ओं कलायै नमः॥ ओं उमायै क्लायै नमः॥ अथ चोरेभ्यः॥ ओं मोहयै
क्लायै नमः॥ ओं त्मायै क्लायै नमः॥ चोरेभ्यः॥ ओं निज्ञायै नमः॥ निज्ञा क्लायै नमः॥ सवतः सर्व

١٥٩

राम
१०७

कुरु इत्येभ्यः॥ ओं यामदेवाय नमोऽपेष्टाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कालविकरणाय नमो बलवि
 करणाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः॥ ओं सद्योजातं प्रपद्या
 मि सद्योजाताय वै नमः॥ भवे भवेनादि भवे भूतसुमांभवे इव॥ एवं तन्मूर्ध्नि चासहृदयगुह्यपादेषु ताऋचे
 न्यसेत्ततो गन्यासां तं कुर्यात्॥ तद्यथा॥ ऐं कीलै र्वीसः सर्वज्ञा बृहदयाय नमः॥ अमृतं ते तोमालिनि
 नित्यं त्वमये ब्रह्म शिरसे स्वाहा ज्वलिता शिशिविशिखायै नाभौ बोधायै शिखायै वषट्॥ वज्रिणे वज्रह
 णाय सुतं शयकं वचाय हुं॥ ऐं कैं हां परतो लम्पसा कये च स्वाय फट्॥ एवं विन्यस्य ध्यायेत्॥ यथा
 मुक्तापीतपयोदमौक्तिवज्रपावणैर्मुखैः पंचभिस्त्र्यक्षै रंचितमीशमिंदुमुक्तमुकटं पूर्णैर्दुकोटिप्रभं॥
 मूलं दंकरुपाणं वज्रदहनाग्निगेंदं घं गं कृशान्पाशं भीतिहरं दधानमसिना कल्पोज्ज्वलां गं भजे॥
 एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्थापनं कुर्यात्॥ ततः शैवोक्तपीठपूजां विधाय पुनर्ध्यात्वा वाहनादि
 पंचपुष्पांतलिदानपर्यंतं विधाय वरणपूजां मोरमेत्॥ यथा ऐं शान्यां ईशानाय नमः॥ पूर्वतः पुरुष

तंसा
१०८

यनमः दक्षिणे अक्षोरायनमः। तत्तुयामदेवायनमः। पश्चिमे। ओं सद्योजातायनमः॥ ततः ईशान
हिकोणेषु। ओं निवृत्तयेनमः। ओं प्रतिष्ठायै नमः। ओं विद्यायै नमः। ओं शांतायै नमः। ततो ह्यपवेष्टुर्ग्य
दि। ओं अनेतायनमः। ओं सुहृत्तायनमः। शिवोत्तमायनमः। ओं एकनेत्रायनमः। ओं एकरुद्राय
नमः। ओं विमर्शयेनमः। ओं श्रीकंठायनमः। ओं श्रीकंठायनमः। ओं शिवं डिनेनमः। तदा ह्ये
उत्तरादिक्रमेण। ओं उमायै नमः। ओं चंडेश्वराय नमः। ओं नंदिने। महाकलाय। गणेशाय॥
हृषाय। भृंगिरीराय। स्कंदाय। प्रणवादिनमो तेन पूजयेत्। तदा ह्येष्ट्वोदिक्रमेण इंद्रादीन्वज्रोदी
श्वपूजयेत्। ततो धूपादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत्। अथ पुरश्चरणं पंचलक्षतयः॥ तथा च। एवं
ध्यात्वा तपे नमः पंचलक्षं मधुक्रतैः। प्रहृतैः कर्त्तव्यं गीर्त्तयेत्। इत्यातद्दृष्ट्वां शतः। भुवनीश्वरी प्रणम्य न
मः। शिवाय भुवनेश्वरी मठः॥ तथा च निबन्धे। षडक्षरः शक्तिरुदः केचित्तोष्टाक्षरपरः। अथ पूजा
शतः कृत्वा दिष्ट्वोक्त पीठन्यासांतं विधाय ऋष्यादिन्यासं कुर्यात्। तथा। शिवमिवामदेवाय

राम
१०८

५९

न्यासं कुर्यात्॥ तथा च निबन्धे। षडक्षरं बुक्तेनात्तेन वीजेनादाक्रियामता। हां चंगुलभ्यां तमः। द्वी
तर्जनीभ्यां स्त्रोहा। हं मध्यमाभ्यां नमः। ऐं अनामिकाभ्यां हं। द्यौक निष्ठाभ्यां चोषटा। स्मः करतले
पृष्ठाभ्यां फट्। एवं क्रमेण क्रमेण हृदयादिषु विन्यसेत्॥ असमर्थस्यैतदंत एव न्यासेनित्यं। ततो
मूर्ध्नि परे वक्त्रे मुखे हृदि प्रयोक्तव्याणां कामांश्च न्यसेत्। तथा च ज्ञानार्णवे। ध्यातव्यं समाहित्यैव
द्विसंस्थं क्रमेण द्वि। सुसुहृतेन नेत्रेण वामेन परिमंडितं। बाणद्वयमिदं शोक्तं मानदं भूमि संस्थितं
चतुर्थं सरभिर्हृदयनादत्र पंचगवने। पातं शक्रं समाहृतं कामकल्पविधुषितं। विंडनाह समाहृतं
सर्गवांचं समाप्तिये। पंचबाणमहेशानिनामानिष्ठाण्यपर्वति। सोभसे जव एषैव धरणा क
क्षणा संतकाः। तथोन्मदः क्रमेणैव नामानि परमेष्वदि। न्यासेन सर्वे श्रीलिंगः। शमापोडा
विंसी मृत्त्रिंसी मातुं सोभिनीषदे। स्त्री वक्त्रे करणी वक्त्रे। मुखे लंबोज प्रविकां। मुकृषिणी हृदि
नः सर्गादौ भूय संयुता। संमोहिनी क्रमादेव बाणन्यासो यमीरितः॥ परावीजं मध्यबाणं वामं वप

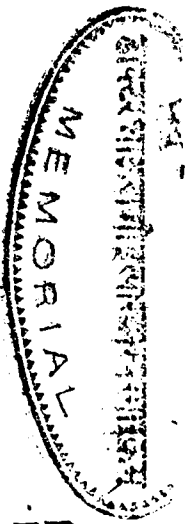
रमेष्वादि। लुंबीजंतयादेविस्त्रीबीजं चंद्रमात्रिये। पंचकामाः दुर्मेदेविनामानिष्टृणा यज्ञभे। काममन्त्र
यकंदर्पमकरधुजसंतोकाः। मीनकेतुर्महेष्वादिपंचमः परिकीर्तितः। उन्नादसंमोहनयोरेक
पर्यायः। ततः सुभगादिन्यासः। माले। ऐं लौं शां स्त्रीसः। सुभगायै नमः। भ्रूमध्ये ऐं ५ भगायै
नमः। वदने। ओं ५ भगसर्पिण्यै नमः। कर्णिकायै नमः। भगमालिन्यै नमः। कंठे। ऐं ५
अनंगायै नमः। हृदि। ऐं ५। अंगकुमाराय नमः। नाभौ। ऐं ५। अंगमेखलायै नमः। स्नि
गेष्टुले ऐं। अंगमेदनायै नमः। तथा च निबंधे। बालधूमध्यवदनलंबिकाकंठहस्तच ना
भ्यधिष्ठानयोः पंचतागत्या सुभगादिकाः कामबीजं शां स्त्रीस त्ता रत्नमी। ततोष्टृषणन्यासः
तथा च तंत्रे। तथा शिरसि च नमः। बाले। आं नमः। ध्रुवोः। ईं नमः। कर्णयोः। उं कुं नमः। नेत्र
योः। अरूं नमः। नासिकायां। लिंगं नमः। गंडयोः। लीं नमः। ओष्ठयोः। ऐं डों नमः। दंतपंक्त्या
ओं चं नमः। मुखे। अः नमः। चिबुके। कै नमः। गले। ऐं कं ठं गं पार्श्वयोः। छं डं। तनेयोः। चं कं डो मूल

शम
१०८

योः जंजं ऊर्ध्वयोः ॥ जंजं पाण्योः ठं हं करं पृष्ठयोः ॥ हं एं नाभौ ॥ तं गुह्ये ॥ चं ऊर्वोः ॥ दं पं ज्ञान्नोः नं
पं जं चयोः फं लं गुह्ये ॥ तं भयोः यं रं चरणं गुह्योः ॥ लं वं कां च्यां ॥ ग्रीवायां लं ॥ करकेष्टं ॥ हृदि प्रां गुह्ये
वं कर्णयोः ॥ संगंडयोः ॥ हं मौलौ सं नमः ॥ सर्वत्र नमो तां त्र्यसेत् ॥ न्यसेत् किरसिवालभू कर्ण
सिद्धगलेनापि गंडयोरोष्ठयोर्दंतपंक्तौ रासै न्यसेत् स्वगन् ॥ विषुके च गले कंठे ॥ पार्श्वयोः स्तं
नयुग्मके होमूलयोः ऊर्ध्वयोः ॥ पाण्यास्तत्पृष्ठदेशतः ॥ नाभौ गुह्ये ॥ पुनश्चोर्वोः ॥ ज्ञान्नो जं चं
स्तथा स्फिजौ पातुल्योपश्चात्तत्पृष्ठे रणां गुह्योर्दयोः ॥ कां दिवां तां न्यसेत् सर्वां न्यसेत् लेष्टे च समा
हिताः ॥ कां च्यां यैवेयके पश्चात्कटके हृदि गुह्ये ॥ कर्णयोर्गंडयोर्मौलौ रत्नवाप्रासयान् सहौ ॥ अ
ष्टाविमान्यविन्यसेदेवं दैशिकसत्तमः ॥ अथाक्तश्च करंगत्यासययेत् तं ऊर्ध्वोत् ॥ त्रिखंडां मुद्रां बद्धा
ध्यायेत् ॥ उद्यद्वागुसहस्रं कोटि मरुणैः ॥ तौ मां शिरोमालिं कारत्कालिप्रपयोधं जपयती विद्या

तेसा
११०

मतीतिंधरां। हस्तात्रैर्दधतीरिनेत्रविलसद्भक्तारविंदश्रियंदेवीं वरहिमांशुरत्नमुकुटं वंदे समं
स्मितं। एवं ध्यात्वा मां नमः संप्रज्ज्वालयन्त्यापनं कुर्यात्॥ आधारशक्त्यादिहीनानात्मने नमस्तुते।
संप्रज्ज्वाल्यादिकोणे पुनश्चेत्। इच्छाज्ञानक्रियाचैव कामिनी कामदायिनी। रती रतिप्रियानंद
मध्ये चैव मनोमयी। एताः प्रणवपूर्वनमोतेन पूजयेत्। ततः ऐं परायै। अ परायै। परायै। पर
परायै नमः। हो सोः। सदाशिव महाप्रेतपद्मासनाय नमः। इति संप्रज्ज्वालयो निमज्ज्यो न्य
तसले श्रीविद्यां गुरुपङ्क्तिं पूजयेत्। तथा च निबंधः। वाग्भवलोहितं वायो श्रीकण्ठो लोहितो नल
रीर्षवान्यैः परपश्चादपरायै हु सोः पुनः सदाशिव महाप्रेतपद्मासनाय नमः। अनेन मनुनादता
स सनं श्रीगुरुक्रमः। प्राम्नाद्ये न्यतसले पूजयेत् करपतयेततः पंचभिः प्रणवैर्दृष्टिं तस्यामावा
ह्यदेवतां पूजयेत् रागमोक्तैः न विधानेन समाहितः॥ तारावा ॥ कमलाहं ह सोः स्मृतः। तद्वा तौ

रुम
११०

अथ येनमः॥ मुखे पङ्क्तिं हृदये नमः॥ हृदि उमापतशेदेवतायै नमः॥ ततः करंगन्यासो॥ ओं अं गु
ह्यभां नमः॥ नंतर्जनीभां सप्तमं मध्यभां वषट्। सिंघनामिकाभां हुं। वां कनिष्ठभां वौषट्॥
यं करतलपृष्ठाभां फट्। एवं हृदयादिषु॥ ततो ध्यानं॥ अंधूकानं त्रिनेत्रं शशिकलधरं सोरव
कंवहंतं हंसैः शूलं कपालं वरदं भयं चारुहासं नमामि। वामोरुसंभगायाः करतलविमल
शकरकोयलाया हंसो नाश्रिष्टुदेहं मणिमयविसृजं दूषणायः प्रियायाः॥ एवं ध्यात्वा मां नमः संप्र
ज्ज्वालयन्त्यापनं कुर्यात्॥ ततः शैवी कपीरपुत्रा विधाय। पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचगुण्यां तन्निदा
नपर्यंतं विधाय वरणापुत्राभारभेत्। यथाकेसरेष्वधिनिद्रतिवासी शानकोणे पुनश्चेदित्युच्यते। ओं
हृदयाय नमः॥ नं शिरसे स्वाहा॥ मं शिखायै वौषट्। शिं कवचाय हुं। वामेशाय वौषट् अस्त्राय फट्॥
ततो मध्यपूर्वादिदिग्। ओं हं ह्रीं वायै नमः॥ एवं गमनायै नमः॥ रक्तायै कसलिकायै। महोक्तुभा
यै सर्वत्र नमः॥ प्रयोगः॥ ततः पंचपूर्वादिष्टयभादीं पूजयेत्। ओं हृषभाय नमः॥ एवं तेजपालाय॥ उ

गीर्वाणः। कार्तिकेयाय। नंदिने। विष्णुनायकाय। श्यामाय। सेनापतये। ततः पूर्ववापरागे उमादीन्पु-
जयेत्। तद्वत्। ब्राह्म्याद्यः मातरः प्रत्याः। तद्विहिंशदीन्पुजयेत्। ततोऽध्यादिविस्त-
नांतं कर्म समापयेत्। अस्मत्पुस्तकं चतुर्दशलक्षं ततः। तथाच। मनुमंत्रं पठेत्ततश्च शां-
थाविधिं। जुहुयान्मधुरासिक्तैः शर्करासुमिहैः। ततोऽध्यायप्रसादनमः शिवायान्नाम-
नुः। तथामनिबंधे। ततोऽध्यायविधिं दुःखमनुस्मृत्यारसमन्वितः। पंचाक्षरसमायुक्तोर्वसुवर्णो
मनुमंतः। अस्मत्पुजाः प्रातः कृत्वा दिशो वक्तुं पीठन्यासांतं विधाय पुनः पूर्ववद्व्यादिन्या-
सकरांगन्यासां कुर्यात्। ततोऽध्याने। वेदे सिंहरवर्णमणिमुकुलसंघातं चंद्रावतंसं भालोद्य-
न्त्रमीशं स्मितमुखं कमलेंद्रियभूषणं। वामोरुन्यस्तपाणिरुणकुवलयं संदधाम्यः प्रिय-
याः। हृत्पद्मे स्तनाग्रे निहितं करतलं वेदं केष्टुहस्तं। एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्था-
पनं कुर्यात्। ततः पीठपूजां विधाय पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधाय

७३

राष्ट्रनामाभेत्। पूर्ववदंगानि संपूज्य पश्चिमतदीन। पश्चागे उमादीन्पुजयेत्। तद्विहिंशदीन्पुजयेत्। ततोऽध्यादिविस्त-
नांतं कर्म समापयेत्। तस्य पुस्तकं चतुर्दशलक्षं ततः। तथाच। वसुलक्षं तं पठेन्मंत्रं
मीमं विहां वरः। ततश्च संपूज्य यात्वा यमानैर्हृतकृतैः। ततः स्थिरासकपेण्डुसर्वसमन्वितः
अक्षरात्मानि गदितो मंत्रोऽप्युज्यात्मकः। स्थिराक्षरकारः कार्पाः। उकारः। भूयः। मकारः। संतो विस-
स्य पुजा प्रातः कृत्वा दिशो वक्तुं पीठन्यासांतं विधाय पुनर्ध्यात्वा दिन्यासं कुर्यात्। तद्यथा। शिरसि कपो-
लं मुखे गायत्रीं हृदये नमः। हृदि मृगुज्याय देवतायै नमः। बह्वदयादिप्रतथाच।
निबंधे भृगुणादीर्घपुक्तेन घटं गोमिसमाचरेत्। ततोऽध्याने। चंद्राकारं विविलोचनं स्मितमुखं पद्मद-
यांतस्थितं मुद्राया शम्भुना सिद्धं विलसत्पाणिं हिमांशुप्रभं। कोटीरेंडुलसत्त्वधासुततुं हारा-
दिभूषणैः कान्ताविष्णुविमिहं न पशुपतिं भृगुं जयं भावयेत्। एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्था-
पनं कुर्यात्। ततः पीठपूजां विधाय पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधाय वर-
णपूजां समाभेत्। तद्यथा। केसरेषु। अग्निनिष्ठतिवासी शानकोणेषु मध्यादिषु च मंदहृदयाय नमः।

त्पादिसंस्तुतद्विदिंशदीन्यादींश्च पूजयेत् । ततो धूपादिविसर्जनां कर्म समापयेत् । अस्य पुरश्चरं ल
क्ष्मणः । तथा च लक्ष्मणं यं जपेन्मंत्रं तद्विंशं विंशालक्ष्मीः । अहं यादृशं तावदेः शुद्धं ध्यायेत् । ततो
प्रणम्यो हृदयं पश्चात्ततो भगवते पदं । तेन च दक्षिणमूर्तिं मह्यं मे धामुदीरयेत् । प्रयच्छेत्तु यां तोयं द
विशतत्तरे मनुः । अस्या पूजा प्रातः कृत्वा दिशैवोक्तपीठमन्त्रं विन्यस्य अष्टादिन्यासं कुर्यात् । शिर
सि चतुर्मुखं च येनमः । मुखे देवी गायत्रीं हृदये नमः । हृदि दक्षिणमूर्तिं ये देवता येनमः । ततः के
तंगन्तासौ । ओं श्रां ओं श्रां गृष्टाभ्यां नमः । ओं ईं ओं तर्जनीभ्यां नमः । ओं ऊं मध्यमाभ्यां वषट् । ओं ऐं ओं अना
मिकाभ्यां हूं । ओं औं ओं कनिष्ठभ्यां वौषट् । ओं अं ओं कारतलपृष्ठाभ्यां फट् । एवं हृदयादिषु तथा च निबं
धे । तारुणैः सरैः दीर्घैः व्यद्विंशंगानि कल्पयेत् । अथ वामं संभृतैः पदे वा कल्पयेत्तु धः । ततो ध्यानं
वट्टसमहोक्ताय पद्मरागफलोत्तलं । गारुन्मन्त्रमयैः पदे विचित्रैकपद्मे भित्तं । अथ वामं संभृतैः ॥
नवरात्रमेहा कल्पे लंबमानैरुल्लंघनं । विचित्रवट्टमूलस्य विंशत्येकनाथे वा । ओं स्फटिकरजतवर्णं
मोक्षिणीमस्तमालासमृतकलपाविद्यातानुशुद्धावागृह्णैः । दधतमुरगवत्संचददृष्टं विनेत्रं विभूतं वि

विधुं यं दक्षिणमूर्तिमीहे ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संस्तुयं तं स्थापनादि शैवोक्तपीठपूजां विधाय पु
नर्थात्वा वाहनादिपंचपुष्पांजलिदानपर्यंतं विधाय आवरणपूजां मारुतेन केसरेषु अग्निनिवृ
त्तिवादीशानकोणे शुभमध्ये दिक्षु च । ओं श्रां ओं हृदयाय नमः ॥ इत्यादिना पूजयेत् ॥ पत्रेषु पूर्वादि
ओं सरस्वत्यै नमः ॥ एवं ब्रह्मणे सनकाय । सनंदनाय । सनातनाय । गणेशाय । शुकाय । यासाय
तद्विः । पूर्वोदि । सिद्धाय । गंधार्वाय । योगीश्वराय । विद्याधराय । तद्विः ॥ इंदादीन्यादींश्च पूजये
त् । ततो धूपादिविसर्जनां कर्म समापयेत् ॥ अस्य पुरश्चरं लक्ष्मणः । तथा च । लक्ष्मणं यं जपेन्मं
त्रं ब्रह्मवारीश्वते स्थितः । अहं यादृशं तावदेः शुद्धं ध्यायेत् । अग्निसंवर्तकादित्यग्निलोचष्ट
विंदुमत् । विंशत्येकनाथं विंशत्येकं सर्वसमृद्धिदं ॥ अग्निः । रकारः । संवर्तकः । स्कारः । रसरूपः । अ
ग्निलोचकारः ॥ ओं स्वरूपं सृष्टं रक्तकारं । अस्या पूजा प्रातः कृत्वा दिशैवोक्तपीठपूजां सत्स्ववि
न्यासं कुर्यात् ॥ शिरसि चतुर्मुखं च येनमः ॥ मुखे अष्टपुष्पं हृदये नमः ॥ हृदि अर्धनारीश्वर

तंमा
११३

देवतायेनमः॥ ततः करंगन्यासौ रंमंष्ट्राभ्यांनमः कंतेनीभ्यांस्वाहा पंचम्याभ्यां वषट् मंत्रनामिका
भ्यां हं रं कनिष्ठाभ्यां वषट् यं करतलपृष्ठाभ्यां फट् एवं हृदयादिषु रकादिव्यञ्जनैः षड्विः कुर्यादंगानि
षट् क्रमात् ततो ध्याने नीलप्रवालरुचिरं विलसन्निनेत्रं पाराकणोत्पलकपालकशूलहस्तं चैवं
विकेशमभुजगोपवीतं बालेन्दुवदमुकटं प्रणमामिद्वयं एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्थापनं कृत्वा
शैवोक्तपीठपूजां विधाय पुनर्ध्यात्वा वाहनादिपंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधाय अक्षरपुष्पमार्गमेतं ॥
तद्यथा केसरेषु अग्निनिवृत्तिवादी शानकोणेषु मध्ये दित्तु च रं हृदयाय नमः स्थादिष्टजयेत् त
तः पत्रेषु पूर्ववद्वेषभादीन् पत्राण्येष्टुर्वादि ब्रह्मी माहेश्वरी कामारी हंदाणी चासुंदा महाल
क्ष्मी च मज्जयेत् तदहि रंदादीन् पद्मादीन् च मज्जयेत् ततो ध्यादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् अथ
रश्मिरंजितजयः तथा च लक्ष्मे कंतेपदी जंमं मंत्री विचिंतयेत् अथ तं मधुराक्षितैर्जुहुयात्तिल
तंडुलैः ॥ पाश्चात्तद्विस्मृतं दृष्ट्वा रवामात्पबीजकः ॥ गंतो व हिसमा दृष्ट्वा यैवाह सरसमन्वितः

राम
११३

३५

विंदुमांस्तद्वितीयेत्याद्यासनी तृतीयकां नीलकंठान्नकोमंजो विषज्जूरहरः परः ॥ अथ पूजाप्रतः कृत्वा
दिशैवोक्तपीठन्यासं विधाय अष्टादिन्यासं कुर्यात् ॥ शिरसि अरुणाय नमः मुखे त्रिष्टुं दसे नमः
हृदि नीलकंठाय देवताये नमः ॥ ततः करंगन्यासौ ॥ यथा हर हर स्वाहा ॥ मंष्ट्राभ्यां नमः ॥ कपदिनि
स्त्रोहा तर्जनीभ्यां स्वाहा नीलकंठाय स्वाहा मध्यमाभ्यां वषट् कालकूटविषभक्षणा यं हं फट् ॥ अनाम
काभ्यां हं नीलकंठिने स्वाहा कनिष्ठाभ्यां फट् ॥ एवं हृदयादिषु मस्तके प्रोक्तं कंतेनी नमः ॥ हृद
यं वद्विजाया हृदयं परिकीर्तितं कपदिने रं हृदये च शिरोमं मुरी रितः ॥ नीलकंठाय वंदुं शिवा मंजो
यमी रितः ॥ कालकूटपदस्यांते विषभक्षणा ये पुनं हं फट् ॥ कवचमादिष्टं विकुडिनी लकंठिने ॥ खहांतम
टवी पूलं कपालं करैः ॥ ततः अथ ध्याने ॥ ओं बोलार्कारुणने जसं धृततटा वंदुं विंदुं ज्वलं
नामं इंद्रतशेखं जपवटी पूलं कपालं करैः ॥ उत्तं गंधपते विनेत्र विलसत्पचाननं सुंदरं व्याघ्रतण
विधारं नमः ॥ तिलयं श्रीकंठं रंभजे ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य शंखस्थापनं कृत्वा शैवोक्तपीठपूजां

तंसा
११४

विषादपुनःप्राप्तावाहनादिपंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यं विचार्यैवैष्ट्यामाहमेतत्ततःकोसरेषु अग्रा
दिकोरोपुदिहहहहहहदयायनमः॥ इत्यादीनां पूजयेत्ततःरंदादीन्वज्रादींश्च पूजयेत्ततःरंदादीन्वज्रसि
ञ्च पूजयेत्ततोऽधुनादिविसर्जनान्तं कर्म समापयेत्॥ अथ प्रश्नश्चरणं लक्ष्मणः॥ तथा च लक्ष्मणं यं तपे
नमंत्रं तद्दृष्ट्वांशं सप्तर्षिणा॥ हविषा जुहुयात्तन्मंत्रं संस्तुते हव्यवाहने॥ प्रणवो हृन्नीलकंठायैष्टोत्तरः॥ त
था च कल्पे॥ ततो हृन्नीलकंठाय मंत्रश्चाष्टोत्तरः परः॥ अथ पूजादिकं सर्वं विशेषस्तु॥ अथ विगा
यत्री छंदः हृदयवसरं साहित्यान्तो नंतान्वितो मे हतः॥ पंचाक्षरं मन्त्रः प्रोक्तस्ताराद्यो येष डाक्षरः॥
अथ पूजा प्राप्तः कृत्वादि शैवोक्तपीठमनंतं कर्म समाप्य ऋष्यादिन्यासं कुर्यात्॥ तद्यथा॥ शिर
सि वामदेवाय नमः॥ मुखे पंक्तिं छंदसे नमः॥ हृदि ईशानाय देवताय नमः॥ ततो मूर्ति
न्यासः॥ तर्जनीः॥ नंतत्पुरुषाय नमः॥ मध्यमयोः॥ संघोराय नमः॥ कनिष्ठयोः॥ शिंसद्यो ज्ञा
ताय नमः॥ अनामिकायोः॥ वां वामदेवाय नमः॥ अंगुष्ठयोः॥ यंदे शानाय नमः॥ तथा च भिवंधो॥

राम
११४

५५

मन्त्रवर्णादिका अंसेतं वमूर्ती यथाक्रमं॥ तर्जनी मध्यमा कर्णानामिका पुष्टको नमः॥ एवं बाह्वहृदये
पदे पुष्टे मूर्ध्नि तान्यसेत्॥ एव प्राणस्यो दीक्ष्य वारुणमभ्यवक्षेत्पुता त्रसेत्ततः करंगन्यासो॥ ओं
अंगुष्ठाभ्यां नमः॥ नंतर्जनीभ्यां नमः स्वाहेति॥ तथा च भिवंधो॥ बद्धिर्वैलेः यदंगानि कुर्यात्तस्य
ईशकाः॥ ततो गोलकन्यासः॥ ओं हृदि॥ ओं नमः वक्त्रे॥ नंतमः॥ अंसयोः॥ संनमः॥ शिरसि शिंन
मः॥ ऊर्वोः॥ वां नमः॥ पादयोः॥ यं नमः॥ एवं कंठे नाभौ॥ पार्श्वद्वये॥ एष्टे हृदि॥ एवं मूर्ध्नि वदने नेत्र
योर्नमो॥ एवं करसंधिषु॥ एवं शिरोवदनहृत्कुक्षिकरुपादद्वये॥ एवं हृदि वक्त्रे मुखे नेत्रयोः शि
रसि॥ एवं वक्त्रां सहस्रादीरुजठरेषु तथा मूर्ध्नि बाले उदारे स्पृहद्वये पुतोः पंचमूर्ती न्यसेत् न
मोक्तस्याप्यधुना यज्ज्योतिर्लिंगा मृतात्मने॥ चतुर्मूर्तिवत्पुस्त्या यभासितां गाय शंभवे॥ ततो
ध्यायेत्॥ ध्यायेन्नित्यं महेशं रजतमिदं निभं चारुचंद्रावतां सं रत्ना कल्पेज्जलं गं परं शुभं गव
राभीतिहंसं प्रसन्नं॥ पद्मासीनं संमंतात्तु तममरुगणैर्वा ब्रह्म त्रिवसानं विष्णुर्लविश्ववीजं नि

तंसा
११५

तिलभयहरं पंचवक्त्रं त्रिनेत्रं ॥ १ ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रत्यशं वस्थापनं कुर्यात् ॥ ततः शैवोक्तपीठपूजां
विधाय पुनर्ध्यात्वा वरुणादिपंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधाया वरणपूजां सारभेत् ॥ तद्यथा ॥ वरुण
कायां पूर्ववद्दीशानादिपंचमूर्तीं संप्रत्य कोणेषु निवृत्त्यादिकालाः पूर्ववत्पूज्याः ॥ ततोऽग्निनिवृत्ति
वासीशानकोणेषु मध्ये च दिक्षु च षडंगानि पूजयेत् ॥ तद्यथा ॥ ओं हृदयाय नमः ॥ नं शिरसे स्वाहा
मः शिखायै वौषट् ॥ शिंकायै चायेहं ॥ घांनेत्रयोः वौषट् ॥ अं अस्त्राय फट् ॥ ततः पूर्ववदनेतादीन् पू
जयेत् ॥ तत उत्तरादिउमादीन् पूजयेत् ॥ तदा ह्येदं डादीन् चोदीन् पूजयेत् ॥ ततोऽरुणादिविसर्जनांतं
र्मसमापयेत् ॥ अथ पूजाप्रातः कृत्यादि शैवोक्तपीठन्यासं समाप्य ऋष्यादिन्यासं कुर्यात् ॥ त्रिकं
षयेन मः ॥ सुखे गायत्री चंद्रे सेनमः ॥ हृदि चैव शायनमः ॥ ततः करंगन्यासे ॥ दीप्तफट् अंगुष्ठभ्यां न
मः ॥ ज्वालाफट् तर्जनीभ्यां स्वाहा ॥ ज्वालिनिफट् मध्यमाभ्यां वौषट् ॥ शिखाफट् ॥ अनामिकाभ्यां हं
हनफट् कनिष्ठाभ्यां वौषट् सर्वज्वालिनिफट् करत्तले पृष्ठाभ्यां फट् एवं हृदयादिषु ॥ ततोऽपूजां ॥

शैवोक्तपीठपूजा
११५

पुरुषोत्तमः ॥ परमपुरुषोत्तमः ॥ परमपुरुषार्थोत्तमः ॥ परमपुरुषोत्तमः ॥ ओं परमेष्ठिपुरुषो
त्तमः ॥ ओं परमेष्ठिपुरुषोत्तमः ॥ ओं आचार्योत्तमः ॥ ओं आचार्यपादुकाभ्यां नमः ॥ अस्याः पूजा
यंत्रं च पुरादायां ॥ पद्ममण्डलोपेतं नवयोन्यान्वयकल्पितं ॥ चतुर्गुरुसमायुक्तं भूयुहं विलिखिततः ॥
येही श्रीहसाहं हसोः ॥ इति मंत्रेण बिंदुचक्रादेव्यामूर्तिं संकल्प्य विखंडमुत्र यापूर्ववद्देवीं ध्यात्वा ह
येत् ॥ देवेशि भक्तिस्त्रबले परिवारसमन्विते ॥ यावत्तंष्ट्रयिष्यामि तावत्तं सुस्थिरमभव ॥ इत्यावाद्यावा
हनादिपंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधाया वरणपूजां सारभेत् ॥ तद्यथा ॥ देव्यावामकोणे ऐं रत्ने नमः
इति ॥ जंती प्रीत्यै नमः ॥ अग्निकोणे सौभनो भवाय नमः ॥ कर्णिकायां ॥ अग्नीश्वरवाय मध्ये दि
क्षु सर्वोक्तं गमंत्रेण पूजयेत् ॥ तथा च तानां नमः ॥ अग्नीश्वरवाय मध्ये दिक्षु गमंत्रं ॥ ततः पंचग
णान् पूजयेत् ॥ उत्तरेदं डाविषे नमः ॥ इति ॥ जीवही करणाय नमः ॥ तुं आकर्षिणे
नमः ॥ अग्नेः संमोहि नमः ॥ तथा च तानां नमः ॥ उत्तरसां ह्ये देवि दक्षिणसां ह्ये दिशि ॥ अथैवैकं

तेसा
११६

क्रमेणैवंपंचवाणंस्ततोयजेत्। पंचकामांस्ततोदेविवाणवत्प्रजयेत्। तथाच। हीयस्वीं। स्त्रीमध्यवा
णं। ऐवागभवंपरमेश्वरिदुंबीजंतेतश्चैवस्त्रीबीजंचक्रमात्प्रिये। काममन्मथकंदर्पमकरध्वजसंज्ञकः। मी
नकेतुर्महेशानिपंचमःपरिकीर्तितः। ततोष्टयोनिषुपूर्वादिरेकं। स्त्रीसः। सुभगायैनमः। ऐं॥ भ
गसर्पिण्यैनमः। ऐं॥ भगमालिन्यैनमः। ऐं॥ अनंगायैनमः। ऐं॥ ऐं॥ अनंगकुसुमायैनमः। ऐं॥ अ
नंगमेखलायैनमः। ऐं॥ अनंगमदनायैनमः। ततोष्टपत्रेषुपूर्वादिक्रमेण। अस्तितांगव्राह्मीभ्यां
भः। रुद्रमाहेश्वरीभ्यांनमः। चंडकौमारीभ्यांनमः। क्रोधवैष्णवीभ्यांनमः। उन्मत्तवाराहीभ्यांनमः। भी
ष्मवासुंदाभ्यांनमः। संहारमहालक्ष्मीभ्यांनमः। तथाचनिबंधे। मातरोभैरवंकस्यामदविभ्रमविह्वलाः
अष्टपत्रेषुसंप्रज्ययथावक्तुसुमादिभिः। तद्वहिरिंद्रादीन्वज्रादींश्चसंप्रज्य। अश्वीविद्यापदपुक्तबलि
चतुष्टयदानंमत्तिसंभवेकार्यं। ततोधृषादिविसर्जनांतं कर्मसमापयेत्। अस्पृष्टश्चरुणंदृशन्सज्जपः
होमस्तद्दृशसाहस्यः। तथाचशारदायां। दीप्तांशायजपेन्मंत्रं तत्तल्लक्ष्मिर्निर्दिष्टः। प्रथमंभुजसह

सम
११६

७४

श्याणिज्जहयादुल्लसजैः। अथसंपत्पुत्रभैरवीज्ञानार्थे। यथासौत्रिपुत्रवालातथात्रिपुरभैरवी
संपत्पुत्राज्ञानमत्तसाः। अथविमलमानसः। शिवचंद्रौवह्निसस्योभयवेतदनंतरं। कामवीजंथादे
विशिवचंद्रान्वितंतत्। ऐं॥ स्त्रीबीजं। ऐं॥ तृतीयांशुपुत्रवेत्तभैरक्तिबीजंमहेशानिशिववह्नी
नियोजयेत्। कुमार्याःपरमेशानि। त्रिपुरभैरवीदेवीमहासंपत्प्रदाप्रिये। चस्पार्थः। त्रि
पुरभैरवीविसर्गविहिताचेत्संपत्प्रदाभवति। तस्यध्यानं। जैशानाम्मार्कसहस्राभासुरचं
इजराधरां। किरीटरत्नेविलसच्चित्रचित्रितमौक्तिकं। त्वक्कधिरंकादुमुंडमालाविरजिता
नयनत्रयमेभाद्यां। ऐं॥ उवदनान्वितां। सुक्ताहारलतागजेपीनोन्नतवनलानी। सुक्तावरपरी
धानांयौवनोन्नतदृपिणी। पुत्तकं चामयं चामेदृष्टिणेचातुमालिकां। वरदोन्नरतांनित्यांमहा
संपत्प्रदांस्मरेत्। न्यासस्तोत्रादिकंमुपूर्ववत्। अंगमंत्रेविशेषः। हिरुक्तैस्तंविभिर्वीजैःकरंग
न्यासकल्पना। अस्पृष्टश्चरुणंदृशन्सज्जपः। शानार्थे। वात्सावदस्याःपुत्रादिकंसर्वउक्तानां

॥ जंसा ॥
११७

तथा च ॥ आस पूजादिकं सर्वं कर्माहं वस्तुवते ॥ एकलक्षत्रपः पुरश्चरणं केचित्तिद्विद्यता
त ॥ अथ कौले शमैरवी ज्ञानार्णवे ॥ संपत्पदाभैरवी वहिद्विकौले शमैरवी ॥ हस्त्यासैव देवे शि
विषुवी जेषु पार्वति ॥ इयंतु सह राद्यास्या नृजा ध्यानादिकं तथा ॥ अस्यार्थः ॥ विष्णुदेसह रादिष्ट
तदा कौली शमैरवी भवति ॥ ज्ञानार्णवे च संपत्पदाभैरवी राद्यं तेरे फवर्जिता चेन्न दासकलसिद्धि
दा भवति ॥ ध्यानपूजादिकं तु संपत्पदावत् ॥ अथ चैतन्यभैरवी ज्ञानार्णवे ॥ ध्यागभववी जसु चार्थ
जीव प्राण समन्वितं ॥ सकलात्पवनो ज्ञानी द्वितीयं बीजमुदरे ॥ जीव प्राण वह्नि संस्थं प्राकसुर
विधुषितं ॥ विसर्गाद्यं महेशानि विद्यात्रैलोक्यमातृका ॥ अस्यार्थः ॥ चंडशिवद्वारा सुरसंयु
क्तं विदुनादकलाद्यं चंडकामपृथिवीमहामाया चंडशिववह्निबीजं चतुर्दशसुरविसर्गाद्यं
च ॥ अस्यार्थः ॥ त्रिकोणं चैव घट्टोणं वस्तुपञ्चवर्गने ॥ चतुरस्रं चतुर्दशमेवं मंडलमालिखितु ॥
अस्यापूजा ॥ आधारशक्तादि ॥ ही ज्ञानात्मने नमः पूजंते समाप्य पूर्वोदिकनेण केसरेषु ॥ ॐ

राम
११७

५५

शमायै नमः ॥ एवं जेषु यै नमः ॥ यै शै ॥ अम्बिकायै ॥ इक्ष्वायै ॥ ज्ञानायै ॥ क्रियायै ॥ कृत्तिकायै ॥ चित्रायै
विष्वक्त्रिकायै नमः ॥ भूचयै ॥ आवंदायै नमः ॥ मध्येह सोः ॥ सुराशिवमहापुत्रपदासनाय नमः ॥
संपत्पदावला कौले शमकलेष्टरः ॥ विद्यानमेताः पीठयुक्तयः ततः ॥ अस्यादिन्यासं कुर्यात्तसि
रसि रसि रागमूर्तये अथ ये नमः ॥ मुखे पक्तिं चंद्रसे नमः ॥ हृदि चैतन्यभैरवे देवतायै नमः ॥ तत्र
रुद्रगन्यासः ॥ पूर्वबीजमुच्चार्य अनामिकाभां हूं ॥ द्वितीयमुच्चार्य कनिष्ठाभां वौषट् ॥ तृतीयं
बीजमुच्चार्य करतलेष्टाभां फट् ॥ एवं हृदयादिषु ॥ ततो ध्यानं ॥ उच्यते ॥ सहस्रभां नालं कार
धुषितां ॥ मुक्त रागसुखसचंदरेणारक्तां वरुणितं ॥ पाशां कृपापरां नितं ॥ यमहस्तकपालिनी ॥ वर
राभयशोभायां प्रीतिं तत्र वरुणनी ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रजपं च स्थापनं कुर्यात् ॥ पीठपूजा
आधारशक्तादिवामजेष्टादिपीठशक्तीः पीठमभ्यर्चयेत् ॥ ततो भैरवाय कृत्वा पंक्तिं संप्रजपु न ध्या

ॐ
तंसा
११८

तावाहनारिपंचपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं विधायावरणपूजामारभेत् तच्चथा प्रथमं षडंगपूजा
अधिकोणेष्वथमवीजमुच्चार्य अस्त्रायफट् ततः पूर्ववत् रत्नादिकं संपूज्य अग्रे ॐ वसंताय
नमः वामे ॐ कामदेवाय नमः ॐ चापाय नमः ततः पूर्ववत् बाणान् संपूजयेत् ततः षट्को
णपूर्वादि ॐ डाकिन्यै नमः एवं शकिन्यै नमः ॥ लाकिन्यै नमः काकिन्यै नमः शाकिन्यै न
मः हाकिन्यै नमः अष्टदलेषु पूर्वादि पूर्वोक्तानंगकुस्तुमादीन् पूजयेत् पश्चात् पूर्वादि ॐ
परशुते नमः एवं शरीशाय नमः शुकाय मेघजयाय मेघावडतिवा अणंगाय भूविल्ल
साय हाणाय भाणाय ततः रिंशदीन् पूजयेत् ततो भूषादिविसर्जनोत्तं कर्म समापयेत् अस्याः
रश्मिरणं लक्ष्मणः तथा च कुलार्णवे लक्ष्मणं जपेन्मंत्रमित्यादिवचनात् अथ कोमीभैर
वी ॥ कुलार्णवे कामेश्वरी च रुद्राणां पूर्वादिं हासनस्थिता एतस्या एव विद्याया विजिह्वयमुदह

राम
११८

५१

तं तदंतं परमेशानि नित्यं क्लिप्ते मददेवे एतस्या एव तां शीयं रुद्राणां परमेश्वरी ॥ पूजाध्यावादिकं देवि
चैतन्यादेव पूर्ववत् त्रिकोणे तु विशेषोक्ति कथयामितवान्ने अत्र कोणे क्रमेणैव नित्यं क्लिप्ते मद
देवां षडंगावरणं पञ्चमपूजयेत् सर्वसिद्धये अथ रुद्राणां भैरवी कुलार्णवे डाकिनी वाकिनी बीजे
लाकिनी वाकिनी युगं शाकिनी हाकिनी बीजे आहृत्य सुरसुंदरि आभ्यामेकारसंयुक्तमन्यदीका
रमंडितं शक्रस्तु सन्नितं देवितां तीर्थवीजमालिखेत् विंडनादकलक्रांतं शितयं शैलसंभवे एषा
वितामहदेवि पश्चिमासनगा भवेत् तृतीयबीजं सविसर्गमित्यपि तं अहो तदा स्नायामादनं जी
वं शिवमत्र विधालिखेत् अर्कं शक्रकलयाक्रामांतं मंडितं करुविंडनादान्नित वाचयुगमन्यं वि
सर्गवत् ध्यानमस्याः प्रवेत्त्यामि सर्वधृतनिर्कृतं ॥ ध्यानं ॐ वा लसूर्यप्रभां देवीं तपाकुस्तुमस
त्रिभां मुडमालावलीरगां वालसूर्यसमं शुकां सुवर्णकलशकाठपीत्रोन्नतपयोधरां यथा

ॐ
॥ तंसा
११८

ऊर्गोपुस्तकं च तथा वज्रपमालिकां दधतीति शेषः ॥ द्विगृह्याषडंगानि विधाय परमेश्वरि यंत्रम
स्यावरोहे त्रिकोणं तत्परं लिखेत् ॥ बहिरष्टदलं पञ्चरविषं ततो लिखेत् ॥ चतुरश्रं चतुर्दशमेवं मंड
लमालिखेत् ॥ षडंगं वेणुवंदे विष्टवैकृत्यये छिवे ॥ श्यादित्रितयं देवि त्रिकोणे परिष्टयेत् ॥ गद्य
स्तुष्टोऽणवसुपतेततः परं ॥ बालायाः पीठश्रुतीस्तु वामाद्याः प्रजयेत् क्रमात् ॥ चतुरश्रे लोकपाला
न्नायुधान् परमेश्वरि ॥ अनेनैव विधानेन विद्यायां भैरवी यजेत् ॥ अथ भोगमोक्षदाज्ञानार्णवे ॥ ए
तस्या एव विद्यायाः षड्गुणान्क्रमशः स्थितान् ॥ विपरीतान् च द्वौ हि विद्येवं भोगमोक्षदा ॥ न्यासं प्रजा
दिकं सवमस्याः पूर्ववदाचरेत् ॥ अथ रुद्रभैरवीज्ञानार्णवैशिवचंडो मदनो तं पातं वद्वि समन्वितं ॥ प्रा
क्तिभिर्न विंडुनादं कलाटां वा भवं प्रिये ॥ संपत्पुदाया भैरव्याः कामगतदेवहि ॥ सदा शिवस्य वीति
तु महासिंहासनस्य च ॥ एषा विद्या महेशानि वणिक्तुं नैव शक्यते ॥ अस्यार्थः शिवचंडवतं पातं

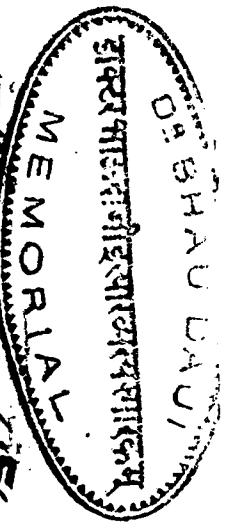
॥ तंसा ॥
११८

५५ ५५

वद्विष्कादशसुरविशिष्टं विंडुनादं कलाटां वा भवं वीचं ॥ शिवचंडकाम एषिवीवद्विचतुर्थसुरविशि
ष्टं ॥ तदविंडुकलान्तिकं कामगतवीचं द्वितीयं प्रतलीतं प्राक्कुरुदं द्वितीयं ॥ अस्याः प्रजापते त्रिकोणं चैव
त्रचट्टाप्रदलं कजं ॥ अतः प्रमंडलं च ॥ अस्याः प्रजापते प्रातः कत्यादि प्राणप्यामां तं विधायैतन्नभैर
वीवपीठन्यासं कुर्यात् ॥ अथ मंत्रपीठस्तु यद्योरेणोरेहीतुर्वतस्सर्वसर्वेभ्यो योरेणोरेभ्यः श्रीश्रीनम
स्तु रुद्रभैरव्योः हीहीरेणेततः अस्यादिन्यासो ब्याधिरभित्तिलान्मूर्तये अथ येनमः ॥ मुखे पंक्तिं रुद्रमे
नमः ॥ हृदि भैरव्यै देवतो येनमः ॥ ततः करं गन्यासः प्रथमं वीचं मुखायीं पृष्ठाभ्यां नमः ॥ द्वितीयं मुखायं
तृतीयं नमः ॥ तृतीयं मुखायं मध्याभां वद ॥ पुनः प्रथमं मुखायं चनामिकाभ्यां ॥ द्वितीयं मुखायं क
निष्ठाभ्यां वद ॥ तृतीयं मुखायं कर्तलं पृष्ठाभ्यां वद ॥ एवं हृदयादिषु ततो ध्याने ॥ अथ द्वावुसहस्रा
भां चंडवृद्धां त्रिलोचनां ॥ नानालंकारसुभवां सर्ववैरिनिहंतनीं ॥ वमदुधिरमत्रालिकलितोरुनवाभि
षीं ॥ त्रिभूलं डमरुं खड्गं तथा खेटकमेव च ॥ विष्णुकं च शङ्खं वीणां कण्ठं च सुगन्धमात्रं ॥ पुस्तकं च तन्मालां च

॥ तंसा ॥
१२०

शिवसिंहासनस्थितां ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संप्रत्यक्षं लब्ध्वा पनं कुर्यात् । ततश्चैतन्यमैरुच्यते पीठपूजां वि-
धाया ॥ एतन्मंत्रो पीठमंत्रेण पीठं संप्रत्यक्षं पीठं ध्यात्वा वाहनादि पंचपुण्याञ्जलिदानपयतं विधाया व-
णपूजामारभेत् । तद्यथा ॥ अग्निकोणे प्रथमवीजमुच्चार्य हृदयाय नमः ॥ ईशाने द्वितीयवीजमुच्चार्य
शिरसे स्नाह ॥ तैष्ठ्ये तृतीयवीजमुच्चार्य शिखायै वषट् । वायवे पुनः प्रथमवीजमुच्चार्य कवचाय
हुं । मध्ये द्वितीयवीजमुच्चार्य नेत्रत्रयाय वौषट् । चतुर्दिक्षु पूर्वादि । तृतीयवीजमुच्चार्य अस्त्राय फ-
ट् । त्रिकोणे रक्षादिकमभ्यर्च्य पञ्चमूले । अनेगादिकाः पूजयेत् । अमितां गंत्राद्यादीः पूजयेत् । ॥
ये हे इडादिलोकपालाश्च वज्रादीश्च पूजयेत् । ततो धूपादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् ॥ अथ पुरश्चरण-
लक्ष्यजपः ॥ अथ भुवनीश्वरीभैरवी तत्राज्ञानार्णवे । हसाद्यं वा भवं वा चं हसकांते सुरेश्वरि । भुवनीं
भुवनीशानीदित्येयं वीजमुद्रुतां ॥ शिवचंडौ महेशा भुवनी च भैरवी । तथा हंसस्यो पीठं । सकांते च
वसुर्वपक्ति सुरसंविमित्रा चादौ सविंदू परते विसर्ज्य मध्ये विरिञ्चंदे हरप्रियुक्तः ॥ अथार्चः ॥ शिवचंडौ वा

॥ तंसा ॥
१२०

भवदिति प्रथमवीजं ॥ शिवचंडकास्य प्रथमवीजमावाहति द्वितीयवीजं ॥ शिवचंडचतुर्दशसुरविस-
र्गद्वितीयवीजं ॥ अथार्चः ॥ ततश्चैतन्यमैरुच्यते पीठपूजां विधाया व-
णपूजामारभेत् । तद्यथा ॥ अग्निकोणे प्रथमवीजमुच्चार्य हृदयाय नमः ॥ ईशाने द्वितीयवीजमुच्चार्य
शिरसे स्नाह ॥ तैष्ठ्ये तृतीयवीजमुच्चार्य शिखायै वषट् । वायवे पुनः प्रथमवीजमुच्चार्य कवचाय
हुं । मध्ये द्वितीयवीजमुच्चार्य नेत्रत्रयाय वौषट् । चतुर्दिक्षु पूर्वादि । तृतीयवीजमुच्चार्य अस्त्राय फ-
ट् । त्रिकोणे रक्षादिकमभ्यर्च्य पञ्चमूले । अनेगादिकाः पूजयेत् । अमितां गंत्राद्यादीः पूजयेत् । ॥
ये हे इडादिलोकपालाश्च वज्रादीश्च पूजयेत् । ततो धूपादिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् ॥ अथ पुरश्चरण-
लक्ष्यजपः ॥ अथ भुवनीश्वरीभैरवी तत्राज्ञानार्णवे । हसाद्यं वा भवं वा चं हसकांते सुरेश्वरि । भुवनीं
भुवनीशानीदित्येयं वीजमुद्रुतां ॥ शिवचंडौ महेशा भुवनी च भैरवी । तथा हंसस्यो पीठं । सकांते च
वसुर्वपक्ति सुरसंविमित्रा चादौ सविंदू परते विसर्ज्य मध्ये विरिञ्चंदे हरप्रियुक्तः ॥ अथार्चः ॥ शिवचंडौ वा

तंसा
१२१

सकलेष्वरीध्यानपूजादिकं तु पूर्ववत् च यत्कालात्मनः । तत्र शास्त्राद्यं । अथ रोविंदुनादकला
क्रांतं मर्गं वा भगुरवायः । त्रिपुरसुखाश्च बाल्याविद्येयं यत्तरी मत्ता । अस्यार्थः । वाग्भवकामबीजं
चंद्रबीजोऽस्य विसर्गकचतुर्दशसुरमं युक्तं । अस्याः पूजादिकं तु त्रिपुरभैरवीवत् । पारदायामुक्तं
त्वात् । ज्ञानार्णवे तु विशेष उक्तः । न्यासादिकं तु एतद्दीजेनेव करं यस्यासक्तुदिकृत्वा । अस्याश्च
स्वरणं विलसजपः । श्रीविद्यामुक्तत्वात् तत्राश्रीक्रमे वाग्भवं कीर्त्तनीबीजं करं तं ततः पठेत् ॥
शक्तमोकारं संयुक्तं विसर्गे तदधः पठेत् । तद्विंदुं शिखाक्रान्ते बीजं पठेत् । इत्येवं । एतद्दीजं त्रयं
देसोऽस्ति तदेतत् । इति यं चातुरीविद्या कथिता भुवि दुर्लभा तत्रैव बाल्याबीजं त्रयं देविहसायं
वाजपेयसुधीः । हस्तं त्वामहामहोभा मे सुप्तादिदो यकुटये । तत्रैव याश्वीजं महेशानि सुष
क्तिशिववदिकं । वद्विबीजं मनौ सुक्तं वासुदेवसुमन्विता । चतुर्दशातुरीविद्या बोद्धव्या मृगया
विके । हस्तबीजं ततः पश्चात्षोडशी कथिता मया । तत्रैव । बाल्याबीजं त्रयं देवि भैरव्यासैव कुरुदकं

राम
१२१

३:

च चंद्रवद्विद्यामभवं शिवचंद्रकं । पृथिवीवद्विचतुर्थं चतुर्विंदुमधुत्ता । शिवचंद्रं चतुर्दशसुरविम
लः । अस्या पूजायातः कृतादिप्राणायामांतं विधाय पीठन्यासं कुर्यात् । पूर्वोक्तक्रमेण वा पारदा
त्वादि । कीर्त्तनात्मनेन मधुत्वं तं विन्यस्य कृत्यमस्य पूर्वोक्तं । ओम् शिवाय नमः । एवं प्रभाये
नमः । क्रियायै नमः । कामिन्यै । कामदायिन्यै । रतये । रतिप्रियायै । आनंदस्यै । मध्ये । सनोम
न्यै । तदुपरि । ऐं परायै । अयं परायै । परायणस्यै हसोः । सदाशिवमहाप्रेतपद्मासनाय नमः । इ
ति विन्यस्य शृङ्गादिन्यासं कुर्यात् । तथा । शिरसि हस्तिणा मूर्त्तं मूर्त्तं ये अयं ये नमः । सुखे
पंक्तिच्छंदसे नमः । हृदि महात्रिपुरभैरव्यै देवतायै नमः । गुह्ये वाग्भवाय बीजाय नमः । पादयो
तातीशक्तये नमः । सर्वो गे कामराजाय कीलकाय नमः । तद्यथा शिरसि हस्तिणा मूर्त्तं ये अयं
ये नमः । सुखे पंक्तिच्छंदसे नमः । एवं हृदयात्राभिप्रेयं तं कामबीजं पु विन्यसेत् । शिरसो हृदयपुद्गे
तं तातीयं विन्यसेत् ततः । अथ चतुर्थं करं योऽस्तीत्यमुभयोर्यसेत् । सृष्ट्या धारै हृदि न्यसेत् तबीजं

तंसा
१२२

यंक्रमात्॥ ततो नवयो निव्यासः॥ आद्यबीजं रक्षित्वा कर्णे द्वितीयं वीजं वामकर्णे॥ तृतीयं बीजं चिद्व
के एवं गंडयोर्वदने॥ पुनत्रेव यो॥ नासि विन्यसेत् स यो जठरे पुनः॥ ततः कर्पूरयोः॥ जानूतोः
पादयोर्गुह्यदेशे वामपार्श्वयोर्हृदयोर्धुजे॥ ततश्च कंठदेशे वामपार्श्वबीजानि विन्यसेत्॥ अथ रत्नादि
न्यासः॥ मूर्धाधारे ऐं रत्ने नमः॥ हृदि क्षी प्रीते नमः॥ भ्रूमध्ये सोमो भवायै नमः॥ वक्रैस्फुटं
सुरुषाय मकरध्वजाय नमः॥ हृदि कं च धेरक्तकृमाशयकंदर्पाय नमः॥ युक्ते सिं वामदेवा
यमनाथाय नमः॥ पादि पंचदस्योद्यं बीजमासांप्रकीर्तितं॥ ततो दावि ऐं नमः॥ अंगुष्ठयोः
दीप्तो भि न्ये नमः॥ तर्जनीयोः॥ क्षी वशीकरणे नमः॥ शोण्या कदि ऐं नमः॥ अनामिकयोः॥ सुः
संमोहि न्ये नमः॥ कनिष्ठयोः॥ तथा कान्तान्ते॥ पंचबाणक्रमेणैव कंगुलिषु विन्यसेत्॥ अ
ंगुष्ठदिकनिष्ठान्तक्रमेण परमेश्वरि॥ ततः ते पुस्यानेषु यथाक्रमं॥ ह्रीं कामाय नमः॥ क्षीम
नाथाय नमः॥ ऐं कंदर्पाय नमः॥ लोमकरध्वजाय नमः॥ क्षीमेन केतमाय नमः॥ ततः करंग

गम
१२२

२३

वस्थाः पुरश्चरणं तिलसत्रपः॥ तथा च ज्ञानार्णवे॥ घर्णलसंज्ञयेन्मंडरांशं हवनं भवेत्॥ तर्पणं च तत्त
कुर्यात्सर्वसौभाग्यभाग्भवेत्॥ मंगलं तदं श्रीक्रमे॥ शिवशक्तिश्च वाग्भीतं नादविंडुकलान्वितं॥ वाग्भ
वं कथितं देविकामसंज्ञं पृथिव्यो॥ शिवशक्तिर्मादं नैव द्विमाया समन्वितं॥ नादविंडुकलाक्रांतं दृ
ष्टं परमदुर्भलं॥ शिवश्चंद्रश्च सत्तांतःसर्गविंडुकलान्वितः॥ वाघानवासरी बालासर्वदोषविवर्जि
ता॥ अथार्चः॥ शिवश्चंद्रश्च मावं शिवश्चंद्रकामधुवदितुर्वसुरसविंडुश्च तद्वितीयं शिवश्चंद्रश्च तद्वि
रासुरविंडुविसर्गश्च तत्परश्चंद्रादिः॥ भैरवीयमुदिता कुलह्लादौ दैशिकैर्यदि पभवेत्कुलापूर्वा
सैव श्रीवृक्षफलदाधुवि विद्यासु च ते पपुजने पुति गोप्याः॥ त्रिपुरासारे॥ ॥ शिवाष्टमं केवलमा
दिवीजं भगवत्पुष्पाष्टमबीजमन्यत्॥ परं प्रियं ते गदित्वा शिवर्णसंकेतविद्यायुक्त्वक्रगमाः॥ अथा
र्थः॥ शिव उकारः॥ तस्याष्टमे एकारः के सप्तके वसुते मनुस्वारः॥ तद्युक्तमित्यर्थः॥ एवं भगः श

**तंसा
१२३**

क्रिः तस्य पूर्वष्टमं ईकारः सोसिकेवलमित्यर्थः ॥ एवं शिवो हकारः स एवांते यस्येत्यौकः सोपित
 येत्यर्थः ॥ मं गंतं राक्षसि शिवो वद्विबीजं दाद राक्षसं विंडुकं ॥ शक्तिर्महेशः कामश्च इंद्रो वद्वीडं माय
 या शक्तिः शिवश्च वद्विश्च चतुस्वारविमर्कः ॥ नादविंडुकं सायुक्तं च ॥ जमेतत्प्रकीर्तितं ॥ एतासां
 यंत्राणां द्विकान्तु भैरवीयत् ॥ पुरश्चरणं तुल्यजपः ॥ श्रीकामदेवतादर्शनात् ॥ एतासां दीपनीविद्या
 श्रीविक्रमैवदपुगमं महेशाभिरुपादिनिरतः परं ॥ एतासां छारीषिद्यावांग्मवाप्येन योजयेत् ॥
 क्रि त्रैलोक्ये दिने देवेशि महेशो भान्तसः ॥ कामवो जं समुष्पार्थं प्रणयंत दनेतरं ॥ महामोक्तं
 रूपश्चाक्षतिक्रान्तो यो चरेत् ॥ जपेदादौ जपेन पश्चान्तप्रवारमनुब्रूयात् ॥ यथात्र छारीषि
 तानाण्ये ॥ तारं न भुवनेषां नीषीवीजकामवीजकं ॥ हृदयांते भावयति माहे पुरिषदंततः ॥ श्री
 त्रैलोक्ये युगलं विद्येयं विंशदहरी ॥ कल्पे कामवीजं विना वै वा विबीजं प्रविकारदा ॥ ऊनविंश

शम
१२३

90

[illegible]

तंसा
१२४

श्वेकं पुनरेकं दये। ततश्चतुर्भिश्चतुर्भिर्दोभ्यां च पदान्येता निपातवति। पदान्येता निदेवैश्चिनवद्वार
रेषु विन्यसेत्। मृध्यादिगुह्यपर्यंतं पुनस्तेषु गुह्यादिमृध्वरं प्रांतं पदानोनयकं न्यसेत्। तथा
चक्रलार्णवे। अक्षरंधास्यहृदयमूलाधारेषु न क्रमात्। चतुर्वीजानि विन्यस्य परेषु न्याच
विन्यसेत्। मध्येनासिकाकंठनाभिलिङ्गेषु पंचसु। पूर्ववत्क्रमतो देवि नमः प्रभृति कं
सेत्। ततोऽक्षरंधमुखहृदयमूलाधारेषु चतुर्वीजानि विन्यस्य शेषगुह्ये सर्वत्र नमो ते न्यसे
ततोऽल्लेन व्यापकं कृत्वा ध्यायेत्। अंतप्रकाञ्चनवर्णाभांवालेन्द्रकृतशोखरा। तवरत्नप्र
भादी प्रमुक्तं कुरुमांरुणं। चित्रवस्त्रपरीधानां शकशक्ती विलोचनां सुवर्णकलङ्गाका
रपीत्रोन्नतपयोधरां। गोतीरधामधवलं पंचवक्त्रं विलोचनां। वसवदहनं शंभुनीलकंठवि
श्वविशजितं। कपर्दिनस्फुरत्सर्पस्वर्णकंदमनिभं। इत्यंतमनिशं हृष्टं दृष्ट्वा नंदमयीं परां ॥

राम
१२४

१३

आनंदमुखलोलाक्षी मेखलाद्यां नितं विनीं। अत्र दानरतां नितं भूमिषी भामलंकृतां। एवं ध्यात्वा
मानसैः संपूज्य शंखस्यापनं कुर्यात्। अस्याः पूजायै त्रिकोणं च चतुष्पदं च पञ्चततः परं कलापं
च ध्वजं चतुर्द्वारं समालिखेत्। ततः शीतपूजां विधाय पुनर्ध्यात्वा पंचमपुष्पाञ्जलिदानपर्यंतं
विधाय वरपूजां कारयेत्। कर्णिकायां च ग्रीवासुरवायव्ये मध्ये दिक्षु च द्वाहृदयावनमः पूज
येत्। त्रिकोणये। ओं ह्रीं नमः शिवायेति शिवं पूजयेत्। वामकोणे। ओं नमो भगवते वराहहृ
षाय धृधुवस्त्रः पतये धूपतिर्देहि मे ददा पयसा देति मंत्रेण वराहं पूजयेत्। दक्षिणकोणे।
ओं नमो नागयणयेति नागयणं पूजयेत्। ततो वामे दक्षिणे च। श्रीं श्रीं च त्रं मध्यं त्रं मे देह त्राधि
पतये ममार्थं ददा पयसा हा। श्रीं श्रीं इत्यनेन भूमिष्यो पूजयेत्। दक्षिणकोणे ततश्च चतुर्दले
पूर्वत आरभ्य॥ ओं परविद्याये नमः॥ ह्रीं परमेष्ठान्ये नमः॥ श्रीं कमलाये नमः॥ ह्रीं सुभग्ये नमः॥

तंसा
१२५

तथाज्ञानार्णवे॥ तारेणपर्ववतांचभुवनेशीतदात्मना॥ कमलामयाभंडेकामेनसुभगांयजेत्॥ अष्ट
पत्रेषुब्राह्मणादिमातृःपूजयेत्॥ षोडशपत्रेष्वं॥ अमृतायै॥ अन्नपूर्णायैनमः॥ एवंमंमुदनायै॥ तं
वृष्टौ॥ वंपीत्यै॥ गंपुष्टौ॥ वंपीत्यै॥ तिरत्यै॥ मादित्यै॥ हंश्रित्यै॥ धंस्वधायै॥ रिंश्रित्यै॥ अंज्योत्तरायै॥ अं
हेमवत्यै॥ पुंश्रित्यै॥ नेंपूर्णायै॥ स्वांविद्यायै॥ हांअमावस्यायै॥ एता अन्नपूर्णताःपूजयेत्॥ त
थाचक्रलार्णवे॥ शेषैर्वर्णैःप्रयुज्याश्चअन्नपूर्णतश्रद्धिकाः॥ चतुरश्रलोकपालान्पूजयेत्॥ तै
वचतुरश्रलोकपालान्क्रमेणपरिपूजयेत्॥ ततोधृषादिविसर्जनांतंकर्मसमापयेत्॥ अस्पृशश्च
रणंलक्ष्मजपः॥ तथाच॥ एवंधाताजपेनंलक्ष्मसंख्यमनन्यधीः॥ साज्येनात्रेनचुद्धयातदृशां
प्रमनंतरे॥ इतिभैरवीप्रकरणंसमाप्तं ॥ अथविद्याप्रकरणं॥ तत्रकलार्णवे॥ मेरुधूमिभंडः॥ शि
वोमायाशक्तिर्ह्यष्टमादौ॥ अथचंद्रश्चविंडश्चनवाणेमेरुच्यते॥ महाविष्टरसुंदर्योमंशेमे

MEMORIAL
DR. BHANU DAU
१२५

रम
१२५

१३

रसमुद्रवः॥ सकलाभुवनीशानीकामेशीवीत्रमुद्रुतं॥ चनेनसकलाविद्याकथयामितवानद्ये श
तपंतस्तुर्यवर्णैर्वंकलमध्येस्तुलोचने॥ यागभवेपंचवर्णलिंगकामरात्रोपशोचते॥ सादनंशिवचं
राभांशिवांतंमीनलोचने॥ कामराजमिदंभेदेष्टुर्णंसर्वमोहनं॥ शक्तिवीजंवसरोहेचंद्राभांसर्वमो
हनं॥ एतामुपास्यदेवेशिकामःस्वर्गसुंदरः॥ कामराजोभवेदेविविधेयंब्रह्मरूपिणी॥ अथार्थः
शक्तिः॥ एकारः॥ त्रयोवर्णः॥ द्विकारः॥ तेनककार॥ एकद्विकार॥ लकार॥ महामायावागभवत्कृतंमदने
ककारः॥ शिवोदकारः॥ चंद्रः॥ सकारः॥ तेनहकार॥ सकारककारहकार॥ लकार॥ महामायाइति
कामवीजंचंद्रः॥ सकारः॥ तेनसकार॥ ककार॥ लकार॥ महामायाइति शक्तिः॥ कृतंकामराजविधेयं
कामराजाख्यविद्यायाः॥ शक्तिस्तुर्यवस्तुंदरि॥ हितामुखेशिवो॥ अंलोपास्यप्रकाशिता॥ अथ
र्थः॥ कामराजाख्यविद्यायावागभवे॥ एकारद्विकारंचतस्रः॥ सादोहकारंसकारंदद्यात्॥ चंम

तंसा
१२६

इयमगस्त्योपासिताः॥ अनयोर्भेदमग्रेवक्ष्यामः॥ कामराजाय विद्याया वाग्भवेन वराजने विद्योदा
रं प्रवक्ष्यामि शक्तिमानं दमश्चमः॥ शिवं देव्यादागभवेत् शिवाद्यं कामराजकं॥ चंडाभ्यं तु तृतीयं स
दिद्येयं समप्रजिता॥ अथार्यः॥ कामः क्षतः शिवः तदनंतरमेकारः॥ न त ईकारो हि त्रयं वाग्भ
वकृतं मध्यकृतं शिवाद्यं तृतीयं चंडाद्यं॥ महाद्यं वाग्भवं चंडाद्यं शिवमध्यमं॥ सादनं कामरा
जे तु तृतीयं श्रुत्वा वेति॥ महाद्यं शक्तिवीजं तु जवेरेण प्रप्रजिता॥ अथार्यः॥ कामराजवि
द्याया वाग्भवं महाद्यं मत्पवाग्भवं शिवचंडौ ततः कामः॥ ततः शिवः॥ तत्र एकारः॥ ततः
ईकारः॥ ततो लकारः॥ ततो महा माया इति कामराजकृतं शक्तिकृतं कामराजविद्याया
वाग्भवे मदनं तज चंडं तत्रैव संयोज्य कामराजे ततः परं॥ हिता चंडं मुखे कुर्याद्विद्येयं नंदि
प्रजिता॥ कामराजविद्याया वाग्भवे वाग्भवं तत्का चंडं दद्यात्॥ कामराजे शिवांते चंडं तत्का चंडं

राम
१२६

१४

तंजकं॥ तन्मन्त्रमानं॥ कामराजाय विद्याया हिता भूमि तृतीयके शक्तिवीजे स्थितां देवि चंडाधः
कुरु मन्त्रं च तेन शक्तिकृतं चंडं कामराजमहा माया तत्कं विद्येयं मिंदोपासिता लोपा मुद्राया विद्याया म
हेश्वरि॥ कामराजे भूयं हिता तृतीयं सकगः शिवः॥ इति एव स्मृतिं संहितायां च॥ महात्मांते स
हवो मध्यमः सूर्यप्रजितः॥ अथार्यः॥ द्वितीयां स्त्रे पमुद्रायाः कामराजकृतं सकारं तज्जेत॥
तृतीयकृतं च तत्सकारे परिकारं दद्यात्॥ विद्येयं स्मृत्यं प्रजिता॥ लोपा मुद्रां द्वितीयां विलिख्य
सुरसुंदरि॥ पुनर्विलिख्य तामेव कुरु ये पंचमे स्थितां॥ हिता तु भुवने शानीं मेकोच्चारणो
चरेत्॥ चतुष्टयं महाविद्याशंकरेण प्रप्रजिता॥ अथार्यः॥ द्वितीयां स्त्रे पमुद्रां विलिख्य पु
नरपितामेव विलिख्य च चतुष्टये पंचमकृतं स्थितां भुवनीं शीतलपकोच्चारणो चोच्चारत्॥ उ
च्चारणं पूर्वमिदं तं कामराजका चंडं त्रयं चंडं भूशं कंकदं शिवे न चंडं दये इमहामायेत

तंसा
१२७

चरेत् ॥ लोपासुदं पुनर्देविविलिखेत्तदनेतरं ॥ नक्षिके चरविद्यां वदटावैस्सवीभवेत् ॥ अस्मार्थः
पुनः पदस्य वशात् ॥ द्वितीयालोपानुदा मित्यर्थः ॥ कामरुपाव्यविद्यायाश्चिद्रेषुवरानने ॥
यास्थिताधुवनेशानीत्रिधाकरुमहेष्टरिः ॥ विंडुहीनानादहीनात्तर्णमः पूजिताभवेत् ॥ द
क्षिणाष्टौ ॥ मायास्थामेहरीसंतुयुगलंतुक्रमास्त्रिवेत् ॥ अस्मार्थः ॥ त्रिकुटस्थभुक्नेष्ट
री ॥ द्विगुणीकृत्यनादविंडुहीनांरुनोश्चरेत् ॥ अथपरिभाषिकबोडपीमाह ॥ चंडांतंवरुणं
तंचशक्रादिसहितं एकक ॥ वामाक्षिविंडुनादां लुंविष्णुमातृकलात्मकां ॥ विद्यादौवेत्तवेदेवि
सासाज्जाग्रन्मुद्रपिनी ॥ त्रिकुटासकलाभेदापंचक्रुताभवन्निहै ॥ वैष्णवीवमुक्तदास्यात्तद्वय
शांकरीभवत् ॥ अस्मार्थः ॥ चंडांतंहकारः वारुणयुंशकारः शक्रादिरेफः ॥ वामाक्षिर्हकारः ॥
विद्यादौपूर्वोक्तविद्यादौ ॥ विद्यादिमंडितादेविशिवशक्तिमयीमहा ॥ तस्यभेदास्तसकलाषट्कुरा

सम
१२७

१२

१५

परमेश्वरी ॥ वैष्णवीनवक्रुदास्यात्प्रक्रुदात्तुशांकरी ॥ अस्मार्थः ॥ पूर्ववीजद्वयवतीवेरादिः प्रणवः
मंडिताः आदौभूषिताः ॥ महाबोडपी ॥ आद्यवीजद्वयंभेदेविपरीतक्रमेणहि ॥ विलिख्यपरमे
शानिततोत्पानिसमुदरेत् ॥ अंतर्मुखेवरागेहेकुमारीत्रिपतीश्वरे ॥ एभिस्तुपंचसंख्याकैवी
जेः संप्रुटितांयजेत् ॥ षट्क्रुदायरमेशानिविद्येयं बोडशाक्षरी ॥ त्रिकुटाः सकलाभेदेबोडशाक्षरी
भवन्निहि ॥ वैष्णवेकीनविष्णुर्णशैवीसप्तदशाक्षरी ॥ अस्मार्थः ॥ आद्यवीजद्वयंमायाममान
कंतस्यविपरीतक्रमः ॥ आदौरमापश्चान्माषो अंतर्मध्यस्थितोकामवीजंमुवेआदौवस्याः
क्रुमार्याः एतैः पंचसंख्याकैः ॥ जीवैः षट्क्रुदांसप्रक्रुदांयसंप्रुटितासंप्रुटवत्कृता तेनाधुनो
मविलोमतः प्राप्तामित्यर्थः ॥ केचित्तुअनुलोमतः प्रुटितामाह ॥ तस्यावबोगितीतंजे ॥ श्री
वीजमोयास्मरयोनिशक्तित्वांचमायाकमलावविद्या ॥ शक्त्यादिवीजेषुविलोमतासः श्री

तंसा
१२८

एतेष्वीयंचशिवप्रदीप्तः ॥ तथाचवामले । श्रीमायामदनावाणीपरतोरेशिवप्रिया । हरिप्रिया
त्रिकुटासायसवाणीभनोभवः ॥ मायालक्ष्मीमहाविद्याश्रीबीजाबोडणीपरा । इतिणामृतौ
द्वितीयस्यादियमत्तविपरीतंलिखित्तुधीः ॥ बालांचांतर्मुखीकलाविलिखित्तदनंतं तां
मायांलक्ष्मीतथाकृत्यंलिखित् । कलयासंपुटांकुर्यादमायांपरमेश्वरी । कलयाशक्ता
पूर्वोक्तशक्त्यादिपंचकलयारमायांप्रणवादिषट्कयंतुमायांमितिपाठेयेमेवार्थाः ॥ के
चित्तु कलयास्थानेवालायापाठंकुर्वन्तः तत्रपरमेश्वरीमिति त्रवात्मयाचंतर्मुखासंपुटंव
दंति । रमायांश्रीपरमेश्वरीदीमितिचतेनोत्तरदलेक्ष्मीऐसः श्रीदींदितिवदंतितत्रसंपुटश
दार्थपरिज्ञानात् । अनंतः तत्रपरमेश्वरीमितिचवालायाचंतर्मुखासंपुटंवदंति । रमायांश्री
परमेश्वरीदीमितिचतेनोत्तरदलेक्ष्मीऐसौश्रीदींदितिवदंतितत्रसंपुटशदार्थपरिज्ञानात् । अउं

१५

पत्तेः ॥ सर्वतंत्रविशेषाच्च ॥ तथाचश्रीक्रमसंहितायांश्रीमायामदनोयोनिः परैतानिमुखेकुरुवे
रदिभुवनेशानीश्रीबीजंचत्रिकुटं ॥ षट्कुरांसंपुटीकुर्यादयैः पंचभिरुत्तरैः ॥ मायातंत्रेलक्ष्मीपरा
मदनोयोनियुताश्रुशक्तितारः परावकमलायचमूलविद्या ॥ शक्त्यादिभिश्चविपरीततयाप्रदिष्टं
श्रीमंत्रशक्तमुदितं परदेवतायाः एतेनाचुलेमतः पंचबीजैः संपुटितमितिचक्ष्यं । प्रज्ञाचरमामाय
तारः पराश्वर्यः कुमारिकाव्यसावालापरातथाव्यसाविपरीतातयेतिव्याख्येयार्थः ॥ कुमारीगा
र्तमुखी । अउं कुमारिकानंतरंतागदिश्रीबीजसंबंधः ॥ तत्रैकवाक्यताबलात् ॥ श्रीपराचेतिपाठेन
केवलंवालाव्यसाश्रीः पराचविद्यानांबोडशबीजानांसुदृक्कथनंवातेनश्रीमायातारमयाश्री
वालादित्रिकुटं अंतर्मुखीवालारमामायेतिमत्तंचहेयं ॥ कलादृते ॥ श्रीबीजंशक्तिबीजंचयामवी
जंयामर्भवामांतसंस्थितंबीजंप्रणवंचततः परं ॥ शक्तिबीजंरमांचैविद्यांचपरमेश्वरि ॥ लेपंवाका

नंसा
१२५

मग्नं वा त्रिकुटामववापरं विन्यस्य प्रवरद्या निवीजानि पंचसंदरिः विपरीतक्रमेणैव विन्यसे
त्तोडशीपरा वामलेख लक्ष्मीपरा मदनवाग्भवशक्तिवीजं तांशे च भूतिकमले कथिता च वि
द्यारूढं यं च विपरीततेयानियुक्तं श्रीघोडशास्त्रमिह गममुष्टु सिद्धं ॥ त्रिकुटं कोमादिवाल
याश्च कारात् ॥ रमा माया च निबन्धे च सांतांशे शिवपूर्वसप्तमश्रुतं स्तुत्तांतमस्तान्वितं देवी
दक्षिणबाहुशक्रनयनं वामं कलालाङ्कितं ॥ दंतांजो मुखं मुखं सजीवदशनं शेषं मुखेनान्वितं वी
जं पंचकमिहमेव मुदितसर्वार्थसिद्धिप्रदं वेदाद्यं त्रिगुणं रमामयं देवकामेन संसेवितां
लेपावापुनरेव पंचकमयो पूर्वमलोमक्रमैः ॥ एषा श्रीपरमापरात्परतारासर्वार्थसिद्धिप्रदा ॥
सागत्तारतारसमस्ततमतामुत्पत्तिधृता शिवासेयं श्रीष्टुत्तरया सकलयुगमयी निर्युणा निष्प
पंचासाक्षात् कामदेवी सुरमुनिनिबद्धैर्वेदितानं दिव्या ॥ स एव संते यस्य तेन सांतः प्रकाशः

राम
१२५

११

य एवांते यस्य तेन प्रकाशः शिवो हकारः तस्य पूर्वसप्तमो रेफः ॥ स्तुत्तांतमीकारः ॥ मस्तमनुस्वारः
तेन रमा वीजं देवी माया दक्षिणबाहुः ककारः शक्रो लकारः ॥ वामेन यनमीकारः ॥ कला खिंडः
तेन लाङ्कितं कामं तेन काम वीजं दंतांत एकारः ॥ ऊर्ध्वं मुखं मुखं सजीवः सकारः
शेषदशनं जैकारः ॥ मुखं विसर्गः ॥ तेन परा वीजं वेदाद्यं प्रणवः ॥ त्रिगुणमाया ॥ तानार्णवे ॥
चक्रकोटि सहस्रैस्तैः जिह्वाकोटि द्वातैरपि ॥ वर्णान्वितैश्च कोयं श्रीविद्या घोडशास्त्री वैखरी
भावभावदादशक्राणवर्णने ॥ यतो निरुत्तरं वस्तु परा तत्रैव कारणं ॥ मृत्की धृता हि पश्ये
ती मध्यमामध्यमा भवेत् ॥ अथ विद्यास्वरूपा हि मुक्तिमुक्तिफलप्रदा ॥ एकोच्चारणदेवेशि
या जपे यस्य कोटयः ॥ अथ मेधसहस्राणि प्रदक्षिणशतानि च ॥ काम्यादितीर्थयात्राः सुः
सार्धकोटि त्रयान्विताः ॥ त्वलां नायं निदेवेशि नात्र कोयोचित्वाहण ॥ एकोच्चारणगिरिजे किं

तंसा
१३०

पुनर्वैद्यकेवलं॥ सोऽनुशास्त्रमहाविद्यानप्रकाशकदाचन॥ गोपितव्यात्तयाभेदेऽनुयोनि
वर्षावति॥ सिद्धयामले॥ कामोभावात्मावालात्रिपुरास्त्रीभगांऊरौ॥ कालीकामकला
कूर्चं सबादौ प्रणवं प्रिये॥ श्रीमहासोऽशीयं च याच्याताभुवनत्रये॥ शानेन मृत्युहा वि
द्या सर्वज्ञायेन मस्कृता॥ समलक्ष्म महाविद्यास्तं गदो कपिताः प्रिये॥ सागत्सारतम
यायाविद्याश्चाति सुगोपिताः॥ बहुवाकिमिहोक्तेन तासां सारास्त्रिषोऽशी॥ रुद्रयाम
ले॥ लोपा मुद्राया भवेत्तु पृथक् च शिव योजनान्ते॥ सकारं कामराजादौ नोपात्ता सोऽष्टात्त
री॥ अनया सहशी विद्या न विद्या न वगोचरे॥ तत्रैव विद्या रात्रीयां भवेत्तु कांते नंतं नियो
जयेत्॥ सोऽनुशास्त्रमहाविद्या विदुद्वैक मयी शुभा॥ लांतो हकारः लोपा वागम एवांते शि
व बीजं नियोजयेत्॥ तत्रैव शक्ति बीजे पिलोपा सप्तदशाक्षरी॥ अस्याः स्मरणमात्रेण शि

राम
१३०

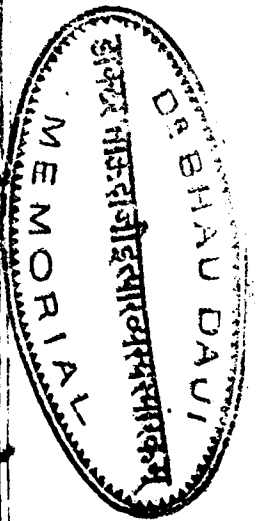
११

१२

यो भवति नान्यथा॥ अणिमाद्यष्टमित्रीयाः साक्षाद्भिपु रेंद्रः॥ तत्रैवाष्टादशाक्षरीयथा लो
पामधिकृत्य॥ अथ रं विंदुनायुक्तं वागमवोद्ये नियोजयेत्॥ मादनं कामराजात्पेता श्रीयात्
स्वरे चरि॥ भृगुः सर्गावितो देवि मनुना च समन्वितः॥ अष्टादशाक्षरीत्येवा श्रीविद्या
भुवि दुर्लभा॥ श्रीगुरोः रूपयां देवि निपसिद्धिप्रदायिनी॥ नवलक्ष्म विद्यातु लोपा मु
द्रां महीचरी॥ अष्टादशाक्षरी विद्या पंचाक्षरं वरानने॥ अथ याशापमा प्रोति कुलं
तस्य विनश्यति॥ सर्वकल्याणदा विद्या सर्वविघ्ने विनाशिनी॥ सर्वसौभाग्यदा देवि सर्वमं
गलकारिणी॥ अनया सहसी विद्या त्रैलोक्ये वा ति दुर्लभा॥ तत्रैव कामराजात्पेता विद्यायां वा
गमादौ॥ भुवने श्रीकामराजे श्रीबीजं शक्ति सर्वतः॥ एवाप्यष्टादशी प्रोक्ता सर्वसिद्धिप्रदा
यिका॥ भोगमोक्षप्रदा साक्षात्पुरुषार्थप्रदायिका॥ अनया सहशी विद्या न विद्या न व
चरे

तंसा
१३१

नास्तिमास्तिपुनर्नास्तिमाप्यंसावदामिते॥ तत्रैवप्रणवंपूर्वमुद्रुत्पत्तौकुलसुंदरी॥ कामात्तु
रंशक्तिवर्णपुरंदरहरोत्ततः॥ भुवनेषीसमुद्रुत्पत्तिलोमांघालिकांततः॥ प्रणवंसविसर्गं
मुत्ततोवैकुलसुंदरी॥ शक्तिरुद्रमध्यभागेहकारंयोत्रवेष्टिते॥ विलोमांघालिकांततः
त्सर्वस्वविसर्गके॥ इयंश्रीपरमापरमाविद्याकेवलामीसेदयिनी॥ अस्यालततपेनैव
किंनसाधितिसाधकः॥ अस्याःस्मरणमात्रेणशिवोभवतिनान्यथा॥ कुलसुंदरीबाला
प्रद्वारणःप्रणवःशिवकाममिंद्रसमन्वितं॥ नादविंडकलाभेदानुरीयंसुरसंधुते॥ मन्त्र
श्रीसुंदरीविद्यामहाविपुरसुंदरी ककारेसर्वमुत्पन्नकामकेवल्यदायकं॥ लकारेस
कलैश्वर्यमीकारेसर्वसौख्यदं॥ एवंबीजत्रयंभेदेविद्यानांसारसंग्रहं॥ वाग्भवंकामरा
जंयशक्तितेननियोजयेत्॥ एकाक्षरेणकथिताग्रहविद्यैवकेवला॥ कामबीजलोपामु

राम
१३१

शयाविशेषमाह॥ कुलबीजं समयांकेयथाचकामराजस्यप्रकारःप्रकीर्तितः॥ अषिभामनिलो
पायःप्रकारइहशस्त्रतः॥ श्रीपरावाग्भवात्यैश्वर्यशरीतोऽमन्मये॥ आद्यभूतैर्भिद्यमानासुं
दरीषड्विधाभवेत्॥ तथानयोराज्यमायाश्रीकामबीजंकाममायाश्रीबीजंमायाकामबीजंतथाभि
धाष्टदशाक्षरीतथाच॥ काममायातथापूर्वेमायालक्ष्मीस्वरूपा॥ इमांमायातथाकामःवस्तु
चंद्राक्षरीविधास्मारंयोर्निलक्ष्मीवितयमितिभागवताचार्येचार्येणप्रतिपादितंचणकैकामराजं
तुसुंदर्येषाप्रकीर्तिता॥ अत्रापिपूर्ववद्दीप्तसंयोगः॥ मायार्हकारः॥ लेखकारःपुनःशक्तिमा
ह॥ एतद्वाग्भवकृतंचपूर्ववत्कामराजकं॥ तथैवशक्तिबीजंतुसुंदर्येषाप्रकीर्तिता॥ एतद्वाग्भवमु
द्रिष्टंपूर्ववत्कामशक्तिकं॥ भगंएकाक्षराच्चविशेषः॥ ब्रह्मबीजंयद्वाह्यात्रिकुटेदेविडुर्लभे॥ प्र
थमासुंदरीदेविदिनीयाब्रह्मसुंदरी॥ शक्तिरुद्रमहेणानिअनंतसुंदरीमता॥ एषातुषोडशीवि

तंसा
१३२

यामतभेदेनदर्शिता॥ विक्रयंतेहंसवीजंविंडुसर्गविभूषितं॥ एषाश्रीः प्राणसंयुक्ताहारिण्डुः स्वमो
चिनी॥ शाकुलोपायशक्तिर्महेशः कामश्चंद्रवीजंततः परं॥ महामायाततः पश्चात्तवस्नेहाद
दाम्पहंपूर्ववत्कामराज्याल्योवर्णोनिष्क्रीलितात्मकोइति शक्तामहाविद्यापश्चिमास्त्राययोजि
ताशक्तिः सकारः पूर्ववत्कामराजविद्यावत्॥ अत्रापि पूर्ववद्बीजसंयोगः शिवबीजंशक्तिः सोमं
सादनं च पुरंदरं॥ योमवद्विसमायुक्तं तुरीयस्मरं विंडुकों पूर्ववत्कामराजं तुरशक्तिबीजं समुद
रेत्॥ एषाविद्यामहेशानिवर्णितुं नैवशक्यते॥ शक्तिः सकारः सोममकारः पूर्ववत्कामराज
विद्यावत्॥ शिवशक्तिर्भुवनेशीवाग्भवं बीजमुत्तमं॥ कामं योमदेवेशिमहामायांततः परं॥
सोमय्योममहामाया नवाणोपरिकीर्तिताः रुद्रोशक्तिरियंदेविपूर्वोन्नायेहिनायिका मा
दनं गोत्रभिन्नांतोरेकवामासिचंद्रवान्॥ नादविंडुसमायुक्तः कथिताः परमेश्वरि॥ ब्रह्माचमगने

राम
१३२

१३

शक्रो नकुलीशो नलक्षणा॥ मायादेन विंडुमना कामराजं समुदरेत्॥ शक्तिर्मोदनशक्रश्च
दरोवर्तेहंसोयथा॥ विंडुनादसमाक्रांतः कथितः कामदेवमनुः॥ एषाविद्यामहेशानिकथि
तेकादशातुरीसादनं पंचरं॥ स्वलोहितारुद्रयोगिनी॥ पुरंदरेमहामायावाग्भवं बीज
मुत्तमं॥ पूर्ववत्कामराज्याय्यमुदरेदेवसुंदरि॥ लेहितातकरः रुद्रयोगिनी सकारः पूर्व
वत्कामराजव॥ भृग्वीमंगगनं क्रांतं कालमिजं महेश्वरं॥ वामासि विंडुनाद्यं वाग्भवं पर
मेश्वरि॥ कामराजं शक्तिरुद्रे पूर्ववत्समुदरेत्॥ भृग्वीशः सकारः हंतः कृकारः कालोम
कारः पूर्ववत्कामराजविद्यावत्॥ विष्णुस्ततो हंतः कालेशः पृथिवीततः॥ भुवनेशीततः
पश्चादग्भवं कथितं प्रिये॥ कामराजं शक्तिरुद्रे पूर्ववत्कथितं प्रिये॥ विष्णुः ईशः अकार
युक्तहकारः॥ सुभगोदयमाह॥ शक्तिः स्वयंभुः॥ शुभशक्रस्तु भुवनेश्वरी॥ शिवोमाद

तंसा
१३३

नरुदंडं महामायाततः परं ॥ अष्टादशाक्षरीविद्यामहात्रिपुरसुंदरी ॥ सर्वोत्तमं संयुक्ताविं
शाक्षरीउदाहृता ॥ श्रीदेवुवाच ॥ भाषासृष्टिस्थितिहृतिनिराख्याः पंचसुंदरी ॥ कथयस्व
प्रभो देव यदि ते रोचते मयि ॥ ईश्वर उवाच ॥ शिवो मादनेदं शक्तिश्च भुवनेश्वरी
ब्रह्मा शिवेदं शक्तिश्च महामायाततः परं ॥ मादनेदौ शक्तिः शिवौ महामायातदंतिकं ॥ शक्तिः
सकारः ॥ एषा पंचदशी भाषासाक्षात्त्रिपुरसुंदरी ॥ एषा भाषा ॥ शक्तिकामश्च शक्रश्च महा
मायाततः परं ॥ इयं सृष्टिः ॥ शिवेदौ कामशक्ती च महामायाततः परं ॥ कामश्चंद्रमहेशश्च
दंडः शक्तिश्च पार्वती ॥ ब्रह्मा महेश्वरः शक्तिः ॥ शक्रस्तु भुवनेश्वरी ॥ इयं स्थितिः ॥ शिवेदौ काम
शक्तिश्च तत्परा भुवनेश्वरी ॥ शिवशक्ती मादनेदौ शिववैद्वीतुमायय ॥ शिवः शिवश्च कलहाव
हि मायेदं धृषिता ॥ इति संहतिः ॥ शक्रौ ब्रह्मा दंडवीजं महामायाततः परं ॥ यागभवं कथिते चैत

राम
१३३

१५ ३

नामसंततः पृथक् ॥ शक्तिः शिवो मादनेदौ तत्परा भुवनेश्वरी ॥ शिवः शक्तिश्च सोमश्च प्रन्यो ब्रह्मा
महेश्वरी ॥ एषा निराख्या प्रन्योहकारः ॥ श्रीदेवुवाच ॥ स्वप्नावती मधुमती कथयस्व मयि प्रभो
दानीं श्रोतुमिच्छामि यदि वा त्ति ह्यमवि ॥ ईश्वर उवाच ॥ शिवसादनशक्रश्च शक्तिश्च भु
वनेश्वरी ॥ महेशो ब्रह्मा हंसश्च चंद्रोऽपि परमेश्वरी ॥ महेशः शक्तिकामश्च पुरंदरो विद्यतया
अग्निमाया कलायुक्तं नादविंदुविधुषितं ॥ हंसो हकारः माया कल ईकारः ॥ एषा स्वप्नावती ॥
ब्रह्मा महेश दंडश्च शक्तिश्च भुवनेश्वरी ॥ ब्रह्मा विद्यनारुच्छक्रस्तु भुवनेश्वरी ॥ सादनं सोम
चंद्रो वशक्रश्च परमेश्वरी ॥ मरुतयकारः ॥ एषा मधुमती ॥ वामकेश्वरविद्यैव त्रिकुटक्रमपाठि
का ॥ सौभाग्यावास्त्रिकुटेन पंचम्या पंचकूटकं ॥ त्रिपुरस्यामहाविद्या कूटैकादशानिर्मिता ॥ अथ पं

तंसा
१३४

चमी कामं विष्णुतुल्यं देवि शक्तिर्माये इत्येवम् । महामाया ततः पश्चाद्वाग्भवं बीजमुदरेत् । विष्णुतुल्यं
मकारसंयुक्तमित्यर्थः । शक्तिर्देवमायार्देवकारः । विष्णुतुल्यः पश्चात्कलौ नकुलिवद्विव । महामाया
ततः पश्चात्स्वप्रावर्तीति कथ्यते । हंसेहकारः । एतद्वितीयं कामकृतं । सादनं शिवबीजं च वाद्यबी
जं ततः परं । इंदुबीजं ततः पश्चात् महामायां समुदरेत् । इति तृतीयं । इयं मथुमती । शिवबीजं त
था कामं इंदुदेवीं नियोजयेत् । महामाया ततः पश्चाच्छक्तिकृतं समुदरेत् । देवीसकारं । कलोदी
शः । वाग्भवं प्रथमं कृतं शक्तिकृतं च पंचमं । मध्यकृतं त्रयं देविकामराजं मनोहरं । बीजप्राणौ महा
देविसादनं तदनंतरं । इंदुबीजं ततः पश्चादुक्तेष्वीतदंतरं । इति वा शक्तिकृतं जीवः सकारः
प्राणोहकारः । अथ वा देवदेवेशि सौभाग्यायाश्च वाग्भवं । कृतं त्रयं कामराजं शक्तिबीजं च पूर्ववत्

राम
१३५

५०

तु कामवेशादिकृतं वा भागादिकृतमेव वा । अदिहा सिद्धिदानित्या सर्वदोषविवर्जिता । भगएकारः तेन
ष्टधा पंचमी वाग्भवति कृतभेदेन । तथा यामले । द्विविधा पंचमी विद्या पंचपंचाक्षरी परा । अदिहा
सिद्धिदानित्या सर्वदोषविवर्जिता । भगएकारः मध्ये षडक्षस्यैव शक्तिश्च चतुर्गुणा । यदिति
कामराजं विद्यायामध्यकृतं । शक्तिकृतं मितिकामराजस्य शक्तिकृतमित्यर्थः । एषा चतुर्धा
भवत्युभेदात् । एतायाः कामराजस्य तृतीयकृतं । तत्रैव । कामबीजं महेशानि शिवबीजं ततः परं
महामाया ततः पश्चात्कृतं परमदुर्लभं । एषा पूर्ववदष्टधा । अन्या चतुर्धा तया तत्रैव । कामका
ग्रपरशक्रसंस्थानहृत्स्वद्विपिणी । तत्रैव । कामबीजं महेशानि शंभुबीजं ततः परं । तदुपश्रु
इष्टं इंदुबीजं तु इंदुबीजं विचिंतयेत् । महामाया ततः पश्चात्कृतं परमदुर्लभं । एषा चष्टधा । अन्या
चतुर्धा तेषां त्रिंशद्द्विपिणी । एतासो वै विद्यानां प्राणं पृणं वरानने । रमां मायां हंस्वीजं वाग्भवा

॥ तं सा ॥
१३४
७५

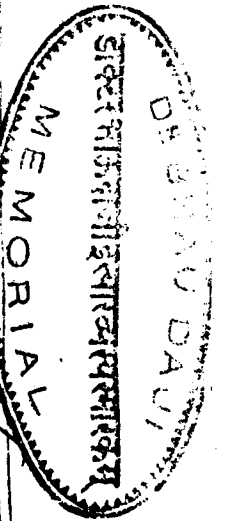
येनियोजयेत् ॥ शक्त्यंतेनुमहेशानिहंसंमायांरमांतथा ॥ एभिर्गुणेनदेवेशिविद्याजपनमाचरेत् ॥ ज
पश्चसप्तवारमेवदीपन्यांतपादर्शनात् ॥ एवामितिपूर्वोक्तविद्यानांपंचम्याविशेषः ॥ तद्यथा ॥
रमांमायांहंसवीजंवाग्भवाद्येनियोजयेत् ॥ शक्त्यंतेनुमहेशानिहंसंमायांरमांतथा ॥ कामराजत्रयेदे
विककारंशक्रसंयुतं ॥ मायाविंदीश्वरसंयुक्तं सृष्ट्यकोटिसमप्रभं ॥ प्रथमंकामकूटस्यचाद्येनियो
जयेदिहं ॥ वांतंवद्विसमायुक्तंवामनेत्रविधृतं ॥ नादविंदुसमायुक्तं प्रियोवीजसुदाहृतं ॥ द्विती
यंकामराजं वज्रपेडुल्काचसंदरि ॥ गगनंवद्विसंयुक्तंवामनेत्रसमन्वितं ॥ नादविंदुसमायुक्तं मा
यावीजंप्रकीर्तितं ॥ मधुमतीत्रयेचापिसर्वकामफलप्रदं ॥ अथदीपिनी ॥ तारंलेहमीववाग्भीजं
मानसंभुवनेश्वरी ॥ एतज्ज्ञाततःपश्चाद्गर्भवात्यंसमुद्भवेत् ॥ प्रणवंभुवनेशानीरमांकामंच
वाग्भवं ॥ कामसंस्ततो जज्ञात्रैलोक्योभकारकं ॥ ओंकारंचैववाग्भीजंरमामन्मयमायया ॥ स्व

॥ राम ॥
१३५
७५

प्रावतीमहादेवितेत्तत्रसमाहितः ॥ प्रणवंचाधरंकामंरमांचभुवनेश्वरी ॥ मधुमतीततो जज्ञामायां
श्रीकूर्चबीजकं ॥ प्रणवाद्यंचंदवेशिहंसवीजमुदीकृतं ॥ एतद्दीजेसमुच्चार्यशक्तिवीजंततो जपेत् ॥ जप
निबमस्त ॥ जपेसहैतपेत्तथात्सप्तवारमचक्रसात् ॥ कामराजादिविद्यानांदीपिनीचैवकारयेत् ॥
वाग्भवेकामराजेतुशक्तिकूटेस्वरेश्वरि ॥ ततःकामःपंचमीवोद्वेष्टः ॥ वाग्भशक्तिकूटयोर्दीपि
नीमित्तिकासकूटे ॥ पुनःप्रणवंभुवनेशानीरमांकामंचवाग्भवं ॥ दीपिनीमितिसर्वत्रकूटेस्वरसं
बंधः ॥ सौभाग्यादिविद्यामधिष्ठत्ययोगिनीहृदये ॥ सूर्यजनेभेदेनसप्तविंशत्पुमोदिनी ॥ सप्त
विंशत्पुमोदेनषट्त्रिंशत्तत्रापिणी ॥ तज्ज्ञातीतस्वभावाश्चविद्येयभाव्यतेसदा ॥ श्रीकंठदेशकतद
द्वयक्तस्यत्रिवाचकं ॥ प्राणभूतततोदेवितद्वेकादशापरः ॥ अथश्रीयंत्रे ॥ ॥ यथाविंदुस्यप्रम
ष्टकोणं ॥ एतत्रयंसंहारचक्रं ॥ द्विदशारचतुर्दशारं ॥ एतत्रयंसंहारचक्रं ॥ अष्टपञ्चकोटशद्वलंवि

॥ तंसा ॥
१३५

दृत्तं भुसदनं यं चतुर्दशसमायुक्तं एतत्पुष्पात्मकं एतदुक्तं यामले विंडुविकोणवसुकोणद
षारयुग्ममन्त्रपुनागदलसंगतघोडशाब्जं चतुर्दशयं च धरणीसदनं यं च श्रीचक्ररजसुदित
परदेवतायाः ॥ चक्ररजसिंहं रजं क्रमादिलिखितं सुवर्णरजतपंचरत्नस्फटिकताम्राद्य
कीर्णवाकारयेत् श्रीक्रमे ॥ भूतभैरवे ॥ योस्मिन्पंचमहेशानिके सरणिप्रकल्पयेत्
योगिनीसहिता तस्य हिंसां कुर्वन्ति भैरवाः ॥ इति वचनाच्चात्र के सरणिः स्वच्छंदभैरवे ॥
ऊर्ध्वस्थं उल्लेखं देहसमांस्तुमंदिरे रत्नादिषु विनिर्माले मानमिच्छावशाद्भवेत् रत्नेन र
जसा पूर्य श्रीचक्रं भुवि पूजयेत् नष्टं तिसर्वविद्यानि प्राप्यते च यथेप्सितं दशभागे सुवर्ण
स्यताम्रस्य द्विदशं तथा षट्गुणं रजतस्य पित्तं त्रयोदशं यं शुभं चक्रं सिन्धुत्रयेद्यो हि ससौ भा
ग्यो माप्नुयात् ॥ अणिमाद्यष्टसिद्धीनामधिपो जायते चिरात् विक्रमो रचिते यं पञ्चरांगे वा प्रिये ॥

गम ॥
२२५

३३

इंडनीलेष्वेदं स्फटिकं मरकतेपि च धनं पुत्रं तथा धास्यशांसिलभते ध्रुवं तामंतुकं
तिदं यं स्वर्णं रजं शत्रुनाशनं रजतं ह्ये मरुचैव स्फटिकं सर्वसिद्धिदं ॥ एतत्तु यं ॥
अथ श्रीचक्रादिनाये प्रायश्चित्तमाह दग्धं च स्फटिकं यं इदं तं चोरेण वा प्रिये उद्यमं
प्रकर्वीत दिनमेकमतं दितः ॥ लक्ष्मां जयेद्दिद्यां होमतर्पणपूर्वकं गुरुं संतोषसद्गता
ब्रह्मणानपि भोजयेत् लक्ष्मं जह्यादशां शतो होमः न दशां शं तर्पणं लक्ष्मं यत्तमित्ये
के कदाचित्पुत्रचित्ते वा स्फटिकं दिवि द्रष्टव्यं भग्नं करोति यो मत्स्यो मृत्युलस्य दुतं भवे
त् न तस्माच्च तीर्थराजे वा गंगादिसरितां वरे समुदेवाप्तिपेदे वै विचन्यथा दुःखमाप्नुयात्
इदं तु यं मातृविषयं अथ श्रीचक्रपादोदकमाहात्म्यं गंगापुष्करनर्मदादियमुनागो

॥ तेसा
१३६

एवरीगौतमीगंगादागयाप्रयागवदरीवाराणसीसिंधुपुत्रेवासेनसरस्वतीप्रभृतिषुवत्सा
पुभाण्डोदरीतीर्थस्नानसहस्रकेपुटिफलदंष्ट्रीचक्रणोदोदकं॥ अथदर्शनफलं॥ सम्पकण
नक्रतुक्रतायफलं समवाधुयात्॥ कृत्वा लभते भक्त्या कृत्वा श्रीचक्रदर्शनं॥ अथ संक्षेप
श्रीविद्याष्टाश्रयतिः॥ प्रातःकृत्वादिप्राणायामांते यमविधाय वशिन्वादिन्यासं कुर्यात्
तद्यथा॥ चं॥ १६॥ वल्लवशिनीवाग्देवतायै नमो ब्रह्मरंध्रो॥ कं॥ ५॥ लोकीकामेश्वरीवाग्देवता
यै नमो ललाटे॥ चं॥ ५॥ लुंमोहिनीवाग्देवतायै नमो भ्रूमध्ये॥ टं॥ ५॥ यं विमलावाग्देव
तायै नमः कंठे॥ तं॥ ५॥ यं श्रीशरणावाग्देवतायै नमः॥ हृदि॥ पं॥ ५॥ ह्यं त्रयिनीवाग्देवतायै
नमः॥ नाभौ॥ चं॥ २॥ अस्मिन् सर्वेश्वरीवाग्देवतायै नमः॥ चाधारे॥ चं॥ ५॥ स्त्रीकौल्लिनीवा

॥ राम॥
१३६

३३

देवतायै नमः॥ सर्वो गे॥ अथ अष्टादिन्यासः॥ अस्मिन्॥ ५॥ त्रिपुरसुंदरीमंत्रस्य दक्षिणमूर्तिः शक्तिः
पंक्तिः पंक्तिः श्रीमहात्रिपुरसुंदरीदेवतायाम् भवन्तीति कामसूत्रे कीलकं॥ तात्पर्यं शक्तिः॥ पुरुषा
र्थचतुष्टये द्विनियोगः॥ तथा च ज्ञानार्णवे॥ बीजं त्रयागभवं शक्तिः॥ तात्पर्यं कीलकं ततः॥ का
मवीजं महेशानि बीजं न्यासं ततः परं॥ अथ सिद्धिदक्षिणमूर्तये अथ येन नमः॥ मुखे पंक्तिः पं
दसेन नमः॥ हृदि त्रिपुरसुंदर्यै देवतायै नमः॥ गुह्ये वागभवती त्रय नमः॥ पादयोस्तात्पर्यं शक्ति
येन नमः॥ सर्वांगे वागभवती ललाटे नमः॥ तथा च॥ समयांके॥ त्रिपुरसुंदरीमंत्रस्य द
क्षिणमूर्तये अथ येन नमः॥ अथ सिद्धिः॥ पंक्तिः पंक्तिः पंदसेनमो मुखे॥ त्रिपुरसुंदर्यै देवतायै नमो
हृदि॥ वागभवती ललाटे॥ दक्षिणमूर्तये॥ निस्सरति महामंत्रा महामंत्रे विस्फुल्लिगवत्॥ तथैव

तंसा
१३०

मातृकावर्णनिसुहृतावाग्भक्तियुगे। अतएव तदेव सादागमवंवीतमुच्यते। योविमु
रुषद्रूपेणस्फुरंतीविष्णुमातृका। महामोहेनदेवेशीकीलयंतीजगद्यं॥ अतस्तत्कील
कंदेवितेनसौभाग्यगविता। पालयंतीजगत्सर्वतेनेयंशक्तिरुच्यते॥ अपकरन्यासः
ऐंमध्यामाभ्यांनमः॥ ह्रींअनामिकाभ्यांनमः॥ सौःकनिष्ठाभ्यांनमः॥ ऐंअंगुष्ठाभ्यां
नमः॥ ह्रींतर्जनीभ्यांनमः॥ सौःकरतलपृष्ठाभ्यां नयांगन्यासः॥ ऐंहृदयायनमः
ह्रींशिरसेस्वाहा॥ सौःशिखायैवसट् ऐंकवचाय हुं॥ ह्रींनेत्रायवौषट् सौःश्रुत्राय
फट्॥ ततोमूलेनव्यापकंऊर्यात् ततोऽध्यानं तद्यथा॥ ओंवाल्मीकिमंडलाभासांचतु
र्वर्द्धिविलोचनां प्राणांऊर्यात् रां चैवधारयंतीशिवांभजे॥ एवंप्राप्त्यामानसैःसंप्रज्या

राम
१३१

३५

नंदोहमिति विभाव्यं शंखस्यापनं ऊर्यात् श्रीचक्रेश्वरतः स्वामखटकोणमधोचत्रिको
णं विलिख्य॥ तत्र त्रिपादिकं संस्थाप्य मूलेन खटकोणं पूजयेत्॥ फटिति शंखं प्रक्षाल्य
गंधपुष्पादिकं निक्षिप्य मूलेनाष्टयं मंडलादिकं प्रपूजयेत्॥ ईशवह्निमंडलाय दश
कलात्मने नम इति त्रिपादिकायां॥ अंष्टयं मंडलाय द्वादशकलात्मने नम इति शं
खे॥ ओं सोममंडलाय षोडशकलात्मने नम इति जले॥ ततो गच्छेच्च यमुन इत्यादिना
तीर्थमावाह्यं हूमिति॥ अवगुंठयंतं गेन संप्रज्या चतुर्मुद्रां प्रदर्श्य मूलमष्टपाज्जला
तज्जलं प्रोक्ष्य एवमसिनिक्षिप्य तेनोदकेनात्मानं पूजोपकरणं वा भुञ्जयेत्॥ तदक्षिणे पाशादि
पात्रं संस्थाप्य आसनं पूजाभारमेत्॥ तत उपर्युपरि यंत्रस्य॥ आचारशेकं कुर्यात् नमः॥ एवं हू
मीय॥ एचिचै॥ अनंताय॥ रसांबुधाय॥ रत्नहीनाय॥ नंदनोद्याय॥ रत्नमंडपाय॥ कल्पद्रु

तंसा
१३८

सायनमः॥ रत्नवेदिकायै नमः॥ रत्नसिंहासनाय नमः॥ पीठोपरि वैदेव्ये च केहे सोः॥ सदा शि
वमहाप्रेतपद्मासनाय नमः॥ सर्वत्र प्रणवादिनमो तेन पूजयेत्॥ वैदेवे॥ हसवैहसकलरी
हसौ॥ इति मंत्रेण मूर्तिसंकल्पत्रिखंडां मुद्रां च द्वापुनर्ध्यात्वा प्रवक्ष्यामि सा पुटे तेजोमयं पुष्पा
जलावानीय॥ ओं महापद्मवनांतस्थे करुणानंदविग्रहे॥ सर्वभूतहिते मातः॥ एहो हि
परमेश्वरि॥ इति मूर्तौ संस्थाप्य॥ आवाहनादिविषोपचारेण पूजां विधाय खड्गानि
पूजयेत्॥ देवीयश्चात्ताप्राची प्रतीची चोत्तिपुरपुरं॥ तदक्षिणे दक्षिणे स्थातृत्वा वाम
स्तथोत्तरं॥ अंतराले शेषे॥ मृगीशानुरवायुमध्ये दिक्षु च॥ वामभवे कूटमुच्चाये हृदया
य नमः॥ कामरजकूटमुच्चाये शिरसे स्वाहा॥ शक्तिकूटमुच्चाये शिखायै वषट्॥ पुनः
वामभवे कूटमुच्चाये कवचाय हं॥ कामरजकूटमुच्चाये नेत्राय वौषट्॥ शक्तिकूटमुच्चा

१३९

यश्चायकः॥ ततो मध्यपात्तपश्चमधेषु गुरुपंक्तिं पूजयेत्॥ ऐं श्रीगुरुभ्यो नमः॥ १॥ गुरुपा
डुकेभ्यो नमः॥ २॥ परमगुरुभ्यो नमः॥ ३॥ परमपाडुकेभ्यो नमः॥ ४॥ परपरगुरुभ्यो नमः॥ ५॥
परपरगुरुभ्यो नमः॥ ६॥ परपरगुरुपाडुकेभ्यो नमः॥ परमेष्ठिगुरुभ्यो नमः॥ ७॥ आचार्ये
भ्यो नमः॥ आचार्यपाडुकेभ्यो नमः॥ ८॥ तच्चतुरश्रमध्यमरेखायां॥ ऐं दीप्तीं अणिमादिभ्यो
नमः॥ श्रीपाडुकेभ्यो नमः॥ मध्यरेखायां॥ ९॥ ब्रह्माण्डाद्यष्टशक्तिश्रीपाडुकां पूजयामि न
मः॥ अंतररेखायां॥ १०॥ सर्वसंतोभिन्वादिमुद्राश्रीपाडुकां पूजयामि नमः॥ सर्वत्र शिवरूप
पूजां श्रीपाडुकायदप्रयोगः॥ तथा च तंत्रे॥ श्रीपदं सर्वमुच्चार्य पाडुकायदमुदरेत्॥ पूजया
मिनेमः॥ पश्चात्पूजयेदंगदेवताऽऽचक्रांते॥ त्रिपुरचक्रनायिका श्रीपाडुकां पूजयामि न
मः॥ अत्रैलोका मोहने चतुरश्रचक्रे त्रिपुरचक्रनायिका धिष्ठिते एताः अणिमाद्याः प्र

तंसा
१३५

करयोगिन्यः समुद्राः सायुधाः सचक्रनायिकाश्रीपादुकां पूजयामिनमः सवाहनाः पूजि
तास्तर्पिताः संतुः इत्यर्घ्यजलेन मृदुलदेव्यै समर्पयेत् ॥ त्रिपुरापद्व्युत्पत्तिस्तु वाराहीयेत् ॥
सुखविलसमहेगद्यैस्त्रिदशैरर्चिता पुनः ॥ त्रिपुरेति तदनामकचित्तं देवतैरपि ॥ तर्पयेत्तु वामह
स्तेन ॥ तथा स्वतंत्रं तंत्रे ॥ अंगुष्ठनामिकायोगाद्वामहस्तस्य पार्वति ॥ तर्पयेत्सुंदरीदेवीं समुद्रो
चसेवाहनां ततः षोडशदले ॥ अं १६ ॥ ऐं हीं कामकर्षिण्यादिषोडशविद्याश्रीपादुकां पूजयामि
नमः ॥ चक्राग्रे ॥ ३ ॥ त्रिपुरासुंदरी चक्रनायिकाश्रीपादुकां पूजयामि ॥ अत्र सच संतोभकारके
अष्टदलचक्रे त्रिपुरासुंदरी चक्रनायिकाधिष्ठिते एताः एता अने गक्रसुमाद्या पुनतरेयो
गिन्यः समुद्राः ॥ इत्यादि मृदुलदेव्यै समर्पयेत् ॥ चतुर्दशारचक्रे ॥ सर्वसंतोभीत्यादि चतुर्दश
देवीश्रीपादुकां पूजयामिनमः ॥ चक्राग्रे ॥ ३ ॥ त्रिपुरवासिनी चक्रनायिकाश्रीपादुकां पूजया

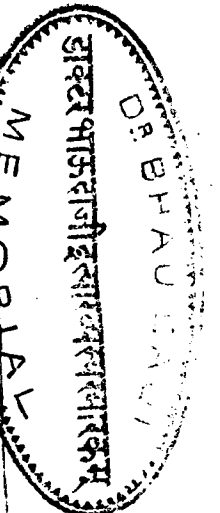
राम
१३५

३५

मिनमः ॥ अत्र सर्वतो गहगह्वारचक्रे त्रिपुरासिद्धा चक्रनायिकाधिष्ठिते ॥ एतावशिष्याद्या रहस्य
योगिन्यः ॥ इत्यादि मृदुलदेव्यै समर्पयेत् ॥ अंतर्गल अश्वे चडगानि पूजयेत् ॥ ततो यकोणे ॥ का
मेश्वरी नित्याश्रीपादुकां पूजयामिनमः ॥ दक्षिणकोणे ॥ राजेश्वरी नित्याश्रीपादुकां पूजयामि
नमः ॥ वामकोणे ॥ ३ ॥ अममालिनी नित्याश्रीपादुकां पूजयामिनमः ॥ चक्राग्रे ॥ त्रिपुरासि
काश्रीपादुकां पूजयामिनमः ॥ अत्र सर्वसिद्धे प्रदे अश्वे चक्रे चापवाणया पां ऊरुणा अधितांतरा
ले त्रिपुरां विकाच ॥ चक्रनायिकाधिष्ठिते ॥ एताः कामेश्वर्याद्या रहस्यातिरहस्य योगिन्य
समुद्रा इत्यादि मृदुलदेव्यै समर्पयेत् ॥ ततो विंदु मध्ये वीजत्रयं समुच्चार्य श्रीमहा त्रिपुरासुंदरी नि
त्याश्रीपादुकां पूजयामिनमः ॥ अत्र सर्वानंदमये परं ब्रह्मस्वरूपिणैर्वैदेव्ये चक्रे त्रिपुराभैरवी
चक्रनायिकाधिष्ठिते सर्वचक्रे श्वरी योगिन्यः सायुधाः सवाहनाः सपरिवाराः पूजितास्तर्पि

तंसा
१४०

ताः संतु ॥ ततो धूपादिविसर्जनं तं कर्म समापयेत् ॥ अथ पुरश्चर एतत्तु ॥ तथा वाम
केषरी तं वे ॥ तत्र स्थित्वा जपेत्सुखं साक्षाद्देवी स्वरूपकः ॥ किं मुकेर्देवनं कुर्याद्दृष्टं शंखवरा
नने ॥ कुरुं भक्तसमैर्वापि मधुरं ये मिथितैः ॥ अथ श्रीविद्याविशेषपदतिः ॥ ब्रह्मे मुहूर्ते उ
त्थाय ॥ रात्रिवासः परित्यज्य गुरुं वयोक्तृत्वं ध्यात्वा ॥ ऐं ह्रीं श्रीं ह्रस्व ह्रीं ह्रस्व मल्लवरीं
ह्रस्वौ ह्रस्वौ ॥ अमुकानंदनाथश्रीपादकां पूजयामि ॥ अमुकशक्तिवाणीपादकां पूजयामि
इति स्मृत्वा मानसैर्गंधादिभिः पूजयेत् ॥ यथा ॥ ऐं ह्रीं श्रीं लं ए ॥ धियात्मकं गंधं समर्पयामि न
मः ॥ कनिष्ठाभ्यां ॥ ह्रस्व आकाशात्मकं दीपं समर्पयामि नमः ॥ मध्यमाभ्यां नमः ॥ वं अमृत
त्मकं नैवेद्यं समर्पयामि नमः ॥ अनामिकाभ्यां ॥ ततो यो न्यजति मुदे प्रदर्शय नमस्कृत्य न
मस्कृत्य पस्तुतिं कुर्यात् ॥ अथ एउम एउलेत्यादिसामान्यपदतिक्रमेण कुर्यात् ॥ अथ श्रीवि

राम
१४०

द्याविशेषस्तानं ॥ तथा ॥ वैदिकम्नानं विधाय षडंगानि च विधाय क्रोमित्यनेनां कुरुमुदय
सवितृमण्डलतीर्थमावाह्य ॥ मूलविद्याशक्तिबीजमुच्चावयोनिमुदयातज्जले निक्षिप्येत्
योनिमुदे प्रदर्शय मूलवाग्भवीजेन दशवारमभिमंश ॥ आनंदामृतवारिमध्यस्थां देवीं विवि
त्य ॥ मूलविद्यासप्तवारमभिमंशमूलविद्यामुच्चरन् ॥ देवीं गदारुणिं राधो विगलदमृत
धारया त्रिवारं निमज्जपोत्थाय पुनर्योनिमुदयात्रिवारं सप्तवारं वा शिरसि अभिषेकं निधाय
तीर्थमागत्य ॥ अपहृते वा ससी परिधाय मुदयस्वीय भस्मना त्रिपुण्ड्रं त्रिरेणात्मकं ॥ अर्धचंद्र
चंद्रयं विधाय ततो वमर्षणां तं कर्म विधाय तर्पणं कुर्यात् ॥ तथा च ॥ षडंगान्यपि विन्यस्य ती
र्थमं कुरुमुदया ॥ ओं मंत्रेण समाहृत्य ततः सवितृमण्डलम् ॥ शक्तिबीजं समुच्चार्य निक्षिपे
द्योनिमुदया ॥ धेनुमुदयोनिमुदे ततस्तत्र प्रदर्शयेत् ॥ मूलवाग्भवीजेन मंत्रयित्वा र्यदेवतां ॥

नंसा
१४१

अबंदा मृतवारीणं मध्यस्यां परिचिंतयेत् । देवीमुखा रविंदाच्च निर्गता मृतधारया ॥ सप्तशृङ्गे
जपेद्दिद्यामभिधिञ्चेत्त्यक्तौतनुं । एकविंशतिवाराणि जपेद्दिद्यामनंतरं । देवीपोदारविंशधो
निमज्जपोत्तीर्यसाधकः । उचितोवाससीपश्चात्परिदद्यादनंतरं । आचम्यप्राशुखासीनोमृ
लविद्याभिमंत्रितं । ध्यात्वा बालतले भस्मपूर्ववक्त्री गुरुं स्मरेत् । सूर्यमण्डलवासिन्यै देवता
येततः परं । अर्घ्यमज्जलिमादाय गायत्र्या च विरुद्धिपत् । यथाशक्ति जपेद्देवी गायत्री तदनं
तरं । तर्पणार्थं समाचम्य प्राणान् संयम्य साधकः । वस्तुक्रान्तादिप्रांस्तथैवांगिरसात्ततः
देवीनां वस्तुतो ब्रह्मविष्णुरुद्रा नृहानपि । लोपा मुद्रामहत्यां चानसूयामृषितीर्थके । भस्त्र
एश्वरयोगाश्च करणनियथाक्रमं । चतुर्थी विहिता यांतं देवतीर्थेन तर्पयेत् । मरीचिमन्त्रि
लहं पुलस्त्यक्रतुमेव च । वसिष्ठं च भरद्वाजं गौतमं गस्त्यनायकौ । अग्निघाता बहिषदः पितृ

एव
१४१

सुसप्तितृक्रमात् । त्रिधा उक्तं ददंताश्च पितृतीर्थेन तर्पयेत् । भैरवाक्षेत्रपालं शङ्करमासीयोगि
नीमणं । धृता निसर्वसत्त्वानिष्टं पितृतीर्थेन तर्पयेत् । ततो देवी तर्पयेत् । दक्षिणमूर्तिसंहिता
यामपि । तर्पणं च यथाकुर्याद्देवर्षिपितृतर्पणं । च सिन्धुले त्रिकोलेष्टेन चतुरश्रविभाज्यग
लेषा बहुकोचक्रवामदक्षिणतः संतर्प्य । त्रिकोणवृत्तचतुरश्रान्तसत्वेष्टेणावादिवायव्यां नां व
स्यमाणं गुरुपंक्तिं संतर्प्य त्रिकोणमध्ये साध्यासिद्धासवमंत्रैर्वक्ष्यमाणैः संतर्प्य । जले भगवती
मवाक्ष्य परामृतधारया मूलपूर्वक्रमेण संतर्प्य त्रिकोलेषु कामेष्वर्घ्यादि देवी रवं समवधिय
या संतर्प्य चतुष्कोलेषु गदेवतां च तर्पयेत् । ततः आवरणदेवतां च तर्पयेत् । ततः सूर्यावर्हि
ज्ञाततः हंसः सोहमित्युपस्थाप्य सवितुमंडले नीर्थं विस्तृत्य नियतवचनैर्योगस्थानं गच्छति
यागस्थानं त्रकालीकलसद्रावे । अरण्ये स्तब्धकामां सितुर्षेष्टजनेहितं । विष्णुमाध्यां मुमु
क्षुणां गृहेषु संसर्गार्चनं । अग्नीणं मुनिमुखाणां सीसितावां द्विजानां । एतेषु यज्ञं प्रसारं से
वार्त्तं च संभवैः । ऊर्ध्वार्णवे एकांते निजने रम्ये देशे वा पावित्र्यं । सुखासने समासीनः प्रो

नं०
१४२

सुखोवात्सुहृदः॥ तत्राहोसूर्यपूजा॥ तदुक्तं रुद्रयामले॥ आदित्यं पूजयेद्वा दौ प्रपन्नं लोकसाक्षिणं
॥ अथ यानैव सिद्धिः स्वात्कल्पकोटिना तैरपि॥ दृष्टुं स्वराजैरपि॥ स्वाजीते विधिवत्संघातवर्णेषु
सूर्यपूजनं कृत्वा पूजालये चात्र पंचमी पूजयाम्यहं॥ इति स्नानं॥ ततो द्वारंगत्वा॥ ओं भूतानां
यस्याहा ओं विद्याया यस्याहा॥ इत्यनेनाचम्य सामान्या ध्यायिष्यामि॥ तद्यथा
॥ बालपाद्वारमभुत्पदक्षिणवामपादयोः॥ उपर्यधः॥ ऐं ह्रीं श्रीं गंगायाम् नमः॥ ऐं
ह्रीं श्रीं सांक्षेत्रपालाय नमः॥ ३॥ दाक्षिण्ये नमः॥ ३॥ देहलये नमः॥ ततो वामपादपुरस्सरमंतः
परिवृष्टः॥ यथादिकोलेषु॥ ३॥ गंगायाम् नमः॥ ३॥ दुर्गायै नमः॥ ३॥ बांबडुकाय नमः॥ ३॥
सांक्षेत्रपालाय नमः॥ ३॥ मधेरत्नमंडपाय नमः॥ दत्तकामदेवाय नमः॥ ३॥ वसंताय प्री
त्यै नमः॥ ३॥ गंगायाम् नमः॥ ३॥ सांसरस्थत्यै नमः॥ ३॥ शिवायै नमः॥ सोमभुजगारण्या
सरस्वती श्रियं मायां दुर्गां च तदन्तरं॥ भद्रकाली स्वस्ति मती स्वाहा चैव शुभं करी॥ गौरी च लो
कधात्री च तथा वागीश्वरी मपि॥ एताः पूजयेत्॥ ततः ऐं ह्रीं श्रीं रुद्रात्पदं दशदशशक्ति युक्ताय दे

यम
१४२

२०

वनायाय नमः॥ इति प्रष्टव्यं॥ ततो स्त्रेणवामपादद्वारे नमो मान्त्रिणां वृत्तार्य॥ चक्षेत्रज
स्त्रेणां तस्मिन्नास्ति वृत्तार्य॥ श्रीबालान्यस्तस्मिन्महेश्वराय लोकेन विद्वां वृत्तार्येत॥ ततो नैवृत्तां ३
व्रतये नमः॥ ३॥ वास्तुधियै नमः॥ ३॥ आचारशक्तिकमलासनाय नमः॥ इत्यासनं संपू
ज्य॥ ततो मेरुपृष्ठं अथीत्यादिक्रमेणोपविष्ट्वा भूतशुद्धिप्रोणायामांते विधाय अष्टादिन्यासं कुर्या
त्॥ कल्पसूत्रे यद्यपि वायुमिसलिलात्मप्राणायामैः शोषणदहनप्रावनं च विधाय प्राणायामे
ति॥ तथापि॥ मातृकान्यासानंतरं प्राणायामो बोधवः॥ तथा च तं जानरे॥ भूतशुद्धिं विधायै प्रमा
तृकान्यासमाचरेत्॥ प्राणायामत्रयं कृत्वा न्यासान्वासां समाचरेत्॥ तद्यथा॥ शिरे सिद्धिं लामृते
अथ येनमः॥ मुखे यं किं हं देवेनमः॥ हृदि विप्रसुंदर्यै देवतायै नमः॥ गुह्ये वाग्भवती जाय नमः॥
पादयोः शक्ति कुराय॥ शक्तये नमः॥ सर्वांगे कामराज कीलकाय नमः॥ तत्राह॥ अक्षिं न्यसेन्मूर्ध्नि दे
त्रोष्ठं दस्तं मुखं च कजे॥ देवतं हृदये चैव बीजं तु गुह्यं देहके॥ शक्तिं च पादयोश्चैव सर्वांगे कीलके न्यसे
त्॥ ततः करंगत्यासः॥ यथा॥ अंमध्यमाभ्यां नमः॥ श्यां च नामिकाभ्यां नमः॥ सोः कनिष्ठाभ्यां

नंसा
१४३

नमः॥ शान्तार्जुनीभ्यां नमः॥ सौकरतलपट्टाभ्यां नमः॥ तदुक्तं ॥ एतद्दीजं विराट्पार्थमध्यामात्पुं
लीशुच॥ शुद्धिकरस्य कवीततलयोः पट्टयोदधि॥ चतुर्थीनामसंयुक्तानाममंत्रैः पृथक्पृथक्॥ त
तो वात्सा मुष्णार्थमहाविपुरसुंदर्यात्मानरत्नरत्नहृदये कलिंदद्योत॥ ततः करंगन्यासः॥ येया
श्रमध्यामाभ्यां नमः॥ पुनः सौः अस्त्राय फडिति दिग्बन्धनं कुर्यात्॥ तथाच ॥ कालावीजत्रयं
वीणाविपुरसुंदरि॥ अस्मानं रत्नरत्नरत्नहृदये कलिंदद्योत॥ तथा वात्सेलमुद्रायाः कुर्यात्
दिग्बन्धनं ततः॥ ततो वात्सेलं ॥ अमृताण्येवासनायनमः॥ पदयोः॥ कालंते विपुरसुंदरि
पोतां युतासनायनमः॥ इति ज्ञानद्वये॥ तथाच यामले॥ अमृताण्येवासनायनमः॥
मनुः॥ पदयोर्विन्यसेत्पञ्चाहं लोते विपुरेश्वरि॥ पोतां युतासनायां तेनेमो ज्ञानो विन्यसे
त्॥ ह्रीं कीं सौः विपुरसुंदरीं दिवा सनायनमः॥ ऊरुद्वये॥ तथा॥ ह्रीं कीं सौः विपुरसुल्कासुंदरी
ति पदं ततः॥ उं तं देव्यासु वं चोतेनमेकुरुद्वयेन्यसेत्॥ हे हं कीं हसोः॥ विपुरवासिनी चक्रासना
यनमः॥ स्फिक्द्वये हं सहसः॥ ह्रीं हसोः विपुराश्रीसर्वमुद्रासनायनमः॥ गृह्ये॥ ह्रीं कीं ह्रीं वि

राम
१४३

पुरवासिनी साध्यसिद्धासनायनमः॥ नाभिद्वये॥ हं सुरेहं सकलीं हंसोः विपुरावालपर्यंकशक्तिपी
ठसनायनमः॥ वत्सि॥ तथाच यामले॥ हे हं कीं हसोः तने श्रीविपुरवासिनीति च॥ चक्रासनायनमः
इत्यमृताण्येवासनायनमः॥ हे हं कीं हसोः तने श्रीविपुरवासिनीति च॥ चक्रासनायनमः
तेनेमो ज्ञानो विन्यसेत्॥ ह्रीं कीं सौः विपुरसुंदरीं दिवा सनायनमः॥ ऊरुद्वये॥ तथा॥ ह्रीं कीं सौः विपुरसुल्कासुंदरी
ति पदं ततः॥ उं तं देव्यासु वं चोतेनमेकुरुद्वयेन्यसेत्॥ हे हं कीं हसोः॥ विपुरवासिनी चक्रासना
यनमः॥ स्फिक्द्वये हं सहसः॥ ह्रीं हसोः विपुराश्रीसर्वमुद्रासनायनमः॥ गृह्ये॥ ह्रीं कीं ह्रीं वि

नंसा
१४४

चषडङ्गरंगनिधिवयोः शिवाद्याः ॥ तथा ॥ वीजान्तेनामसंयोज्यतामिष्टुक्तं षडङ्गकं ॥ ततो वशिनी
न्यासः ॥ संक्षेपप्रायेण ॥ ततो नवयोन्यात्मकन्यासः ॥ तथा च ॥ वाल्यात्रिपुरेणान्यानवयो
न्यां किं न्यसेत् ॥ प्रयोगस्तु भैरवीप्रकरणे उक्तः ॥ पुनर्बालासमुच्चार्य गोलकत्वेन चिंतयेत् ॥ पुन
र्बालासमुच्चार्य चतुस्त्रं विचिंतयेत् ॥ अथ पीठन्यासः ॥ यथा वाग्भवमुच्चार्य ॥ अथिचक्रैकामगिरा
लये मित्रेण नायात्मके रुद्राण्यशक्तिकमेवरीदेवी श्रीपादुकायै नमः ॥ मृत्लाधारे द्वितीयमुच्चार्य
सूर्यचक्रेष्टागिरिपीठे षष्ठीशनायात्मके विष्णोः कण्ठिके श्रीदेवी श्रीपादुकायै नमः ॥
तृतीयकूटमुच्चार्य समचक्रे जलाधारे षोडशीशनायात्मके भगमा लिनीदेवी श्रीपादुकायै नमः
ललाटे ॥ तुरीयमुच्चार्य ब्रह्मचक्रे उडीयानपीठे श्रीचर्यनायात्मिके परं ब्रह्माशक्ति श्रीमहात्रिपुर
सुंदरीचक्रे श्रीपीपादुकायै नमो ब्रह्मरंध्रे ॥ अथ तंत्रन्यासः ॥ यथा वाग्भवमुच्चार्य आत्मतन्त्रन्या
सिकायै श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यै नमः ॥ आपारे ॥ द्वितीयवीजमुच्चार्य विद्यान्तव्यापिकायै श्रीमहात्रि
पुरसुंदर्यै नमो हृदये ॥ तृतीयवीजमुच्चार्य शिवे तन्त्रव्यापिकायै श्रीमहात्रिपुरसुंदर्यै नमो ब्रह्म

राम
१४४

२१

रंध्रे ॥ ततः पंचदशीन्यासः ॥ तथा ॥ मूले हरि ॥ चतुर्धोः कर्णयोः ॥ नमो मुखभुजयुगपृष्ठज
युगजाभिषुप्रतिके नमो ते मूलमंत्रमनन्यसेत् ॥ अथ श्रीषोडशीन्यासः ॥ ब्रह्मरंध्रे संपूर्णो वि
चारक्तवर्णो विचिंतयेत् ॥ सौभाग्यदं डिनी मुद्रां चामां भ्रामयेत् सुधीः ॥ रिपुनिहाय हंसमुद्रां वाम
पादनलेन्यसेत् ॥ ततो निमुद्रां मुखे सिंहाय भिर्वच ब्रह्मरंध्रे मणिवंधे ललाटे नामिकायां न्य
सेत् ॥ ततः करयोः ॥ अंघ्रयोः ॥ जालोः ॥ कंठोः ॥ हृदये ॥ एष्टके ॥ नाभौ ॥ पृष्ठे ॥ हृदये ॥ पापिस्तनयोः ॥ रं
धोः ॥ तथा ॥ करयोः ब्रह्मरंध्रे च वदने भ्रुवियर्वर्तिनिः ॥ कर्णप्रदेशे तु करवेष्टनयोः क्रमात् ॥
इति संहारन्यासः ॥ ततः स्थितिन्यासः ॥ करयोः संगुलीषु पंच ब्रह्मरंध्रे मुखे हृदि त्रये ॥ नाभ्या
दिषु द्वापर्वतमिकं ॥ एककंठाक्षमिष्यतां वपरमेकं ब्रह्मरंध्रे ॥ कंठपर्वतं षडद्वयोः पंच ॥ ॥
अथ सृष्टिन्यासः ॥ करयोः संगुलीषु पंच ब्रह्मरंध्रे मुखे हृदि ॥ ब्रह्मरंध्रे ललाटे नेत्रेष्वांगेषु
लेडीष्टे दंताते ऊर्वोः ॥ निहायां चिष्टके ॥ एष्टे सर्वांगके ॥ हरिस्तनयोः ॥ क्रतौ लिङ्गे षोडशांगेषु
विन्यसेत् ॥ अथ नादन्यासः ॥ पारसित्वादाय नमः ॥ ललाटे पूवादाय नमः ॥ भूमधौ न्य

नंसा
१४५

र्षनादायनमः॥ वासायां नादायनमः॥ वदने ध्वनिनादायनमः॥ कंठे विडुनादायनमः॥ ह
दये शक्तिनादायनमः॥ नाभौ बीजनादायनमः॥ मूलाधारे शुक्लरत्नकनादायनमः॥ तत्राच
हृत्त्रादं प्रथमं चैव पूज्यनादमतः परं॥ स्पर्शनादनादनादं ध्वनिनादमतः परं॥ विडुनादं शक्ति
नादं बीजनादमतः परं॥ पुष्करात्मके नादं च देवमोतं क्रमेण हि॥ शिरो ललाटे भ्रूमध्ये नासाव
नकंठके॥ हृत्त्राभि मूलधारे च नवनादं न्यसेत्स्थूथीः॥ ॥ अथ षोडश्यास्तः॥ ॥ ऐं ह्रीं श्रीं
अं विद्महे श्वर श्रीभ्यां नमः॥ शिरसि॥ ३॥ अं विद्महे राजह्रीभ्यां नमो मुखद्वारे॥ ३॥ अं विद्महे राज
ह्रीभ्यां नमो मुखद्वारे॥ ३॥ इं विनायक ऋषिभ्यां नमो हस्तचक्षुषि॥ ३॥ ईशिवो नुमृणांतिभ्यां नमो
वामनेत्रे॥ ३॥ ओं विद्महे ऋषिभ्यां नमः॥ हृत्स्थि कर्णे॥ ३॥ कं विद्महे कर्तृ सरस्वतीभ्यां नमो वामक
र्णे॥ ३॥ अं विद्महे राजरत्निभ्यां नमो हृत्स्थि कर्णे॥ ३॥ अंगणनायक मेधाभ्यां नमो वामनसि॥ ३॥
लिंगकंदंतकांतिभ्यां नमो दक्षगंडे॥ ३॥ लिङ्गिदंतकामिनीभ्यां नमो वामगंडे॥ ३॥ गजवक्रमोहि
नीभ्यां नमो डोष्टे॥ ३॥ ऐं मोदति गंजाभ्यां नमो धरे॥ ३॥ ओं परशुवृत्तीभ्यां नमो कूर्ध्वदंते॥ ३॥ औं

MEMORIAL
Dr. BHANU DASY
शिवर भाऊराजी इत्यादि सारस्वत सारकम्

१४५

७७

दीर्घमुखत्राकाशुखीभ्यां नमो धोदंते॥ ३॥ अं अं खकर्णे नं सभ्यां नमो व्रतारंध्रे॥ ३॥ अः शृङ्गध्वजसरसा
भ्यां नमो मुखे॥ ३॥ कंगणनायकामिनीभ्यां नमो दक्षस्कंदे॥ ३॥ लंगजैदे शुभाभ्यां नमो दक्षकूर्परे॥ ५
३॥ गंघूर्यकर्णे जयिनीभ्यां नमो मणिवंधे॥ ३॥ छंदिनेत्रसत्याभ्यां नमो मुलिमुखे॥ ३॥ इं लंबोदर
विद्महे श्रीभ्यां नमो गुल्फये॥ ३॥ चं महात्मादस्वर्षिणीभ्यां नमो वामरुंधे॥ ३॥ इं चतुर्निकामदाभ्यां
नमो वामकूर्परे॥ ३॥ जंसदाशिवमदविह्वलाभ्यां नमो मणिवंधे॥ ३॥ जं आमोदधिकराभ्यां नमो लिंग
मूले॥ ३॥ इं दुर्मुखप्रणभ्यां नमो गुल्फये॥ ३॥ टं स्वमुखविधुनिभ्यां नमो दक्षकट्याधः॥ ३॥ ठं प्रमोदेवि
धुनिभ्यां नमो ज्ञानुनि॥ ३॥ इं एकपादमतीभ्यां नमो गुल्फे॥ ३॥ कं द्विनिहरेमाभ्यां नमो गुल्फधः॥ ३॥
लं पूरमात्रुषीभ्यां नमो गुल्फये॥ ३॥ नं वीरमकरध्वजभ्यां नमो वामकट्याधः॥ ३॥ पं बलमुखविकर्ण
भ्यां नमो ज्ञानुनि॥ ३॥ इं वरदभूकटीभ्यां नमो गुल्फे॥ ३॥ पं वामदेवलजाभ्यां नमो गुल्फधः॥ ३॥ नं
वक्रहं उदीर्घवोणाभ्यां नमो गुल्फये॥ ३॥ पं द्विरेडकध्वजभ्यां नमो कट्याधः॥ ३॥ पं सेनानीयामि
नीभ्यां नमो वामकट्याधः॥ ३॥ वं शमिनीयात्रिभ्यां नमिः पृष्ठबंधे॥ ३॥ भं मत्तचंद्रिकाभ्यां नमो नाभौ॥ ३॥

नं०सा
१४६

मंविमज्जप्रापिपभाभ्यांनमउदरे॥३॥ यंमज्जवाहनलेलाहीभ्यांनमोहृदि॥३॥ रंराचपलाहीभ्यांनमो
हृदिदत्तस्के॥ लंमुंडिदृष्टिभ्यांनमःकक्रुदि॥३॥ वंछुडिदुर्भगाभ्यांनमोवामस्कंदे॥३॥ शंवरैण्यसुभ
गाभ्यांनमोहृदादिदत्तहृत्ते॥ वंघुषकेननशिवाभ्यांनमोहृदादिवामहृत्ते॥३॥ संभत्तपियेदुर्गाभ्यां
नमोहृदादिदत्तपादे॥३॥ हंगलेणविघ्नहारिणीभ्यांनमोहृदादिवामपादे॥३॥ लंमेघनादकानीभ्यां
नमोहृदाद्युदरे॥ संगलेण्वरकालकालजिह्वाभ्यांनमोमुखे॥३॥ इतिगलेणन्यासः॥ ३॥
चं॥ १६॥ श्रींशदिपकडाभ्यांनमोहृदयाधः॥३॥ ८॥ ३॥ सो॥ सोमाभ्यांनमोभूमध्ये॥३॥ कं॥ ५॥
मंअंगपरक्ताभ्यांनमोनेत्रे॥३॥ चं॥ ५॥ बुधतावड्याभ्यांनमोहृदयोदरे॥३॥ टं॥ ५॥ वृंहृदस्पतिवशा
स्त्रिहीभ्यांकंठे॥३॥ तं॥ पुक्रजोधिनीभ्यांनमोहृदयो॥३॥ पं॥ ५॥ शंशनेसुरशक्तिभ्यांनमोनाभौ॥३॥ सं॥
४॥ रांरुद्रकृष्णाभ्यांनमोवक्षसि॥३॥ लं॥ सं॥ वं॥ कं॥ के॥ न॥ वा॥ य॥ वी॥ भ्यां॥ गु॥ ह्ये॥ त॥ पा॥ च॥ ज्ञा॥ ना॥ र्ण॥ वे॥ स्वरैर्क
हृदिन्यसेद्यवर्गेणप्रणीतः॥ श्रुत्यमेत्यादि॥ इतिग्रहण्यासः॥ अथनक्षत्रन्यासः॥ ३॥ अं॥ श्रीं
अधिनैनमःललाटे॥३॥ ई॥ ई॥ भर॥ ऐ॥ न॥ मो॥ ह॥ स्त॥ ने॥ त्रै॥ ३॥ ठं॥ कं॥ कृ॥ त्तिक॥ यि॥ न॥ मो॥ वाम॥ ने॥ त्रै॥ ३॥ अं॥ श्रीं

सुम
१४६

श्रीरोहिणेनमोदत्तकर्णे॥३॥ ए॥ म॥ श्री॥ वा॥ यै॥ न॥ मो॥ वाम॥ कर्णे॥३॥ ऐं॥ आ॥ द॥ यै॥ न॥ मो॥ दत्त॥ ना॥ सा॥ यां॥३॥ ओ॥ औं
पुनर्वसुवैनमोवामबासायां॥३॥ कं॥ पु॥ व्या॥ यै॥ न॥ मो॥ दत्त॥ करे॥३॥ ए॥ णं॥ अ॥ श्रे॥ वा॥ या॥ न॥ मो॥ दत्त॥ करे॥३॥ वं॥
म॥ वा॥ यै॥ न॥ मो॥ वाम॥ म॥ स्कंदे॥३॥ चं॥ वं॥ र्व॥ फ॥ ल्प॥ यै॥ न॥ मो॥ दत्त॥ भु॥ जे॥३॥ हं॥ जं॥ उ॥ त्र॥ र॥ फ॥ ल्प॥ यै॥ न॥ मो॥ वाम॥ भु॥ ज
ऊं॥ जं॥ ह॥ ता॥ यै॥ न॥ मो॥ दत्त॥ म॥ णि॥ वं॥ धे॥३॥ टं॥ ठं॥ वि॥ वा॥ यै॥ न॥ मो॥ वाम॥ म॥ णि॥ वं॥ धे॥३॥ उं॥ स्वा॥ यै॥ न॥ मो॥ दत्त॥ क॥ ने॥३॥
हं॥ ए॥ वि॥ वा॥ यै॥ न॥ मो॥ वाम॥ स्त॥ ने॥३॥ तं॥ चं॥ दं॥ अ॥ क॥ रा॥ धा॥ यै॥ न॥ मो॥ ना॥ भौ॥३॥ धं॥ जे॥ हृ॥ यै॥ न॥ मो॥ दत्त॥ क॥ र्णां॥३॥
नं॥ पं॥ फ॥ ल्प॥ यै॥ न॥ मो॥ वाम॥ क॥ टि॥ ठं॥ दे॥ शे॥३॥ वं॥ र्व॥ व॥ ल्प॥ यै॥ न॥ मो॥ दत्त॥ णि॥ रो॥३॥ भं॥ उ॥ त्र॥ र॥ वा॥ हा॥ यै॥ वा॥ मो॥
रो॥३॥ मं॥ प॥ व॥ ण॥ यै॥ न॥ मो॥ दत्त॥ ज्ञा॥ कु॥ नि॥३॥ यं॥ वं॥ ध॥ नि॥ हृ॥ यै॥ वा॥ म॥ ज्ञा॥ कु॥ नि॥३॥ लं॥ ए॥ त॥ भि॥ वा॥ यै॥ गु॥ ल्फे॥
पूर्ववाहायैदक्षिणेरो॥३॥ सं॥ सं॥ हं॥ उ॥ त्र॥ र॥ भ॥ द॥ य॥ यै॥ न॥ मो॥ दत्त॥ पा॥ द॥ म॥ ले॥३॥ लं॥ सं॥ सं॥ अ॥ रे॥ व॥ त्पे॥ न॥ मः॥
वामपादजले॥३॥ इतिनक्षत्रन्यासः॥ ॥ अथयोगिनीन्यासः॥ ३॥ अं॥ १६॥ उं॥ डी॥ ड॥ म॥ ल॥ व॥ र॥
धूं॥ डा॥ कि॥ न्ये॥ मार॥ त्र॥ र॥ त्र॥ ल॥ गा॥ त्म॥ ना॥ कं॥ ठे॥३॥ कं॥ १०॥ चं॥ ५॥ टं॥ रं॥ री॥ र॥ म॥ र॥ व॥ र॥ धूं॥ रा॥ कि॥ न्ये॥ मार॥ त्र॥ र॥ त्र॥ ल॥ गा॥ त्म॥ ने॥ न॥ मः॥ भो॥

١٦٥

१४७

मेवाहमस्ते ॥ ३ ॥ ऐं उं हं एं धनुरायये हृदये ॥ ३ ॥ तं च हं धनं मकर राशये वा मया हो ॥ ३ ॥ पंफं चं भं मं कं भग
एये नमो एष्टे ॥ ३ ॥ यं रं लं वं मीन राशये नमो उदरे ॥ ३ ॥ इति स शिवा सः ॥ अथ पीठे नमः ॥ अं य राण
सी पीठा यनमः शिरसि ॥ ३ ॥ अं कामदूष पीठा यनमः मुखवृत्ते ॥ ३ ॥ इनी पाल पीठा यदहनेत्रे ॥ ३ ॥
ईषे त्रं वं धन पीठा यनमो वामनेत्रे ॥ ३ ॥ उं पुरस्थिर पीठा यनमः शिरसि ॥ ३ ॥ अं कामदूष पीठा
यनमः ॥ ऊं कान्त्य ऊं पीठा यनमो वामकर्णे ॥ ३ ॥ अं पैल पीठा यनमो दक्षनसि ॥ ३ ॥ अं अर्धं ध
पीठा यनमो वामनसि ॥ ३ ॥ लिं चात्रात के पुर पीठा यनमो दक्षगंडे ॥ ३ ॥ लीं येकाग्र पीठा यनमो वा
मगंडे ॥ ३ ॥ एं तिस्त्रां त पीठा यनमः डोष्टे ॥ ३ ॥ ऐं वामकोड पीठा यनमो धरे ॥ ३ ॥ ओं चंद्र पुर पीठा
यनमः ऊर्ध्वदंते ॥ ३ ॥ ओं पी पीठा यनमो धोदंते ॥ ३ ॥ अं भयुनगर पीठा यनमो वज्रमंगो ॥ ३ ॥ अः को
दर पीठा यनमो मुखे ॥ ३ ॥ कं मरुते पुर पीठा यनमो दक्षासे ॥ ३ ॥ खं डोंकार पीठा यनमो वामस्कंदे
गं जालां धर पीठा यनमो मणिबंधे ॥ ३ ॥ वं मालव पीठा यनमो गुल्फध ॥ ३ ॥ उं भद्र पीठा यनमो गु
ल्फधे ॥ ३ ॥ चं देवीकोट पुर पीठा यनमो वामस्कंदे ॥ ३ ॥ छं गोकर्ण पीठा यनमः ऊर्ध्वरे ॥ ३ ॥ अं मगको

नंसा
१४८

दुरपीठाय नमो मणिबंधे ॥ ३ ॥ अं अट् स्वाहा पीठाय नमो गुल्फे ॥ ३ ॥ अं विराज पीठाय नमो वामप्राण
युक्तये ॥ ३ ॥ हं रजगृह पीठाय नमो दक्षकद्याधः ॥ ३ ॥ अं मां पीठाय नमो दक्षजातुनि ॥ ३ ॥ डं की
लमिपीठाय नमो गुल्फे ॥ ३ ॥ हं येलापर पीठाय नमो गुल्फधः ॥ ३ ॥ एं कामेष्वर पीठाय नमो द
क्षपादांगुल्यये ॥ ३ ॥ तं जयती पीठाय नमो वामकद्यधः ॥ ३ ॥ अं जजगृह पीठाय नमो जातुनि ॥ ३ ॥ हं
चरित्र पीठाय नमो गुल्फे ॥ ३ ॥ अं सीरिका पीठाय नमो गुल्फधः ॥ ३ ॥ नं हस्तिनापुर पीठाय नमो दक्ष
पादांगुल्यये ॥ ३ ॥ अं उडीश पीठाय नमो दक्षपाप्ति ॥ ३ ॥ अं प्रयोग पीठाय नमो वामपाप्ति ॥ ३ ॥ अं वडी
श पीठाय नमो दक्षे ॥ ३ ॥ अं मायापुर पीठाय नमो नमो ॥ ३ ॥ अं जलेष्वर पीठाय नमो उड्रे ॥ ३ ॥ अं मलय पी
ठाय नमो हृदि ॥ ३ ॥ अं श्रीशैल पीठाय नमो दक्षसे ॥ ३ ॥ अं महापुर पीठाय नमः कुरुदि ॥ ३ ॥ अं विरिपीठ
य नमो वाहृत्ले ॥ ३ ॥ अं महापीठाय नमो हृदादिदक्षहस्ते ॥ ३ ॥ अं वामर पीठाय नमो हृदादि वामहस्ते
॥ ३ ॥ अं हिरण्यपुरी पीठाय नमो हृदादि वामहस्ते ॥ ३ ॥ अं हिरण्यपुरी पीठाय नमो हृदादि दक्षहस्ते
॥ ३ ॥ अं महालक्ष्मीपुर पीठाय नमो हृदादि वामपादे ॥ ३ ॥ अं उडीयान पीठाय नमो हृदाभ्युदरे ॥ ३ ॥

राम
१४८

५

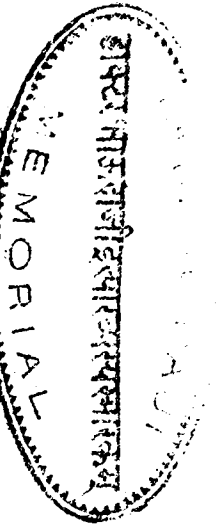
अं कृष्णकृष्ण पीठाय नमो हृदादिमुले ॥ ३ ॥ सर्वमातृकास्थानेषु नमो ते नमो ॥ इति धोडा न्यासः
अथ धोरु न्यासो मातृका न्यासानंतरं कर्तव्यमिति संप्रदायः ॥ ॥ अथ श्रीविप्रन्यासः ॥ ॥
तथा यत्तं अतरे ॥ ॥ विप्रन्यासं नते ॥ अर्थात् सर्वकामार्थसिद्धये ॥ अस्यास्तु न्यासमात्रेण जीव
न्मुक्तो भवेन्नरः ॥ यथा ॥ ऐं ह्रीं श्रीं कामिनी विप्रराये नमः ॥ ३ ॥ अं मालिनी विप्रराये नमः ॥ ३ ॥ इमं द
नाये विप्रराये नमः ॥ ३ ॥ इंदुमादिनी विप्रराये नमः ॥ ३ ॥ एवं सुभगा विप्रराये नमः ॥ ३ ॥ अं व्यापिनीति
अं सुभगा वि ॥ अं वागीश्वरी वि ॥ अं काला वि विप्रराये ॥ ३ ॥ अं कालावती विप्रराये ॥ ३ ॥ एवं लिंके दिनी
विप्रराये नमः ॥ ३ ॥ एवं सुभगा विप्रराये ॥ ३ ॥ अं भगावहा वि ॥ अं विद्येश्वरा वि ॥ अं महालक्ष्मी वि
प्रराये नमः ॥ ३ ॥ अं व्यापिनीति ॥ अं सुभगा वि ॥ अं वागीश्वरी वि ॥ अं काला वि विप्रराये ॥ ३ ॥ अं पिंगला
विप्रराये ॥ अं भागसर्पिली वि ॥ अं मुदरी वि ॥ अं योगीश्वरी वि ॥ अं अंबिका वि ॥ अं अट्टहस्ता वि ॥ अं वाम
व्यापिनी वि ॥ अं वज्रेश्वरी वि ॥ अं तोभेनी वि ॥ अं रावती वि ॥ अं अनेगा वि ॥ अं लेकेश्वरी वि ॥ अं रक्षा
वि ॥ अं स्वस्था वि ॥ अं उजा वि ॥ अं अंशुमती वि ॥ अं अंशुमती वि ॥ अं अंशुमती वि ॥ अं अंशुमती वि ॥

लंशमरावि॥ हंसर्वकविर्लीविपुस्येनमः॥ ॥ इतिपंचाशद्विपुस्यसंमाहकास्थानेषुनसेत
॥ ॥ अथकामरुतिन्यासः॥ ऐंद्रीश्रीलीकामरुतिभ्यांनमः॥ १॥ श्रोकामप्रीतिभ्यांनमः॥
२॥ इंकांतकामिनीभ्यांनमः॥ २॥ ईश्रान्तमोहिनीभ्यांनमः॥ २॥ उंकामधुककलाभ्यांनमः॥
कंकामचारविलासिनीभ्यांनमः॥ २॥ अंकामकर्णकल्पलताभ्यांनमः॥ २॥ अंकौमल्यपाम
लाभ्यांनमः॥ लंकामवर्धकशुचिस्मिताभ्यांनमः॥ लीकामविस्मयाभ्यांनमः॥ २॥ यमर
णविष्णुलासीभ्यांनमः॥ २॥ येमरणलेलिहभ्यांनमः॥ रतिनाथदिगंबरभ्यांनमः॥ जैरतिप्रिय
रमाभ्यांनमः॥ अंरतिनाथकृष्णिकाभ्यांनमः॥ अःसुरकांतोभ्यांनमः॥ २॥ कंसरणसुखाभ्यांनमः
२॥ खंनिशाचरकल्याणीभ्यांनमः॥ २॥ गंनंदनसोहिनीभ्यांनमः॥ वंनंदीशकामुकाभ्यांनमः
२॥ इंमदनसुलोचनाभ्यांनमः॥ चंनंदयितृसुलोचनाभ्यांनमः॥ २॥ हंनिशाचरमर्दिनीभ्यांनमः॥ २॥
जंसकलप्रियाभ्यांनमः॥ २॥ ऊंशुषाधन्वकाशीभ्यांनमः॥ अंमहाधनुसुखीभ्यांनमः॥ २॥ ठं
श्रमराजटिणीभ्यांनमः॥ २॥ इंश्रमणपाणिनीभ्यांनमः॥ हंश्रमणपिखिनीभ्यांनमः॥ २॥ एंश्रम

मयुग्माभ्यांनमः॥ तंश्रामणीरुताभ्यांनमः॥ पंभयुश्रमाभ्यांनमः॥ २॥ इंश्रान्तयामरलोलाभ्यांनमः
४॥ पंश्रमधुहन्तलोचनाभ्यांनमः॥ ४॥ नंमोहनदीर्घकिह्याभ्यांनमः॥ ४॥ यंमेचकरुतिभ्यांनमः
४॥ फंश्रगुलोलासीभ्यांनमः॥ ४॥ वंमोहवंदनभृगीभ्यांनमः॥ भंमोहकचयेराभ्यांनमः॥ ४॥ मं
मन्मथनाथाभ्यांनमः॥ ४॥ यंमनंगमालिनीभ्यांनमः॥ रंरतिकहंसनीभ्यांनमः॥ ४॥ लंगाय
कविश्रुतीमुखाभ्यांनमः॥ ४॥ वंगीतगर्जनतंदिनीभ्यांनमः॥ ४॥ शंरंनर्तकरुतिनीभ्यांनमः॥ ४॥
वंलेखकांतिभ्यांनमः॥ ४॥ संडम्भभृंगकंठीभ्यांनमः॥ ४॥ हंसंवर्तकटुकोदरीभ्यांनमः॥ ४॥ खं
मेघश्यामाभ्यांनमः॥ ४॥ हंकामवंदनसोमज्ञनाभ्यांनमः॥ ४॥ सर्वजनमोनेषुमाहकास्थानेषु
न्यसेत॥ इतिकामरुतिन्यासः॥ अथषोडशनित्यन्यासः॥ यथा॥ नत्रादौषयमानित्यामहापि
पुरसुंदरी॥ कामेश्वरीसमाख्यातातथैवभगमालिनी॥ नित्यक्षिप्रचभेरुंडातथैववद्विवासि
नी॥ वनेश्वरीचहृतीचत्वरिनाकुलमुंदरी॥ नित्यानीलपत्ताकाचविजयासर्वमंगला॥ ज्वाला
मालिविचित्रांताःपंचदशप्रकीर्तिताः॥ एतासामंत्राः॥ यथाज्ञानार्णवे॥ अष्टदेविप्रवक्ष्यामिनि

तंसा
१५०

न्यामंडलसुतमं ॥ बाह्यांतासंचहृत्प्रांनेहंकप्रयमालिखेत् ॥ पंचबाणसमालिख्यसंहारेणकुमारि
कां ॥ एषाकामीप्यरीनित्याप्रसंगाकथितादिवि ॥ वाग्भवभगशहृत्प्रांतेभगेभमितिचालिखेत् ॥ भ
गेदेविभगांतेचतथामालेभगावहे ॥ भगप्रहोभगप्रांतेयोनिप्रांतेभगंततः ॥ निपांतिनिचसर्वोते
ततोभगवशंकरी ॥ भगदूषेततोलिएनीरप्रायतलोचने ॥ नित्यक्लित्रेभगप्रांतेस्वरूपेसर्वमालिखे
त् ॥ रेतैस्त्रेतैर्भेगिनिक्लित्रेक्लित्रद्वेत्ततः ॥ केदयादावयाम्नेवेसर्वतन्नाभगेप्यरि ॥ अमोवेभगवि
हंतुभतोभयसर्वदा ॥ सर्वानभोप्यरिपूयाहासवंप्रयमादिकं ॥ ओंकुंमंहुंहेहुंहेक्लित्रेचततःप
रां ॥ सर्वेणचभगात्प्रांतेमेवशंचानयेतिच ॥ स्त्रीवजंचहरप्रांतेवालामात्मकमेत्तरं ॥ भुवनेशीसमा
लिख्यविद्येयंभगमालिनी ॥ २ ॥ परावीजंसमुच्चार्यनित्यक्लित्रेमद्दुवे ॥ अग्निजायान्वितोमंडोनिप
क्लित्रेयमीरिता ॥ ३ ॥ प्रणवंपूर्वमुच्चार्यतथांकणयुगंवेदेत् ॥ तन्मध्यविलिखेदेविभवमात्मवामसरं
॥ चवन्मंतप्रीनंचविलिखेद्द्विसंस्थितं ॥ चतुर्दशस्त्रोवेतंविंदुनादांतिकंएथेका ॥ वद्विजायान्वितावि
द्याभेरुंडाभैरवीभवेत् ॥ ४ ॥ परंविलिख्यवह्यतेवासिन्येनमरुत्पथि ॥ अष्टाण्येयंमहेशानिदेवताव

सुम
१५०

द्विवासिनी ॥ ५ ॥ प्रणवंभुवनेशानीकंरेमात्मकमहरं सधिसर्गःशशीपञ्चात्रित्यक्लित्रेमद्दुवे ॥ व
द्विजायान्वितावेद्यादेवीवज्रेप्यरीभवेत् ॥ ६ ॥ परावीजंसमुच्चार्यपिबहजीचरेयतो ॥ हृदंतोयंम
नुर्देविहृतीसर्वसमृद्धिदा ॥ ७ ॥ ओंकारंवीजमुच्चार्यपरांकवचमालिखेत् ॥ खेचहेतंसमालिख्य
स्त्रीवीजंचसमालिखेत् ॥ खेचहेतंसमालिख्यस्त्रीवजंचसमालिखेत् ॥ ओंकारंखेचराकारंविद्ये
यंनरिताभवेत् ॥ ८ ॥ सर्वसिद्धासनमयीबालेवकुलसुंदरी ॥ ९ ॥ बालयाप्ररितंक्रूर्यात्तथावै
नित्यभैरवी ॥ पंचबाणंश्चदेवेशिनित्याशक्राहरीभवेत् ॥ १० ॥ अथवा ॥ पंचाक्षरीवाणबीजै
र्नित्येयमपरभवेत् ॥ १० ॥ प्रणवंभुवनेशानीभैरमात्मकमहरं ॥ भूमात्मकंद्वितीयंचभुव
नेन्यंकुशंततः ॥ नित्यपादंसमुच्चार्यसंवाध्याचदवा ॥ कवचंचक्रपमायांनित्यानीलपता
किनी ॥ ११ ॥ प्रांतंकामसमायुक्तंरेफशक्रस्वरान्वितं ॥ विंदुनादात्मकंदेवि विद्येयंविजयाभवे
त् ॥ १२ ॥ चंदेवारुणसंयुक्तंनारवीजंसमालिखेत् ॥ चतुर्थ्येततोदेविविलिखेत्सर्वमंगलं ॥ हृद

॥ ओं ॥
॥ तं सा ॥
॥ ५३ ॥

कं स्पादशीकरणयेनिकामेष्परपदंततः पाशायनमरुत्येवंवामोर्ध्वेविन्यसेकरे दादिया
हीनिक्रोसर्वतन्मनकरायच ॥ कामेष्परपदाहर्ध्वंसेकपायनमोखियत् दक्षिणोर्ध्वक
रेदेव्याविन्यसेदंक्रुपंततः मूलेनव्यापकंरुत्तानयमुडाःप्रदर्शयेत् तद्यथा इंसर्व
संतोभिनी हीसवविडाविनी लंकीआकधिंएंगी ॥ सर्वावेशिनी सःसर्वोनादिनी ओम
हंक्रुणं हसदेवेचरी हसोःबीजमुडा योनिमुडा न्यासकालस्तुहृदये प्रातःकाले
यवापूजासमेचहोमकर्मणि उपकालेपिवातेषांविचियोगःपृथक्पृथक् पूजाकाले
समस्तवाक्यान्ताधकसत्रमः ॥ ततःप्रीध्यातं ॥ ततःपद्मनिभादेवीबालार्ककिरणोज्ज्व
ला जपाकृत्समसंकाशांदाडिमीकृत्सुमोपमां पद्मरागप्रतीकाशांक्रुंक्रमोदकसन्निभां
॥ स्फुरन्मुकुटमाणिक्यकिंकिणीजालमंडितां कालालिकलसंकाशांरुदिलालवापल
यां प्रागग्रहणसंकाशवदनांभोत्रमंडलां ॥ किंचिदधेदंक्रुदिलललाटमृदुपट्टिकां ॥ पि

युम
५३

नाकधनुराकारमूलतांवरमेष्परी ॥ आनंदमुदितोज्ज्वासलीलाहोलितलोचनां स्फुरन्मण्डलसं
काशविलसदंमंडलं ॥ स्वगडमंडलाभोगजितेदंमृदुमंडलं ॥ स्मितमाधुर्यविजितमाधुर्य
रससागरो दाडिमीबीजयन्त्राभदेतयंक्रिविराजितां ॥ अनौपम्यगुणेषेतचिबुकांकेशपोभि
तां कंबुग्रीवांमहादेवीमृलाललेसितैर्भुजैः ॥ रक्तोत्पलदलाकारसुकुमारकरांबुजां ॥
विश्वकर्मविनिर्माणसूत्रविस्मृष्टनायिकां ॥ ताम्रविद्रुमखिंयाभरतोष्ठीममृजोपमां करां
युजनवद्योतिवितानितनभस्तला सुक्ताहारलतोपेतसमुन्नतपयोधरां ॥ त्रिवलीवल
यामुक्तमध्यदेशसुपोभितां ॥ लावण्यसदृशवर्तकारनाभिविभूषितां ॥ अनर्घरत्नचटितकं
चीयतनितखिनी ॥ नितंबखिंबद्विरदोरोमराजीवरंक्रुपां ॥ कदलीललितसंबसुकुमारो
मोमचरी लावण्यकसुमाकारजानुमंडलमंडितां ॥ कुरुगुल्फपददंढप्रपदाजितकफ्फपां ॥
तनुदीर्घांशुलीखफ्फनखराजिविराजितां ॥ प्रभाविष्कशिशोरत्ननिर्घृष्टचरणंबुजां ॥ रीतां

॥ तेसा ॥
॥ १५५ ॥

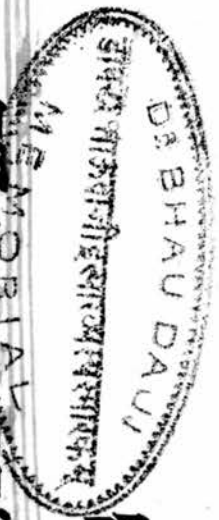
पुनस्तंकाशकांति संतानहासिनी ॥ लोहित्यजितसिंदूरजगदादिमरागिणी ॥ रक्तवस्त्रपरीधा
गंधापांशुकशकरोद्यता ॥ रक्तपद्मनिविष्टोत्तरक्ताभरणधृतिता ॥ जगदाह्लादजननीजगद
जनकारिणी ॥ जगदाकर्षणकारीजगत्कारणद्विणी ॥ सर्वतंत्रमयीदेवीसर्वसौभाग्य
सुंदरी ॥ सर्वलक्ष्मीमयीनित्यासर्वशक्तिमयीशिवी ॥ एवंरूपमात्मानं ध्यात्वा मानसैः सं
पृज्य हृत्पद्ममध्ये देवीविभाव्यकुंडलिनीयात्र संस्थेन सहस्रदलपद्मस्यामृतेन पाद्यं दे
व्याश्चुरणे दद्यात् ॥ ततो मनसा ह्यर्च्य दत्त्वा सहस्रदलपद्मभृंगारुललितपद्मपरमा मृतजले
नाचमनीये ॥ पंचविंशतितत्त्वेन गंधं च ॥ अर्हिसाविज्ञानं तन्मोदयां अलोभं अमोहं अमायां
अमात्सर्यं अनहारं अयाणमनन्धमत्वेष्टमिंद्रियाणि दृष्टानि पुष्पाणि प्रपयेत् ॥ ततो
जोत्रपं दीपं वाद्यं च दद्यात् ॥ अक्षरं चामरं स्तब्धं दर्पणं चंद्रं ॥ फलं च पद्मं च मेखलां मानंदं हारं सु
ज्वलं ॥ अनाहतधुनिमयी घटो निवेदयेत् ॥ जयास्वधारं साधुधिमां सपर्वतैश्च दत्त्वा ॥ मनो नतं

राम
५५

कमलालिङ्गगारादिरसोद्भवेः ॥ हृत्पद्मीतैश्च वाद्यैश्च नोद्येत परमेश्वरी ॥ एवं संपृज्य भेदेन जपः
कार्यस्ततो वृद्धिः प्रजामाभेत् ॥ ततो ह्यर्घ्यास्थापनं ॥ प्रथमं सामान्या ह्यी ॥ तत्रक्रमः ॥ आदौ जलेन
चतुरभ्यं विधाय ॥ तदंतर्द्वे त्रमालिखेत् ॥ ओं मंडलाय नमः ॥ इति प्रष्टव्यस्तमभ्यर्च्य ॥ तत्र सोधारं
पात्रं स्थाप्य बालयातमभ्युत्पद्युज्जलेनोदर्य ॥ ऐं सर्वज्ञानशक्तिश्रीमन्महाविष्णुसुंदरी हृद
याय नमः ॥ इत्यादिक्रमेण चंडगानि च संपृज्य तदुपरि मूलमंडलमष्टधा जपेत् ॥ ततो विशेषा
र्घ्यास्थापनं ॥ तत्पात्रं तं वा तरे ॥ पात्रं काञ्चनकाचरुप्यत्र नितं मुक्ताकलापोद्भवं विष्णुमित्रमयं
च कामदमिदं हैमं प्रियास्रगटिकं ॥ तासुं श्रीतिदमष्टसिद्धिजनकश्रीनारिकोलेद्भवं ॥ काषा
लं स्फुटमंडलसिद्धिजनकं मुक्तिप्रदं मौक्तिकं ॥ तदुक्तं नवरत्नेश्वरे ॥ नरपात्रं महादेवि विज्ञेयं
चोत्तमोत्तमं ॥ नारिकेलाभिदं देवि विज्ञेयं चोत्तमकल्पकं ॥ रत्नपात्रं च सुशोणं तेयं चोत्तममभ्य
सं ॥ मधामोत्तमसंवि ॥ ब्रह्मवृत्तमेव च ॥ कल्पं सुमध्यमं प्रोक्तं मृन्मयं कल्पसाधनं ॥ वरुणक

ॐ
तंसा-
१५५

वैष्णवकर्माणि हेमपात्रे सुशोभने शांतिके पौष्टिके वापि राजतंकारयेत्प्रिये ॥ लोहपात्रं विज्ञानीया-
न्मरणोष्णारनेतया ॥ संभकार्येषु पात्राणां विद्वेषे लोहसृन्मयं ॥ सर्वकार्ये कर्तव्यं विष्णुमित्रं
सुव्रते ॥ ऊलोत्सादनकार्येषु काचपात्रं विशिष्यते ॥ काष्ठपात्रं विज्ञानीयान्मंशराधन-
कर्मणि ॥ नरपात्रं तु पृथ्वीयादुक्तिभुक्तिप्रदायकं ॥ दृष्टार्थपात्रं देवेशि ब्रह्माद्या देवताः
सदा ॥ वृत्तं तिसर्वयोगिन्यः प्रीताः सिद्धिं ददन्त्यपि ॥ सामान्यविशेषार्थदयस्यावश्यकत्वं
तथाचतवरत्नेष्वरे ॥ एकपात्रं न कर्तव्यं यदि साक्षान्महेष्वरः ॥ मंत्राः पराङ्मुखायांति
आपदश्चपदेपदे ॥ इह लोके ददिदस्तु मृते च पशुतां व्रजेत् ॥ ततः आत्मशीचक्रयामध्ये सा-
मान्यार्थाजलेन त्रिकोणं त्र्यक्षं देवा एचतुरश्रं मंडलं कृत्वा त्रिकोणमध्ये मूलविद्यया स-
ंस्तु त्रिकोणे प्रत्येककूटेन पूजयेत् ॥ अग्रादि क्रमेण ॥ ततः षट्कोणे मूलविद्यया हि राहु-
तय वडंगाति पूजयेत् ॥ ऐंशाधारशक्तिं पूजयेत् ॥ इत्याधारशक्तिं पूजयेत् ॥ तद्यथा ॥ ऐं

राम
१५५

श्रीयंधुम्रायेनमः ॥ रंजीलवलायेनमः ॥ लंलोकपालिन्येनमः ॥ वंविस्फुल्लिगये-
नमः ॥ शंज्वालिन्येनमः ॥ वंहोमवत्येनमः ॥ संहयवाहनयेनमः ॥ हंकव्या-
हनायेनमः ॥ लंरौद्रायेनमः ॥ संसंकर्षिण्येनमः ॥ इतिसंस्तुय तदुपरि पात्रं सं-
स्थाप्य पूर्ववत्तत्रमालिख्य संस्तुय च ॥ द्वीशंस्तुर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने अर्घ्यपाशायनमः
इतिसंस्तुय वृत्ताकारेण स्तुर्यस्य द्वादशकला पूजयेत् ॥ यथा ऐं द्वीश्रीं कूं कूं ताथिन्येनमः
॥ खं वंतापिन्येनमः ॥ गं कं धूम्रायेनमः ॥ वं यं बोधिन्येनमः ॥ इं नं रुच्येनमः ॥
चं धं नं फलिन्येनमः ॥ हं दं शोभिन्येनमः ॥ जं यं वरेण्येनमः ॥ ऊं तं चाकर्षिण्येनमः
अं तं मायायेनमः ॥ टं कं विष्णवत्येनमः ॥ ठं डं न प्रभायेनमः ॥ इतिसंस्तुय सौः सोममंड-
लाय षोडशकलात्मने नमः ॥ मूलेन जलादिना चाष्टर्य पूर्ववत्तत्रमालिख्य त्रिकोणे तु मुक-
पादि विरेखां मध्ये चिंतयेत् ॥ ततः पूर्ववत्संस्तुय सौः सोममंडलाय षोडशकला व्याप्यात्म

नेनमः॥ अष्टाष्टनायनमः इति संप्रज्य सोमस्य खोडशकलाष्टनाकारेण पूजयेत् यथा ऐंहीं श्रीं
मृतमंडलायै नमः एवं ३ चामानदायै नमः ३ इंदुष्टायै नमः ३ ईश्वरायै नमः ३ उंप्रीत्यै नमः ३
मः ३ कुरंगायै नमः ३ अंदिष्यै नमः ३ अंदिष्यै नमः ३ लिखधायै नमः ३ लीखाहायै नमः ३
मः ३ ऐंजोत्त्रायै नमः ३ ऐंहैमवतै नमः ३ डोह्यायै नमः ३ डोह्यायै नमः ३ ॥
अंतिपायै नमः ३ ॐ ह्रीं जामायै नमः ३ अंतिपायै नमः ३ अः चमावसायै नमः ३ ३
तिसंप्रज्यतीर्थमावाह्यमध्ये ॥ हंसः आत्मने नमः तनः हंस सप्तमलवरं पुंशानंदभैरवाय वै
हंस सप्तमलवरं पुंशानंदभैरवाय वै हंस सप्तमलवरं पुंशानंदभैरवाय वै हंस सप्तमलवरं पुंशानंदभैरवाय वै
अंतिपायै नमः ३ अंतिपायै नमः ३ अंतिपायै नमः ३ अंतिपायै नमः ३ अंतिपायै नमः ३
तत्पुत्रदयातज्जलमाह्लाद्य हस्तविद्यामष्टधा ज्ञेयं ततो पूषादीन्निवेद्य नवमुद्राप्रदर्शयिष्ये तज्ज
लं किंचित्पात्रांतरे निक्षिप्य मूलेन तज्जलेनात्मानं पूजाद्व्यापि च त्रिविधः संप्रोक्ष्य सर्वं ब्रह्ममयं

कुर्यात् पूजासमाप्तिर्यावत्पूजावदर्थं न चालयेत् समवांगे सुंदरीविद्या चैव देवतां पूजानु
अष्टाष्टनायनमः तया च स्वात्मानं यागवस्तुनि प्रोक्षयित्वा यथाक्रमं चिन्मयं तत्तदभ
तया चिंतयेन्मंत्रदेवताः तस्माच्चक्रचतुर्दिशि क्रमवशात् निर्माये चक्रं शुभं सूर्यहस्तामुखं
पुंरंस्मरहरंगोपालमेवं तथा अष्टाष्टनायनमः तया च स्वात्मानं यागवस्तुनि प्रोक्षयित्वा यथाक्रमं चिन्मयं तत्तदभ
दिष्यत्सुगंधमोदकफले... सुहृदि ततो महाचक्रे ॐ हीं श्रीं अष्टनां भोति धये नमः
एवं रत्नदीपायनमः नागाष्टमहोद्यानाय कल्पवृक्षवाटिकायै हरिचंद्रनवाटिकायै सं
तानवाटिकायै मंदारवाटिकायै पारिजातवाटिकायै कदंबवाटिकायै पुष्करतन्त्रप्रका
राय गोमेदरत्नप्रकाराय इंदुनीलरत्नप्रकाराय वज्ररत्नप्रकाराय मालिन्धमंडपा
यै सहस्ररत्नमंडपायै अमृतवाटिकायै आनंदवाटिकायै विमर्शवाटिकायै बालात
पोद्गारायै चडिकोद्गारायै महापद्मगारायै महापद्माटिकायै चिन्तामणिगृहराजा

॥ ओं ॥
॥ नं-सा ॥
॥ १५७ ॥

य इक्ष्वाकुनाय इक्ष्वाकुनाय दक्षिणाम्नाय दक्षिणाम्नाय पश्चिमाम्नाय पश्चिमाम्नाय उन्न
राम्नाय उन्नराम्नाय रत्नदीपवलयाय महासिंहासनाय ब्रह्ममयैकसंघफलकायपादाय
॥ हंसनमोयधानाय कौस्तुभास्तरणाय महाविनायिकाय सर्वत्र ओं ह्रीं श्रीं अदिनमो
नेन पूजयेत् तदुपरि हंसो सदाशिवप्रेतपद्मासनाय नमः ततः पुनर्ध्यात्वा त्रिखंडां
दाशिरेमातृकायंत्रे समानीय ह्रीं श्रीं सौः त्रिपुरसुंदरी मूर्तिं कल्पयामीति बिंदौ कल्पितम्
निर्मावाहयेत् हसरे हसकलरी हसरोदयुष्यार्य महायज्ञवनांतस्थे वैरुणानदवि
ग्रहे सर्वधुतहिते मातरेत्येहि परमेश्वरि ॥ इति विंदवचक्रे ॥ परिचिंतिमावाह्य आवाह
नादिप्रतिष्ठांतं कर्म समाप्य बाणकीदंडपाशांकुषादिमुद्राः प्रदर्शयेत् ततो यथोपचारै
स्तं पूज्य त्रिधा संतर्पयेत् तत्रायंक्रमः स्वयं हस्तं प्रष्टुं मानावायेतु तन्मयी पाशाब्ज
विंदुना अल्पहस्तसिद्धिं शुभ्यास्ततास्तैः श्रीमहन्महात्रिपुरसुंदरी तर्पयामीति विः

सुम ॥
१५७ ॥

संतर्पयेत् तदुक्तं तंत्रे अंगुष्ठनामिकायोगादामहस्तस्य पार्वति तर्पयेत् सुंदरी देवी स
मुद्रां च स्वाहनां तर्पयामीति मुखे देव्यास्त्रिवारं कूलविद्यया अंगुष्ठनामिकाभ्यां नक्षत्रैर्नि
र्दिष्टमुद्रांतं ॥ श्रीपादस्योदकं तर्पयेत् कूलनायिकां अंगुष्ठनामिकाभ्यां नक्षत्रवर्णकर्मणि त
र्पयेत् अंगुष्ठमध्यमाभ्यां नक्षत्रांतिकर्मणि तर्पयेत् तर्जनीयुष्टयोगेन तर्पयेत् दाभिचारिकं
कनिष्ठां युष्टयोगेन तं भजेत् तर्पयेत् प्रिये ॥ ततः अंगुष्ठांशुसुखायुमथोदितुचवडं नामिष्ट
जयेत् तथा ॥ ऐं सर्वज्ञाशक्ति श्रीमहात्रिपुरसुंदरी हृदयाय नमः क्लीं निचत्प्रिण
क्रि श्रीमहात्रिपुरसुंदरी शिरसे स्वाहा सोः अनादिबोधशक्ति श्रीमहात्रिपुरसुंदरी शिरसा
येव वद ऐं सुतंत्रशक्ति श्रीमहात्रिपुरसुंदरी कवचाय हुं क्लीं अक्षयशक्ति श्रीमहात्रिपुर
सुंदरी नेत्राय वद सोः अनंतशक्ति श्रीमहात्रिपुरसुंदरी चक्षुषाय फट ततः स्वशरीरेका
मकलां भावयेत् तथा च विंदुं सकल्पवक्रं तदधस्तं च हयं तदधः स्मरार्थं च चिंतयेत्

ॐ
तंसा
१५८

ह्योमुखं ततस्तिष्ठित्वां समर्चयेत् महात्म्येवामावर्तेन अकारादिपंच रुकारा
दिपंच एकारादिपंच विभाव्य विसर्गेषु वामावर्तेन शुक्लपक्षे कामेश्वर्यादिविचित्रांते
रुद्रपक्षे विचित्रादिकामेश्वर्यांते पूजयेत् सर्वत्रितारी त्रितारी वा योगः त्रितारी च
रतिमाया कला चेति तद्यथा प्रतिपदि अकारे ऐं ह्रीं श्रीं तत्तन्मन्त्रमुच्चार्य कामीनि
त्या कला श्रीपादुकं पूजयामिनमः एवं च अकारे द्वितीयायां भगमालिनी ३ हं
कारे तृतीयायां नित्याक्षिजा ३ ईकारे चतुर्थ्यां भिरंडा ३ उकारे पंचम्यां वह्निवाहि
नी ३ ककारे षष्ठ्यां विद्येश्वरी ३ एकारे द्वादश्यां विजया ३ झकारे सप्तम्यां शिवदू
ती अकारे अष्टम्यां चरिता ३ लिकारे नवम्यां कल सुंदरी लीकारे दशम्यां नित्या
३ एकारे एकादश्यां नीलपताका ३ ऐकारे द्वादश्यां विजया ३ ओकारे त्रयोदश्यां
सर्वमंगला ओकारे चतुर्दश्यां ज्वालामालिनी ३ अंकारे चोर्णमाम्यां विचित्रां पूज

राम
१५८

येव च अः विसर्गे विप्रसुंदरी रुद्रपक्षे विचित्रादिकामेश्वर्यांते पूजयेत् पूजामवस्तु तं वां
रे श्रीपदे सर्वमुच्चार्य पादुकापदमुदरेत् पूजयामिनमः पश्चात् पूजयेद्देवदेवताः ततो मध्य
प्राक् अक्षमधेनु पुरुषंतीः प्रपूजयेत् आनंदनाथश्रृंगारविज्ञेया परमेश्वरी अंवांता
गुरवः प्रोक्ताः स्त्रीलिंगावीरवंदिता तद्यथा ऐं ह्रीं श्रीं परप्रकाशनंदनाथ श्रीपादुकां
पूजयामिनमः एवं च परशिवंतथा परराज्ञा श्रीपादुकां पूजयामिनमः एवं कौ
लेश्वरं शुक्लदेवी परमेशानः कामेश्वर्यन्धिका एते दिव्योद्याः भोगं श्रीवं समयौ देवौ ॥
एते सिद्धोद्याः गंगालं विष्णुं विमलं मदनं भुवनं नीलमात्मानं प्रियं एते मानचौद्याः
ततो गुरुं परमगुरुं परापरगुरुं परमेश्वरं केवलं स्वगुरुं वा एते कामराजविद्यायाः ।
ततश्चरितायाश्च विद्यायाश्च गुरवः लोपायास्तद्वदितायाश्च कामेश्वर्यं विकां दि
व्यौ च महौघं सर्वानंदं प्रज्ञादेवी प्रकाशा एते दिव्योद्याः दिव्यं विष्णुं केवलं दिव्यं कैव

ॐ
तंसा
१५८

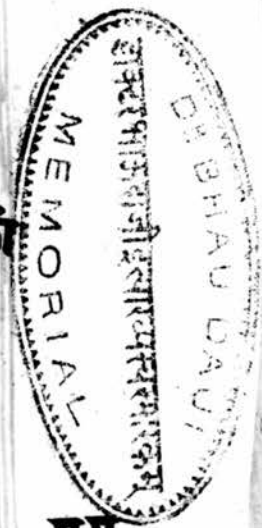
लं वामहोदयं एतेसिद्धोद्याः ॥ - - - शक्तिर्द्वयकमलयरानंदमनोहरानंदप्रतिभा
न एतेमानवोद्याः ततः पूर्ववद्गुरुत्रयं एकं वा पूजयेत् अथवा सामान्यगुरुं पं
क्तिं पूजयेत् यथा ऐंद्री श्रीगुरुभ्यो नमः एवं ३ गुरुपादुकाभ्यां नमः ३ परमगु
रुभ्यः ३ परमगुरुपादुकाभ्यां नमः परमगुरुभ्यां नमः ३ परमेष्ठिगुरुभ्यः
३ परमेष्ठिगुरुपादुकाभ्यां नमः ३ आचार्येभ्यः नमः आचार्यपादुकाभ्यः
३ सर्वशार्दूलितारीहितारीचायोगः ततस्त्रैलोक्यमोहनादिसृष्टिचक्रे ३ ह
्रीं सर्वेश्वरीं त्र्यम्बाय उन्नमनी देवी श्रीपादुकां पूजयामि नमः ३ स्थितिचक्रे ऐं क्रिं त्रैलोक्यमोहनादिसृष्टि
लेहे सोदक्षिणाम्नाय भोगिनी देवी श्रीपादुकां पूजयामि नमः ३ ततः सौभाग्यादि संहारात्मक विचक्रे ऐं दीं श्रीं
हस्तीं ह्रीं सौः भगवत्पद्महसलहेतुमुक्तेह स्वाहस्त्री अथोरिधोरयस्त्रिचक्रां चक्री चक्री
किल किल विलिप्तः पूर्वोक्तानि बीजानि पश्चिमान्नायेकत्रिका श्रीपादुकां पूजयामि सर्वचक्रे ३

राम
१५८

हसलहेतुमहाचंडयोगेश्वरि उन्नमनी देवी श्रीपादुकां पूजयामि ततो वंदो वंदो वंदो दर्शनाय नमः
॥ भूविंशत्यदर्शनाय नमः शिवस्वामतो वैलव्यदर्शनाय नमः ततो श्रीगणेशवरवायुमध्येदि
सुचसुलविद्यावडंगा निपूजयेत् ततः श्रीपादुकां पूजयामि ३ महिमासिद्धि श्रीपादुकां पूजयामि ३ वायु
कोणचतुष्टयेषु ३ वशित्सिद्धि श्रीपादुकां पूजयामि ३ प्राकामसिद्धि श्रीपादुकां पूजयामि ३ इष्ठासि
द्धि श्रीपादुकां पूजयामि ३ भुक्तिसिद्धि श्रीपादुकां पूजयामि ३ प्राप्तिरसिद्धि श्रीपादुकां पूजयामि ३ कर्धे
३ सबज्ञासिद्धि श्रीपादुकां पूजयामि ३ मध्येचतुरश्रपश्चिमादिद्वारचतुष्टयेषु ३ आग्राल
ली श्रीपादुकां पूजयामि ३ ईमाहेश्वरी श्रीपादुकां पूजयामि ३ कंकौमारी श्रीपादुकां पूजयामि ३ अंबेस्वरी श्री
पादुकां पूजयामि ३ वायुकोणचतुष्टयेषु ३ लीखरही श्रीपादुकां पूजयामि ३ ओं चामुंडाय श्री
पादुकां पूजयामि ३ ३ महालक्ष्मी श्रीपादुकां पूजयामि ३ अभ्यंतर्चतुरश्रपश्चिमादिद्वारचतु
ष्टयेषु ३ इंसर्वसंतोभिनी मुदा श्रीपादुकां पूजयामि ३ ली सर्वोकेष्विणी मुदा श्रीपादुकां पूजयामि ३

जो
नं.सा
१५६०

सुं सर्ववशं करिणी मुद्रा श्रीपादुकां ॥ वाद्यादिकोणचतुष्टये ॥ सः सर्वोन्मादकरी मुद्रा श्रीपा
दुपादुष्ट ॥ क्रोमहां कश मुद्रा श्रीपादुष्ट ॥ ३ हसखंदेखेचरी मुद्रा श्रीपादुष्ट ॥ हेसोः सर्वबी
ज मुद्रा श्रीपादुष्ट ॥ अधः ॥ रेंयोनि मुद्रा श्रीपादुष्ट ॥ ऊर्ध्वं ऐं ली सौः त्रिखंडा मुद्रा श्रीपादुकां
॥ ३ संघर्षचक्रे ॥ त्रैलोक्यमोहनचतुरश्रचक्राय नमः ॥ चक्राग्रे अं अंसौः त्रिपुरा श्री
पादुष्ट ॥ एतस्यादक्षिणे ॥ ३ इंसर्वसंचोभिनी मुद्रा श्रीपादुष्ट ॥ देव्या वामे ॥ अणिमादिसिद्धि
श्रीपादुष्ट ॥ चार्वकदर्शनाय नमः ॥ अत्रलोक्यमोहनचतुरश्रचक्रे त्रिपुरा चक्रनायिकाधि
ष्ठिते एता अणिमाद्याः प्रकटयोन्यः समुद्राः ससिद्धयः सवाहनाः सपरिवाराः सर्वो
पचारैः पूजिताः नर्तयिताः संतु इत्यर्घ्यजलेन मूलदेव्यै समर्पयेत् नतोडामितिसर्वसं
सोभिनी मुद्रां प्रदर्शयेत् ऐं आत्मनः ज्ञाय नमः ॥ ली विद्यात्मन्यै नमः ॥ सौः शिवतन्त्राय
स्वाहा इति त्रिवारमर्घ्योदकेन नर्पयेत् इति प्रथमा वरणं षोडशदलेषु पश्चिमदला

रुम
१६०

दारभ्यवामावर्तनेन ॥ अंकामाकर्षिणी नित्या कला श्रीपादुष्ट ॥ ३ ईं कलाकर्षिणी नित्या
कला श्रीपादुष्ट ॥ ३ रं शाङ्काकर्षिणी नित्या कला श्रीपादुष्ट ॥ तं स्पृशं कर्षिणी नित्या कला
श्रीपादुष्ट ॥ ऊं रूपाकर्षिणी नित्या कला श्रीपादुष्ट ॥ अं रमाकर्षिणी नित्या कला श्रीपादुष्ट
॥ ऊं गंधाकर्षिणी नित्या कला श्रीपादुष्ट ॥ लिं चित्राकर्षिणी नित्या कला श्रीपादुष्ट ॥ ३
ली चैर्याकर्षिणी नित्या कला श्रीपादुष्ट ॥ ३ ऐं स्मृताकर्षिणी नित्या कला श्रीपादुष्ट ॥ ऐं
नामाकर्षिणी नित्या कला श्रीपादुकां पूजयामि ॥ ३ ओं बीजाकर्षिणी नित्या कला श्रीपा
दुष्ट ॥ ३ ओं आत्माकर्षिणी नित्या कला श्रीपादुष्ट ॥ ३ अं अमृताकर्षिणी नित्या कला श्रीपा
दुष्ट ॥ ३ अः शरीराकर्षिणी नित्या कला पादुष्ट ॥ सर्ववकला प्रयोगः चक्राग्रे सर्वाण्य
रिपूरक षोडशदलचक्राय नमः ॥ ऐं ली सौः त्रिपुरेश्वर चक्रनायिका श्रीपादुष्ट ॥ ३
एतस्यादक्षिणे इंसर्वविदा विणी मुद्रा श्रीपादुष्ट ॥ वामे लक्ष्मिमासिद्धि श्रीपादुष्ट ॥ षोडश
दर्शनाय नमः ॥ अत्र सर्वाण्यरिपूरक षोडशदलचक्रे त्रिपुरेश्वरी चक्रनायिकाधिष्ठिते एता

ॐ
तेसा
१६१

कामकार्ष्णिण्याद्याः शुभयोगिन्यः समुद्रादुत्पत्तिमूलदेवैर्नर्पयेत् इति सर्वविदाविनीं
इति प्रदर्शयेत् ऐशान्तत्वाय स्वाहा इति पूर्ववत् इति द्वितीयावरणं अष्टदलचक्रपूर्वादिच
तुल्येषु वामावर्तनेन ३ कंलंगं चंडं अनंगं कुरुमादेवी श्रीपादुकां पूजयामिनमः ३ चंडं
जंजं अनंगं मेललदेवी श्रीपादुकां पूजयामिनमः ३ चंडं चंडं अनंगं देवी श्रीपादुकां पू
जयामिनमः ३ तं चंडं चंडं अनंगं मदनातुरादेवी श्रीपादुकां पूजयामिनमः ३ आग्ने
यादिकोणेषु ३ यं चंडं चंडं अनंगं रेखादेवी श्रीपादुकां पूजयामिनमः ३ यं चंडं चंडं अनंगं दे
वी श्रीपादुकां पूजयामिनमः ३ वंशं चंडं अनंगं कुरुमादेवी श्रीपादुकां पूजयामिनमः
३ लं चंडं अनंगं मालिनीदेवी श्रीपादुकां पूजयामिनमः ३ चक्राग्रे सर्वसंतोभनाष्टदल
चक्राय नमः ३ ह्रीं क्लीं सौः त्रिपुरसुंदरी चक्रनायिका श्रीपादुकां पूजयामिनमः ३ ए
तस्यादक्षिणे ३ क्लीं सर्वाकार्ष्णिणी मुद्रा श्रीपादुकां पूजयामिनमः ३ महिमासिद्धि श्रीपादु
जिनेन्द्रदर्शनाय नमः ३ ततः सर्वसंतोभनाष्टदलचक्रे श्रीत्रिपुरसुंदरी चक्रनायिकाधिष्ठि

राम
१६१

ते एता अनंगाद्याः शुभयोगिन्यः समुद्रादुत्पत्तिमूलदेवैर्नर्पयेत् क्लीं इति सर्वाकार्ष्णिणी
मुद्रां प्रदर्शयेत् ऐशान्तत्वाय स्वाहा इति पूर्ववत् क्लीं द्वितीयावरणं चतुर्दशारचक्राश्च समा
रभ्य पश्चिमादिदक्षिणं तं तावत् ३ सर्वसंतोभनी शक्ति श्रीपादुकां पूजयामिनमः ३ एवं ३ सर्वविदावि
नी शक्ति ३ सर्वाकार्ष्णिणी ३ सर्वाह्लादिनी ३ सर्वसंमोहिनी ३ सर्वसंतोभनकारिणी
३ सर्वसंतोभनी ३ सर्वतत्त्ववशंकरी ३ सर्वरज्जनी ३ सर्वोन्मादिनी ३ सर्वायसी
धनी ३ सर्वसंपन्निकारिणी ३ सर्वमंत्रमयी ३ सर्वहृदयंकरी शक्ति श्रीपादुकां
इति सर्वत्र चक्राग्रे सर्वसौभाग्यदायकचतुर्दशारचक्राय नमः ३ ह्रीं क्लीं सौः त्रिपुरवासि
नी चक्रनायिका श्रीपादुकां पूजयामिनमः एतस्यादक्षिणे ३ सर्ववशंकरी मुद्रा श्रीपादु
कां पूजयामि वामे ३ ह्रीं ह्रीं शिवसिद्धि श्रीपादुकां पूजयामिनमः ३ सांख्यमीमांसदर्शनयोगिनमः ३
३ सौभाग्यदायकचतुर्दशारचक्रे त्रिपुरवासिनी चक्रनायिकाधिष्ठिते एताः सर्वसंतोभिण्या

ॐ
नंसा
१६२

द्याः शक्तयः संप्रदाययोगिनः समुद्रादित्यादिमूलदेव्यै समर्पयेत् ॐ सर्ववशंकरी प्रदर्यात्रि
रवासिनी चक्रनायकाधिष्ठितेति ऐं आत्मतत्त्वाय स्वाहेति समानं चतुर्थविरणं वह्निद
शाचक्रं समारभ्य पश्चिमादक्षिणं तरे ३ सर्वसंपाप्रदा ३ सर्वप्रियंकरी ३ सर्वमंगल
कारिणी ३ सर्वकामप्रदा ३ सर्वदुःखविमोचिनी ३ सर्वमृत्युप्रशमनी सर्वविघ्नवि
नाशिनी ३ सर्वो गसुंदरी ३ सर्वसौभाग्यदायिनी देवी श्रीपादुकां पूजयामिनमः स
र्वचक्राग्रे ॥ सवार्थसाधकवह्निर्दशरचक्राय नमः ॥ ह्रैं ह्रैं सकलरीह्रै सोः त्रिपुराचक्र
नायिका श्रीपादुकां पूजयामिनमः एतस्यादक्षिणे ३ सः सर्वोन्मादिनी मुद्रा श्रीपादुकपू
यामे ३ वरिणसिद्धि श्रीपादुकपूजां ब्राह्मणवैदिकदर्शनाभ्यां नमः अत्र सर्वार्थसाधकव
ह्निर्दशचक्रे त्रिपुरा श्रीचक्रनायकाधिष्ठिते एतास्सर्वसिद्धिप्रदा तव्याः कुलकौलिनीयो
गिनः समुद्रादित्यादिमूलदेव्यै समर्पयेत् सः सर्वोन्मादिनी मुद्रां प्रदर्या ॥ ऐं आत्मतत्त्वाय

रुम
१६२

स्वाहेति समानं पंचमावरणं अंतर्दशरचक्राष्टपश्चिमादक्षिणं तरे ३ सर्वज्ञा ३ सर्व
शक्तिमयी ३ सर्वेश्वर्यप्रदा ३ सर्वज्ञानमयी ३ सर्वशक्तिमयी ३ सर्वव्याधिक्ता
शिनी ३ सर्वधारस्वरूपिणी ३ सर्वपापहरा ३ सर्वानन्दमयी ३ सर्वरक्षास्वरूपिणी
३ सर्वसिद्धिफलप्रदा देवी श्रीपादुकां पूजयामिनमः सर्वसर्वेश्वर्यचक्राग्रे सर्वरक्षाकरांत
र्दशरचक्राय नमः ॥ ह्रीं ह्रीं त्रिपुरामालिनी चक्रनायका श्रीपादुकपू ॥ एतस्यादक्षिणे ॥
महं ऊं शमुद्रा श्रीपादुकां पूजयामि प्राकाम्यसिद्धि श्रीपादुकां पूजयामिनमः सौरदर्शनाय
नमः अत्र सर्वज्ञाकरांतर्दशरचक्रे त्रिपुरामालिनी चक्रनायिकाधिष्ठिते एताः सर्वज्ञादे
व्यो निर्मयार्गभयोगिनः समुद्रादित्यादिमूलदेव्यै समर्पयेत् ॐ महं ऊं शमुद्रां प्रदर्या ऐं
आत्मतत्त्वाय स्वाहेति समानं षष्ठमावरणं अष्टारचक्रात्समारभ्य पश्चिमादक्षिणं
तं यावत् ३ अं १६ वरुणं वशिनीवाग्देवता श्रीपादुकां पूजयामिनमः ३ कं ५ ॥

ॐ
तंसा.
१६३

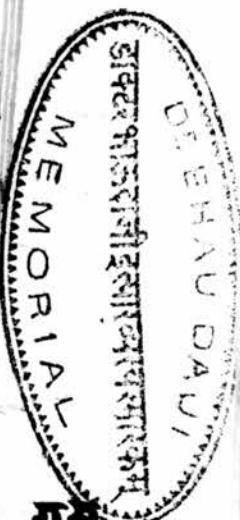
चं ५ टं ५ तं ५ पं ५ जयिनीवाग्देवताश्रीपादु. यं ४ सर्वेश्वरीवाग्दे
वताश्रीपादु. ३ पां ५ हीकौलिनीवाग्देवताश्रीपादु. चक्राये सर्वरोगहराष्टार
चक्रायनमः हीं श्रीलौः त्रिपुरासिद्धानित्याश्रीपादु. एतस्यादक्षिणेहसखद्वे
चरीमुद्राश्रीपादु. वामे ३ भुक्तिमुक्तिसिद्धिशीपादु. ३ वैभवदर्शनायन
मः प्रदर्शयन्नात्मतत्त्वायनमः स्वाहेतिसमानं सप्तमावरणं ॥ त्रिकोणबाह्ये
शुनोवामावर्तनेन पश्चिमादिदक्षिणेतयावत् हां हीं लीं झं सः यां रं लो वां शां कामेश्व
रकामेश्वरीजंवनबाणाभ्यांनमः हां हीं लीं झं सः यां रं लो वां शां चं धं सर्वमोहना
यकामेश्वरकामेश्वरधनुषेनमः हां हीं लीं झं सः यां रं लो वां शां आं हीं वशीकर्व
णायकामेश्वरकामेश्वरपाशायनमः हां हीं लीं झं सः यां रं लो वां शां कां सर्वस्तंभ
नायकामेश्वरकामेश्वरीशंक्रायनमः नतत्रिकोणयेदक्षिणेत्तरेषु मूलवागभ

राम
१६३

वबीजमुच्चार्य अघिचक्रोक्तमगिर्यालयेमित्रेयनाथात्मिकेरुद्रात्मकशक्तिकामेश्वरी
श्रीपादु. कामरजमुच्चार्य सूर्यचक्रे पूर्णगिरिपीठेवहीशनाथात्मिकेविष्णुात्मश
क्तिश्रीवज्रेश्वरीदेवीनित्याश्रीपादु. शक्तिरूढमुच्चार्य सोमचक्रेजालंधरपीठेव
हीशनाथात्मिकेविष्णुात्मशक्तिश्रीवज्रेश्वरीदेवीनित्याश्रीपादु. शक्तिरूढमुच्चा
र्यसोमचक्रेजालंधरपीठेठुडीशनाथात्मिकेब्रह्माशक्तिभगमालिनीदेवीश्रीपादु.
चक्राये सर्वसिद्धिप्रदाद्यचक्रायनमः हसरं हसकलरं हसरैः त्रिपुराद्यानित्याश्रीपादु
पू. एतस्यादक्षिणेह्यौः बीजमुद्राश्रीपादु. वामे ३ इष्ठासिद्धिशीपादु. शक्ति
दर्शनायनमः अत्र सर्वसिद्धिप्रदाद्यचक्रेवाणचायभूषितांतराले त्रिपुराद्याचक्रनायि
धिष्ठिते एताः कामेश्वर्याद्याश्चतिरहस्ययोगिन्यः समुद्रादित्यादिमूलदेवैः समर्पयेत्
ह्यौः बीजमुद्रांप्रदर्शयन्नात्मतत्त्वाय स्वाहेतिसमानं सप्तमावरणं ततोर्ध्वदेवचक्रे।

ॐ
नंसा
१६४

मूलमुखाय श्रीमहाविपुरसुंदरी श्रीचक्रनायिका श्रीपाङ्काङ्गजयामिनमः एतस्यादिति
ले ऐयोनिमुद्रा श्रीपाङ्गः यामे प्राप्ति सिद्धि मोक्ष सिद्धि श्रीपाङ्काङ्गजयामिनमः ये
वदर्शनाय नमः यद्वा नवरत्नेश्वरे बौद्धं ब्राह्मं तथा सौरं शैवं वैष्णवं च एतत्तु
हृत्त्रितयेयं चक्रं यद्दर्शनात्मकं रुद्रयामलेषि चतुरश्रं वैष्णवं ब्रह्मं वैष्णवं चोडशस्कृतं ॥
वैदवं शैवं भेदं नु मन्त्रं सौरं मुच्यते ॥ वैष्णवं हि दशारं तु मध्यं शाङ्गं समीरितं इत्युक्तं
नेषु यद्दर्शनं नृजम् अत्र सर्वानंदमये चक्रे परंब्रह्मस्वरूपिणी परापरमेशाक्षि श्रीम
हाविपुरसुंदरी समस्तनायिका संपत्तिरूप समस्तचक्रनायिका चिह्ने त्रैलोक्यमोहन
सर्वाशापरिहरे कसर्वसंहोभकारक सर्वसौभाग्यदायक सवार्थसाधक सर्वरक्षाकारक
सर्वरोगहर सर्वसिद्धि श्रीचक्रसमुन्नीलित समस्तप्रकटशुभ्रगुणनरसंप्रदायक ल
कोत्तिनी निर्गर्भरहस्यारहस्योपरि समस्तयोगिनी परिहृतत्रिपुरा त्रिपुरेणीति त्रिपुरसुं

राम
१६४

दरीति त्रिपुरवासिनी त्रिपुराणी त्रिपुरमालिनी त्रिपुरासिद्धा त्रिपुरास्ताचक्रनायिका वंदितचर
एकमला श्रीमहाविपुरसुंदरी नित्यादेवी सर्वचक्रेश्वरी सर्वनंजेश्वरी सर्वपीठेश्वरी सर्वन
त्रेश्वरी सर्ववीरेश्वरी त्रैलोक्यमोहिनी जगदुत्पत्तिमातृका सर्वचक्रमयी तच्चक्रनायिका स
हिताः मुद्राः सफिद्धयः सवाहना सपरिवारा सायुधा सर्वोपचारैः श्रीमहाविपुरसुंदरी
परापर्यासपर्यासासंपूर्जिता स्तुतिनाः संतु इति विप्रोवाधेदकास्तत्तुसुमैः प्रधानदे
व्यावामहस्तेन समर्पयेत् ततो नवमुद्राः प्रदर्श्य ऐं शान्तनवाय स्वाहा ह्रीं विद्याय
स्वाहा सौः सित्तनवाय स्वाहा इत्यनेन त्रिरेख्योदकेन नर्पयेत् ततो गंधपुष्पद्व
र्वास्तनमाल्यादीन् दत्वा ऐं हं गं वा द्यन् ॥ मूलमुखाय वनेस्पतिरसोत्पन्नो गंधाद्योगंध
संयुतः ॥ आद्योयः सर्वदेवानां भूषणं प्रतिगृह्यतां इति धूपं दद्यात् मूलमुखाय सु
प्रकाशो महादीपः सर्वत्र तिमिरापहः सवाह्याभ्यंजं ज्योतिर्दीपोयं प्रतिगृह्यतां इति

ॐ
तंसा
१६५

दीपंद्यात् ततो मृलमुच्चार्य श्रीमहाविपुलसुंदरैर्नैवेद्यं कल्पयामिनमः इति नैवेद्यंदद्यात् ॥
ततो नित्यहोमं कुर्यात् तद्यथा परिधिच्यमृमौमृलं प्राणाय स्वाहा अयानाय स्वाहा स
मानाय स्वाहा उदानाय स्वाहा व्यानाय स्वाहा ततः षडंगेनाहुर्तिं च दद्यात् ततः
स्वामेविकोणं स्वष्टं चतुरश्रं कृत्वा ऐंदीयाय कर्मंडलाय नमः अर्धचंद्रं सलिलं स्था
पयेत्तत्र भाजनं त्रिधा पठन्कलाष्टरं मन्त्रं दद्याद्दलितं ततः ॐ ईं सर्वविघ्नहृद्यः सर्वभूते
भ्यो हुं स्वाहा इति सामान्याद्योदेकेन दत्त्वा तत्तुमुद्रां प्रदर्शयेत् ततो वटुकादिभ्यो बलिं द
द्यात् ॥ ईशानवायुनिवृत्तिवद्विकोणेषु त्रिकोणेषु त्रिमंडलातिष्ठत्यानेषु वां वटुकनाथका
पिलजटाभारभास्वरविनेत्रज्वालामुख सर्वविघ्नानाशयनाशयसर्वोपचारसहितं बलिं गृह्
णतु स्वाहा क्षिप्य बलिंदद्यात् इत्यनेन वटुकनाथाय बलिंदत्वा वामांशुष्टनामधोवेन मुद्रां प्र
दर्शयेत् ऊर्ध्वं ब्रह्मांडतो वापि गगनतले भूतले निस्तले वा पात्तले वा तले पवने सलिले यत्र

राम
१६५

ऊर्ध्वास्थिता वा जेवेपीठेपीठदिषु कृतपदाधूपदीपादिमांसैः पूजादेव्याः सनादः शुभव
लिविधिना पातु वीरं दं द्याः ध्यायोगिनीभ्यां स्वाहा सर्वयोगिनीहं फट् स्वाहा इ
त्यनेन बलिमुपहरेत् वामहस्तांगुष्ठतर्जनीमध्यमा नामाभिः योच्याकरेण मुद्रां प्रद
र्शयेत् हां हीं हं हं हौं चः स्थानं जेव श्रपादि सहितं बलिं गृह्णतु स्वाहा इत्यनेन गणप
तये बलिं हरेत् वाममुष्टिमध्यमो गुलीहं उ वटुकनाथ मुद्रां प्रदर्शयेत् भैरवी विद्यायापत्त
दलितं चतुष्टयकर्मकर्तव्यं सर्वानैवास बलिभूत बलिः तत्रे बलिमधिरुत्पन्नं दत्त्वा वटु
कादीनां यः पूजयति चंडिकां पूजाच विफलान् सपदेवीणा पाशुजायते ततो देव्यै ।
आयमनीयादिकं दत्त्वा स्ववासिततां धूलं दद्यात् तत्र आरात्रिकं दद्यात् स्वर्णोदिभाजने वा
कांस्यादिभाजने वा कंकमादिनाष्टपत्रं विलिख्य तत्र कर्पूरवर्णां दृष्टं पुरितान् पटलं च दृष्टं
प्रदीपान् विधाय मध्ये पिटुकादि रचितं मस्तकोपरि दीपं संस्थापयेत् श्रीं ह्रीं मुं ह्रीं ह्रीं

ॐ
नं० सा
१६६

श्रीरुतिमंत्रेण च तत्पात्रमभ्यर्च्य तत्पात्रं मस्तकांतं समुद्रतटववारं नीराजयेत् तथा च ताना
र्णवे आरात्रिकमतः कुर्यात्सर्वकामार्थसिद्धये सैवैर्लज्जते कांस्थे स्थालके परमेश्वरि कुरु
मेन लिखितं पद्मं वस्तुपद्मं मनोहरं चंद्रपंचनं कृत्वा तन्मध्यमस्तके शिवे दीपमेकं विनिति
प्यवस्तुपत्रेषु दीपकान् यवगोधूमसुहाभिरचितांशुर्करायुतान् चारुकाहितशोभाभिः
शोभितान् नृत्तप्ररितान् अभिमंत्र्य महेशानिरत्नैश्चर्यास्ततः परं श्रीबीजं च पराबीजं संलि
ख्यवरवर्णिनि ॥ सौचमपलाः पश्चादिंदस्थाः क्रमतः प्रिये वामकर्णसमायुक्तानादवि
डुसमन्विता बीजपंचकमेतत्तु पंचरत्नानि सुंदरि पूर्वबीजविलोमेन रत्ने शीयं न वाहरी
॥ ततो मूलमुष्णार्थं समस्तचक्रचक्रे शिषुभेदे विनवात्मके आरात्रिकमिदं देवि गृहो
णममस्तिदुष्टे ततश्चक्रमुद्रां प्रदर्शयेत् तथाच आरात्रिमंदेवि चक्रमुद्राव्यवस्थितेति ॥
ततो विसर्जनांतं कर्म समापयेत् ॥ ५ ॥ इति श्रीमच्छ्रीविद्याष्टजापदुतिः ॥ ५ ॥

गम
१६६

ॐ प्रचंडचंद्रिकां वक्ष्ये सर्वकामफलप्रदं यस्याः प्रसादमात्रेण सर्वसिद्धेश्वरो भवेत् अष्टशैल
भतेषु चंद्रिदोऽथ नमाश्रुयान् कवित्ववस्तुषां इत्यं लेभते नात्र संशयः ॥ ५ ॥ अपत्र
चंडचंद्रिकामत्राः तत्र विष्णुसारे लक्ष्मीलज्जां ततो मायां मात्राद्वादशकामाणि वज्रवोयाच
नीयेद्देमायेकदस्याहयायुते मंत्रोयवाहजप्रदः तत्र लज्जापदं कामबीजपरं तथाच ॥
अत्र लज्जापदे देविकामबीजं विभाव्यते महाकालमत्तं प्रोक्तं मंत्रोद्धारं शुभावहं कामा
वाभवा वा मायायं वा जपेत्तुधीः ॥ लक्ष्मार्धवा जपेद्दिद्याचतुर्वर्गफलप्रदं पूर्वमायाप
दे देविकामबीजं विभाव्यते इति पाठे पूर्वा मायापदे लक्ष्मीबीजमुच्यते अन्यथा नापि न्या
दिविशेषः स्यात् अन्येषां मुनीनां च मते सर्वत्र लज्जापदं भुवनेशीयरं तत्रैव वा तंतं व
द्विसमायुक्तं रतिविंदुविभूषितं ॥ लक्ष्मीबीजमिति प्रोक्तं सर्वकामार्थसिद्धिदं वामाक्षि
वद्विसंयुक्तं विंदुनादविभूषितं शिवबीजं महेशानि लज्जाबीजमुदाहृतं ईशानमुद्रुते

जे
नंसा
१६७

पुनरिवीजं सविंदुं कं नादविभुधितं सवामकर्णपरितः प्रकल्पमायां वदंतीह मणीधिएणां
दादशस्वरवर्णस्यान्नादविंदुविभुधितं वागभवतीजमित्युक्तं सर्ववाक्यविशुद्धये इतीमं च
तुर्वीजं व्याख्यानात् सर्वमायापदं कूर्चपरं अयं नृपक्षः समीचनः अस्पृजाप्रातः कृत्वा
दिकं कृत्वा मंत्राचमनं कुर्यात् नद्यथा तं यथा लक्ष्मीमाया कूर्चवीजैस्त्रिभिः पीतांबुसाध
कः वागभवेनाष्टौ समुज्ज्वामाभ्यां च द्विरुन्मृजेत् ॥ कूर्चेन ह्यालयेत्याणीयमिमे त्रैश्विन्य
सेत् श्रीमाया कूर्चवाक्तामविष्टा भगवर्णकैः कामकलां कृत्वा भां च रत्नासाक्षिणोऽ
योः नाभिहृन्मस्तकं वासोऽसृष्टां शुभवेत्त एतत् ॥ आचम्यैवं पितृत्रमस्तावत्सारांतां प्रपश्य
ति । ततः प्राणायामानं कर्मविधाय घोडन्यासं कुर्यात् मंत्रोक्तं ततः कुर्यात्त्रैलोक्यवशाकारि
णी ॥ श्रीवाचा विष्टा योनिः प्रासादः प्रणवस्तथा कालीवधूं कुर्यात् कामकला कूर्चोऽस्त्र
कैः क्रमम् घोडशीमनुवर्णेषु पृथगष्टादष्टाहरी एभिर्मंत्रैर्मार्तिकाणां द्वेष्टु स्थाने बुधि

१६७

न्यसेत् एषाग्रतस्वरूपा हि बीजयोहाप्रकीर्तिः अस्याश्च न्यासात्सर्ववैवज्जदेहाभवंति
च सर्वैश्वर्ययुक्तास्तोषिजीवनमुक्तादष्टादशतः ततः शृण्यादिनासं नद्यथा शिरसि नैरव
शृण्वेनमः मुखे सग्राहकं दसेनमः ॥ हृदि प्रचंडचंडिकायै देवतायै नमः ॥ पुच्छे हौं बी
जाय नमः पादयोः स्वाहापाक्तये नमः ततः करंगत्यासौ आं त्र्यम्बक्यहृदयाय स्वा
हेति कानीयस्योः ईं सखेदाय शिरसे स्वाहेति पवित्रांगुलयोः अः स्वरूपा सरायश्च
स्त्रायफट करनलपृष्ठयोः एवं हृदयादिषु तदुक्तं नैरवीतं च उच्चरेत्पूर्वमाकारं
विंदुलांछितमस्तकं त्र्यम्बक्यहृदयायैति स्वाहा युक्तं कानीयसि ईकारं च ततो देविको
टिचंडसमप्रभं ॥ सखेदाय ततो वाचं शिरसे नतं नतं ॥ स्वाहा युक्तं ततो वाचं पवित्रांगुलि
संयुतं ॥ ऊकारं च ततो वाचं विंदुलांछितमस्तकं श्रीविज्ञाय ततो युक्तं शिखायै च ततः परं
स्वाहांतं मध्यमायां च विन्यसेत्तदनंतरं ॥ मंत्रास्वेदशिवापायां विन्यसेत्ततः परं स्वाहांतं

जं
नंसा
१६८

विन्यसेनमंत्रं तर्ज्यां नदनंतरं येकारं च ततो देवि चां कृपां नदनंतरं ॥ नेत्रत्रयाय स्वाहा नमं गृष्टे
करयोर्द्वयोः अकारांतं विसेर्गोतं सुरेक्षांतरसंयुतं ॥ असुरोक्ताय संयुक्तमस्त्रायित्ततः
परं ॥ फडस्तरसमायुक्तं विन्यसेत् करयोर्द्वयोः हृदि स्फूर्तिं शिलायां तु कवचे नेत्रमंडले ॥
यावदस्त्रं च नृदि स्तु विदिच्छुचयथाक्रमं ततो मूलेन मस्तकादियादपर्यंतं पादादिमस्त
पर्यंतं त्रिवारं न्यसेत् ॥ ५ ॥ ततो ध्यानं ॥ स्वनाभौ नीरजं ध्यायेदर्थं विकसितं सि
तं उत्पद्यकोशमधो मंडले चंद्रोदयः ॥ जपा कस्तुमसं काशं रक्तवर्णं नृसन्निभं ॥ रजस्
ह्वतमो रेखायोनिमंडलमंडितं ॥ मध्ये तु तां महादेवीं सूर्यकोटिसमप्रभां ॥ शिखमस्तां क
रेवामेधारयंती स्वमस्तकं प्रसारितमुखी भीमालेलिहानप्रतिहिकां पिवंती रौचिरीं
धारं निजकंठविनिर्गतां विकीर्णकेशपाशाश्रुनानाप्रुष्यसमन्वितां दक्षिणे च करे कर्त्री
मुंडमालाविभूषितां ॥ दिगंबरं महाद्यौरां प्रत्पालीहपदस्थितां अस्थिमालाधरां देवीनाग

राम
१६८

यज्ञोपवीतिनीं ॥ रतिकामोपविष्टां च सदा ध्यायंति मंत्रिणः सदा योऽपरावर्षीयां पीत्रो नत
पयोधरां ॥ विषरीतरतस्थौ च ध्यायेदतिमनोभवौ वर्णिनीं डाकिनीयुक्तां वामदक्षिणयो
गतः ॥ देवीगलाच्छूलद्वक्त्रधारापानं प्रकुर्वन्ती ॥ वर्णिनी लोहितां सोम्यां मुक्तकेशी
दिगंबरं ॥ कपालकर्णकाहस्तां वामदक्षिणयोगतः ॥ नागयज्ञोपवीता लज्जाज्वाला तै
जोमयी मिव प्रत्पालीहपदां दिवां मुक्तकेशी दिगम्बरं ॥ सदा हादेशवर्षीयां मस्थिमा
लाविभूषितां डाकिनी वामपार्श्वे नृकल्पसूर्या नलोपमां विद्युज्जयंति नयनीदंत
पंक्तिबलाकिनीं ॥ दंष्ट्राकरालवदना पीनोन्नतपयोधरां ॥ महादेवी महाद्यौरां मुक्तके
शी दिगंबरं ॥ लेलिहानमहाजिह्वा मुंडमालाविभूषितां ॥ कपालकर्णकाहस्तां वाम
दक्षिणयोगतः ॥ देवीगलाच्छूलद्वक्त्रधारापानं प्रकुर्वन्ती ॥ करस्थितकपालेन भीषणे
नानिभीषणं ॥ आभ्यां निषेव्यमाणानां ध्यायेद्देवी विचक्षणः ॥ पिवंती मिति तेन मु

खेनेति शेषः स्वमस्तकं सुख्यं रंक्तधाराभिपूरितं ललजिह्वं महाधर्मं धृतवामभुजे
या इति भैरवी तंत्रे ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः पूजयेत्तथा वस्थाय नंतरिणीय कुर्यात् स
स्याः पूजनं पूजायंत्रं ॥ त्रिकोणं विन्यसेद्यदौत मंधमे मंडुलत्रयं तन्मध्ये विलिखेद्यो
निहार हृदय समन्वितं ॥ वहिरष्टदलं पद्मं धूविं वक्षितयं पुनः ॥ ऊर्ध्ववीजं लिखेन्मध्ये
त्रिकोणफल समन्वितं यदा तद्ध्यानोक्तं वाच्यं ततः पीठपूजा आचारशास्त्रे
क्रमेण अनेनाय एषियै रत्नदीपाय कल्पटहाय तदधः स्ववर्णसिंहासेनाय
आनंदकंदाय सर्वज्ञात्मकाय माय संसत्ताय देवसे तेजसे आश्रान्ते
अंतर्मात्मने परमात्मने द्वीतानात्मने यद्यप्येतरति कामाभ्यारति कामोप
रि वज्रवैरोचनायै देहिदेहि ऐहि ऐहि गृह्ण गृह्ण मम सिद्धिं देहि मम प्राप्नुम्यारय मा
रय करालिकेहं फट् स्वाहा ३५ इति पीठमंत्रः सर्वप्रणवादिनमोत्तेन पूजयेत्

ततः पूर्वशुद्धाभ्यान्वाचवाहयेत् यथा सर्वसिद्धिवर्णनीये सर्वसिद्धिवर्णनीये वज्रवैरो
चनीये इहाराह २ पुनस्तन्मंत्रमुच्चार्य इह निष्ठु २ इह सन्निधेहि २ इह सन्निधे
स्व २ इत्यनेनावाह्य आं ह्रीं क्रौं ह स इत्यनेन प्राणपुतिष्ठं कृत्वा आं त्वद्वाव स्वा
हा हृदयादि नम इत्यादिनाष्टाङ्गानि विन्यस्य यथाशक्ति पूजां कृत्वा बलिं दद्यात् ॥
तद्यथा वज्रवैरोचनीये देहि देहि पृथिवि पृथिवि गुरु गुरु इमं बलिं मम सिद्धिं देहि देहि
करालिके हं इह स्वाहेति मंत्रेण ततो देव्यादक्षिणे ओं ह्रीं वार्णन्यै नमः वामे ओं
राकिन्यै नमः ततो देव्यांगे अष्टाङ्गानि संपूज्य दक्षिणे ओं शांतिं निधये नमः वामे
पुननिधये नमः पूर्वादिदिक्षु लक्ष्मीलज्जामायां वेणीं चष्टुजयेत् विदिक्षु ब्रह्मवि
ह्वरुं देव्यं नमस्कृत्ययेत् सध्वेयं अष्टाङ्गानि पूजयेत् चष्टुद्वेषु पूर्वादिक्रमेण ओं शां
ति न्यै स्वाहा बलि न्यै स्वाहा राकिन्यै स्वाहा महाभैरव्यै भैरव्यै इंशले पि

ओ
नंसा
१७०

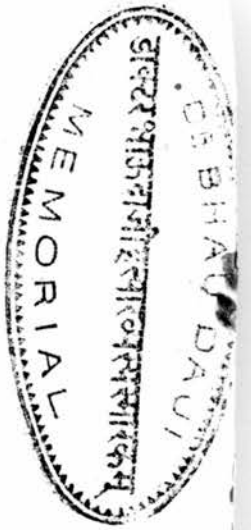
मलाक्षो संहारिण्यै यमयमे हं हं हं फट् स्वाहा नमः देव्यादक्षिणे सम्राट् शुं
हसे नमः उत्तरे सर्ववर्णेभ्यो नमः पुनर्दक्षिणं ओं बीजशक्तिभ्यां नमः पञ्चमे
सुपूर्वादिक्रमेण ब्रह्मीमाहेश्वरीकौमारीवैष्णवीवाराहीरुद्राणीचामुडामहाल
क्ष्मीः प्रणवादिनमोतेन पूजयेत् ततश्च चतुर्दिक्षु ओं हं करालाय नमः ओं विक
रालाय नमः ओं हं अतिकरालाय नमः ओं हं महाकरालाय नमः ततो धूपा
दिविसर्जनांतं कर्म समापयेत् अस्याः पुरश्चरणं लक्ष्यतपः सिद्धविद्यातत्त्वच
मंशान्तरे भुवनेष्वीकामबीजं कूर्चवीजं च वाग्भवंतदन्तरे ॥ वज्रवैरोचनीये हं फ
ट् स्वाहा नदनंतरे अस्याः पूजाप्रयोगः प्रातः कृत्यादिन्यास्पृजादिकं षोडशी
वदोदयं मंशान्तरे हस्ते स्वामादनं कूर्चं वाग्भवं कूर्चमेव च अस्मांतं पितृत्रम
लायामहाविद्याप्रकीर्तिता अस्यास्तु सदृशी विद्यातगात्त्वपि न विद्यते मद्

राम
१७०

लोयं मनुः साक्षान्मोक्षदोनात्र संशयः अस्याभ्यानमहं वस्येष्ट एव च कमलानने ॥
ध्यानं प्रत्यालीहयदासदैवदधतीष्कृत्रं शिरःकर्तृकादिग्वस्त्रांशुकवंधशोणित
स्वधाधारं परं सासदानागं यदुशिरोमणिं विनयनां हयुगला लं कृतान्तरत्पासक्रम
नाभवोपरिदृष्टां ध्यायेत्तया सन्निभां दत्तेयातिसितादियुक्तचिह्नं कर्त्रीरुवाख
पुंरं हस्ताभ्यां दधती रजोगुणभवानाम्नापिसावर्तिनी देव्याष्कृत्रकवंधतः पतगस्त
ध्यातं पिवंती मुदानागावदुशिरोमणिं मनुविदाधेयात्रदासास्त्वैः वामे कस्त
नुंते धैवदधती त्वं तया खर्परं प्रत्यालीहयदाकवंधविगलं रक्तं पिवंती मुदा सैषा
या प्रलये समस्तभुवनं भोक्तुं समातामसी शक्तिः साधिसदापराभगवती पुनात्रा पुरा
शक्तिनी अस्याः पूजादिकं सर्वं षोडशीवदोध्यं तालज्जाद्वयं वज्रवरोचनीये हं फ
ट् स्वाहा अस्यापूजादिकं सर्वं षोडशीवदोध्यं मंशान्तरे विद्यत्तु त्रयुक्तं विंदुनादयुक्तं

जे
तंसा
१०१

ततः प्रिये एकाक्षरीमहाविद्यात्रैलोक्यमोहकारिणी स्रवदीर्घकृकारः वगंतैषा
महाविद्यात्रैलोक्यमोहकारिणी ॥ तारातंतामवेदेष्टाचतुर्वर्गफलप्रदा वज्रवैरोचनी
येचक्रुर्चपुगंभवेत्तनः तारातैषामहाविद्यासर्वज्ञेजोपहारिणी त्रैलोक्यकर्षिणी
विद्याचतुर्वर्गफलप्रदा इदानीं षोडशीविद्याप्रशंसामाह तथासर्वप्रयत्नेनसर्वेषां
स्याचषोडशी लक्ष्मीबीजादिकाचैषासर्वैश्वर्यप्रदायिनी लज्जाद्यास्वर्गभूनाग
योधिदाकर्षिणीपरा कूर्चीद्यासर्वजंदनांमहापातकनाशिनी वाग्भवाद्यायदादे
वीयागीश्वरप्रदायिनी एषाचषोडशीविद्याविद्यासप्तदशाक्षरी श्रीबीजपुरिता
साचलक्ष्मीवृद्धिकरीसदा लज्जयापुरिताविद्यात्रैलोक्याकर्षिणीपरा ॥ कूर्चेनपुरि
तासर्वेषापिनांपापहारिणी ॥ वाग्बीजपुरितासेवाकवित्तादिप्रदायिनी चतुर्विंशति
विद्येष्टाप्रियेसप्तदशाक्षरी एषाविद्यामहाविद्याभुक्तिमुक्तिकरीसदा कमलामु

गम
१०१

वनेशानीकूर्चबीजं सरस्वती वज्रवैरोचनीयेच सर्वज्ञानि चरेत् फट् स्वाहा तंम
हाविद्यावस्त्वचंदाक्षरीपरा ताराद्येकोनविंशालक्षविद्यास्वरूपिणी फोविद्येष्टमेदे
विभुक्तिमुक्तिप्रदेशुमे ॥ लस्यादिपुरितापूर्वरंध्रचंदाक्षरीभवेत् चतुर्धाचमहाविद्या
चतुर्वर्गफलप्रदा प्रणवाद्यायदाह्येष्टाभोगभोक्तरीसदा विद्यांतरंप्रवक्ष्यामि
वधानावधारय हलेष्टाकूर्चवाग्योजेवज्रवैरोचनीयेच हंफट् स्वाहामहाविद्या
चतुर्दशाक्षरीमता सर्वैश्वर्यप्रदाह्येष्टासर्वमोहनकारिणी भुवनेशीवित्तवंचया
बीजंप्रणवंमनं वज्रवैरोचनीयेचहंफट् स्वाहा तथापरा चतुर्दशाक्षरीचैषाचतुर्व
र्गफलप्रदा एषाविद्यामहाविद्याजन्ममृत्युविनाशिनी तंशरे ॥ रमोकामस्तथा
जाग्योजेततवैपदं वैरोचनीयेचलज्जाहंमस्त्वं स्वाहा समन्विता इयं सा षोडशीपु
त्रासर्वकामफलप्रदा कथिताः सकलाविद्याः सारासारेभराः प्रभाः आसामृषिभे

रयोहं नाम्नात्तुजोपभूयतिः सम्राट्छंदोदेवतावच्छिन्नमस्ताप्रगीर्तिता वट्दीर्घभाकृत्स्ने
लेवपुणवाद्येनसुंदरि एङ्गांतेवतुंतेवेवङ्गानिप्रकल्पयेत् नारिदोषादिकंचासीताः
प्रसिद्धाःस्वरास्वरेः॥ सकलेषुचवर्णेषुसकलेष्वप्यमेषुच अतिमेषुचवर्णेषुभुक्तिमु
क्तिप्रदायिनी प्रणवाद्याश्चयाविद्याःपूडादौनसमोरिताः अस्याश्चैवविशेषोयंयोषि
चेत्समुपासयेत् डाकिनीसाभवत्येवडाकिनीभिःप्रजायते एतिदीनापुत्रहीनायया
स्यात्सिद्धियोगिनी॥ इति ते कथितं तत्तत्परहस्यमखिलं प्रिये अतिस्नेहमंगमेनभक्त्यादासो
स्मितेप्रिये एतासां ध्यानपूजादिकंघोडशास्त्रीवत् इतिच्छिन्नमस्तप्रकरणं ६६
अथकालिकायाः ६६ भैरवीतंत्रे ६६ अथवत्सेमहाविद्याःकालिका
याःसुदुर्लभाः यासांविज्ञानमात्रेणजीवनमुक्तोभवेन्नरः॥ नवचिंत्याविष्णुर्द्विःस्या
त्रादिमिमादिद्वयं॥ नवाप्रयासबाहुल्यंसमयास्मयादिकं॥ नवित्तययबाहुल्यंकाय

ज्ञेयकरंनच यएनांचिंतयेन्मंजीसर्वकार्यसमृद्धिदं तस्यहस्तेसदैवास्ति सर्वसिद्धिर्त्रसंश
यः गद्यपद्यमयीवाणीसभायानस्यजायते॥ तस्यदर्शनमात्रेणवादिनोनिष्पुभामनाः॥
राजात्रोपिचदासत्वंलभतेकिंपरंजनाः॥ बद्धेःशैत्यंजलस्तंभंगतिसुतंभंविस्वतः॥ दि
वारात्रियत्पयंचवणीकर्तुंमोभवेत् अंतैचलभतेदेव्यागणत्वंदुर्लभनरः ६६
अथकालीमंत्राः ६६ तदुक्तं कालीतंत्रे ६६ कामययवद्विसंस्थैरतिविं
दुसमन्वितं॥ कूर्चयुगंतथा लज्जायुगलंतदनंतरं॥ दक्षिणेकालिकाचेतिपूर्ववी
जानिचोच्चरेत्॥ अंतैवद्विवधूदद्यादिवाराहीप्रकीर्तिता अस्याःपूजाप्रातःकृ
त्यादिकंरुत्यामंत्राचमनंक्रूर्यात् तत्राचमनंभैरवीतंत्रे ॥ कालिकाभिःस्त्रिभिःपी
त्वाकाल्यादिभिरुपस्पृशेत्॥ द्वाभ्यामष्टौदिरुनृज्यचैकेनलालयेत्करं॥ लालयेदपि
पाठः॥ मुखद्वारेणैतण्योवनात्पुंरुत्कंभुजौस्पृशेत् आचम्यैवंभवेत्कालीदेवसरंतं

ॐ
नंसा
१७३

प्रपश्यति तद्यथा क्रीक्रीक्री इति विराचमेत् ॐ काल्येनमः कपालिन्येनमः इति
दिरुन्मृजेत् ॐ कलायै नमः इति करं चालयेत् ॐ कुरु कलायै मुखे विरोधिन्येनमः
दक्षिणासायं ॐ विप्रचित्रायै नमः वामनासायां ॐ उग्रायै नमः उष्णमायै नमः
नेत्रयोः दीप्रायै नमः नीलायै नमः इति श्रवणयोः ॐ घनाय नमः नाभौ ॐ व
लाकाय नमो वक्षसि ॐ मात्राय नमः शिरसि मृदायै नमः ॐ सिनाय नमः ॐ
सयोः इति मंत्राचमनं ततः प्रातः कृत्वा दिभ्यश्चान्नं कर्म विधाय मायावीजेन यथा
विधि प्राणायामानं कृत्वा शिरसि भैरवमुख्येन नमः
उल्लिख्य हृदयः दक्षिण कालिका देवता देवता ह्रीं वीजं हं राक्तिः श्रीं कीलकं प्ररुधा
र्चयिष्ये च विनियोगः तथा च कालीक्रमे कीलकं चात्पवर्णं सप्तवर्णं कल्पप्रदं
तद्यथा शिरसि भैरवमुख्येन नमः मुखे उल्लिख्य हृदये नमः हृदि दक्षिणका

राम
१७३

लिकायै देवतायै नमः गुह्ये ह्रीं वीजाय नमः पादयोः हं राक्त्रायै नमः सर्वयोगे।
श्रीं कीलकाय नमः इतः करं गन्धासौ तदुक्तं कीलीतंत्रे ॥ अंगन्यासकरन्यासे
यथा वदमिधीयते भैरवोऽस्य मुखे प्रोक्त उल्लिख्य हृदये ॥ देवता कालिका प्रोक्ता
लज्जा वीजं तु वीजकं मृदीर्वभावावीजेन प्रणवाद्येन कल्पयेत् तेन मायया खंडं
गन्धासः ॥ वीरतंत्रेऽपि ॥ ह्रीं ध्वजं पुनस्तनेन प्रणवाद्येन कल्पयेत् तद्यथा ॐ हं सं
गुह्याभां नमः ॐ हं हृदयाय नमः ॥ ततो वर्णन्यासः ॐ सो हं ईं उं ऊं ऊं ऊं लि
जी नम इति हृदये एं ऐं ओं अं इं उं ऊं ऊं ऊं नमो दक्षिणवाहो चं ऊं ऊं ऊं ऊं
हं हं वामवाहो एं ऐं ऐं ऐं ऐं ऐं ऐं नमो दक्षिणपादे एं ऐं ऐं ऐं ऐं ऐं ऐं
नमो वामपादे विरूपाक्षमते सविंदुरेव न्यासः ॥ ५ ॥ यथा वीरतंत्रे ॐ सो
इत्यादि नमो हृदये नमो हृदयादि कालेतंत्रेऽनर्हि विंदुः अम्मा इत्यादि हृदया

ॐ
तंसा
१७४

दिसंस्पृशेत् अथबोहान्यासः तदुक्तंवीरतंत्रे ॥ केवलंमातृकां कृत्वा मातृकां तारसंपु
टं मे ॥ मातृकापुटितंतारं न्यसेत्साधकसत्तमः ॥ श्रीबीजपुटितंतारं न्यसेत्साधकपुटि
तंतुतत कामेनपुटितंदेवीकामंतत्पुटितं न्यसेत् ततः शक्तिपुटं न्यस्ता शक्तिपुटितं
न्यसेत् ॥ ह्रीं हं च पुनर्न्यस्ता अश्विनी वृष्यते मूलेन पुटितं देवीतत्पुटं मंत्रमेव
अश्वलोमविलोमेन न्यस्ता मंत्रं यथा मूलेनाष्टपदेन कुर्यादप्यंकं तदनंतरं यथा
एवं कामपुटितं तत्पुटितं कामं एवं शक्तिपुटितं कामं तत्पुटितं न्यसेत् ह्रीं हं च मू
ल्लो वृष्यते वदिति तन्मंत्रं पुटितं मातृकां न्यस्ता मातृकापुटितं मंत्रं पुनरश्वलोमनि
लोमेन केवलं मंत्रं मातृकास्थाने विन्यस्य मूलेनाष्टोत्तुरश्वतेन व्यापकं कुर्यात् अ
थ न्यासस्तारायाश्चिकार्यः ॥ इति श्रुतेन दुर्गायाश्चंगवोडाप्रकीर्तितं तारायाः कालिका
याश्च तन्मुखायास्तथापरा एतस्मिन्नासवर्गं च सर्वपापं प्रणश्यति ततः तत्तन्मासः ॥

राम
१७४

मूलं त्रिखंडं विधाय प्रथमखंडं तं ॐ आत्मतत्त्वाय स्वाहेति पदाभिनाभिपर्यंतं द्वितीयखंडं तं
ॐ विद्यातत्त्वाय स्वाहेति नाम्नादिहृदयंतं तृतीयखंडं तं ॐ शिवतत्त्वादिस्वाहेति हृदया
दिशि रः पर्यंतं तदुक्तं तंत्रं तंत्रं मूलविद्यात्रिखंडं तं प्रणवाद्येयथाविधि आत्मविद्या
शिवैस्तत्त्वैस्तत्त्वान्यासं समाचरेत् अथबीजन्यासः ॥ ५५ ॥ तदुक्तं कुमारीकल्पे ॥
प्रथमं प्रभुवोर्मधोललाटे नाभिदेशके गुह्ये वक्त्रे च सर्वंगे सप्तबीजं क्रमाश्रयेत् तद्यथा
आद्यबीजं प्रथमं द्वितीयं भ्रूमध्ये तृतीयं ललाटे चतुर्थं नाभौ पंचमं गुह्ये षष्ठं वक्त्रे
सप्तमं बीजं सर्वंगे एतच्च यं कामं ततो मूलेन व्यापकं कृत्वा यथाविधि मुद्रांप्रदर्शयेद्देवी
प्रायेत् यथा कालीतंत्रे करालवदनं चोरां मुक्तकेशीं च वृद्धं दक्षिणं कालिकां
द्विभुजं उमां विधुषितां सद्यश्चिरे शिरः खड्गं माधोर्ध्वं करं कुंजं अभयं वरदं चैव
दक्षिणं धोर्ध्वं पालिकां महामेघप्रभां त्र्यामोतया चैव दिगंबरं खड्गं वसुक्तां मुद्रालीगलं

ॐ
नंसा
१७५

इधिरचर्चितां कर्णवृत्तांस्तानीतशरयुग्मभयानकां धोरदंष्ट्राकलासांपीनोन्नतपयोध
रां शराणांकरसंघातैः कृतकांचीहसन्मुखीं ॥ सृजिद्वलगलइत्तधाराविस्फुरिताननां बो
एवंमहागौडीप्रमशानलवासिनी वालर्कमंडलाकारलोचनत्रितयान्वितां दंतगुंदक्षि
णावापिमुक्तलंबिकचोपय्यां ॥ शरद्वपमहादेवहृदयोपरिसंस्थितां ॥ शिवाभिघोरशवाभिघ
नृदिक्षुसमन्वितां ॥ महाकालेनसार्धंतांस्तुपविष्टारत्नान्वितां मुखप्रसन्नवदनांस्मरारुणम्
रोरुहां एवंसंचिंतयेत्कालीप्रमशानलवासिनी इति ध्याने ॥ शरयुग्मेतिचापाठः ॥ इ
ति ध्यात्वा मानसैः संप्रज्जपांस्तस्यापनं कुर्यात् स्वामेधूमैर्द्वग्भक्तिकोणं विशिष्य अर्घ्य
पात्रं संस्थाप्य मूलेन शुद्धजलादिनां स्वादिपात्रं आपूर्य गंधादिकं कृत्वा गंगेचेत्पादिनाती
र्थमावाह्य रंवेदिमंडलाय फादशकलात्मने नमः आधारे अंस्तूर्यमंडलाय द्वाद
शकलात्मने नमः जले संप्रज्ज ॐ हं हृदयाय नमः ॐ ह्रीं शिरसे नमः ॐ ह्रां शिखे

शुभ
१७५

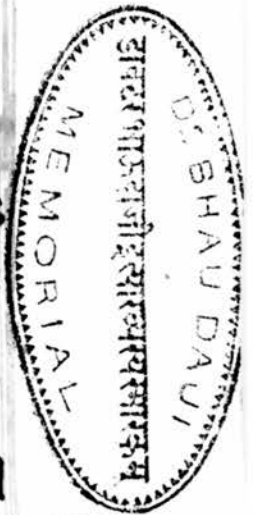
यैवषट् ॐ हं कवचाय हं इत्याग्नीशान्तरवायुषु अग्ने ॐ हं नेत्रत्रयावौषट् चतुर्दिक्षु ॐ
हः अस्त्राय फट् तदुपरिमत्स्य मुदया फट् अथ हिमं दंष्ट्राधातुसाधिवृमुदयो मृती कृत्स्न
ह्येण संरूप्य भृतिनीयो निष्पंदी च तिलिष्य तत्र त्रिकोणं तद्वाये त्रिकोणचतुष्टं वृत्तमष्ट
दलं पुनर्द्वैत्रं चतुर्दशालोकं धूम्रं हं च लिखेत् कुमारीकल्पे पीठे पूजां नतः पश्चात्साधारण
क्रिष्टवकं प्रकृतिकमठं चैव शेषं पृष्ठीतयेव च ॥ स्वधां बुधिमणिदीपं चिन्मणिगृहं न
था प्रमशानं परिक्षां च तन्मूले रत्नवेदिकां तस्योपरिमलेः पीठं न्यसेत्साधकसत्तमः ॥
चतुर्दिक्षु मुनी देवांश्चिवांश्चामरमुंडकार ततः पीठस्यायदिकोणेषु वृद्धवचनेन ध
र्मज्ञानवैशेष्यार्थाः ततः पूर्वादिचतुर्दिक्षु अपर्मावैराग्यो नैष्यार्थाः मध्ये धर्माश्च पाद
गात्रचतुष्टये हृदिकंदं तथा पद्मं स्तूर्यसोमं महेश्वरि ॥ वैष्णवरं ततो देवी रत्नधैवतमस्त

या ॥ आत्मानं वैव विन्यस्य शक्तिहृत्कमलान्पसेत् ततः आधारात्पादिर्हीतानात्मनेनमः
 इत्यंतं संप्रत्यकोसरेषु पूर्वोदिततः इच्छाज्ञानक्रियाचैव कामिनीकामदायिनी रतिरति
 प्रियानंदामभ्येचैव सनंदनी सर्वप्रणवादिनमोत्तेन पूजयेत् तदुपरि ऐंपरायेनमः
 ॥ अंपरायेनमः स्त्रीः सदाशिवमहाप्रेतपद्मासनायनमः ॥ ततः मुनध्यात्पाद्युध्याज
 लावानीयमूलमंत्रकल्पितसृजावहयेत् ओं देवेशि भक्तिस्तुलभे परिवारसमन्विते याव
 त्प्राप्तजयिष्यामि तावत्तं स्थिराभवन्तो मूलमुच्चार्य इह वेद १ इह तिष्ठ २ इह सन्नि
 चेहि ३ इह सन्निरुध्यस्व ४ ततो हृत्पुष्पवर्गव्यागममंत्रैः सकलीकृत्य चैत्रमुद्रया मृत्नी
 रुत्पपरमीकरणमुद्रया परमीकृत्य भूतिनी आकर्षिणी योनिमुद्राः प्रदर्श्य प्राणप्रतिष्ठावि
 धाय मूलेन पाद्यादिभिः पूजयेत् मूलमुच्चार्य एतत्पाद्यममुकदेव्यै नमः एवेमिदमर्घ्यं स्वाहा

इहमाचमनीयं स्रधा एषां धो नमः एतानि वौषट् ततो मूलेन पंच पुण्याञ्जलिं विधाय धूपदी
 पं देद्यात् तद्यथा च न स्यात्तिमंत्रं पठित्वा मूलमुच्चार्य एष धूपो नमः दीपमंत्रस्तु तदुक्ता
 योमहादीपः सर्वप्रतिमिरापहः सवाद्यामंत्रं तरेज्योतिर्दीपोयं प्रतिगृह्यतां मूलमुच्चा
 र्य एष दीपो नमः ततो घंटां संपूजयेत् ओं जय धूमि संवमानः स्वाहा इति घंटां वादयन्
 धूपं देद्यात् इष्टिपर्यंतं दीपं देद्यात् ततो मूलेन पुण्याञ्जलिं त्र्यं दत्वा यथोत्पन्नं नैवेद्यं देद्या
 त ततः आवरणपूजां कुर्यात् श्रीशुक्रदेवि आवरणं ते पूजयामि इत्याहं गृहीत्वा केसरे
 शु अग्निकोणे ओं इंद्रा देवाय नमः ईशाने ह्रीं शिरसे स्वाहा नैवृते ओं हूं शिखायै वषट्
 वायवे कैंकवाय हूं अत्रे ओं इंद्रा नेत्राय वौषट् दिक्षु ओं हः शस्त्राय वषट् ततो बहिः
 घट्टकोणे काल्यै नमः ओं कपालिन्यै नमः ओं कपालिन्यै नमः ओं करुणायै
 नमः ॥ ऊहायै नमः ओं करुणायै नमः ॥ ओं विरोधिन्यै नमः विप्रविज्ञायै नमः

ओं
तंसा
१७७

ओंउग्रयैनमः दीप्तायैनमः इत्यंतयन्त्रे ओंनीलायैनमः ओंघनायैनमः ओंक्ला
कायैनमः॥ इति द्वितीयतन्त्रे ओंसावित्रायैनमः मुद्रायैनमः सिन्धायैनमः इति
तृतीयतन्त्रे सर्वाणामासिनकरामुंडमालाविभूषणाः तर्जनीयामहस्तेनधारयंत्यः
शुचिस्मिताः दिगंबरहसन्मुख्यः स्वस्वभर्तृसमन्विताः॥ इति ध्यात्वा प्रणवादिनमो
त्तेन प्रजयेत् ततोष्टपत्रेषु पूर्वोदिक्रमेण शिवहस्त्यैनमः एतागंधादिभिः संस्तु
मूलेन पुष्पाज्जलत्रयंदद्यात् ततः पाद्यादिना महाकालं प्रजयेत् तथा च कुमारी तंत्रे॥
देव्यास्तदक्षिणे भागे महाकालं प्रजयेत्॥ हस्तयोरंगलावो अंकं महाकालं भैरव सर्वविघ्ना
नाशय नाशयंदीप्तीफल्गुहा इत्यनेन पाद्यादिभिः राध्या त्रितर्पयित्वा मूलेन देवी पंचो
पवारैः प्रजयेत्॥ तथा च काली तंत्रे ॥ महाकालं यजेद्यन्नात्पश्चाद्देवी प्रजयेत् ततः
प्राणायामं कृत्वा कामकलां विभाव्य शिरसि पुरुषं ध्यात्वा हृदि देवीं ध्यायन् प्रणवादिना

राम
१७७

पुनः प्राणायामं कृत्वा प्रणवादिना गुह्यादिना जपं देव्या वामहस्ते समर्पयेत् ततः आत्मसम
र्पणं कुर्यात् ततस्तुत्या प्रदक्षिणी कृत्वा अंगं प्रणमं कुर्यात् श्रीजगन्मंगलं नाम कवचं
पठेत् ततः आवरणं प्रजादेव्यंगे विलाप्य संहारमुद्रया अमुकदेवित्तमस्तेति विस्तृत्य
नत्तेजः पुष्पोन सार्धं स्तुतत्पारोपयत् तत्रैव यं किंचित् ह्रीं इति स्फुटं चैत्राक्षि त्रैलोक्ये नमः इ
तीशान्यां दिशि दत्त्वा शेषं शिष्टेभ्यो दत्त्वा किंचित् स्त्रीकृत्य पादोदकं पीत्वा निर्माल्यं विधृत्य
चैष्टं विहरेदिति ततो मूलेनाष्टोत्तुरशताभिर्मन्त्रितं पुष्पं चंदनं दत्त्वा त्रैलोक्यं वशमानयेत्॥
सर्वसिद्धिप्रदो भूत्वा भैरवो वत्सराद्वेत् अस्य प्रसन्नं रणं लक्षद्वयजपः तत्र श्रीक्रमः त
था च काली तंत्रे लक्षमेकं जपेद्यत्तु ह विद्याशी दिव्याशुचिः अशुचिश्च ततो राशौ लक्षमे
कं जपेयं च दद्यात् होमयेनं जीनयेदं भिषेचयेत् इति संप्रदायिकाः चक्रतत्त्वकर्म
शिकल्पे लक्षमेकं जपेदिद्यात् ह विद्याशी दिवाशुचिः॥ एतौ तान्त्रिकप्रणवः गृह्यायां लक्षमा

ॐ
नंसा
१७८

नतः एकलक्षद्वयं जज्ञात दृशांशेन मंत्रचित् अथुतं होमयेद्देवि दिवारात्रिविभेदतः तेन दिवा
लक्षं जज्ञात दृशांशे होमं कुर्यात् रात्रौ लक्षं जज्ञात दृशांशे होमं कुर्यात् इति रहस्यार्थः ॥
गतेषु प्रथमे यामे तृतीये प्रहारे वेदि निशायान्तु पूजे प्रयत्नं रात्रि शेषं जपेन तत्र द्विजातीनां
नृसर्वेषां दिवा वधिरिहोच्यते ॥ द्विजातीनां नृसर्वेषां त्रिविधानां नृषां च ऋद्धाणां नृषां तथा
प्रोक्तं रात्रि विष्टमहाफलं अथ मंत्रभेदाः यथा वर्गाद्यं वह्निसंयुक्तं रतिविंदुस
मन्वितं एकाक्षरो महामंत्रः सर्वकामफलप्रदः त्रिगुणानुविशेषेण सर्वशास्त्रप्रबो
धिका अस्पृजापातः कृत्वादि प्राणायामां तं विधाय पूर्वोक्तं अग्निं हृदये देवता विन्य
स्य वर्णन्यासं कृत्वा करं गन्यासौ कुर्यात् तद्यथा ओं क्रामं प्रष्टाभ्यां नमः ओं ह्रीं ह
दयाय नमः इत्यादि न्यसेत् तथा च वीरजं त्रे दीर्घं षट्पुताभ्येन प्रणवाद्येन कल्प
येत् षडंगानि मनोरम्यजातियुक्तेन देशिकः अन्यत्सर्वं पूर्ववत् अनयोः पुरश्चर

एम
१७८

एकलक्षजपः तथा च निबंधे एवं ध्यात्वा जपेन मंत्रं लक्षमेकं विधानतः तदृशांशे वि
धानेन होमयेत्साधको नृमः मायाहं दं कृत्वा यगममेवांते मादनत्रयं मायाविंदीश्वर्यु
तो दक्षिणे कालिके पदं संहारक्रमक्रमयोगेन बीजसप्तकमुद्धरेत् एकविंशत्यक्षरो
मंत्रस्तोत्राद्यः कालिका मन्त्रः ॥ इंदुसमीपं येन्द्रोरे कद्रुत्पथः तथा चेत्तं त्रे ॥ २२ ॥
मायाक्रोधोत्रयः कामावद्विजितारति संयुताः विंदुयुक्तो महेशानि संवोधनपदद्वयं ॥
सप्तबीजानि संहारेः स्वाहंतः प्रणवादिकः तथा प्रणवं मायाहं दं कृत्वा हयं निजबीजं त्र
यंदक्षिणे कालिके निजबीजं त्रयं कृत्वा हयं मायाहं दं एकविंशत्यक्षरः अस्पृजादिकं द
क्षिणवत् ॥ पुरश्चर एकलक्षजपः होमस्तदृशांशतः स्वाहंतं अत्रयो विंशत्यक्षरो मंत्ररा
जकः विना प्रणवं देवि शिवा विंशत्यक्षरो मन्त्रः विंशत्यक्षरो महाविद्यास्वाहो प्रणव
र्जितः ॥ ध्यानपूजादिकं सर्वं दक्षिणावधुषाचरेत् प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य हस्ते खबीजमुद्धरेत्

ॐ
नंसा
१७८

रतिबीजं समुद्रपंचमं भगवान्निर्गतं तद्वयेन समायुक्ता विद्यारुशी प्रकीर्तिता रतिबीजं नि
जबीजं तथा च चामुंडांतरे रत्नाद्या कालिकापातुह्यविंशत्यक्षरद्विपणीति कवचे प्रसिपा
दिनं तेन प्रणवो माया निजबीजं पंचममेकारयुक्तं वह्निवत्त्वभांतं । अस्पृष्टा प्रातः कृत्वा
दिप्राणायामांतं कर्म समाप्य ऋष्यादिन्यासं कुर्यात् अस्पृष्टमंत्रस्य भैरवऋषिः विरा
ष्टुदः सिद्धा काली व्रह्मरूपा भुवनेश्वरी देवता निजबीजं लज्जाबीजं शक्तिः वर्णन्यासकरो
गत्या सौदक्षिणावत् ॥ ५ ॥ ध्यानेन ॥ एडोभिर्त्रैडं विंशत्यक्षरं दमृत्तरसास्त्रावितं गी
त्रिनेत्रं मध्यपाणौ कपालं गलदस्तजमयो मुक्तकेशी पिवंती दिग्बस्त्रावदकांची मणिम
यमुकुरात्यैवनादी प्रजिह्वा पायात्री लोचनलाभारवि शशि विलसत्कुंडलास्तीक्ष्णपादा य
वंध्यात्वाष्टजादिकंदक्षिणावत्कार्यं पुरश्चरं एतत्तु एकविंशतिसहस्रजपः तदुक्तं कालीने
त्रे ॥ जपे हिंसा तिसाहस्रं सहस्रैकेन संयुतं मोहयेत्तद्दृशो नष्टप्रख्येन मंत्रवित् ॥

राम
१७८

प्रकारं तं रं विष्णुसारे मूलबीजं ततो माया लज्जा बीजं ततः परं महाविद्या महाकल्पाम
ह्मकालेन भाषिता वेर्गोभ्यां वह्निसंयुक्तं रतिविंद समन्वितं एतन्नयं वह्निवत्त्वभा मूलत्रयं फ
ट् वह्निवत्त्वभा निजबीजत्रयं न्यस्य पुनरुक्तान्यग्रिवत्त्वभा वागभवं नमः मूलबीजं पुनरुक्त
देवकालिकायै वह्निवत्त्वभा एतासां प्रजाप्रयोगः प्रातः कृत्वा दिप्राणायामांतं कृत्वा ऋ
ष्यादिन्यासं कुर्यात् अस्पृष्टमंत्रस्य दक्षिणमूर्तिः ऋषिः पंक्तिष्टुदः कालिका देवता ॥
तद्यथा शिरसि दक्षिणमूर्तये ऋषये नमः मुखे पंक्तिष्टुदसे नमः हृदि कालिकायै
देवतायै नमः ततो ध्यानं ॥ ५ ॥ चतुर्भुजा कृष्णवर्णा मुंडमाला विभूषिता सङ्ख
दक्षिणे पाणौ विभ्रतीर्द्विवरदयं कर्त्री च खर्परं चैव क्रमादामेन विभ्रती घालित्वंती ज
रामेकां विभ्रती शिरसादयं मुंडमालां परं शीर्षे श्रीवायामपि चापरां वत्तसानां गह्वा
रं च विभ्रती रक्तलोचना कृष्णवस्त्रधरा कट्यां व्याघ्राजिन समन्विता वामपादं दण्डवद्

ॐ
नंसा
१८०

दिसंस्थाप्य दक्षिणपदं किलाप्य सिंहपृष्ठे तुले लिहानंशवंस्यं सादृहासं महाद्योरावपुक्ता
सुभीषणा अन्यत्सर्वे दक्षिणवत्कार्यं अस्पृश्यं चरणं लक्ष्म्यं अन्पासां वर्णं लक्ष्म्यः ॥
ननुक्तं तत्रैव लक्ष्म्यं तत्रैव द्विष्टां पुरश्चरणकर्मणि अन्पासां लक्षितं पठितं पद्ययोनिना ॥
ॐ कूं दक्षिणे कालिवेत्ताहा निजवीजं कूर्चमाया दक्षिणे कालिके वद्विवल्लभा निज ॥ ॐ
कूं कालिके फट् मूलवीजं दयं कूर्चं दयं लेज्जा दयं दक्षिणे कालिके पूर्ववद्दीप्ता निबल्लभा
॥ एषां पूजा प्रातः कृत्वा दि प्राणायामांतं कर्म विधाय अघ्नादिन्यासं कुर्यात् एषां दक्षि
णामृत्तिः अग्निः पंक्तिः फुंदः दक्षिण कालिका देवता अन्यत्सर्वं पूजादिकं दक्षिणवत्कार्यं
॥ निजवीजं वद्विवल्लभा मूलवीजं कूर्चं लेज्जा वद्वि सुंदरी मूलत्रयं कूर्चं पुग्मं लेज्जा पु
ग्मं वद्विवल्लभा मूलवीजं दक्षिणे कालिके वद्विवल्लभा हृदयं वाग्मं मूलद्वयं कालिकायै वद्वि
यं एतासां अघ्नादिन्यासं पूजादिकं च दक्षिणवत् पुरश्चरणं लक्ष्म्यः एतासां पूजायं

गम
१८०

वंगालीतंत्रे २३ ॥ आदौ त्रिकोणं विन्यस्य त्रिकोणं तद्विर्ण्यं सेतु ततो वै विलिखे नमं गी
त्रिकोणत्रयमुत्तमं ततो हृत्तं समास्त्रिण्य लिखेदष्टदले ततः दृत्तं विलिख्य विधिवच्चिखे नमूर
कमेककं कुमारी कल्पे मध्यं त्रयं दवं चक्रं निजमाया विभूषितमिति यंत्रनिर्माणमात्रं सु
उमालायां ताम्रपात्रे कपाले वा स्मरानकाष्टनिर्मिते अग्निभौमदिने वा पिपारी रमृतसंभवे
॥ स्वर्णे रोषे च लोहे वा चक्रं कार्यं विधानतः एतासां विद्यानां प्रमाणं विष्णुसारे २३
अथ पंचाक्षरी विद्यां पृथक् पृथक् कर्मलग्नने प्रजापति समुद्रतपश्चात्कृतं ततः पिबे चतुर्थं स्वरसंयु
क्तं सर्वतंत्रं समन्वितं ॥ वीजत्रयं क्रमेणैव तदंते वद्वि सुंदरी ॥ पंचाक्षरी महाविद्या कथिता पद्म
योनिना षडक्षरी महाकाली वक्ष्यामि पृथक् पार्थिवी वीजत्रयं समुद्रतपश्चात्कृतं ततः पिबे चतुर्थं स्वरसंयु
क्तं वद्वि जायावधिः प्रोक्ता विद्या त्रैलोक्यमोहिनी अष्टाक्षरी महाविद्या कथिता पृथक् पार्थिवी वाग्म
वंतद्वये पश्चाद्व्याहृतं प्रजापतिं चतुर्थं स्वरसंयुक्तं वाद्वि विभूषितं द्विष्टं च ततः कृत्वा

उं नं च कालिकापदं स्वाहंताकथिताविद्याप्रिये एकाचमाश्रयिः स्पृहसिणामूर्तिः पंक्तिः
रुद्रहंते परात्परताराशक्तिः कालिकादेवतास्मृता एकादशाक्षरीविद्याकालिकायाः सुदुर्ल
भा लक्ष्म्यं जपेद्विद्यां पुरश्चरणकर्मणि अन्यासां वर्णलक्ष्म्यं स्यात्कथितं पद्मयोगिना अन्या
सामुक्तं पंचाक्षरीप्रभृतीनां ॥ ११ ॥ अस्याध्याने ॥ ११ ॥ चतुर्भुजां कृष्णवर्णामित्या
दि मूलबीजं ततो माया लज्जा बीजं ततः परं ॥ दक्षिणे कालिके चेत्ति तदंते वद्वि सुंदरी एका
दशाक्षरी काली चतुर्वर्गफलप्रदा कवचं मूलबीजं तदंते भुवनेश्वरी दक्षिणे कालिके
चेत्ति अस्त्रांता समुदीरिता अथापरां प्रवक्ष्यामि विद्यां विंशतिवर्तिकां यस्याः प्रसादमात्रे
ण भवेद्भूमिपुंरः ॥ मूलबीजं हयं यथा ततः कूर्चं हयं वदेत् लज्जायुगं समुद्राय संवृद्धं तप
द्वयं पूर्ववत्पदं तथा बीजान्यंते वद्वि सुंदरी अथिः स्पृहसिणामूर्तिः पंक्तिः पंक्तिः उदा
हृतं ॥ देवताकथिता सद्भिः काली दक्षिणैव विंशति ॥ अथापरां प्रवक्ष्यामि विद्यां तं भुवनेश्वरी ॥

विजबीजं समुद्राय तदंते वद्वि सुंदरी भैरवोऽस्य अथिः प्रोक्तः सर्वतंत्रसमन्वितः अष्टाक्षरी तथा प्रो
क्ता सर्वतंत्रे प्रयोगिता निजबीजं हयं कूर्चं युगं लज्जा युगं ततः ॥ स्वाहंता काली सर्वकर्मफल
प्रदा निजं कूर्चं तथा लज्जा तदंते वद्वि सुंदरी ॥ पंचाक्षरी महाविद्या पंचवक्त्रा अधिस्ततः ॥
नवाक्षरी महाविद्यां शृणुष्व कमलानने निजबीजं त्रयं कूर्चं युगं लज्जा युगं ततः स्वाहं
ताकथिता विद्या सर्वसंघातरी मता अथापरां प्रवक्ष्यामि विद्यां तं चनेवाक्षरी ॥ मूलबी
जं समुद्राय संवृद्धं तपद्वयं ॥ स्वाहंताकथिता विद्या सर्वशत्रुवशं करी अथ चाष्टाक्षरी
विद्यां शृणुष्व कमलानने ॥ निजबीजं ततः कूर्चं ततो मायां समुद्ररेत् ॥ पुनस्तान्येव चोष्ट्या
र्यं स्वाहंता मोक्षदायिनी ॥ अथापरां प्रवक्ष्यामि दशानन्तं समन्वितं मूलद्वयं कूर्चं युगं तथा
लज्जा हयं ततः पुनस्तान्येव बीजानि तदंते वद्वि सुंदरी चतुर्दशाक्षरी विद्या चतुर्वर्गफ
लप्रदा ब्रह्मद्वयं समुद्राय रतिवद्वि समन्वितं ॥ नादविडसमायुक्तं लज्जा कूर्चं हयं ततः ॥ य

॥ ओं ॥
॥ नंसा ॥
॥ १८२ ॥

नः क्रमेण चोदुत्य वहिजायावधिर्मनुः ॥ चोदुत्तीयं समाख्याता विद्या कल्पद्रुमोपमा माया
तंत्रे ॥ ५ ॥ हृदयं वागतं देवि निजबीजं पुनः ततः कालिकायै तत्तच्छोक्ता तदं नेवद्विखंड
री तं शरे नमः पोषां कृणोद्देधा फट् स्वाहा कालिका लिको दीर्घतनुः कर्चुं कालीमनुः
पंचदशाक्षरः ॥ अस्याः पुरुषं रणं लज्जयः ॥ यत्ता संपूजनं चैव दक्षिणा वत्सरं चरि ॥
अथ गृह्यकोली ततः विष्णु सारे ॥ ५ ॥ अथ वक्ष्ये महेशानि विद्या सर्वफलप्रदां
चतुर्वर्गप्रदा साक्षात् महापातकनाशिनी सर्वसिद्धिप्रदा निष्कामा मुक्तिभुक्तिप्रदा यिनी शु
द्धकाली महाविद्या त्रैलोक्ये वा तिडुर्लभा ॥ इडाधिरुहं वर्गाभ्यां रतिविंडुं समन्वितं ॥ त्रिगुणं
चतुर्धा कृत्वा ईशानं च समुदरेन वष्टुं स्वरसमायुक्तं नादविंडुं विभूषितं द्विगुणं ततः कृत्वा
ईशानं च समुदरेन वामाक्षिं वह्निसंयुक्तं नादविंडुं समन्वितं तदुत्थ कालिका प्रोक्ता अथ
वा दक्षिणे वदेत सप्तबीजं पुनः पूर्वक्रमेण योजयेत्ततः ॥ वहिजायावधिः प्रोक्ता विद्या त्रै

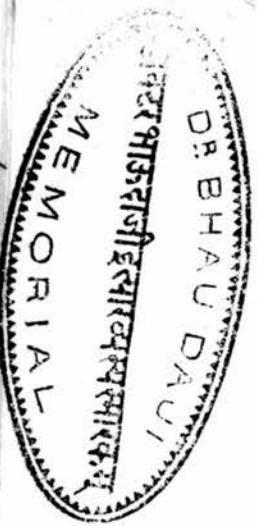
राम ॥
१८२

लोकमोहिनी अपवेति गृह्यकालिकेति गृह्ये दक्षिणे वामं त्रुः कामबीजं ततः कूर्चं तदं
ने भुजने चरी ॥ गृह्ये च कालिका वापितयो बीजं हृदयं वदेत् स्वाहांता कथिता विद्या सर्वतंत्रे
धुगोपिता एषा त्रुघोडणी प्रोक्ता चतुर्वर्गफलप्रदा अस्यार्थः आदौ निजबीजं कूर्चं
ततो माया ततः संबोधनं पदं हृदयं ततो निजबीजं हृदयं कूर्चं हृदयं माया हृदयं च वेद्विबलभा का
मबीजं हृदयं हित्वा भवेद्विद्या चतुर्दशी अस्या मंत्रस्येति शेषः ॥ सप्तबीजं पुरा प्रोक्तं गृह्ये च
कालिके पुनः स्वाहांता कथिता विद्या सर्वतंत्रे धुगोपिता एषा चिचतुर्दशाक्षरी अस्या
मंत्रस्येति शेषः ॥ तथा चास्या नामादिपदं त्यक्त्वा दक्षिणा पदमाभाष्य भवेत्पंचदशाक्षरी ॥
तथा कामबीजं परित्यज्य अथवा घोडणाक्षरी तेन घोडणाक्षरविद्याया कामबीजाभावे पंच
दश्ये भवति कामबीजं समुद्रुत्पसमुद्रुत्पदं हृदयं पुनः कामं तदं च दद्याद्द्वेष्टसुंदरी ए
षानवाक्षरी विद्या गृह्यकाल्याः समन्विता दक्षिणे पदमाभाष्य भवेद्विद्या दशाक्षरी यत्ता

ॐ
नंसा
१८३

संप्रजनंतुतत्रैव॥ पूर्ववत्त्रासवर्गं प्रवृत्तयेच्छिवं पूर्ववत्तपेक्षिद्यां सर्वं पूर्ववदेव हि
बलिदानं तथा यंत्रं पूर्ववत्परिकल्पयेत् बलिमंत्रं ह्रीं ह्रीं यद्येहि जगन्मातृगतां जन
निगृह्ण गृह्ण मम बलं सिद्धिं देहि देहि शत्रु सयं करुणं रुद्धीं ह्रीं ह्रीं ॐ कालिकायै स्वाहा
यदायं मंत्रः एते हि ब्रह्म कल्पे गृह्ण गृह्ण मम शत्रून् त्राशय नाशय स्वादय स्वादय त्रु नु
रु स्फुरु स्फुरु छिंदि छिंदि सिद्धिं देहि ह्रीं फट् स्वाहा अथायं मम मंत्रः ५ ५ ॐ ह्रीं
सदा शिव महा प्रेताय गुह्य काल्य सनाय गुह्य कल्पे नमः॥ भद्रकाल्याद्या विद्याः क
प्यंते शृणु सुंदरि॥ काम बीजादि वां बीजं सर्वं पूर्वा परे यजेत् भद्रकालीनथाङ्गं तां बीजम
धेनियो जयेत् स्वाहांता कपिता विद्या विंशत्यर्णमिका यरा चतुर्वर्ग प्रदा विद्या
एमपान कालिका मता बीजानि चोच्चरेत् पूर्व महा कालि पदं ततः तदंते सप्त बीजानि
स्वाहांता सर्व सिद्धिदा विंशत्यर्णमहा विद्या महा काल्या प्रकीर्तिता एतां संप्रपठ्य जनं

रुम
१८३

क्षिणावत् विशेषस्तु भूपुरे दंडादी नृजयेत् एह स्पष्टवोदिहारे विष्णुं शिवं सूर्यं गणेशं
जयेत् तथाच भूपुरे लोकपालास्य सदा लिव न हहिः भूपुरे च चन्द्र दिक्षु पूजयेत् क्रम
तः सुधीः॥ विष्णुं शिवं तथा सूर्यं गणेशं पूजयेत्ततः यंस्तु त्रिकोणं चतुर्णवै वनव
कोणं मनोहरं॥ त्रिष्टुतं साष्ट पञ्च स्वकिज्जलक समन्वितं॥ भूपुराय मातृ हं योनि मंड
ल मंडितं॥ त्रिपंचार मिदं प्रोक्तं सर्वं तं व समीक्षितं॥ त्रिकोणं त्रिकोणकार मित्रार्थः॥
ध्यानं ५ ५॥ महामेघ प्रभादेवोक्त सवरत्रिधा यिनी॥ लल जिह्वा चोरं दंष्ट्रा कोटरं
ह्रीं हसन्मुखी॥ नागहार लतो येतां चंद्रार्धं छत शोखरं चालिखंती जय मेकां लेलिहानं
शिवां स्वयं नागयज्ञोपवीतां गी नागशय्या निधीडुवी॥ पंचांशं मुंड संयुक्त वनमालां मनो
हरी॥ सहस्रफल संयुक्तं मनं तं शिरसो यदि चतुर्दिक्षु नागपाणा वेष्टेत् तं गृह्य कालिकां
आप्ती विषधै र्नागै र्वा मकं कण भूषितां अनंत नाग रजेन हत दक्षिण कं कणं नागेन च

सुनाहारकल्पितं भूतं प्रपुं द्विभुजां विंशत्येह्येदीनागयतोपवीतिनी नरदेहसमारुहां उल
फ्रुतिमंडितां प्रसन्नवदनासौम्या नवरत्नविभूषितां ॥ नारदाद्यैर्मुनिर्गलेः सेवितां पौकोहिनी
॥ सादृहभां महाभीमां साधकेष्टफलप्रदां जायमेकां धारयती मिति शेषः अनंतं शिर
सोपदिधती मिति शेषः गुह्येषु पल्लवेषु ॥ पूजादिकं नृदक्षिणवत् कार्यं इति त्रयमावि
द्याप्रकरणं ॥ ५५ ॥ अथ नारायणप्रकरणं ॥ ५६ ॥ अथ भेदान्यवस्थामित्तिारिणाः
सर्वसिद्धिदाय ॥ येषां विज्ञानमात्रेण जीवन्मुक्तस्तु साधकः कवितां लभते शुद्धात्मनर्ग
लविजं भित्तां ॥ पादित्यं सर्वशास्त्रेषु धनैर्धनपतिर्भवेत् राजद्वारे सभायां च विवादिष्य वक्ता
रिके सर्वजयमाप्नोति गृहस्थतिरिवापरः ॥ तथा च मतस्य सृष्टे ॥ माया बीजं ससु
दृत्पउकारं वदिसंयुतं माया विंदीश्वरयुतं दिनीयं बीजमुदुतं कूर्चं बीजं च तीयं नुयट
कारं तदनंतरं ॥ संपूर्णसिद्धिमंत्रस्तु रश्मिपंचकसंयुतं ॥ रश्मिपंचकं वर्णपंचकमित्यर्थः

पुणवमित्यपरे ॥ ५५ ॥ लीलाया वा कृदावेति तेन नीलसरस्वती तारकत्वात् सदा तारासु
स्वमोक्षप्रदायिनी ॥ उग्रापतारिणी यस्मादुग्रा राप्रकीर्तिता तारार्णवे ॥ ५६ ॥ वसिष्ठा
राधिता विद्यानतं श्रीब्रह्मफलायुतः ॥ अतस्तेनापि मुनिना शापोदत्तः सुदारुणः ततः
प्रभृतिविद्येयं फलदात्री न कस्यचित् चंद्रबीजं त्रयांतस्य बीजोपनि योजितं ॥ ततः प्रभृ
तिविद्येयं वधू विवयशास्त्रिनी ॥ फलिनी सर्वविद्यानां यिनी जयकांक्षिणा ॥ विद्यत्तयक
री विद्या अमृततलप्रदायिनी ॥ मंत्रस्थानमात्रेण विजयी भूविज्ञायते तदुक्तं एकवीर
कल्पेपि ॥ लज्जा बीजं वधू बीजं कूर्च बीजं तथा त्रिफट एवं पंचाक्षरी विद्या पंचभूत
प्रकाशिनी ॥ वधू बीजं स्त्रीकारं तथा सोडशाव्यजने वद्विवा माहि विंदु संयुतं चंद्र
बीजं समाहृतं वधू बीजमिदं सृष्टं ॥ चंद्रः सकारः ॥ विष्णुसारे ॥ सतारे वमहेषानिव
धू बीजमिदं सृष्टा ॥ नीलतंत्रे ताराद्यः पंचवर्णैः श्रीमन्नीलसरस्वती सर्वभयाम

जे
तासा
१८५

वीशुहासवीन्नायेनमस्कृता ताराण्येषि अत्रुत्तरं समुत्पन्नायोत्तरमतः परं ॥ यपंचम
समापुक्तं पंचरश्मिप्रकीर्णितं ॥ जीवनीमध्यपञ्चादेकाकीर्तयंरं ॥ अग्रदपंततीदद्याद
स्वदेविप्रकाशितं एकासीत्ती एतेन सर्वत्र शायेद्वारः पंचासरीमधिकृत्य तं वै श्रीवी
जाद्यायदाविद्यानदाश्रीसर्वतोमुखी एवैवहिमहाविद्यामायोद्यासकलेष्टदा वा
गभवाद्यायदाविद्यावागीशत्वप्रदायिनी वितारैकजटाचैवामहामुक्तिकरीमता ॥
तारास्त्ररहितात्पणामहानीलसरस्वती कलकेयंसमाख्यातासर्वशास्त्रेषुगोपि
ता एवाक्रमगताप्राप्तामतभेदादनेकधा ॥ एवायंचासरी नदेवाह पंचासरीएक
जटाताराद्याश्रीमनीलसरस्वती अतरीउग्रताराचमहानीलसरस्वती कल्का
च अन्यासांविद्यानां एकजटादेवतापुकेतिज्ञात एतासांसाधनस्थानं नीलतंत्रे ॥
एकलिंगेशमशानेवाष्ट्रन्यागारेचतुष्षण्ये तस्यः साधयेद्योगीविद्यां विभुवनेष्टरी ॥

एम
१८५

तत्रैव ॥ पंचक्रोशांतरे यत्र नलिंगांतरमीक्षते तदेकलिंगमाख्यातं तत्र सिद्धिरनुजमा ॥
अन्यत्रापि भर्तृदेवतेवापि निर्जनेवाचनेष्वपि देवागारेच पूजयेच्च निर्जनैः कांतवेषम
नि ॥ वीरतंत्रे ॥ पूज्यागारे प्रमशानेयदिजयति जटुत्वेकलिंगोत्तडाके गंगागर्भे गिरौवा
शुचिरमलमतिः सर्वदा भक्तिद्युक्तः ॥ विद्याश्रीनीलवाण्याभुववजनपतिः सर्वशास्त्रार्थ
वेत्ता देहोत्तेयोगगुणः परमसुखपदवृत्तनिर्वाणमेति अस्मदृजाप्रातः कृत्यादिकं कृत्वा
मंशावमनं कुर्यात् ताराचमनोभैरवीतंत्रे ॥ ताराभैरवैस्त्रिभिः पीत्वा मायया सालयेत्क
रं स्त्रीहं डोष्टो द्विडे नृज्यफटकारैः सालसेत्कारं अस्पनामसृणष्येनेनाभिवृत्तः शिरो
भुजाश्च वैरोचजादिभिः स्पृष्ट्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ आचम्य भैरवोभूत्वा वत्सरांतं प्रपश्य
ति ताराउग्रताराएकजटा वैरोचनत्राणपांडवयमनाभकनामकतारकपांडव्या
सिन्ता भयमांतकेयमांतकविद्यांतकनरकांतकाः सचत्तृथीप्रणवादिनमोतकाः

ॐ
नंसा
१८६

अथ प्रजाप्रातः कृत्वा हि स्नानांतं कर्म समाप्य यागस्थानं गत्वा ॐ वज्रोदके हं फट् स्वाहेति इ
ति ब्रह्ममंत्रेण जलमधिष्ठाय एतज्जलं पूजार्थं विधाय तज्जलं किंचिदल्पजले निक्षिप्य तेनैव
वारिणा ॐ ह्रीं स्वविष्णुर्धर्मराजसर्वपापानि शमय शेषविकल्पानपनय हं फट् स्वाहेति
हस्तपादौ प्रक्षाल्य कुलकृशान् स्ववर्णै रजततृषण्यथासंख्येन हस्ते दत्त्वा ॐ ह्रीं स्वाहेति
आचम्य पीठे चिंतयेत् कालकृशान् स्ववर्णै रजतं चैव जपपूजादिकर्मसु ॥ कृशकार्यक
रं प्रोक्तं न वन्यः कृशः कृशः ॥ तद्यथा ॥ अमृता नंतवसं चिंतयत कल्पद्रुमं स्मरे
त् ॥ तन्मूले मणिपीठं च नाना मणिविभूषितं नानालंकारभूषाढ्यं पुनर्देवैश्च भूषितं
॥ शिवाभिर्वद्ममासास्थिमोदमानाभिरन्वितं ॥ चतुर्दिक्षु शवमुडचित्रांगारास्थिभूषितं
तन्मध्यभावे यद्देवीयथोक्तं ध्यानयोगतः इति ध्यात्वा ॥ ॐ मणिपरिधिनिष्ठिण सर्वविशं
करि महाप्रसवे हं फट् स्वाहेति शिवाबंधनं कुर्यात् ॐ रत्नरत्नं हं फट् स्वाहेति जलमे

राम
१८६

कादृमिंशोधयेत् ॐ सर्वविद्यानुसारय हं फट् स्वाहेति नाराचमुद्रया अक्षतप्रक्षेपे
ण विविधविद्याश्चिन्तातरिहान्भोमानुसारयेत् ॐ पवित्रवज्रभूमे हं फट् स्वाहेति अ
भिसंभूमिं तत्र कस्तुरलोकमलविष्टराद्यामनानियथायसाधनात्पोस्तीर्य ॥ ॐ नमः
स्वरेखे वज्रे रेखे हं फट् स्वाहेति गंधपुष्पादिना तमभ्यर्च्य स्तुतिवादि क्रमेण तत्रोप
विशेत् ॥ नहुं कं मत्स्यसृजे ॥ मृडकोमलमासीनो ह्यनेषु कंचलेषु विष्टस्वासमा
सीनः साधयेत्तिरिमुत्तमां ॥ कोमललक्षणमाह श्रीविक्रमे ॥ पंचवर्षाभ्यंतरे यन्मते
वालमष्टद्वयं ॥ विष्टस्वासमासीनः पांसासाहेतरे वा वत्कुपामासाश्च पूर्वकं गर्भा
युते मृते बालगर्भाष्टमयः सरे ॥ एतकोमलमित्याहुः विष्टरे शुक्रपाशुवा ॥ तथा
वत्तरे निष्टुष्टुडको बालो हीनो यन्मते पुमान् ॥ यो मृतः पंचमेव वर्षे ते मेव को
मलं विदुः ॥ पंचमेव वर्षे पंचमेव वर्षे एते एकहस्तद्विहस्तवाचनं हस्तसमततः ॥

ॐ
नमः
१८७

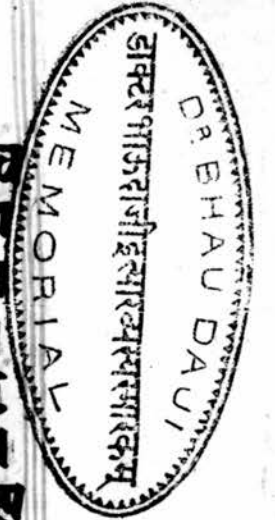
विष्णुदेवासने कुर्यात्संस्कारं पूजनं च धः कृत्वा पारव्याघ्रचर्मापि आसनं तदुक्तं ब्रह्म
पारद्वीपि चर्मे आचूडमित्यादि विष्णुदेवित्यादि कुर्यात्पश्चात्तत्तदुक्तं निर्माय तत्र
प्राणप्रतिष्ठा कुर्यात् ओंकारेण सुरेखे ततः परं हं फट् स्वाहा स्वाहा कुर्यान्मंडलं समा
सने वीरासने नोपविश्य संपूज्यासनमेव च ओंकारेण धारिवज्रिणिमहाप्रेतशवेरसहं
फट् स्वाहा इति वस्त्रांतिके रक्षाग्रंथि बाधयेत् आः सुरेखे वज्ररेखे हं फट् स्वाहेति वी
पकृतया कायचित्तं शोधयेत् ओं शुष्मके चरुज्जर्हते शताय सुदाय पुष्पे पुष्पे महापु
ष्पे च शुष्मसंभवे पुष्पचयावकणिहं पद्ममश्रुतिमंत्रेण च धाम्मुखत्रिकोणे गर्भाष्टदलयग्रं
चतुरग्रं च तद्द्वारात्मकं यंत्रमुद्धरेत् यस्य स्पृष्ट्वा हि दले मंशसराणि लिखेत् तथा च ॥
ततः ऊलूकशैवसनैव पीठं निर्माय यत्नः चः सुरेखे वज्ररेखे हं फट् स्वाहा समन्विताः ॥
मंत्रेणानसंलिख्य वस्तुपत्रं मनोहरं ॥ फेत्कारीये ॥ संयोनिचंदने नाष्टपत्रं दत्तं लिखेत्

सम
१८७

नः मृदासने समासाद्य मायां पूर्ववदालिखेत् मध्यबीजं द्वितीयं च फल्गुनरेष्वभिमेदं
मध्यबीजं लिखेत्तारं धृतं शुद्धिमयाश्चरेत् द्वितीये दक्षिणे तारं हंकारं ततः प्रणवत्
भगेर्ध्वमिति भैरवीयवाक्याच्च मध्येष्वङ्कोणं कित्पद्ममिति केचित् षड्कोणोत्त
र्गतं पंकं भुवि बद्धितये नः ॥ चन्द्रश्च वत्सर्द्धा मेवं वायं समा लिखेत् बीजलिखनं तु
पूर्ववत् नीलतंत्रेषु सारस्वतार्थिनां विशेषयंत्रणामाह व्योमैदो वसनार्णकण
कमण्डलैः स्फुरेत्केसरं वर्गोत्तिष्ठस्व स्फुटं वत्समती गेहेन संवेष्टितं ताराधीश्वरवारि
चर्णविलसद्भिर्कोणसंशोभितं यंत्रं नीलतनोः परं निगदितं सवार्णसिद्धिप्रदं एवं वा
यं बिलिख्य पीठमर्चयेत् तथा च कुमारिकल्पे ३३ ततोर्ध्वापात्रं विन्यस्य द्वावपा
त्रं समर्चयेत् ॥ गां बीजाहं गणेशानं वागाद्यं वदुक्तं तथा ॥ सामाद्यं तत्र पालं च यामाद्यं
योगिनीं तथा पूर्ववामे दक्षिणे च पश्चिमे च प्रष्टव्यं ॥ तंत्रं ते सर्वे ध्रुवदीर्घाद्याः

ॐ
नंसा
१८८

वीजपुरःस्सराः॥ पीठसर्वद्वारे ॥ ॐ ह्रीं गांगणपतये नमः पीठसद्विणे ॐ ह्रीं व
दुकाय नमः पीठस्य पश्चिमे ॐ ह्रीं चांचे त्रपालाय नमः॥ पीठस्योत्तरे ॐ ह्रीं यां योगि
नीभ्यो नमः॥ ततो मध्ये रमणाय नमः॥ कल्पवृक्षाय नमः॥ तन्मूले मणिपीठाय न
मः॥ नानालंकारेभ्यः स्तुतिभ्यः देवेभ्यः ब्रह्मसांसास्थिमोदमानशिवभ्यो नमः॥
चतुर्दिक्षु शवं मुंडवितां गारास्थिभ्यो नमः सर्वत्र प्रणवादिनमोत्तेन पूजयेत् अष्ट
दलेषु अष्टादि ॐ लक्ष्म्यै नमः एवं सरस्वत्यै नमः एवं रत्नै नमः प्रीत्यै नमः॥
कीर्त्यै नमः कांत्यै नमः पुष्ट्यै नमः मुष्ट्यै नमः पुणवादिनमोत्तेन पूजयेत् तस्य
मध्ये ह्यौः सदा शिवमहाप्रेतपद्मासनाय नमः॥ तदुक्तं सिद्धसारस्वते ॥ ६ ॥ ल
क्ष्मी सरस्वती चैव रेतिः प्रीतिस्तथैव च॥ कीर्तिः कांतिश्च पुष्टिश्च मुष्टिरित्यंतप्राक्तयः॥
नीलसरस्वत्याः पीठप्राक्तयर्द्धिताः॥ वीरतैवे ॥ तन्मध्ये पूजयेद्देव्यावाहनं

रुम
१८८

यमेव च ततो भूतपुष्टिं कुर्यात्॥ ततः स्तुते ॥ इज्जानो कौकला हंसमंत्रेण ॥ कुंडलिनी जी
वात्मानं नैव लोभ्ये न च तद्विशति तत्त्वानि सद्युष्मन्वायमना परमतेजसि संयोज्य कुंभकिं नरु
क्रीकारं रक्तवर्णं नाभौ ध्यात्वा तदूने नाग्निना लिंगशरीरं सचक्षु रं श्रीकारं पीतवर्णं हृदि विचि
त्य तदूने नांजुना तदस्थि ह्याविने कृत्वा समस्तमपगेत व्योमं विष्टोपाशरीरं ज्ञावयेत् तत्राच
कृतिः ॥ ६ ॥ षट्त्रिंशत्तत्त्वानि शरीरमिति ततः आत्मानमपगतव्योमं निर्मलं देव
ताभेदेन ध्यायेत् तस्मिन्निष्कव्यापके वारिणि आःकारा इत्तपंकजं तदुपरि जांकाराच्छे
तपंकजं तदुपरि नीलसन्निभं हंकारं ध्यात्वा हंवीजभूषितां कर्तृकां ध्यायेत् तदुपरि देवतां
श्रीं श्रीं श्रीं स्ताहेति एकादशवारं जपेत् प्राणं प्रतिष्ठाय ध्यायेत् तदुक्तं फेत्कारिये ॥
मायानाभै रक्तवर्णं ध्यात्वा तज्जातवद्भिना शुक्लवर्णं तत्कांदिहं दग्धं संचितयेत्ततः श्री
कारं हृदि पीताभं तदूने नवायुवा भस्मप्रोत्सारणं कृत्वा सलाटे चित्तयेत्ततः॥ कूर्चं तु वारव

ॐ
तंसा
१८८

एतन्मन्त्रमुद्राप्रत्येकं तदस्थिप्राविशं कृत्वा तदात्मानं विचिंतयेत् भुजशुद्धिं विधायेत् प्रभू-
न्यविश्वं विचिंतयेत् निर्लेपं निर्गुणं शुद्धमात्मानं देवतामयं अनेरिते ततो ध्यायेद्वाकारं
रक्तपंकजं भूयस्तस्योपरि ध्यायेत् टंकारं कृतपंकजं तस्योपरि ध्यायेद्दंकारं नील-
सन्निभं ततो हंकारं जपेत् कर्त्तव्यं बीजभूषितां कर्त्तव्यं गतां ध्यायेद्वात्मानं तारि-
णीमयं इति ध्याते यथा प्रतापलीहयदाघोरं मुंडमालाविभूषितां खर्वोलंबी-
दरीभीमां व्याघ्रचर्मोद्युक्ता कटी नवयौवनसंयंत्रां पंचमुद्राविभूषितां चतुर्भुजां ल-
लिज्जिह्वां महाभीमां वरप्रदां ॥ कर्त्तव्यं ब्रह्मसमायुक्तं सव्येतरभुजद्वयां कपालोत्पल-
संयुक्तसव्यपाणियुगान्वितां ॥ पिंगोयैकजटां ध्यायेन्मालावहोभ्योभूषितां बालार्क-
मुंडलाकारलोचनत्रयभूषितामिति ॥ ललाटे स्तेतास्थिप्रदिकोचत्रष्टया न्वितकपा-
लयंचतयान्वितामित्यर्थः श्रीशंकराचार्येण युक्तं विविधास्थिमालाललाटे क-

रुम
१८८

पालपंचान्वितां धारयंतमिति ततः प्राणायामः वामनासापुटे मूलं चतुर्वारं चतुर्वारं जप्त्वा
वायुं पुरयेत् तदनुनासापुटे धृत्वा बीडशवारं एकं भयेत् तदनुदक्षिणनासापुटे नाष्टका-
वर्तनेन रेचयेत् पुनर्वामेनाष्ट्यर्धदक्षिणेनाष्ट्यर्धवामेन रेचयेत् पुनर्वामेनाष्ट्यर्धदक्षिणेन
रेचयेत् इति प्राणायामं भवति ॥ ततः अष्टादिन्यासः ॥ तद्यथा अहोभ्य अष्टयेनमः ॥
मुखे वृहच्छंदसेनमः हृदि श्रीमदेकजयहि देवताभ्योनमः मूलाधारे हं बीजाय नमः ॥ पाद-
योः पद्मशक्तये नमः ॥ शेषाण्यष्टाण्युच्चार्य सर्वांगे कीलकाय नमः तदुक्तं वीरतंत्रे ॥
अहोभ्योऽधिदेव तस्या वृहती चंद्रैरितं ॥ नीलासरस्वती देवी त्रिभुलोके शुभोपिता हं बी-
जमस्त्रिंशक्तिः स्याच्चतुर्वर्गफलप्रदा ततः काली तंत्रोक्तमातृका न्यासः ॥ तस्या चोक्तं ॥
यथा काली तथानीला तत्क्रमात्क्रमात्क्रमात्क्रमात् तद्यथा अंशं दंडं उक्तं अंशं लिलीन-
मोहदि एण्डोडो अंशः कंठगंधनमोदक्षणाभुजे इंचं उक्तं उक्तं उक्तं उक्तं एणनमो वामभुजे एण

ॐ
नंसा
१८०

अंधं न पंफं वंभं न मोदत जंघायां मयं रंलं वंशं संहं न मोदाम जंघायां नतः करं गन्धासौ ॥
हं अखिलवाक्पिण्यै अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ दीर्घं उवाक्पिण्यै तर्जनीभ्यां नमः ॥ हं वज्रवाक्ये
रूपिण्यै मध्यमाभ्यां नमः ॥ हं विस्तृवाक्पिण्यै अनामिकाभ्यां नमः ॥ हं रुडवाक्पिण्यै
कनिष्ठाभ्यां वौषट् ॥ इः सर्ववाक्पिण्यै करतलपट्टाभ्यां फट् ॥ एवं हृदयादिषु तारामधिक
तपस्विनः सारस्वते ॥ अखिलवाक्पिणी प्रोच्य हृदयाय नमो भवेत् ॥ अखंडवाक्पिणीति
शिरसे वद्विवल्लभा ॥ वज्रवाक्पिणी मुक्ताशिरसायै वौषट् ॥ विस्तृवाक्पिणी प्रो
च्य कवचाय दुःसुधरेत् ॥ रुडवाक्पिणी नेत्रत्रयाय वद्वित्पि ॥ सर्ववाक्पिणी मुक्ताश्र
वाय फट् ॥ निसरेत् ॥ षट् दीर्घमायया चैव बीजांते चाभियोजयेत् ॥ अंगुलिनियमस्तु पूर्व
तो वक्तुः ॥ अयं तु नीलसरस्वतीपक्षे सर्वत्र ॥ हं हं एकदायै अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ हं हं हं हं
तर्जनीभ्यां नमः ॥ हं वज्रोदके मध्यमाभ्यां वषट् ॥ हं उग्रजटे अनामिकाभ्यां नमः ॥ हं महाप्रतिस्

राम
१८०

रकनिष्ठाभ्यां वौषट् ॥ हं पिंगागैकजटे करतलपट्टाभ्यां नमः ॥ एवं हृदयादिषु न्यसेत् ॥
तथा च एकजटाधिमधिकृत्य नीलजंते बीजांते एकजटायै हृदये परिकीर्तितं ॥ तारि
ण्यै शिरसे तद्वज्रोदकशिरसां तथा उग्रजटे च कवचं महाप्रतिस्वरे तथा पिंगागैकजटे
द्वित्रे गले परिकीर्तितं ॥ षट् दीर्घमायया च बीजांते नाम योजयेत् ॥ अत्र वर्णन्यासवीर्य
सौमलिखिता वनोक्तान्त ॥ तथा च फेन्कारिदे अंगन्यासकरन्यासोक्त्या दैवैव केव
लं ॥ अजोक्तमाचरेत् सम्यक् नान्यासि संचरेद्दुःखः ॥ कलाधिना तारायाः षोडशान्यासः
कर्तव्यः सप्तकाली षोडशवत् ॥ नतो मूलमुच्चार्य शिरसादिपदांते हृदयादिमुखं व्यापक
उयं न्यसेत् ॥ ततो ह्यस्यापनं ॥ तद्यथा ॥ स्वामि मूलान्त्रिण्णत्रिकोणवृत्तचतुरष्टममंडलं
कृत्वा तेनैव प्रचैरभ्यर्च्य तत्र साधारं पात्रं निधाय मूलविद्यया हृदयादिसुखजलादिनाष्ट
यंत्रलादिष्टानमंत्रेण जलमधिष्ठाय रक्तचंदनविलम्बपत्राद्यक्षतोद्दीप्तिष्य ॥ अष्टोत्प

ॐ
नंसा
१८१

ग्रीष्मासुरवायुमये हि सुचंद्रां अतिलुवाकुरुषिलै नम इत्यादि हां एकजययेनमः सडंगानि
विन्यस्य अर्घ्यपात्रे मत्स्यमुदया फुल्लद्वयं लंशपात्रे न दृशकृता जये हि द्यां देवता भवसिद्धि
ये नज्जलंते जोमयं विभज्य नज्जलं प्रोक्षणी पात्रे निक्षिप्य ते नोदके नात्मानं पूजोपकर
णं विरभुस्य पूजामारभेत् धूतशुद्धं नंतरं वाफेत्कारीये धूतशुद्धिं विधायै प्रं अर्घ्या
दिस्थापनं चरेत् प्राणायामं ततः कृत्वा अर्घ्यादिन्यासमाचरेत् ततः पुष्पाञ्जलिं वि
रच्यात्माभेदेन देवीं ध्यायेत् तद्यथा प्रत्यालीढपदार्पितां त्रिशरहृद्वोरगदुहासारया
खड्गे दीवरकर्तृवर्षरभुजाङ्गं कारवोजोद्भवा खर्वानीले विरगलपिंगलजराजूटैकना
गैर्युताजाड्यं न्यस्य कपालके विजगतां हं नुग्रता राख्यं एवं विभाव्य करके लितहर्षोत्
तरक्तचंदनमिलितदिनकरकिरणरुणकसुमाञ्जलीमातृकायंत्रं ध्यात्वा हृदयां दम्भ
लमंत्रं ते जोमयी शुद्धचैतन्यज्ञानमयी सच्चिदानंदेन शिरःस्थित सहस्रदलकमलक

राम
१८१

लिकांतर्गतपरमशिवं प्रापय्य क्रियासमभिव्यवहारेण तदमृतांबुधौ विष्णुमृतदमृता
लोलीभूतांचैतन्यानेदमयीतां प्रवहन्नासाशुटादानीय मूलकस्थितं वावहयेत् ॥
तंत्रां २३ ॥ देवीसुखं एणमर्गिणचानीय प्रहरं प्रकं प्रवहन्नासापुटे ध्यात्वा विर्योती
कामजलिस्थितां शुद्धी आशेषतमुष्णं प्रतिमादौ विधाययेत् ओं देवेशि भक्तिस्तुलमे
परिवारसमन्विते यावत्ता पूजयिष्यामि तावत्तं स्वस्थिराभव ततः प्रवोक्तक्रमेण
वाहनाद्विष्णो कृत्वा द्यां ह्रीं स्वाहेति प्राणप्रतिष्ठां विधाय श्रीमदेकजदेवजुप्रस्थं प्रतीक
हंफदृष्टाहा इत्यनेन चोदयोपचारेण पंचोपचारेण वा पूजयेत् अस्याः प्रयोगः ॥
आदौ मूलमंत्रं ततः एतन्मंत्रं इदं इत्यममुकदेव्ये नमः तया फेत्कारिण्यां श्री
मदेकदेव्युक्ता वज्रप्रस्थं प्रतीकं च तारादिव द्विजायां तं मुदीर्य यजनं चरेत् तारः कुर्येत
हादिफदित्यर्थः सच वद्विजायां तं ज्ञेति ततो योनिमुद्रां प्रदप्य देवाहापय भगवत्याः ।

ॐ
नंसा
१५२

परिचार्यान्पूजयामीति प्राप्त्वावरणं पूजयेत् यथाकेसरेषु श्रीशास्त्रवापुमध्येदि
सुचवहंगानि पूजयेत् आग्नेयं ह्येकजटाये हृदयाय नमः ॥ येषां न्यादीनारिण्येषां
रसे स्वाहा नैवृत्पां हं वज्रोदके शिखायै वषट् वायवां हं उग्रजराय कवचाय हं मध्ये ह्यो
महाप्रतिसरेनेत्रयाय वषट् चतुर्दिक्षु ह्यंगैकजटे अस्त्राय फट् ॥ नीलसरस्य
तीपसे नु ॥ ह्यं अखिलवाक्केतुपिण्ये हृदयाय नमः पुन्यादिषु हंगानि पूजयेत् ॥
देव्यामौ लो ॐ असे भवतु पुन्या प्रतीकं हं फट् स्वाहेति संस्तुतः तत्पाचकेत्कारीये च
पुन्यां प्रतीयेति हं स्वाहेति संस्तुतः एतन्मंत्रेणाममात्रभिर्ज्ञाचैव न संशयः अनेन मनुना
सर्वान्परिचारान् समर्चयेत् सवज्ञादौ पुणवः एवं व्योमके शानंदनाथ महेश्वरानंदना
थ हरिनाथानां नंदनाथान् पूजयेत् एते सिद्धोद्याः एवैतारवत्पंख भाउमत्पंख
जयांख विद्यांख महोदयैव स्वांनंदनाथ परानंदनाथ परिजातानंद कलेश्वर

राम
१५२

रानंदनाथो विद्वपाज्ञानंदनाथं फेरव्यस्वरूति पूजयेत् एते मानवौद्याः तथाच अ
प्यतारान्गुत्तरे हृष्टो हृष्टफलप्रदान् कर्धके शो व्योमके शो नीलकंठो वृषध्वजः ॥
द्विषोद्याः सिद्धिदा वत्स सिद्धोद्याः शृणु तत्ततः वसिष्ठः कर्मनाथश्च मीननाथो महेश्वरः
हरिनाथो मानवौद्यानपवत्पामित्तुद्वन् तारवती भावुमती तथा विद्यामहोद
री ॥ स्वांनंदः परानंदः पारिजातः कलेश्वरः ॥ विद्वपाज्ञः फेरवीचकश्चित्तं तारिणीकु
लं ॥ आनंदनाथ शंखांतागुरवः सर्वसिद्धिदाः स्त्रियोपिगुरुत्वाः सूरंवाताः परिकीर्ति
ताः अशक्तश्चेदहोभयमात्रं पूजयेत् ततः पूर्वादिदलमृत्ले महावाल्म्यपरुडाणी
उग्रभीमातथैव च ॥ क्षोराचभ्रामरीचैव महारात्रिश्च सप्तमी अष्टमी भैरवी प्रोक्ता योगि
नीस्ताः प्रपूजयेत् ततः पूर्वादिचतुर्दले गामावर्तने पांखपांडुववैरोचनपद्मनाभा
सिताभाम् पूजयेत् अग्रादिकोणदलेषु नामकमामकपांडेवतारकान् पूजयेत् ॥

ओ
तंसा
१५३

वादिहारचतुष्टयेषु वामाकर्णेन पद्मानकयमानकविघ्नान्तकनरकांतकवज्रेत्यादिपूजयेत् ॥
तथाचसिद्धसारसूत्रे वैरोचनतथाशंखपांडवंपद्मनामकं अस्तिनागं यजेन्मंत्रोदितं
द्वचतुर्दले ॥ नामकं सामकं चैव पांडवतारकं तथा वज्रादिषु चतुर्कोणे मंत्रैः स्वैः स्वैः
क्रमाद्यजेत् द्वारपूर्वादितस्तद्वत्पद्मानकयमानकं विघ्नान्तकं तथा भर्षाष्टजयेन्नरकां
तकं ॥ तथाचसिद्धसारसूत्रे ॥ वामावर्तक्रमेणैव पूजयेदंगदेवताः ततः स्ववामेति
कोणवृत्तचरणमंडलं कृत्वा पुष्पैस्तमभ्यर्च्य तत्र विहितद्रव्यभस्मिन् साधारं पात्रं निधा
य तद्दामां युष्टनामिकाभ्यां धृत्या ही एकजठे महायज्ञाधिपतये नम उपनीतं बलिं गु
ह्यगुह्यगुह्यपयेत्तमम सर्वपातिं कुरु परविद्यामाहि ध्यात्वा रुष्यदुदुष्टं दिष्टिं दिष्टिं
स्वाहेति विःपठित्वा बलिं दद्यात् तथाचसिद्धसारसूत्रे प्रणवं पूर्वमुद्रुत्पहरेत्वा च ततः
परं ॥ एकजठे पदं ते च महापादमुदीरयेत् यज्ञादिपदमाभाष्य पतयेत्पदतो नमः उपनी

राम
१५३

यपदं चोक्ता बलिं गृहेति तद्विधा गृह्येति तद्विधा प्रोक्ता मम सर्वयदंतथा शांतिं क
रुपदं चैव परविद्यामनेतरं ॥ द्विधा कृष्यति च क्रमात् त्रुटि स्फुटं देति च द्विधा माया स्वा
हेति मंत्रो यंबाल्यादौ वृद्धिदः स्मृतः ततो रहस्यमालया निगदिते नोपांशुना मानसे
नवाष्टोत्तरसहस्रं शतं वाजयेत् ॥ ३३ ॥ तथाच अष्टोत्तरशतं जाप्यं यावज्जी
विन संख्यया ॥ सहस्रं वाजयेद्देवि नित्यपूजाविधौ पुनः ॥ अष्टोत्तरशतं जाप्यं यावज्जी
येत् तथाच सहस्रं शतं विंशं वाजयेद्देहस्य मालया तत्र जपरहस्यं यथा मूला
धारस्वाधिष्ठानमलिपूरके यथा संख्यं बीजत्रयं व्याघ्रितं त्रिकोणिकं रासां परस्परानुस्म
तां विभाव्य सर्वतैजोमयं फट्कारं विष्णोति त्रयं ध्यात्वा उच्चारयेत् तथा नीलतंत्रे ॥
मंत्रध्यानं प्रवक्ष्यामि त्रपात्सर्वतदायकं मंत्रध्यानात्महेतुं निष्कृत्यं ते ब्रह्महाततः ॥
मूलचक्रं च हृत्स्वैवां स्वर्यं कोटि समप्रभां ॥ स्वाधिष्ठाने पीतवर्णं द्वितीयं नू विभावयेत्

ॐ
तंसा
१७४

नाभोजीमृतसंकाशं कूर्चबीजं महाप्रभं ॥ अस्त्रबीजं हृदि ध्यायेत् कालाग्रिसदृशप्रभं मृ-
लादिब्रह्मरंभ्रेतुसर्वविद्याविभावयेत् सूर्यकोटिप्रतीकांशयोगिभिर्दृष्टिर्विको ॥
इति एवं यथाशक्ति जप्त्वा जपसमर्पणदिविसर्जनांतं कर्म समाचरेत् अस्याः
पुरश्चरणं लक्ष्यजपः ॥ तथाच एवं कृत्वा हविष्याशीजपेक्ष्य मनन्यधीः तथा
रहस्यमालामाहायलक्ष्मेकं सदा जपेत् इति रहस्यमालायथो ॥ अकस्माद्विहि-
तासिद्धिः महाशंखालयमालया पंचांशभाणिभिर्भालाविहिता सर्वसिद्धिदा तथा
कांतायारचितासिद्धिर्महाशंखालयमालया महाशंखाभावे स्फाटिकीमालाकर्तव्या
तथा महाशंखेष्वशक्तश्चेत्स्फाटिकीमालया जपेत् तारामंत्रेषु कल्पकायाज्ञा
नस्यावश्यकत्वं तथाच मातृसृक्ते ॥ कल्पकावविज्ञानातिमहामंत्रं जपेन्नरः ॥
पंचत्वं जायते तस्य चाथवाचानुलोभवेत् मायानंत्रे कलिकंधारशंखाद्यभोज

राम
१७४

नं ततो गुरुदक्षिणामाचरेत् तदुक्तं सिद्धसारस्वते एवं जपं यथा कृत्वा दशाशमसितोत्प-
लेः आभ्यासैर्जह्यान्मंत्रीतदृशांशेन तर्पणं ॥ कालागुरुद्वयोपतैर्निर्मलैर्गंधवारिभिः
तर्पयेच्च परं देवीतत्प्रकारद्वयोपतैः ॥ जलेचावाह्यविधिवत्पादाद्यैरुदकात्मकैः संतर्प्य
विधिवद्देवीपरिवारात्सरस्वकृतं अभिषेको यथा देवीकुट्यास्वमात्मानं संस्पृश्य साधको
नुमः तारिणीं सिंचयामीति जलं मृद्भिर्विनिक्षिपेत् ॥ ३३ ॥ अथ मंत्रभेदाः ॥ ३३ ॥
एकवीरकल्पे लिखितं कूर्चसंयुक्तं रौद्रत्रैगुण्यमेव च विधिविस्तृतं महेशानी स्वश-
क्त्याक्रमयोगतः ॥ एवमेवां महाविद्या सर्वसिद्धिप्रदामता रौद्रं प्रसदं त्रैगुण्यं प्रण-
वं विधिशक्तिवाग्भवं विस्तृतशक्तिरमावीजं महेशक्तिध्रुवनेश्वरीबीजं ध्यानार्चनप्र-
योगश्च तारिण्याः पूर्ववद्भवेत् प्रणवं ध्रुवनेश्वरी हं कूर्चबीजं नमस्तारायै सकलदु-
स्तरं तारय तारय प्रणवयुगं स्वाहा ॥ तथाच नीलतंत्रे प्रणवं पूर्वमृदुत्पहजेत्वा बीजं

जे
नेसा
१७६

वर्णलक्षणेदीमान्नियमेनयथाविधिः दशाष्टंजुहयान्मंथीघृताक्तैः रक्तपुष्पैः वाग्भवं
भुक्तींशरीरकटुस्वाहा तदुक्तं मातृकार्णवे ॥ वाग्भवं कलदेवी चतारं वाग्भवं तथा ॥
हृत्प्रेषाचारमंत्रं तं वेदविजायाविधिर्मनुः ॥ अष्टाक्षरीमनुप्रोक्तो वेदमातुरनुमः ॥
पंचागान्यथमंत्रस्य पंचवीजैः प्रकल्पयेत् अष्टंशेषो हरेर्न्यस्य कृतकृत्यो भवेत्तरः ॥
ध्यानपूजादिकं सर्वं पूर्ववत्समाचरेत् मातृसूक्तैः प्रणवं पूर्वमुद्रुत्पदयुग्मं ते
थैव च महापद्मे पदं द्रव्यात्पद्मावति पदं ततः ॥ मायेत्याहेति मंत्रो यं प्रोक्तः संप्रदशा
क्षरः ॥ पूजापूर्वविधिदिष्टा अर्धरात्रे चतुष्पथे ॥ जपमस्याश्चरेद्यस्तस्य साङ्गतकविस्तथा
हंसः प्रणवं मायावधूवीजं कुर्यहंसः ॥ पंचाक्षरीवयाविद्याहंसाद्यंतामहोदया तदुक्तं
स्वच्छंदसंग्रहे शिववीजं महेशानि शक्तिवीजं ततः परं ॥ विंदुसर्गसमाप्तं वेदाद्यंतद्
धः क्रमात् मायास्त्रीयमंवीजांतं हंसवीजमुदाहृतं एवात्वाष्टाक्षरीविद्याकथिताशुविद्ध

राम
१७६

र्जभा पंचाक्षरीवयाविद्याहंसाद्यंतामहोदया केवलं तत्प्रयत्नेन तव स्नेहात्प्रकीर्तिता
अनयोर्जपपूजादीन् पंचाक्षरीवयाचरेत् तथारहस्यपुरश्चरणं यथा अन्यथा प्रकारे
ण पुरश्चरणमुच्यते कृते वा शानि वारे वा रावमुंडं समाहृतं पंचगव्येन मिलितं चंदु
नाद्यैर्विशेषः निक्षिप्य भूमौ हस्तार्धमानतः कानने यने एकाकी प्रजपेनां संसर्गवे
त्कल्पपादयः अथवा न्यप्रकारेण पुरश्चरणमिष्यते स भवेत्सर्वसिद्धेशो नाशकार्यो
विचारणा अथवा न्यप्रकारेण पुरश्चरणमिष्यते अष्टम्यां च चतुर्दश्यां च सयोरुभयो
रपि सूर्योदयं समाभ्यास्यत्सूर्योदयांतरं तावज्जाह्नानि शतं वा सर्वसिद्धेश्वरो भवेत् ॥
अथवा न्यप्रकारेण पुरश्चरणमुच्यते एतन्काले चतुर्णां दिनवस्यंतं विशेषतः भक्ति
तः पूजयित्वा नुरग्योतावत्सहस्रं जपेदेकाकी विजने केवलं तिमिरालये अष्टम्यादि
नवम्यंतं उपवासपरो भवेत् मुंडमालांतं कृत्वा हस्तीं समारभ्य यावत्कृत्वा हस्तीं भवे

जे
तंसा
१५७

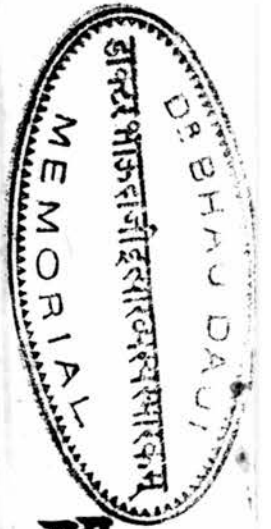
तु सहस्रसंख्याजपेन पुरश्चरणा मिष्यते शुक्लां चतुर्दशीं प्राप्य नवम्यंतं महोत्सवे अ
ष्टमीनवमीरात्रौ पूजां कुर्याद्विशेषतः दशम्यां पारणं कुर्यात्तत्पमांसादिभिः पुतः षट्सह
स्रजपेन त्रितयं भक्तिभावपरायणः ॥ चतुर्दशीं समाख्याय वा तद्वर्षं ततो भवेत् तावज्जापे
महेशानि पुरश्चरणा मिष्यते यावदस्यां चतुर्दशीति पाठः ॥ तदुक्तं विश्वसारे ॥ पू
जास्याने विनिश्चिप्य नरमुंडं तर्धुके कोमलासनमोस्तीर्य पूजयेत्परदेवतां षट्सह
स्रपमाणेन प्रत्यहं किं न सिद्धति ॥ अथ वीरसाधनं तदुक्तं वीरतंत्रे ॥ अष्टम्यां च चतु
दश्यां पक्षयोरुभयोरपि ॥ कृत्वा पक्षविशेषेण साधयेद्दीरसाधनं ॥ तत्सार्धं प्रयमेयामे गते
चतुरसुंदरि ॥ शयं वापि चितां वापि नीत्वा गत्वा यथास्तुतं साधयेत्सहितं मंत्रीमंत्रध्यान
परः शुचिः भयं नैव च कर्तव्यं हासं ज्ञासं विवर्जयेत् ॥ चतुर्दशीं न वीक्षेत मंत्रमेव समभ्यसे
त् अथ पूजाद्वयं सामिद्यान्नं गुरुं शृंगं स्वरायाय सपिष्टकं नानापालं च नैवेद्यं सुखं

राम
१५७

कल्पोपसाधितं चित्तस्थानं समानीय त्वहृदिः शास्त्रपालिभिः समानगुणसंयतैः साधको
वीतभीः स्वयं ॥ तथा च योगिनीहृदये ॥ अल्पार्थं सामिद्यान्नं च गुरुं शृंगं तथा मधु पिष्टकं प
रमात्रं च पयो मूलं फलं तथा सप्ररोचं वलिं कृत्वा चतुष्पात्रं चतुर्दिशि पात्रं त्रयं सदा सद्ये
स्थापयेन्मनुना मुना गुरुं वा भ्रातरं वा पित्रात्मणान्वापि सुव्रतान् अन्यान्वापि चरत्तार्यं कि
यदूरे निविशयेत् चित्तालक्षणं यथा ॥ असंस्कृता चित्ताग्राह्या न तु संस्कारसंस्कृता च
उत्तादिषु संप्रोक्ता केवलं शीघ्रसिद्धिदा ॥ अथाधिकारलक्षणं ॥ महाबलमहाबुद्धिर्म
हासाहसिकः शुचिः महोत्स्फोटयवांश्च सर्वभूतहिते रतः ततः सामान्यार्थं विधाय स्व
स्तिवचनं कृत्वा संकल्पं कुर्यात् अथेत्यादि शुभक गोत्रः श्रीशुभकदेवशर्मा शुभकमंत्र
सिद्धिकामः एतन्नाम साधनमहं करिष्ये इति संकल्प्य वस्त्रालंकारभूषाद्यैर्हृदितः पूर्व
संयुक्तः ॥ चत्वारं मूलमंत्रेण प्रोक्तं यथा गभूमिषु मूलमंत्रेण फट्कारंते ततः पुष्पाक्ष

ॐ
नंसा
१५८

लिंगिषेत् पुरुषादज्ञो ध्यात्वा गणेशं वदुं कं तथा योगिनीमात्रकां चैव वामपादपुरस्सरं ॥
अथ मंत्रेण त्मानं संरक्ष्य यथा, अथ मंत्रेण मंत्रोत्तमात्मानं नित्यं रयेत् तदुक्तं वीरतंत्रे ॥
वेवाच संस्थिता देवा राक्षसाश्च भयानकाः पिशाचाश्चासिद्धयोरक्षानां च वापसरसां गणाः
योगिन्यो मातरो भूताः सर्वाश्च खेचराश्च यः सिद्धिदास्ता भवंतश्च तया च मम रक्षकाः ॥
प्रणम्य मनुजानेन पुण्याज्जलित्रयं सिपेत् स्मृशानाधिपतिं पश्चाद्भैरवं कालभैरवं ॥ म
हाकालं यजेद्यत्नात्पूर्वादिदिक्चष्टये पाद्यादिभिश्च मंत्रो वलिं पश्चात्त्रिवेदयेत् शष्ट
वीजंततः पश्चात् स्मृशानाधिपतत्परं गृह्ण्य गृह्ण्य ददं विघ्नविचारणपदे कुरु सिद्धिं म
म पुतं प्रयच्छ स्वाहा या पुतं प्रणवाद्ये च मनुना प्रयमो वलिरीरितः ॥ मायांतो भैरवः पश्चा
द्भयानकततः परं स्मृशानाधिपदत्वेवं पूर्ववद्वलिमुद्धरेत् पूर्ववद्वलिमुद्धृत्य दक्षिणे व
लिमाहरेत् हेमं ते च महाकालात्पश्चात् पूर्ववद्वहरेत् पश्चिमे कालदेवाय प्रणवात्तेन क

राम
१५८

ल्यपेत् शृंगं ते कालशृंगं ते भैरवे तिततः परं स्मृशानाधिपदत्वेवं प्रणवांचो नुद्धरेत् तद्यथा ॥
स्मृशानाधिपतिं पंचोपचारिणं पूज्य च नेन मंत्रेण वलिं दद्यात् तद्यथा हे स्मृशानाधिपदमां
सामिवात्रं वलिं गृह्ण्य गृह्ण्य पयः १ विघ्ननिवारणं कुरु सिद्धिं मम प्रयच्छ स्वाहा ततो भैरवं पूर्व
वत्सं पूज्य दक्षिणस्यादिशि ओं ह्रीं भैरव भयानक इमं वलिं दत्वादि पश्चिमे कालभैरवं पूर्ववत्सं
पूज्य ओं हूं महाकाल स्मृशानाधिपदमं वलिमिदं दत्वादि उत्तरद्वारे ओं हूं कालभैरव स्मृशा
नाधिपदमं वलिमिदं दत्वादि चित्तमधेततो दद्याद् वलित्रयं मनुजं कालरात्रि महाकालिका
लिके चोरनिःस्वने गृह्णो मे वलिं मात देहि सिद्धिं मनुजमां कालिकायै वलिं दत्वा भूतना
थाय दाययेत् ॥ शृंगं ते भूतनाथां ते स्मृशानाधिपदत्पि प्रणवाद्येन मनुना दाययेद् वलिमु
त्तमां हं शृंगं ते सर्वगणनाथां ते चाधिपाय च स्मृशानमस्तके दत्वा पूर्ववत्सं समुद्धरेत् तारा
द्येन वलिं दत्वा पंचगव्येन संदधि च द्विः संघोषाणं कृत्वा पीतवस्त्रं न्यसेत्ततः धूर्जे वाषट्पञ्चवा

ॐ
तंसा
१७५

द्वितीयः

तत्रपीठमनुंनयेत् पीठमास्तीर्यतस्मिन्नेवद्वीरासनंनतः वीरानंदेनदेवेशिरक्षांतिप्रंपकल्प
येत् अस्वार्थः ॥ भूर्जपत्रादौतत्रकल्पोक्तं पीठमंत्रंलिखित्वातत्रव्याब्रुवर्मादिपीठमोस्तीर्यतत्रवी
रसनक्रमेणोपविश्यवीरार्दनमंत्रेणचतुर्दिक्षुरक्षांक्रियात् वीरार्दनमंत्रस्तु हूं हूं हूं हूं हूं हूं हूं हूं
केधोरदंष्ट्रे प्रचंडेचंडनायिकेदानवान्धारयहनहनशवशरीरेमहाविघ्नं हृदये हृदये हूं पाद
स्थाहा अनेनमंत्रितंलोष्टं दशदिक्षुविनियुते तन्मध्यंभैरवोदेवो न विघ्नैः परिभूयते ॥
तथाचनीलतंत्रे ॥ ५ ॥ कर्मयुगमंततोदेविमायायुगमंततः परं कालिकेधोरदंष्ट्रेचप्रचं
डेचंडनायिके दानवान्धारयेत्पुष्पाहनेनिहिनयंततः द्विगंतोवर्मधुस्त्रांतोवीरार्दनमन्त्रम
तः यदिप्रसादाद्देवेशिसाधकोभयविह्वलः ततस्तैस्तैस्तुहृद्गोरक्षितोनाभिभूयते सि
नार्कसितवद्योलतलैर्वर्तिकांनिर्मायतत्रदीपंसेस्याप्यदेव्यत्वेभ्योनमइत्यस्त्रं संपूज्य अ
पश्चतत्कालदीपकंनिखनेत् तथाच अर्कंडुसितवद्योलतलैर्वर्तिकां प्रदीपंत्यसं

राम
१७५

स्याप्यस्त्रं तत्र प्रपूजयेत् ॥ हनेतस्मिन्महादीपेविघ्नैश्चपरिभूयते तदधश्चास्त्रमंत्रेणानिख
नेत्कालदीपकं ततस्तत्रकल्पोक्तं भूर्जपत्रादिन्यासजालंविधायेष्टदेवतांसंपूज्यसंकल्प
मंत्रंजयेत् संकल्पस्तु अद्योत्पादि अमुकगोत्रः अमुकशर्मा अमुकमंत्रसिद्धिका
मः अमुकमंत्रस्य अमुकसंख्याजयमहंकरिष्येइति संकल्प्य देवताध्यानपरः मंत्रंजये
त् तथाच तत्रकल्पविधानेनभूर्जपत्रादिकंचरेत् घोडावातारकंवापिविन्यसेत्पूजये
त्ततः मंत्रध्यानपरोक्षत्वाजयेन्मंत्रमनन्यधीः ॥ जयनियमस्तु एकाक्षरंयदिभवेद्दि
क्तरहसंततोभवेत् द्वाक्षरेष्टसहस्रं त्र्यक्षरेवाष्टतार्थकं अतः परंतुमंत्रज्ञोगज्ञानकस
हस्रकं निशायांवासमारभ्य उद्यांतं समाचरेत् गज्ञांतकमष्टौतुरसहस्रकं यदासह्यभ
यंकर्णेनेत्रेवस्त्रेणबद्धयेत् ततोर्ध्वगत्रपर्यंतंयदिकिंचित्रलिप्यते जयदुर्गायामनुनाते
नेवसर्वपानृक्षियेत् ॐ दुर्गे दुर्गे रक्षस्वहा ॐ तिलोसिसोमदेवयोगोसवस्तुन्निकारका

ॐ
तंसा
१७०

पितृणां स्मरणं दातृत्वं मर्त्यानां ममरक्षकः भूतप्रेतपिशाचानां विघ्नेषु शान्तिकारकः इ
ति पठित्वा ईशानादिचतुर्दिसु तिलानां क्षिपेत् ततः सप्तपदं गत्वा पुनस्तत्रैव सविशेत्
पुनर्देवतां संपूज्य जपेत् ततो यदि वरं वरयेद् देवदेत तदा सत्पंकारयेत् तथाच
वरं वरयेत्पुनस्तथाधकः स्थिरमानसः सत्पंचकारयित्वा तु वरयेद् रघुनाथं जप
दौ तु वलिंदद्यात्पश्चादापि वलिं हरेत् जपान्ते जपमभ्येवादेहि देहीति भाषते तदापि व
लिंदद्यात्माहिषं वा पिच्छं गलं वलिं च यवपिष्टमयेन यदि वलिं प्राप्यंते न रं ऊ
ज्जरमेव वादिनां तरेषु दास्यामि स्त्रीकृत्य स्वगृहं व्रजेत् अथरेद्विंशतौ दद्यात्पिष्टेन न
रं ऊज्जरान् पिष्टेनेति यवोद्भवधान्योद्भवेनेत्यर्थः तथाच तं गारे यवसोदमयं वा
पिशालितोदमयं तथा चंडहासेन विधिवत्तन्मंत्रेण ध्यातव्यम् ६६ योगिनीह
दये ॥ जपान्ते च वलिंदद्याद्देवतायेयथाविधि माहिषं पिच्छं गलं वा पिष्टं हीत्वा वरमेव च

राम
२००

गृहं गच्छेत्स्वहृदा सार्धं संहृष्टमानसः ततो दक्षिणं दद्यात् समाप्य साधनं देवि दक्षि
णां विभवो वधि युरवे युरपुत्राय तत्पत्न्ये वा निवेदयेत् इति वीरसाधनं अथ शिवसाध
नं ॥ स्थाननियममाह भावच्छुडामणौ ६६ शून्यागारे न दीतीरे यवते नित्तने पि
वा विल्वमृत्नेरमशाने वा तत्तमीयेरणस्थले ॥ अष्टम्यां वेचतुर्दश्यां पक्षयोः कभयोः पि ॥
भोमवारे तमिस्त्रायां साधयेत्सिद्धिमुत्तमां समां सभक्तं वल्यं धूपदीपादिकं तथा तिलाः
ऊशाः सर्षपाश्च स्थापनीयाः प्रयत्नताः गृहीत्वा तत्र गंतव्यं शिवं नैव च स्पर्शयेत् अथ
पूर्वोक्तान्यतमस्थाने गत्वा सामान्यार्घ्यविधाय पूर्वमुखोऽमृत्लांते फट् कारंदत्वा योगध
र्मसंप्रोक्तपुरुंगणेशं वदुकं योगिनीं च पूर्वोदिनचतुर्दिसु संपूज्य पूर्वोक्तवीरानंदनमं
त्रं धूमौ विलिख्य ये चात्रेत्यादि पूर्वोक्तवीरानंदनमंत्रेण धूमिपुष्पाजालिचयेदत्ताप्रेण
स्वप्नमशानाधिपानेभ्यः पूर्वोक्तक्रमेण पूर्ववद्वलिंदत्वा अथारमंत्रेण शिवाविधने विधा

ॐ
तंसा
२०१

य स्वदर्शनमंत्रांते आत्मानं रक्षतरोत्तमादि हृदि हस्तं दत्वा आत्मरक्षां कुर्यात् अघोरं सुद-
र्शनमंत्रं हृदी स्फुरस्फुर प्रस्फुरप्रस्फुरप्रस्फुरतनुदुपचर २ प्रचर २ काह २ म २
बंध २ धातय धातय फट स्वाहा ॐ सहस्रारहं फट ततः पूर्वोक्तक्रमेण धृतशुद्धिना
सत्तालं विन्यस्य जयदुर्गमंत्रेण हित्तु सर्वपापान्कीर्य तिलोसीति मंत्रेण तिलाञ्चविकी-
र्य विहितशिवसमीपंगच्छेत् विहितशिवो यथा तदुक्तं भावचूडामणौ यष्टिविद्वंश्च
लविद्वंश्च विद्वंश्च यो मृतं वज्रविद्वंश्च सर्पदंष्ट्रं चंडालं चापि धृतकं तरुणं सुंदरं वा एतद्वं
समुज्ज्वलं पलायनविश्रुत्य च संमुखे रणवर्तिनां भैरवे तंत्रेण यष्टिप्रभृतिविद्वंश्च
मिष्टतंजले मृतं शिवमानीय कर्त्तव्यं नाहरेत्त्वेष्टुयामृतं स्त्रीवश्यापतितास्पृश्य
नयवर्जं नृवरं अथर्षपिंगकृष्टं वाष्टुदभिन्नं शवं हरेत् नडभिन्नमृतं चापि न पुर्यधितमे
वा स्त्रीजनं चेदृशं नृपं सर्वथा परित्यजेत् काले तंत्रेण आत्मणे चामयं त्यक्त्वा साधये

राम
२०१

दीर्घसाधनं महाशयाः प्रशस्ताः स्युः प्रधाने वीरसाधने रुद्राः प्रयोगकर्तृणां प्रशस्ताः
सर्वसिद्धये एवमुक्तं शवं गृहीत्वा मूलमंत्रेण पूजास्यानमाचरेत् तत्तत्प्रोपंगत्वा ॥
ॐ फटिति शिवभूष्य ॐ हं मृतकाय नमः यदिति पुण्याञ्जलि त्रयं दत्त्वा प्राणस्पर्शं
वर्कं प्राणायाममंत्रेण वीरेश परमानंदं शिवानंदं कलेष्टु आनंदं भैरवाकारं देवी
पर्यंकं शंकरं वीरोहं तं प्रपद्या मित्रं निष्टु चंडिका र्चने अनेन मंत्रेण हतलयेत् ॐ हं
मृतकलाय नमः अनेन हतलयेत्वा सुगंधिजले स्त्रापयित्वा वाससाजलमुज्ज्वल्य
पैर्धूपितं कृत्वा चंदनादिशवं प्रलिप्य ॥ शिवस्फाटिकदेशे धृत्वा पूजास्यानमानयेत् त
उक्तं काली तंत्रे ताराशब्दमृतोकाय नमो नमं मुदरेत् शिवस्थानमंगो यमित्यादि भावचू-
डामणौ ॥ धूमेन धूपितं कृत्वा गंधादिना प्रक्षाल्य च रक्ताक्रोयदि देवेशि भक्तयेत् कुलसाध-
कं ततः कृशशय्यां कृत्वा पूर्वदिशि कृत्वा शवं स्थापयेत् तदुक्तं तत्रैव कृशशय्यां

ॐ
नंसा
१०२

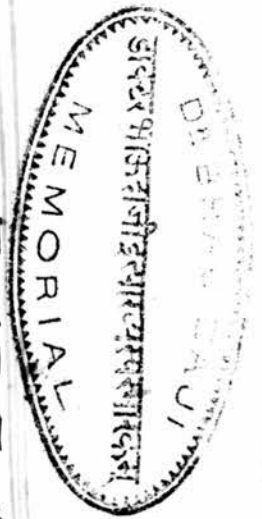
रिक्तत्वात्तत्र संस्थापयेत्परं ऐलालवंगकर्पूरजातीखडिरमांडकं तांघ्रलेतन्मुखेदत्वा
वमधोगुणं कुर्यात् तत्राच ॥ स्थापयित्वा तत्र तट्टे चंदनेन विलिप्यते तालुपूलादिकं
वांनं च नृपं विधाय च मध्ये पद्मं च तद्द्वारं दलाष्टकं समन्वितं पीठमंत्रं लिखेन्मध्ये तत्र
लपविधानतः ॐ ह्रीं फडिति मंत्रेण तत्र के लोकोक्तपीठमंत्रं लिखेत् तदुपरिकं बलात्पा
तनेन न्यसेत् तत्रांतरे च गत्वा शवस्य सान्निध्यं धारयेत्कटिदेशतः यद्युपडावयेत्तस्य दद्या
चिष्टी वने शवे पुनः प्रक्षालनं कृत्वा जपस्थाने समानयेत् ततो द्वादशांगुल यज्ञकाष्ठं
निदशदिक्षु पूर्ववत्संस्थाप्य तत्र क्रमेणेंद्रादिदशदेवताः संपूज्य सामिद्यान् बलिंदद्यात् त
इत्तं तंत्रांतरे ॥ द्वादशांगुलमानानियतकाष्ठं निदिक्षु च संस्थया पूजयेत्तत्रेंद्रादिदश
देवताः तत्रायंक्रमः ५५ ॐ लां स्वराधिपतये ऐरावणवाहनाय यज्ञहस्ताय सा
क्षिपारिषदाय सपरिवाराय सवाहनाय नमः इत्यादिभिः संपूज्य बलिंदद्यात् सामिंदाय

एम
२०२

च संलिख्य स्वराधिपतये नतः इमं बलिं गृह्णन् गमं गृह्णन् पयपुगंततः विघ्ननिवारणं कृत्वा
सिद्धिं प्रयच्छेत्तद्वयं अनेन मन्त्रनामैर्वै बलिंदद्याच्च सामिद्यं स्वस्वनामादिकं कृत्वा पूर्वव
द्वलिमाहरेत् सर्वेषां लोकपालानां ततः साधकः सत्तमः लां इंद्राय स्वराधिपतये इमं
बलिं गृह्णन् गमं गृह्णन् पय १ विघ्ननिवारणं कृत्वा मम सिद्धिं प्रयच्छेत्स्वाहा ऐरावताय
नमः बलिः इंद्राय स्वाहा ॐ ऐरावतये नमो धिपतये मेघवाहनाय शक्तिहस्ताय सायु
धाय सपरिवाराय सवाहनाय नमः इति पूर्ववत्संपूज्य बलिंदद्यादनेन मंत्रेण ॐ
यमाय प्रेताधिपतये इहस्ताय महिषवाहनाय सपरिवाराय इत्यादिना गंधादिभिः संपूज्य
बलिंदद्यादनेन मंत्रेण ॐ यां यमाय प्रेताधिपतये सायुधायेत्यादि पूर्ववत् ३ सांनि
वृतये रक्षोधिपतये असिहस्ताय च वाहनाय सपरिवाराय इत्यादिना पूर्ववत्संपूज्य ॐ
सांनिवृतये रक्षोधिपतये सायुधायेत्यादिना बलिंदद्यात् ४ ॐ वां वरुणाय जलाधिपतये

ॐ
तंसा
२०३

पाशहस्ताय यमकरवाहनाय सपरिवारायेत्यादिनाष्टवत्संष्ट्य ॐ वांवरुणाय जलाधि
पतये पाशहस्ताय यमकरवाहनाय सपरिवारायेत्यादिनाष्टवत्संष्ट्य ॐ वांवरुणाय
जलाधिपतयेत्यादिना वल्लिंदद्यात् ॐ ऊवेराय यसाधिपतये गदाहस्ताय नरवाहनाय
सपरिवारायेत्यादिनाष्टवत्संष्ट्य ॐ ऊवेराय यसाधिपतये सायुधयेत्यादिना वल्लिंद
द्यात् ॐ हं ईशानाय धुनाधिपतये मूलहस्ताय मृषमवाहनाय सपरिवारायेत्यादिनाष्टवत्सं
ष्ट्य ॐ हं ईशानाय धुनाधिपतये सायुधयेत्यादिना वल्लिंदद्यात् ॐ इंद्रेशानयोर्मध्ये ॥
ॐ आं ब्रह्मणे लोकाधिपतये हंसवाहनाय पद्महस्ताय सपरिवारायेत्यादिनाष्टवत्संष्ट्य ॥
ॐ आं ब्रह्मणे लोकाधिपतये सायुधयेत्यादिना वल्लिंदद्यात् निरुतिवरुणमध्ये ॐ अं न
नाय नागाधिपतये चक्रहस्ताय वरवाहनाय सपरिवारायेत्यादिनाष्टवत्संष्ट्य ॐ अं न
नाय नागाधिपतयेत्यादिना वल्लिंदद्यात् १० ततः सर्वधुतवलिंदद्यात् सर्वसामिवात्रेन व

एम
२०३

लिंदद्यात् ततोऽपिष्टान् नृदेवेभ्यो वलिंद्यात् स्वध्याहरेत् चतुःषष्टियोगिनीभ्यो डाकिनी
भ्योऽपि संदिशेत् ॥ अथ पूजा सामग्री समीपे दरे चोत्तरे साधकं संस्थाप्य मूलांते पदं
वायनमः इत्यादि । आसनं संपूज्य द्वां कं तच्छूलमुच्चरन् अथ गेह नक्रमेण शवोप
रि उपविश्य स्वपादतले कृपावृत्त्या पादकेषां न्यस्य अठिकां बद्धा ग्रहं गणपतिं च देवीं च
नमस्कृत्य प्राणायामं च उंगत्या सौकुत्वाष्टवोक्तक्रमेण दशदिक्षु लोष्टं निक्षिप्य संकल्पं क
र्यात् ॥ १५ ॥ संकल्पो यथा ॥ अद्येत्यादि ॥ अमुकगोत्रः श्री अमुकदेवशर्मा अमुक
देवतासंदर्शनकामः अमुकमंत्रस्यामुकसंख्याजपमहं करिष्ये इति संकल्प्य ॐ ह्रीं
आधारशक्तिकमलासनाय नमः ॥ इत्यासनं संपूज्य स्ववामतः शवसमीपे अर्घ्यपात्रा
दिकं संस्थाप्य पादजूटिकायां पीठपूजां कृत्वा खोडशोषचारैः पंचोपचारैर्वा देवीं संपूज्य ।
शवमुखे देवीं गंधादिना संतर्पयेत् ततः शवाडुश्यायं संमुखि गत्वा मंत्रं पठेत् तद्यथा ॥

ॐ
तं सा.
२०४

यशोमेभवदेवेशभीमसिद्धिनास्पद भीमभीरुभयाभाववाच्यलोचनभाद्रुकः श
हिमादेवदेवेशशवानामधियाधिये अनेनरावत्पपादतलेत्रिकोणंयंत्रमुल्लिख्य।
ततःशिवोपरिउपविश्यहस्तद्वयंपार्श्वयोःप्रसार्यतदुपरिकृशादृत्वातत्रस्वपादौनि
धायपुनःप्राणायामंछत्वाशिरसिगुरुंविभाव्यहृदिदेवींध्यात्वाओष्टौसंपुटीकृत्वावि
हितमानयामौनीकृत्वाविभीर्जयेत् अथमशानेक्रमेणजपःकार्यः यदिअर्धरात्र
पर्यंतःकिंचित्नलप्यते॥ तदाष्टवर्चवन्निलविकारं संप्रपदगमनंछत्वाजपंक्रुयति
भयेजातेसतिपुन्यंयठेत् तथाच शवाद्रयंनास्तिभयेजातेभंत्रंवदेत्ततः यत्पार्श्वयसि
वलिनेदातव्यंऊज्जरादिकं दिनांतरेषुदास्यामिस्वनामकथयामिते इत्युक्तासंस्कृते
नैवनिर्भयश्चपुनर्जयेत् ततश्चैवमधुरंवक्तिवक्तव्यंमधुरंनतः ततःसत्यंकारयित्वा
वरंनुप्रार्थयेत्ततः॥ यदिसत्यंनकरोतिवरंवानप्रयच्छति तदापुनर्जयेद्दीमानेकागुमा

राम
२०४

नसंयथा अयमर्थः यदिजपकालेआगत्याऊज्जरादिकंप्रार्थयेत् तदादिनांतरेपश्चा
मिममस्यानेस्वनामकथयेत्युक्तापुनर्जयेत् यदिस्वनामेमधुरंकथयति तदात्वमेमु
कइतिसत्यंऊरुऊनेसत्येवरंप्रार्थयेत् यदिकदापिसत्यंनकरोतिवरंवानप्रयच्छति
तदापुनर्जयेत् सत्येऊनेवरंलघ्वासंत्यजेच्चजपादिकं फलंजातमितित्वात्वाजूटिकामो
चयेत्ततः शवंप्रहाल्पसंस्थाप्यमोचयेत्पादबंधनं पादचक्रंमोचयित्वाष्टजाडव्यज
जेजयेत् शवंजलेतुर्गतेवानिहित्यस्नानमाचरेत् ततस्तस्यगृहंगत्वावल्लिंदद्यादि
नांतरे मंत्रस्तु अग्निरात्रौयजमानंहतेगृहंत्विमंवल्लिं अथयैर्योचितानप्यान्नरुक्
ज्जरुकरान् इत्यादिष्टमयंतेनकर्तव्यंस्मृयोद्यत् पदेद्विनित्यक्रियांकृत्वापंचगव्यं
पिवेत्ततः पंचविंशतिसंख्याकाग्राह्यणभोजयेत्तथा सप्तपंचविहीनत्वाक्रमेणैव
दशावधि तत्रस्नात्वाचभुक्त्वाचेनिवसेदुत्तमंस्थलं यदिसत्यादिप्रभोज्यंतदानिर्धनतां

ॐ
नंसा
२०४

ब्रजेत् तेनचेत्रिर्धनत्वं स्यात्तदा देवी प्रकृष्यति त्रिवारं वाप्यसदृशं न वरां न गोपयेत् स्त्री
शय्यां यदि गच्छेत्तदा व्याधिं विनिर्दिशेत् गीतं कृत्वा त्रुवधिरो निश्चर्य दृष्ट्वा दर्शनात्
यद्विक्लिदिने वाक्यं तदा स्पष्टकता भवेत् पंचदिनं यावद्देहि देवस्य संस्थितिः न
स्त्री कुर्यात्तं च पुष्यं यद्दोति यदा तदा नदावत्सं पदित्यज्य पृथ्वीयादसनांतरं गोत्रा
त्स्येण विनिर्दिशेत् कुर्यात् कदाचन इर्जनं पतितं क्रीवं न स्पृशेत् कदाचन देवगोत्रा
त्स्येण दींश्च प्रत्यहं संस्पृशेत् कुचैः ॥ प्रातः कृत्यक्रियां ते च विल्लप्योदकं पिवेत् ततः
स्नात्वा गंगायां प्रांते घोडवासां सत्याहांतं मंत्रमुच्चार्य तर्पणं तेनमः पदे पदं प्रातः यदा
धूं देवान्संतर्पयेज्जलैः स्नानतर्पणस्य शून्यस्य न देयं तर्पणं ॥ इत्यनेन विधानेन वि
दिंशो प्रोतिमानवः इह भुक्त्वा वराभोगानंते योतिहरेः पदं ततो रक्षिणां दत्त्वा अष्टि
डावधारणं कुर्यात् इति शिवसाधनप्रकरणं समाप्तं ॥ २२ ॥ ॐ शिवविद्याभेदाः

राम
२०५

कृत्तिकातंत्रे प्रकटीकृतानि तथापि किं विदितास्ति ॥ प्रणवंचततो मायां कूर्चवीजं समुदरेत्
शिवाय फडिति प्रोक्तं चंडोगोयं महामनः ॥ चंडोगश्च फलपाणि रयं सर्वार्थसाधकः अस्मिन्
स्मर्त्तुं गायत्री मंत्रं दक्षैव प्रकीर्तितं ॥ मायावीजं रमाशक्तिर्देवश्चंडोगे ईरितः षट्दीर्घभाजो
जेन प्रणवाद्येन कीर्तितं ॥ २२ ॥ ध्याते ॥ २२ ॥ ॐ पुरस्कृतिक संकाशं नुबोद्धं किरीटि
नं फलं कपालं दत्ते नुयामे नृपाशमं कुर्यात् स्वरायानरसाविष्टं साधकाभीष्टदयकं ध्यात्वा
संस्पृष्टदेवेशं पंचसहस्रमनुं जपेत् दशांशं संस्कृते बह्वैहं नदकोत्फलेन च त्रिमध्याक्तेन
लभते कवित्तां धनवाग्भवेत् रक्तपद्मस्य होमेन महती प्रियमाप्नुयात् पयसस्य च होमेन एतु
र्नाशयति चिरात् कृष्णमतेन होमेन रिष्टं नृणां शयः करवीरस्य होमेन वाक्त्रं भजायते
चिरात् शुक्लपद्मस्य होमेन मोहयेदखिलं जगत् षड्गोणाष्टदलं पद्मं मध्ये मूलं प्रसृजये
त् ॥ केवलं शुद्धभावेन हविष्याशीद्विचौकसां पुरश्चरणमात्रेण न वविधैर्विलिख्यते अ

जे
नंसा
२०६

स्येवजपमात्रेण सर्वसिद्धिमुपालभेत् ॥ इति चंडोग्रुष्टलपाणिपरिच्छेदः ॥ २२ ॥ वामके
प्यरतंत्रे ॥ अथ वक्ष्ये महादेवीं मानं गी सर्वसिद्धिदां ॥ अस्मोपासनमंत्रेण वा वित्तद्विर्लभ
ने श्रुत्वं ॥ एतद्वचनं तो मायां कामबीजं च कृचकं ॥ मानं गी देयुता संचयवह्नितायावधिर्म
नुः ॥ ॥ अथ दक्षिणाष्टुर्तिः ॥ विराट् दः प्रकीर्तितः ॥ मानं गी देवतादेवी सर्व
सिद्धिप्रदायिनी ॥ अंगन्यासकरन्यासोऽर्घ्यानं श्रीसमाहितः ॥ छट् बीजेन प्र
णवात्पेन कल्पयेत् ॥ छट्कोणे छट्दलं पद्मं लिखेत् नमो नमो हरं ॥ तत्र प्रजापकर्तव्या
जपापुष्पेन मंत्रवित् ॥ अष्टपत्नीं चैव हलेष्टयेत्सुसाहितः ॥ रतिः प्रीतिर्मतो भवा क्रिया शुद्धा
चक्राक्षयः ॥ अनंगं कुरु मानं गं मदनामदनालसा ॥ इत्यष्टपत्नीः संप्रज्जडपचारसमन्वितः ॥
ततो देवीपरां ध्यात्वा साधकः स्थिरमानसः ॥ यामां गी शक्तिं एतन्निनयनारत्नसिंहासन
स्थितां, ये देवा इदं देवसिखेटकपाशां कुरुष्व ॥ एवं ध्यात्वा महादेवीं गंधपुष्पधरैः नैवेद्यतु

राम
२०६

महादेवीपायसं शर्करान्वितं ॥ पुरश्चरणकालेषु छट्सहस्रं जपेन्मनुं ॥ तद्दशांशं जपेदाज्ञैः शर्करा
मधुभिस्सह ॥ अथ तद्देवैः कष्टैः साधकः प्राप्तिभिस्सह ॥ एवं पुरस्कृत्यां कृत्वा प्रायेण विधिमा
चरेत् ॥ चतुष्पथेषु समप्रानेवा काले मध्ये च मांशिकः ॥ मत्स्यं मांसं पायसं च दद्यात्पुष्पगुल्फैः ॥
रात्रियोगेन कर्तव्यं सदा पूर्णं शुभसाधकः ॥ रात्रियोगेन कर्तव्यं सदा पूर्णं शुभसाधकः ॥ एवं प्र
योगमात्रेण कविता जायते श्रुत्वं ॥ अग्रिस्तं भंजलस्तं भंवा कं भंकारयेद्भुवं ॥ मंजीजयति शतं
श्रुता सी भोगी कुरु यथा ॥ शास्त्रे वा देकवित्ते च हस्य निरिवापरः ॥ अनेनैव विधानेन मा
नं गी सिद्धि साधनी ॥ नूनं न हरे मागत्य कवी रैदो यते वसु ॥ विना मत्स्यं विना मांसं तौ च ये
त्परदेवता ॥ १ ॥ २ ॥ अथोष्णं चंडाली मंत्राः ॥ उष्णं चंडाली ततः सुमुखी देवी महापि
पाचिनी लज्जा बीजं ॥ तथा च ठठं ठठं ॥ तदुक्तं केतकारिणं ॥ उक्ताप्युष्णं चंडाली ततः चंडालि
नी ततः ॥ सुमुखी तिततो देवी कीर्तयेत्तदनंतरं ॥ नादविंदुस्मापुक्तं ठकारं त्रितये पुनः सविस्

जे
नंसा
२०७

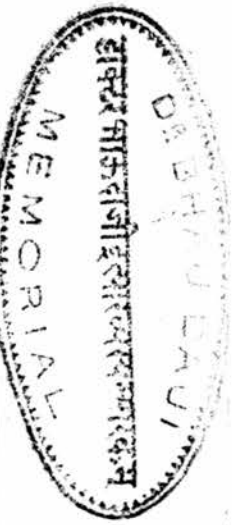
मेमहादेविसर्वसिद्धिप्रदायकं मंत्रांतरं नद्यथा उष्णिष्टचंडालिमातंगिसर्ववशंकरिस्वाहा
॥ तथाचतंत्रादे अथवोष्णिष्टचंडालीमातंगीपदमोरयेत् नतःसर्ववशंचांतेकरिह
द्विदिवक्रभा एकोनविंशतावर्तैःसवाभीष्टकरोभवेदिति मंत्रदेवप्रकाशिकायां यागभवं
कामः॥ मायासौः येज्येष्टमातंगिनमामिउष्णिष्टचंडालिनित्रैलोक्यवशंकरिस्वाहा इ
तिमंत्रः २३ इमांविद्यांज्ञपेयानिचापराहंसमाश्रिता इयंविद्यामहोविद्यासर्वपा
पप्रणाशिनी स्वर्गदामोत्तदाचैव नथासौमोत्तदायिकायिका यांयां प्रार्थयतेसिद्धिं हवतां
नामवाश्रयात् विधानंचप्रवक्ष्यामिष्टुण्देविवरातने भोजनानंतरं देविविनेवाचमनेक
कृते वलिंदत्वा प्रथमतोमूलमंत्रेण साधकः ततोमंत्रं जपेद्यात्वा देवींतामिष्टुसिद्धये ॥
वलिमप्युष्णिष्टते तथा नतिथिर्नार्यनक्षत्रं नचांगन्यासएवच नारिदोमोनवाविघ्नं नशो
चंनियमोनच यस्य निष्ठुतिमंत्रोयंनचविघ्नैस्सवाधते ततोप्याहं शिवोपरिस्मासीतां

राम
२०७

रक्तांबरपरिष्कृतं रक्तालंकारसंयुक्तं पुञ्जारविभूषितां घोडपादां चापवतीं पीनोन्नतययो
धरां कपालं कर्तृकां हस्तां परंज्योतिस्वदूषिणी ॥ वामदक्षिणयोगेन ध्यायेन्मंत्रविदुत्तमः ॥
उष्णिष्टेन वलिंदत्वा ध्यायेत्तद्विजमानतः ॥ उष्णिष्टेन तु कर्तव्यो जपोऽस्याः सिद्धिं मिष्टुता
उष्णिष्टजपमानस्य जायंते सर्वसिद्धयः अपरंच प्रवक्ष्यामिष्टुण्देविफलप्रदं होमंचतर्प
णंचैव सर्वकामार्थसिद्धये स्थंडिले मंडलं कृत्वा चतुरंगमन्ततः सज्जयेन्मंडलं देविष्टुल
मंत्रेण साधकः ततोमूलमुच्चार्य मंडलाय नमः तन्निमंत्रेण ततो वद्विष्टुपां देवतां ध्यात्वा
होमयेत् ॥ तथाच ॥ ततो देवीं समादाय वद्विष्टुपव्यवस्थितां देवीं ध्यात्वा च रेदोमं दधि सि
द्धार्थं तंडुलैः ॥ सहस्रमाहुर्मेन गजान्तु वशा गोभवेत् मातृरस्य च मांसेन देव्या होमं समा
पयेत् सप्ताश्रोतिपरां सिद्धिं सर्वपापवशीकृतां कृत्वा ह्यगस्य मांसेन होमं मधुसममि
तं ॥ कर्कशं कुरु मंडलारक्तं मधुसममिचितं ॥ सहस्रं वै विद्वानेन भवंति कलसिद्धयः विद्या

ॐ
नंसा
२०८

कामश्चरेदोमं शर्कराद्युतपायसैः ॥ नूनं तस्य भवंत्येव सद्यो विद्याश्च नृदेशः ॥ विल्वपत्रैः समधुक्ते
र्मासमेकं समाहितः वंध्यापिलभते पुत्रं वीरश्चरसमन्वितं ॥ दुर्गमाय हठादेवि सौभाग्यं सुखदा
यकं ॥ रजस्वलाया वस्त्रेण मधुना पायसैः न च ॥ होमं कृत्वा महादेवि त्रैलोक्यं वशमानयेत् ॥ इ
त्येषा कथिता देवी सर्वपापप्रणाशिनी ॥ मंत्रस्योच्चारणादेवि सर्वपापप्रणाशिनी उच्छि
ष्टे ह्येषां तत्काले पवित्रो जपेद्भवं ॥ अथ यद्यपि पुरश्चरणं नोक्तं तथा अष्टोत्तरसहस्रं ज
पः ॥ दशांशं होमादिकं बोद्धव्यं तथा च येषां जपे च होमे च संख्या नोक्ता मणीषिभिः ॥
नेष्टामष्टसहस्राणि संख्या स्याज्जप होमयोः ॥ इत्यभिधानात् ॥ अष्टसहस्रं अष्टोत्तरस
हस्रं आसं सिद्धविद्यायां तस्य पुरश्चरणं नास्तीति निबन्धकारः ॥ इत्युष्टिचंडालीपरिच्छेदः ॥
अथाधूपावती मंत्राः तत्र के कारिण्यं दानावघोषि विडं नो वीजं धूमावती द्विः ५
मावती मनुः प्रोक्तो वैशिष्ट्यग्रहकारकः ५५ अस्पृष्टजा प्रयोगः प्रातः कृत्वा दिकं

रुम
२०८

रुत्वा धूतशुद्धिप्राणायामो विधाय अघ्यादिना संकुर्यात् तद्यथा ॥ शिरसि पिप्पलादं च
वधेनमः मुखे निवृत्तचंद्रसेनमः हृदि धूमावती देवता येनमः ॥ ततः करं गन्ध्यासौ ॥
गंधं युष्ठाभ्यां नमः शीतर्तनीभ्यां नमः धूमध्यामाभ्यां नमः ठं च नामिकाभ्यां नमः ॥
कां कलिष्ठाभ्यां नमः ठः करतलपट्टाभ्यां नमः ॥ एवं हृदयादिषु ५५ ततो ध्याने
॥ विवर्णचंचला दुष्टादीर्घा चमलिना स्वरं विमुक्तकं तलोद्गता विधवा विरलद्विजा का
कधृत्तरथा हृदा विलंबित ययोधरा ॥ सपहस्तानि हस्तासाधृतहस्तवरा न्विता प्रष्टुद्वो
णात्तुष्टां कुटिला कुटिलेक्षणा सुत्पिया साहिभानित्यं भयेदा कलहप्रिया विरलद्विजा वि
रलंदेता जपेत्कृत्वा च नृदेशं पुरश्चरणसिद्धये ॥ उपवासरतिमंत्री अग्न्यागारे दिवानिशं
रमज्ञाने विधिने वापि जपे अक्षतं नुवाग्यतः ॥ सोमसीधः सांद्रवासाश्च पुरश्चरणकर्मणि ॥
आख्योपतिमं त्रमालिख्य तस्मिं संस्थाप्य शिवं जपेत् अथ हस्तशिवं पात्रुनाम्ना नु प्रजपेन्म

ॐ
नंसा
२०५

ॐ सहस्रार्धमानः शत्रुज्वरेण परिभूयते पंचगव्येन शांतिः स्याच्चरस्पयाय सापिवा पूर्व
वर्णचोपचारैः संसृज्यते तेषां कृत्वा मंत्रेणैवैषो राग्यामरणे योमिनीले ॥ उत्साहो जायते शत्रोर्म
नोरयुतजापतः दग्ध्वा कामं शमयानाद्योत इस्मदायि मंत्रितं विरोधिना चाशासय
उच्चाटनं रियोः मंत्रितमष्टोत्तरशतमिति अष्टाशुक्षिपेदिति शेषः शमयाने भस्म
ना कृत्वा शवतस्योपरि न्यसेत् विरोधिनाम संकटं कृत्वा सपत्ने समर्चयेत् महिषीक्षीरं धूपं
च यद्यच्छत्रुविपत्करं महिषीक्षेण गन्धस्वेपे शत्रुं विनाशयेत् मंत्रेणानेन निखनैत
इस्मरिपुमं दिरे ॥ शत्रुमुच्चाटयेन्न न जात्रकार्यो विचारणा शमयाने भस्मना लिंगं कृत्वा दि
पुष्पादिना चयेत् भगवन्नितिसमा माह्वमनसा कर्मचित्तयत् निम्बका कष्कदावेकी
कृत्याष्टपत्तं जयेत् दद्यादुपसाद्य नाम्ना सद्यो विदेवयेदरीन् अस्पर्शः निम्बका
कष्कदावेकी श्रयन्तु परिश्रित्यैतत्तज्जातेन इत्येव नाम के देवयन्तु लक्ष्म्यर्थं धूपं दद्या

राम
२०५

न तथा चिताकाष्टनले क्षीरहोमाच्छांतिः सदा भवेत् तथा राजा धूपप्रदानेन गृध्रद्वयेण
कालिका मारयत्यभिमागत्य शांतिनिर्मात्य धूपतः ॥ वेगहर्कर्णधूपेण हन्यात्मकरं दृषिणी
॥ अथ यत्र धूपेण शांतिर्भवति तान्यप्या शांतिः सर्वाभिचारेण पंचगव्येन जायते क्षीरे
एवापि देवेशि मधुरचित्तयेन वा कीले क्षीरे नरो विद विलम्बं मंत्रेण नामाक्षरं जप्त्वा लि
ख्यदलद्वयेन निखने उच्चाटनं विदद्यां जप्त्वा दद्वयधूलिकीर्तुद्विषादद्याद्विजेभ्यो ब
लिं जप्त्वा चित्तिभस्मकीलितमरे गेहेन मुच्चाटनं विदभिन्नपदार्थस्तु विदभिन्नं तत्प्राक्तं ।
साख्येनामाक्षरवचनात् मंत्रादीनामक्षरद्वयोरं नरे साध्यनामाक्षरद्वयं योजयेत् सा
ध्यात्वा एणं द्वयोर्तरे मंत्राणामेकाक्षरं योजयेत् ५ ५ इति सुभगानंदः ॥ इत्यादिप्र
योगः अथ भद्रकाजी मंत्रः प्रसोदबीजमुद्रात्पकालीति पदमुदरेन महाकालीय
दं चोक्ता कालियुगममतः परं ॥ अस्ममग्निप्रियां तोयं भद्रकालीमहामनुः आराधय प्रज

ॐ
नंसा
२०१०

पेत्तिन्यंशुनुरपातंमनुं ॥ जयमालाविधानव्यामृष्टोत्तरशतेनच ॥ ध्यातव्येयंमहादेवीभ
हावला आराधयेति धुनशुद्धिप्राणायामौकृताप्योपचारदिभिः पावलिङ्गंमंष्ट्रयेत्यर्थः
हस्ताभ्यांधारयतीज्वलदन्तलशिखासन्निभंयागामुगदन्तैर्जट्टकालाभैः परिहरन्नुभयं पानुमांभ
इकाली प्रयोगमात्रं कर्तव्यं वैरिणागृहकारणं इयं देवी महादेवी शत्रुनिग्रहकारिणी येषु
चिंतया चिंत्य धर्मकामार्थमुक्तिदा अत्र पुरश्चरणादिकं दक्षिणकाली तंत्रवदित्तिकेचित्
वस्तुतस्तु पुरश्चरणमष्टोत्तरसहस्रजपः ॥ अथोष्णिगणेशमंत्राः ॥ ॐ हस्तिपिशाचि
लित्वेदं हस्तिपदं समुच्चार्य पिशाचीति पदं ततः ॥ देवराजं सनेत्रं चकानमीशस्वरान्वि
तं वह्निजायावधिमंत्रं ताराभ्यः सर्वकामदः ॥ प्रणवस्थानेन मित्तिकेचित् नतिपिन्नचनत्त
त्रं नोपवासो विधीयते येषु चैष्ट्यामंत्रः सर्वकाले फले प्रदः ॥ अस्पृष्टजाप्रयोगः ॥
प्रातः कृत्वा दिधुनशुद्धिः प्राणायामांतं कर्मविधाय अस्यादिन्यासं कुर्यात् तद्यथा शिर

राम
२०१०

सिन्धुधिरऋषये नमः ॥ सुखे निवृत्ताय श्रीकृंदसे नमः ॥ हृदि उज्जिष्ठगणपतये देवतायै नमः ॥ त
तः प्रणवेन करं गत्वा सौकृताध्यायेत् ध्यानं रक्तसृतिगणेशानं सर्वाभरणभूषितं र
क्तवस्त्रं त्रिनेत्रं चरत् पद्मासनस्थितं ॥ चतुर्भुजं महाकायं हृदि दंतं सस्मिताननं इष्टं च दक्षिणे
हस्ते दंतं च दध् दंतं करे ॥ पाशां ऊर्ध्वं हस्ताभ्यां जयमंडवेष्टितं ललाटे चंद्ररेखां सखीलं
कारभूषितं एवं ध्यात्वा करस्थं च व्योणमूलेन शिरसि संस्तुत्य बहिः पूजाभारभेत् ॥
अष्टदलपद्मं लिखित्वा पूजयेत् प्रथमं मूले नार्घ्यं पात्रं संस्थाप्य दशधा प्रजप्यते नोदके
नात्मानं पूजोपकरणं चाभ्युत्थ्य पुनर्ध्यात्वा पुनर्ध्यात्वा अष्टदलपद्ममध्ये पूजयेत् ततः पं
चोपचारैः संस्तुत्य पात्रेषु पूर्वादि ॥ ॐ कजे नंडाय स्वाहा ॐ एकदंताय स्वाहा ॐ लंबोद
राय स्वाहा ॐ विकटाय स्वाहा ॐ विघ्नाय स्वाहा ॐ गजवज्राय स्वाहा ॐ विनायकाय स्वा
हा ॐ गणपतये स्वाहा मध्ये हस्तिमुखाय स्वाहा एतां श्रुत्वा पूजयेत् ततो देवं संस्तुत्य नैवे

ॐ
नसा
२०११

यप्रपनीयदत्ता ॐ उच्छिष्टगणेशाय महाकालाय एष बलिर्विमः इति बलिं दत्ता आचमनी
यादिकं दद्यात् विशेषफलकांक्षिभिः पुनः ॐ हं ह्रीं हुं ह्रौं कः फट् स्वाहा इत्यनेन बलिं
दद्यात् नतः पुण्यामेकं दक्षिणदिशि हस्तित्वा तमस्वेति धिसर्जयेत् अथ पुरश्चरणं लक्षज
पः न सिद्धादिनिमित्तोत्पलक्षमेकं जपेदुधः ॥ तथा च ॥ कृष्णाष्टचतुर्थीमारभ्यावे
कुक्षचतुर्थिका सहस्रं हि जपेन्नित्यं ॥ नियमपूर्वकं ॥ स्त्राययेन्मधुना नित्यं नैवेद्यं गुरुणा
यसु ॥ भुक्तोच्छिष्टे जपेन्नित्यं गणेशो हंसदाप्रियः ॥ अन्तर्कोणद्वयं निरुत्तरं चंदनकेत
वा अंगुष्ठमात्रं प्रतिष्ठाप्य द्विजाग्रिगुरुसन्निधौ ॥ तस्यापोदशसाहस्रं सिद्धमंत्रो भवेद्भवं ॥
यो विदितियो विदुषगमे नियमपुरःसरमिच्छार्थः ननु त्यागनियमः ॥ अप्रसंगादनौ
चित्पादनाचां न मिति मंत्रदर्शनात् अथात्र प्रयोगः राजद्वारे तथारण्ये सभायां गीत्रसं
सदि विद्यादेव्यवहारे च संगमिशत्रुसंकटे नौकायां विषे न भीमे द्यूने व्यसने तथा ग्रामे

राम
२११

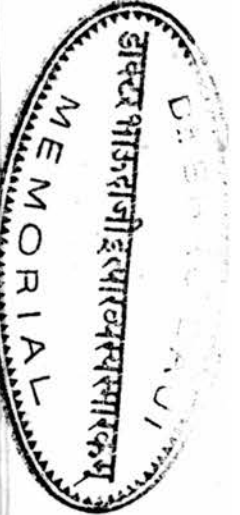
राहे चौरविदे सिंह व्याघ्रादिसंकटे स्मरणादेव देवस्य सर्ववैविध्यं भवेत् न तत्सर्वं न प्रयत्नं
प्रसूयेत्येव तमो यथा तथा सद्योच्छिष्टगणेशानो यत्त राजेन धीमता आराधितः सो
पहारैः सम्यगेषु फलप्रदः ॥ एवं कृत्वा व्यवस्थानुनयेन स्मरतां गतः ॥ अथ मार्गसंमिद्धो
मेसौ भाग्यं लभते भ्रवं अष्टोत्तरशतैर्मन्त्री अभिमंत्राभिर्मन्त्रितं निखने नमं दिरे यस्य मर
णं निश्चितं भवेत् उदृतेषु भवेत्त्वास्थ्य मितिसर्वस्य संमतं ॥ यस्य नाम्ना जपेन्मंत्रं सह
सं सवशो भवेत् ॥ पंचसहस्रहोमेन राजा सद्यो वशो भवेत् सत्त्रायेन राजे वदितुं
राजपंकयोः दशालक्षेण तडाश्रुं वश्यं तस्य च संयथा अणिमादिमहासिद्धिः कोटिजाप्ये
न संशयः ॥ खेचरं न भवेन्नित्यं सर्वज्ञं च जायते ॥ मंत्रं लिखित्वा शिरसि कंठे वा धारयेद्य
दि सो भाग्यं सर्वरक्षा च भवेत्तत्र स्थितिः ॥ २ ॥ अथ द्युनदामंत्रः ॥ उज्ज्वलं विंदु
संयुक्तं लज्जाबीजं सविंदुकं लक्ष्मीबीजं ततो देवि संयुता चरति प्रिये वद्विजाया वधि

प्रोक्तो मंत्रो राजो नमो नमः ॥ लक्ष्मीप्रणवं श्रीबीजं कुवेरा नमते यं मंत्रः ॥ अथ प्रजापतिः कृत्वा
दिप्रणयामांते कृत्वा अथादिन्यासं कुर्यात् ॥ यथा शिरसि कुवेरः अथ येनमः ॥ मुखे यं किं कुं
हसे नमः ॥ हृदि धनदायै देवताये नमः ॥ ततः करे गन्ध्यासौ ॥ हां चंगुष्ठाभ्यां नमः ॥
हीतर्जनीभ्यां नमः ॥ इत्यादि ॥ एवं हृदयादिषु ॥ ५ ॥ ततो ध्यानं ॥ ऊं ऊमोदकगर्भा
भो किं विद्यौवनशालिनी ॥ मृणालकोमलभुजां कीदृशं गदयोभिनां ॥ मृलाकोटिपरि
श्रान्तपादपद्मदयान्वितां ॥ माणिक्यहारमुकुटं कंडलाभिविभूषितां ॥ नीलोत्पलं दृ
शं किं विदुश्चक्रवर्तिनः ॥ कराभ्यां धाम्पतामलारक्तवस्त्रांगरागिनी ॥ हेमप्रकारम
ध्वस्थारत्नसिंहासनोपरि ॥ आयेताल्पतरेर्मुले देवीनां धनदायिकां ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः
संस्तुजयेत् ॥ अथ प्रजापतिं ॥ नवद्यो न्यात्मकं चक्रं विलिखेत्कालिकोपरि ॥ दिग्दले पद्ममासि
एव च त्रिशूलं ततो वहिः ॥ कोणेषु वज्रात्तं लिख्यमथो बीजं मध्ये समुदरे ॥ ततो र्चा स्थापये

कडितिपात्रं प्रक्षाल्य नमस्तुतिमंत्रेण त्र्योसिंही पात्रे संस्थाप्य तेनोदकेनात्मानं पूजयेत्करणं
त्रिवारं चाभ्युक्षयेत् ॥ ततः आधारशतगोहिहीज्ञानात्मने नमः ॥ इत्यंतं पीठं पूजाविधौ
यथग्राय नमः ॥ इति मध्ये संस्तुज्य पुनर्ध्यात्वा पीठे ॥ आवाह्यपंचोपचारादिना पूजयेत्
ततो दलेषु पूजयेत् ॥ ओं लक्ष्म्यै नमः ॥ यम्यायै नमः ॥ ओं पद्मालययि नमः ॥ एवं ॥
श्रियै नमः ॥ हरिप्रियायै नमः ॥ हरायै ॥ कमलायै नमः ॥ अज्ञायै नमः ॥ चंचालायै
नमः ॥ लोलायै नमः ॥ पुनर्देवी मध्ये पूजयेत् ॥ ततो यथाशक्ति त्रिंशद्गुह्यादिना ज
पं समर्प्य हस्तैः त्रिविसर्जयेत् ॥ अथ पुरश्चरं लक्ष्म्यै नमः ॥ तथा च ॥ प्रजयेत् हस्तैः स्रष्टु
एवमादि कृतकेन तु ॥ लक्ष्म्यै मंत्रसिद्धिः स्यात्पुरश्चर्याधिको विधिः ॥ किमिहावच्छ
भं देवि साधयेद्यदि मानवः ॥ तस्य दारिद्र्यं व्यासं दासीवत्करवा म्पहं ॥ सहस्रसंप्रभिर्यावन्
स्वर्णमुच्यते ॥ तथा हृतेन खंडेन मधुना तदृशा घृतः ॥ होमेपि च प्रदातव्यः ॥ एणाहा

गे
नंसा
२१३

शृणोतये पूजाकार्यमहादेव्याचंदनेनाश्रुलियते तावयात्रेनपाकार्यमंडुलं सुमनोह
रं तत्रपूजापदानव्यादेव्याएवंमनीषिणा कृतोदादिशृणोकास्यात्सहिकोटीश्वरेनर
अंगन्यासकरन्यासौनांगनैवास्पदेवता कवेरस्यमतोनस्याः पूजायिक्रियते इतिधन
दापरिच्छेदः ॥ ४ ॥ अथशमशानकाली तदुक्तंतेरांते ॥ वाणीमायांनतो
स्मीकामवीजमतःपरं कालिकेसंपुटत्वेनचतुष्कवीजमालिखेत् एकादशांलीम
होदेविचतुर्वर्गप्रदायिनी अस्याःपूजायंत्रं पद्ममष्टदलंष्टनेनहाह्येधरणीन
लं ॥ चतुर्द्वारसमायुक्तंमध्येष्टलंसमालिखेत् दलेषुष्टुष्टुविलिखेत्कवर्गोद्यष्टेव
र्गेकं धरण्योविलिखेदाद्यंचतुष्कंकचतुष्कके पूर्वादिचोत्ररांतेचमध्येदेवीपुष्ट
जयेत् अस्यापूजाक्रमः प्रातःकृत्वादिप्राणायामंनंकर्मसमाप्यअष्टादिन्यासं
यात् शिरसिभगुक्त्रयोनमः मुखेनिष्टुत्तफंदसेनमः ॥ हृदिस्मशानकाल्येदे

राम
२१३

वतायेनमः ॥ गृह्येवाग्नीजावनमः पादयोः ॥ मायाशक्तयेनमः ततःकरंगन्यासौ ऐं
गृष्टाभ्यांनमः ॥ ह्रींतर्जनीभ्यांस्वाहा श्रीमध्यमामाभ्यांवषट् ह्रींश्रुनामिकाभ्यांहं ॥
कालिकेकनिष्ठाभ्यावौषट् ह्रींश्रींहींऐंकरतलपृष्ठाभ्यांफट् एवंहृदवादिषु नतोप्या
नं अंतनादिनिभांदेवीशमशानलयवासिनी रक्तनेत्रांसुक्तकेशीशुक्लमांसातिभीषणां
पिंगासीवामहस्तेनमद्यष्टूर्णसमासकं सद्यःकृतशिरोदहहस्तेनदधनीशिवां स्मि
तवक्त्रंसदाचाममांसचर्वणतपरां नानालंकारधूषांगीनिग्रामज्ञांसदाशरैः ॥
एवंप्रात्ताजपेदेवीशमशानेनविशेषतः गृह्येवापिगृहस्थोपिमत्यमांसैः स्वभोजनैः
नग्राधुत्वामहापूजांकर्याशौसमाहितः ॥ हजान् ध्यात्वामानसैः संपूज्यअर्घ्यस्या
पनंकृत्वापंचोषचारैः संपूज्य पात्रेषुवज्रादिपूजयेत् नहृदिरसितोंगादिपूजयेत् ॥
अस्यशुद्धरामेकादशलक्षजपः वर्णलक्षजपेनमंत्रंतेदशांशोनेहोमयेत् मंत्रांतरं

१५४

दिन्यासं कुर्यात् ॥ शिरसि नारदः अक्षये नमः ॥ मुखे विश्वः शृङ्गे सेनमः ॥ हृदि वगलामुखे देव
नायै नमः ॥ हिंगे ह्रीं वीजं त्रयं नमः ॥ पादयोः स्वाहा शक्रं त्रयं नमः ॥ ततः करगत्यासौ ॥ ह्रीं
शृङ्गं शृङ्गाभ्यां नमः ॥ वगलामुखं तर्जनीभ्यां नमः ॥ सर्वदुष्टानां मध्यमाभ्यां वषट् वा
चं सुखं तं भयं त्रिनामिकाभ्यां हुं ॥ जिह्वाकोलं यकनिष्ठाभ्यां वषट् ॥ बुद्धिं नाशय करे तल
पृष्ठाभ्यां फट् ॥ एवं हृदयादिषु ॥ ततो मूलांते ॥ आत्मतत्त्वं व्यापिनी वगलामुखी
श्रीपादुकां पूजयामि नमः ॥ इति मूलांतरे ॥ मूलांते ॥ विद्यातत्त्वं व्यापिनी वगला
मुखी श्रीपादुकां पूजयामि नमः ॥ शिरसि मूलांते शिवतत्त्वं व्यापिनी वगलामुखी श्री
पादुकां पूजयामि नमः ॥ सर्वांगे ॥ ततो ध्यानं ॥ मध्ये स्वर्गाखि मणिमंडपरात्रवेदी
सिंहासनापरिगतां परिपीतवर्णां पीताम्बराभरणमाल्यविभूषितां गीर्देवीं नमामिष्टुष्टु
तमुद्भूतवैराजिह्वा ॥ जिह्वाग्रं मोदाय करेण देवी वामेन शान्त्वा परिपीडयंती ॥ गदाभिघातेन

ॐ
नसा
२१५

चक्षुःश्रोत्रपीताम्बरगन्धद्विभुजं नमामि ॥ एवं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य वहिःपूजामारभेत् ॥ ततः प्र
थममर्घ्यस्थापनं ॥ तद्यथा ॥ अष्टांगुलं चतुरश्रं विधाय ईशानादिकोणेषु पूर्वोदिदिक्षु
ऊरुमास्तनचंदनैः ॥ ॐ ग्रांगणपनये नमः ॥ इत्यनेन गजदानेन संपूज्य तेन मधुना वा ।
अर्घ्यपात्रं आपूरयेत् ॥ ततो वारत्रयं विद्यया संपूज्ये अंगानि विन्यसेत् ॥ ततो वारत्रयं संपूज्य
अंगानि विन्यसेत् ॥ ततो धेनुयोनिमुदे प्रदर्शयेत् तामृतेनात्मानं पूजोपकरणं विःप्रोक्ष
येत् ॥ अस्पायं ॥ अश्वं घटं शृङ्गं चाष्टदलं धूपरात्नितं ॥ ततो मूलमुष्ण्य आधा
रशक्तिकमलासनाय नमः ॥ ततः पूर्ववद् ध्यात्वा पीठे आवाह्य षडंगानि पूजयेत् ॥
ततो मुद्राः प्रदर्शयेत् परतः षडंगैर्मंडलं यजेत् ॥ ततो मूलेन मंत्रयित्वा च धेनुमुदे प्रदर्शये
त् ॥ तत आत्मविद्याशिवैस्तत्तैर्विंदुत्रयं मुखे हिक्वा तर्जनीयुष्टमूलेन सांगां सावरणां च
गलामुष्णीतयेत् ॥ ततो यथासंभवमुपचारैः पूजयित्वा वरणपूजामारभेत् ॥ घटको

सुम
२१५

कोणेषु पूर्व सुभगायै नमः ॥ अग्निकोणे एवं भगसर्षिणी ईशाने भगावटं यश्विने भगाशि
ङ्गां नैऋते भगानियातिनीं वायवे भगमालिनीं ॥ अष्टपत्रेषु ब्रह्माद्याः पूजयेत् ॥ पत्राग्रे
षु जयायै विजयायै अजिनायै अपराजितायै जमिन्यै लंभिन्यै मोहित्यै आक
र्षिण्यै ॥ ततो द्वारेषु ॥ ॐ भैरवाय नमः ॥ इन्द्रादीन्वज्रादींश्च पूजयेत् ॥ ततो मूलेन धूप्यादि
कंकणालयथाशक्तित्रयादिकं विधाय त्रिशूलमुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ पुष्पाञ्जलित्रयं दत्त्वा देवैषो
निमुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ ततो भैरवाय बलिंदत्वा विसर्जनं समापयेत् ॥ अस्पृश्यश्चरणं
लक्ष्मणः पीताम्बरधरो धृत्वा पूर्वाशाभिमुखः स्थितः ॥ लक्ष्मणे कंजपेन्मंत्रं हरिदायं
प्रियमालया ॥ अक्षयं रत्नो नित्यं प्रयत्नो ध्यानतत्परः ॥ प्रियं युयाय सेनापि पीतमु
द्यौश्च होमयेत् ॥ अथ प्रयोगः ॥ कुरुते वाक्यते संभेदं दृष्टानां बुद्धिनाशनं ॥ त्रयहोमैः प्र

योगेनमंत्रं चाप्युत्तं भवेत् हरिइह रितालाभां लवणं जुह्यात्रिंशं संभयेत्परसैन्यानिना
अकार्या विचारणा अथवापीतपुष्पैश्च त्रिमधुनैश्च होमयेत् संभनेषु च सर्वेषु प्रयोगः
प्रत्ययावहः ओंकारयोः संमुखयोः ऊर्ध्वधः शिरसो लिखेत् मध्यगं नोममध्यस्य
तदाक्ष्ये चाक्षरद्वयं बीजं द्वितीयवर्गं सप्ततीयं बिंदुधूयितं चतुर्दशस्वरोपेतं संलिखेत्
पृथिवीगतं वकारेण समावेष्ट्वा चतुष्केण पुटं बहिः तत्कोणरेखसंयुक्तैः शूल
वज्राष्टकं लिखेत् त्रिशूलमधरेणायाः पृथ्वीबीजानि पार्श्वयोः अष्टस्य पिचकोणो
धुतद्विर्वगलां लिखेत् पृथिव्यंतस्तिं बह्ये मानुकोपरिमंडलं आवेष्ट्वा चाष्टधाप
श्चातदक्ष्ये स्थिरमायया निरुद्धां कृष्णबीजेन नदसंलिखितं त्रिंशं लिखेत् पूर्ववदा
वेष्ट्वा पश्चाच्च बगलामुखी ॥ षट्षाक्षणपट्टे वा हरिडोमन्त्रतालुकैः दिव्यरत्नं भेषु खरत्नं

भेलिखित्वा गाहमाक्रमेत् विवादमंत्रमालिख्य भूजैतैरेव वस्तुभिः ऊंभकारस्य
चक्रस्य भ्रमतो विपरीततः मृत्तिकां समुपादाय चक्रमंकारयेत्ततः यत्र तडप
रिन्मस्य तालको न विलिख्य च तत्रासायां विनिक्षिप्य पीतं रज्जुं निजे गृहे अर्च
येत्तंचतुःकालं नित्यं पीतोपचारतः उष्टस्य रत्नं भयतेव मुखं वाचस्य तेरपि इ
ति बगलामुखी परियेदः ॥ ६ ॥ कालीतारामहाविद्या बोडणी भुवनेश्व
री भैरवीश्चित्रमस्ताचविद्याधूमावती बगलामुखी सिद्धविद्या मातंगी कमला
त्मिका एतादृशमहाविद्यामहादेवि प्रकीर्तिताः ॥ ६ ॥ अथ कर्णपिशाची
मंत्रः कर्णपार्श्वोक्षि युक्ता रूपं नंतश्चिवा रोवदाती तानाशतं शब्दयुक्तं भुवनेशानी
वद्विजायान्विता ताराद्यो मजुरेखलज्जयतो व्यासेन संसेवितः सावर्तं लभते
धरेण नियतं पैशाचिकी भक्तिः ॥ ध्यानं ॥ कृष्णं रक्तविलोचनां त्रिनयनां खर्वी

ॐ
तंसा
२१७

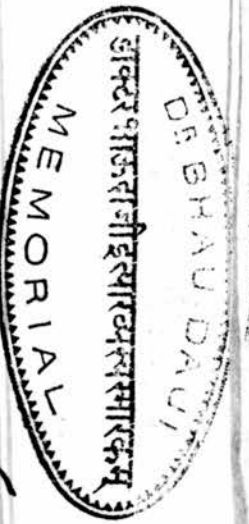
चलंबोदरीबंधकामणजिहकांवरकराभीतीकरमुन्मुखी ॥ धर्मोर्ध्विर्जैरिलांकपालवि
लसन्पाणिद्वयांचंचलांसर्वतोशवहत्कृताधिवसतिपैशाचिकांतांनमः ॥ अथपूजा
निशायामर्धरात्रेवहदिनास्पृशिकां ॥ दग्धमीनंवल्लिंदत्ताराशौसंपूज्यसंजपेत्
ॐकलापिशाचिदग्धमीनवल्लिंदत्ताराशौसंपूज्यसंजपेत् ॥ इत्यनेनदग्धमी
नवल्लिंदद्यात् ॥ रक्तचंदनबंधकजपापुष्पादिकंचयत् ॥ अमृतंकरुदेवेशस्वाहेतिप्रो
क्षयेज्जलैः ॥ भक्ष्याहे एकभक्तंनिरामिषंक्रुत्यायक्तिंचिज्जपंरात्रावपिततांस्वंपूजयेत्
अन्यकिंचिदुक्तंतांयूलादिकादृष्टिः ॥ जपस्पदशांशानर्पणं ॥ ॐकलापिशाचीतर्पया
मिहंस्वाहा ॥ एवंक्रमेणलक्ष्मिकंपुरश्चरणंक्रुत्यादशांशंहोमयेत् ॥ तदभावेदशां
संतर्पणंक्रुत्यावरं प्रार्थयेत् ॥ मूलंरक्तचंदनेनलिखित्वायंत्रोपरिदृष्टुदेवतांपूजयेत्
सिद्धिलक्षणमुच्यते ॥ गगनमंडलेहंकारादिप्रवणदीर्घाग्निशिखापददर्शनात्सिद्धिर्भ

राम
२१७

विष्मतीतिज्ञात्वायथाविधमाचरेत् ॥ प्रणवंमायाकर्णपिशाचिमेकैर्लेकथयहंकर
स्वाहा ॥ प्रदीयतैलंपादयोदत्ताराशौलक्ष्मिकंपूजयेत्ततः ॥ सर्वतोभवतिनास्पृजाध्याने ॥
तथा ॥ तारंकामबीजंजयादेविस्वाहा ॥ अस्यापिन्वासादेरभावः ॥ पूर्वोक्तसंजप्तागृह
गोपिकांनियान्ततदुपरिजयादेवीयथाशक्तिसंपूज्यतावज्जपेद्यावत्ताजीवति ॥ त
तः सिद्ध्यति ॥ सिद्धस्तु ॥ मानसादिप्रयेसाश्रयानिततः तस्याः पृष्टे सर्वभूतभविष्या
दिकंपश्यति ॥ इतिकर्णपिशाचिपरिच्छेदः ॥ अथमञ्जुबोधमंत्रः ॥ ६६ ॥
जासौवतिमिरधुंसः संसारार्णवतारकः ॥ श्रीमञ्जुबोधस्तयतांसाधकानां सुखावहः
तत्रागमोन्मुरे ॥ मातृकादिसमूहान्यवद्विबीजं समुदरेत् ॥ मीरं श्रुत्वा ततः कुर्याद्वा
मनेत्रं संयुतः ॥ षडक्षरमञ्जुः प्रोक्तो मञ्जुबोधस्य शंभुना ॥ इयं नृदेवि नीशोक्ता मूल
मंत्रस्तु कथ्यते ॥ अंकुशं शक्तिवीजं चरमा बीजं ततः परं, प्रिये ॥ बीजत्रयात्मकामं

ॐ
तंसा
२१८

त्रेता द्यौर्ध्रुवांतनाशनः शक्तिवीजंरमावीतंकामवीजंतंतंततः प्रिये विद्याश्रुतिधरो
प्रोक्तायवावर्णयामिका एकारोवह्निमारुहोवामतेत्रैंदुभूषितः॥ प्रोक्तासर्वज्ञविद्ये
यमेकवर्णान्तिकाप्रिये सिद्धःसाध्यःस्वसिद्धोवासाधकस्वारिपुःसदा तदामंत्रोभवे
इत्तयाशुभदोबुद्धिदोभवेत् मध्याह्नेसलिलेचैवभोजनेभाजनेतथा गोमयेतुवह्नि
देशेमेयुनेरमणीकृचे गेष्टेनुनिशिगोमुंडेयंवंडमरुसन्निभं विलिख्यमंत्रवर्णा
श्रुतिश्रुद्धेऽपस्तथा लिखेच्चंदनलेखन्याप्रयत्नात्ताधकोत्तमः उच्चाटनेलि
खेद्यंवंगोमचर्मणिविशेषतः॥ सलिलेविजयेनित्यंभोजनेचमहेष्करः॥ गोमये
वावहकःस्या ह्येसर्वज्ञतां व्रजेत्॥ ऊचेऽश्रुतिधरोनित्यंगोमुंडेचमहाकविः गो
मृत्रंवदरीमूलचंदनंयासुमेवच एकीकृत्यष्टधाजज्ञानिलकंजायतेसदा नमस्तु
त्पवरंश्रेष्ठं प्रार्थयेद्भक्तितत्परः॥ वरं प्रार्थयितस्माद्वैविहरेच्चयथासुखं नान्यदेवा

रुम
२१८

चनंस्तानंप्रणवोश्चारणंननु वस्त्राञ्चलेनदंतानांशोधनंलवणेनवा एत्रिवासोनमुं
चेतुनशुचिःस्यात्कदाचन एवंकृतेप्रयत्नेनज्ञानागुरुमुखास्तुधीः॥ मासेकेनकवी
दःस्याद्विमासेनैवईश्वरः॥ त्रिभिर्मासेर्भवेन्नर्त्यःसर्वशास्त्रविष्णुर्दः पुत्रापीलिभ
नेपुत्रंधनापीलिभनेधनं चायुरारोग्यकामस्तुसर्वान्कामानवाप्नुयात् एशिध
रमिवशुभ्रंखड्गखट्वांगपालिसुरुचिरमनिशांतपंचमृदंऊमारं॥ एषुत्तरवरमुख्य
पद्मपत्रायताख्यंकुमनिदहनदहंमञ्जुबोधनेमाभि ॥ ६ ॥ धीठयीजंततःऊर्वा
दाधारद्यादिशक्तिः॥ धूतप्रेतादिभिःऊर्वापीगसनमनंतंरं ज्ञानदत्तेनमः॥
पाद्यंबुद्धिदावंतपाचमनं जाडुनाशायगंधःसादर्थ्यंस्याच्चक्षुष्यायवै॥ सर्वसिद्धि
प्रदायेनियुष्यंदद्याद्विशेषतः॥ ऊदपुष्पं समादायभैरवान्यूजयेत्ततः अस्तितांगो
रुरुःचंडोक्रोधश्चान्मत्तसंस्कः॥ कपालीभीष्मणश्चैवसंहारश्चाष्टमःसृजतः॥

ॐ
नसा
२१८

मनोभूपादिकंदत्ताप्रस्तनानिविसर्जयेत् ॥ तैः शुभैः पूजयेत्तुष्टौ यत्तुष्टौ च विशेषतः ॥
सुरादिचंदरीचैव मनोहारिण्यनंतरं ॥ कनकावती तथा कामेष्परी ॥ नित्यं करीतया
पद्मिनी च नटी चैव अनुगमनं नरे ॥ पूज्या एतास्तयो नित्योत्सवा वीजपूर्विका ॥ एवं संपू-
ज्य देवेशं लक्ष्मणं जपेन्मनुं ॥ दृष्टात्तु कंदपुष्पैश्च एकादशशतानि ॥ जुहुयादेधितेव ह्यो-
कांतरे पितृवेषमनि ॥ एवं सिद्धमनुर्मंडी चंडखंडेन च प्रिये ॥ लाङ्घितं वै महाबीजं च नृ-
वर्गफलप्रदं ॥ ततः कृत्वा पदं चोक्ता ततो देवि पदं वदेत् ॥ ह्रींकारं च ततो दद्यात्स्वप्न-
वसुदरे ततः ॥ ईंकारेण च रेफेण लकारेण च विभूषितं ॥ ततो वाग्भवमुच्चार्य मंत्रमे-
नं समुदरेत् ॥ नवाक्षरो मनुर्देवि नारिणाः समुदीरिताः ॥ इयमेव महाविद्या स्वर्गम-
र्त्यचतुर्लभा ॥ अष्टसिद्धिप्रदा देवि चतुर्वर्गफलप्रदा ॥ अनया सहृणी विद्या अनया सह-
स्रोमनुः ॥ अनया सहृणी सिद्धिर्न भूतानां भविष्यति ॥ यो विद्यां लभते भक्त्या किं वा तस्य

राम
२१८

न जायते ॥ अचिरं लभते वाणी गद्यपद्यप्रदायिनी ॥ ज्ञानमात्रेण विद्यायाः सिद्धिं दुर्लभां कवि-
र्भवेत् ॥ विना स्कंदो विना शिवो विना भ्यासेन पार्वति ॥ विना ज्ञानं विना यत्नं विना लायं
कचेरपि ॥ जिह्वायां जायते तस्य कवित्वं रसवर्णितं ॥ ५६ ॥ तत्र पूजाक्रमः ॥ प्रथमं
जलमानीय पादपूजां लनं स्मृतं ॥ स्वाधिष्ठाने स्थितं बीजं वाग्भवं सर्वसिद्धिदं ॥ तदु-
त्थाप्य बलिभिः शरीरं दह्यते बुधैः ॥ ततः पुष्पं समुत्सार्य ह्रीं समुद्रं वायुना ॥ लला-
टे वाग्मबीजं च तदुत्तामृतेन च ॥ तदस्थिप्राविनं कृत्वा हृदी कुर्यात्त्रिजानतुं ॥ निर्लेपं
निर्गुणं शुद्धं मात्मानं देवतामयं ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तो देहं संचिंत्य साधकः ॥ शरीरस्य
विशोधनं प्राणायामं चरेत्ततः ॥ आद्येन हृत्बीजेन प्राणायामप्रवचरेत् ॥ मंत्रं न्यासं त-
तो देवि श्रूयतां मंत्रसिद्धिदं ॥ शरीरस्य अधिः प्रोक्तो बृहती स्कंद ईरितः ॥ नारिणी देव-
ता प्रोक्ता ह्रींकारं बीजमुच्यते ॥ वाग्भवं शक्तिरित्युक्तमिति श्रद्धादिकं न्यसेत् ॥ बीजेन च

षडंगानिषडंगेषु प्रकल्पयेत् ॥ धर्मादिविन्यसेनं ग्रीततो धर्मादिविन्यसेत् ॥ उपर्यपरिम
धेषुक्रमेणैताव्यसेत्ततः ॥ कल्पवृक्षं समुच्चार्य मणिपीठं स्मरेत्ततः ॥ शिवमुच्चारयित्वा
चतुर्विंशत्यन्यसेद्देवि चित्तामग्निसुमन्वितां ॥ हृत्पद्माष्टदले तत्र
ष्टशक्तीर्न्यसेत्ततः ॥ दुर्गाजया ततो मेधाविजया सुप्रभामता ॥ काली गौरी शिवा चैव
नष्टौ शक्तयः स्मृतः ॥ तत्र एवं स्रदेहेषु पंचयोन्यन्यसेद्दुधः ॥ केशांतं दक्षिणे भागे यो
निवीरं न्यसेत्ततः ॥ केशांतं वामभागे च यो निवीरं न्यसेत्ततः ॥ नासा मूले च देवेशि यो
निद्रुपां हि भागतः ॥ योनिकामां योनिद्वारां नेत्रयोः सव्यवामयोः ॥ योनिद्रुपां न्यसेदोष्टे
सर्वकामार्थसिद्धये ॥ मुखकोणे च देवेशि दत्तवामविभागतः ॥ चिबुके च महादेवि विविन्य
सेत्साधकोत्तमः ॥ योनिष्कुपां योनि कामां योनिद्रुपां ततः परं ॥ स्तनयोर्नाभिदेशे च योनि
स्थानं सदा स्मरेत् ॥ योनि सिद्धां योनिधवां योनिद्रुपां न्यसेद्दुधः ॥ एतास्मृताश्चतुर्थ्येता न

मोताश्च विचक्षणैः ॥ देहपीठे ततो देवीं ध्यायेत्तु स्थिरमात्मनः ॥ हृशं लंबोदरां भीमां नाग
कुंडलपणभितां ॥ रक्तमुखी रक्तजिह्वा रक्तान्तरधरा कटौ ॥ पीनोन्नतस्तनी मुग्धा महानागे
नवेष्टितां ॥ शिरसोपरि देवेशि तस्योपरि कपालके ॥ नासाग्रे ध्याननिरतां महाघोरव
रप्रदां ॥ चतुर्भुजां दीर्घकेपी दक्षिणस्योर्ध्वबाहुना ॥ विश्वनीललिनी मेकां वामेर्ध्वे पा
नपात्रकं ॥ वराभयधरां देवीमधस्ताद्दत्तवामयोः ॥ पिवंती रौपिरीं धारां पात्रपात्रे सदा
शिवं ॥ सर्वसिद्धिप्रदां देवीं नित्यांगिरिनिवासिनीं ॥ लोचनत्रयसंयुक्तां नागयज्ञोपवी
तिनीं ॥ दीर्घनासां दीर्घजंघां दीर्घांगं दीर्घजिह्वां ॥ चंद्रसूर्याग्निभेदेन लोचनत्रयसंयु
तां ॥ एतुनाशकरीं देवीमहाभीमां वरप्रदां ॥ व्याघ्रचर्मशिरोवद्धां त्रयविभाविनीं ॥
साधकानां सुखकर्त्रीं सर्वलोकभयं करीं ॥ एवं धृतां महादेवीं तारिणीं प्रणमाम्यहं ॥ ए
वं ध्यात्वा मानसैः संपूज्य स्थापनं तु तां शर्व्वं ॥ अस्याः स्मृता संज्ञा ॥ यं शं निर्माय देवेशि

स्थापयेद्यंमध्यतः रक्तमलयजेनापि वस्तुपत्रं लिखेत्ततः॥ तदात्येव्यष्टपञ्चालिलिखेत्ता
धकसत्तमः॥ वह्निमंडलेयुग्मं तु यंमध्येलिखेत्ततः॥ चतुर्दशसमायुक्तमष्टवर्णसमन्वि
तं तत्र पूर्वोक्तक्रमेण पीठं संप्रज्य तत्र पुनर्ध्यात्वा वास्ययजेद्दैवं वसुधरेत्॥ षडंगेनैव दे
वेशि पूजयित्वा नुपार्वतीं॥ तत्र पालंभैरवं च गणनाथमहंतकं॥ एतच्चतुष्टयं देवियजे
द्वारचतुष्टये पूर्वाद्यष्टदले देवियत्ना संप्रज्य साधकः॥ अनिमानंगमदनालक्षि
मामदनात्तु रा अनंगकुसुमादेवित्तोष्टकलिकांतथा कपालिकाचदेवेशित्तो
ष्टयोगिनीतथा तथा षोडशपत्रेषु पूजयेत्तपि चोरिकां स्वर्गदां मोक्षदां चैव मुक्तिदां
मुक्तिदांतथा मुक्तिदांसिद्धिदां चैव कामदां कुलदामपि क्षेमदां शिवदां वोपि प्रदां
राज्यदांतथा योगदां भोगदां देविभुक्तिदां सर्वसिद्धिदां अणिमोद्यष्टसिद्धिं च पूज्य
द्वारियजेत्ततः॥ वह्नेर्देवा कलादेवि द्वारे च दक्षिणे तथा पश्चात्पुद्गरिदेवेशि कलां च

राम
२२१

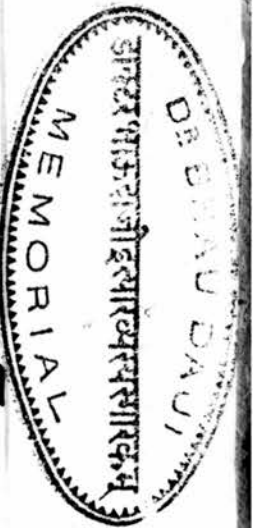
इत्यष्टजयेत् उन्नेरे च तथा देवि रावेवापि कलांततः षडंगेन यजेद्देवी ततश्चास्त्राणि पू
जयेत्॥ एतेन देवदेवेशि चतुष्टयं तः समीरितः॥ नमोऽंतश्च महादेवि प्रोक्ताः सकलसि
द्धिदाः॥ पुष्पैर्वह्निविधौ चैव रक्तचंदनचर्चितैः॥ रक्तपुष्पैर्महादेवि नानागंधसमन्वि
तैः विल्वपत्रैरुद्यागं धैर्जपापुष्पैर्विशेषतः॥ अथ रक्तपरागैश्च करवीरैर्मरुकरैः॥
विल्वपुष्पैः कुंदपुष्पैः लुंगपुष्पैः सुशोभनैः॥ अथ राजितापुष्पैश्च एणकैः केसरैस्त
था॥ एभिः पुष्पैर्महादेवि पूजयेत्त्रितयनारिणीं॥ मालतीवकपुष्पैश्च सहैर्वैनीर्चयेत्त
था कदंबैः अत ऊसुमैः कुंकुमैः कांचनैस्तथा एवं संप्रजयित्वा नुपभिर्देवैर्मह
ेश्वरि॥ लक्ष्म्या वंजयेन्मंत्रं हविष्याणीहि जितेन्द्रियः॥ इति नारिणीकल्पः २२
अथ सारस्वतकल्पः २२ नारद उवाच २२ केनोपायेन देवेशवि
द्योत्पत्तिर्भवेन्नृणां॥ वेदविद्याप्रकाशश्च तन्मे ब्रूहि जगत्प्रभो २२ ब्रह्मोवाच ॥

साधुसाधुतया एष्टं लोकानां हितकारणं एतदेव पुरा एष्टं कल्पादौ विस्रवेमया व्र
ह्मशब्दस्वरूपेण प्रसन्नेन सत्तमना यत्प्राक्तनेन मे प्रत्यक्षतत्तेव व्यामियत्ततः ॥ २५ ॥
शृणु ब्रह्मन्परं गुह्यं कल्पं सारस्वतं मम यस्य विज्ञानमात्रेण जाड्यापहरणं भवेत् ॥
सर्वगात्रप्रकाशश्च सर्वतो जायते विराज् अभ्यासाच्च भवेत्तस्य वाचा चित्रा भवंति हि
अवाप्नुस्त्रिदशाः स्वर्गं वागीशत्वं ब्रह्मस्यतिः ॥ द्वे पायनोऽपि यं तात्त्वविद व्यासो भवन्मु
निः ॥ संजोहारं प्रवक्ष्यामि सांगावरणं पूजनैः ॥ अनंतं बिंदुना यत्तं वामांगं उत भृ
षितं जपेद्वा दश लक्षाणि मृकोऽपि वा वपनिर्भवेत् ॥ नाभौ द्वादश बिंदुं न भवेद्दश द
लं स्वधीः ॥ तन्मध्ये भावयेन्मं त्रीमंडलानां भयं धिरं ॥ रक्तां सिंहासनां ध्यायेद्दण्डो
त्त्रामयं पुनः ॥ तस्योपरि पुनर्ध्यायेद्देवीं वागीश्वरीं ततः ॥ रक्तकांतिनिभां देवीं ज्यो
त्स्नाजालविकासिनीं ॥ सुक्ताहारलतां शुभ्रां शशिखंडविमंडितां ॥ विश्रंती दत्तहस्ता

भां व्याख्या वर्णसमालिकां ॥ अमृतेन तपा पूर्णं घटं दिवं पुस्तकं ॥ रथनीवामहस्ताभ्यां पी
नस्तनभरा न्वितां ॥ मध्ये हीणं तथाभ्यस्थानां रत्नविभूषितां ॥ अस्याभेदेन तात्त्वेन
ततः संपूजयेत्क्रमात् ॥ अद्य नदीर्घयुक्तेन कुर्यादंगानि हस्तयोः ॥ हृदयादौ तपा ऊ
र्यादौ त्रेतां क्रियापुनः ॥ भ्रुवोर्मध्ये तथानाभौ यद्येव देहिकस्तथा ॥ नासवीजं पुन
र्वाह्ये ध्यायकं विन्यसेत्ततः ॥ पीठन्यासं ततः कुर्याद्देवताभावसिद्धये ॥ मातृकायां
स्तुतुं प्रोक्तं पीठमभ्यर्चयत्ततः ॥ वर्णज्जिमास नंदत्वा मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् ॥ आवा
ह्य पूजयेत्तस्यां देवीं वागीश्वरीं तथा ॥ अंगैः प्रथमाष्टतिः स्वाहिनीया शक्तिभिरुपा ॥ लो
लाग्रेषु समभ्यर्च्य ब्रह्मण्यद्यायथाविधिः ॥ लोकपावहिः पूज्याः तेषामस्त्राणि तद्
हिः ॥ एवं संपूजयेन्मं त्रीजयहोमस्ततः सदा ॥ कवित्वं लभते वागीश्वरी लक्ष्मीर्दशभिर्वेवं ॥
प्रातर्जन्मा सहस्रान्पुनर्विवेद्ब्रह्मी वचान्वितां ॥ एवं स्मरति मेधावी श्रुतान्वेदगमानपि ॥

ॐ
तंसा
२२३

कंठमात्रोदके स्थिता ध्यायेन्मार्तोऽमंडले ज्योतिः पुष्पा निभां देवी परिवार समन्विता भवा
भययुतां हस्ते मुद्रा प्रस्तधारिणी जपत्सहस्रमात्रेण घण्टासां विजिते क्षयः भीमां संप्राप्य
वासिष्ठिक वीणा मगुणी भवेत् अथ योगं प्रवक्ष्यामि जायुनाशकरं परं रात्रिशेषं समु-
त्थाय शुविभृत्वासमाहितः शुद्धभावेन चात्मानं देवं च परिकल्पयेत् तत्प्रभापटलव्या-
म्रजगत्सर्वं विचिंतयेत् मूलाधारे स्थितां देवीं कंडली परदेवतां सुखामुत्थाप्य तां शक्ता
क्रमाच्चक्राणि भेदयेत् ततः परेशरे नीत्वा सौंधी च प्रापयेत् ततः ऊर्ध्वं ग्रंथिं विनिर्भयमि-
त्वा ही पस्व रुचिणी ॥ जीवह्वां स्वशक्त्या शुश्रोत्र संती परां विकां शब्द रूप स्वह्वां च देवीं
तां चिंतयेत् पुनः ॥ तत्प्रभापटलव्याम्रं शरीरं चिंतयेत् स्थितं नित्यं सहस्रमानेन तजेत् स-
वत्सरं यदि ॥ ततः संज्ञायते मंत्रो वाचस्पतिरिवापरः ॥ कंदो लंकारतर्की दिनानां
स्वार्थं विद्वेत् कवित्वं ज्ञानशक्त्या तु पांडित्यमधिकं भवेत् अथापरं प्रवक्ष्यामि यो

राम
२२३

गंधुविषडुर्लभं नाभिचक्रस्थितां सौम्यां रक्ताकारं विचिंतयेत् ॥ सोणमाकटनित्तं भां-
रक्ताभरणधुचिंतां ॥ पाशां कुशधरां दिव्यां वराभययुतां पुनः दृष्ट्वा चामृतवर्षिणा पूर-
यंती मनोरथान् एवं ध्यात्वा जपेत् सप्तमनुजो विहितं ततः होमं कुर्याच्चिमधुत्तं रक्तो-
त्पलघृतैर्द्विजः ततः संतर्पयेद्देवीं दुग्धयुक्तेन सर्पिषा पायसेन बलिंदद्याद्दधिपिष्टम-
धुघृतैः एवं कृत्वा साक्षाद्देवलो भवेत् सिद्धार्थं चिमधुरोपेतैर्द्रव्याजगद्दृष्टं
नयेत् यद्यहोमो न महती प्राप्नुयाच्चियसृजितां देवीं हृदयविद्यायात्रास्ति किंचित्सुडुर्लभां
स्त्रहभावेन संप्रोक्तं न देयं यस्य कस्यचित् एतत्ते कथितं गुह्यं विद्योत्तेष्वकारणं विस्त-
नादत्तमस्मभ्यं मया दत्तं हि ज्ञोतुम ॥ सिद्धमंशो यदा मंत्री वालि प्राप्तापि मृधेनि हस्तं दत्त्वा
दिशेत्तोषितौ धिं वाचमनर्गला ॥ ५५ ॥ इति स्वायंभुवमावकातंत्रे सारस्वतपटलं ॥
५५ ॥ अथ कात्यायनी कल्पः ॥ ५५ ॥ अतिगुह्यतमं मंत्रं पृष्ट्वा तपि पार्व

ति भक्तिभावेन ते देविकथयामि शुचिस्मिते ॥ प्रसन्नतां यदा याति देवी कात्पायनी तदा ॥
कवितामनुलैष्यं देवातिपदमव्ययं ॥ स्त्रीणामाकर्षणं चैव मारणोच्चाटने रिपोः नृणां
एवं वरपतां चैव जायते च तथा प्रिये ॥ कथयामि यथा सर्वं भक्त्या कलयमद्वयः ॥ आदौ
शृणु महामंत्रं वाग्भवादिनमोत्तमं ॥ बह्मसतं शिवं यातं विंदुं शान्तिविभूषितं ॥ चकार
खिंदुना पुक्तं चतुर्दशस्वरान्वितं ॥ ऊचुता चंडिका चैव मंत्रः प्रोक्ता दशाक्षरः ॥ चिंताम
णि रिति त्वातो मया चाबिविचिंत्यते ॥ देवता चटिका हं दोगायत्री कपिलो मुनिः ॥ लक्ष्
मेकं त्रये नमं दशासंज्ञं हयाज्जतः ॥ मातृकोक्ते यजेत् श्रीदेवी जे बांग क्रिया मता ॥ आदा
वंगानि संप्रज्ज्वाला स्वप्नजाततः परं ॥ लोकपालास्ततः प्रजापतेषां मत्वा पितृद्वहिः ॥
आकिनी योगिनी चैव त्वेवरीणां किनी तथा ॥ दिक्षु प्रजापत्या देव्या सुसिद्धिफलदायि
काः ॥ सव्यपादसरोजेन लंकृतो रुच्यगाधिपः ॥ वामपादाग्रदलितो महिषासुरनिर्भरः ॥

सुप्रसन्ना सुवदनां चारुनेत्रयान्वितां ॥ हारनूपुरके पुरजरा मुकुटमंडिता ॥ विचित्रपटुवसनं
मर्चचंद्रविभूषितां ॥ खड्गखेटकवज्राणि त्रिशूलं त्रिशिवं तथा ॥ धारयन्ती धनुः पाशं च
खड्गं ममनोहरं ॥ बहूभिर्निर्मितैर्देवीकोटिचंद्रसमप्रभा ॥ समाहूतैर्दिविसदैर्देवैराका
शसंस्थितैः ॥ स्तूयमानां मोदमानैर्लोकपालादिभिस्सदा ॥ एवं संचिंतयेद्देवी जायते न
रपुंगवः ॥ त्रियेषु यथा रामो देवेषु च पुरंदरः ॥ भुजंगेषु यथा नाह्यो क्रूरका देयथा
अग्निः ॥ एतैः पुण्यापेक्षो मंत्रो भगवांस्तथा ॥ इदं ते परमं गुह्यं संक्षेपात्कथितो म
या ॥ इदानीं जयहोमानां विधानं च शृणु प्रिये ॥ मंत्रो यं यदि चिंत्यते देविसभायां पुरतो य
दि ॥ कोटिस्तूर्यपुत्रीकाशोदृष्टनेवादिभिस्सदा ॥ पलायंते महादेवि साधुं सेनतृणाद
तः ॥ इवैसासि सिते पक्षे नवम्यां मारभेज्जयं ॥ सहस्रं प्रत्यहं जज्ञासं प्राप्य नवमीसि
तां ॥ विजयं खड्गमादाय पूजयित्वा यथाविधिः ॥ अर्धरात्रिबलिं दत्त्वा प्रातर्यात्रां समाच

जे
नंसा
२२५

रे ॥ रणधूमिसमासाद्य सहस्रं पुजयेन्मनुः ॥ तं हृष्टाशुरुवंदे विद्यल्लोभोजायते रि
पोः ॥ संधृतं यममायातं मन्यमानानराधिप ॥ पलायंते महादेवि नाकार्या विचारणे
शुक्लाचरधरागौरी व्रजचारित्र्ये स्थितः ॥ शुक्लवर्णमिहा देवी ध्यात्वा शुक्लविभूषितां
सहस्रं मासमेकं पुजयेन्नरं यथाविधिः ॥ मालतीकुसुमैर्जहैर्मन्त्री मधुरसंयुतैः ॥ स
हस्रं चित्तयंदत्वा वागीशे जायते चिरात् ॥ हेलया कथितं देवि विषदं कुरुते दुतं ॥ जपं
यत्कुरुते नित्यं शतशो वत्सरावधि ॥ वेध्यापिलभते पुत्रं कार्तिकेयमिवापरं ॥ दुर्भगा
यमवेत्तुः सुभगापि मनोहरा ॥ रूपं विचिंत्य पूर्वोक्तं लक्षं जप्त्वा युतं ततः ॥ नीलोत्प
लैस्सरोजैर्वाहूत्वा वैश्रवणाय जे ॥ व्याघ्रचर्मपरीधानं मुंडमालाविभूषितां ॥ रक्त
वर्तुलभीमात्तां जिह्वाया लोलया सुगन् ॥ चर्वयंती महाकाली कालरात्रिमिवाप
रं ॥ तोभयंती जैगत्तेर्वमसुरासुरपर्वतं ॥ एवं ध्यात्वा जपेद्देवि प्रमशाने वाचतुष्य

राम
२२५

ये ॥ समप्रिपातं कृत्वा उन्न ॥ स्थिरमानसः ॥ जपेद्यो नित्यं वापि सप्रिपातयेद्भुवं ॥
अनेनैव विधानेन बलिंदद्यात्तुष्यये ॥ गंधमत्स्यं सरक्तात्राय जपेत्समाहितः ॥ आ
ममां सहस्रं रिडातं यं विचिंत्य प्रदाययेत् ॥ समाहास्य भने शत्रुयमसद्यः ॥ हरि
र्वांशं करोवापि नशक्तो वाञ्छितं कुरुते ॥ उमाबीजं युगं चादौ चामुंडीबीजं युगं ॥ का
लिकानि पदं चोक्ता वादयदित्यंततः ॥ वर्षीकुरु महासत्त्वानादिद्वंद्वं पुनर्वहेत् ॥ व
ह्नितायांततः चोक्ता बलिमंत्रः शुभावहः ॥ उमाबीजं हन्ने खाबीजं ॥ एणजिनं परि
धाय उपविश्य निजोगने ॥ आत्मानं बोद्धुं एव चिंतयित्वा समाहितः ॥ अंकारकदि
ने चैव निंदितास्वनि स्थिद्यपि ॥ पूजितं त्वं मद्रुमादयति इति वलिमाहरेत् ॥ प्रहर
णोत्पन्नं चास्मै दद्याद्देवैर्यथाविधिः ॥ अक्षेद्याभासकोयः स्याद्विष्टरणं नात्र संपादयः ॥
मंजानरं ॥ मासवीजं सप्तदशपरमावीजं ततः परं ॥ कात्यायनियदुःतं वहेत्तु भोयति ततः

परं॥ अष्टाक्षरीविद्यामहामायासर्वकामफलप्रदा ध्यानपूजादिकंसर्वपूर्ववज्जपमा
चरेत् इति कात्पायनीकल्पः॥ ३३ ॥ अष्टदुर्गाकल्पः ३३ विष्णुसा
रे अष्टदुर्गामनुवक्ष्येष्टपुष्पकमलानने अस्याः प्रभावमात्रेण भवेद्भगाधरः स्वयं॥
पातबीजं समुद्रतटवामकर्णविभूषितं इंदुविंदुसमायुक्तं बीजं परमदुर्लभं चतुर्व
गप्रदं साक्षात्तमहापातकनाशनं एकाक्षरीसमानास्ति विद्या त्रिधुवनं प्रिये विना
मंधैर्विना शुद्धैर्विना होमपुरस्सरैः विना यामैर्महादेवि जपमात्रेण सिद्धिदा ॥
संज्ञास्यास्पृष्टिर्देवि नारदः परिकीर्तितः॥ गायत्रीपुण्ड्र आख्यातं त्रिगुणाशीच देवता
चतुर्वर्गप्रदं दुर्गासर्वसत्त्वसुसंस्थिता विविधा सामहाविद्या तच्छृणु गणेश्वरि अ
र्चाभ्यां वाजपेहिद्यां तदंते वद्विस्संदरी॥ लज्जाभ्यां वाजपेहिद्यां फडंता वाजपेत्तुभीः॥
वधूषीजादिकं वापि स्वाहंते वाजपेत्तुनः॥ लक्ष्म्याद्यां वाजपेहिद्यां चतुर्वर्गफलाप्तये

राम
२२६

वाग्वाभ्यां जपेद्वापि प्रणवाभ्यां जपेत्तुनः॥ अक्षरीविविधा विद्या कथिता ब्रह्मणा प्र॥
दीर्घस्वरसमायुक्तं निजबीजाभिपार्यति विन्यसेदन्मना देवि हृदयादिषु ध्रुववत् पूर्वं
वश्चासवर्गे तु न हत्कर्म समाचरेत्॥ काली वदाचरेद्दिद्यां जपेद्दिद्यामहर्निशं॥ लक्ष्
म्यादशकौर्देवि पुरश्चरणमीरितं यावदायाति संज्ञतामदना नलविग्रहा अथ वि
देष्टव्यं॥ अन्त्यान्यसमसंभारे रोधितो समरे च यो नदीय नखरोड्डी न धूलिमादाय सा
धकः॥ धूलिना तेन विद्वेषता उतादभिजायते॥ परस्परं रिषो वैरं मित्रेण सह निश्चितं
महिषाश्वशूरीयाभ्यां गिः कृत्रेण समालिखेत्॥ ययोर्नाम तयोः शीघ्रं विद्वेषं च पर
स्परं॥ घटोत्तरे चक्रमध्ये तुरिपोर्नाम समन्वितं संज्ञं तु संप्रवक्ष्यामि महाभैरव संज्ञं
कं॥ ओं नमो महाभैरवाय प्रणवा नवासिने अमुकामुकयोर्विद्वेषं कुरु कुरु स्वरुख
रुद्रं फट् फट्॥ एतन्मंत्रं लिखेत्तत्र विद्वेषो जायते भ्रवं अन्ययोगमहं वक्ष्ये दुर्लभं वस्तु

ॐ
तंसा
२२७

धानले ज्ञानमात्रेण शास्त्राणां विद्वेषो जायते ध्रुवं ॥ ॐ नमो भगवति एषमज्ञानकालिके अमु
कं विद्वेषय विद्वेषय हने हनय च यद्यमथ यत्पहं फट् स्वाहा ॥ ५५ ॥ अमुनामंत्रेण राजेन
होमयेत्प्राणतः सुधीः ॥ वह्निं कुंडे निंबपत्रे कटुतैला न्वितेन च प्रज्वाल्य स्वादि रं वह्निं
एषमज्ञानजननतः पुरः ॥ दद्यात्साहस्रसंयुक्तं तिलयवांस्तनान्वितं भावयन्कालिकां देवीमि
दानीलमणिप्रभां योमनीलां महाचंद्रां सुरसुरविमर्दिनीं ॥ त्रिलोचनां महागवां सर्वा
भरणधृष्टितां कपालकर्तृकाहनां चंद्रां स्तेर्या परिस्थितां शरजालगतां चैव प्रेतैर्भरवच
ष्टितां वसंती पितृक्रांतरे सर्वसिद्धिप्रदायिनी होमयेद्वि विधेः पुष्पैर्धूलिच्छा गोपहार
कैः पूजयित्वा महेशां नीभक्ति युक्तेन चेतसा तद्गन्धसमादाय दारयेद्दभिमंत्रितं ॥
स्मना तेन यो हन्याद्विद्वेषं तद्देवैर्गुणं यदा शुष्यति पाथ्याधिष्ठितमः पतिते यदि वह्नि
शीतलतां याति पतेद्भूमाय दारविः तदा भिष्यो भवेद्देवि मंत्रराजः सुदुर्लभः षट्को

एष
२२७

एष चक्रराजं तु शास्त्राणां नाम टंकितं ॥ पूर्वद्वयेण विद्वेषं कारयेदक्षसाधकः ॥ ॐ हं वि
द्वेषिणि अमुकामुकयोः परस्परं विद्वेषं कुरु कुरु स्वाहा ॥ चक्रवाद्ये लिखेन्मंत्रमि
पूर्वोक्तवस्तुभिः ॥ परस्परं भवेद्देवो योगो यं कृत्वा कामते ॥ उच्चारणविधिं वक्ष्ये यथो
क्तं श्रीमतोद्भवे ॥ निंबपत्रे लिखेन्नाममहिषां पुरीषकैः ॥ काकपक्षाख्यलेखन्या लि
खनीयमनंतरं ॥ ॐ नमः काकानुं डिधवलमुखे अमुकमुच्चारय ॥ १ ॥ हं फट् एत
न्मंत्रं समभ्यर्च्य लिखित्वा पूर्ववस्तुभिः ॥ निंबपत्रे स्थितं सर्वकाले यं हनेदप्य ॥
एषमज्ञानवह्निमातीयधुक्तरः काष्ठदीपितः ॥ वह्निं कृत्वा महातैलैरथ वा कटुभि
स्तथा ॥ पूर्वोक्तमनुनातस्य पत्रराजकटुफलं ॥ धवला मुखी संपूज्य पंचोपचारैः
जया तद्गन्धप्रतिपेक्षुजोः मंदिरा परिमंत्रयित्वा ॥ ध्यानयुक्तेन मनसा पात्रोरुच्चा
टनं भवेत् ॥ ५५ ॥ एष वार्णमहादेवी त्रिनेत्रा विषोखं ॥ जराजटसमायुक्तां व्याध्व

॥ ओं ॥

॥ तंसा ॥

॥ २२८ ॥

मपरिष्कृतं कृष्णमीमस्थिमालाभः कर्तृकाह्यवराजितं कोटराहीमुदंष्ट्राचयाना
लसन्निभोदरां ॥ एवंविधंविधाभाव्यकार्यमुच्चाटनंरियो एवयोगविधिः प्रोक्तोवीर
तंत्रमहेष्टरि गोपनीयं प्रयत्नेन न प्रकाशयंकदाचन ॥ इत्युच्चाटनं तथा सो
रारयोदिनेग्राह्यंनरास्थिचतुरंगुलं ॥ निषाद्यसानेसंलिख्यप्रधानमवनेक्षिते
सगुहाभ्यंतरेशंजोरुच्चाटनकरंभवेत् मंत्रस्तु हंअमुकस्योच्चाटनंकरुकरुस्वोहा
एतदन्यतरेणाष्टोत्तुरंजलमभिमंत्रयेयंतदास्तुखप्रसवोभवति ॥ २ ॥ अथदे
ष्टीनमंत्रः ॥ अर्कणाल्मलिकार्पसपटुपद्मजतंतुभिः ॥ पंचभिवर्तिकाभिरु
रुकोपालेषुपंचसु नवतैलेनदीपास्तुः कज्जलंरुकोपालकैः ग्राहयेत्पंच
भिर्घृत्नात्पूर्ववच्चशिवालये पंचस्थानीयजातंतुएकीकुर्याच्चतंपुनः मंत्रयि
त्याजयेन्मंजीदेवैरपिनहृष्यते ओंहं कालिकालिमहाकालिमांसशोणितेर

॥ २२८ ॥

जं एतदयदेविमां पश्यन्नुमात्रुवेतिहं फट् स्वाहा इतिमंत्रेणष्टोत्तुरसहस्रंजपेनमंत्रये
त् अथमूलमंत्राष्टोत्तुरसहस्रेणभिमंत्रितं कृत्वा कज्जलंनेत्रेदत्तात्रैलोक्यादृशेण
भवेति रियोर्मलंरुष्टिकंचखनित्वाभुविनिक्षिपेत् त्रियतेमलोपेनउद्धृतेनसुखा
वह मंत्रस्तु संभिनिअमुकस्यमलंस्तंभयहं फट् ॥ ३ ॥ अथयोगिनीसाधनी
तत्रधृतदामरे अथातः संप्रवक्ष्यामिहं त्वोक्तो योगिनीसाधनोक्तं सर्वार्थसाध
नं नामदेहिनां सर्वसिद्धिदं ॥ अतिगुह्यामहाविद्यादेवानामपि दुर्लभा यासामभ्यर्च
नं कृत्वा यज्ञेशोभूदनाधिपः तासामाद्यां प्रवक्ष्यामिस्तु राणां सुंदरीप्रिये अस्याश्च
भ्यर्चनेनैव एतत्फलं लभते नरः ॥ अथ प्रातः समुत्थाय कृत्वा स्नानादिकं शुभं प्रा
सादं वस्त्रमासाद्य कुर्यादाचमनंततः प्रणवांते सहस्रारहं फट् दिग्बधने चरेत् प्राण
यामंततः कुर्यात् मूलमंत्रेण मंत्रयित् स्रुगा मायया कुर्यात्पद्ममष्टदलं लिखेत् ॥

ॐ
नंसा
२२९

अस्मिन्नेतथासंजीतीवत्यासंसमाचरेत् पीठेदेवीसमभ्यर्च्य ध्यायेद्देवीजगत्प्रियां
सुर्लचंदाननांदेवीविधिनाचरधारिणी पीनोत्तुंगकृचां वामां सर्वज्ञामभयप्रदां इति
ध्यात्वा मृलेन पाद्यादिकंदद्यात् पुनर्धूपं निवेद्यैव नैवेद्यं मूलमंत्रतः ॥ गंधचंदनतां
दूलंसकष्टैरं सुगोभनं पुण्यं ते भुवनेशानी आगच्छ सुरसुंदरि वह्नेर्णयां जपेनं
विसंधं च दिने दिने सहस्रैकप्रमाणेन ध्यात्वा देवी सदा बुधः ॥ मासांतं व्याप्य दिव
सं वलिष्टजां सुगोभनां ॥ कृत्वा च प्रजपेनं त्रं निश्चिंयेयाति सुंदरी सुदृढं साधकं
मत्वा याति सा साधकालये सुप्रसन्ना साधकाय सदा स्मरं सुखीततः ॥ दृष्ट्वा देवी
साधकं दोदद्यात्पाद्यादिकं शुभं ॥ सुचंदनं सुमनसो ज्ञात्वा मिलयितुं वदेत् मातरं
भगिनी वा पि भार्या वा भक्तिभावतः ॥ यदि माता तदा विद्यां इव च सुमनोहरं भूष
णित्वं प्रार्थितं च तद्ददाति दिने दिने पुत्रवत्यालितं लोके सत्तं सत्तं सुनिश्चितं ॥

२२९

समाददाति इव च दिव्यमस्तं तथैव च दिव्यकन्यां समानीय जगकन्यां दिने दिने य
द्यद्भवति भूतं च भविष्यतीति यत्पुनः ॥ तत्सर्वं साधकं इत्यनिवेदयति निश्चितं यद्य
न्यार्थयते सर्वं ददाति सा दिने दिने ॥ आचरन्त्यालितं लोके कामना भिमनो गतैः ॥
भार्या स्याद्यद्दि सा देवी साधकस्य मनोहरा ॥ राजेंद्रं सर्वराजानां संसारे साधकोत्त
मैः ॥ स्वर्गमर्त्यं च पातालं गतिः सर्वत्र निश्चितं यद्यद्ददाति सा देवी कथितुं नैव
शक्यते तया सार्धं वसं भोगं करोति साधकोत्तमः ॥ अन्यस्त्री गमनं त्यक्त्वा चान्य
थावेति नश्यति ततो न्यसाधनं वक्ष्ये निर्मितं ब्रह्मणा पुनर्नदीरं समासाद्य क
यां त्त्रानादिकं ततः ॥ पूर्ववत्सकलं कार्यं चंदनैर्मंडलं लिखेत् ॥ स्वमंत्रं तं तं सं
लिख्य वा द्या ध्याये मनोहरं ॥ ऊरुंगने जं शरदिंदुवक्रां विंवाधं चंदनगंधलिप्तां ॥

जे
तंसा
२३०

नीचशुकां योनिक्रुचामनोज्ञां श्यामां सदा कामदुष्टां विविधां एवं ध्यात्वा जपेद्देवी मयु
रुध्रपदीपकैः ॥ गंधपुष्पारसं चैव तां हृत्पद्मादीश्वविशेषतः ॥ तारं मायागच्छ मनो
हरेयावकवल्लभा कृत्वा पुनं प्रतिदिनं जपेन्मंत्रं प्रसन्नधीः ॥ मासांते व्याप्येदिव
संक्रियाज्जपमुत्तमं ॥ आनिशीघ्रं जपेन्मंत्रं ज्ञात्वा च साधकं दृढं ॥ गत्वा च साध
काभ्यां शेषं प्रसन्नमनो हरा ॥ वरं वरयशीघ्रं त्वं यत्ने मनसि वर्तते ॥ साधकैरे
षितां भक्त्या पाद्याद्यै र्चयेत्पुरा ॥ चंदनोदकपुष्पै र्णफलेन च मनोहरा ॥ ततो
र्चिता प्रसन्ना सा पुष्पाति प्रायितं च तत् ॥ स्वर्णशतं साधकाय ददाति सा हि
ने दिने ॥ सविशेषं ययं क्रियां स्थिते तत्तु न दास्यति ॥ अन्यस्त्री गमनं तत्र न
भवेत्सत्पत्नीश्वरि ॥ अद्याह त गतिस्तत्संभवतीति न संशयः ॥ इयं ते कथि

रुम
२३०

ता विद्या मुगोप्यायासु रासुरैः ॥ तव स्नेहेन भक्त्या वा बद्धो हं परमेश्वरि ॥ ततो वक्ष्ये
महाविद्यां शृणुष्व कर्मला प्रिये ॥ गत्वा वटतलं देवी प्रजयेत्साधको नुमः ॥
प्राणायामं वटुंगं च मायया च समाचरेत् ॥ सद्यो मां संबलिंदद्यात् प्रजयेत्तां समा
हितः ॥ अर्घ्यमुत्तरं रक्तेन दत्त्वा तस्यै दिने दिने ॥ तारं माया तथा दृष्ट्वा रत्नकर्म
णितद्वहिः ॥ आगच्छ कनकांते चरति स्वाहामहामुनिः ॥ आनिशीघ्रं जपेन्मं
त्रं बलिंदत्त्वा मनोहरं ॥ साधकैर्दृढं मत्वा आयाति साधकालये ॥ साधकैर्दो
षितं दृष्ट्वा दद्याद्दर्पादिकं ततः ॥ ततः सयस्विनारेण भार्यां स्यात्कामभोजनैः ॥
चंद्रपादिकं तत्कालायाति सानिजमंदिरे ॥ एवं भार्या भवेन्नित्यं साधका ज्ञानरूप
तः ॥ आत्मभार्या परित्यज्य भजेत्तां नु विचक्षणः ॥ ततः कामेश्वरी वक्ष्ये सर्वकामफल

प्रहं प्रणवंबुवनेषानी गच्छ कामे चरितः ॥ वद्वेभार्यामहामंत्रं साधकानां सुखा
वहं ॥ पूर्ववत्सकलं कृत्वा भूर्जयंत्रं सुशोभने ॥ गोरोचनाभिप्रतिमां विनिर्माय सु
लंकृतं ॥ शायामारुह्य प्रजपेन्मंत्रमेकमनंततः ॥ सहस्रैकप्रमाणेन मासमेकं
जपेद्बुधः ॥ हृत्तेन मधुना दीपं दद्याच्च सुमाहितः ॥ कामेश्वरीं शांकाकां लिखे
त्वं जने लोचनां ॥ सदा लोलगतिं कांतां कुरुमास्तु शिलीमुखां ॥ एवं ध्यात्वा जपेन्मं
त्रं निशीषेयाति सा तदा ॥ दृष्ट्वा वसाधकं श्रेष्ठमाज्ञादेहेति तददेत ॥ स्त्रीभावेन मुदा
प्रस्येद्यान्याद्यादिकं ततः ॥ सुप्रसन्नायदा देवी साधकं तोषयेत्तदा ॥ अत्राद्यैरतिभो
गेन यतिवत्पालयेत्तदा ॥ नीत्वा रात्रिं सुखैश्चर्यैर्दत्त्वा वविपुलं धनं ॥ वस्त्रालंका
रभूषादीन् प्रभाते याति निश्चितं ॥ एवं प्रतिदिनं तस्य सिद्धिः स्यात्कामदृष्टः ॥ त

तः पदे विनिर्माय पुत्रली ध्यानरूपतः ॥ स्वर्णवर्णोत्तुगौरांगी सर्वालंकारभूषि
तां ॥ नूपुरांगदहाराह्यारम्यां च पुच्छरेहणं ॥ एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं दद्याच्च पाद्य
मुत्तमं ॥ सचंदनेन पुष्पेन ज्ञाती पुष्पेण ये ततः ॥ गुगुलुगुरुधूपं च दीपं मृत्ले
न साधकः ॥ तारं मायातथा गच्छ रति सुंदरि पदं ततः ॥ वदित्वा याष्टु सा हस्तं
जपेन्मंत्रं दिने दिने ॥ मासांते दिवसं व्याप्य कुर्याच्च पूजनं शुभं ॥ हृत्तं दीपं तथा गं
धं पुष्पं तां हूलमेव च ॥ तावन्मंत्रं जपे विहाय यावदायाति सुंदरी ॥ ज्ञात्वा इहं साध
कं इति शीषेयाति निश्चितं ॥ ततस्तामर्चयेद्भक्त्या ज्ञाती कुरुमास्तु मालया ॥ सुसं
ष्टा साधकं इति तोषयेत्प्रीतिभोजनैः ॥ भूत्वा भार्या च सा तस्मै ददाति वाञ्छितं
वरं ॥ भूषादिकं चरित्यप्यप्रभाते याति साधकं ॥ साधकाज्ञानरूपेण प्रयाति सा
दिने दिने ॥ निर्जनं प्रांतं देवी सिद्धा स्यात्ता त्रसंशयः ॥ तात्का भार्या भजेतां च अ

ॐ
तंसा
२३२

न्यायनश्रुतिप्रवृत्तं ततो न्यासाधकं वस्तुस्वरूपहेतुवसन्निधौ वेदाद्यं भुवनीशी
चगच्छपद्मिनिवल्लभा पावकस्य महामेवं पूर्ववत्सकलं ततः मंडलं चंदनैः रु
त्वा मूलमंत्रं लिखेत्ततः ॥ पद्माननाश्रयामवर्णं पीनोत्तंगपयोधरो ॥ कोमला
मीसरमुखी रक्तोत्पत्तिदलेक्षणं ॥ एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं सहस्रं च दिने दिने मा
सांतेष्टर्णिमां प्राणविधिवत् पूजयेत्सदा ॥ आनिर्गोचं जपेन्मंत्रं हृदा भ्यासेन साध
कः सर्वत्र कुशलं याति याति सा साधकालयं ॥ कृत्वा भार्या साधकस्य तोषये
द्विविधैरपि ॥ भोगद्वयैर्धृष्टेण द्यौः पद्मिनी सा दिने दिने ॥ पत्तिवत्पालितं लोके नि
त्पं स्वर्गे च सर्वदा ॥ तज्जा भार्या भजेत्तान् साधकैः सदा प्रिये ततो वस्तु महावि
द्यां विद्यामित्रेण साधकः ॥ हात्पायं साधिता विद्या बलाचातिचला प्रिये ॥ प्रण
वांते महा माया नदिनिपावक वल्लभा ॥ महाविद्येयं कथितानोपनीयं प्रयत्ने

२३२

अशोकस्य तटं गत्वा स्नानं पूर्ववदाचरेत् ॥ मूलमंत्रेण सकलं कुशलं सुसमाहितः ॥
त्रैलोक्यमोहिनी गौरी विचित्रा वरधारिणी ॥ विचित्रालंकारं नारम्यां नर्तकी वेषाधा
रिणी ॥ एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं सहस्रं च दिने दिने ॥ मां सोपहारैः संपूज्य धूपदीपै
रनिवेदयेत् ॥ गंधचंदनताम्रलंदद्यात्तस्मै सदा बुधः ॥ मासमेकं नृनां भक्त्याष्ट
जयेत्साधको नृमः ॥ मां सांतेदिव संव्याप्य कुर्याच्च पूजनं महत् ॥ अर्धरात्रे भयं त्यक्त्वा
किंचित्साधकसूत्रमः ॥ सहस्रं साधकं महायाति सा साधकालयं ॥ विद्याभिः स
कलाभिः किंचित्स्मेरमुखं ततः ॥ वरं वर्यशीघ्रं मे यत्ने मनसि वर्तते ॥ तच्छ्रुत्वा
साधकश्चेष्टोभावयेन्न मनसाधिया ॥ सा तर्भगिनी वापि भार्या वा प्रीतिभावने ॥
कृत्वा संतोषयेद्भुक्त्वा वदिनी तत्करोत्यलं ॥ माता स्याद्यदिसा देवी पुत्रवत्पालि
तं सदा ॥ स्वर्णपातं सिद्धिद्वयं हृदाति सा दिने दिने ॥ भगिनी यदिसा कन्या देवस्य ना
गकन्यका ॥ एतकस्यास्मानो यदहं साति सा दिने दिने ॥ अतीतजागते वार्ता सर्वे

ॐ
नंसा
२११
२३३

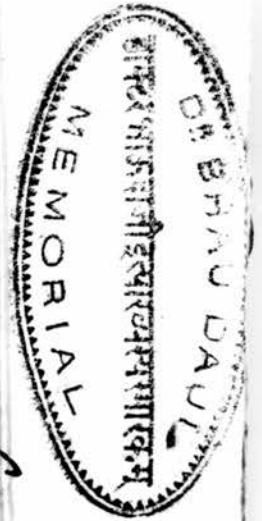
ति
नानासाधकः॥ भार्यायास्तिसादेवी ददाति विपुलं धनं॥ अत्राद्यैर्विषहारेष्वददा
निकामभोजनं॥ स्वर्णकानं यदा तस्मै ददाति सा दिने दिने॥ भगिनी यदि सा केन्यादे
व स्यात्तागकन्यको॥ राजकन्या समानीय ददाति सा दिने दिने॥ अतीतानागतं
वार्ताकृतबुद्धिर्विचक्षणः॥ यद्यदाच्छ्रितं तत्सर्वं ददाति नोत्र संशयः॥ महाविद्यां
प्रवक्ष्यामि सावधानावधारय॥ कुंडमेन सदा लिख्य भूर्जपत्रे स्त्रियं मुदा॥ ततोष्ट
दलमालिख्य कुर्यात्त्रासादिकं प्रिये॥ जीवन्पासंततः कृत्वा ध्यायेत्तत्र प्रसन्नीः॥ शु
द्धस्फटिकसंकाशानानारत्नविभूषितां॥ मंजीरहारकेयूररत्नमंडलमंडितां॥ ए
वं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं सहस्रं च दिने दिने॥ प्रतिपद्य समाभ्यर्चयेत्काममुदादिभिः॥ धूप
दीपविधानैश्च त्रिसंधं पूजयेत्मुदा॥ शर्णं संप्राप्य गंधाद्यैः पूजयेत्साधकोत्तमः॥
छतरीपंतथाष्टपदैवेद्यं च मनोहरं॥ रात्रौ च दिवसे जाप्यं कुर्याच्च त्सु समाहितः॥ प्र
भातसमये याति साधकः स्पातिके श्रावं॥ प्रसन्नवदनः पूज्या तोषयति स्म भोजनैः॥

राम
२३२

देवदत्तवगंधर्वविद्याधयत्त राक्षसां॥ कन्याभीरुत्वभूषाभिः साधकेंद्रो मुहुः मुहुः॥ चर्य
चोष्मादिकं द्रव्यं दिव्यं साददेति ध्रुवं॥ स्वर्गं मर्त्यं च पातालं यदहं विद्यते क्वचित्॥ अ
नीयदीयते सायि साधकान्नृपतः॥ स्वर्णं यत्तं सदा तस्मै ददाति सा दिने दिने॥ तारु
मायातथागच्छन् रागिनिमैश्वर्यप्रिये॥ वद्विभायामनुः प्रोक्तः सर्वसिद्धिप्रदायकः॥
एवामधुमती वत्सा सर्वसिद्धिप्रदायकः॥ पुष्पाहुस्तनराविद्यातव स्नेहात्पकीर्तिता॥
देव्युवाच॥ कृतं च साधनं पुण्यं यत्तिणीनां सुखप्रदं॥ कस्मिन्काले प्रकर्तव्यं विधि
ना केन वा प्रभो॥ अत्राधिकारिणः केवासमासेन वदस्व मे॥ २२॥ ईश्वर उ
वाच॥ २३॥ वसंतं साधयेद्दीमाहू विद्यापीति तेंडियः॥ सदा ध्यानपरो भूत्वा त
द्दर्शनमहोत्सुकः॥ उक्तेन वापांतरे वा कामहृपो विरोधतः॥ स्थानेष्टे कतमं प्राप्य
साधयेत्सु समाहितः॥ अनेन विधिना साक्षाद् विद्यति न संशयः॥ देव्याश्च सेवकाः॥

जे
नंसा
२३४

सर्वपरं चाधिकारिणः तारकोग्रहणोभृत्यं विनाप्यत्राधिकारिणः इतियो
गिनीसाधनं अथपूजाधारनिर्मुप्येते तत्रनारदीये आयोप्रितृदयं चक्रं वि
होः सौत्रसमुद्रवं यंत्रं च प्रतिमास्थानं मर्चनं सर्वदाहरेः गौतमीये सालिग्रा
मेमणौ यत्र प्रतिमामंडलेषु वा नित्यं पूजाहरेः कार्या न त्रकेवलभूतले सा
लिग्रामशिलास्पर्शात्कोटिजन्मावनाशनं ॥ किंपुनर्यचनंतत्रहरेस्तानिधकारणं
वह्निर्जन्मभिः प्रत्येयैर्दिक्कलशिलां भवेत् गोष्पदेनैव विद्धे न तेन जन्मसमाप्यते ए
तेन विलुप्तजायां शिलायाः प्राधान्यं मंडलादीनां तु सर्वसाधारणत्वात् ॥ योगि
नीतंत्रे ॥ लिंगस्यां पूजयेद्देवीं प्रकस्यांतथैव च मंडलस्यां महामायां यत्र स्यात्प्रति
मास्तु च जलस्यां वा शिलायां वा पूजयेत्परमेष्ठरी कलावलीये २२ यत्राप
रजिताप्रसंगं जपापुष्पं च विधेते कर्त्रीरेषु कर्त्तव्ये दोषं वा यत्र तिष्ठति तत्र देवीवसे

गुम
२३४

त्रित्यंतद्यंत्रे चंडिकार्चनं एतत्सर्वं यत्र भावे तथा च यंत्रं मंत्रं मयं प्रोक्तं मंत्रोक्ता देव
तेति च देहात्मनो यथा भेदो यंत्रदेवतयोस्तथा तथा आदोलिखेद्यंत्रं जं देव
तायाश्च विग्रहं कामप्रोधादिदोषोक्तसर्वदुःखनियंत्रणं यंत्रमिच्छाहरेतस्मि
द्धेवः प्रीणातिष्ठति ॥ विनार्यत्रेण पूजायां देवतानप्रसीदति दुःखयंत्रेण यंत्रं
मित्याहुर्वैवेदिनः इति यंत्रेण पूजायाः प्राधान्यं देवीयामले २२ ईश्व
र उवाच २२ शुभे द्विगुरुमामंत्रं तदाज्ञावशातः स्तुधीः शिल्पिनं संप्रपूज्या
दोवस्त्रगंधानुलेपनैः तच्छास्त्रतं क्लीनं च निगले स्पृश कलशं तेन संरचयेद्यं
त्रं पारणार्थं च मंत्रवित् ॥ नवरेतनमथ पटुं कर्मण्युष्टे विधानवित् हेमशैल्यमयेता
मेस्फाटिकादिशिलामये वहुधा नमयोवापि श्रीलंडेरक्तचंदने लिखेत्तु हेम
लेखन्यातदगुलग्रलेह्या कल्पेत्तु मोक्तविधिना स्वीयस्वीयदिने वशी नोर्ध

जे
तंसा
२३५

रेखंततः ऊर्ध्वं घुंघंतं विष्णुः ॥ तसंधिभेदं नो रंधं नाहुं भित्तमथापि वा ॥ ननून
रेखनाधिकं सर्वदृष्टिमानो हरं ॥ इति तेषां धितं सम्यगं शपारमनुत्तमं ॥ विधिना पा
रणाय स्य ह्यज्ञा विधानतः ॥ धर्मार्थकाममोक्षाणामासन्नो जायते नरः ॥ ऊ
र्ध्वरेखे च दुःखं स्यात्संधिभेदे दरिद्रता ॥ वक्रोत्तुबलिहोनिः स्यात्संधिभेदे दरिद्रता
वक्रोत्तुबुद्धिनाशः स्यादर्थनाशस्तथैव च ॥ नूनरेखे नूनता स्याद्वैकल्यमधिके स्मृ
ते ॥ २५ ॥ अथ यंत्रसंस्कारपद्धतिः ॥ वामकेचरतंत्रे ॥ भैरव्युवाच ॥
चक्रं भेदं महादेव त्वत्पुसादान्मया श्रुतं ॥ इदानीं प्रोक्तुमिच्छामि प्रणिष्टा कर्मनिर्णयं
२६ ॥ श्रीशंकर उवाच ॥ शुण्डे विमहाभागे जगत्कारिणि कोलिनि तस्योप
प्रातः कर्मो गं सर्वकर्म विनिर्मितं स्नात्वा संकल्पयेन्मंजीपुरं वेचनमाचरेत् पंचगव्यं
ततः कृत्वा शिवमंत्रेण मंत्रितं तत्र चक्रं स्तिपेन्मंजीपणवेन समाकृतं तदुत्प्रेष्य ततश्च

सम
२३५

क्रं स्यात्पथे त्वर्णपीठके पंचासृते नडुग्धेन पीतलेन जलेन च चंदनेन सुगंधेन कस्तू
रीकुंजमेन च पयोदधिद्वततौड शर्करासुधैश्चुक्रात् ॥ नोयध्रयांतरैः ऊर्ध्वान्वापृत्त
विधिं बुधः ॥ हाटकैः कलशैर्देवीमष्टाभिर्वारिष्टरितैः ॥ कषायजलसंपन्नैः करयेत्कृ
नमुममं स्नानं समाप्य तं देवीहोमयेत्त्वर्णपीठके यंत्रं राजाय विग्रहे महायंत्राय धीम
हि नमो यंत्रः प्रचोदयात् स्पृष्ट्वा यंत्रं कुशाग्रेण गायत्र्या चाभिमंत्रयेत् अष्टोत्तरशतं दे
विदेवताभावसिद्धये आत्मशुद्धिस्ततः कृत्वा षडंगैर्देवतायजेत् तत्रावाहयजेद्देवीं
जीवन्यासं तु कारयेत् उपचारैः षोडशभिर्महामुद्रादिभिस्सदा फलतां प्रलैर्नैवेद्यैर्द
वंतत्र समर्चयेत् षट्सृज्जादिकंदद्यादस्त्रालंकारमेव च मकरं चामरं वंदं ययायो
ग्योमहेश्वरि सर्वमेतत्प्रयत्नेन दद्यादात्महितो रतः ततो जयेत्सहस्रं तु सकलेषु
तसिद्धये बलिदानं ततः कृत्वा प्रणम्यैव क्रूरजकं ॥ अष्टोत्तरशतं हस्त्यासं पातज्यं वि

जे
तंसा
२३६

नितिचेत् होमकर्मण्यशक्तश्चेद्दिगुणंजपमाचरेत् धेनुमेकासमानीयस्वर्णजुंगा
घलकृतां पुरवेदक्षिणंदत्त्वा ततो देव्या विसर्जनं ॥ तत्र प्रदीये ॥ फलेभिस्तौ तथा
पटुस्थापयन्मन्त्रमीषेरि धनधान्यपुत्रपौत्र विमुंचति ॥ अन्यत्र ॥ नभित्तौ
स्थापयेद्यंनपटुफलकेतया अथ प्रयोगः ॥ २६ ॥ तत्र कृतनित्यक्रियः स्वस्तिवा
चनपूर्वकं संकल्पं कुर्यात् ॥ ओं अद्येत्पादि अमुक गोत्रः श्री अमुक देव शर्मा अमु
क देवतायाः पूजार्थं अमुक देवताया यंत्र संस्कारमहं करिष्ये इति संकल्प्य य
ज्वगव्यमानीय हो इति मंत्रेण पूर्ववच्छोधयित्वा स्नापयेत् तत्र क्रमः प्रथमं
क्षीरेण स्नापयित्वा पुनर्जलेन स्नापयित्वा धूपं दद्यात् एवं दध्ना मानीय छुत्ते
नमश्चुना शर्करया च ततो दुग्धेन शीतल जलेन चंदनेन कस्तूरी कुंकुमेन च
ततो हृदिः कलशैः कवायजलसंपन्नैः कुंकुमगोरचनचंदनमिषितैर्गोयैः स्वा

राम
२३६

पयेत् सर्वत्र स्नानं तु मूलमंत्रेण ततो यंत्रमुत्तोल्य ऊर्णयेत्तत्तृष्ठा यं
त्राज्ञाय विद्महे महायंत्राधीमहि तन्नो यंत्रः प्रचोदयात् इति अष्टोत्तरश
तमभिर्मंत्रं प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् अथ प्राणप्रतिष्ठा मंत्रस्य प्रत्यक्षमहेश्वर
रश्च योः अग्न्यनुः सामानिष्कं दसि चैतन्यं देवता प्राणप्रतिष्ठायां विनि
योगः तद्यथा ॥ ओं ह्रीं क्रां यं रं लेवं शखसहं हंसः प्राणा इह प्राणा एवं
ओं ह्रीं जीव इह स्थित ॥ ओं १३ अमुक देवतायाः वाय्वनश्चक्षुः श्रोत्रवाण
इहाग्न्यसुखं चिरं तिष्ठतुत्याहा इति प्राणप्रतिष्ठाप्य तत्र कृतं देवतामावाह्य
योऽशोपचारैः पंचोपचारैर्यथा पूजयेत् ततः पटुस्थं त्रिकं कृत्वा अष्टोत्तरसह
सं तत्प्राशक्तश्चेदलं दद्यात् ततो हृदि तैरशतं होमं कृत्वा प्रत्याहूति संपातं यंत्रं
यद्यात् होमाभावेऽपि दिगुणोपि जपः कार्यः ततो दक्षिणंदत्त्वा क्षिप्रं धारणं

ॐ
नंसा
२३७

ऊर्यात् इति यंत्र संस्कार पद्धतिः यमाह्वरेकं पुरुषं पुराणं यंत्रं वेदांतविदो वदंति
विष्णुविरिञ्चिगिरिज्ञांतथान्येभजेह माद्यंतमहं भजामि ॥ ६ ॥ इति महा
महोपाध्यायीकृष्णानंदवागीशभट्टाचार्यविरिते द्वितीयः पटलः २ ॥ ६ ॥
अथ प्रकीर्णकं तत्र प्रजायाः इदं प्रथमः ॥ विष्णुविषये नारदीये ॥ ६ ॥
स्नातः शुक्लाम्बरधरः स्वाचांतः पूर्वदिग्मुखः शुद्धासनं समासाद्य धृतोष्ण
दध्ना चरेत् अन्यत्र निवंधे उपविष्टपासने मंत्री प्राप्नुवो वाष्पदं मुखः ॥
वदपद्यासनो मंत्री समाहितचित्तोऽद्वितीयः सारसमुखेऽपि प्रागाननोचनदिग्बद्ध
नोष्णकेचित् ॥ एतौ प्रजनेनायं क्रमः ॥ तथा स्मृतिः एतावदं मुखः ऊर्यादे
व कार्यं सदैव हि शिवार्चने सदा ये वंशुचिः ऊर्यादेदं मुखः अथ प्रजायां विहि
तनिविधानि तत्र मंत्रप्रकाशे निगद्यंतथानाचार्यगणेशहृदयमेव च शक्तित्र

राम
२३७

यंतथा स्तूर्यहृदयमेक उचार्ययेत् देवक्रेद्धारिकायास्तु सालिग्रामलिलाद्वयं एतेषां
मर्चनान्नित्यमुद्दिष्टं प्राप्नुयाद्बुद्धिं लिंगे एकीकृत्य च लिंगानि दशपंचशतानि च
प्रत्येकेनाथवादेन बिल्वपत्रैः प्रपूजयेत् ॥ एवं प्राप्नुयंतं लिंगं मृच्छिलादिविनिर्मि
तं सालिग्रामशिलामेकां गृहस्थोऽपि प्रपूजयेत् ॥ ६ ॥ तथा च यामाले ॥
नास्तैर्चयेद्दिल्लं न तु लस्याविनायकं न हर्वयायजेद्गुर्गा बिल्वपत्रैर्दिव्याकरं ॥
उन्मत्तमर्कं पुष्पं च विल्लो वज्रं सदा वृषैः गौतमीये नरक्तचंदनं ज्ञानुगृह्णी
यारक्तपुष्पकं बिल्वपत्रैस्तत्पुष्टुनैर्नार्चयेद्देवकीसुतं ॥ तत्रैव कमलेकरवी
रदेतुलस्यो जातिकेतके गगके सरयावंती कल्यारं चण्णकोत्पलं नद्यावती
चष्टपी च मलिकानवमल्लि ऊदं चंदारकं चैव सौगंधिमलिपुष्पकं बिल्वर्जुनं त
थाकारं यथा लाभं समर्चयेत् ॥ इति बहिल्यविधानंतत्तु विहितं प्रथमाभावे त

ॐ
तंसा
२३८

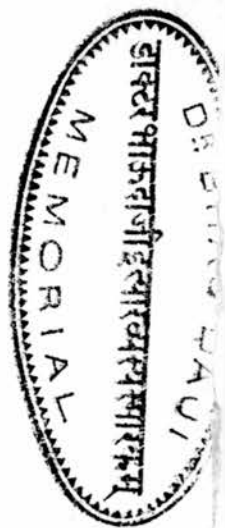
शंते देवानां वार्कमंदारं आदिनोत्तरगंतथा गणेशाय च सूर्याय रक्तपुष्पमतिप्रियं
शिवे कंदमदती च पूषो बभ्रुककेनके जवारजां विसंधेत्तु मालती वृत्तपां हयारी
वर्षरात्पजेत् तथा कलिका भित्तथा त्याज्यं विना चण्णक पद्मकैः तथा शुक्लैश्च
नार्चयेद्द्विस्तं पत्रैः पुष्पैः फलैरपि स्नानानीतैः पर्युषितैर्योचितैः कृत्वा चण्णकैः ॥
स्वयं विकसितैः पुष्पैः स्वयं च पतितं भुवि ॥ वर्जयेद्दहती पुष्पमगंधं च विशेषतः
स्वयं विकसितैरिति स्वयं प्रकुषेण विकसितमित्यर्थः ॥ त्रिपत्रनूनकसुमेर्ना
र्चयेत्तु कदाचन भूगंतं चांगसं सृष्टं कीशकेटादिदृश्यते ॥ पर्युषितानि पुष्पाणि
वर्जयेद्देवतार्चने तिष्ठेद्दिनत्रयं शुरुं पद्ममालकं तथा तुलसीसर्वदा शुद्धा
तथा विल्वदलानि च दिनैकं करवीराणि योग्यानि च तपोधने ॥ तानाण्ये ॥
पुष्पैः पर्युषितैर्देवि नार्चयेत्स्वर्णजैरपि निर्माल्यभूतैः कसुमैः ॥ उच्छिष्टैः परमैः

गुम
२३८

अथ विप्ररा मधिकृत्य वाराहीये ॥ पलाशकाशकसुमेर्नार्चयेद्दुरतस्त्यजेत् धात्रीत
मालजैः पुष्पैस्तुलसीहितयैस्तथा पूजनात्पातकी च स्यात्तन्मैश्चापि प्रियं हेरेत् तथा
विपरा पूजनैर्वर्ज्या तुलसीसर्वदा बुधैः ॥ तुलसीगंधमात्रेण कृदा भवति सुं
दरी ॥ कलावलये ॥ रक्तमाघ्यं श्वेतद्वर्वा नीलकंठं कंठकं नदत्पां शुभहादेवै
यदि ह्येच्छुभमात्मनः ॥ तथा ॥ नक्षत्रविद्यादौ मात्स्यसूक्ते ॥ पुष्पश्रेष्ठं रक्तकोकं
कंवुकं शतपुष्पकं ॥ बर्बुरादितयं चैव कर्णिकारद्वयं तथा ॥ वकमंदारचूतानिक
रवीराणि शास्यते ॥ मल्लिकाहितयं जातीतौ मप्रस्यं जयंतिका ॥ विल्वपत्रं करवकं
मुनिप्रस्यं च केसुरं ॥ वासंतीहितयं चैव काशपुष्पमृगवकं ॥ मदनें वलवंगं च पूषो
सफालिकां तथा ॥ सुगंधिष्वेतलौहित्यकसुमेरुर्वयेहलैः ॥ विल्वैर्मकरकाद्यै
श्च तुलसीदलवर्जितैः ॥ यद्यपि ॥ तुलसीवर्जिता पूजा सा पूजा विफलमभवेत्

ॐ
नंसा
२३९

इतिनियमस्तनत्रिपुरादौ तथाच भैरवीसुंदरीकालीप्रसन्नविघ्नविघ्ननि तुलसी
वर्जिताष्टजासाष्टजाविफलाभवेत् अविफलासकलाद्वयार्थः भैरवादिष्टजा
यांतुलसीसदैवकर्पापूर्ववचनात् इतिष्टजायांतदसत्वेसत्त्विवानकश्चिद्विशेषः॥
नास्तैरर्चयेद्विष्णुमितिपुष्पाभावेतिदेशप्राप्तस्पतंडुलस्पनियेषपरं तथा
च ६६ पुष्पाभावेजलेनापिहर्वायातंडुलेनवा नित्यष्टजाप्रकर्तव्याभ
क्तिभावेनसुंदरि ॥ नत्वःद्यादिविशेषपरं तथाच गंधपुष्पास्ततयवक्रुषा
गुतिलसर्षपैः ॥ सधूर्तैस्सर्वदेवानामेतद्व्यामुदीरितं ॥ एवंनहर्वायोपार्वतीमि
ति देवीमधिकृत्ययोगिनीतंत्रे किंठीपुष्पेणयीतेन श्वेतेनत्तर्गेनच श्वेतो
द्रुणवक्रुषेनवर्जयेत्पूजनंतथा ॥ तुलसीहेचमंदारेकल्लारेचतयामलके ना
र्चयेच्चमहालक्ष्मीकृष्णकाशोद्वेनच ॥ तथाच सर्वमधिकृत्य वक्रुल्लवर्जुनस्य

राम
२३९

अशोकस्यमहेश्वरि ॥ हर्तयेद्वृत्तवर्जंणसद्वृत्तेणविवर्जयेत् नस्तूरोद्वृत्तवर्जंचभृगंतं
चनसंस्पृशेत् सफालीभक्तलंभद्वृगतेनसमर्चयेत् मालूरुधूरितिदेयंतस्यका
ष्टसर्वदनं ॥ बिल्वस्यमूलकंवर्जयेद्व्याःपुत्रकंतथा ॥ बिल्वपत्रंचमाघंचन
मालामलकीदलं कल्लारंतुलसीचैवपत्रंचमणिपुष्पकं एतत्पर्युधितंन
स्याद्यद्यान्यत्कलिकात्मकं तीक्ष्णस्यचबिल्वस्यतुलसीदलमेवच नड्वेष्येच्छि
न्नभिन्नंचजातीपुष्पंचशांकरि तथाचराक्षवेभदुः ६६ सर्वैःपुष्पैःसदाष्ट
ज्याविहिताविहितैरपि कर्तव्यासर्वदेवानांभक्तियोगोत्रकारणं तथाचतंत्रां
तरे देवीष्टजासदाकार्याजलजैःस्थलजैरपि विहितैरविहितैवापिभक्तिपुक्ते
नचेतसा इदेवविहिताभावेत्यंतंभक्तिविषयं तथाचकालीतंत्रे ६६ अ
यामार्गेष्टभंगेष्टतुलसीवर्जितैःशुभैः ॥ चामुंडातंत्रे ६६ धातुराशोकभक्त

जे
नेसा
२४०

लाभेताशुक्तापरजिता ॥ इति पुष्पा नियमः ॥ अथ जपविशेषः ॥ तथाच सेतुं वि
ना जपस्य व्यर्थत्वात् त्रिरूप्यते ॥ तत्र कालिका पुराणे ॥ शास्त्राणां प्रणवः सेतुमंत्रे तु
नुप्रणवस्मृतः ॥ स्रवत्पनोक्तः पूर्वप्रस्तावविधीयते ॥ निस्सेतुस्तलिलं य
द्वत्त एतन्निम्नं प्रसर्पति ॥ मंत्रस्तथैव निस्सेतुः ॥ हृणात्तरति जञ्जला ॥ चन्द्रशेख
रयोसौ सेतुरौकारसंज्ञकः ॥ सचाञ्चल्यरनादाभ्यां मृदाणां सेतुरुच्यते ॥ पंचशु
द्धिं विना पूजाफलजनकत्वाभावात्तु निद्रयते ॥ ३६ ॥ तथाच ॥ कुलाणां
आत्मस्थानं मंत्रद्वयं देवशुद्धिस्तु पंचमी ॥ यावन्न कुरुते देवितस्य देवार्जनं रतः ॥ पं
चशुद्धिं विना पूजा अभिचारयकल्पते ॥ स्वस्मान्नैर्धृतशुद्धेष्टप्राणायामादिभिः प्रि
ये ॥ यदंगाद्यखिलव्यासैरात्मशुद्धिरिति रीतिता ॥ पूजाद्व्याप्तिसंप्राप्त्यमृतास्त्रै
शुविधानतः ॥ दशोयेदेवमुदावैद्व्यशुद्धिः प्रकीर्तिता ॥ पीठदीवी प्रतिष्ठाप्य सक

राम
२४०

लीकृत्य मंत्रवित् ॥ मूलमंत्रेण इत्यादीनां लादीनुदकेन च ॥ त्रिवारं प्रोक्तयेद्दिवा नैवशु
द्धिरिति रीतिता ॥ पंचशुद्धिं विधाय तं पञ्चाद्यजनमाचरेत् ॥ अथ मंत्रसिद्धेरुपायः ॥ ३७ ॥
तदुक्तं गौतमीये ॥ सम्पन्नबुद्धितो मंत्रो यदि सिद्धो न जायते ॥ पुनस्तनैव कर्तव्यस्त
तः सिद्धो न संशयः ॥ पुनरबुद्धितो मंत्रो यदि सिद्धिर्न जायते ॥ उपायस्तत्र कर्तव्याः सप्त
प्रकारमाधिताः ॥ भ्रामणं दोषनं वरपं पीठनं वरपं शोषणं ॥ दहनं तं क्रमात्कुर्यात्त
तः सिद्धो भवेद्भुवं ॥ भ्रामणं वारुणं वीजं प्रयत्नं क्रमयोगतः ॥ तन्मंत्रं यंत्रमा लिख्य
सिद्धकर्मैरेकं क्रमैः ॥ उत्तीर्य चंदनाभ्यां तन्मंत्रं संप्रथितं लिखेत् ॥ सीराज्यमधुतोया
नां मध्ये तं लिखितं भवेत् ॥ भ्रामितो यदि न सिद्धे दोषनं तस्य कारयेत् ॥ सारस्यतेन
वीजेन संप्रतीकृत्य संजपेत् ॥ एवं रक्षो भवेत् सिद्धो न चेदेतद्वशीकुरु ॥ अलक्तं चंदनं ऊ
ष्टं हरिद्रमादनं शिला ॥ एतैस्तन्मंत्रमा लिख्य भूर्जपत्रे सज्जो भवे ॥ धार्यः कंठे भवेत् सिद्धि

पीडनं वास्यकारयेत् अथोत्तरयोगेन पदानि परिजाप्य वै ध्यायेच्च देवतां तद्दध
तेनुरूपिणी विद्यादादित्यदुग्धेन लिखित्वा क्रम्यतां विष्णुं तथा धृतेन मंत्रेण मो
हः कार्यो दिने दिने ॥ पीडितो लज्जया विष्टः सिद्धिः स्यादशेषयेत् चालयास्त्रितयं वी
जमात्पतेतस्य योजयेत् गोक्षीरमधुना लिख्य विद्यां पाणौ विभावयेत् योषितो यं
भवेत्सिद्धो न चेत्कुर्वीत शेषाणं द्वाभ्यां च वायुवीजाभ्यां मंत्रं कुर्याद्विदुर्भजं ॥ एषा वि
द्या गले धार्या लिखित्वा वरभस्मना शोषिता पिनसिद्धिश्चेद्दहनो याप्रिवीजतः ॥
आग्नेयेन तु वीजेन मंत्रस्यैकैकमक्षरं आद्यं च मध्यं च चतुर्थं च योजयेद्दह्य कर्मणि ब्र
ह्मवृत्तस्य तैलेन मंत्रमालिख्य धारयेत् कंठदेशे ततो मंत्रः सिद्धिः स्याच्छं करोदितं
एवं ते कथितं सम्यक्तेन वलं तव भक्तिः ॥ एतेन ते कृतार्थः स्याद्दुर्लभः किमु सुप्रते ॥
अथान्यत्संप्रवक्ष्यामि मंत्रसिद्धिस्तु कारणं मातृकापुटितं कृत्वा स्वतंत्रं प्रजपेत्सुधीः

क्रमोक्तमाकृता वृत्त्या तदंतं केवलं मंत्रं अवश्यं प्रत्यहं कुर्याद्यावत्तत्सं समाप्यते ॥
निश्चितं मंत्रसिद्धिः स्यादित्युक्तं मंत्रवेदिभिः अथ मंत्रसिद्धिलक्षणं ॥ मृत्पु
नोहरणं तद्देवतादर्शनं तथा योगानामलैकासिद्धिः सिद्धेस्तु लक्षणं तथा प
रकायप्रवेशश्च पुरप्रवेशनं तथा ऊर्ध्वोत्क्रमणमेवं हि चराचरपुंरगतिः विचरी
मलं न चैव तत्वायाश्च वणादिकं धृक्किडाणि प्रवेशे तत्तदुत्तमस्य लक्षणं ॥ एषाति
विहितधृष्टादिलाभः स्वचिरजीविने वृषाणां तद्गतानां च वशीकरणमुत्तमं ॥ स
र्वत्र सर्वलोके शुचमत्कारकरं सुधीः ॥ रोगोपहरणं हृष्ट्या विद्यापहरणं तथा पा
डित्यं लभते मंत्री चतुर्विधमयत्नतः वैराग्यं च मुमुक्षुत्वं योगिता सर्ववश्यता अ
ष्टागयोगाभ्यसनं भोगेष्वापरिवर्जनं सर्वभूतेष्ववकांषा सत्तादियुक्तोदयः ॥

इत्यादिगुणसंपत्तिर्मध्यसिद्धेस्तुल्यं एवातिवाहनदृष्ट्यादेर्लोभः सुखिरजीविनं नृपाणामं
गनानां च वात्सल्यं लोकवश्यता महेश्वर्ये धनित्वं च पुत्रादिधनसंपदः अधमः सिद्धयः प्रो
क्ताः मंत्रिणं प्रथमभूमिका सिद्धमंत्रस्तयः साक्षात्तशिवो नात्र संशयः इदानीं दोषो नि
रूप्यते ॥ तत्र मुंडमालानंत्रे ॥ ६ ॥ श्रीशंकर उवाच ॥ भुवनेषी महाविद्यादेव
राजेन वैश्वरा आराधिता महाबीजहीना भवेन्नदा एवात्तरी बीजहीना या भवेन्नोज्ज्वला
पुरा कामाराजाख्यविद्याया सिद्धा सा पुष्पाध्विना शरेण पीडिता सर्वं भुवनेषा प्रतिष्ठिता
कुमारी या च विद्येयं तया शम्भायतिव्रते केवलं शिवद्वेषेण क्रिद्वेषेण केवलं ॥ मया प्रति
ष्ठिता विद्या ताराचंद्रस्य दृषिणी भैरव्याधिपतिष्ठत्य सद्ग्राह्या कीलिता वसैव संहारह
रिणी ॥ महांमन्त्रा मुर्छिता च हीनवीर्या च तन्मिता ॥ स्फिन्नारुजा च दृष्टा च निर्वीजा सत्त्वहीनका

तथा च विध्यसारे ॥ स्फिन्नोरुद्धः शक्तिहीनः पराश्रय उदीरितः वधिरोनेन हीनश्च कीलित
स्तन्मिता ॥ दग्धः स्त्रुल्लस्य भीतश्च मलिनश्च तिरस्कृतः ॥ भेदितश्च त्रस्तश्च महांमन्त्रश्च मु
र्छितः ॥ हतवीर्यश्च हीनश्च प्रधूलो बालकः पुनः ॥ कुमारश्च पुत्रा प्रौढी दृष्टो निस्त्रिणक
स्तथा मिर्वीर्यः सिद्धिहीनश्च मंदः कूटस्तथा पुनः ॥ निरंशकः सत्त्वहीनः केवले जीवन
स्तथा ॥ भूमिता लिङ्गिता स्यातां मोहितश्च त्रुषांतकः ॥ अतिरुद्धो गहीनश्च अतिरुद्धः समी
रितः ॥ अतिरुद्धश्च सघ्नीडः शांतमानस एव च स्थानप्रष्टुश्च विकलो निःस्त्रहः परिकीर्तितः
अतिरुद्धः पीडितश्च वक्ष्याम्येषां चलक्षणं ॥ मनोयस्यादिमध्यांते द्यानि लंबीत मुप्यते संयुक्तं
वा विद्युक्तं यास्वराक्रांतं त्रिधा पुनः ॥ चत्वार्यप्यंशधा वाचसमंत्रश्चिन्नसंज्ञकः आदिमध्या
वसाने च ध्रुवीजद्वयलांछितः ॥ रुद्धमंत्रः सविज्ञेयो भुक्तिमुक्तिविवर्जितः मायावित्तवशी
वीजं वा वहीनस्तयो मुमुः शक्तिहीनः सकथितो यस्तु मध्येन विद्यते कामवीजं शुष्क

जे
नंसा
२४३

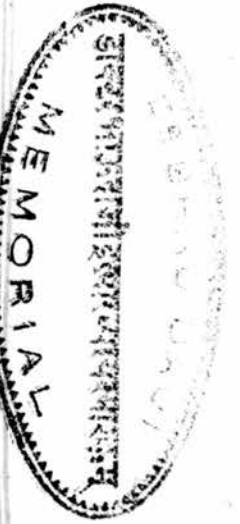
मायाशिरसांऊशमेववा असौवाप्राप्तुवः प्रोक्तोहकारोविंडुसंयुतः आद्यंतमध्येविंडुवा
समवेद्वधिरोमनुः नेत्रहीनः सवित्तयोदुःखशोकामयप्रदः आदिमध्यावसानेषुहंसप्रासा
दवागभवौ विंडुपुक्तं हकारं वा फट्कारं वा तथैवच अंऊणं वा तथा मायां नमामि च ततः परं
स एवकेलितोमंत्रः सर्वसिद्धिविवर्जितः इति तंत्रसारपाठः हकारोविंडुमास्वीजोरवेष्टा
पिचतुष्कलं मायानमामि च परं नास्ति यस्मिन्सकीलकः ॥ एवं मध्ये हयं मूर्ध्नि यस्मिन् च त्र्यं
रंदशै नविद्यते समग्रस्तु न्वितः सिद्धिवर्जितः यस्य मुखे नास्ति माया प्रणवो वा विधानतः
भीतः सकथितोमंत्रः सर्वसिद्धिविवर्जितः आदौ मध्ये तथा चांते यस्य मंत्रचतुष्टयं स एव म
लिनोमंत्रः सर्वसिद्धिविवर्जितः यस्य मध्ये हकारो वा कवचं मूर्ध्नि हस्ते त्रिविधं हस्ते वा
चंतिरस्तु तददाहृतः यो हयं हृदये गीर्ध्वं वषट्कौ सट्मध्यतः स एव भेदितोमंत्रः सर्वशा
स्त्रविवर्जितः ॥ त्रिवर्णो हंसहीनो यः स पुन उदाहृतः मंत्रो वाप्यथ वा विद्या सप्ताक्षरदशाक्षर

राम
२४३

फट्कारपंचकारिद्योमहोमत्र उदाहृतः सप्तदशाक्षरोमंत्रो मध्ये सं च तथा भवेत् स्फूर्जितः कथि
तोमंत्रः सर्वसिद्धिविवर्जितः पंचफट्कस्य मंत्रस्य विरामस्थानसंयुतः ॥ हतवीर्यः सकथितो
नास्ति तस्य प्रयोजनं सप्तवर्णो भवेद्दालः ऊमरोष्टाक्षरः स्मृतः षोडशाक्षरोऽयि वामंत्रः सर्व
सिद्धिविवर्जितः चतुर्विंशतिपियः स्यात्पौडः सपरिकीर्तितः आदौ मध्ये तथा चांते चतुरश्र
यतोमनुः स एव हीनमंत्रः स्यात्तथा चाष्टादशाक्षरः ॥ एकोनविंशो योमंत्रः तारा मंत्रसम
हस्येत्वांऊशवीजाद्यप्रधस्तं च प्रचक्षते द्वाविंशत्येक्षरी विद्या माया कामविवर्जिता ॥ धस्त
रूपाय सा विद्या सर्वसिद्धिविवर्जिता ॥ मूर्ध्नि ता कथिना विद्या मंत्रिणां हानिकारिणी ॥
त्रिषादणं श्वतुः षष्टिर्वर्णोमंत्रः शताक्षरः ॥ चतुःशताक्षरस्यापि षट्दः सपरिकीर्तितः ॥
नवाक्षरोऽश्रवपुतोमनुनिंस्त्रिंशद्भितः यस्यावसाने हृदयं शिरोमंत्रो च मध्यतः शि
खावर्मचसंयुक्तौ षट्फट्कार एवच शिवपुक्ताण्हीनो वा स निर्वीर्य उदाहृतः ए

अं
नंसा
२५४

धुस्थानेषु फद्दारः सोऽयस्मिन्पृष्ठे सप्तः सिद्धिहीनः स्यान्मंदः पंत्यत्तरो मनुः कृष्ट
कात्तरो मंत्रः स एको निरंशकः द्विवर्णः सत्यहीनः स्यात्तत्तुर्वर्णस्तुकेकरः षडत्तरो जीवही
नः सार्धसप्तात्तरो मनुः सार्धद्वादशवर्णोऽपि धर्मितः सत्तुर्निहितः सार्धवीजत्रयं तद्वदेक
विंशतिवर्णकः विंशत्यर्णस्त्रिंशत्यर्णोऽयः स्यादालिङ्गितः पुनः ॥ द्वाविंशत्यत्तरो मंत्रो लोहि
तः परिकीर्तितः चतुर्विंशतिवर्णोऽयः सप्तविंशतिवर्णकः सुधर्तः सत्तुर्विज्ञेयः सर्वमंत्र
समन्वितः एकादशात्तरो वापि पंचविंशतिसंख्यकं त्रयोविंशतिवर्णो वा मंत्रो भृगुरुदाह
तः ॥ अतिशुद्धः सगदितो निहितः सर्वकर्मसु षड्विंशत्यत्तरो मंत्रः षड्विंशद्वर्णकस्तथा ॥
एकोनविंशद्वर्णो वा त्वंगहीनः स एव च अष्टाविंशत्यत्तरोऽयः एकविंशद्वर्णो वापि वा अति
शुद्धः सगदितो निहितः सर्वकर्मसु ॥ चत्वारिंशत्तरो मंत्रः अष्टाविंशत्यर्णो वापि वा अति
शुद्धः सगदितो निहितः सर्वकर्मसु ॥ पंचषष्ट्यत्तरो मंत्रः सगदितो निहितः सर्वकर्मसु ॥
एकोनप्रातः पर्यंतं

राम
२५४

तं पंचषष्ट्यत्तरो मंत्रः ते सर्वे कायिना मंत्राः स्थानप्रदानशोभनाः ॥ त्रयोदशात्तरो मंत्रः
मंत्राः पंचदशात्तरो मंत्रः ॥ ते सर्वे विकलास्ते यासां सार्धं पातं नृवा शतद्वयं दिनवतिरेकही
नाथवापि वा ॥ यावच्छतत्रयं संख्यानिः स्नेहास्ते प्रकीर्तिताः ॥ चतुःशतमप्यारभ्य यावद्व
र्णसहस्रकं ॥ अतिशुद्धः सप्तमंत्रस्तु सर्वशास्त्रविचारदाः ॥ सहस्राणां धिकावर्णद्विंशकाः
पीडिता ह्ययाः द्विसहस्रात्तरो मंत्राः खंडशः शतधा कृताः ॥ तातव्याः स्तोत्ररूपास्ते मंत्रा
यने यथास्थिताः तथा विद्याश्च बोधव्यामंत्रिभिः काम्यकर्मसु दोषानि मानविज्ञाय
यो मंत्रं भजेत्तु यः ॥ सिद्धिर्न जायते तस्य कल्पकोटिप्रतिरूपि ॥ एताश्चैवान्विताय मंत्रं
विद्यां भजेत्तु यः ॥ सिद्धिर्न जायते तस्य कल्पकोटिप्रतिरूपि ॥ अप्रदायंतिः तदु
क्तं भैरवे ॥ शिवायुद्धाय मंत्रांतं तं तं निपातिताः ॥ ते सर्वे सिद्धिमायांतिमाह का
याः प्रभावतः ॥ मात्रकार्णः प्रदीकृत्य मंत्रं विद्याविशेषतः ॥ शतमष्टोत्तरं सर्वं प्रज्ञेयफल

उं
नंसा
१४५

सिद्धये तदामंत्रोमहाविद्यायथोक्तफलदाभवेत् मातृकापुटिनिर्गतामधेवर्णोनिधायव
मंत्रवर्णत्रितः कृत्वा णो धनं तंत्रसंमतं तथा ब्रह्मन्योनिमुद्रांतां संकोचाधारपंकजं ॥
तदुत्पन्नान्मंत्रवर्णान्कुर्वन्तश्च गतापदान् ब्रह्मरंध्रावधिध्यात्वा वायुना पूर्वकुंभयेत् ॥
सहस्रं प्रजपेन्मंत्रं मंत्रदोषोपशान्तये संप्राप्तेषु सदोषेषु मायाकाममयापि वा सि
त्वा च दौष्टियं चैव तद्व्यवहारविमुक्तये तथा तारसंपुटिनो वापि दुष्टमंत्रोपसिद्धिर्ना
यस्य यत्र भवेद्भक्तिः सोऽपि मंत्रोऽस्य सिद्धिर्ना ॥ १ ॥ अथ होमार्थं कुंड निर्णयः ॥
तत्र तावद्गृह निर्णयः ॥ जौतमीये ॥ भूमेः परिग्रहं कुर्यादावदायनं न भवेत् शुक्ल
मृत्तान्तं याभूमिब्राह्मी सा परिकीर्तिता चित्रियारक्तभूमिः हरिद्वैश्या प्रकीर्तिता ।
कृष्णाभूमिर्भवेद्गुडाचनुधांभूः प्रकीर्तिता ब्राह्मी सवार्थसिद्धिः स्यात्त्रियारक्तपदा भवे
त् धनधान्यकरी वैश्यामृदाचनिदिता भवेत् गणेशविमर्षिण्यां वार्ताः संलक्ष्य

राम
२४५

वैश्याण्ये शान्तां उन्नरोपि वा दिक्षि संकल्पयेन्मंत्रं मंडपं च विभागतः ॥ नवहस्तप्रमाणं वा सप्त
हस्तमप्यापि वा पंचहस्तप्रमाणं वा चतुरश्रं समंततः ॥ पंचहस्तं नृपकाकुंडपक्षे तदुक्तं
तत्रैव एककुंडमतेनान्यात्पंचहस्तगृहं भवेत् ॥ तदेककुंडस्योत्तरभागे प्रशास्तं यथा
वास्तोरी शानभागे त्वमंडपं च येन सुधीः ॥ षट्हादशाष्टाभिर्हस्तैः षोडशा वा समंततः ॥
चतुर्दशमाशुक्तं तोरणं चैरलं कृतं ॥ अथ प्रसंगात्तत्र कुंडानि ॥ १ ॥ ॥
तत्र प्रारदायां प्राक्प्रोक्तमंडपं विद्वान्वादिकायावद्विस्त्रिधा क्षेत्रं विभज्य मध्ये शेष
र्वाद्विपरिकल्पयेत् अष्टस्वाशास्रकुंडानि रम्याकाराण्यनुक्रमात् चतुरश्रं योनिमर्ध
चंद्रं च शंखं चतुर्लं षडश्रं पंकजाकारं शस्तं तानि नामतः ॥ आचार्यकुंडं मध्ये स्या
द्दोरीपतिमहेंद्रयोः हस्तमात्रमितांभूमिं पूर्ववत्परिकल्पयेत् समंतात्कुंडमेतत्
चतुरश्रं सुखाय हं चतुरश्रीकृतं क्षेत्रं पंचधा विभजेत् सुधीः ॥ न्यमत्पुरस्तादेकांश

कोणावार्धप्रमाणतः ॥ भ्रामयेकोणमानेनतथान्यदपिमंत्रवित् । सूत्रयुग्मंततोदद्यात्कुं
दुंघोनिनिभंभवेत् । चतुरशीकृतंतेत्रैवंदशधाविभजेत्तुधीः । एकमेकंत्पजेदंशंमधुं
ध्वंचतंत्रवित् ॥ ज्यासुत्रंयानयेदग्रेउन्मानाद्रामयेततः । अर्धचंद्रनिभंकुंडंरमणी
यमिदंभवेत् । अग्रेसंमुखेप्रक्षिप्तशरकारधनुर्वदिनिराद्यवभट्टव्याख्यात् । तथा
च ॥ ३३ ॥ ज्यासुत्रंयानयेदग्रेशराग्राह्यतयोयतः ॥ चतुर्धाभेदितेतेत्रैव्यसेदुभ
यपार्श्वयोः । एकैकमंशंतन्मानादयतोलाञ्छयेत्ततः ॥ सूत्रयुग्मंबुधः कुर्यात्तथा
अश्वमुदाहृतं ॥ अष्टधाविभजेत्तेत्रैवंमध्यसुत्रस्यपार्श्वयोः । भागंन्यसेदेकमेकमाने
नानेनमध्यतः । कुर्यात्पार्श्वद्वयेमत्स्यः चतुर्ध्वंमंत्रवित्तमः । सूत्रयुग्मं ततोदद्यात्
इष्टं कुंडमुत्तमं । चतुरशीकृतंतेत्रैवंविभज्याष्टदशांशतः । एकभागंवहिन्यस्य भ्रामयेत्तु
नवर्तुलं ॥ इत्थानिकर्णिकादीनांवहिस्रीणिप्रकल्पयेत् । यमकुंडमिदंपोक्तं विलोच

नमनोहरं । बहिरितिमध्येवहिः शब्दोमध्यवाचकः । अथयानामनेकार्थत्वादितिग्रहः
॥ कुत्रैवं पूर्ववदृतेनमध्येवर्तुलत्रयं । भ्रामयेवापेकज्ञाकारंकारयेत्कर्णिकादिभिः ॥
क्रियासारवचनाच्च । अन्यथा मोनाधिकापत्तेः कर्णिकादीनि इत्थानिबहिर्वहिः क
यांदिनिभट्टः । तथा चतुरश्रेष्टधाभक्तेः कुर्यादृत्तचतुष्टयं कर्णिकाकेसरभ्यांतेनृती
येपत्रिकान्यप्य । तदग्राणिचतुर्थेसुः इत्थान्येवंप्रकल्पयेत् । इत्यपिभट्टः । पूर्वोक्तंविभजे
त्तेत्रैवचतुर्विंशतिभागतः ॥ एकभागंवहिन्यस्यचतुरश्रंप्रकल्पयेत् ॥ अतस्यचतुरश्रस्य
कोणावार्धप्रमाणतः । बाह्यस्यचतुरश्रस्यकोणाभ्यापरिलाह्येते । दिशिंप्रनियथान्या
यमष्टौसुत्राणिपातयेत् । अष्टाश्रमकुण्डमेतद्विनंत्रविद्विरुदीरितं । कुंडानांयदृष्टंमानं
मेवलावांचतादृष्टं । एवंप्रोक्तानिकुंडानिकथ्यंतेस्वक्त्रवौनतः । प्रकल्पयेत्कचंयागे
वह्यमानेनवर्मणा । श्रीपणीशिंशिपाहीरशाखिद्येकजमंगुरुः । गृहीत्वाविभजेदस्तमा

अथ विंशतापुनः हस्तमात्रं बहमात्रं तथा चागस्त्ये प्रकल्पयेत्कचं यागे पूर्वोक्तमेव।
स्कचं बहुप्रमाणेन होमार्थं विदधीत वै विंशतं शैर्भवेत्कुंडो वेदितैरष्टभिर्भवेत् एकांशेन
मितः कंठः सप्तभागमितं मुखं वेदीयं शो न विस्तारः कंठस्य परिकीर्तितः अथ कंठस्य
मानस्यान्मुखे मार्गं प्रकल्पयेत् ॥ कनिष्ठांगुलिमानेन सपिंडो निर्गमाय च वेदीमध्ये
विधातव्या भागे नैकेन कर्णिका विदधीत बहिस्रस्या एकांशेनाभितो वटं तस्याखानं
त्रिभिर्भागैर्द्वे त्रयं मध्यं शतो बहिः अंशे नैकेन परितो दलानि परिकल्पयेत् मेखला मुख
वेद्योऽस्यात्परितो र्धो शमानतः दंडमृत्लागुयोः कुंभो गुणवेदांगुलैः क्रमात् गंडीयुगं य
मांशैः स्यात्कुंडस्यानाहर्द्वैरितः ॥ षड्विंशतैः पृष्ठभागे वेद्यां कूर्माकृतिर्भवेत् हंसस्य वाह
स्तिनो वापि नृणो वामुखं लिखितं मुखस्य पृष्ठभागे स्याः संप्रोक्तं लक्षणं सचः स्कचश्च
नुविंशतिभिर्भागैराचार्यैर्द्रुवमित्यादि द्वाविंशत्यादंडमानमंशैरेतस्य कीर्तनं ॥ चतुर्भि

रंशैराह कर्षात्पयास्यतश्चिरः ॥ अथ हवेन निखने तं कर्म गपदाहतिः दंडमृत्लागुयो
दंडी भवेत्कंकणधृतिना तयो रभावे वासिष्ठे पलाशपत्रे निष्कृडे रुचिरेत्कवौत
या विदध्याद्वा पत्रपत्रे संस्तिप्ते होमकर्मणि ॥ २५ ॥ अथ कुंडानां विषोयफलानि
निबन्धे ॥ सर्वसिद्धिकरं पुंसां चतुष्टयमुदाहृतं पुत्रपदं योनिं कुंडं अर्धं द्वाभ्यां शुभं प्रदं
पुत्रस्य करं अथ वर्तलं शांतिकर्मणि अद्दमारणयोः कुंडं चतुष्टयं यमसन्निभं दृ
ष्टिदं योगशमनं कुंडमष्टाश्रमीदितं ॥ २६ ॥ अथ काम्यहोमार्थं कुंडनिर्णयः ॥
तदुक्तं सिद्धसारसूत्रे ॥ शांतौ पुष्टेन पागे मे कुंडं चतुष्टयं कं आकर्षणे त्रिको
णं स्यादुष्टादेव तलं तथा मरणे च तथा योऽप्यवर्तलं तं त्रिभिः सदा तं शांत
रे उदीच्यां पौष्टिकं कुंडं वारुणे शांतिकादिषु उष्टादेवानिले कुंडं याम्यचमा

ॐ
तसा
२४८

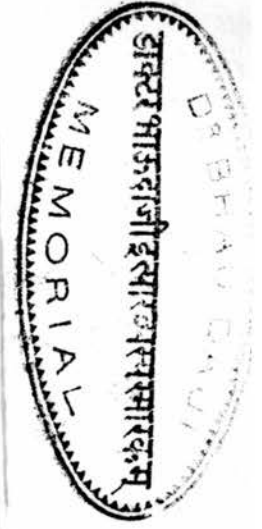
रंभवेत् तथा विषाणं चतुरश्रं स्यादाज्ञां वर्तुलमिष्यते वैष्णवानामर्धचंद्रांश्चूडाणां
अश्वमीरितं चतुरश्रं सर्वेषां केचिदिच्छंतितांशिकाः चतुरश्रे महेशानि सर्वकर्माणि
साधयेत् तथा सर्वाधिकारिणं कंडुसर्वदं चतुरश्रकं गृहाधिकरणे हस्तिनियया ॥
नौतमीये रथादिदोलिकां चैव पोतं सकलमेव च मानांगुलेन कर्तव्यं नान्येनापि
कदाचन षष्ठ्यरत्नप्रमाणानियत्किंचित्कथितानि च यज्ञमानस्य कर्तव्यं नान्येना
पि कदाचन तथा मानक्रियायामुक्तायामनुक्ते मानकर्मणि मानकृत्यत्तमानः
स्याद्विदुषामेव निर्णयः ॥ चतुर्विंशत्यंगुलाहं हस्तं तत्र विदो विदुः कर्तुं दक्षिण
हस्तस्य मध्यमांगुलियर्वणः ॥ मध्यमस्य द्वेर्धमानेन मानांगुलमुदाहृतं यज्ञमाना
सन्निधौ पुनः यवानां तंडुलैरेकमंगुलं चाष्टभिर्भवेत् अदीर्घयोऽपि तैर्हस्तचतुर्विं

रुम
२४८

शत्यंगुलाहं हस्तं तत्र विदो विदुः कर्तुं दक्षिणहस्तस्य मध्यमांगुलियर्वणः अष्टभि
स्तैर्भवेत्तत्र मध्यमं सप्तभिर्वैः कनिष्ठं च द्विरुद्दिष्टमंगुलं मुनिसत्तमः सहस्रे
एतुहेतये ऊर्यात्कुंडं करंगुलैः ॥ द्विहस्तमयुते तच्च लक्षहोमो चतुष्करं षट्क
रेवेदलक्षं चाष्टकरं दशलक्षकं दशहस्तं तु कोद्यां वै हस्तसंख्या व्यवस्थिता दशह
स्तापरं कुंडं लक्षहोमे महीतले शाखायां कोद्यामष्टकरं स्मृतमिति इव स्पृशु
रुत्वा हुरुत्वेन बोधयं तथा एकहस्तमितं कुंडं लक्षहोमे विधीयते अत्रापि आ
याजहोमो न लघुर्वाकरवीरदिहोमो बोधयं तथा तथा मुष्टिमात्रमितं कुंडं
ज्ञानार्थेन प्रयत्नते यातहोमे रत्नमात्रं हस्तमात्रं सहस्रकं द्विहस्तमयुते लक्षे चतु
हस्तमुदाहृतं दशलक्षे च षट् हस्तं कोद्यामष्टकरं स्मृतं एकहस्तमितं कुंडं ल

शे
नेसा
२४७

समेकं विधीयते लक्षणं दृष्ट्वा कं यावत्तावदुक्ते वर्धयेत् द्विहस्तादि कुंडानां गौतमी
ये पूर्वपूर्वोक्तस्य कुंडस्य कोणस्थितं तु यद्देवेत् उन्नरोत्तरं कुंडानां मानं तद्दृष्ट्वा रितं तथा
कर्णस्थं प्रमाणेन द्विहस्तं कुंडमुदरेत् सर्वकुंडेषु सर्ववर्धयेद्विधिना मुना कुंडकर
णे विशेषमाह गौतमीये ततः कुंडं एव नेत्रं वीर्ययाशास्त्रविधानतः त्वक्तास्य
स्य गात्रं च शिरोदेशं प्रयत्नतः शिरोघाते भवेन्नृत्युः पिंडे पुपिंडघातने पुष्के नुड
त्वसंभूतिः क्रीडे सर्वार्थसाधनं ॥ नागेशिरादि निर्णयो यथा वाक्प्रमाणेन तु गा
त्रकेन वामिनेन शोते त्वलु नित्यकालं विभिन्नमासैः परिष्टुमधूमौतं वाक्ता नागं प्र
वदंति सिद्धाः भाद्रादिके वासवदिके शिराः स्नानमार्गादिके पुत्रिपुत्र्याम्यमृधा ।
प्रायश्चित् शिरः स्नात्वा त्वलु लक्षणं दृष्ट्वा कौवेरशिरः स्नायः यावत् कुंडस्य विस्ती

राम
२४७

रः खननं तावद्विद्यते एतादृशिकी भवेदोगी एताहीने धनस्यः वक्रकुंडेषु संतापो
मरणं चिन्तयेत् मेखला रहितो को को ह्यधिको विज्ञसंज्ञयः भार्या नाशकरं
कुंडं प्रोक्तं यो न्याविना कृतं यद्यप्यधुनं सनं प्रोक्तं कुंडं यत्कं ठवर्जिनं मेखला र
हिता पूर्वा साक्षिकी तिकाप्यते द्वितीया राजसी चैव मुनिभिरितिकाप्यते तृतीया
तामसी प्रोक्ता मेखलानां तु निर्णयः कुंडानां मेखला तिस्रो मुष्टिमात्रेण ताः क्रमा
त् उत्तेषां यामतो ज्ञेया ह्येका र्धोगुलसन्निभा चरत्तिमात्रं कुंडेषु विद्येया तिका
त्रैगुलाः एकहस्तमिते कुंडे वेदाग्नि यनां गुलाः कुंडेन द्विहस्तेन ज्ञेया रस्वेदगु
णगुलाः चतुर्हस्तेन ज्ञेया वस्तुतर्कपुगा गुलाः कुंडे रसकरेतास्तु पक्षपृष्ठं
गुलाः क्रमात् वस्तुहस्तमिते कुंडे भानुपंक्तपृष्ठगुलाः द्वादहस्तमिते कुंडे
मधुभानुदशां गुलाः ॥ विस्तारो सद नो ज्ञेयामेखलाः सर्वतो बहुधैः हेतुरग्रे

ॐ
तंसा
२५०

यो निरासासुपर्यप्यपत्रवत् मेखलानां भवेदंतःपरितोनेमिरंगुलात् एकहस्तस्य ऊं
इस्य वर्धयेतां क्रमात्सुधीः दशहस्तान्तमनेषामर्थांगुलवशात्पृथक् एकहस्तस्य
एकहस्तान्तस्य नाभियोन्योरेकमानस्य दृष्टत्वात् नौतमीये प्रथमे मेखले योनिं
उोष्ट्रीहोत्ररगतः कुर्याद्गुणोष्ट्रवन्तां कुंडं उचित् सर्वलक्षणं मुष्टपरत्नैकहस्तानां
ऊंडानां योनिरीरिता वदचतुर्द्व्यंगुलया मवित्तारोन्नतिशालिनी एकांगुलं
यो न्यग्रं कुर्यादीषदधोमुखं एकैकांगुलितो योनिं कुंडे घुनेषु वर्धयेत् यावद्
यप्रमाणेन यो न्यग्रमपि वर्धयेत् गणेशविमर्षिणं मेखलानां बहिस्थानं स्थ
लमित्यभिधीयते चतुरश्रस्थला रघुनालं मध्ये सरंभ्रकं स्थयमूलं तु स्तब्धा
ग्रंतत्रालं स्यान्मनोहरं वात्यस्य मेखला बाह्यस्थलादारभ्य कारयेत् तथा स्थ
लादारभ्य नालं स्यात्सरंभ्रं योनिमध्यतः ॥ स्थलाग्रं स्थूलं सरंभ्रं नालमिष्यते यो न्यो

राम
२५०

मध्ये वलिकं कुर्यात्तदप्यग्राहि संज्ञकं मध्यतो मध्यपर्यंतमित्यर्थः तथा च वासिष्ठे च
होत्रतागजोष्ट्रैव सच्छिद्रा मध्यमो ज्ञात्ता सरंभ्रमिति मध्यमे खलायामिति शेषः तथा च
नालमेखलयोर्मध्ये परिधिस्थापनाय च रंभ्रं कुर्यात्तथा विहा द्वितीये मेखलोपरि प
रिधित्तु बाहुमात्रापरिधयः सत्त्वोत्रणाः मुष्टपरत्नैकहस्तानां नाभिरुत्से
धभावतः नेत्रवेदांगुलो येता कुंडे घुनेषु वर्धयेत् यवद्वयक्रमेणैव नाभिं पृथग्द्वार
धीः ॥ योनिं कुंडं योनिमद्गुणं कुंडं नाभिं विवर्जयेत् नाभिस्तत्रं विधारुत्वा मध्ये ऊर्ध्वं तथा
र्त्तिकां बहिरंशद्वयेनाष्टौ पत्राणि परिकल्पयेत् नवकुंडं यत्ते योनिमाह सिद्धशेखरे
इडाग्रियमदि कुंडे योनि सौम्यमुखी स्थिता योनि सौम्यमुखी स्थिता योनि मुखोष्ट्र
वैज्ञान्येतरा स्मृताः हस्तमात्रं कुंडिलं वा संज्ञेये होमकर्मणि अंगुलोत्तेधं संयुक्तं च
चतुरश्रं समंततः आदाय दक्षिणे पाणौ त्वावंत्रिमधुरं हविः प्राशुषो बहिजायां नेत्र

जे
तसा
२५१

हृयान्पुष्पाणिना नमोतेननमोदद्यात्स्वाहांतेहिउमेवव पूजायामाहुतौचापिसर्व
त्रायंविधिःस्मृतः नमोतेतिपाराणिसंस्मरणं तथाचब्रह्मपुत्रणे ओंकारादिसमायु
क्तंनमस्कारंतकीर्तनं स्वनामसर्वदेवानामंत्ररूपभिधीयते यथाइदंपाद्यंआदिना
यनमः इदमर्घ्यंआदिनायनमः इत्यादित्र ओंआदिनायइदंपाद्यं हृययि
नमइत्यादितांत्रिकेतुनायंनियमः अर्घ्यादौवैषम्यंस्यात् किंतु क्लीनमः ओं
गूंनमः इत्यइत्यादेरुल्लेखस्यावश्यकत्वात् मंत्रेणोंकाररूपेणस्वाहांतमंत्रेण
स्वाहांतरंप्रवक्तव्यं स्ववंतपंचांगुलीतत्काशंस्वमुद्रयाधार्यं तथाच पंचांगु
लंवहिरूपत्काधारयेकंस्वमुद्रया यत्रहोमेसंख्याज्ञोक्तात संख्यात्रुक्तौशातंसाष्ट
सहस्रंवाज्रपादिषु ॥ अथहोमप्रयोगः आचार्योलेकनोयागमंडपद्वारमागत्य
मान्यार्घ्यपूजांचविधायगृहंप्रविश्यताकल्पोक्तदेवतांऐशान्यादिभिर्हस्तप्रमाणंवे

राम
२५१

दिकांविधायतदुपरिचटंसंस्थाप्ययथाशक्तिसंपूज्यवीक्षणादिभिःऊंउंसंस्क्रुर्यात् तथा
चब्रह्मसंहितायां होमकांडे ऐशान्यादिविष्णुहस्तविस्तारोन्नतिशालिनी रुक्मास्मि
न्स्थापयेत्कुंभंयथोक्तक्रमयोगतः तत्रसंपूजयेद्देवंयथाविध्युपचारकैः ततो
होमंप्रकृवीक्षितदेवतासन्निधानतः वीक्षणंमूलमंत्रेणशरेणताडनंमत्तं ॥ इतेनैव
प्राक्षणाकार्यंवर्मणाभ्युक्षणांमत्तं अस्त्रेणरक्षणंरुक्माततःसंस्कारमारभेत् विशेष
स्तनीलतंत्रे मूलमंत्रेणऊंडानांवीक्षणंऊंडेसंस्कृतं ततोमूलमुच्चार्यऊंडायन
मइतिवदेत् ऊंडमध्येप्रागग्याउदगगालिस्त्रारेखाःऊर्यात् प्राग्येषु मुकुंदेणपु
रंदरात् प्राग्दक्षिणेनसंपूज्य उदग्येषुब्रह्मवैवस्वतंहृवपूजयेत् सुंदरीपक्षे
सर्वत्रघटतारीयोगः ऐंह्रींश्रींक्लींसौख्येणनमइत्याइत्यादि ततःऊंडमध्ये
घटोणंरुतेविकोणंतद्वहिरष्टदलयद्यंतद्वहिश्वनुरभंचतुहारसमेतं मध्येद्वीबीजं

ॐ
तंसा
२५२

लिखेत् तदुपरि कृत्वा लेन पुष्पाञ्जलिदत्त्वा सुंदरीयज्ञेवालाया ततः सर्वाणि पूर्णवेणा
भुज्ययोगवीठमर्चयेत् तद्यथा कर्णिकोपदि आचारशक्त्यादी-संपूज्य च ग्राहिकोणे
षु ॐ धर्माय नमः एवं तान वैराग्याय ऐश्वर्याय पूर्वदिदिक्षु अधर्माय नमः
एवं अज्ञाय नमः अवैराग्याय अनैश्वर्याय मध्ये अनंतोय पद्माय अंशु
र्याय अंशुर्यमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः ऊं सोममंडलाय द्वादशकलात्म
ने नमः संवह्निमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः ततः करेषु पीताम्बे तारुणाङ्ग
लाभस्त्रातीव्रास्फुल्लिङ्गिनी रुचिराञ्जलिनी एतादृशादिमध्ये च पूजयेत् ततो
वद्वाशं नाय नमः ततो वागीश्वरीस्त्रातां नीलेंदीचर सन्निभां वागीश्वरेण संयुक्तां
इति ध्यात्वा ह्रीं वागीश्वराय नमः वागीश्वर्यै नमः इति मंत्रेण पंचोपचारैः संपूज्य
सूर्यकांतादिसंयुक्तप्रोत्रियगेहजं वद्विमानयेत् गौतमीये पात्राणामभयमग्निं च

राम
२५२

यद्विवावाणसंभवं श्रोत्रियाणां गेहजं वा वनस्य मयवाहयेत् यद्दृष्ट्वा लाभसंप्राप्तेभ्य
योग्येयागकर्मणि निरग्निं ब्रह्मण्यज्ञोत्पत्त्या भकरो भवेत् सुंदरीयज्ञे काम्य
रकामेश्वरी प्रपूजयेत् लघुः क्षत्राच्चतुर्थी शं फलं दद्यादुत्ताशनः वेशाङ्गुडाच्च
विफलं ज्ञायते होमकर्मतः तस्मात्सर्वप्रयत्नेन वद्विपुक्तं समाहरेत् एवं वेद्विपु
त्रे निक्षिप्य क्रव्यादं शं परित्यजेत् ततो ग्निं संवीह्य णदिभिः संस्कृत्य डौदर्यं वैदेवाग्नि
भ्यां वैश्वं भौमस्य विभाय रं वद्विचैतन्यं कल्पयामीति पराकं चैतन्यं निधाय ॥
ऊं कारेण ह्येनुरशतमभि मय्यपेनु मुद्रया मृत्नी कृत्य फडितिसंरक्ष्य हूमिति च
वगुण्यगंधपुष्पादिभिः रं वद्विपुर्नयेन मइतितमभ्यर्च्य ऊं उसो परिप्रदक्षिणं
त्रिपरिश्रास्य प्रणवोच्चारणपूर्वकं ज्ञात्रु स्पष्टमहीतलः शिववीर्यधियात्मानोभिमुखं
देव्याः यो न वेनं क्षिपेत् ततो वागीश्वरवागीश्वरीभ्यां आचमनीयादिकं दत्त्वा तथा

ॐ
तंसा
२५३

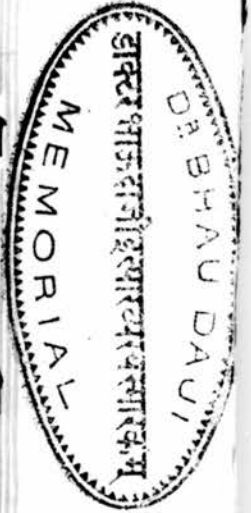
गर्भेभूतां ध्यायेद्द्विदूपां च देवतां ॥ पश्चाद्गर्भस्पर्शार्थं प्रदद्याद्गर्भकंकणं ॥ चित्तिं
गलहन् हनदह दह पचय सर्वज्ञाज्ञापय स्वाहा ॥ इति मन्त्रुनावह्निं ज्वालयेत् ॥ ततो व
ह्निं अञ्जलिः सन् ॥ अग्निं प्रज्वलितं बंदे जातवेदं हुताशनं ॥ सुवर्णवर्णममूलं ससिद्धं वि
प्यतो मुखं ॥ इति वह्निमुपतिष्ठेत् ॥ ततो जिह्वाभ्यां संकुर्यात् ॥ तद्यथा लिंगे सरसं हिर
ण्ययै नमः ॥ पायोऽस्य स्रंगगणायै नमः ॥ मूर्ध्नि शिवसंरक्तायै नमः ॥ घ्राणे लवधं
सुप्रभायै नमः ॥ नेत्रे रश्मिं बहुरूपायै नमः ॥ सर्वत्रयवसुं प्रतिरक्तायै नमः ॥ पदं स
र्वत्रयताः साक्षि यागकर्मसु ॥ पद्मरागा सुवर्णभञ्जालो हिताश्वेता धूमिनी करालिका
एताराजस्यः क्रूरकर्मणि ॥ विश्वमूर्तिः स्फुल्लिगिनी ॥ धूम्रवर्णमनेज्ज्वालिता
कराला काली एतास्तामसाः ॥ न्यासस्तु बीजयोगेन पूर्ववत् ॥ एवं सर्वत्र बोधय ॥
वह्नी रघीशं संयुक्ताः सादियांताः सविंदेवः ॥ वद्वे मे शः समुद्दिष्टाः जिह्वानां सप्तदै

सम
२५३

शिकः ॥ ततः करंगन्यासो ॥ सहस्रार्चिषे अंगष्टाभ्यां नमः ॥ स्वस्ति पूर्णाय तर्जनीभां
स्वाहा ॥ उत्तिष्ठ पुरुषाय मध्यमाभ्यां वौषट् ॥ धूम्रवामिनी अनामिकाभ्यां हुं ॥ सप्तजि
ह्वाय कनिष्ठां वषट् ॥ चतुर्थराय करतलेष्टाभ्यां फट् ॥ एवं सर्वत्र हृदयादिषु सर्वत्र
प्रणवादिः ॥ ततो मूर्तिन्यासः ॥ हस्तांसे ॥ अग्रये सप्तजिह्वाय नमः ॥ दक्षपाश्वे ॥
ॐ विंशत्ये विश्वमुखाय नमः ॥ वामांसे ॥ ॐ अग्रये वेदमुखाय नमः ॥ ततो वह्ने
रसनं कल्पयामीति वह्ने रसनं कल्पयित्वा मूर्तिं तत्र विचिंतयेत् ॥ इष्टं शक्तिं स्तुति
काभीतिमुष्टे दीर्घं देवि धारयंतं जराभं ॥ हे मा कल्पय मम संस्रं विनेत्रं ध्यात्वा वह्निं ब
हुमौलिं जराभिः ॥ ततो मेखलानामुपरिविष्टुदैस्तोयैः सुंदरीपक्षेवा लया परिधि
य ॥ मध्यमेखलायां गर्भभूतेर्देवैर्ग्रेण मृत्तमा स्फुरयन् ॥ त्रिःपरिस्तरेत् ॥ त
तः प्राचीनवर्जं दिक्षु परिधीन्विनिःक्षिप्य ॥ ततः प्रादक्षिण्येन ब्रह्मादिदेवताः सष्ट

ॐ
तंसा
२५४

ज्याः पुनर्वीदिं ध्यात्वा तत्तुपीठे शवाद्यानेन संवेण गंधादिभिः पूजयेत् ॐ वैश्वान
रजातवेद इहा वहलौहितात्त सर्वकर्माणि साधय स्वाहा इहं पातुं वहये नमः इत्या
दिक्रमेण पूजयेत् मध्ये घटोत्पलपुसवष्टं हिरण्ययै नमः ववष्टं गणयै नमः
शवष्टं रक्तायै नमः ववष्टं कृष्णायै नमः लवष्टं सुप्रभायै नमः ररष्टं बहुदूपा
यै नमः यरष्टं अतिरक्तायै नमः कर्मभेदे काम्ये सरष्टं पद्मरागाय नमः कृ
रकर्माणि सरष्टं विष्णुमूर्त्यै नमः इत्यादि यद्वा गणेशविमर्षिणं हिरण्य
तप्तहैमाभाशूलपाणिदिशि स्थिता वैदूर्यवर्णगगना प्राच्यादित्रिसमाश्रिता
उद्गादित्यसंकाशारक्तजिह्वाग्निसंस्थिता कृष्णनीलाभसंकाशानैवृत्यादिशि
संस्थिता सुप्रभापद्मरागाभावारुणं हिदिशि संस्थिता अतिरक्ताजवाभासावा
यच्यादिशि संस्थिता बहुदूपाय ध्यामुत्वा दक्षिणेन तुरसंस्थिता माखलायां वा

राम
२५४

सांज्ञेष्टां अश्विकारौडीसंपूज्यकेसरेषु अग्रादिकोणेषु मध्ये दिक्षु च ॐ सहस्रा
र्चयेद्दद्याय नमः ॐ स्वस्तिपूणीय शिरसे स्वाहा ॐ उन्निष्ठुशुक्रवायशिखायै
वषट् ॐ धूमव्याधिने कवचाय हुं ॐ सप्तजिह्वायनेत्राय वषट् ॐ धनुर्धरा
यश्चक्राय फट् ततः पूर्वादिदलेषु ॐ अग्रये ज्ञातसे नमः अग्रये सप्तजिह्वाय न
मः ॐ अश्वेदराय नमः ॐ अग्रये वैश्वानरः ॐ अग्रये कौमारजे जमे नमः
ॐ अग्रये विष्णुमुखाय नमः इति वहिष्ठुर्नीः शक्तिस्तुतिकधारिणीः संपूज्य लो
कपालावस्वस्वदिक्षु पूजयेत् ततो हस्ताभ्यां स्वस्वचौष्टुहीतातावेधोमुखोक्त
त्वाविचारं प्रतप्य दर्शनादाय यथाग्रसं उद्गम्य मध्यानि शोधयित्वा तौ दक्षिणे सं
प्राप्त्य पुनः दर्शयौ विनिःक्षिप्य आत्मनो दक्षिणभागे कृपां नरे स्थापयेत् त
त आज्यस्थालीमानीय अस्त्रजप्तेन वारिणतां संशोच्य तस्यामाज्यं विनिःक्षिप्य ॥

ॐ
तसा
२५५

वीक्षणदिभिस्तत्संक्रयान् ततोवाग्रवे अंगारमुद्रयते पुनमदिति मंत्रे एण्यस्यालीवि
निवेष्टयेत् ततोदर्भपुगलं संदीप्य अज्येक्षित्वा अनिलेक्षियेत् नमदिति मंत्रे एततो
दीर्घेन दर्भपुगलेनाज्यं हुं दिति नीराज्य तदर्भपुग्ममग्नौ विसर्जयेत् ततः फट्ति मंत्रे
एण्येते प्रज्वलिता नृर्भान्पुदर्यते मग्नौ क्षियेत् ततो ह्युतं गृहीत्वा पुनरगान्त्वहौ संयोज्य
जलं स्पृष्ट्वा दक्षिणहस्तोपरि भोवेनाधोमुखेनागुष्टापकनिष्ठाभ्यां प्रादेशास्त्रितौ दर्भैश्च
त्वा अत्र एण्युतं यविवीकृतं नमदिति मंत्रे एतत्तु प्राभ्यां आत्मसंमुखं ह्युतं संस्त्रवनं क्रयति
ततः प्रादेशाभावं संग्रथित दर्भपुग्मं ह्युतांतरेक्षित्वा भागौ कृत्वा शुद्धयस्तु कृत्वा सप्तैस्मरे
त् ततो वामे इडानाडीदक्षिणे पिंगलां मध्ये सुषुम्णां ध्यात्वा होमं क्रयति तद्यथा
नमदिति मंत्रे एदक्षिणभागादज्यमादाय अग्रे दक्षिणे लोचने ॐ अग्रये स्वाहाने मदिति हु
हुवात् ततो नमदिति मंत्रे एस्त्रवे एण्यं दक्षिणभागादादाय वह्निमुखे ॐ अग्रये स्विष्टकृते

तस
२५५

स्वाहेति जुहुयात् सर्वशक्तिसंपातः ततो स्वाहति होतः ॐ भूः स्वाहा ॐ भुवः स्वाहा
ॐ स्वाः स्वाहा ततो वैश्वानरजातवेद इत्यादि मंत्रे एत्रिवारं हुत्वा अग्रे गर्भाधानादिक्रियाः
संपातयेत् तद्यथा गर्भाधानं पुंसवनं सीमंतोन्नयनं जातकरणं नामकरणं नि
ष्क्रमणं अन्नप्राशनं दक्षिणकरणं उपनयनं महाअन्नं अयनिषत्स्नानं गोधानं उ
द्वाहकाख्यं क्रूरकर्मणि मरणं तस्याच शुभे चैव विवाहांतो मृत्युं ताः क्रूरकर्मसु त
अमः अग्रये गर्भाधानं कर्म संपादयामि स्वाहेति प्रतिकर्मणि क्रमेण ह्यहतीर्जं हु
यात् स्तं दरीपतेत् अग्रे गर्भाधानं कर्म कल्पयामि ऐं नमः एकैकां चाहुतिं दध्यात् ॥
कल्पस्त्रे नामकरणे छं ३ मूलदेवीं समभ्यर्च्य तत्रा मकरणा यच हुने तं यमबा
लेन आहुतीनां अयं तथा कामाग्र्यं हुत्वा अनिति नमः क्रयति नंतरं ततो वह्निः पितरौ संष्ट
ज्य आत्मनियोजयित्वा मृलाग्रमध्योत्त संज्ञताः संमिधः पंचमनसा ध्यात्वा जुहुयात्

ॐ
तंसा
२५६

ततोविष्टेष्वरमंत्रेण दशाह्वतीर्जह्यात् तद्यथा ॐ स्वाहा ॐ ह्रीं स्वाहा ॐ ह्रीं श्री
स्वाहा ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं स्वाहा ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं श्रीं स्वाहा ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं श्रीं गंगणपतये स्वा
हा ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं श्रीं गंगणपतये वरद स्वाहा ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं श्रीं गंगणपतये वरद
सर्वजनमे स्वाहा ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं श्रीं गंगणपतये वरद सर्वजनमे वशमानय स्वाहा
तथा च पंचसारे ताराद्यैर्दशभिर्देवैर्दशैर्दशैर्दशैः मनुना गणपत्येन ह
नेतृर्वेदशाह्वतीः ततो देवतायाः पीठं बह्वैः समभ्यर्च्य बह्विभूषांतां विधित्वा पंचोप
चारैर्दिभिः संपूजयेत् सुंदरीपते तु वडास्तेन मंत्रेणांगमंत्रेण संपूज्य ॐ ह्रीं श्री
प्रकाटसमस्तगुणतत्त्वसंप्रदाये कलकभक्तिर्गर्वरहस्यातिरहस्यपरमातिरहस्ययो
गनी चक्रं श्रीपादुकां पूजयामि तारादौ तु ब्रह्मादिलक्ष्मादिंद्वंद्वारीन्वजादीन्वय
हान् पूजयेत् इति विशेषः बह्विमुखमूलमंत्रेण धृतेन पंचविंशतिमाह्वतीर्जह्व
यात्

राम
२५६

यात् ततो बह्विदेवतयो रात्मना सहैकं विभाव्य मूलेन ज्येनैका दशाह्वतीर्जह्वयात् त
तस्तु न देवताया एकैकाह्वतीर्जह्वयात् पुनर्बह्विर्दशैः ततः संकल्पितं तत्तत्क
ल्पोक्तविहितं दशैर्दशैर्दशैः तद्यथा बह्विभूषांतां निहायां जह्वयात् सर्वकर्मणि
यतः समस्तसिद्धिनां सावित्री बह्विभूषांतां जह्वयात् ततः ॥ ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं श्रीं गंगणपतये स्वा
हा ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं श्रीं गंगणपतये वरद स्वाहा ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं श्रीं गंगणपतये वरद
सर्वजनमे स्वाहा ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं श्रीं गंगणपतये वरद सर्वजनमे वशमानय स्वाहा
तथा च पंचसारे ताराद्यैर्दशभिर्देवैर्दशैर्दशैः मनुना गणपत्येन ह
नेतृर्वेदशाह्वतीः ततो देवतायाः पीठं बह्वैः समभ्यर्च्य बह्विभूषांतां विधित्वा पंचोप
चारैर्दिभिः संपूजयेत् सुंदरीपते तु वडास्तेन मंत्रेणांगमंत्रेण संपूज्य ॐ ह्रीं श्री
प्रकाटसमस्तगुणतत्त्वसंप्रदाये कलकभक्तिर्गर्वरहस्यातिरहस्यपरमातिरहस्ययो
गनी चक्रं श्रीपादुकां पूजयामि तारादौ तु ब्रह्मादिलक्ष्मादिंद्वंद्वारीन्वजादीन्वय
हान् पूजयेत् इति विशेषः बह्विमुखमूलमंत्रेण धृतेन पंचविंशतिमाह्वतीर्जह्व
यात्

ॐ
तसा
२५७

प्रशस्यते प्रदेशिनीसध्यामाभ्यांवापोपशमनंमहत् यपुर्मेधातथाशान्तिर्नीति
पुष्ट्यादिकेतथा आकर्षणानिसर्वाणिदृशदर्थगतानिच तर्जन्यानामिका
योगात्सद्यएवभवन्तिहि मोहनंवश्यकामंचयीतिसंवर्धनंतथा प्रदेशिनी
कनिष्ठाभ्यांसर्वमेतत्प्रसिद्धति मोहनाकर्षणंचैवसोभनोश्चाटनंतथा कनिष्ठा
सध्यामांगुष्ठसंयोगेनचुलीलया विधिपुक्तेनहोमेनतथाइव्यानुयोगतः सर्वमंत्राः
प्रसिद्धानिमुद्रामंत्रप्रयोगतःततोहोमद्वयाणिकवेणस्कचिनिधायतेनाच्छाद्यतौनामौ
संस्थाप्यदत्तःपूर्वमित्यादिमंत्रेणमूलमंत्रेणचमृणांहुतिंदत्त्वासंहारमुद्रयादेवतात्त
निउद्वास्यचनव्याहृतीर्द्धत्वा अग्नेर्जिह्वांगमृतीनांएकैकाहुतिंदद्यात् ततःपूर्वव
नोवलोपरिश्रद्धिःपरिधिच्य आत्मनिसंहारमुद्रयापावकंक्रियोजयित्वापरिधीन्सपरि
वारान्सत्तरानित्यर्थः अग्नौनिक्षिपेत् विशेषस्तु नेमित्रकेकर्मणिपताद्धेत् ॥

राम
२५७

नित्यकर्मणिनदहेत् शारदायां नेमित्रकीदहेन्मंजीनित्येतुनकदाचन ततोद
क्षिणा ज्ञानमालायां सुवर्णमयुतेदद्यात्सुवर्णकं दक्षिणतुप्रदात्
यायथाहोमेतथाजपे यदिदीक्षांगहोमःस्यान्नदादेवतायाःहोमात्तरं आज्यान्वि
तैस्तिलैःकल्पविहितद्वैर्वाष्टोमुरसहस्रंशतंवाजुद्भवात् ततःसुधोनदंता
ह्यंशिष्यंस्नानंकुंडात्तिकमानीयदिव्यदृष्ट्यांतंवल्लोक्य तच्चैतन्यंगुरुमात्मनिसै
द्योज्यअध्वविशोधनंकर्यात् तद्यथा कृषागुक्तेनशिष्यस्यादंसंसृष्ट्य ॥
ॐशोधयामिकलेधानंस्वाहेति आज्यान्वितैस्तिलैरष्टाहुतीर्द्धत्वात् एवंक्र
मेणपरशिवेसंहत्यधुनःसृष्टिवर्त्मनातत्तदाहुतिभिःक्रमेणजनयेत् तद्यथा
मंत्राध्या मंत्राध्यानः पदाध्या पदाध्यानः वर्णाध्या वर्णाध्यानो भुवनाध्या भु
वनाध्यानः कलाध्या कलाध्यानः एवंक्रमेणजनयेत् ततोदिव्यदृष्ट्यांतंशिष्यंवि

ॐ
तंसा
२५८

कल्पयन् स्वात्मस्थितं तच्चैतन्मणिष्येनियोजयेत् ततः स्वाचाष्टर्णद्विभिः दानादि
कर्मसमाप्य पूर्वोक्तक्रमेण दीक्षां कारयेत् इति होमयद्विभिः अथ नित्यहोमः
तदुक्तं सोमभुजंगवह्ना नाजमः सिसृते मंत्रो नाडुतश्च फलप्रदः तान्विष्टो यश्च
नेकामांस्तस्माद्विनयमाचरेत् पूजया लभते पूजां जपात्तिष्ठिर्न संशयः विभृतिं चा
ग्निकार्येण सर्वसिद्धिं च विंदति नीलतंत्रे नित्यहोमं प्रवक्ष्यामि सर्वार्थयेन विंदति
समर्थो स गणापाद्य बलिं पूर्ववदाचरेत् ततो जपं तर्पणं च चरेत् साधकसत्तमः ब
लिं वैष्णविकं चैव ब्राह्मणः समुपाचरेत् विधिबद्धिमान्नीयक्रव्यादभ्यासमस्तथा
मूलमंत्रं समुच्चार्य कंडे वा स्थंडिले पि वा यथा मादौ तु विशेषः भैरवांश्च ह्नेदष्ट
वाज्यान् चित्तैस्तिलैः शुभैः पूर्वादिषु क्रमेणैव ततो होमं समाचरेत् अथ होमद्वया
णां प्रमाणमभिधीयते कर्षमांश्च तं होमेषु क्रिमांश्च पयः स्मृतं उक्तानि च गव्यानि

राम
२५८

तत्समानि मनीषिभिः तत्समं मधुगुग्धाक्षमत्तमाश्च मुदहृतं दधिप्रसृतिमांश्च स्पाह्वा
जासु मुष्टिमांश्च तः एषु कास्तत्प्रमाणः स्युः सक्तवो पितृयोदिताः मुंउं पलार्धमाने
स्याच्छर्कं तपितथा स्मृता ग्रासार्धं च रुमानं स्पाह्वाः पर्वो वधिः स्मृतः एकैकं य
त्र पुष्पाणि तथा पुत्तानि कल्पयेत् बादलीफलनारंगफलान्येकैकं कणो विदुः मा
तुलंगं चतुःखंडं पनसं दशधा कृतं अष्टकानां रिकीलानि खंडितानि विडुर्बुधाः
विधाकृतं फलं बिल्वं कपिप्रं खंडितं द्विधा उर्वारकफलं हेमि वीदितं खंडितं तथा ॥
फलान्यन्यानि खंडानि समिधाः स्युर्दण्डगुलाः हवींश्च यंसमुद्दिष्टं गुडं च चतुरंगुला
ग्रीहयो मुष्टिमांश्च स्युर्मुद्रामाघायवाश्च पि तंडुलाः स्युर्दण्डगुलाः कोदवा मुष्टि
संमिताः गोक्ष्मा रक्तकलमाः विहिता मुष्टिमानतः तिलाश्च कमांश्च
स्युः सर्वेषां स्तत्प्रमाणकाः शुक्तिप्रमाणं लवणं मरिचा एष विंशतिः पुरं वदर

जं
तंसा
२५८

मानंस्यादामरं तत्तमंस्मृतं चंदनागुरुकर्पूरकस्तूरीकुंकुमानिच तितिनीबीजमा
नानिसमुद्दिष्टानिदेशिकैः वैश्वानरंस्थितं ध्यायेत्समिदोमीषुदेशिकः शयान
माज्यहोमेषुनिघण्टोद्यवस्तुषु आस्यात्तर्जुड्याद्वेविंशित्सर्वकर्मसु क
र्णहोमभवेद्याधिनैत्रं धत्वमुदहृतं नासिकायां मनःपीडामस्तकोधनसंस्तवः ॥
यतः काष्ठं ततः शोचंयतो धूमो वनासिका यत्राल्पज्वलनं नेत्रं यतो गारस्ततः
शिरः यत्र प्रज्वलिता ज्वाला जिह्वा सा जाते वेदसः स्यर्णसिंहरवालार्ककुंकुमहौ
दसत्रिभा सुवर्णरेतसो वर्णः यो भनः परिकीर्तितः ॥ मेरीवारिदहलेंडनिनदो
ग्निशुभावहः नागचण्डकचुं नागपाटलाष्ट्रधिका निभः पद्मंदीवरकल्लूर
सर्पिर्गुलसत्रिभः पावकस्य शुभोगंधत्पुक्तदत्पुक्तस्तं ववेदिभिः प्रदक्षिणा
त्पुक्तकल्पा छत्राभाः शिखिनः शिखाः शुभदायजमानस्य स्युष्यापि विरोधतः

राम
२५८

यद्वा सोमभुजंगारणं ॥ अर्धरात्रं शरत्काले हेमंतश्च प्रभातकं ॥ पूर्वाह्ने च वसं
तः स्यान्मध्याह्ने ग्रीष्मपक्षे ॥ प्राहृत्काले पराह्णः स्यात्पक्षेः शिशिरः स्मृतः ॥
अथवा ॥ दुषायोगे च हेमंतः प्रभाते शिशिरागमः ॥ प्रहर्षे वसन्तश्च ग्रीष्मे
मध्यदिनागमे ॥ तुर्ययामे च वर्षाख्यौ शरदस्तंगते रवौ ॥ हेमंतः शान्तिके प्रोक्तो वसं
तो वषट्कर्मणि ॥ शिशिरः सन्तुने ज्ञेयो विदेखे ग्रीष्म ईरितः ॥ प्राहृत् उश्चाटने ज्ञेया
परन्मरणकर्मणि ॥ अथ तिथि नियमस्तु ॥ २५ ॥ पंचमी च द्वितीया च तृ
तीया सप्तमी तथा ॥ बुधे ज्यवारि संयुक्ता ज्ञेया विदेखकर्मणि ॥ छत्ता च तृदशी तद्वद
ष्टमी मंदवारका ॥ उश्चाटने तिथि शक्ता प्रदेष्टे च विशेषतः ॥ चतुर्दश्यष्टमी छत्ता ह्यमा
वस्या तथैव च ॥ एतिभौ मदिनोपेता शक्ता मारणकर्मणि ॥ बुधचंडदिनेपेता पंचमी दृष्टमी

जे
तसा
२६०

तथा योर्लमासीवविशेयातिथिः संवनकर्मणि शुभग्रहोदयेऽर्थांश्चुभानिचशुभोदये ये
इकर्मणि रिक्ताकारे मृत्युयोगोपमारणं जपेत्पूर्वमुखे वपेदक्षिणे चाभिचारके पश्चिमे तु
स्वनं विद्यादौ गुरुं शांतिकं भवेत् तथाभिचारे कार्याचदक्षिणां वचनामही वसनं लो
हितं प्रोक्तं मुहूर्त्तं लोहितं स्मृतं धृष्टं लोहद्वयोणवामेन घृजनादिकं नरस्त्रा
पुविशेषेण मारणे लुप्तमीरितं मृतस्य पुद्गलस्य दंतेन गर्दभस्य च कृत्वा तत्तमालं
जज्ञव्यं शास्त्राणां वधमिच्छता भग्रे भग्नं गमणिभिर्जयेदाकर्षकर्मणि साध्यके शस्त्रे
प्रोते स्तरंगवदने द्वैः अक्षमालां समासाद्य विद्वेषोश्चाटने जपेत् एमाख्यं स्वस्तिकं धृत्य
विकटं कुट्टं पुनः वज्रभट्टकमित्याह्वयनातिमनीषिणः पद्यासनं तु संयोज्य जातु वीरं
तरेकं विन्यस्य भूमौ संस्थाप्य योमस्थं कुट्टासनं अन्यानि वक्तव्यानि ॥

राम
२६०

द्विष्टं देवीविपुरसुंदरी धर्मार्थकाममोक्षाणं विनिवोगः तु साधने वाग्भवः कामराजश्च शक्तिः
वीजं महेश्वरि ऐवामभवः पातु शीर्षे मोक्षी कामराजस्तथा हृदि सौः शक्तिवीजं सदा पातु नाभौ
गुह्ये च पादयोः ऐं लीं सौः घटने पातु कालामां सर्वसिद्धये ह्रीं ह्रस्वकलरीं ह्रीं पातु भैरवीं च
ठ्ठदेशनः सुंदरीनाभिदेशे वा शीर्षे कामकला सदा धूनास्यो रेतगले मरुविपुरसुंदरी ललाटे
सुभगः पातु भगोमां भागदेशनः भगोदयातु हृदये उदरे भगसर्पिणी भगमालानाभिदेशे
लिङ्गे पातु मनोभवा गुह्ये पातु महादेवी राजराजेश्वरी शिवा चैतन्यरूपिणी पातु पादयोः जगदंबि
का नारायणी सर्वमात्रे सर्वकार्येश्वरं भकरी ब्राह्मणी पातु मां पूर्वे दक्षिणे वैष्णवी सदा पश्चिमे पा
तु वाराही उत्तरे तु महेश्वरी आप्रेप्यां पातु कौमारी महालक्ष्मी च निवृत्ते वायव्यां पातु चामुंडा
इंद्राणी पातु देशके जले पातु महाभावाष्टिषां सर्वमंगला आवाशे पातु पातु वरदा सर्व
वभुक्ते श्वरी इदं त्रयं च देव्याः देवानामपि दुर्लभम् यः पठेत्पुनरुत्थाय शुचिः प्रयत्नमा

६
संसा
२६१

नतः नाधयो व्याधयस्तस्य नभयंचकचिद्रवेत् नचमारीभयंनस्य पातवानांभयंनया नदरि
अवशंगकेतिष्ठेन्सुवशेनच गच्छेत्किंरपुरंदैविसत्यं सत्यं वदाम्यहम् इदेकवचनज्ञान्वाश्री
विद्याधो जपेन्मिये सनामो निपालंतस्य प्राप्नुयाच्छकवाननम् ॥ इति श्रीसिद्धयामलेत्रिपु
रसुंदरीकवचं समाप्तम् ॥ अथ महाश्रीत्रिपुरसुंदरीकवचम् ॥ देव्युवाच ॥ भग
वन्देवेदेशलोवानुग्रहकारव त्वत्सदादाम्महादेव श्रुतामंत्रास्त्वनेकधा साधनं विविधं दे
व कीलवोद्धारणं तथा शापादिदृष्टेणोद्दारा श्रुतास्त्वज्ञो मया प्रभो एतज्ज्ञेश्वरे देव्याः कवचं
सूच्यानां मयि शोनुमिच्छामित्यनस्तत्वाय स्वमयि प्रभो ॥ ईश्वर उवाच ॥ लक्षवारं स
हस्राणि रारिता सि पुनः पुनः स्त्रीस्वभावात्मया देवि पृक्तसित्वं मयि प्रिये ॥ अत्यंतं पुष्टं क
वचं सर्वकामफलप्रदम् श्रीतयेन वदेद्विशि वाययामि शृणुष्व नत् ॥ अथ राजराजेश्वरी श्री
मन्महात्रिपुरसुंदरी शोडशी विद्या कवचस्य महादेव ज्ञापिः प्रस्तारयंति केदो राजराजे
नो

६
२६१

श्री महात्रिपुरसुंदरी देवता सवार्थसाधने विनियोगः पूर्वमांभैरवी पातु बालामां पातु दक्षि
णे मालिनी पश्चिमे पातु त्रासिनी उत्तरे तथा ऊर्ध्वपातु महादेवी महात्रिपुरसुंदरी अधस्ता
त्पातु देवी शी पाताल तलवासिनी आधारे वाग्धपातु कामराजस्तथा हृदि जामरः पातु
मानित्यं मरुके सर्वकामदः ब्रह्मरंध्रे सर्वगात्रे किं इस्थाने च सर्वदा महाविद्या भगवती
पातु मां परमेश्वरी ऐं लीं ललाटे मोपाया डीं श्रीं लें सश्वनेत्रयोः नामायां चार्णयोश्चैव ईं ईं ईं
ईं चिबुजे तथा सौः पातु गले हृदये सः डीं मेनाभिदेशके कलहं स्त्रीं लीं गुह्यदेशे मही पातु
मेपादयोः सत्ती मां पातु सर्वतः सत्ती पातु च संधिषु जले स्थले तथा काशे दिक्षु राजपट्टे तथा
हंते मां पातु त्वरिता स डीं सत्ती मनोभवा हंसः पायात्महा देवी पंगे निष्ठुल देवता चित्रयामंगला
हृती कल्पाणी भगमालिनी ज्वाला चमालिनी नित्या सर्वदा पातु मां शिवा इत्येवं कवचं देवि दे

ॐ
नेमा
२६२

वानामपि दुर्लभम् नवप्रीत्यामयाख्याने गोपनीये प्रयत्नतः इदं रस्य परमं गुह्यम् अतः प्रिये
धन्यं यशस्यमायुष्य भोगमोक्षप्रदं शुभम् इः स्वप्ननाशनं पुंसं नानारीवशं चरम् आवायेण वारं दे
वि स्तुभोश्चाटकरं शिवे इदं कवचं मज्जाल्वा गजराजेश्वरी शिवां ये च येद्योगिनी वृद्धैः सभक्ष्यैना
नात्र संशयः न तस्य संशयसिद्धिः स्यात्कदाचिदपि शंकरि इह लेखे च दारिद्र्यं गेगडुः खभयानिव
परत्र नरकं गत्वा पशुयोनिमवाप्नुयात् तस्मादेतन्महाभ्यासे दधिकारी भवेत्ततः मङ्गलं निमित्त
मिदं कवचं सुपुण्यं पूजाविधेः पुरतो विधिना पठेद्यः सौभाग्यमोगललितानि शुभानि शुक्ला
देव्याः पदं भजति तत्पुनरन्तकाले ॥ इति श्री कृत्वा नन्दसेदित्वा श्रीमहाविपुलसुन्दरी षोडशी
कवचं समाप्तम् ॥ अथ प्रवेदं चण्डिकास्तोत्रम् ॥ नामौ शुद्धसुरोजमध्याधिलसद्वह्नुकमु
ष्मारुणं भास्वद्भास्वरमेडलं तदुदरे यद्योनिचक्रं मरुत् तन्मध्यविपरीतमैश्वर्यप्रदं सत्तत्त्वा

ॐ
२६२

मिनीष्टृष्ट्यां तरुणां चोदिविलसन्नेत्रः स्वद्वयां शिवां १ वामे क्तिन्नशिरोधरं तदितरे पाणौ महत्क
र्तृकां प्रत्यालीढपदां दिगंतचसना मुन्मुक्ता केशवृत्तां किञ्चात्मीयशिरः समुच्छुल्लं देहं ग्वाणं पिचैनीपणं
बालादित्यसमप्रकाशविलसन्नेत्रत्रयोत्प्लासिनीम् २ वामादन्यत्र बालं बहुबहुलगल इक्षुधाराभिरुसैः
पायेतीमस्य ध्रुवां चरकमल्लसत्कलैका मुयवृषो रक्तास्यारत्नवेशीमपगतनयनां वणेणीमात्मश
क्तिं प्रत्यालीढोपपादं मरुणितनयनां योगिनीं योगनिद्रां ३ दिगुस्त्रां मुक्तकेशीं प्रलयघनेघटां चो
द्वयां प्रवेदं देष्टुं दुष्टैश्चक्रोदरचिवरलमल्लोजिह्वाभासां विद्युल्लोदियुग्मां हृदयतटलसङ्गो
गिभीमां स्वमूर्तिं सद्यश्चिन्नात्मवेत्तप्रगलितरुधिरैर्द्विविनीवर्धयन्तीम् ४ त्रयेशानाच्युताद्यैः शिर
सि विनिहितामंदपादारविदैर्गन्धजैर्योगिमुखैः प्रतिपदमनिशं चिन्तिता चिन्त्यवृषां संसारं सारभूतां
त्रिभुवनजननीं शिष्टममलां प्रशस्तां मिष्टानामिष्टदात्रीं कलिबालुषद्वरां चेतसा चिंतयामि ५ उत्प
त्तिस्थितिं संहतीं घटयितुं धत्ते त्रिवृत्पांतं त्रैगुणजगतां यदीयचिह्नमिदं स्थाप्यतः शूलध्वजः

६
नेसा
२६३

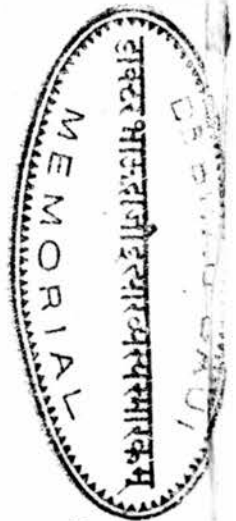
नामाभ्यां प्रवृत्तिस्मरानि मनसा सर्वार्थसंसिद्धये अस्याः स्मरणद्वारा विदुषु गलेनाभं भजते नराः ६
अलिपिशितपुंभी योगपुजारतो हं बहुविधजनभाचारं संभाविता हं पशुजनचिरतो हं भैरवी संस्थिता
हं पुरुचरणपरो हं भैरवे हं शिवो हं ७ इदं स्तोत्रं मया पुण्यं ब्रह्माणे भाषितं पुरा सर्वसिद्धिप्रदं सा
क्षात्मादायानुकरा शनम् ८ येऽपठेन्मृतकृत्या ये देव्याः सन्निहितो पुरा तस्य सिद्धिर्भवेद्देवि वा
क्षितार्थप्रदायिनी ९ धनं धान्यं सुतं जायं ह्येह हस्तिनमेव च वसुधरां ब्रह्मविद्यामष्टौ सिद्धीर्लभेद्
वम् १० वैयावाजिनं जितस्वजतनेरन्ये प्रलेखोदरे खर्वानिवेचनीयपर्वसुभगे मुंडावलीमंडिते वज्रै
कंदरुचिं विचित्ररचितां ज्ञानेदधानेपदे मानभक्तजनानुवंपि निमग्नानायेस्तु नमः ११
इति प्रचंडचंडिकास्तोत्रं समाप्तम् अथ कवचम् देव्युवाच कथिनाश्चिन्नमस्ताया
याया विद्याः स्वगोपिताः त्वयानान्येन जीवेश श्रुताश्चाधिगता मया इदानीं श्रोतुमिहामि वचनं पूर्वं
मूचितम् त्रैलोक्यविजयं नाम कृपया कथय प्रभो भैरव उवाच शृणु वक्ष्यामि देवेशि स

६
२६३

वदेचनमस्तु ते त्रैलोक्यविजयं नाम कवचं सर्वमोहनम् सर्वविद्यामयं साक्षात्सुरासुरजयप्रदम्
धारणात्पठनादींश्च त्रैलोक्यविजयी विभुः ब्रह्मानारायणो ह्येहो धारणात्पठनाद्यतः कर्त्ता पाताचसंहारो
भुवनां सुरेश्वरि नंदो योगशिष्यो भो भक्तेभ्योपि विशेषतः देवशिष्याय भक्ताय प्राणेभ्योऽप्यधिका यच
देव्याश्च किन्नमस्तायाः कवचस्य च भैरवः अषिर्विगटश्चैव देवताश्च किन्नमस्तका त्रैलोक्यविजयी
मुक्तौ विनियोगः प्रकीर्तितः हंकारो मे शिरःपातु किन्नमस्तानलप्रभा ह्रीं ह्रीं ऐं अक्षरी बालं पातु
रक्ताक्षिगुह्यं श्रीं ह्रीं हूं ऐं ह्रौं पातु मुंडकर्तृधरापिता साविद्याप्रणवाद्यंता अनियुग्मं सदावतु
वज्रवैरोचनीये हं पदं स्वाहा च ध्रुवाधिका द्वाणं पातु किन्नमस्ता स मुंडकर्तृधारिणी श्रीमाया कूर्च
वाक्षी जेवन्नवैरोचनीये हं हं पदं स्वाहा महाविद्या षोडशी ब्रह्मरूपिणी स्वपार्श्वे बालिकाभ्यां तु श
सुगंधारं पाययंती मुदा वदनं सर्वतः पातु किन्नमस्ता च शक्तिः क्ता मुंडकर्तृधरा रक्ता साधवाभीष्टदा
यिनी वर्णिनी डाकिनी युक्ता सापिमा मभिनोचतु रमाद्या पातु जिह्वां च लज्जाद्या पातु कंठकम्

३
तेसा
२६४

कूर्चोद्याहृदयं पानु वागाद्यास्तनयुग्मकम् रमयापुदिताविद्यापार्श्वे पानुसुरीश्वरी मायायापुदितापानुनाभिदे
शोदिगच्चरी कूर्चेनपुदितादेवीपृष्ठदेशंसदावतु वागीजपुदिताचैवमध्यं पानुसशक्तिका ईश्वरीकूर्चवागी
जेवञ्चैरोचनीयेहं फट्स्वाहेतिमहाविद्याकोटिसूर्यसमप्रभा किन्नमलासदापानुऋतयुग्मसशक्ति
का ह्रीं ह्रं वर्णिनीजानुं श्रीह्रीं चडाकिनीपदम् सर्वविद्यास्थितानित्यासर्वांगमेसदावतु प्राच्यापयो
देकलिंगायोगिनीपावकोवतु डाकिनीदक्षिणेपानुश्रीमहाभैरवीचमां नैवृत्यापानुसततं भैरवीपश्चि
मेवतु इंद्राक्षीपानुवायव्ये सितंगेपानुचोत्रे संहारिणीसदापानुशिवकोणेसकटिका इत्यष्टश
क्तयः पानुदिशिदिक्षुसकटिका क्रीं क्रीं क्रीं सः पानुपूर्वे ह्रं ह्रं पानुपावके ह्रीं ह्रीं मोदक्षिणेपानु
दक्षिणेकालिकेवतु क्रीं क्रीं क्रीं चैव नैवृत्या ह्रं ह्रं पश्चिमेवतु ह्रीं ह्रीं पानुमरुकोणे स्वाहापानुसदोत्र
रे महाकालीखड्गहस्तास्तःकोणेसदावतु तारोमायाचधुकचफट्कारोयंमहामनः खड्गकटध
गताराचोर्ध्वदेशंसदावतु ह्रीं ह्रीं ह्रं फट्पानालिपानुनीलसरस्वती इति ते कथितं देव्याः वाचचं मे

३
२६४

त्रविग्रहम् यदुत्पापवनाङ्गीमः क्रोधातोभैरवः प्रभुः सुरसुरमुनीन् प्राणं कर्त्ता हर्ता भवेत्स्वयम्
यस्याज्ञायामधमतीयातिसासाधकांतिवम् भूतिन्याद्याश्चयक्षिणः डाकिन्याद्याश्चभैरवः आज्ञा
गृह्णन्ति तान् स्मृत्कवचस्य प्रसादनः एतदेव परं ब्रह्म कवचं मन्मुखोदितम् देवीमभ्यर्च्य गंधाद्यैः सु
लेनैव पठेत्सकृत् संवत्सरकृतायास्तु पूजायाः फलमाप्नुयात् भूतैर्विलिखितं चैतद्गुलिकांकाचन
स्थितम् धारयेद्दक्षिणेबाहौ कंठे वा यद्विवाग्नयः सर्वैश्वर्ययुतो भूत्वा त्रैलोक्यं वशमानयेत् तस्यगे
देवसेलक्ष्मीः वाणीचक्रेनो वृत्ते ब्रह्मास्त्रादीनि शस्त्राणि तद्भावे योति सौम्यताम् इदं कवचमज्ञात्वा
यो भजेद्द्विजमस्तुकां सोपिशस्त्रप्रहारेण मृत्युमाप्नोति सत्वरम् इति श्रीभैरवीते त्रैलोक्य
काविजयेनाम किन्नमस्तुका कवचं समाप्तम् अथ श्यामास्तोत्रम् कष्टैर्मध्यमान्तास्त
रपरिगदितं सेडुवामाक्षियुक्तं बीजान्ते मानरेम त्रिपुरदरवधूत्रिः कृतं ये पठन्ति तेषां गद्यानि पद्यानि
च मुखाद्गदगदुल्लसन्त्येव वाचः स्वश्रुदं ध्यात धाराधरुचिरे सर्वसिद्धिं गतानाम् ९ ईशानः सेडु

६
नंसा
२६५

कामः श्रवणपरिगतो वीजमन्यन्महेशि वृद्धं ते मे दत्तेनाः यदि जपति जनो वारमेकं कदाचिन् जित्वा
वाचामधीशं धनदमपि चिरं मोहयन्नमुजास्ती वृद्धं च दार्धं चूडे प्रभवति सम्हाद्योरशागवतं से २ ईशो
वैश्वानरस्यः प्राशिधरविलसद्दामनेत्रेण युक्तो वीजं ते वृद्धं मन्यङ्गि गलितचिकुरे कालिके वेजपंति हेष्टा
रं ज्ञातिने वै त्रिभुवनमभितो वृषभावं नयंति स्तुक्कं वृद्धास्वधारा हयधरवदने दक्षिणे कालिके नि ३ ऊ
र्ध्ववामे वृषाणं करकमलनले क्तिन्नं वृद्धं दधाने सव्ये भीतिर्वरंच निजवदद्यहरे दक्षिणे कालिके च जप्ते
नन्नामयेवानवविमलननुभाचयेत्येतदं च तेषामष्टैकस्थाः प्रकटितवदने सिद्धयः त्र्यंबकस्य ४
वर्गाद्येव हि संस्थं विधवति वलितं तत्र ये कूर्चं युग्मं लज्जा युग्मं च पश्चात्स्मितं मुखितदधः ठहये योजयित्वा
मातर्ये ये स्मरन्ति स्मरहरमहिले भावयेतः स्वद्वयं नेलदमीलासलीलाकमलदलदृशः कामदूपा भवंति ५
प्रत्येकं वा द्वयं वा त्रयमपि च परं वीजमन्यं तगुह्यं तन्नामो योजयित्वा सकलमपि सदा भावयेतो जपंति ते
घोनेत्रारविंदे विद्मन्ति कमलावत्रशुभां शुचिं मे वाग्देवि मुंडस्वगति समुलसत्कंठिपीनस्तनाद्ये

६
२६५

गतास्तु नां वाहं प्रकरकृतवांची परिलसन्नितं वां दिष्टुं त्रिभुवनविधां त्रीं त्रिनयनां श्रवणस्थेतल्ये
शबहुदिग्दहाकालसुरतप्रसक्तोत्वा ध्यायेत्जननिजडचेता श्रविकविः ७ शिवाभिः चोराभिः शचनिचह
मुंडास्थिनिकरैः परं संकीर्णं वा प्रकटितचिनां हरचधृम् प्रविष्टां संतुष्टामुपरिसुरतेनानियुवती सदात्वा
ध्यायेत्किंचिदपि न तेषां परिभवः ८ कामस्ये किं वा जननिवसमुश्चैः जडधियो न धातानो पीशो हरिरपि न
नेचेत्त्रिपरमम् तथापि तद्भक्तिर्मुखरयति चास्माकमसिते तदेतद्धनं च न खलु पशुपेयः समुचितः ९
समेतादापीनस्तनजवनधुणौ वनवती वतासक्तौ नक्तं यदि जपति भक्तस्तवममुम् विवासास्त्वा ध्यायेत्गलि
नचिज्जरसम्यवशाः समस्ताः सिद्धौ वा भुवि चिरतरं जीवति कविः १० समः स्वस्थीभूतां जपति चिपरीतां
यदिसदा विचिंत्यत्वा ध्यायन्ननिशयमद्राकालसुरतां तदा तस्य दौणीतलविद्मन्माणस्य चिदुषः करं भोजे व
प्याः स्मरहरवधसिद्धिनिवहाः ११ प्रसूते संसारं जननिजगतीपालयति वा समस्तं क्षित्यादि प्रलयसम
ये संहरति च अतस्त्वा धातापि त्रिभुवनपति श्रीपतिरपि मेद्देशोपि प्रायः सकलमपि किं स्तौमि भवतीम् १२

अनेकेसेवेतेभवदधिकगीर्वाणनिवहाविमूढास्तेमातः किमपि न हि जानेति परमम् ॥ समायाद्यामाद्यो
हरिहरविचित्रादिभिरपि प्रसन्नोस्मि स्वैरंगनिरसमहानंदनिरताम् ॥ १३ ॥ धरित्रीकीलालंभुचिरपिसमीरो
पिगगणेतमेकाकल्याणीभिरिशरमणीकालिसकलं ॥ स्तुतिः कान्तेमातस्तुचक्रुणयामामगतिकं प्र
सन्नात्वेभ्रयाभवमनुनभ्रयात्ममज्जः ॥ १४ ॥ श्रमप्रानस्थः स्वस्थोगलितचिद्रोदिकोदधरः सहस्रैव
कीर्णनिजगलितवीर्येण्डुसमम् ॥ जपेस्तत्प्रत्येकं मनुमपितदधाननिरतो मद्राकालिस्वैरसभवति
धरित्रीपरिवृढः ॥ १५ ॥ गृहे संमार्जन्यामपगलितवीजं हि चिद्रं सस्रुलं मध्याह्ने चितरतिचितायां कुज
दिने सनुश्चार्यषेस्त्रामनुमपि स्रुत्कालिसततं गजादृष्टेयातिक्षितिपरिवृढः सत्कविचरः ॥ १६ ॥
सुपुष्पैरकीर्णैश्च सुमधुषो मेदिरमदौ पुरोध्यायेध्यायन्तपमियदिभक्तस्तुचमनुम् ॥ सगंधर्वश्रेणी
पतिरिव कवित्वामृतनदीनदीनः पर्येते परमपदलीनः प्रभवति ॥ १७ ॥ त्रिपंचारेपीठे शिवशिवहृदि स्म
रवदना मद्राकाले नोत्थैर्मदनरसलावणनिरतां ॥ समासक्तो नक्तं स्वयमपि स्नानंदनिरता जनो यो

ध्यायेत्तामपि जननिसत्पात्स्वरहरः ॥ १८ ॥ स्तोमास्थिस्वैरंपल्लमपि मज्जारससिने परंचोष्टं मेघनरम
हिषयोः क्षाममपि वा चलितेष्टजायामपि वितस्तां सार्धं रमतो न किं सिद्धिः सर्वाप्रतिपदमपूर्वाप्रभवति ॥ १९ ॥
वशीलहं मेवं प्रजपति हविषा शनरता दिवमातर्पुश्चाचर एकमलध्याननिरतः परं नक्तं नयो निधुवनवि
नोदेन चमनुं जपेलक्षं सम्यक् स्मरद्हरसमानः क्षितिनिले ॥ २० ॥ इदं स्तोत्रं मातस्तुचमनु सनुद्वारणजडः
स्वदुपाशपादावुजयुगलपूजाविधियुतं निशार्धे वा पूजा समयमथ वा यस्तु पठति श्लाघस्तस्यापि प्र
सरति कवित्वामृतसरसः ॥ २१ ॥ कुरंगाक्षीर्तुदंतमनुसरति प्रेमतरलं वशस्तु सौख्येणी पतिरपि कुचेरप्रतिनि
धिः रिपुः कारागारं कलयति चितं केलिकलयाचिरं जीवन्मुक्तः सभवति च भक्तः प्रणिजनः ॥ २२ ॥
इति श्रीश्यामास्तोत्रं समाप्तम् ॥ अथ श्यामावचनम् ॥ भैरव्युवाच ॥ कालीपूजाश्रताना
थमयाश्च विविधाः प्रभो इदानीं श्रोतुमिच्छामि कवचं पूर्वसृचितम् त्वमेव शरणं नाथ पाहि मां दुःख
सागरान् ॥ भैरव उवाच ॥ रहस्यं शृणु तस्याभिभैरविशालं लभे ॥ श्रीजगन्मंगलं नाम कवचं मे

त्रिविग्रहम् पठित्वा धारयित्वा त्रैलोक्यं मोहयेत्क्षणम् । नागयणोपि यद्वृत्ता नारीभूत्वा महेश्वरं योगे
संक्षोभमन्यद्यद्वृत्ता चरुहृदः । वरहप्रांजघानाजौरावणादिनिष्पाचरान् नम्यप्रसादादीशोपि त्रैलो
क्यविजयी विभुः धनधोपि कुचेरोपि सुरेशो भूक्तुचीपतिः । एवं हि स कालाः देवाः सर्वसिद्धीश्वरः प्रिये
श्रीजगन्मंगलस्यास्य कवचस्य त्रिभिः शिवः कंदो नृपुष्टदैवता च कालिका दक्षिणे रिता जगतां मोहने दु
ष्टा विजयी भुक्तिषुक्तिषु योषिदाकर्षणे चैव विनियोगः प्रकीर्तितः । शिरो मे कालिका पातु कौंकारैका
क्षरी शिरा क्रीं क्रीं क्रीं रसनो पातु हूं हूं पातु कपोलकं । वदनं सकलं पातु ह्रीं ह्रीं पातु स्तनपिणी हाविंश
त्यक्षरी स्वं धौ महाविद्या सुखप्रदा । खड्गमुंडधरा काली सर्वांगमभितो वतु ह्रीं ह्रीं त्रीं चक्षरी पातु चामुं
डाहृदयं मम ऐं हूं ऐं ऐं स्तनद्वयं ह्रीं ह्रीं फट् स्वाहा ककुत्स्थलं । चक्षुक्षरी महाविद्याभुजौ पातु सकर्तृका
क्रीं क्रीं हूं हूं ह्रीं ह्रीं करौ पातु षडक्षरी मम ह्रीं नाभिं मध्यदेशं च दक्षिणे कालिके वतु ह्रीं स्वाहा पातु पृष्ठं
च कालिका सादशाक्षरी हूं ह्रीं दक्षिणे कालिके हूं ह्रीं । कदिहयं काली दशाक्षरी विद्या स्वाहा मातु

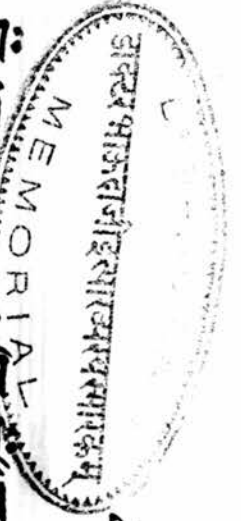
रुद्रगुणकम् । ह्रीं ह्रीं मे स्वाहा पातु कालिका जानुनी सदा काली हृन्नामविद्येयं चतुर्वर्गफलप्रदा ह्रीं
ह्रीं ह्रीं पातु फलकं दक्षिणे कालिके वतु क्रीं ह्रीं श्रीं स्वाहा पातु चतुर्दशाक्षरी मम खड्गमुंडधरा काली वरदा
भयहारीणी विद्याभिः सकलाभिः सा सर्वांगमभितो वतु काली कपालिनी कुह्वा कुरुकुलविरोधि
नी विप्रचिन्ता तथा योगा प्रभादी प्राचनविषः नीलाचनवलाका च मात्रा मुद्रासिता च मां एताः स
र्वाः खड्गधरा मुंडमाला विधूषणाः रत्नं स्वायुधैः दिव्यमोचि दिव्यपया तथा इति ते वाच्यं तं दिव्यकव
चं परमाद्भुतम् श्रीजगन्मंगलं नाम महाविद्योद्यविग्रहम् एतच्छतार्धमावर्त्य त्रैलोक्यविजयी भवेत्
त्रैलोक्यं क्षोभयेत् कवचस्य प्रसादनः महाकविर्भवेन्मासात् सर्वसिद्धीश्वरो भवेत् पुष्पांजलीः कालि
कायै मूले नैव स कृत्यते शतवर्षं स हस्ताणां पूजायाः फलमाप्नुयात् भूर्जविलिखितं चैतत्स्वर्णस्थं
धारयेद्यदि शिखायां दक्षिणे वाहौ कंठे वा धारयेद्यदि त्रैलोक्यं मोहयेत्क्रोधा त्रैलोक्यं चूर्णयेत्क्षणम्
पुत्रवान् धनवान् श्रीमा ज्ञानाविद्यानिधिर्भवेत् ब्रह्मास्त्रादीनि शस्त्राणि तद्वा त्रस्पर्शनात्ततः नाश

मायाविद्यानारीवंध्यावाचनपुत्रिणी कठेवावामबाह्वेवाकवचस्यचधारणम् बहुपत्याजीववत्साभवत्येव
नमेशयः नदेयंपरशिष्येभ्योभक्तेभ्यश्चिशेषतः शिष्येभ्योभक्तिद्युक्तेभ्यः अन्यथासृत्पुमाद्युयात् स्य
धीमुह्यकमलावाष्टेचीमंदिरमुखे पौत्रांतंस्थैर्यमास्थायनिवसत्येवनिश्चितम् इदं कवचमज्ञात्वा
योभजेत्कालिदक्षिणं शतलक्षं प्रजपतिस्त्वविद्यानसिद्धानि सशस्त्रं चानमाप्नोति सौचिरान्मृत्यु
मानुयात् ॥ इति भैरवीनंत्रेश्यामाकवचं समाप्तम् ॥ अथ तारास्तोत्रम् ॥ मात
नीलसरस्वतिप्रणमतौ सौभाग्यसंपत्प्रदे प्रत्यालीढपदस्थितेश्वरहृदि स्मेराननाभोरुहे पुल्लेदीवरलोच
नत्रययुते कर्त्रीकपालोत्पले खड्गचादधनीत्वमेवशरणं तामीश्वरीमाश्रये १ वाचामीश्वरिभक्त्याल्लल
तिके सर्वाथसिद्धीश्वरि गद्यपद्यकृतपद्यजातरचनां सार्वज्ञसिद्धिप्रदे नीलेदीवरलोचनत्रययुते कारुण्य
वाग्निधे सौभाग्यामृतवर्षिणे नमस्कृत्यामिंचत्वमस्मादुशाम् २ खर्वेचर्वसमृद्धप्रितननो सपीदि
विश्वेज्जले व्याघ्रत्वकारिचीत सुंदरकटीव्या धूनघंटाकिने सद्यः कृतगलज्जः परिमिलन्मुंडहये

मूर्धजयं धिप्रोणि नृमुंडहावललिते भीमेभयं नाशय ३ मायानंगविकाररूपललनाविहर्धचंद्रा
त्मिके हंपाङ्कारमयीत्वमेवशरणं मंत्रात्मिकेमादृशः मूर्तिसेजननित्रिधामद्यदितास्थुलानि सुहृदा
परावेदनां नहि गोचराकथमपि प्राप्तां मुतामाश्रये ४ त्वयादां वृजसेवयासेवयासुहृतिनोगच्छंति सायु
ज्यतोतस्य श्रीपरमेश्वरि हरिहरब्रह्मादि साम्यात्मनः संसारो बुधि पदुतवृन्दे चैव मुखा न्स्तरान्
मातस्त्वत्पदसेवने हि विमुखात्किं मंदधीः सेवते ५ मातस्त्वत्पदपंकजद्वयजोमुंडो ककौटीरिणः
नेदेवाजयसंगरे विजयिनो निःशोकमंके गताः देवो हं भुवने न मे समद्विनि सार्थी च हंतः परैः त्वत्तुल्यं
निघतं यथाशुचि वंदीनाशे वृजं निस्त्वयम् ६ त्वन्नामस्मरणं त्वलायणपराङ्मुखं समर्थानने भूत
प्रेतपिशाचराक्षसगणः यक्षाश्च नागाधिपाः दैत्यादानवपुंगवाश्च त्वचराव्याघ्रादिका जंतवो डा
किन्याः कृपितान्तकश्च मनुजं मानः क्षणं भूतले ७ लक्ष्मीसिद्धयणश्च पाङ्कजमुखाः सिद्धास्त
थाचारिणः स्तंभश्चापिरणंगने गजसुहास्तंभस्तथा मोहनं मानस्त्वत्पदसेवया खलु वृणं सिद्धं

६
नेसा
२६८

निनेनेगुणः ज्ञानिः कांतमनोभवस्य भवनिदुःखोपिवाचस्पतिः ८ तप्याष्टकमिदं पुण्यं भक्तिमानः
पठेन्नः प्रातर्मध्याह्नकाले च मायाहेनियतः शुचिः ९ लभनेकवितां दिवा सर्वशास्त्रार्थविद्वे
त् लक्ष्मीमनश्चुंग्राप्य भुक्त्वा भोगान्यथेप्सितान् विीतिं कतिंचनैरुजं सर्वेषां प्रियतां भजेत्
विद्यानिचापिलोकोस्मिन्प्राप्येते मोक्षमाप्नुयात् इति श्रीनीलमंत्रे स्मारा स्तोत्रं समाप्तम्
अथ नाराकवचम् ईश्वर उवाच कोटितंत्रेषु गोप्यानि विद्यानि भयभोचनी दिव्योक्तिवचनस्य
शृणु सर्वकामदम् नाराकवचस्यादो भक्त्या विष्णु चंदो भगवती नारादेवता सर्वमंत्रसमृद्धये वि
नियोगः प्रणवो मेशिरः पातु ब्रह्माक्षपामहेश्वरी ह्रींकारः पातु ललाटे चीजद्वपामहेश्वरी स्त्रीकारः
पातु वदने लज्जाद्वपामहेश्वरी हूंकारः पातु हृदये भवानी शक्तिद्वपधृक् फट्कारः पातु वदने सर्व
सिद्धिफलप्रदा त्वर्वा मा पातु देवेशी गंड्युग्मे भयापहा निमोदरी सदा स्कंदयुग्मे पातु महेश्वरी
व्याघ्रचर्मवृत्तकटी पातु देवी शिवप्रिया पीनोन्नतस्तनी पातु पार्श्वयुग्मे महेश्वरी रक्तवर्तुलनेत्राच

६
२६८

कटिदेशे सदा वतु ललज्जिह्वा सदा पातु नाभौ मां भुवनेश्वरी करालास्या सदा पातु लिंगोदरे हरप्रिया
पिंगायै कजरा पातु जंघायां विघ्नाशिनी त्रेनर्षधरा देवी पातु मां विजयप्रदा नीलांबरधरा देवी पातु मां
विघ्नाशिनी कर्त्रीहस्ता सदा पातु विवादेशु मध्यातः ब्रह्मपटधरा देवी संध्यामे पातु सर्वदा नागवृधरा
देवी भोजने पातु सर्वदा शबकण्ठमहादेवी प्रायाने पातु सर्वदा वीरासनधरा देवी निद्रायो पातु सर्वदा धनु
बाणधरा देवी पातु मां विघ्नसंकुले नागोचितकटी पातु देवी मां सर्वकर्मसु छिन्नमुंडधरा देवी कानने पातु
मां सदा चित्तमध्ये स्थिता देवी मारणे पातु मां सदा ह्रीं पिचर्मधरा देवी पुत्रधारधनादिषु अलंकारा
व्जिता देवी पातु मां हरवल्लभा रत्नरत्ननेत्रं जेहूं हूं फट् समन्विता वीजद्वपामहादेवी पर्वते पातु मां
सदा मणिधारिवज्रिणि देवि महाप्रेतशवेनया रत्नरत्नसदा हूं हूं ओं ह्रीं स्वाहा महेश्वरी पुष्पकेतुरजो
तकानने पातु मां सदा ईं ह्रीं वज्रपुष्पे हूं फट् प्रानरे सर्वकामदा ओं पुष्पे पुष्पे महापुष्पे पातु पुत्रान् महेश्व
रिहं स्वाहा शक्तिसंयुक्ता दोगनरत्नसर्वदा ईं ह्रीं हूं फट् स्वाहा महेशानी पातु हृन्ने हरप्रिये ओं ह्रीं सर्ववि

द्यानुत्सारिणीदेवीविद्यात्मां सर्वदा वतु इपवित्रवज्रभुमेहं फट्स्वाहा समन्विता त्वरिता पातु मां देवी स
र्वविघ्नविनाशिनी इत्यासुरेखेवज्ररेखेहं फट्स्वाहा समन्विता पाताले पातु मां देवी कालिनी नो म
संज्ञिका ह्रींकारे पातु मां प्रवेशातिद्वयामहेश्वरी स्त्रीवारी पातु देवेशी वधूद्वयामहेश्वरी हंस्वद्वय
महादेवी पातु मां त्रोधद्वयिणी फट्स्वद्वयामहामाया उत्तरे पातु सर्वदा पश्चिमे पातु मां देवी हंस्वद्व
यारुद्रिया मध्ये पातु देवेशी हंस्वद्वयानगात्मजा नीलवर्णा सदा पातु सर्वत्र वा भवं तथा भवानी
पातु भवने सर्वेश्वर्यप्रदायिनी विद्यादानसा देवी पातु वज्रैः सरस्वती शास्त्रे वा देवसंगामे जले च विष
मे गिरौ भीमद्वयामहामाया श्मशानौ भयनाशिनी भूतप्रेतालये चोरे दुर्गामां भीषणा वतु पातु
नित्यं महेशानी सर्वत्र शिवद्वयिका कवचस्य तु माहात्म्यं न हं चर्षयामहे शक्तौ भिक्त्युत्तरे देवि
भवेत्तस्य पालं च यत् पुत्रदारस्वबंधनं सर्वदेशे च सर्वदा न विद्यते भयं तस्य नृपस्यो भवेत्तस्यः
शुचिधृत्वा शुचिर्वापि कवचं सर्वकामहं प्रपठन्वा स्मरन्मर्त्यो हः खणो वाचिर्जितः सवशात्सु महेश्वरे

त्वं

शानिकचिराद्भवनिधुनस्य सर्ववागीश्वरो मन्त्रो लोकावंधो धनेश्वरः रणेद्युने विवादे च जयस्तस्य भ
वेद्भवम् पुत्रपौत्रान्वितो मर्त्यो विलासी सर्वयोधिनाम् शत्रुबोदासनां यांति सर्वेषां वल्लभाः सहः
गर्वी खर्वो भवत्येव वादी स्वबलनिदर्शनात् मृत्युश्च वश्यतां याति दासास्तस्यावनीभुजः प्रसंगा
त्कथितं सर्वं कवचं सर्वकामहं प्रपठन्वा स्मरन्मर्त्यः शाणानुग्रहणेक्ष्मः आनंददं दसिंधुनां
मधिपः कचिराद्भवेत् सर्ववागीश्वरो मर्त्यो लोकावंधः सदा सुखी गुरोः प्रसादमासाद्य विद्यां प्रा
प्य सुगोपिताम् तथापि कवचं देवि दुर्लभं भुवनत्रये गुरुर्देवो हरः साक्षात्पत्नी तस्य ह्यग्निरिया अ
भेदेन जयेद्यस्तु तस्य सिद्धिरहर्तः मंत्रोश्चाग महेशानिकथितः पृथक् प्रिये नाभोज्योतीस्तथा
रक्तं हृदये परिचिंतयेत् ऐश्वर्यं च कवित्वं च महावागीश्वरो भवेत् नित्यं तस्य महेशानि महिला सं
गमं चरेत् पंचाचाररतो मर्त्यः सिद्धो भवति नान्यथा शक्तियुक्तो भवेन्मर्त्यः सिद्धो भवति नान्यथा
ब्रह्मा विल्लु श्रुत्वा ये देवाः सुरसत्तमाः न हृष्टा साधकं देवि लज्जायुक्ता भवंति ते स्वर्गे मर्त्ये च पा

मालेयेदेवासिद्धिदायकाः प्रशंसन्तिमदादेविनेदृष्टासाधकोत्रमम् विद्यात्मकाश्चयेदेवास्वर्गेनृत्पेरसातले
प्रशंसन्तिमदासर्वतंहृष्टासाधकोत्रमम् इतिनेकास्थितंदेविमायासम्पत्प्रकीर्तितम् भुक्तिमुक्तिकरंसाक्षा
कल्पवृक्षमवृषकम् आसाद्याद्यगुरुं प्रसाद्ययश्मंकल्पद्रुमालम्बनं मोहेनापिमदेनवापिरहिमो जा
ज्येनमुद्यत्यसौ संसिद्धोभुविसर्वदुःखविपदां पारंप्रयात्पंतकोमित्रंतस्य चृपाश्चदेवि विपदानपंप्रतिनस्या
शुभाः लिखित्वाधारेयेद्यस्तु कंठेवामस्तकेभुजे तस्यसर्वार्थसिद्धिः स्याद्यद्यन्मनसि वर्तने गोगे चना
जंजमेनरक्तचंदनकेनवा यावकैर्वा महेशानिलिखेन्मंत्रं समाहितः अष्टम्यामंगलदिने चतुर्दशमया
पिवा संध्यायां देवदेवेशिलिखेन्मंत्रं समाहितः मन्त्रायां श्रवणयां चारेवत्यां चाविशेषतः निशायांतु
लिखेन्मंत्रं तस्यसिद्धिरचंचला भूतपत्रेलिखेन्मंत्रं गुरुणा च महेश्वरि ध्यानधारणयोगेन धारयेद्यस्तु भ
क्तिनः अचिरात्तस्यसिद्धिः स्यान्नात्रवार्धाविचारणा इति श्रीरुद्रयामले मंत्रे उग्रताराकवचं समा
प्तम् अथ ताराकवचं देव्युवाच तारापुजाश्रुतानाथविद्याश्च स बालास्तथा सांप्रतेश्रो

तुमिकाधिकवचं मे त्रविग्रहम् त्रैलोक्यमोहनं नाम सर्वापद्धिनिवारकम् पुरैस्सूचितं नाथकृपया मे प्र
काशय भैरव उवाच देवदानवविद्यासृष्टिजिते प्राणवलभे त्रैलोक्यमोहनं नाम कवचं श्रुत्वा तं परं
सर्वविद्यामयं देवि सर्वमंत्रमयं ध्रुवम् सर्वरक्षाकरं सर्वसिद्धिविद्याप्रदायकम् वेदव्यासोपियद्वत्वा स
र्वज्ञः पठनाद्यतः यद्वत्पाठनादीशो त्रैलोक्यविजयी विभुः धनाधिपः कुवेरोपि देवाधिपः शचीपतिः
पठनाद्वारणस्तत्पयतः सर्वे दिगीश्वरः सर्वैश्च यं युनाः संतः सर्वसिद्धिमवाप्नुयान् त्रैलोक्यमोहनस्या
म्यकवचम्यत्राधिः शिवः कंदोचिराद्देवता च सोय तारा प्रकीर्तिना चतुर्वर्गेष्वविद्यायां विजयेषु प्रकीर्ति
तः ॐ ह्रीं स्त्रीं हूं च फट्पाया ह्रीं तारा मे मल्लन ह्यम् ह्रीं ह्रीं स्त्रीं हूं च फट्पाया तारा तु हृदयं मम ह्रीं ह्रीं स्त्रीं
हूं च फट्पाया जंजना राष्ट्रं सदा वतु ह्रीं ह्रीं स्त्रीं मे शिरः पातु हूं फट्पाया तु लेलाटकम् सार्धं पंचाक्षरी ताराया
या मे त्रयुगं मम ॐ ह्रीं स्त्रीं हूं श्रुती पातु नमश्च पातु नासिकाय सापिनी लास रस्वती स्त्री कंधो पातु वि
यतं तारैकाक्षरद्विपिणी हूं चानं मे सदा पातु वीजैकाक्षरद्विपिणी ऐं ह्रीं स्त्रीं हूं च फट्पाया हा तारा मे भु

जहय श्रीहीस्त्रीहं च पाया न्या भैरवमखट्पिणी इंद्रीश्रीहं नमः पाया त्रुक्षिमहाषडक्षरी ऐं सौः उं
ऐं लीं पदस्वाहा कादिदेशं सदा वतु अष्टाक्षरी महाविद्या साक्षाद्ब्रह्म खट्पिणी हूं हूं हूं ऐं ऐं ऐं श्रीहीसागु
हृदये सदा वतु सप्ताक्षरी चौगनारा मूलनाग खट्पिणी इंद्रीहं हं नमस्तारायै सकलपदे नमः दुस्तरं ना
रथपदे नारथ प्रणवहयम् स्वाहे निच महाविद्या जानुनी सर्वदा वतु ऐं सौः उं ऐं लीं पदस्वाहा जंचे पातु परा
त्मिका इंद्रीस्त्रीहं पदनाग हं सात्यंतान वाक्षरी मद्वेगनाराणा द्वैमेपातु नित्यं महेश्वरी ऐं ही श्री हसौः स्त्रौ
र्वदवदवाद्यादिनीति च कामवीजत्रयं नीलसरस्वती खट्पकं ऐं ऐं ऐं काहिक्राहिकलंगी स्वाहे निच चतुर्नि
शास्त्रिणि मयी पातु नाराखिलंबयुः इंद्रो वामाक्षियुक्ताष्टधी सरस्वत्या नलाप्रिया कूर्चाद्यं तापावरोधं शूल
विद्या दशाक्षरी नारं माया कूर्चं काली कामकलात्मनः उग्रनारे भगंवामः परान्तमीः शिवं कुशौ
भामहा षोडशी प्रोक्ता नारा देव्या मवाधना विधि वहुहणादस्याः मृत्युं मृत्युष्यं नयेत् एषा विद्या मया गु
प्तानारा दियामलेषु च सांप्रते कथिते तु भक्तवचो गे तथा प्रिये इति ते कथिते देवि गुह्याद्ब्रह्म नरं परम्

۴۹۹

त्रैलोक्यमोहनं नाम कवचं मंत्रविग्रहम् । ब्रह्मविद्यामयं भद्रं केवलं ब्रह्मरूपकं । मंत्रविद्यामयं चैतत्कवचं म
न्मुक्तोदितम् । गुरुमन्त्रार्च्यविधिवत्कवचं प्रपठेद्यदि त्रिःसहस्रत्वावेद्याज्ञानं भैरवस्तत्त्वात् । इवेव सर्वपाप
चिनिर्मुक्तः । कुलकोटिं समुद्धरेत् । गुरुः स्यात्सर्वविद्यासु अधिकारी जपादिषु शतमष्टोत्तरं चास्य पुरश्चर्या
विधिस्मृतः । शतमष्टोत्तरं जप्त्वा भवेद्भूमिपुरंदरः । त्रैलोक्यविचरं धीरो गुरुः प्रभुः । गद्यपद्यमयी वाणी
भवेद्गंगाप्रवाहवत् । भूर्जे विलिख्य गुलिकां स्वर्णस्थां धास्येद्यदि पुरुषोदक्षिवाहो योषिहामे भुजे तथा सर्व
सिद्धियुतो भूत्वा विचरेद्भैरवो यथा । तद्गात्रं प्राणशस्त्राणि च ह्यास्त्रादीनि भैरवि माल्यानि च सुमान्येव सुखदाणि
भवन्ति च तस्य गेहे चिरं लक्ष्मीवाणी वक्त्रे च मेढ्रं । इदं कवचं मज्जात्मा तारायां भजनेन रः । अल्पायुर्निर्धनो मृ
र्त्तुर्लोभचत्पेवन संशयः । इति श्रीभैरवीतंत्रे त्रैलोक्यमोहनं नाम कवचं समाप्तम् । अथ गुह्यं
हा । शृणु देवि प्रवक्ष्यामि गुह्यं षोडाहयं प्रिये । न प्रकाश्यामि देव्यापि नारायाः कायरेक्षणे । नारं नुमादका
वर्णं पुरितं मातृकास्थले । तेनैव पुरितं वर्णं न्यसेदत्रैव पार्वति । शक्तिं बीजं तथा देवि विन्यस्त्यो प्रयत्नतः । वध

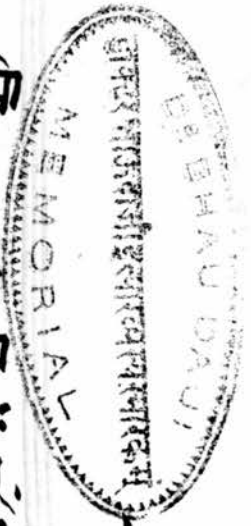
६
मंसा
२२३

वीजं नमो देवि विना स्तुतं समाहितैः तमेवीजं मद्देशानि न्यस्तनीयं तदंतरम् अस्त्ववीजं नमो देवाय स काले
नदनंतरम् गुह्यघोषाद्वयं देवि न प्रकाशं कदाचन इच्छं च सिद्धिदालोके मथा देवास्तरेषु च अवश्यं प्रत्यहं का
र्यं नमो जानन्नपस्तथा इति नेकाथिनं किंचिद्गुह्यं सुरसंदरि न प्रकाशं तथा केन देवेषु च यथा त्वयि
इति गुह्यघोषा ॥ अथ भगलामुखी सौत्रम् चलत्वनकाडुंडलोत्समितचारुगंडस्थलीलस
त्वनकाच एष कद्यतिमदिंडुविंशाननां गदाहृतविपक्षकां वलितलो लजिह्वं चलां स्मरामि भगलामु
खी विमुखसन्मनस्तेभिनीम् १ पीड्योदधिमुधचारुविलसद्भक्तोत्पले मेडपयसिं ह्रासनमौलिपानि
नरिषु प्रेतासनाध्यामिनीम् स्वर्णभांकारपीडितारिरसनां भ्राम्यद्भारविषमामित्यं ध्यायनिवां निमस्य स
हसा सद्योथसर्वापदः २ देवित्वचरणं वुजार्चनकृतैः पीतपुष्पांजलिं भक्त्या वामकरे निधाय च मनं
भञ्जीमनो जाक्षरं पीतधानपयोधं भवशगाङ्गीजे मारे न्यार्थि वं तस्या मित्रमुखस्य चाचिह्नदये जाडं भवे
त्तत्क्षणम् ३ वादीष्टुवा निरुद्धा निक्षिपतिः चैश्चानरः शीतनित्रोधी शाम्यति दुर्जनः स्वजनानि क्षिप्रा

६
२२३

व्रगः खंजति गर्वी त्वर्वति सर्वविषजडतित्वन्मंत्रणयंत्रिनाः श्रीनित्ये भगलामुखे प्रतिदिनं कल्प्याणि
तुभ्यं नमः ४ मंत्रस्तावदलं विपक्षदलने स्तोत्रं पवित्रं च ते यंत्रं वादिन्यंत्रं त्रिजगतां जैत्रं च त्रिचेत्रं तु
मातः श्रीभगलेति नामललितं यस्यास्ति जेती मुखे तन्नाम ग्रहनेन संसदि मुखस्तेभो भवेद्वादिनाम् ५
दुष्टस्तेभनमुग्रविद्युशमनं दारिद्र्यविशरणं भूभृत् शमनं चलन्वृगदृशां चेतः समाकषणं सौभाग्यैव
निकेतनं मम दुःखः कारुण्यपूर्णं क्षणं मृत्योर्मारणमा विरक्तपुङ्गवो मातस्त्वदीयं वपुः ६ मातर्भजयन्महिपक्ष
वदनं जिह्वां च संवीर्य च ह्रीं मुद्रय देवदेवताधिपणं मुद्रागतिं स्तंभय शत्रूंश्चूर्णय देवि नीक्ष्य गदया गौरीं
पीतांबरं विद्यौ च भगले हरप्रणमतां कारुण्यपूर्णं क्षणं ७ मातर्भरविभङ्गकालि विजये वागद्विचिश्वाश्रये श्री
विद्ये समये मद्देशि भगले कामेशि वामे मे मातर्गि त्रिपुरे पगत्पारतरे स्वर्गापवर्गप्रदेहा सो हं शरणगतः व
रुणया विश्वेश्वरि त्राहि माम् ८ संभे चौरसंघे प्रवदन् समये वंधने व्याधिमध्यविद्यावादे प्रजपतिवृ
पतौ दिव्यकाले निशायां वश्ये वा स्तंभने दारिद्र्यवधसमये निर्जने वा वने वा गच्छं स्तिष्ठं स्त्रिकाले यदि पठति

शिवं प्राप्नुयादाशुधीरः ९ त्वं विद्यापरमात्रलोकजननी विद्यौ च संहरिणी योषा कर्षणकारिणी जनमनःसम्प्रा
हने दायिनी स्तंभोत्सारणकारिणी पशुमनःसंदोहसंदायिनी जिह्वाकीलनभैरवी विजयनेत्रादिमंत्रोयथा
१० विद्यालक्ष्मी सर्वसौभाग्यमायुः पुत्रैः पौत्रैः सर्वसाम्राज्यमिति मानं भोगोचश्चमारोग्यसौख्यं प्राप्तेन तद्गुण
लेखिनी ॥ तत्कृते जपसन्नाहं गदितं परमेश्वरि दुष्टानां निग्रहार्थाय ते गृहाण नमोस्तुते ॥ १२ इति
श्रीरुद्रयामले वगला मुखी स्तोत्रं समाप्तम् अथ प्रसंगाच्चतुःषष्ट्युपचारादये निवृत्त्यंते अथ षष्ट्युप
चाराः सर्वोपचारमंत्रास्ति नारीपूर्वाः कल्पयामिनमः इत्यंताः कार्याः ऐंद्री श्रीपाद्यं कल्पयामिनमः
एवमर्च्यं कल्पयामिनमः इति त्रमेण आसनायोगेण सुगंधितैलाभंगभज्जनमंडनमानपीठोपवेशनम्
दिव्यस्नानीयमुद्धर्तनमुल्लोदकस्नाने कनककलशच्युतसचलनीर्थाभिषेकं धौतचस्त्रपरिमार्जनभरुण
डुगुलपरिधानं अरुणदुगुलोज्जरीयं आलपमंडपप्रवेशनम् चंदनागुरुकुंडलमृगमदकपूरिकस्तूरीगो
मेचनादिव्यगंधसर्वांगविलेपनं केशभारमालागुरुधूपमलिकामालनीजातीचणकाशोकशानप

वपूगुक्तं रीपुं नागकल्हारयुग्मं सर्वमुकुसुममालाभूषणमंडपप्रवेशनं भूषणमणिपीठोपवेशनं न
वमणिमुकुटं चंद्रशवलं सीमंतसिंहरं निलकरत्नं कालांजनं पीनीयुगलं नासाभरणं अध्यावकं गथन
भूषणं वनवाचित्रपदकं मद्रापटकं मुक्तावलिं एकावलिंदेवकंदकं केयूरयुगलचतुष्टयं वल्लभावली
कांचीधामकटिसूत्रं शोभायाभरणं पाडककटकं रत्नचूडुरं पादांगुलीयकं एकाकरेपाशं अन्यकरे
ऊशं इनकरेपौंड्रचुरचापं अपरेपुष्पाबाणम् श्रीमणिक्वाण्डुकां समानवेशास्त्राभरणदेवताभिः
सह मद्रासिंदुसनाधिरोहणं कामेश्वरपर्यकोपवेशनम् अमृताशनचषकं आचमनीयं कपूरवाटिकां
स्नानंदोह्रासविलासह्रासं मंगलारात्रिकं श्वेतकृत्रं चामरयुगलं दर्पणं नालनुत्रं गंधपुष्पं धूपं दीपं नाभू
लेनैवेद्यं कल्पयेत् एतेषामुपचाराणामभावे एते मंत्राः जाय्याः तथाच नवरत्नेश्वरे चतुःषष्ट्युपचा
णमभावेन नमस्कृत्य जपेत् नमो देवपालं विद्यान्साधकः स्थिरमानसः अथाष्टादशोपचाराः आसनं
स्वागते पाद्यमर्च्यमाचमनीयकम् स्नानं चामोपवीतं च भूषणमिच सर्वशः गंधपुष्पं तथा धूपं दीपम्

५
नेमा
२०५

चंचदर्पणं माल्यानुलेपनंचैव नमस्कारविमर्जनं अष्टादशोपचारैस्तु मेत्रीपूजां समाचरेत् अथ षोडशोपचा
राः षष्ठाद्याचमनीयंच स्नानं च सनधूषणे गंधपुष्पाधूपदीपनैवेद्याचमनस्तथा तोवृत्तमर्चनास्तोत्रं
नर्पणंच नमस्क्रिया प्रयोजयेत्पूजायां उपचारास्तु षोडश अथ दशोपचाराः पाद्यमर्घ्यतथाचा
मं मधुपर्कसने तथा गंधादयो नैवेद्यां उपचारादशकमान् पंचोपचाराः गंधपुष्पां तथा धूपदी
पनैवेद्यमेव च अखंडपल्लमासाद्य कैवल्यं लभते ध्रुवं अथान्ये षोडशोपचारमंत्राः यथा उ
द्यं दनकुंजमारुणपयोधाराभिराघ्रायितां नानानर्चमणिप्रवालचटितां दत्तां गृहाणामि चित्ते आमुष्मां
सुरसुंदरीभिरभितो हस्तोच्चैः भक्तितो मातः सुंदरिभक्तकल्पलतिका श्रीयाङ्कामाचारेव १ देवे
शदिभिरर्चितं सुरगणैरादाय सिद्धासनं चंचत्काचनसंचयानिरर्चितं चारुप्रभाभास्वरं एतच्चण्वकीन
कीर्णमिलनैलं महानिर्मलं गंधोद्धतं नमो देवैरुणी दत्तां गृहाणामि चित्ते २ पश्चादेवियुक्ताणं शुभुष्टि
लि श्रीसुंदरिप्रायशो गंधद्वयसमृद्धनिर्भरभवं धात्रीपालं निर्मलं त्वत्केशापरिशुद्धकंकणपयामेदाकिनी

५
२०५

सो नमि स्नात्वा प्रोन्नतगंधिकं भवतु मे श्रीसुंदरित्वन्मुदे ३ सुयधिपत्निकामिनी करमयोजनालीदृतां सचंदनसकुंज
मागुरुभवेन विभ्रायितां महापरिमलो ज्ज्वलोत्तरसशुद्धकर्पूरितां गृहाण चरदायिनि त्रिपुरसुंदरि श्रीपदे ४ गं
धवीमर्गकिन्नरप्रियतमा संतानहस्तोच्चैः प्रसारैर्धुयमानमुत्तमतं काश्रीरजापिंजरम् मातर्भास्वरभाचुमेड
लगलत्वां निप्रदानो ज्ज्वलंचैलं निर्मलमातनो नुवसने श्रीसुंदरित्वन्मुदे ५ स्वर्णकल्पितकुंडले प्रतियुगे
हस्तोच्चैः मुदिकामथो सावसनानितं च पालके मे जीरमघिद्वये दारोवक्षसि वं कणैव एरणत्कारौ करद्वंद्वे विल
स्तंभकुटं शिरस्यनुदिने दंतोन्मुदं स्वरुतां ६ श्रीचायो धूमकांतिकांतपटलां ग्रैवेयकं सुदं सिद्धं रं विलसत्पलाटफल
के सोदं मुदं देवं गजत्वज्जलमुज्ज्वलोत्पलदलश्रीमोचने लोचने तद्विद्योषधिनिर्मितं रचयतु श्रीशोभने श्रीप
दे ७ अमेदतरमंदरोन्मथितद्वयसिंघुद्वं निशाकरकरोपमं त्रिपुरसुंदरि श्रीपदे गृहाण मुखमीक्षितं मज्जराविं
वमाविद्धमैर्विनिर्मितसचमिद्धैरनिकरां बुजस्थाधिनीं ८ कस्तूरीद्वचंदनागुरुसुधाधाराभिराघ्रायितां च
चवण्वपाटत्वादिसुरभिः द्वयैः संगं धीकृतं देवस्त्रीणामस्तु स्थितमहारत्नादि कुंभव्रजैर्भः शंभुविमंभ

६
संसा
२०६

मेणविमलेदत्तं गृहाण विवे १८ कल्हगेत्यलनागवेसरसरोजाण्यावलीमालतीमहनीकौरवकीनकादिभुसु
भैरवाभुसादिभिः पुष्पैः माल्यभवेन वै सुरभिना नानारसा स्नानसाताम्रावोजनिवासिनी भगवती श्रीसुंदरी प्र
जये १९ मंसीगुग्गुलचंदनागुरुजः कर्पूरशैलेयजैः माध्वैः सहकुंडुमैः सुरभिः सर्पिभगमिश्रितैः सौ
रभास्थितिमंदिरमणिमये पादे भवन्पीनये धूपोयं सुरकामिनी चिरचिनः श्रीसुंदरित्वन्मुदे १९ घृतइवपरि
सुदुचिररत्नयष्ट्यान्वितो मद्गानिभिरनाशनः सुरनितं चिनीनिर्मितः सुवर्णचषकस्थितः सद्यनसारचर्यानि
तः तच्च त्रिपुरसुंदरिस्फुरन्मुदे विदीपो मुदे १२ ज्ञाती सौरभनिर्भवं रुचिकरं शाल्योदनं निर्मलं युक्तं द्विगुमरीचजी
रसुरभिर्द्व्यान्वितैः व्यंजकैः पक्वाच्चेन मपायमेन मधुना दध्याज्यसंमिश्रितं नैवेद्यं सुरकामिनी चिरचिनं श्री
सुंदरित्वन्मुदे १३ लवंगकलिकौत्तलं वहलनागवलीदलं सज्जानिफलकोमलं सद्यनसारपूगीफलं स्वधा
मधुरमाकुलं रुचिररत्नपात्रे स्थितं गृहाण मुखपंकजे स्फुरितं वनोभूलकाच १४ शस्यभवे चंदनाः स्फुरि
तवैदिकसुंदरं दलन्मुरतरंगिनीलालिनमौक्तिकाडंबरं गृहाण नवकाचनप्रभवदंडाखंडोज्ज्वलं मद्गात्रिपुर

१६
२०६

सुंदरिश्चकटपातपत्रं महत् १५ मातस्त्वन्मुदयातनोत्तुभगस्त्रीभिः समाक्षालितं पुष्पं चामरमिंदुं दंसह
शोभस्वेदुखापहं सद्योगस्त्वैसिष्टनारदशुकव्यासादिगाल्मीकिभिः स्वचित्रैः त्रिधर्मानं एव कुतुलाशमा
लिवेदधुनिः १६ स्वर्गो गते मंगलत्रे पुशं च भीरीनिनादैरुपगोयमावाः कोल्मईलैराकुलितानवास्तुचिद्या
धरीनृपकलासुखाय १७ देवि भक्तिरसभावितवृत्ते प्रीयतां च दिङ्मनोपिलभ्यते तत्र लोल्पमिति सफल
मेकं जन्मकोटिरपीदृशभ्यते १८ एतैः षोडशाभिः पद्मैरुपचारोपकल्पितैः यः परोक्षं च तां स्तोतिसतेषां
फलमाप्नुयात् अथ इत्याणं निर्माल्यकालनिर्णयः तत्र योगिनी तंत्रे मणिमुक्तासुवर्ण
निदेवदत्तानि यानि च निर्माल्योद्वाद्वाष्टनाम्रपात्रे तथैव च पटीशाटी च

षाण्मासं नैवेद्यं दत्तमात्रतः मोदकं कृत्वा सुरचैव यामार्धनमद्देव्यै पदसूत्रं त्रिमासाच्च यज्ञसूत्रं तदः स्मृतं च
वाचकुलं भवेदन्नं परमान्नं तथैव च मस्तकं रुधिरं चैव अहोरात्रेण पार्वति मुहूर्ते दध्नुं च आज्ञायामेन सुंद

र्कः सर्वकृत्फलप्रदः त्रयोदशमुखः कामः सर्वकामफलप्रदः चतुर्दशाक्षः श्रीकंदो वंशोद्धार
 करः परः निश्चिदश्च स्वपञ्चाचरुद्राक्षधारिस्तृताः पंचाभृतं पंचगव्यं स्नानकाले प्रयोक्तव्यं
 रुद्राक्षस्य प्रतिष्ठायां मंत्रोपचाक्षरं तथा ॐ त्र्यंबकादिमंत्रस्तु ॐ त्र्यंबकं यजामहे सुगंधिं पुष्टिचर्ध
 नं उर्गारुकमिव बंधनान्मृत्योर्मुखाय मामृतात् यथा ॐ ह्रीं अक्षोरे ह्रीं कूं क्षोरनरेक्षोरे विनामंत्रेण
 यो धत्ते रुद्राक्षं भुवि मानवः स याति नरके क्षोरं वाचदिंश्चतुर्दश ॐ ह्रीं ह्रीं सर्वतः सर्वांगेन मस्ते रु
 द्रपुण्ड्रं अनेनापि मंत्रेण रुद्राक्षस्य द्विजौजसः प्रतिष्ठां चिधिवत्कुर्यात्तो धिकापालं लभेत्
 नमो यथा स्वमंत्रेण धारयेद्भक्तिं संपुनः नमः त्रैलोक्यमंत्राः ॐ ईं भृशं नमः ॐ ईं नमः ॐ ईं नमः
 ॐ ह्रीं नमः ॐ ह्रीं नमः ॐ प्रेहं नमः ॐ ईं हूं नमः ॐ प्रेहं हूं नमः ॐ ईं हूं नमः ॐ ईं हूं नमः ॐ ह्रीं
 नमः ॐ श्रीं नमः ॐ हूं ह्रीं नमः ॐ ह्रीं ह्रीं नमः ॐ ईं नमः रुद्राक्षदेहं संस्थेन वाक्त्रुर्वै पितृभ्य
 दि सोऽपि रुद्रपदं याति किंपुनर्मानवायुद् सप्तविंशतिरुद्राक्षमालया देहं संथया यः कर्माणि

गतिम् गुणहेतेन सर्वेषु अष्टवक्रस्य धारणात् नववक्रोभेदः स्याद्धारयेद्दामकेभुजे वापिलचमुक्तिः
 प्रोक्तं मम तुल्यबलोभवेत् लक्ष्मीर्दिसदस्त्राणि च स्रष्टुं योगिनियः तत्सर्वं दहने शीघ्रं नववक्रस्य धार
 णात् दशवक्रोभेदमेतन्मात्तादेवो जनार्दनः यस्याश्च पिशाचाद्याः वेनालाञ्छिता राक्षसाः पन्नगाश्च वि
 नशंति दशवक्रस्य धारणात् वक्रैकादशरुद्राक्षोरुद्राण्येकादशा स्मृताः शिखायां धारयेन्नित्यं नम्य पुण्य
 फलं शृणु अथ मेधसदस्त्रस्य वाजपेयशतानि च हेमशृंगाश्च लक्षस्य सम्पदः दत्तस्य यत्फलम् तत्
 लं समवाप्नोति रुद्रैकादशधारणात् रुद्राक्षोहादशैर्ध्वजैः कंठदेशे च धारयेत् आदित्यस्तुष्पते नित्यं
 द्वादशावो व्यवस्थितः त्रयोदशमुखः कामः सर्वकामफलप्रदः चतुर्दशास्यः श्रीचं, तौ चं शोडशकरः
 परः नववक्रमेण मंत्राः ओं ऐं प्रं श्रीं ऐं धीं ध्रीं ऐं जीं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं
 श्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं ऐं ह्रीं
 माह गौतमीये यद्यत्कर्मणि वैगुण्यं नित्यं नैमिन्निके तथा सद्दत्तं प्रजपेन्मंत्रं मूलं वायुत

६
नेसा
२७५

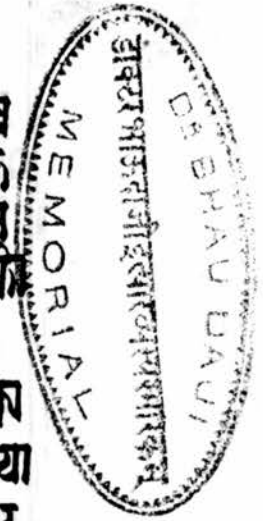
मेववा नित्येसहस्रं प्रजपे नैमित्तिकेनथायुतम् इति विसृविषयम् अन्यत्र तंत्रगते नित्यानि
क्रमदोषाणां शांते विद्याशान्तं जपे नैमित्तिकानि क्रमेण सहस्रं प्रजपेत् ननु पापसंकरे नु
सर्वेषामेव पापानां संकरे समुपस्थिते प्रायश्चित्तेन तत्रोक्तं मयुतं तंत्रजापतः अथ विसृधा
रमंत्रः तत्र गौतमीये तस्य दर्शनमिच्छुं निदेशा ब्रह्महृदयः कृपया देवदेवेश मद्ये सन्निधी
भक्त तस्य ते परमेशान स्वागतं स्वागतं प्रभो कृतायां स्य नृगृहीतोऽस्मि सफलं जीवितं तु मे यदा
गतोऽसि देवेश चिरानंदमया च्युत अज्ञानाद्वा प्रमाराद्वा वैकल्याणसाधनमात्रं यदपूर्णं भवेत्कल्पं न
थापति सुखो भव इत्यादि हनमंत्रः मङ्गलिलेश संपर्कान्तरमानंद संभवः तस्य ते परमे
शान पाद्यं शुद्धावकल्पयेत् इति पाद्यं देवानामपि देवाय देवानां देवताय च आचामे कल्पया
म्येश स्वधया श्रुतिहेतवे - इत्याचमनीयं नापत्रयद्वंद्विचं परमानंदलक्षणम् नापत्रयविमो
हायतवाच्यं कल्पयामाहम् इत्यर्थं सर्वकालुष्यहीनाय परिपूर्णं सुधात्मकं मधुपर्कमिदं दे

६
२७५

वकल्यामि प्रसीद मे इति मधुपर्कं उक्तिं शेषेषु चिर्वापि यस्य स्मरणमात्रतः श्रुतिमात्रेण नित्यस्मै ते पुन
राचमनेति दम् इति पुनराचमनीयम् परमानंदतोधासि निमग्ननिजमृत्तये सांगोपांगमिदं स्नानं क
ल्पयामाह मीशाने इति स्नानं मायाचित्रपटश्च नित्यगुरुत्वे जसे निरावरणचिज्ञानवासस्ते क
ल्पयामाहम् इति वासः यमाश्रित्य मद्रामाया जगत्संमोहिनी सदा तस्य ते परमेशाय कल्प
याम्युत्तरीयकम् इत्युत्तरीयं यस्य शक्तित्रयेणेदं संप्रोतमखिलं जगत् यज्ञरूपाय तस्मै ते यज्ञरूपाय
कल्पयेत् इति यज्ञरूपाय स्वभावस्वरंगाय सत्सत्याश्रयाय ते भूषणानि चित्राणि कल्पयामि
सुगर्चने इति भूषणम् समस्तदेवदेवेश सर्वद्वन्द्विकारं परम् अखंडानंदसंपूर्णं गृहाण जलमुत्तमम्
इति जलं परमानंदसौभाग्यपरिपूर्णं दिगंतरम् गृहाण परमंगंधं कृपया परमेश्वर इति गंधः तु
श्रेष्ठगुणसंपन्नं नानागुणमनोहरं आनंदमौरभं पुष्पं गृह्यतामिदमुत्तमम् इति पुष्पं वनस्यातिरमोत्प
न्नं गंधाढ्यं गंधउत्तमः आघ्रेयः सर्वदेवानां धूपो यं प्रतिगृह्यतां इति धूपः सुप्रवाधो महानेजः सर्व

६
तेमा
२१८०

अभिगमपदः सवास्याभ्यन्तरं ज्योतिर्दीपोऽं प्रतिगृह्यतां इति दीपः तथा च गौतमीये इजाचपंच
धाप्रोक्ता नासां भेदोऽष्टषष्ठमे अभिगमनमुपादानं योगः स्वाध्याय एव च इजाचपंचकाचीकमेणक
ध्यामिने तत्राभिगमनं नाम देवस्थानमाजने उपलेपनं निर्माल्यद्वीकरण एव च उपादानं नाम
गंधपुष्पादिशयनं तथा योगो नाम स्वदेवस्य स्वात्मने नैव भावना स्वाध्यायो नाम मंत्रार्थसंधानपूर्वक
जपः सूक्तसंज्ञादिपाठश्च हरेः संकीर्तितं तथा तत्त्वादशास्त्राभ्यासश्च स्वाध्यायः परिकीर्तितः
इज्यानामस्तिष्ठदेवपूजनं च यथा र्ततः इति पंचप्रकाराणां कथितानवसुवत साष्टिसामीप्यमालोका
सायुज्यसावृणतः क्रमान् अथ द्वादशशुद्धिश्च वैल्लक्षणाभिहोच्यते शुद्धोपसर्पणं चैव तथा
नुगमनं हरेः भक्त्या प्रदक्षिणं चैव पादयोः शोधनं तथा पूजायं पत्रपुष्पाणामभक्तौ वैतुलनं हरेः कर
योः सर्वशुद्धीनां द्युश्चिर्विशिष्यते तत्रासुकीर्तनाच्चैव गुणानामपि कीर्तनं भक्त्या श्रीकृष्णदेवस्य च
चमः शुद्धिरिष्यते नत्वाथाश्रवणं चैव तस्योत्सवनिरीक्षणं श्रोत्रयोर्नेत्रयोश्चैव शुद्धिः सम्यगिहोच्यते

६
२८०

पादोदवास्य निर्माल्यमालानामपि धारणं उच्यते शिरसः शुद्धिः प्रणमस्य हरेः पुनः आद्यालंगंध
पुष्पादिनिर्माल्यस्य तपोधन विशुद्धिः स्नादनं तस्य द्वाणस्यापि विधीयते एतेषु पुष्पादिकं यच्च कृत्वा संपा
दयुगार्चितं नरेकं पावनं लोकेन हि सर्वं विशोधयेत् ललाटे च गदाकार्यामूर्ध्नि चापं शंखं स्थित्वा नेदके चै
व हृन्मध्ये शंखचक्रं भुजद्वये शंखचक्रां किमौ चित्रः श्मशाने धियते यदि प्रयागे यागतिः प्रोक्ता सागतिः
तस्य गौतम तंत्रांशे यानैर्चापाहुकाभिर्वा यानं भगवतो गृहे देवोत्सवेषु सेवा च सुप्रणमस्तद
ग्रनः उच्छिष्टे चैव चाशौचे भगवद्दंडनादिकम् एकहस्तप्रणमश्च यत्पुरस्तात्प्रदक्षिणं पार्श्वसार
णं चाग्रे तथा पयं च वंदनम् शयने भक्षणं चापि मिथ्याभाषणमेव च अश्वेर्भाषा मिथ्या जल्पो चंदनानि च
विग्रहः निग्रहानुग्रहौ चैव स्त्रीपुचक्रभाषणं कंबलावरणं चैव परनिंदा परस्मृतिः अश्लीलभाषणं
चैव अधोवायुविमोचनम् शत्रौ गौणे पचारस्तु अनिवेदिता भोजनम् तत्र कालोद्भूतानां च फलो
दीनानां च नृपणं विनियुक्ता विशिष्टस्य प्रदानं योजनस्य च स्पष्टीकृत्यासनं चैव परनिंदा परस्मृतिः

६
नेसा
२०१

गुणेभ्यो न निजलोत्रं देवतानि दंतं तथा अपराधास्तथा विस्रोहीत्रिंशत्परिकीर्तिनाः कालिष्ठे केशवा
येनृजगीतं न करोति दरेर्दिने दहिना किं न दधौ सौ गतं किं न रसानलम् नारदीये स्वरं कीर्तनं वि
स्त्रोः कलौ मंत्रजपादिकम् दानं तृप्रीतयेतस्य नाम्पथानि विशिष्यते गौतमीये मालिगामशिला
तोयं सपीत्वा यस्तु मस्तके प्रक्षेपणं प्रकुर्वीत ब्रह्मदा स निगद्यते विष्णुपादोदकं पीतं कौटिल्येनान्नाश
शनम् तदेवाष्टगुणं पापं भूमौ विंदुनिपातनात् आगस्त्ये हृत्पादं नियदंघ्रि तोय तुलसीसेयं
च स्त्रोयं पदे नैवेद्यं बहूमध्यपाने वलितं गुर्वंगनामंगमम् श्वासाधीनमनिस्तुनिर्दग्निजने स्तंगजं कि
ल्विषं मालिगामशिला वृंहिं ह्रमहिमा कोप्येष लोकोत्तरः सुप्रप्रबोधकालोऽयं मंत्राणामभिधीय
ते मंत्रविद्याविभागे नु द्विविधामंत्रज्ञानयः मंत्राः पुं देवताः प्रोक्ताः विद्याः स्त्री देवता स्मृताः पुं मे
त्राः ह्रं पंडितास्युः द्वितीयास्युः स्त्रियाः मताः न पुंसका न मोतास्युः स्त्रियाः मानवस्त्रिया एतन्मन्त्रा
भवेद्विद्यामहाशब्देन गीयते एवं मंत्रेपि अग्नीसौमात्मत्वा मंत्रा विज्ञेया वृक्षसौम्ययोः कर्मणेर्वहि

६
२०१

नारगं विद्यत्यायः समीरिताः आप्रेयाः मानवाः सौम्या भूयिष्ठे दुस्मृता दाराः आप्रेयाः संप्रबुद्धां ने
प्राणैर्गुणिरक्षिणे भागेनास्मिंस्थिते प्राणे सौम्या बोधं प्रयाति च नाडीद्वयगते प्राणे सर्वे बोधं प्रयाति
प्रयच्छन्ति फलं सर्वे प्रबुद्धा मंत्रिणो मदा यद्वा प्राणपानसमायोगाद्विषयज्ञोऽस्तु मे लनं प्रबोध
कालः विज्ञेयः स्वापकालः नमः परम् तथा वामबाह्वोर्यदा वायुः ह्रस्वानो योजनेन दा दक्षिणस्यां
यदा वायुस्तदा दीर्घानि योजितः उभयस्थो यदा वायुस्तदा स्यादुभयात्मकाः संपुटीकृतमंत्रेण
आदित्यानाम् सविंदुवाच पुनंतु सविस्तीर्णान्दाकारं केवलं जपेत् एवं जप्त्वा पदिष्टं श्वेत्युद्वाः
शीघ्रसिद्धिदाः इति सुप्रबोधकालः अथ योगांगानि पद्यासनं स्वस्तिकां गौडं च जा
सनं तथा वीरसनमिति प्रोक्तं क्रमादासनपंचकम् ऊर्ध्वोरुपरिविन्ध्य सप्तकपादतलेशु भे जड्यु
कायावसेद्योगी स्वस्तिकं तत्प्रवक्षते सीमन्त्यापार्श्वयोर्न स्पृक्षुल्य युग्मं सुनिश्चितम् वृषणाधः पा
र्श्वपादौ पाणिभ्यां परिवर्धयेत् भद्रासनं समुद्दिष्टं योगिभिः परिकीर्तितम् ऊर्ध्वः पादौ क्रमाच्च स्पृजा

६
नेसा
२८२

नोः प्रवृत्तुल्लो गुली कसैनदद्यादाव्यातं च ज्ञामनमनुत्तमम् एकपादमधः कृत्वा विन्यस्यो गेनयेनम्
अजुकायो वसेद्योगी वीरसनमिति स्मृतम् अथ मुद्राप्रकरणम् अथ मुद्राप्रवक्ष्यामि सर्वतंत्रेषु
गोपिताः धाभिर्विचिताभिश्च मोदते मंत्रदेवताः अर्चने जपकाले च ध्याने कामे च कर्मणि स्नाने च
दाहने शंखे प्रणिष्टा यो चरक्षणे नैवेद्ये च तथा न्यत्र तत्र त्वत्प्रकाशिते स्थले मुद्राप्रदृष्ट्याः स्मृत्वा
क्षणलक्षिताः आचक्षुष्यादिना मुद्रा नवसाधारणमताः तथा षडंगमुद्राश्च सर्वतंत्रेषु योजयेत्
एवो न विंशतिमुद्रा विस्मोरुक्ता मणीषिभिः शंखचक्रगदापद्मेण श्रीवत्सकौस्तुभाः वनमालान
थाज्ञानमुद्रा यानथा गरुडाव्यातथा मुद्रा विस्मोः संतोषवर्धिनी नारसिंही च वाराही हयग्री
वधनुस्तथा बाणमुद्रा च परशुजगन्मोहनिका तथा काममुद्रा पराव्याता शिवस्य स्था मुद्रिकाः
लिंगयोनि त्रिशुलाव्याता लेष्टा भीमृगात्मिका एङ्गै चैव कपालाख्या डमरुः शिवतोषदाः सूर्यस्यैव
च पद्माख्या सप्तमुद्रा गणेशिनुः दंतपाशां कुशाविघ्न परशुलङ्घ संज्ञकाः वीजप्रगह्वया मुद्रा विज्ञे

६
२८२

यावहिष्टजने पाशां कुशावराभीनि खड्गचर्मधनुशराः मौषली मुद्रिका दौर्गी मुद्राः शाकुप्रियंकरः
लक्ष्मी मुद्रा चर्चने लक्ष्म्या वाग्मादिन्या तृष्टजने अक्षमाला तथा वीण व्याख्या पुस्तक मुद्रिका सप्तजि
ह्वा हृष्या मुद्रा विज्ञेया च हिष्टजने मन्त्रमुद्रा च कुर्माख्या लेलिहानुंड संज्ञकाः सदा यो निरिनि
व्याता सर्वसिद्धि सृष्टिदा शक्तार्चने सदा यो निशामादौ मुंड मुद्रिका मन्त्रकुर्माख्या लेली
ह्वा सर्वसाधारणी मता दशमा मुद्रिका ज्ञेया त्रिपुरायाः प्रष्टजने संतोभदा वरणकर्ष वशोन्माद
महोक्त्या खेचरी वीजयो न्याख्या त्रिखंडा परिचीतिता कुंभमुद्रा भिषेके म्यापसमुद्रा सने तथा
कालवर्णी प्रयोक्तव्या विघ्नप्रशमकर्मणि गालिनी च प्रयोक्तव्या जलशोधनकर्मणि श्रीगोपाला
र्चने वेणुः नृहरे नीरसिंहिका चराहस्य च पूजायां वाराह्यां प्रदर्शयेत् रामार्चने धनुर्वा न मुद्रे पशु
स्तथार्चने परशुगनस्य विज्ञेया जगन्मोहन संज्ञिका वासुदेवाह ध्याने न कुंभमुद्रा तद्वरणे

६
नंसा
२८२

सर्वत्रप्रार्थनेचैव प्रार्थनायां प्रयोजयेत् मुद्रालक्षणमाह्वयामले मोदनात्सर्वदेवानां इवण
न्यापसंनतेः तस्मान्मुद्रेयमाख्याता सर्वकामार्थसाधनी उद्देशानुक्रममादासामुच्यते लक्षणानि च ६
स्ताभ्यामेतल्लिखद्वा नासिका मूलपर्वणेः अंगुष्ठानिःक्षिपेत्संयं मुद्रात्वादाहनी स्मृता अथोमुखीलि
यंचेत्स्यात्स्थापनी मुद्रिका स्मृता २ उश्रितांगुष्ठमुष्टोस्तु संयोगात्सन्निधापनी ३ अंतःप्रवेशिनां
गुष्टा सैव संयोगिनी मता ४ उक्तानमुष्टियुगला संमुखीकरणमता ५ देवतां गेयडंगानां न्यासः स्या
त्सकलीकृतिः ६ सव्यहस्तकृतानुष्टिदीधीधोमुखतर्जनी अवगुंठनमुद्रेयमभितेभ्रमितामता ७
अन्योन्याभिमुखी शिष्टा कनिष्ठानामिका पुनः तथैव तर्जनी मध्याधेनुमुद्रा समीरिता अमृतक
रणं दुर्गा त्रयासाधक सत्रमः अन्योन्यप्रथितांगुष्ठा प्रसारितपरांगुली मद्रमुद्रेयमाख्याता परमी
करणी बुधैः ८ प्रयोजयेदिमां मुद्रां देवताह्वानकर्मणि अंगन्यासमुद्रायास्मात्संलक्षणं पूर्वमुक्तं

६
२८३

वैलची एतन्मुद्राणं कथंते लक्षणान्यथ वामांगुष्ठं तु संगुह्य दक्षिणेन तु मुष्टिना कृतोक्तानंततो मुष्टिं अं
गुष्ठं तु प्रसारयेत् वामांगुल्या तथा शिष्टा संयुक्ताः सुप्रसारिताः दक्षिणांगुष्ठं संस्पृष्टाः मुद्रेयां शंखमुद्रिका १
हस्तौ तु संमुखौ कृत्वा सभुगौ सुप्रसारितौ कनिष्ठांगुष्ठकौ लघौ मुद्रेया चक्रमुद्रिका २ अन्योन्याभिमुखौ ह
स्तौ कृत्वा त्रयथितांगुलीः अंगुल्यो मध्यमेभ्यः संलग्ने सुप्रसारिते गदानुद्रेयमुद्रिना विलोमसंनोषकारि
णी हस्तौ तु संमुखौ कृत्वा सत्रतापोन्नतांगुलीः तलान्तर्भिलितांगुष्ठौ कृत्वैषा पद्ममुद्रिका ४ जेष्टे वामक
रे गुष्ठौ लग्नस्य कनिष्ठका दक्षिणांगुष्ठं संयोगात् कनिष्ठा सुप्रसारिता तर्जनी मध्यमानामा किंचित्संको
चचालिताः वेणुमुद्रा भवेदेषा सुगुप्ता प्रेयसी हरेः ५ अन्योन्यपृष्ठकरयोः मध्यमाना निवांगुलीः अंगु
ष्ठेन तु वधीयात् कनिष्ठा मूलसंस्थिते तर्जन्पाकारे देषा मुद्रा श्रीवत्स संज्ञिता अनामा पृष्ठं संलग्ना दक्षि
णस्या कनिष्ठका कनिष्ठयान्यथा बद्धा तर्जन्पादक्षयानथा वामानामां च वधीया दक्षिणांगुष्ठं मूलके अं
गुष्ठं मध्यमावामे संयोज्य सर्गलाः पराः चतस्रोऽप्यसंलग्ना मुद्रा कौस्तुभ संज्ञका स्पृशेत्कंठादिपादांते

५
नेसा
२८७

नर्जन्यांगुष्ठया तथा करहयेनमालावन्मुदेयं वनमालिका ६ नर्जन्यांगुष्ठौ शक्तावग्रतो हृदिविन्
सेव वामहस्तां च जं वामजां च ध्वनिं प्रविन्यसेव ज्ञानमुद्रा भवेदेषा गमचंदम्यप्रेयसी ७ अंगुष्ठं वाममुद्रं
डितमितरकरांगुष्ठकेनाथ वहुनस्यां पीडयित्वांगुलिभिरपि चना वामहस्तांगुलीभिः बहुगाढं हृदिस्था
पयतु विमलधीर्वा हरन्मार्त्तवीजं चित्वा व्यामुद्रिष्यैषा स्फुरति रुका धितां गोपनीया विधिज्ञैः ८ हस्तौ
तु विमुक्तौ कृत्वा यथयित्वा कनिष्ठके मिथस्तर्जनि काश्चिद्विष्टा वंगुष्ठकौ तथा मध्यमेनामिके द्वे त्रयो
पक्षा विवचालयेव एषा गरुडमुद्रा व्याविलोः संतोषवर्धिनी जानुमध्यं करौ कृत्वा चिबुकौ शैसमावृतौ
हस्तौ च भूमि संलग्नौ कंपमानः पुनः पुनः मुखं विवृतं कुंडल्यां लेलिहानश्च जिह्वा नृ नारिसिंही भवेदे
षा मुद्रा तत्प्रीतिवर्धिनी अंगुष्ठाभ्यां च करयो रक्षा क्रम्य कनिष्ठके अधोमुखीभिः सर्वाभिः मुदेयं नृ नरैः
मता १ देवोपरिकरं वामं कृत्वा ज्ञानमधः सुधीः नामयेदिति संप्रोक्ता मुद्रा वाराहसंज्ञिका ३ दक्षहस्तौ
वर्धं मुखं वामहस्तमधो मुखं अंगुल्यग्रं तु संयुक्तं मुद्रा वाराहसंज्ञिका ४ वामहस्तं तले दत्त्वा अंगुली

५
२८७

स्वार्त्तधोमुखीः संरोप्य मध्यमांतामा मुन्नम्याधो विडुं चयेव हयग्रीवप्रिया मुद्रा तन्मुनिं रत्नकारिणी
वामस्या मध्यमां तु नर्जन्येण योजयेव अनामिका कनिष्ठान्स्यांगुष्ठेन पीडयेव दर्शयेद्दामके स्कंधे धनुर्मु
देयमीरिता ६ दक्षमुष्टिस्थं नर्जनादीर्घया वाणमुद्रिका यद्वा जानां च यथा हस्तगतं चापं त
था हस्तं कुरुप्रिये चापमुदेयमाख्याता वामहस्तोष्ठस्थिता कल्पद्रुमे धनुर्मुद्रा यशःशीर्तिः विवर्धिनी
यथा हस्तगतं वाणं तथा हस्तं कुरुप्रिये चाणमुदेयमाख्याता रिपुवर्मनिहंतनी नलेन लेन करयोः नि
र्धकसंयोज्य चांगुलीः संहताः प्रसृताः कुंडल्यां मुद्रा पश्य संज्ञिका ७ ऊर्ध्वस्थांगुष्ठमुष्टी द्वे मुद्रा त्रैलोक्य
मोहिनी हस्तौ तु संपुटौ कृत्वा प्रसृतौ गुलिकौ तथा नर्जन्या मध्यमा एष्टे अंगुष्ठौ मध्यमा स्थितौ काममुदे
यमुद्रिना सर्वदेवप्रिये करी ८ महादेवप्रिया एच कथं नेलक्षणं न्यथ उक्तिं न दक्षिणंगुष्ठं वामांगुष्ठेन व
हुयेव वामांगुलीर्दक्षिणभिरंगुलीभिश्च वहुयेव लिंगमुदेयमाख्याता शिवसांनिध्यकारिणी ९ मि
थः कनिष्ठके वहुन नर्जनीभ्यामनामिके अनामिकौर्धसंश्लिष्टौ दीर्घमध्यमयोरधः अंगुष्ठाग्रद्वयं न्यसेद्योनि

६
नंसा
२८५

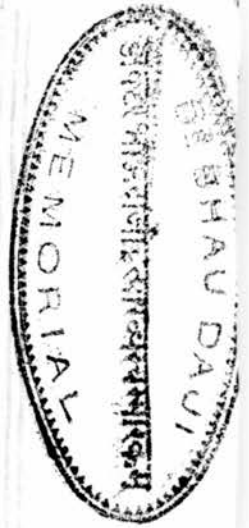
मुद्रासमीरिता अंगुष्ठेन कनिष्ठानुवह्नाक्षिष्टगुलित्वं प्रसारयेद्विश्रुलाख्यामुद्रैषापरिकीर्तिता ३ अंगुष्ठतर्जनीनाथेन यथायित्वांगुलित्वं प्रसारयेदक्षमालामुद्रैषापरिकीर्तिता ४ अधस्थितोदक्षरुमप्रसृतोवरमुद्रिका ऊर्ध्वेकृतोत्तमदक्षः प्रसृतोभयमुद्रिका ६ मिलितानामिकोगुष्ठमध्यमायेन योजयेत् शिष्टांगुल्यस्थिते कुर्यान्मृगमुद्रैयमीरिता ७ पंचांगुल्योदक्षिणस्तु मिलितास्यर्धमुद्रिताः खड्गमुद्राख्यानाशिवस्यानिप्रियामता ८ पात्रवह्नामद्वयं च कृत्वा केचामकेनथा निधायोद्धितवत्कुर्यान्मुद्राकापालिवीमता ९ मुष्टिचशिथिलं वहुर्द्विभुक्तमध्यमाम् दक्षिणमूर्धमुद्रम्यकर्णदेशे प्रचालयेत् एषाद्वमरुविख्याता सर्वविघ्नविनाशिनी ततो गणेशमुद्राणामुद्यमैलक्षणमथ उत्तानोर्ध्वमुखीमथासरलाचडमुष्टिका दंतमुद्रासमाख्याता सर्वविघ्नविनाशिनी वाममुष्टिस्तु तर्जनीदक्षमुष्टिस्तु तर्जनी संयुज्यांगुष्ठकायेन तर्जनीयग्रकेक्षिपेत् एषापाशाह्वयामुद्राविह्वलिः परिकीर्तिता १ अज्जीचमध्यमाकृत्वा तर्जनीमध्यपर्याणि संयोज्या उचयेत्तिचिने

६
२८५

मुद्रैषाकुशसंज्ञिका तर्जनीमध्यमानामाकनिष्ठगुष्ठमुद्रिका अधोमुखी दीर्घरूपा मध्यमाविघ्नमुद्रिका परमुद्रा निगदिता प्रसिद्धालडुमुद्रिका वीजपूरगह्वयामुद्रा प्रसिद्धा दुपेक्षिता शाक्तीपीनाचमुद्राणं कथंते लक्षणमथ पाशाकुशवगभीतिधनुर्वाणसमीरिताः ६ कनिष्ठानामिकेवहुस्वांगुष्ठेनैव दक्षतः शिष्टांगुलीस्तु प्रसृती संस्पृष्टे वहुमुद्रिका वामदक्षतथानिर्यक् कृत्वा चैव प्रसार्य च आकुंचितांगुलिकुर्यात्तु मृगमुद्रैयमीरिता २ मुष्टिकृत्वा न हस्ताभ्यामस्योपरि दक्षिणाम् कुर्यान्मृगमुद्रैयं सर्वविघ्नविनाशिनी ३ मुष्टिकृत्वा करगणां च वामस्योपरि दक्षिणाम् कृत्वा शिरसि संयोज्या दुर्गामुद्रैयमीरिता ४ चक्रमुद्रांतथा वहुमध्यमे द्वे प्रसार्य च कनिष्ठकेनथानीयतर्जनीगुलकोक्षिपेत् लक्ष्ममुद्रा पण्येषा सर्वसंपत्प्रदायिनी वेणुवादनवदस्थो कृत्वा संचालयेत्तिरः वेणुमुद्रैयमाख्याता सरस्वत्याधिव करी ५ वाममुष्टिं सभिमुखी कृत्वा मुस्तवमुद्रिका २ दक्षिणमुष्टितर्जनीरंध्रलग्नापंगुलीः प्रसार्य संहृतोत्ताना एषा व्याख्यातमुद्रिका ३ श्रीरामस्य सरस्वत्या अत्यंतप्रेयसीमता ४ मणिबंधगिथ

६
नेसा
२६६

नौकृता प्रसूतांगुलिकौकरौ कनिष्ठांगुष्ठयुगले मिलिच्छातः प्रसारयेत् सप्तजिह्वा त्वमुदये वैश्वा नरप्रियं क
री १ कनिष्ठांगुष्ठौ सक्तौ करयो रितरेतरम् तर्जनीमध्यमेनामासंहता भुवर्जिता मुद्रैषा गालिनीनाम
शंखस्योपरिचालिता २ दक्षांगुष्ठपरांगुष्ठेक्षिणाहस्तद्वयेन नु सावकाशात्मकां पुष्टिं कुर्यात्साकुंभमुद्रि
का मुष्टौ ऊर्ध्वकृतांगुष्ठो तर्जनीयेन विन्यसेत् सर्वरक्षा करीयेषा कुंभमुद्रेयमीरिता ३ प्रसूतांगु
लिकौहस्तौ मिथः क्षिप्तौ तु संमुखौ कुर्यात्स्वहृदये मेयं मुद्रा पाथेन संज्ञका ४ अंजल्यंजलिमुद्रा स्या
वासुदेवाभिधा च सा ५ अंगुष्ठावुन्नौकृता मुष्टोः संलग्नयोः द्वयोः नावेवाभिमुखौ कुर्यात्मुद्रा सा का
लवर्णिका ६ दक्षिणानिविडा मुष्टिर्नासिकापित्ततर्जनी मुद्रा विस्मयसंज्ञा स्याद्विस्मयावेशचारि
णी ७ मुष्टिरुद्धीकृतांगुष्ठादक्षिणां नादमुद्रिका तर्जनींगुष्ठसंयोगादयनो विडुमुद्रिका अधोमुखे
वामहस्ते ऊर्ध्वासंवा म हस्तवाम् क्षिप्रंगुलीरंगुलीभिः संयथ्य परिचरयेत् एषा संहारमुद्रा स्या
विमर्जनविधौ स्मृता १० दक्षपाणिः पृष्ठदेशे वामपाणि तलं स्पृशेत् अंगुष्ठौ चालयेत्सम्पुक्क मुद्रै

६
२६६

यंमत्स्यपिणी ॥ वामहस्तस्य तर्जनीं दक्षिणस्य कनिष्ठिकां तथा दक्षिणतर्जनीं वामांगुष्ठं नियोजयेत् उन्नतं
दक्षिणंगुष्ठं वामस्य दक्षिणाधिकः अंगुलीर्याजयेत्पृष्ठे दक्षिणस्य करस्य च वामस्य पिठनीर्धेन मध्यमेनामिके त
था अधोमुखे च नेत्र्या दक्षिणस्य करस्य च कूर्मपृष्ठसंज्ञया दक्षिणां च सर्वतः कूर्ममुद्रेयमाख्याता देवमाथा
नवमणि पृष्ठे कोडे अंतरांगुलिमुष्टिस्तु कृता वामकरस्य च मध्यमाहं मुद्रस्य तथा लेख्यप्रयत्नः म
ध्यमेनाथ तर्जनीया अंगुष्ठापे नुयोजयेत् दक्षिणं योजयेत्पाणिं वाममुष्टौ नुसाधकः दृष्टीये दक्षिणे भागे मुद्रमु
द्रेयमुच्यते तर्जनीमध्यमानामासं कुप्यादधोमुखम् अनामापोक्षिपेद्दक्षामृज्जीकृत्वा कनिष्ठिकाम् लेलिहाना
ममुद्रेयं जीवन्मा मे प्रकीर्तिताः तर्जन्यामिकामधो कनिष्ठाकमयोगतः करयो र्याजयेत्पेच कनिष्ठाहस्तदेशतः
अंगुष्ठापे नु निक्षिप्य मद्रा योनिः प्रकीर्तिता कामकेश्वरमंत्रोक्ताः प्रकाशयेत्नेत्रमुद्रिकाः शृणुदेशिप्रवक्ष्यामि
मुद्राः सर्वार्थसिद्धिदाः याभिः विरचिताभिश्च सापिथं त्रैरभवेत् परिहृत्य करौ स्पृष्टावंगुष्ठौ चारयेत्समौ अ
नामोतर्गते कृत्वा तर्जन्यो जुहिलाहृती कनिष्ठकेन युंजीत निजस्थाने मद्रेश्वरि त्रिलोके ये समाख्याता विप्राध्या

६
नेमा
२८०

नकर्मणि १ मध्यमा मध्यमे कृत्वा कनिष्ठां गुष्ठु गेधिते तर्जनीं दंडवत्कृत्वा मध्यमोपर्यनामिके एषा च प्र
थमा मुद्रा सर्वसंक्षोभकारिणी २ एतस्या एव मुद्राया मध्यमे सरले यदा त्रियते परमेशानि सर्वविदा
चिनीतदा ३ मध्यमा तर्जनीभ्यां च कनिष्ठानामिके समे अंगुष्ठाकाररूपा भ्या मध्यमे परमेश्वरि
अंगुष्ठं मुनिपुंजीन कनिष्ठानामिकोपरि इयमा कर्षिणी मुद्रा त्रैलोक्या कर्षिणीया ४ पुटावाभौ
करो कृत्वा तर्जनीया च कृष्णा कृत्वा परीवर्तक्रमेणैव मध्यमे तदधोगते क्रमेण देविने नैव कनिष्ठाना
मिकोदयः संयोज्या निविडाः सर्वा अंगुष्ठा च यदेशानः मुद्रेयं परमेशानि सर्ववशकरी मता संमुखानु
वर्तौ कृत्वा मध्यमा मध्यमे तज्जे अनामिके त्वसरले तद्विस्तर्जनी इयं दंडावासे ततो गुष्ठौ मध्यमा
नखदेशगौ मुद्रैवोन्मादिनीनाम क्लीदिनी सर्वयोधिना ६ अस्या म्बनामिका युग्मे मध्यः कृत्वा त्रुणां
कृत्वा तर्जनीया च पिने नैव क्रमेण विनियोजयेत् इयं महां कृष्णा मुद्रा सर्वकामार्थसाधनी ७ सर्वोदक्षि
णदेशे तु सव्यदेशे तु दक्षिणम् वाहे कृत्वा मद्रा देवि हस्तौ संपरिवर्त्य च कनिष्ठानामिके देवि हस्तौ सं

६
२८०

परिवर्त्य च कनिष्ठानामिके देवि युक्ता नेन क्रमेण च तर्जनीभ्यां समाक्रांते सर्वार्धमपि मध्यमे अंगुष्ठौ च म
देशानि सरला च पिक्वायेत् इयं सा खचरी नामा पाश्चिचस्था न योजिता ८ परिवर्त्य करो स्पष्टावर्धत्वे दक्षिणि पि
ये तर्जनीं गुष्ठु गुणले युगपत्कारयेत्ततः अधः कनिष्ठां च पृथ मध्यमे विनियोजयेत् नथैकुटिले योज्ये सर्वाध
स्त्रादनामिके वीजमुद्रेयमचिरात्सर्वसिद्धिप्रवधिनी ९ मध्यमे कुटिले कृत्वा तर्जनीं परिमंस्थिते अना
मिके मध्यगते नथैव हस्तिकनिष्ठके सर्वा एव संयोज्या अंगुष्ठपरिपीडिताः एषानुप्रथमा मुद्रा योनिमुद्रेति
संज्ञिता १० एता मुद्रा महेशानि त्रिपुराया मयोदिताः पूजाकाले प्रयोक्तव्या यथानुक्रमयोगतः रुद्रा
तु योनिमुद्रां चैव मध्यमे कुटिले कुरु ११ अंगुष्ठेन तदधं नुमुद्रेये भूनिनी मता वामहस्तेन मुष्टिं नुबद्धा क
र्णप्रदेशके तर्जनीं सरली कृत्वा भ्रामयेन्मनुचित्रमः सौभाग्यदंडिनी मुद्राया सवालैपि सूचिता अंतरं
गुष्ठमुष्ठां नु निरुद्धा तर्जनीं मिमां रिपुजिह्वाय हस्तुद्राया सवालै नु सूचिताः इति मुद्रा प्रकारः
अथ धारणयेन्नाणि भुवनेश्वर्याः आलिख्याष्टदिगर्गलानुदरगं पाशादिकं चक्षुरे कोष्ठेषु गेम

६
नेसा

२८८

नृपरेषु विलिखेदृष्टार्णमंत्रद्वयम् अचूर्णपरषट्कपुष्पचराग्र्यो मासना नर्गलेष्वालिले न्यजलाधिपा
दिगुणशः पंक्तिद्वयंतत्परं कोष्टेष्वंगयुगार्णयात्मसहितं युग्मस्वर्गे नर्गतां मायां केसरगंदलेषु विलिखे
नृलं विपंक्तिचक्रमात्रं त्रिः पाशां कुशवेष्टितं चलिपिभिर्वीतं क्रमाद्वात्क्रमात्पद्यस्थेन च देन पंकजानुले
नावेष्टितं तद्बुद्धिः घटाग्नमिदं यंत्रं मंत्रिणां प्राधुनं मनसु पाशश्रीशक्तिचंदयं कामशक्तीदिरां कुशाः
प्रथमोष्ठादग्रे मंत्रः ततः कामिनि रंजिनि स्वाहंतेष्ठादग्रे सद्भिरपरः कीर्तिनो मनुः द्वीगौरिरुद्ध
दधिते योगीश्वरिसर्वमफट् द्वितानः षोडशां लोचं मंत्रसद्भिरुदीरितः इति भुवनेश्वरीधारणयंत्रं
अथ त्वरितायाः नारैहं विलिखेत्स गोजकुहरे साध्याभिधानां चित्तम् मंत्रार्णं नृसंख्योक्तान् च सुद
लेष्वालिले तद्वाह्यतः शक्तीनां त्रिःपरिवेष्टितं घटगतं पद्यस्थं पाननं यंत्रं च शक्यं गृह्यादिभ्यः हलस्मी
पदे कीर्तिदम् इति त्वरितायाधारणयंत्रम् पद्यं भानुदलान्वितं प्रविलिखेत्तत्कारिणा
घोषुनः नारैशक्तिगवीजसाध्यसहितं तत्केसरपुत्रमात्रं मर्दिन्यामनुसंभवा न्युगलशो व एण्युनः

६
२८८

पत्रगान्मंत्रार्णं नृगणशो विधाय विलिखेदं न्यवदेने दले मंत्रस्तु उन्निष्ठपुरुषिकं स्वपिषिभयं मे समुप
स्थितम् यदि शक्यं मशकां चान्ते भगवति शमय स्वाहा माद्विचरणं संवीतं भूपुरह्वयमध्यगं यंत्रं विधानि वा
सिन्धाः प्रोक्तं सर्वसमृद्धिदम् रक्षाकरं विशेषेण हृदभूतादिनाशनम् राजपदं भृष्टराज्यानां वशपदं वशपमि
श्रुताम् सुनार्थिनीनां सुनदं गेगिनां गेगशां निदं बहुना विस्मिहीतैर्न ये वं तत्कामदोमणिः इति
दुर्गायाः वेदादिस्थितसाधनामयुगशः श्रीशक्ति साराचितं किंजल्के सुदिने शपत्रविलसन्मंत्रा
द्वारं तद्बुद्धिः पद्यं चंजनकेसरस्वरलसत्पत्राष्टयुग्मं धराविद्याभां च षडंतया त्वरिताया यंत्रं लिखेद्देष्टितं
भूपुरह्वयकोणेषु हस्तौ लिखेत्पुनः पुनः महालक्ष्मीयंत्रमिदं सर्वशुभं फलप्रदम् सर्वदुःखप्रशम
नं सर्वोपहिनिवारकम् बहुना किमिहोक्तेन परमस्मान्न विद्यते इति महालक्ष्मीयंत्रम्
मध्याह्नेन च योनिषु प्रविलिखेत्बीजानि च एण्युनिशो गायत्र्या पुनरष्टपत्रविवरेष्वालिले लिख्यावृत्तं भूवि
बद्धितयेन मन्मथयुजाकोणेषु संवेष्टितं यंत्रं त्रैपुरमीरितं त्रिभुवनप्रदोभनं श्रीप्रदम् गायत्री नृ

५२५
७

६
नेसा
२८५

मन्मथं विपुलादेवि विचये पदमुच्चरेत् उक्ता कामेश्वरि पदं प्रवदेदथ धीमहि नन्देने प्रवदेद्वयस्मन्नलिने
प्रचोदयात् गायत्रीपासनाख्यानात्रैपुरीसर्वसिद्धिदा इति विपुलायै च ह्येगे ह्युगांतरस्यासदनेमायां
लिखेद्वाभवं षड्कोणेष्टयसिद्धिप्रचिलिखेद्देकारमावेष्टयेत् स्त्रीबीजेन समीरितं त्रिभुवनप्रसोभनं
श्रीपदेयंत्रं पंचमनोभवात्मकमिदं सोभाग्यमपेत्कारम् बीजे षड्कोणमध्ये स्फुरदलपुटे ताम्रगंधिस्तु
लक्ष्मीमायाकंदर्पभूमेस्तदनुस्सपुटेष्टालिखेद्बीजपट्टं तत्संधिष्टंगमे त्रान्वसुदलकमले घूलमेतस्मरणं
क्षिप्रं पत्रेषु विद्वान्विलिखन्तु गुणशब्दात्मकं पलाशं आसीते लिपिभिः क्रमोक्रमवशात्पाशोऽनुशाभा
मपि द्वागेहृदितयेन वेष्टितमिदं येन गुणधीशिनः लाटाकुंजमगेचनामृगमदैर्भृजोदरे हेमिवा संलिख्या
भिवद्भवहेतुकालैः संप्रार्थनीयां प्रियम् उक्तं मरुभाणपते विधाने सुरपूजितं सर्वसिद्धिकरं पुंसां स
मस्तपुरुषार्थदम् इति गुणेशस्य धारणयेत् नारं मध्ये विलिखन्तु मेतुं षड्कोणेषु संधिष्टं
वेमायां स्मरमपि लिखेत्कोडुगंडेषु यश्चात् विजल्लेषु सुराणामथोपत्रमध्ये पुमायमंत्रोक्ता तान्पुद्गु

६
२८५

स्वभितानष्टमे पंचर्णम् दशादरेण संवेष्ट्य कादिवर्णेषु धृपुरे दिष्टिदित्तुलिखेद्बीजं नरसिंहचराह्वयोः
नमो भगवते नृपाय नृपार्चुनंदनम् स्तोत्रविषदायाने मभिरादिसमीरयेत् प्रसन्नवदनायेति पश्चादमिनमे
जसे वलायपश्चादमाय विलिखेत् नन्दनं नरम् प्रणवादिनमो तोयं मालाचमनुरीरितः इति रामचंद्रस्य
यंत्रम् बीजं साध्यसाध्य समन्वितं प्रचिलिखेत्मध्येष्टयत्रैष्टयमंत्राणी च शानेशो विभज्य विलिखेत् लि
प्यावहिर्वेष्टितेषु वाहेकोणगवीजबद्धवसुधागेहृदयेनारुतेयंत्रं द्वयविषयहामयारिमुप्रधंसनं श्रीप्र
इति शुभसिंहस्य पिंडं शूलेन वीजं ददपुरयुगे कोणराजत्वं कुंजोत्पन्नं दशांशं स्फुरितदशादलं कर्मबी
जे मरीते पद्मं विजल्लहस्य स्वरविहृतिदलप्रोलसत्पदशांशं विजल्लव्यं जनाहो विहृति युगदले क
ल्पितानेषु वर्णेषु पञ्चांशुशाभा मारीते दोणी पुरयुगास्त्रिषु अष्टादशेण लसितं यंत्रं गोविंददेवतं
धर्मार्थकामफलदं सर्वरक्षाकरं स्मृतम् पंचानकाधरे वस्थे मनुचिंदुविभूषितम् पिंडबीजमिदं प्रोक्तं
सर्वसिद्धिकरं परम् स्मरहस्ताय तदहं षड्कोणं मनुरीरितः गोपीजनाने प्रवदेद्दलभाषि च चलभा अयं

३०

सहितपंचाक्षरवर्णविलिख्य विचारेषु षडंगमंत्राच्च तद्वह्निः पंचदलानि विरचय्य तद्वलेषु ईशाना
यनमः तन्मूढाय नमः अक्षोभ्य नमः मद्योजानाय नमः वामदेवाय नमः इति सेवकस्य मंत्रान् प्रागादि
त्रयेण लिखेत् तद्वह्निं षट्दलानि रचयित्वा तद्वलेषु मातृवाष्टवर्णानि लिखेत् तद्वह्निं त्र्यंशं त्रयेण च
येत् एतद्यंत्रं जपद्दोमादिना संस्पृज्य धारयेत् आपुगारोग्यैश्वर्यादिसिद्धिर्भवति इति शिवयंत्रं
अथ शोणिकादौ धारणयंत्रम् तद्वह्निं पेल्वारीये योनियुग्मेलित्वेन्मूले मंत्रं हेमशलाकाया ल्पि
वभिजात्तीर्त्तवर्णान् षट्कोणविलिखेत्ततः अष्टपत्रेष्वष्टवर्णान् तद्वह्निं षट्कोणद्वयम् अष्टवर्णं
धूपुरे च लिखेत्सांधकसत्रमः सुवर्णपट्टभूजे चागौप्ये चाप्यथ सुव्रते विलिखेद्देमले खन्या गेधाष्टव
समन्वितम् हस्त्यंकां डेन चालिख्यं कृशमूलेन चापुनः एकवीगचाल्ये वेष्टितं पीतवस्त्रेण जंतुना
परिवेष्टयेत् तद्धीयात्पीतवस्त्रेण शिशूनां च दध्नुषणं स्त्रीणां चामभुजे चैव मन्त्रेषां दक्षिणे भुजे चंध्या

५
मंसा
२०१

पिलभनेपुत्रनिर्धनोधनवान्भवेत् इयंरक्षापुरंरक्षाज्ञानार्थिगौत्रमादिभिः प्रीत्यर्थेपार्थिवैश्च
नैःसंगामेजयकांक्षिभिः अस्यार्थः योनिपुग्मेघदकोएतन्मध्येहेमशालाकया भूर्जपत्रादौ
कुंकुमगोरोचनादिचंदनजटामांसीत्पादिनामशीविधाय पेन्नित्रमेणमूलमंत्रलिखित्वा तस्यहृदे
त्वारिपमध्येअमुकस्यरक्षांकुरुकुरु अमुकीनोभुभेमुनेमुन्यादय २ इतिवा अस्यज्ञाने
रु इत्यादिना साध्यासहितेविलिख्य घटकोणेल्लीवभिन्नाच्च दीर्घवर्णां नडुक्तं स्वराणामध्य
गयचतवतुष्टुनपुंसराय दीर्घवर्णा आर्द्रऊऐऔः इत्येवंविलिखेत् अष्टपत्रेअष्टवर्णा
न् ऐंह्रीं औंऐंह्रींफड्स्वाहा नडुक्तं वाग्भवंकुलवीजंचनारवेवाग्भवंतथा हलेत्वाचास्त्रमंत्रां
नेवद्विर्जायावधिर्मनुः अष्टाक्षरोमनुः प्रोक्तो मंत्राणां सार ईरितः अथयंत्रलिखनइयं
काम्प्रीरलोचनालाक्षासुगेभमंदचंदनैः विलिखिडेनलेखन्या यंत्राणितानिदेशिकः भूमिस्पृश

५
२०१

वस्यहं यंत्रनिर्धनसंगतं चिशीर्णलंघितंमंत्रीमंत्रंजानुनधारयेत् सौवर्णेराजतेतात्रेभूर्जेवास्यगालि
लेव अथवाताम्रपट्टेवागुदिकोक्त्यधारयेत् यावज्जीवतुसौवर्णे रौप्येविंशतिवार्षिकम् भूर्जेद्वादशवर्षा
नदर्थताम्रपात्रके अत्रप्रयोगांतरंशांतुदकस्तानं तद्यथा स्वरास्त्वामभिधिंचंतुब्रह्मविलुप्तमहेश्वराः
वासदेवोजगन्नाथः तथासर्वाणोविभुः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्चभवंतुविभवायने आर्त्तुडलोभिर्भगवान्यमो
वैनेद्युनिसूया वरुणःपवनश्चैवधनायातः तथाशिवः ब्रह्मणसहितोहोनेदिक्यालाःपांतुवःसदा की
र्तिलेख्यीधृतिर्मेधा पुष्टिः श्रद्धाक्रियामतिः बुद्धिः लज्जावपुः शोभिर्मायानिद्राचभावंता एतास्त्वामभिधिं
चंतु गुरुः केतुश्चपूजिताः देवपत्न्यः समाभताः आदित्यः चंद्रमाः भौमो बुधजीवसितावेजाः एतेत्वा
मभिधिंचंतु गुरुः केतुश्चपूजिताः देवदानवगंधर्वा यक्षराक्षसपक्षगाः अपयोमूनयोगावो वेदमातर एवच
देवपत्न्योऽङ्गमाः नागाः दैत्याः चाप्सरसांगणः अस्त्राणिसर्वशस्त्राणि राजानोवाहनानिच प्रेषधानिच
त्वा निकालस्याचयवाश्वये सरितः सागराः शैलाः तीर्थानिजलदानदाः एतेत्वामभिधिंचंतु सर्ववामार्थ

६
नंसा
२४२

सिद्धये इति वसिष्ठसंहितोक्ताभिषेकमेवाः अथ संक्षेपतः सर्वासां देवानां नित्यपूजाविधिलिख्यते
नहुक्तं यामले आदौ वृषादिन्यासः करशुद्धिस्ततः परम् अंगुलीयापकन्यासो हृदादिन्यास एव च ता
लत्रयं च दिव्यधः प्राणायामस्ततः परम् ध्यानं पूजातपश्चेति सर्वतंत्रेष्वयं क्रमः पूजा च मूलदेवताया ए
व अन्यत्र जपार्थं सर्वमेवाणं विन्यासं च लिपेर्विना कृतं तं निष्फलं विद्या तस्मादादौ लिपिं न्यसेत् श्रीं
विद्यायां संक्षेपः नहुक्तं सुतंत्रतंत्रे पूजान्विशेषो देवेशि शृणु नित्यक्रमो दिता न अशक्तानां च विस्तारेन यथा चा
पत्सु जायते अन्यथानर्थकारी स्यात्संज्ञो चार्चनमीश्वरि हेतिभिर्मध्यमाद्ये स्याद्वितीयं नवयोनिषु चतुर्द
शाराधन्य चतुर्थं प्रोक्तद्वयतः पंचमं सर्वदुःखाभिनाशनं चोद्धिजप्रदम् अयमर्थः शक्तानां हेतिभि
र्मध्यमाद्ये स्यात् हेति चतुष्टयसहितदेवता चतुष्टयार्चनं कामेश्वरी च त्रैश्वरी भगमालिनी महात्रिपुरसु
ंदरी रूपमेव तस्यार्चनमन्यर्थः द्वितीयमाह नवयोनिनिष्ठानि वशिण्यादिमध्यमांतमिनि तृतीया
र्चायाह चतुर्दशारचक्रस्थितसंक्षेपविन्यादिमध्यमांता सपर्या तृतीया चतुर्थप्रोक्तद्वयइति तत्र

६
२४२

प्रोक्तद्वयेणेत्यर्थः षोडशादलादिमध्यमांतमिनि यावत् पंचमं भृगुहृदिमध्यमांतमिनि यावत् इति पं
चप्रकारार्चा प्रोक्ता सवार्थसिद्धिर्ह्य नत्रादौ भूतशुद्धि प्राणायामपुरःसरं करशुद्ध्यासनचक्रचतुष्टययोगवशिन्वा
दिन्यासचतुष्टयं विधाय चालाद्याहुयं विप्रोद्धा षडासनविद्यया पीठपूजाविधाय विदो हृत्लेखया परचिनिमा
गाद्य यथाशक्ति विध्यपचारैरभ्यर्च्य संक्षेपार्चये कतरामभ्यर्च्य पूर्ववत्सर्वभूतचलिंदत्वा जपं स्तोत्रैः मंत्रोप
येदिति नहुक्तं न च रत्नेश्वरे न्यासत्रये समासाद्य चक्रपूजासनैर्वैः चालायाद्यं समासाद्य हृत्लेखं मनुना
शिरे चक्रमध्ये समावाह्य संक्षेपार्चनमर्चयेदिति अथवा नहुक्तं विशुद्धेश्वरतंत्रे पूजामेवैतकं चैव क
थयामि सुश्वरि यत्पूजाचोदमात्रेण जीवन्मुक्तः प्रजायते प्रथमायेतु त्रिपुरा द्वितीया त्रिपुरेश्वरी
तृतीया चक्राजेतु त्रिपुरादिसमन्विता देवी पूजाक्रमेणैव सुंदरी चासिनीति च पंचमे त्रिपुराश्रीशुषहेति
पुरमालिनी सप्तमे त्रिपुरासिद्धा अष्टमी त्रिपुरांबिका मध्यशक्तौ महेशानि महात्रिपुरसुंदरी इति
संक्षेपार्चा अथ नैमित्तिकविधिः तत्र गौतमीये नास्ति उवाच कर्मान्तरमथोचक्षो शृणुष्व अहिना

६
नंसा
२१३

मुने यत्कृत्वा मंदभाग्योपिलभेन्मंत्रफलानिवै प्रणवद्वयमध्यस्थं जपेद्युतसंख्याया त्रिवारजपमात्रेण
बृहस्पतिसमो भवेत् व्याख्याता सर्वशास्त्राण्येदानामपि जायते रविवारे शुक्लपक्षे मालभाषोत्तरं शतं
भूयो भूयो भवेच्छान्तिर्जपेदष्टोत्तरं शतम् नस्पशान्तिभवेन्नयद्यदिष्टकृत्वा क्रिया चंशुकैरर्चयेत्कृत्वा
समावृत्तनिर्मलैः सुचाते मलिनैः कृत्वा पापैर्द्यौर्वातैरपि पट्टवस्त्रैर्जपेद्भक्त्या संपन्नमनुलालभेत्
चिद्रुमैः पूजयेत्कृत्वा त्रैलोक्यं वशमानयेत् माणिक्यैः पूजयेद्भक्त्या सार्वभौमसमो भवेत् पद्मरागे र्यजे
त्कृत्वा राजा भवति निश्चिन्तम् दक्षिणैः सार्वभौमः स्यात्साधयेत्सकला महीम् गारुत्मतमयैः रत्नैः पू
जयन् ज्ञानवान् भवेत् अपि हाटकस्त्रेण पूजयन् किं न साधयेत् सुवर्णपुष्पैरभ्यर्च्य मांसं भक्तिपरायेणः
कुवेरसमसंपन्नं संप्राप्य मोदने चिरं देहांते हरितां प्राप्य निर्वाणपदं दृश्यति रविवारे सूर्यसिद्धेः काल्युदैः
सौमवारैः मंगलैरुक्तपुष्पैर्बुधनरगमभैः चण्णकैर्गुरुवारैश्शुक्रैर्देवसमुद्भवैः शनिवारैश्शमीपुष्पैः
पूजयेद्भक्तितोयदि रविवारे घृताक्ताक्षं पयोभक्तं निवेदयेत् सौमवारैरपि एकादि सितया सह योजयेत्

६
२१३

३

मंगले युज्यते मिश्रं मंत्रं बहु गुणान्वितम् बुधवारैश्चावकैस्तु गुरौ रूपसमुद्भवैः शुक्लाक्षं शुक्रवारैश्च शनौ स
वृत्तपायसम् वैशाखे मासि विधिवत्तर्पयेद्दिधि वज्रलैः ज्येष्ठे मासि त्रयत्नेन फलैः संपूजयेद्हरिम् आषा
ढे मासि विधिवत्पवित्रैः पूजयेद्हरिम् एकैकं स्वर्णं सूत्राणि यंथियुक्तानि कारयेत् अथवा पट्टसूत्राणि प
द्मसूत्राणि वा पुनः पूजयेत् देवदेवाय महिषीभ्यो निवेदयेत् मिथुने भक्तदादत्वा महान् मुक्तये चरेत्
भोजयेद्भक्त्यभोज्यैश्च ब्राह्मणैश्च शितवृत्तान् एवं संवत्सरं मंत्री कृत्वा भीष्टमवाप्नुयात् न च द्रष्टव्यं तापूजा
वा सो भद्राय कल्पयेत् श्रावणे मासि घृत्मांते पूजयेत्केतवोद्भवैः रत्नाचंदनकस्तूरीकुंडमादिसुवासि
नैः ऐलालवंगवक्त्रोपलानि वरुणार्पयेत् भाद्रमासि यजेद्दिक्षु भद्रैः बहु गुणान्वितैः द्रुपे मासि
यजेद्भक्त्या भद्रैः भोज्यैः सुविस्तरैः कर्पासनिर्मितैर्वस्त्रैः नानाभरणशोभितैः तुलस्ये भास्करे कृत्वा पू
जयेन्मासमात्रकम् एतौ प्रदीपैः द्यौमैश्च इत्यपि एतिसंयुतैः घृतदीपमविशुद्धं दद्यान्मासं मही ज्ज्वलन्
एकादश्यामुपवसेद्द्वादश्यां पारणे दिने शुक्लायां चित्सुमभ्यर्च्य चत्वारं करणादिभिः अस्यां तिथौ सुमतिमा

५
नेसा
२५४

वर्षतोत्सवमाचरेत् भोज्यानिवहभक्ष्याणिवास्त्राण्येनानिचेदयेत् एवं कृते देवतास्य तुष्टो चेष्टं प्रयश्नुति
सतो लोचनमवाप्नोति पुनरावृत्त्यवर्जितम् मार्गशीर्षे यजेद्देवं नवाक्षैः योजनेः शुभैः नारिकेलामेलसो
दं मिश्रितं गुडजीरकैः सुपुण्ड्रदेवाय भक्ष्यात्तस्मै निवेदयेत् पौषमासि च मासं वै चतुर्मासेषु पूज
येत् ग्रहदोषविजित्वा शुभ्रया वृषा निसन्निभः माघमासि यजेत् कलं मदनैः सुशुभैः सितैः दुग्धाक्षं श
र्करायुक्तं मिष्टान्नं च निवेदयेत् अस्मिन्मासि शुभदिने वस्त्रेणाकादये द्विभुक् पाल्गुदेवकी पुत्रं पुजये
त्स्वर्णपुष्पकैः हूनसौगंधिकसुमैः धूपैर्दीपैः सविस्तरैः चैत्रमासि वा सुदेवं सर्वपुष्पैः समर्चयेत् पौ
र्णमास्यां यजेद्भक्षा दमनैः सुतगुष्पकैः अस्मिन्दिने गमिकामं पूजयेद्भक्तितत्परः नचेत्संवत्सरी पूजा
विफलान् स्याज्जायते भस्मीभूते स्मरं हृष्टा रुदिता सरतिः सती नष्टा हृष्टा यथाविष्टो वरं दानुं शिवः स्वयम्
प्रत्युत्ताचरन्ति ते यं सुभगत्वं मवाप्नुयान् संदरः सर्वलोकेषु त्रीडार्थं व्रजसेदरि ततो भवत्कंदनजलान्
घ्नादमनकेशु भस्म तेन पूजनमात्रेण संवत्सरपालं लभेत् होमयेत्तत्तमात्रं यः पिष्टकैश्च नवर्जितैः ता

५
२५४

वत्संख्यं सञ्जज्ञा कृत्स्नं शक्तिमंत्रवित् इति मे कथितं स्यात् पूजयेद्दार्ढिको भवं कृतानेन विधानेन किं न साधति
साधकः तानार्णवे अथ वत्से महेशानि श्रीविद्या पूजनं महत् वत्सहत्यादिरोषाणां प्रायश्चरणमुत्तमं समस्त
शिमरुहितं नित्या प्रायश्चरं कृतं कुलाचारक्रमादेव परितो दमंडितं मासमात्रेण देवेशि महोपायककोटयः जन्मा
तरुताः सर्वा प्राशयेन्नात्र संशयः सत्सीव्रतगृहे वशास्तु विरासु रवेदिने जपाप्रथमे महेशानि सर्ववत्स्रजये किं वा
मासमात्रं क्रमेणैव तेनैव परमेश्वरी वत्सहत्यादिपापानि पूर्वजन्मकृतानि च नाशयेन्नात्र संदेहो धनचक्रजायते बु
धः केतकास्तुल्यैः पूजैः पूजयेत् सर्ववत्स्रिये उपपातकसंहो शुभा समासमात्रेण नाशयेत् सौभाग्यमंडलं तस्य जाय
ते नात्र संशयः शतपत्रैर्मनोरमैः पूजयेन्मासमात्रं सर्ववत्स्रमेशानि सर्वपापं विनाशयेत् वणपकैः सुमनोरमैः
सर्ववत्स्रजये किं वा मासमात्रेण हेतुवशात्कं शतजन्मजं सौभाग्यवान् भवेन्नां त्रीविधरायाः प्रसादतः श्वेतपुष्पैर्म
हादेविमहद्भिः पूजयेत्परां पूजयेन्नाशयेत्पापं विंशजन्मभवं प्रिये मासमात्रेण सकलं मोक्षस्य करे स्थितं बंध
कक्रतुमैर्देवि मासमात्रं पूजयेत् त्रैलोक्यवशांतं सर्वपापं दहेद्बुधः चित्पुत्रैश्च लाजैश्च सदैव परिपूजयेत्

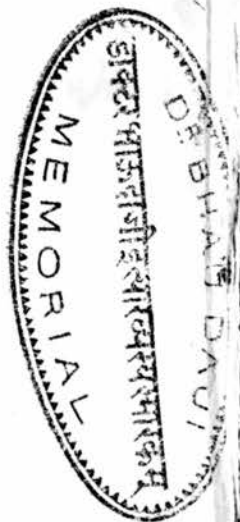
६
नसा.
२५५

सर्ववत्परमेशानिमासमात्रेप्रसन्नधीः सृष्टिमात्रभवेत्सोपि सर्वपापहरः सदा मल्लिकामालतीजातीकुटैश्च शतपत्रजैः
 श्वेतोत्पलसङ्गैश्च पूजयेन्मासमात्रं कुलाचारक्रमेणैव पातकं शतजन्मजं ब्रह्महत्यादिजनितं नाशयेन्नात्र संशयः शु
 क्लिस्तृणकरैरेविवाचा जीवसमो भवेत् अगस्त्यवाणवैष्णवजपारमोत्पलैः प्रिये पूर्वक्रमेण संयोज्य मासमेकं प्रसन्नधीः
 पातकं नाशयेन्मंत्री साक्षात् कामसमो भवेत् वणकैः पाटलैर्देवियदिजन्यसहस्रकै रविवारे रूपांभोजैः कुसुमैः सोम
 वारके भोजैः प्रोत्पलैः सोम्यवारे उरगसंभवेः गुरुवारे च कल्हारैः शुक्रवारे सितोड्डैः उत्पलैः शनिवारे च पूजयेदह
 मादरात् निवेदयेत्क्रमोक्तेषु वारवारादिसत्तु प्रायसंडुग्धकदलीनवनीतंसिताद्युतैः एकमहंसमाराधयेत्प्रीतिं
 दिभिः क्रमात् ग्रहीडां विजित्वा शुसस्त्रुवा निसमश्नुते मत्तत्पुष्पैः अष्टम्यां च चतुर्दश्यां पूजयेच्च प्रयत्नतः यदात्
 न्प्राप्यते मंत्री मन्त्रदाप्रोतिनित्यशः लभते मंजलां वाणीं हस्ताष्टम्यां सदा जपेत् अत्र नित्यार्चनानंतरं नैमिषिकं कार्यं
 यत्र कालनियमो न दृश्यते तत्र मासं वामं उत्तं वापि नैमिषिकां पुष्टाने सन्ननीयमिति तथा चोक्तं रुद्रयामले मासार्थं
 मधवामासं द्विगुणं वातघातचरेत् यावत्पुलाहिमान्यो गीतावदेव समाचरेत् अन्यत्रापि नैमिषिके तथा काम्ये फला

३
२५५

त्रिमं उक्तावधि नचेत्तद्विष्णुं कुर्याद्यथासात्फलभाक्नुधीः अष्टम्यां रजयेदेवाः सर्वकामफलप्रदं रंभापुष्पं वीजम्
दं सुगंधिपरिमिश्रितं मिश्रीरसवत्सिद्ध्यादधिकं शर्करासन्धितं तस्मात्सर्वप्रयत्नेन संपत्तौ रजयेद्विष्णुं दानं च दोषं
सिद्धार्थं एमोच विशेषतः स्वर्णमालां महादेवोद गंधैर्विशेषतः फलं स्वीरंतथा दद्यादधिकं शर्करासन्धितं तस्मात्
सर्वप्रयत्नेन संपत्तौ रजयेद्विष्णुं दानं च दोषं सिद्धार्थं दद्यादेवै प्रयत्नतः तथा च नीलतंत्रे अष्टम्यां च चतुर्दश्यां प
ञ्चमे च यथाविधि आज्ञासिद्धिमवाप्नोति जपापुष्पं च त्वरं चंदनं चार्कं च सुमंदया कृतापराजितां यस्तु यः रजये
दुर्गं महाष्टम्यां विशेषतः त्रिजन्म चार्चितं पापं तत्र स एव नाशयेत् दुर्गात्परिणी इति प्रकाराज्जन्मात् ८ अ
थ प्रयोगविधिर्लिख्यते सर्वत्र प्रयोगे श्रुतजपः तथा च शारदायां अयुतं होमं संस्थाप्य जप्त्वा वत्सकीर्तितं
तत्रादौ धुवने श्वरी प्रयोगः तथा च मंत्री त्रिमपुरोपतैः कृत्वा श्रुत्य समिद्धैः ब्राह्मणैश्च शयैश्च स्त्रीभिर्यथा च
पुत्रा होमतः प्रत्यश्रुष्यैस्तत्पत्नी मंत्रिणः कुपुद्गैरपि पंचविंशतिसंज्ञप्रैर्जलैः स्नानं दिने दिने आत्मानमभि
षिंचेद्यः सर्वसौभाग्यवाच भवेत् पंचविंशतिसंज्ञप्रंजलं प्रातः पिबेन्नरः प्रागेप्यमरुती प्राज्ञां कवीनामश्रणी भवेत्

इत्तापलाशकुसुमेर्वाकृत्रियंलभतेप्रवं कर्पूराग्रदंसंघुक्तेज्जमसाधुसाधितं गृहीतातिलकेज्याद्रात्यवश्यमनुन्न
मं शालिपिष्टययीकृतापुत्रलोमधुरान्विता जप्ताप्रतिष्ठितशाणात्रभेजयेदविवासरे वशनयतिगजाननारीचानर
मेवचा कंदमण्डकोस्थितावीत्यातोयगतंरविः त्रिसहस्रंजपेन्मंत्रमिष्टांकन्यालभेतसः अत्रैतच्चित्रितंमेजीधु
जीतश्चीप्रवृद्धये लिखित्वाभस्मानामायाससार्थफलकादिषु तत्कालेदर्शयेद्युञ्ज्यत्वस्येतगर्भिणी वादीष्टृतं
पिवेद्यस्तुमूलमेवाभिमेचितं कवित्तंलभतेमंजीवन्मयनात्रसंशयः सिद्धार्थांल्लक्षणोपेतान्न इत्तामंजीवशन
येत् नरेनारीनरपतीच्चात्रकार्याविचारणा अथतरिताप्रयोगाः यथायोनिजंउंचकल्यायज्ञार्याडोमंयथेक
या मन्त्रिकाङ्गसुमेर्देतावश्येदखिलंजगत् इत्यादौहादिशमनंपलाशकुसुमेर्देतात् इत्तरेंदैःशतैर्देताल्ल
भतेपनमीशितं प्रथैर्वज्रलसंधूतैःकीर्तिःस्यादनयाशिनी दीर्घमागुर्भवेदाग्नेशुष्णकैःकांचनंलभेत ऊर्वीतसर्वपै
होमंशत्रुनाशकरंसुधीः पञ्चैर्वज्रलजैर्देताशीघ्रंवोत्सादयेदरीन्द्र शल्मलीपद्महोमेनसप्तज्जात्राशयेद्रूपं मासहो
मेनशुकः सादुच्यतोक्षैर्भवेदरिः

अथ दुर्गाप्रयोगः ॥ यथा वशवेत्तिलहोमेन नराक्षरपती नपि दुग्धाच्चैर्जङ्ग्यान्मञ्जीरो गान्धुचैस्ततश्चरात् पौर्णमास्ये
हृन्नुवृद्धाभिशातिनाम्बुयात् पलाशकुसुमेः पुष्टिधान्यैर्धान्यैश्चिलभेत् काकपक्षैः कृतो होमः द्विषं वित्तुयाच्छृणां मरी
चहीमा न्यारणं रिपुराप्नोति सर्वथा ॥ अथ सरस्वतीप्रयोगः ॥ यथा पीताभिर्मावितं तोयं सहस्रं प्रजपेत् महा
कृतिभवेन्मञ्जीवत्सरेण न संशयः उरोमात्रोदके स्थिता ध्यायेन्मार्ताण्डमंडले स्थितो देवीप्रतिदिनं त्रिसहस्रं प्रजपेन्मञ्जी लभ
ते मंडलात् सिद्धिं चायमप्रतिमा मपि समिद्धिर्वात दुग्धाभिः यशः प्राप्नोति वाक्येनैः पलाशकुसुमेः कृतापरां वाक् सिद्धिमाप्नु
यात् कंदवकुसुमेः कृताफलैः श्रीफलसंभवेः अचिराद्विद्यमाप्नोति चां कुंदसमुद्भवैः नंद्यावर्तप्रसूनैर्वा कृतावायुस्त
भो भवेत् ॥ अथ लक्ष्मीप्रयोगः ॥ यथा वसः प्रयाणसलिले स्थिता मंत्रमि मंजपेत् त्रिलसं प्रजपेन्मञ्जी देवी ध्यात्वा
कर्मंडले सभवेदल्पकाले नरमया वसति स्थिरा अथ योत्र नक्षत्रे देवी सङ्कंदनादिभिः नंद्यावर्तभवेः पुष्पैः सहस्रं त्रुड
यात्ततः पौर्णमास्याफलैर्विलैर्जङ्ग्यान्मधुराक्षुतेः पंचम्यां विषदां भोजैः शुक्रवारस्तु गंधिभिः अन्यैर्वा विषदैः पुष्पैः प्र
तिमा संविशालयीः सभवेदनुमात्रेण सर्वदा संपदां निधिः शालिभिर्जङ्गुतो नित्यमष्टोत्तरसहस्रं गृहीत्वा प्रजपेद्भस्म

३
नेसा.
२५७

नागरञ्जीरान्तिं तिले तत्र यात्रेन सर्ववश्यकं भवेत् नागरञ्जीरं १ अथ गणपतिप्रयोगः २ यथा तथैव
सत्तिलैः शुद्धैर्दिनशो गणनापकं चतुश्चत्वारिंशदात्तं चतुर्थशतमं प्रितैः आयागान्ने उलाद्वीगभीष्टमधिकेनरः
नारिकेलैः रुतो होमश्चतुर्थ्या श्रीपदो भवेत् शुक्लपक्षे प्रतिपदमारभ्य दिनशः सुधीः चतुर्थ्या तं नारिकेलं सत्तुला
सत्तिलैः क्रमात् चतुःशतं प्रतुङ्गपादेष्यात्पुः सर्वजंतवः सत्तिलैस्तुङ्गले होमश्चतुर्थ्या श्रीपदो भवेत् ३ य होमे
नभ्रपात्रांतत्पत्नीरुत्तुलैः शुभैः मंत्रिणः कुत्सुभैः प्रथैर्विप्रान्पिपलसंभवेः समिद्धैर्नरपतिं उडुवरसमुडुवैः ल
द्वैः वश्यान्वदोङ्कते मंत्रान् श्रीरशं नयेत् मधुनः सुर्णलाभः स्याद्दोडुगेन लभेत्तगाः आज्ञा होमेन महती श्रियमा
प्नोति मानवः दध्ना सर्वसर्वसमृद्धिं स्यादत्रैरप्रतिभवेत् ४ अथ सूर्यप्रयोगः यथा एते संस्तुविधिवद्वास्त
रेभक्तवत्सलं दद्यादर्थं प्रतिदिनं वारं तन्वाचोदितं प्रभाते मंडले कृत्वा पूर्ववत्पीठमर्चयेत् पात्रं तत्र मयं प्रस्थातो यथा हि
मनोहरं निधाय तत्र मनुना प्रयेत्तु कुभोरकैः ऊं कर्म रोचना वाचिरक्तवेदन केन वा करवीरयवाशालि कुशप्रणामा
कतं दुलात्र निःशिषेत्तलिले तस्मिन् संभाष्यमानुना संगमभर्चयेत्तस्मिन् आसुरं शो कलहाणं गंधपुष्पादि

३
२५७

नेवैर्येषां विधिविधानवित् अविधाय ज्ञेयं प्रसम्पदोत्तरं शतं पुनः संस्तुयं धौर्जां नुभ्यामवतीगतः आमस्तकेत
डुडुपाचोमिसावरणैरेव दृष्टिनिधाय लेनै नमस्तेनै धिया जपन् दद्यादर्थं दिनशाय प्रसन्नेनांतरात्पना दद्यात्पुष्पा
जलिभूयो जपेदष्टोत्तरं शतं यावदर्थं मृतं भातुः समारत्रे निजैः करैः तेन त्रयोदिनमणिदद्यादस्मिन् मनोरघात्र अ
र्घ्यदानमिदं पुसां गारो गार्थं च शुभं धनधान्याश्च तेन पुत्रमित्रकलुषं तेनोत्तीर्य प्रभं कौतिविद्याविभभाष्यदं १
अथ रामर्षप्रयोगः २ यथा ज्ञात्री प्रसूनैर्तुङ्गपादं दनांभः सुपुस्तितः राजप्रथायकमलैः धनधान्यादिसंपदे
नीलोत्पलानां होमेन प्रसयेदतिले संगतं विलप्रसूनैर्तुङ्गपादिंदिसवाप्तेनरः दूर्वा होमेन रीर्वा सुभवेन्यं जीनि
रामयः रक्तोत्पलद्वयाचं जीधनमाप्नोति वां किंतं मेधाकामेन होतव्यं पलाशकुसुमेनैवैः तज्जप मभः प्रपिरेत्कवि
भवति वत्सरात् तन्मवितात्रै पुंजीत महारोग्यमाप्नुयात् ३ अथ श्रीरुद्रप्रयोगः ४ अथ प्रयोगानुवत्सा
मिमेव योरुभयोः समात्र यावद्कृत्वा सापकवरो लोकावयुस्तु रजितः वंदे ते देवकी पुत्रं सद्यो जातं तु शप्रभं शंखचक्र
मदापय धारिणं नमालिनं एवं ध्यात्वा भुवनं लसं ज्ञायेत्तु हर्तके जज्ञामेधां परां प्राणकवीनामग्रणी भवेत् अ

तेसा.
२५८

धर्मस्फटिकमाभावेदिधुजंलेखप्रसक्तं परिणतेविचिन्त्याचलसंज्ञात्वेमुद्भूते जन्ममंत्रैविकालज्ञोहस्यति
 मोभवेत् चल्नज्ञोचरणं चालेयायनं जन्ममुद्भूते जन्ममनुवरोविद्वान्सर्वशास्त्रार्थविद्वेत् सर्ववेदायैकश
 लो ज्ञानवान्भवतिध्रुवं नरोगनेपर्यटंतं धर्मीनिबध्नसं याज्ञमणिगदादीपं यशोदालोचनोत्सुकं एवंथात्मा
 मुनिवरं जपेन्नियममास्थितः सत्सैकज्ञपनादस्य किं न सिद्धतिभूतले अतः प्रातःपित्रेजोयमसोत्तरशतं जपत् अने
 नम्रकोडुसात्मा जडः पाशानवत्तदा अनेन जलशानेन सात्ताडाकपतिसन्निभः जायते नात्र संदेहः सत्यं सत्यं च ना
 न्यथा पद्मानिस्त्रिपशुकदं नदं प्राकृतं यथा लसं जमादिति थात्वा आपद्यां मुच्यते ध्रुवं शत्रुतो न भयं तस्य राज
 तोदस्युतोपि वा न तस्य विद्यते भीति कदाचिदपि सुव्रते नित्यं कर्मरतं हस्तेन पुष्पैः समर्चयेत् वशाभवंति सर्वेश
 ज्ञाज्ञानात्र संशयः गोपालवेशं मनसा ज्ञाती पुष्पैः समर्चयेत् वशाभवंति राजानो नात्र कार्या विचारणा तमा
 लोड्वपुष्पैः स्ववेशा वशाभवंति हि नीलोत्पलैश्च पुष्पैश्च मासं वाप्य समर्चयेत् झड्डया इह ज्ञातुं मे विधिं शिष्ये स्ति
 लतं दुल्लैः मंत्रेण एह सहस्त्रं जज्ञाभस्मथरेद्यदि ललाटे विद्यते तस्य सर्वे वशाभवंति हि अनेन च शरीरेण

३
२५८

३

यज्ञानेभ्यश्च तामिषः स्त्रियो वशाभवंत्यत्र उक्तमात्रं सर्वथा विनाहार्थी जपेन्नं वं मासं सहस्रकं तस्य मंडलम
 ध्यायं ह्यंथात्मा जज्ञे स्थितं विचारयेत् उक्तं मां स्त्रीकन्यां सर्वं गुणं ज्ञात्वा उत्र मे रत्नरसेति हि जेन प्रार्थितो हरिः हृदय
 स्य समाहृत्य ददौ यत्नं विचिन्तयेत् उक्तं मां लभेत्पुत्रं मासेनैकेन हस्तं येषां पुत्रप्रतिहतं च लचीर्य समन्वितं ऊ
 रपुष्पैः समाराधय हस्ते ध्यायेच्च कन्यका मसदयं तथा मंत्रं जपेत् सहस्रकं मनोरथपतिर्लब्ध्वा दीर्घकालं व्रजी
 उति अजने अज्ञं मे रत्नं तं हलं च दने तथा अन्यान्पुत्रभोगानि स्पृष्ट्वा मे वशाभवंति दीयते यस्य येति सो विरा
 दार उदली स्त्रियो वशा अनेनेति भवेति मुनि सत्तमे पुरुषं उरुपये ज्ञाती अनेनैव विधानतः अज्ञाद्यकायः श्री
 पुष्पैः स्मितं दुलमिच्छितैः अष्टोत्तरसहस्रं जज्ञुयाद वशाभवेत् विश्वरूपधरं थात्मा शतमष्टोत्तरं जपेत् स
 माहितमना यैः पशस्ती कीर्तिमात्रं भवेत् भूतवैतपिशाचाश्च यत्नादिग्रहपीडिताः एतन्नास्तेन पातारं थात्मा मंत्र
 शतं जपेत् प्रणश्यति प्रह्लादः पलायते हरप्रिये स्य मंडलदंष्ट्रे तस्य प्रकाशे च दशिते रुक्मं कालीयदमर्चं च
 तयित्वा जपेन्नरः तज्यंते विषं चोरं कंकारेण विनाशयेत् अत्राप्यन्यमनुवैज्जीवी ज्ञानं शृणुत ततः कालिय

५
मेसा.
२५५

स्य कणमथोदितं नृत्तं कोतिं नमामिरेवकोपुं नृत्तं राजानमच्युतं नृत्तं तोभवेये नमो नृत्तं पदशतं तथा नृ
रेण संस्तुते नृत्तं वलप्रद्युम्नसंस्तुतं दहंते वा एनगरीगंरुडोपरि संस्थितं निजन्तरेण संपिष्टं ध्याता नृत्तं यतिरणा
तु शीतला कामला हीनिषपावान्धियौ कौडवात्र श्रीहृत्पद्मपरुतापुत्रप्रसारभवांस्तथा नमये ज्ञानं संदेहोदृष्टि
मात्रेण मां चिकाः गोपालेयद्विपालं च वेणुवा दयनस्थितं ध्यात्वा हस्तं जपे नमो नृत्तं पशुमानसतुमासतः सज्जपुरोधा
भवत्तु मितियस्य मतिर्भवेत् मधुसिद्धैः सितैः पुष्पैः कृत्वा तन्मंडलाद्भवेत् महेश्वर्यमसुप्राप्य भुवि ध्यातो भवेद्भु
वं गोवर्धनपरं कृत्वा ध्याता मंत्रं जपेन्नरः वातवर्षादिभिः द्यौरेभ्ये सम्यगुपस्थिते भयमाशु विनश्येत् तत्र कार्यं वि
चारणा वृंदावनं गतं कृत्वा दृष्टिं कामो विचिंतयेत् जपेदष्टसहस्रं तदृष्टिमाप्नोत्यसंशयं एवं च मनसा ध्यात्वा
दृष्टिं वर्षासु नाशयेत् एवं जलाशये ध्यात्वा जपेदष्टसहस्रं कृष्टिर्भवत्यकालेपि महती नात्र संशयः मायं तं वेणु
ना कृत्वा न कामो विचिंतयेत् साष्टयष्टशतं कृत्वा किञ्चैः सह गीयते नयकामो जपेद्यत्नं हरंतं कल्पकदुर्म
संस्तुते देवताभिस्तु गृहं तदमच्युतं ध्यात्वा रक्तकरवीरसमिद्धिं कृत्वा दृष्टी अष्टोत्तरसहस्रं पञ्चाक्षराणि

५
२५५

३

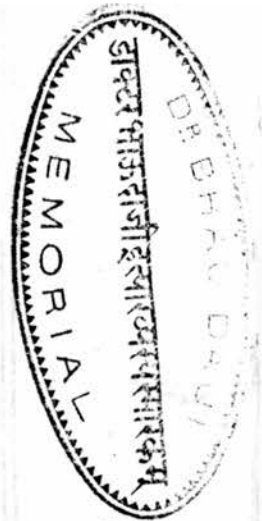
तो रिपुः राजादिभयमापन्नैः संशये दुर्गसंस्तुति कृत्वा दशसहस्रं तत्र तत्तणा ज्ञाशयेद्भुवं नीलोत्पलादिभिर्कृत्वा अष्टो
त्तरसहस्रं शंखादिनिधिसंस्तुतं इन्द्रिकामथा बहिरं ध्यात्वा तं कृत्वा भर्वाभिर्कृत्वा शान्तिकमाचरेत् कदेव सुलेपायंते
गोपालं च नमालिचं कदेव पुष्पैः संपूज्य चिंतयित्वा जगद्गुरुं अष्टमार्गशतैर्कृत्वा जपेदष्टसहस्रं सर्वो ज्ञानान्
शीकृत्य आशु विज्ञे भविष्यति राजद्वारे सभायां च द्युवहारे च मंत्रवित् मंत्रमष्टशतं जप्त्वा प्रथमं चक्रं पुचरेत्
अनेनैव विधानेन सर्वे विजयी भवेत् मोक्षकामो यजेद्यत्नं पुंडरीकाय मध्यं सनकादिस्तुतं कृत्वा संपूज्यां च यथेष्टं
शंखचक्रपरं ध्यात्वा मंत्रं लक्षं जपेन्नरः तारसेतुदितं कृत्वा विधिवत्कलमाश्रितः चक्राक्षं मंडले कृत्वा संपूज्य चक्रि
मावहन् संसारसागरात्सद्यो मुच्यते नात्र संशयः अथ दधिवामनप्रयोगः पायसा जपेन कृत्वा
तदहसं प्रियमाश्रुयात् धान्यहोमेन धान्याग्निः शतपुष्पासमुद्भवैः वीजैः सहस्रं संख्यातेः होमीभयविनाशकः
दधौ दनेन सुहेन कृत्वा पुच्येत दुर्गते स्मृता जैविकं मंत्रं जपे नमो नृत्तं पशुमानसतुमासतः सज्जपुरोधा
विचारणा अथ श्रीः विलैः पलैः कृत्वा होमः श्रीपदः परिगीयते कुंदपुष्पाणि कृत्वा दिकनृगकृष्टि

यमचयी मनुनानेनसंज्ञं वृत्तं वादीरसीमृतं कवितामात्रेहं तु सोमनगलविह्वलं नी वाचमनेनसंज्ञं प्रामस्ये
न्यातरनुहं सर्ववेदागमादीनां वाचाजापतेचिरात् ॥ अथ नृसिंहः श्रीपुष्पैर्जङ्गयान्मं गीविलकाष्टेपि
तेनले सहस्रं श्रियमाप्नोति पत्रैर्वा विलसंभवेः श्रीपुष्पं लवेयपुष्पं प्रसूनैर्गफलैः तद्दृक्वा होमादगेगितां
डः सुत्रे निशिसंजातेस्वात्मा मेवममुं जपेत् अनिशो मेव वित्तश्चात्सुत्तन्नस्तस्य जायते यात्रे चौरमृगादिभ्यो महा
रणभयाकूलं रतेन्यनु रयं जप्ते भवेष्टु नो पुमं विणं अनेन मंजितं भस्मविषु ग्रहमहाभयान्न नाशयेद्विरादे
मं प्रस्थाप्य प्रभावतः योगाभिचारे सोन्मादेमहो न्याते महाभये जपन्मंत्रे स्मरेदेनेडः तान्मुक्ताभवेन्नरः सिंह
पं महाभीमं न त्वदेष्टातिभीषणं स्मृत्वा त्मानं विपुं पश्चाद्वापन्नृगशिमुं रिपुं गृहीत्वा गलदेशे ते पुनर्दित्त
क्षिपेद्भुते पुत्रमित्रकूलशयैरुच्चार्यो जायते रिपोः शत्रेभ्यस्तु परे सायेनाम कृतास्त्वचं हरिः निशितेन त्वदंष्ट्राधैः
लातमानं सिंघं स्मरन् नित्यमष्टोत्तरशतं जपेन्मनुमते दितः जायते मेडलादरीकृशत्रुसेनाविदारणं विभीत
काष्टैर्नृलितैः पावकेरिपुमर्दने विचित्रादेह नृहरिं संप्रज्य कृत्स्नादिभिः स्मृत्वा प्रयोगं कृत्वा तया वदायाति सा

पुनः विजित्य लिखना कृत्वा तस्य वीरश्रयास्यं आगत्य विजयीयता प्राणक्षेत्रधनादिभिः श्रीलये चं विणं स
म्यधिभवेः श्रीतिमानसः मंत्रीरदिनसंतुष्टो र्द्वयः स्यान्माहीपतेः ॥ अथ वराहस्य ॥ रौसिंहमते
म्यां अज्जपते सितांशिलां पृथग्यो पुनिः क्षिप्य स्फूर्तातामपुतं जपेत् उन्नाभिपुत्रो भूता तांशिलां निखनेडु
वि शत्रुचौरमहाभूतैः कृतं तांशिलां नाशयेत् भाद्रपदे भौमवारे सायं त्रैलोक्यमाहरेत् वृत्तिकं संजपेन्मंत्रं वंतां
पुनर्विभजे विधा उद्यात्मा कंसमालिख्य पाकपात्रे तद्यापरे गोदुग्धे परमालोड्य शोषितां वंडुत्वा तस्त्रिपेत् शोधि
ते ग्रीवचेतस्य कृचरं मे वी जपेन्मनुं अतार्य चरुं पश्चाद्ग्रीवैरेव यथाविधि ॥ पृदीपादि कैरिष्टा पुनः सज्य कृ
तं चरुं अज्जपदेपि त्रेवड्को पावदष्टोत्तरशतं एवं सप्रसन्नवारे पुज्ज कृत्वा तत्तेशसिद्धये प्रातः काले भृगोचारे
मृदसाथ महीतल्यात् आदाय हविषा पातं पूर्ववज्जु कृत्वा तत्सुधीः विनेधोनस्पतिसेत्रे सह चौराद्युपद्रवैः
राजवृत्तसप्तम्याभिः समिद्धिर्मनुना पुना विः सहस्रं पुज्ज कृत्वा तस्याः स्तुः सर्वसंपदाः शालिभिर्जु कृत्वा न्मं
जी नित्यमष्टोत्तरशतं समुद्धेयान्यसंघातैः शोभते तस्य मंदिरं तावदाज्येन नृकृत्वा न्मं डलात्स्वर्णमाधुया
त्

३
तंसा.
३०१

अथ मृत्युंजयः । दुग्धसिक्तेः सुधाखंडैर्मन्त्रीयासंसहस्रकं आराधितो गौज्जुपाद्विजितेन्द्रियः सुधा
खंडैर्गुडैश्च संतुष्टश्च शिवस्तेन सुधाप्लावितविग्रहः आपुराणेण संपन्निर्यशः प्रशस्तिवर्धयेत् सुधावट
निलाद्वर्षोपयः सर्पः पयोहविः इत्युक्तेः सप्तभिर्देवैर्जङ्गयात्प्रवासरे क्रमाद्दशशतं नित्यमष्टोत्तरमत्तं
द्विताः सप्ताधिकान् द्विजं नित्यं भोजयेन्मृगान्तिनं विकारागुणं मन्त्रीवर्धयेद्दोमवासरां गुरवेदक्षिणां द
द्यादरुणायाः पयस्विनीं गुरुं संप्रजयेत्पश्चादनाद्यैर्देवताधिया अनेन विधिना सद्यः कृत्वा द्रोहादिभिस्ततः
विमुक्तः सुचिरेजीवे च्छरांशतमं जसा अभिचारेऽन्वरेतीत्रेद्योरेन्मादशिरोगदे असाध्यरोगत्वेऽंतौ मोहदा
हेमहाभये होमोयं शांतिदः प्रोक्तः सर्वसंपत्प्रदायकः इत्यैरेतैः प्रज्जुङ्ग्याच्चिजन्मसुयथाविधिः भोजये
न्मृगैर्भोज्यैर्जीमणान् देवपारमान् दीवेनापुरवाजोतिवां क्लितं विंदतेऽपि एकदशाङ्गुलीर्नित्यं हवीर्भिर्ज
ङ्गयादुधैः अपमृत्युजिदेवया रापुराणेण वर्धनः विजन्मसु सुधावल्लीकाश्मरी च्छलोऽवैः समिद्धैः कृ
त्वा होमः सिद्धार्थैर्विहितो होमो महान्तरविनाशनः अपामार्गसमिद्धोऽयः सर्वमयनिस्तदनः । अथ द

३.
३०१

क्षिणावर्तेः भिवाहारो जपेन्मासमनुमेनं जितेन्द्रियः नित्यं सहस्रमष्टान्परं विंदति वाङ्मयं विचारजप्रसेतेन मनु
नासलितेऽपि गेह नित्यं शोदक्षिणावर्तिध्यायेत्साधकसत्तमः शास्त्राख्यानसामर्थ्यलभते वत्सरांतरे ब्राह्मी
संथप्रसिद्धार्थचक्रकलोऽवैः सुगंधिसंघुतैः कंदैः शृंगं ब्राह्मीरसे घृतं मनुनानेन संजपेत्तु साधुपाधितं
विशीलं कविताकांतिरत्नाग्रः श्रीधृतिप्रदं । अथ भैरवाः । ज्जुङ्ग्यादरुणां भोजैरदोषैर्मृगान्तिनैः ल
त्संख्यंतर्धं प्राप्य हं भोजयेद्द्विजान् वनितागुर्वतीरम्यां प्रीणयेद्देवताधिया होमांते धनधान्याद्यैस्तोषयेद्गुरु
मात्मनः परे कृते जपेद्दशोऽस्मभवनं भवेत् रक्तोत्पलेस्त्रिवर्धकैरुल्लोकां हव्यारिजैः प्रष्टुः पयोत्रैः सघुतैः
होमादिस्त्वयं नयेत् वाचसिद्धिं लभते मन्त्रीपलाशकुसुमैर्द्वितात कर्पूरागुरुसंघुक्तगुग्गुलुं ज्जुङ्ग्यात्सुधीः सा
नंदिममममोतिर्देवसंभवेत्कविः लीराकैरुत्तालं उहोमः सर्वापमृत्युजित् हर्षभिराशुषो होमः लीराकाभिर्दि
नत्रयं गिरिकलीभैः प्रष्टुं ब्राह्मणान् वशयेदुत्तात कल्हारैः शार्ङ्गैश्च प्रष्टुं लक्ष्मणकारजः मालतीज
सुमैर्द्विताल्युगं सुवर्णं नयेत् कोरंडं कुसुमैर्वश्यान् वृषलात्रपदलोऽवैः आत्मना मविलोमांतस्थितसाध्याक

३
३०२

यन्निर्गतं मंत्रप्रकार्यं त्रुपान्मंजीमपुरलोडितैः सर्वैः पदसंमिश्रैर्विशयेत्पार्थिवान्तराणां अनेनैवविधानेन सप
त्नीतत्त्वानपि जानीवित्पुल्लैः प्रथमं पुरप्रयसंयुतैः नरनारीनपत्नीनरोमनोवशयेद्वै मान्मन्त्रीचजलोद्भूतैः
प्रथमं नलोडितैः जुहुयात्कवितोमंजीलभतेवत्परांतरे मपुरप्रयसंयुतैः फलैर्विलसपुद्गैः त्रुपान्मंजीमपुरलोडितैः
श्लोकान्त्रिप्रमात्रोतिवोक्तिं पाटलैः कुसुमैः कुंदैरुत्पलैर्नागचणकैः नद्यावतैर्विकसितैः रत्नमालैर्जुहो
तिथः जायतेवत्परांतरे कश्चिदाविजितपार्थिवः साज्यमात्रं प्रजुहुयाद्वेदत्रसृष्टिमात्रं कल्हरीकुंभमोपेतं
कर्पूरं त्रुपान्मंजीमपुरलोडितैः कंदर्पादधिकं सद्यः सौख्यमधिगच्छति लाजान्मंजीमपुरलोडितैः कर्पूरं त्रुपान्मंजीमपुरलोडितैः
त्यरोमानविल्लावसजीवेकरांशान् पादद्वयं मूलवज्रं पारं कुंभकेसवं पादेगोरोचनायाश्च त्रीणि पिष्टादिमां
भसा विदद्यात्तिलकंभालेयान्प्रयेद्यैर्विलोकाते पात्रस्पृशेत्प्रशतेपैरावश्याः स्पृशतेचिरात् कर्पूरं चमिचोरा
णि सप्तभागानि कल्पयेत् चतुर्भागो जरायां सीतावतीरोचनामता कुंभं सप्तभागं स्याद्विभागं च दत्तं मतं अष्ट
कर्णवभागं स्यादिति भागक्रमेण च हिमाद्रिः कन्यकापिष्टमेतत्सर्वं सुसाधितं आदाय तिलकंभाले कुर्याद्भूमि

३
३०२

पत्नीमगत्र राशितामहं धाव्यान्मरोन्यत्तामंत्रं गजात्र सिंदूरं चाद्यान्मरासर्पान्प्रवेत्तालराससात्र दर्शनारेवप्रशये
विलकंधारयेत्ततः १ अष्टसुरी जानाएवै मान्मन्त्रीमन्त्रिकाजानीकुसुमैर्मधुमिश्रितैः दूतपणैर्कुंभादेविशगीश
तं प्रजायते एकस्यापि हिमं दस्य शिलात्रुपान्मंजीमपुरलोडितैः कर्पूरं त्रुपान्मंजीमपुरलोडितैः कर्पूरं त्रुपान्मंजीमपुरलोडितैः
लोकप्रयनिवासिनः कर्पूरं कुंभं देविमिश्रं मधुमेन हि स्वान्मन्मदोदेविमंत्रिणां विजितो भवेत् सौभाग्येन विल्लासेन
सामर्थ्यानापि सुवते चणकैः पाटलैर्कुंभं त्रिप्रयं प्रोक्ष्य विजितं वरं अत्रोतिमंजीमदतीसंभवेज्जगतीमिमां श्रीविदुषुगुलैर्च
इमं गुरुं होमयेत्ततः नामेदं सुहृदाणां प्रश्नं श्रुत्वा श्रुत्वा मानयेत् सर्वलोकावशास्तथा भवेत्तेन संशयः लल्लोमान्मं
द्राजं दारिद्र्यतपीडितः पराश्रयं ताडुर्गं समस्तं श्रुत्वा श्रुत्वा मानयेत् सतीरं मधुप्रयाजं पृथक् कुंभावरानने आपुर्धनम
धारो गं सृष्टिजां यतेनृणां क्रमेण शैलजेतीरलाजामिधुभां मृत्युनाशनं दधिमात्तिकहोमेन सौभाग्यधनमा
प्नुयात् सितयाकेवलं होमो वैरिहं भनकारकः होमो दधि मधुतीरलाजामिधुभां मृत्युनाशनं रोगहर्ता कालहर्ता मृत्यु
हर्ता न संशयः कमलैरुणैर्होमः सद्यः संपत्तिदायकः श्रोतृत्वेन जगद्वश्यं राजानो वशमः क्षणतः श्रोतृत्वे

मेहावशावशमायांतिनान्यथा श्वेतोत्पलेः श्रियेवाचेलभतेहवनात्प्रिये तथा अलमालाप्रप्रायचंदनेनप्रति
तां समाश्रित्यनेपेदिद्यांलक्षमात्रंयराशुचिः योषितोरागमंतेवमनुक्तस्यसुनिश्चितं तदाविलीयलक्षेत्प्रजयेत्या
थकोत्तमः पातालतलनोपेदेकन्यकास्तोभयंतित्रं तासोकदाहजालस्तुनमोहयनिसाधकः तदालसत्रयंऊर्ध्वात्सा
धकस्थिरमानसः तदालसत्रयंसाधुसर्वपापनिर्मुक्तनं एवेलसत्रयंजनेसाधकः स्वस्यमानसः संतोभयनिसुलोकं
भूलोकंललवासितः पुरुषायोषितोवशावराचरमपिप्रिये गोरोचनादिभिर्देवैश्चक्रयज्ञंसमालिखेत् अतीवसुंद
रंम्यंतन्यथाप्रतिमांवरं जलंतीनामसहितांमहावीजविदर्भितां चितयेत्ततोदेवियोजनानांमहस्तुतः अदृ
ष्टपूर्वदेवेशिश्चतमात्रापिडुर्लभा राजकन्यायवाभार्याभयलज्जाविवर्जिता अथातिसाधकंसम्यक्कमेवमूढमतिं
ये चक्रमथागताभूतासाधकश्चितयेत्सदा उद्यत्सूर्यसहस्राभमात्मानमरुणंतथा साधामृषारूपीधृतंचितये
त्परमेश्वरि अनेनक्रमयोगिनस्वयंकर्षणवान् सर्वसौभाग्यसुभगाः सर्वलोकवशकरः सर्वरक्षापचारैस्तुष्टु
सहितविग्रहः चक्रंसेप्रजयेद्यस्तुयस्यानामविदर्भितं समवेदासवदेविधनाद्योवापिभूषतिः चक्रमथागतेज्यांज्ञाम

यस्यास्तुयोषितः अष्टाशस्तुमेहेशानियोनिपुत्राधरोद्धतः हृदादानयतः शीघ्रंयत्तिणीराजकन्यकां नागकन्यामप्रा
रंस्वीचरीवासुरंगनां विद्यापरीद्विज्ञापामृषिकन्यारिपुस्त्रियं महनोद्भवसेनापस्युरज्ज्वलनमंडलां कामला
एप्रभिज्ञतः करुणालोलचक्षुषं महाकालकलाध्यानयोगास्तुसुरवेदिते लोभयेत्स्वर्गभूलोकप्रातालतलयो
षितं रोचनाभागमेकंतुभागमेकंतुजंक्रमं अथभागद्वयंदेविचंदनामवेयेत्यमं एकत्रतिलकंऊर्ध्वात्रिलोक्यवशा
कारणं अष्टोत्तरशतंविद्यामंत्रयिज्ञावशंनयेत् राजानंनगरंग्रामंयेनयद्यत्प्रदृश्यते मंत्रिणापरमेशानितत्सवंत
स्यवश्यं तोहलेधपुत्रकंपुत्रंपुत्रंफलंदधिः दुग्धंघृतंफलंसांभवंसंकरंरमेवच कस्तूरीनुस्तुणैवैवलवंगंजा
तिपत्रकं जलेवावस्तुसकलंयद्यत्परमेश्वरि अष्टोत्तरशतंजप्यंयस्मैतस्मैप्रयकति सर्वशोभायतेदेविनात्रका
र्याविचारणा स्त्रियस्तुसंकलावशादासीधृताभवंतिहि हृदाकर्षणमेतत्तुक्रुषिर्वनान्यथाभवेत् अथवत्येमेहेशा
निमहापातकनाशनं शिवांसंप्रजयेदेविजगंथैः कस्तुभैःप्रिये महापातकपुक्तात्माततहाणात्यापहाभवेत् प्रामी
ह्यंक्रराश्वत्थपल्लवैरचार्कजैः मासेनहंतिकस्तुषंसंप्रजन्मरुतंनरः पुत्रासप्तद्वययोगः सप्तपत्नीकथ्यानयोग

तः लक्ष्मणं जपेद्युक्तमहापौषैः प्रयुज्यते । लक्ष्मणेन पापानि सप्तजन्मभवाऽपि महापातकमुत्थानि नात्र संशयः ।
ततो लक्ष्मणं जपेद्युक्तमहापौषैः प्रयुज्यते । लक्ष्मणेन पापानि सप्तजन्मभवाऽपि महापातकमुत्थानि नात्र संशयः ।
रोभवेत् सप्तलक्षजपानां श्रीवेचरीमेलकोभवेत् । अष्टलक्षजपेनां श्रीदेवप्रज्ञाभवेत्तरः । अणिमाद्यष्टसिद्धीनां ना
यकोभवेत्तिष्ठिये । वशागस्तस्य राजानो योषितस्तु विशेषतः । नवलक्षप्रमाणानि जपेत्तिष्ठिये । रुद्रमूर्तिः स्वयं
तोहर्ता साक्षात् संशयः सर्वैर्वैद्यः सदा स्वस्थः सर्वसौभाग्यवान् भवेत् । अथ श्यामादि । कालेतेनैव अथका
याविधिं वृत्त्येन सर्वत्र पारगः । साधकः साधयेत् सिद्धिं देवानामपि दुर्लभं । कुलाचारं प्रचिताया दृष्ट्या योजयेत्तरः ।
अयुक्तैकप्रमाणेन साधकः स्थिरमानसः । केवलं गुणभावेन मतविद्यानिधिर्भवेत् । संसृताः प्राकृताः शब्दाः लौकि
कविदिकालाया । वशमायोजिते सर्वे साधकस्य न चान्याया । अथ वा पुनः केशस्तु हविर्भुक्ता स्वयंततः प्रजपेद्युतं
प्राप्तं तदेव फलं लभेत् । लघुपरणतां पश्यन् पुनः पश्यन् साधकः । प्रजपेत्साधयेत्सद्यो विद्याः वल्लभः स्वयं तस्य दर्श
णमात्रेण तादिनः कुरुतां गतः । गद्यपद्यमयी वाणी सभायांतस्य जायते । तत्रासुः स्वधियः सर्वे प्रशमेति पुराणिताः ।

तस्य वाक्यं परिब्रूयात्तदा भवेति वाग्मिनः । कुलसुखमणे । रजोपुष्पां समासाद्य तद्भावेऽपि देवतां । पूजयित्वा महा
रात्रौ त्रिदिने प्रजपेत् । लक्ष्मीरफलं देवि लभते नात्र संशयः । वेतालपाडकासिद्धिं त्रिद्विसिद्धिं च भवेत् । अंजनंति
लक्षाग्रं साधयेत्साधकोत्तमः । प्रजपेत्पुतिदिनमष्टोत्तरसहस्रमित्यर्थः । यत्र जपेत्ततो मेव संख्या नोक्ता मनी
षिभिः । तत्रैव गगनाशोक्ता यजान्तकसहस्रके । विद्याकामेन होतव्यं पद्मे प्रसमन्तिते । धनकामेन होतव्यं तिला
ग्रमप्रसप्तं । वैभक्तप्रणहोमेन रासं वज्ररुते नृपान् । सर्पिलवणहोमेन सदा कर्षति कामिनी । चञ्जले होममात्रे
ण सौभाग्यं लभते नरः । मञ्जिकाजातिपुत्रा गकटं वैः प्रष्टुमाप्नुयात् । क्षीराज्यउरगिर्होमान्मदं कविनां लभेत् ।
चंदनागुरुकाश्मीरकर्षं होमतः पुनः । मञ्जीनीलसरस्वत्याः सर्वभीष्टमवाप्नुयात् । नीलसरस्वतीपदपुष्पल
क्षणं । कर्पूरहोमतो मञ्जीरर्वाभीष्टानि साधयेत् । संप्रजपेत्ततो विलपेत्ततो नृपान्तितेः । सहस्रं प्रजपेत्ततो
प्राप्नोति परमं गतिं । प्रतिदिनमिति मेऽनुपरं । धृताक्रमालतीपुष्पहोमाद्भूतकविर्भवेत् । अथ पञ्चसंख्या नोक्ता
तत्राशुतसंख्या बोधया । तदुक्तं । अथ सर्वे होमस्य नियमोऽशुतसंख्याकाः । अथ तपणं । तत्र मत्स्यस्तुक्ते मधु

१
तेमा.
३०५

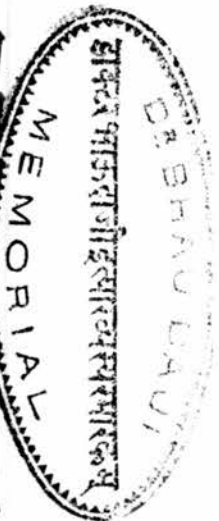
नातर्पणं कुर्यात्पूर्वकामप्रपन्नं मंत्रसिद्धिकरं साक्षात्प्राप्तकामाशये नीलतंत्रे कर्पूरमिश्रितैस्तोत्रैर्माममा
त्रं हितर्पयेत् वशीकृत्य नृपात्रसर्वाभागीत्याद्यावदायुषं धृतैः शर्णां पुषः सिद्धौ दुग्धैरासोत्पसिद्धये अथ
रुमिश्रितैस्तोत्रैः सर्वकालं सुखी भवेत् नारिकेलोरकैर्मिश्रितैस्तोत्रैः सर्गाय सिद्धये मरीचमिश्रितैस्तोत्रैः शत्रु
नपि विनाशयेत् केवलैरुस्मत्तैस्तोत्रैस्तु सर्वकालं सुखी भवेत् शत्रुमुच्चादयेत् क्षणात् ज्वरापिष्टो भवेत् तैर्दुग्ध
सैकाकमंनयेत् सिद्धसारस्वते शत्राभिजप्रमात्रेण रोचना तिलकं नरः कृत्वा पश्यति यमं श्री तं ऊर्ग्या हाम
वत्सुधीः फेत्कारीये उपचारविशेषेण राजपत्नी वशं नयेत् रामानंजपमात्रेण बलिना सकलं जगत
उपचारविशेषेणेति अधिकारभेदाद्वा द्वयं जपमात्रेणेति राजाभावेनेत्यर्थः बलिद्वयं तु मन्त्रसूत्रे
सूत्रसूत्रे स्थापयित्वा जीजशं सुगंधिपरिमिश्रितं मिश्रीकृत्य बलिं दद्यादष्टम्यां च विशेषतः बलिमंत्रस्तु
प्रणवं सर्वमुच्चार्य तत्राग्रेततः परं विकटदंष्ट्रे मोहय पदं दयं स मुह्येत् मारय खाद्यं शत्रु नृददयं च विशेषतः
येमां हिंसितं पुत्रता योगिनी चक्रे स्नान्द्वारयङ्गं पदं स्नात्वा परविद्यामाकर्षयन्नुदत्कपाले गृह्णात् गृह्णात्वा हेति

१
३०५

शंकराविषये कालिकारौ सततं तत्पदलोक्तबलिमंत्रो बोद्धव्यः नरास्थिनि लिखेन्मंत्रं स्तारं शुक्लहरिप्रिया मरुत्
परिसेज्य निशायां शनिग्रसे नृलिख्यते पश्येद्देष्टुं सुस्तुतिमा सतः क्षेत्रे तत्र स्थापित्वा साक्षात् वतानि स्तुते
म धनवानिर्धनागोरे शममथा जततत्तपः स्नानं तत्र श्येनविदुक्तलक्षणं हस्ते साधो गतरेकसाधयमुका मुक
योर्दंष्ट्रं कुरु कुरु तदुक्ते देवे तत्र लिखेन्मंत्रं तत्रैतत्कर्पदंष्ट्रे सुधीः अथ देवकयोर्नाज्ञातस्य देवो महान् भवेत् लिखेन्म
त्रमिति मंत्रं लिखित्वा हस्ते लोके मथे मुकं मारय मारयेत्यादि साध्या सहितमित्यर्थः अथ साध्यां लिखित्वा तदं
तं मंत्रं लिखेत् सदस्त्रं परिजयेत् अमुकं मारय मारयेत्यादि साध्या सहितमित्यर्थः अंते मंत्रं तापः देवेन अथ
काशुकयोः दंष्ट्रं कुरु शयस्योते मंत्रमुच्चार्य सदस्त्रं जपेत् अथ वेत्तु नृसिद्धिः तदुक्ते भवत्तु दायणौ भैरव
उवाच वेत्ता लादि महासिद्धिः कथं भवति चेदुक्ते तन्मोक्षयदंष्ट्रं शिष्यदिस्नेहोस्ति मां प्रति श्रीदेवुवाच निवृ
त्तोद्भवकाष्टं शयने साधकोत्तमः भौमवारं मथरात्रौ गतां शुगलपुगार्पिताः त्वनेता चाष्टलसंवेत्तं जपेन्नादि
धमर्दिनी तत्सहस्रं कुने हस्ततत्रैव पितृकानने काष्टमुद्धृत्य तस्मिन्नेदं दंष्ट्रां कुर्यात् कृत्वा दुर्गां श्रीमीरा

तेसा.
३०६

वैश्वशानेनिलिपेत्ततः तस्योपरिवशं कृत्वा एजयिता यथाविधिः शवासनगतो वीरो जपेदसहस्रं ततो मा
 तृचलिदत्ता काष्ठा मंत्रयेत्ततः स्ये संदेहमहाभागयोगिनी हृदयप्रिय मम हस्तस्थितो नाथ ममांशं परिपालय
 एवमामंत्रयेतालं यत्र यत्र प्रसृज्यते ततश्च लीनिधाया यत्र नरायति कोलिकः सकमकमहाभागे पादुके वरवर्णिनि
 मत्पारस्पर्यमात्रेण गकलेशतयोजनं अष्टलोहं समासाद्य पंचाशदंशलाकृति तदुं कृत्वा तत्र मंत्रं लिखित्वा प्रज
 येन्मनुं तत्पारस्वेतमोडुत्ता मत्तशकरेवरे तन्निताजीव हस्तायेव द्वाशु चंतभावेत कलास्थ्या सर्पराजो विना
 मधो समाहितः प्रतिपर्व समा मंत्रादुनेतपितृवनेततः मधुरवयसं पुत्रे विल्लपत्रेण संपुते पादादिभ्यः पर्यंतं तं
 मोते वलिमाहरेत् वल्यं तं परमा माया देवी महिषमर्दिनी आयाति वलि एणां स्याद्दरहस्ता हसन्मुखी गृह्णावन्त
 ति शङ्खे त्वदुपुत्तौ ल्याथारयेत् द्यौरदंष्ट्रे महाकालिकरवाल सूरपति आग्नीवृज्ज रुक्लाणं विपत्तं केदविस्तं
 एवमामंत्रात्वं त्रयमुद्दिश्यात्तिपेत्रः किञ्चाकिञ्चापनः किञ्चागकत्पादुष्यते पुनः अथवा रुक्मसमार्जारमे
 कक्षातेन वातयेत् ऊजे चतुष्पाथे राजो निखने नम्रिते ततः तत्र मोक्षं समारोपयावत्पुत्रं प्रजायते तत्र दुन्ता

३०६

तविष्ठां प्रतिगच्छेत्तपेदिभीः अष्टोत्तरमहसं तत्तत्काली दीपवर्जितः उत्पन्नं परमालोक्य किञ्चिद्विदमालयेत्
 तत्र पुञ्जाह विष्ठाशीतं तद्विनीतं तमानीपुस्तुहसंगाः तालयेन्मंत्रं पुञ्चरत् ततः स्तोत्रोभिपुत्रं च तस्येद
 स्थिप्रतिगच्छति तदानीययेत्तत्र कालिका चोरनिः स्वनां अभिमंत्र्य सहस्रं तत्काली मंत्रं प्रयत्नतः अष्टो
 त्रसहस्रं तज्जन्ना भूमितले स्थितः भूमौ भुक्तारमात्रेण विरतं प्रजायते शतयोजनं दैवाय च साध्या स्थितिर्भवे
 त तत्रैव गमने तस्य भुक्तलातः प्रसर्पणः एवं विवर्भभ्योत्तुगवात्तज्जहरेपिवा कायसंकेचमासाद्य गकलानि कलो
 नरः उगी मंत्रं विना वत्सकाली मंत्रं च येवच सिद्धयः उत्तनाद्ये शजायते न कदाचन ८ अथ बालकसंस्कार
 येषां मधुना जाभ्यानाडी केदातप्राक् सूर्यशलाकया यज्ञदारुशिलया श्वेतहर्वया चालस्य जिह्वां जे
 एवाविचारं दक्षिणपाणिना संस्पृश्य तत्र पितापंक्त्या कारणस्तु मंत्रं विलिख्य देवीं प्रजयेत् तदुक्तं मत्स्यसूत्रे
 अथ वामपुलाजाभ्यां जिह्वायां बालकस्य च नाडी केदाद्यथा एवं लिखेत् सूर्यशलाकया ततः मंत्रं लिखेन्म
 रीयस्योष्ट्रे श्वेतहर्वया वाक्योच्चारणतो चालो वाग्मी दूतकविर्भवेत् महोशताराकल्योत्तनैमित्तिकसंस्कारानं

ॐ
नसा
३०७

तमेवमेशलितनकार्यं तदुक्तं जन्मसंस्काराणामप्रवेजातेप्रशस्यते जिह्वायां तल्लिखेन्मंत्रं यज्जरा रुज्जो
नवा नारयैतत्समाज्जदत्तिलोनेवपाणिना मूलप्रचार्यशयेकंप्रतिं कुर्यात् सुशोभनं औसंस्कारकर्तव्यं
स्तदेतेचिल्लिखेन्मंत्रं गंधचंदनप्रथेषु प्रजयेत्तारिणीशिवं अत्राभिमुखेभूत्वा स्थापयेत्पीठमुत्तमं एजयेत्ता
रिणिदेवीनां नानाभक्ष्यैः सुशोभनैः वाग्मीभवेत्तत्पुत्रः सत्यवारीजितेन्द्रियः अत्रतारिणीपदमुपलक्षणं
देवीमात्रमेवोडयं रुहक्रीचक्रमादितेप्रेषु बालसंस्कारदर्शनात् तदुक्तं तत्रैव बालकस्य तज्जिह्वायां
त्रिदिनाभ्यंतरे लिखेत् मधुना श्वेतद्वर्गभिल्लिखेत्तुर्णां शिलाकया अष्टवाग्भवकूटं तल्लिखेद्देवननांतरे
एतेनाशक्तोत्रिदिनाभ्यंतर इति स्मृतिं अत्रमिति भैरवादिवाग्भवकूटमित्यर्थः अथैकादशाहेदेवतां सं
पूज्यमंत्रं लिखेदिति केचित् अथपरिष्ठाहरस्या भवति तदापितृव्यामातृलोकां मंत्रं लिखेदिति तदुक्तं म
होत्रे पितृभ्रातृ तल्लिखेन्मंत्रं मातृभ्रातृयावपुनः पितैव च लिखेन्मंत्रं नान्यवरकदाचन मातुः क्रोडेपि संस्था
पयिर्भाना स्तार्ययत्नतः शान्तिं कुर्याद्बालकस्य वाद्यैः सह साधकः अथ शान्तिमंत्रोपथा इमं पुत्रका

३
३०७

९१

मयतः कामाक्ष्यामिहैवेति रेवेभ्यः प्रसूयति सर्वमिदं सज्जनने शिवशान्तिस्तारोयेके सरेभ्यस्तारोयेशिवायशिवयशसे इत्यनेन
ऊशेदकाभां शान्तिं कुर्यात् अथ भाग्यदिवल्लिखेत् १ तत्र सुलक्षणं पशुदेव्या प्रेसंस्थाप अर्घोदकेन सं
प्रोक्ष्य अस्त्रेण संरक्ष्य कवचेनावगुंत्वा धेनुपुत्रया मृगीकृत्य गंधपुष्पास्तैः संपूज्य कर्षे इमे मे वं जपेत् १ अथ शाय
विग्रहे चिह्नकर्मणेपीमहितत्रोपशुः प्रचोदयात् ततः क्रीकालिका लिखेत् श्वारिलौहं दंडायै नमः इति मंत्रेण त्र
दुं पूजयेत् ततः लङ्काया प्रेमथ मूलक्रमेण पूजयेत् ततः कूंवागीश्वरि विद्याभ्यानमः कूंलस्त्रीनारायणभ्यानमः
कूंउद्यामदेवसीभ्यानमः ततो व्रह्मविस्तुति शक्तिपुक्ताय लङ्काय नमः इति सर्वत्र पूजयेत् लङ्कायत्वरनाशाय
शक्तिकार्या घेतत्तत् ५ अशुः केशवस्त्याशीं वृं लङ्काय नमोस्तुते ततो वाको कृतायु कदेवि इमं पशुं तभं संप्रदे
वो निवेदयेत् यथोक्तेन विधानेन तन्ममस्तु समर्पितं ततो वलिंदयात् ततो रुदिरं सोमं सदैवैर्दत्त्वा विशिष्टं वडुकादि
भोग्यं वलिंदयात् हारे हं नारुकाय नमः इति गंधपद्भिः संपूज्य सर्वमंत्रेण वाये वलिंदयात् इति वलिंदानविधिः
अथ कुलाचारो निरूप्यते १ तत्र काली तत्रे अथाचारं प्रवक्ष्यामि यत्कृते मृतमश्नुते सर्वभूतहिते पुक्तः स

३
तेसा.
३०८

मयाचारपालकः अनित्यकर्मसंतापीनित्यानुष्ठानतत्परः परस्मैदेवतायां तत्सर्वकर्मनिवेत्तः अन्यमंत्रार्चनग्रहाश्च
न्यमंत्रप्रपूजनं स्त्रीप्ररोषप्रहारेचवर्जयेन्मतिमान्मरा कुलजाप्रवृत्तीवेत्य स्त्रीमयं वज्रगतं सर्वस्येतावन्नयाभवेत्
प्रेयं चर्येतथाचोषं भक्ष्यं लेहं गृहं सुखं सर्वं च प्रवृत्तीरूपं भावयेन्मतिमान्मरा कुलजाप्रवृत्तीवेत्यनमः कुर्यात्स
माहितः यदि भाग्यवशाद्देवि कुलदृष्टिः प्रजायते तदैवमानसीरज्यं तव तासां प्रकल्पयेत् तासां भगादिदेवानां वा
सां वा यौवनेन्यतां वृद्धां वा सुंदरीं वा कृत्स्नितो वा महादुष्टानं मम ह्यत्यविभावेयत् तासां प्रहारेनेसां च कौटिल्य
मप्रियतया सर्वथा नैव कर्तव्यमन्यथा सिद्धिरोधिकृत स्त्रियो देवाः स्त्रियः प्राणाः स्त्रियश्चैव हि भूषणं स्त्रीसंनि
नामदाभायमन्यथा सुस्त्रिया अपि जपस्थाने महाशक्तिं निवेश्यार्थजपं जपेत् स्त्रियं गच्छन् स्पृशन् प्रपश्यन् विशेषे
यात् कुलजां शुभां भूतां कुलमन्यां शुभतद्वयान्यथारुचीं शुक्लां वशेषमव्याणि शुक्लां शैवं जपंचरेत् वी
रते वै दिक्कालनियमो नावस्थित्यदिनियमो न च जपेन कालनियमो नार्चनादिव लिष्यति स्वेकानियम उक्त
श्च महामंत्रस्य साधने वरजासनोदहने हंसं स्पर्शोदिनिवारिता शुद्धिं न वाचरेदत्र निर्विकल्पं मनश्चरेत् कुला

३
३०८

१२

एव कुलाचारदृष्टं गत्वा भक्त्या पापविशुद्धये याचयेदमृतं कौलं तद्भावे जलं पिबेत् कुलाचारेण यत्कृत्वा दत्तं पात्रं
तुभुक्तिः नमस्तु तत्तु गृहीयादन्यथानरकं व्रजेत् अन्यत्रापि न दद्यात्गमयेत् कालं युतं क्रीडादिना स्तुभीः
गमयेद्देवताप्रजाजपयामस्तु वादिना वीर्याजपयामस्तु सर्वकाले प्रशस्यते सर्वदेशे सर्वपीठे कर्तव्यो नात्र संश
यः शिवागमे शक्तिः शिवो देवशक्तिः शक्तिर्त्रिमाजनादनः शक्तिरिंद्रो रविः शक्तिश्चन्द्रो ग्रहाप्रभं शक्ति
रूपं जगतसंवेद्यो न जानाति नारकी वीरते वै स्नानादिमानसं शौचं मानसः प्रवरो जपः एज न मासनं दिव्यमान
सं तर्पणदिकं स एव शुभः कालो नाशुभो विद्यते क्वचित् न विशेषो दिग्गारात्रौ न संस्थायां महानिशि सर्वे रात्र
जयेद्देवी मस्त्रातः कृतभोजनः महाविद्याश्चौदेशे बलिमंत्रेण रापयेत् यत्तु रात्रावेव महाएजा कर्तव्या वीर
वेदिने नदिने सर्वथा कार्याशासनान्मम सुव्रते तत्पुनः कुलजाविषयं महानिशात्तु तत्रैव अर्थरात्रात्परं यत्तु
प्रहृतं द्वयमेवैव सामहाराविरुद्धिपातहतमलयं भवेत् गंधर्वे पृथ्वीमृतमंती वीत्य स ह्यस्य यदि नित्यशः
तदा वारी सुसिद्धा तहतः क्षिति तलं व्रजेत् नित्यशः इति षोडशदिनं यावत् पर्वते दक्षमारोपनिर्भयो यतमा

३
तेसा
३०८

नमः करितो लभेते सोपि अमृतं च गच्छति अशपि सहस्रमिति संवेधः पृथ्वी कुलं पर्वतं लनं अन्यच्च नीलतरे पद्मे
दृष्ट्वा यथा विचित्रं जनेन शिवरे तथा चामरं विविचं च तिलपुष्पं सरोरुहं विष्णुलं वीर्यात्तं प्राचशतशः शुद्धभावातः
सुखं प्रसादं सुखं सुलोचनं सुहासकं सुवेशं सुगतिं गंधं सुगंधं सुतमेव च महाचीनकुमेदेवी ध्याता तत्र प्रपूज
येत् तद्मो देवपुष्पेन पूजयेत् इति भावतः स भवेत् कुलदेवश्च कुलक्रमगतः शुचिः व्रततरोर्महापद्मे देवी ध्या
ता यथा विधिः तत्सुधारसुधारणतर्पयेन्मातृकानले महाचीनकुमलतावेष्टितः साधकोत्तमः रात्रौ यदि ज
पेन्यं वं सैव कल्पलता भवेत् तिथिक्रमेण संख्या निर्लता भिवेष्टितो यदि तदा मासेन सिद्धिः स्यात् सहस्रजपमा
नतः अष्टमां च चतुर्दश्यां दिगुणं यदि दृश्यते तत्रैव महती सिद्धिर्देवानामपि दुर्लभा कुलचंडामणौ शृणु
व्रतस्य मे समयाचारसंभवं येन हीनामसिद्धं तिजन्मकोटि सहस्रशः मानवः कुलशास्त्राणां कुलचर्चां शुचा
रिणा उदारचित्तः सर्वत्रैव स्तवाचारतत्परः परनिंदा सहितः स्यादुपकारतः सदा पर्वते विपिने वापि निर्जने
शून्यमंडपे चतः पथे जलशून्ये यदि देवा इति भवेत् क्षणं ध्यात्वा मंत्रं जप्त्वा न त्राग कंदे यथा सुखं पृथ्वी

३
३५

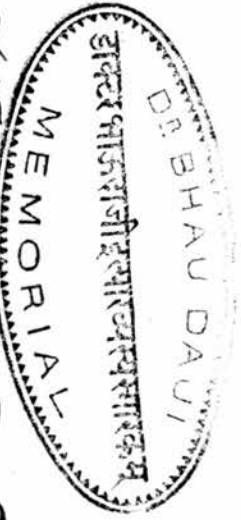
१३

त्यपराकां लोभमत्सुर्पादलक्षितं लोभं करितया वीर्यात् जंजु कौयम इति कीं कुरंशेन भक्ता को कृष्णमार्जारमेव च
दृष्ट्वा रोरिमहावंडे सुककेशि वलिप्रिये कुलाचारप्रसन्नस्येन मन्त्रं शंकरप्रिये प्रमशाने वशवंदृष्ट्वा प्रदत्तं
मनुव्रज नृपणम्यानेन मन्त्रेण मंत्री सुखमवाप्नुयात् द्यौरंष्ट्रकरालास्ये कदिशं प्रणादिते द्यौरंष्ट्रकरालास्ये
लेन मन्त्रे चित्तिनासिनि रक्तवस्त्रे तथा पुष्पं त्रिलोक्या विप्ररात्रिका प्रणमेद् देव उरुमा विमं मंत्रं पुदेन्नरः वंष्ट्र
कपुष्पं संकाशे त्रिपुरे भयनाशिनि भाग्योदयसुपुत्रेन मन्त्रे वरवाणिनि कृष्णवस्त्रे तथा पुष्पं गजानं राजप
रकं हस्त्यश्चरयश्चाणिकनकावरीरुपात्र महिषं कुलदेवं च दृष्ट्वा महिषमर्दिनीं प्रणम्य जयदुर्गां वा
सर्वविघ्नैर्न लिप्यते जयदेवि जगद्धात्रि त्रिपुराघातिदेवते भक्तेभ्यो वरदे देवि महिषघ्ने नमोस्तुते मधुभांडं समा
साक्यमत्स्यमांसं वस्त्रियं दृष्ट्वा चातिवरी देवी प्रणम्य त्रिष्टुभ्यनु द्यौरंष्ट्रविनाशाय कुलाचारसमृद्धये
नमामि वरदे देवि पुंड्रमांसा विभूषिते रक्तधारासमाक्रांते वदने त्वानमाम्यहं सर्वविघ्नहर देवि नमस्ते हरव
स्तुभे यतेषां दर्शनं नैव यदि नैव प्रकुर्वते शक्तिमंत्रं प्ररुह्य तस्य सिद्धिर्न जायते तथा कुलचंडामणौ

३०१०

जाविधानानियतकिंचित्सुकृतानिच गृहीताशापमारायशिचरोदितिनिर्जने एकपाधुज्यतेतत्रशिवयोदेविभै
 १३ तत्रैवसर्वशक्तोनांश्रीतिःपरमदुर्लभा पशुशक्तिःपक्षशक्तिःनरशक्तिःयथाक्रमात् प्रजनादिगुणसंबन्धगुणं
 साथयेद्यतः तेनसर्वप्रयत्नेनकार्तव्यंएजनंमहत राजादिभयमापद्येदेशांतरभयादिके शुभाशुभानिकर्माणिचिचिं
 त्यबलिमाहरेत् गृह्यादेविमहाभागेशिवेकोलाग्रिहूपिणि शुभाशुभफलंयत्कंअहिगृह्याबलित्व १३अष्टा
 यंरातव्याबलिःकुलजनप्रियः यदिनधुज्यतेवत्सतस्यैवशुभंभवेत् शुभंयदिभवेत्तत्रधुज्यतेतद्देशेवतः एवंथा
 नामहोदयशान्तिस्तुत्यापनंवेदेत् कुलवर्त्मसर्वत्रगोपनीयं तथाचतंत्रे निर्जनेवैवर्तव्यंनचैवकुलसन्निधौ किं
 वापत्यपतेगादिदर्शनेनैवकारयेत् पातालमेडलेवापिगङ्गरेष्ठनिबन्धते निक्किड्वेडलेवापिकर्तव्यंनचसन्निधौ
 कुलप्रथंकुलद्वयंकुलप्रजोकुलंजपं कुलंकुलपतिवैवकुलमालाकुलाकुलं कुलवक्त्रंकुलधानंसर्वथानुप्रका
 शयेत् प्रकाशतसिद्धिहानिः स्यात्प्रकाशान्निधनादिकं प्रकाशान्त्रहानिः स्यात्प्रकाशात्कुलहिसनं प्र
 काशान्मृत्युलाभः स्यान्नप्रकाशंकयंचन एताकालेचदेवेशियदिकोपत्रगकति दर्शयेद्वैस्मवीडडांविस्त

न्यासेनयास्तरे प्रकाशाद्यदिगुप्तिः स्यात्तत्प्रकाशात्तद्वपणं गोपनाद्यदियुक्तिः स्यात्तद्वपिः साविधीयते कदाचित्
 कुलहानिस्तुनवद्युक्तिकराचन अथप्रातः कृत्यं साधकः प्रातरुत्थायकुलहस्तं प्रणम्य च मूलादिब्रह्मपर्यंतं कु
 लं ध्यात्वा गुरुं स्मरेत् प्रह्लादादेरनाथाख्यं सनकानंदमेव च कुमारानंदनाथाख्यं च त्रार्चनं देनाथकं त्रोधानंदं पु
 लानंदौ ज्ञानानंदं ततः परं बोधानंदमथाभ्यर्च्य ध्यायेत् कुलमुखोपरि महारसरसोज्जासहृदयामनुलोचनाः
 कुलालिंगनसंभिन्नचूर्णिताशेषतामसाः कुलालस्योपरि कृपापूर्णतः करणोद्यताः रंगभयोद्यतकरकुलतं
 शयवेदिनः एवं कुलगुरुं तत्रातिष्ठेत् कुलनाथिकां कुलस्थानं समालिङ्ग्य स्नानार्थं तीर्थमाश्रयेत् । इति कु
 लाचारः । अथ द्वितीयो गोनिरूप्यते तत्रादौ विजयास्त्रीकारः तथा च विजयाकले संविदास
 वयोर्मध्ये संविदेव गरीयमे संविद्ययोगस्तेनेह प्रज्ञादौ साधकोत्तमैः कर्तव्यं यमहाप्रज्ञा करणीयास्तु निश्चितैः
 अयं प्रयोगः कुलीनैः सर्वत्र प्रज्ञादौ कर्तव्यः अन्यथापि आनंदेन विनाशं शोचतपोतिदेवताः सा च ब्राह्मणी
 त्रिविधा वैश्याश्च शूद्रा शुक्लकर्मपीतकस्तुल्यभेदैः तासां युद्धिस्तु विजयाकले संविदेव संप्रभूते ब्रह्मपुत्रिसदा

नेष्टे भैरवाणां चतुर्ष्वर्धपरिज्ञाभरसर्वदा उवाच्येनमशतिशोधयेत् सिद्धमूलकरेदेविमूलाधारप्रतोधिनि यत्त
 प्रवृत्तशंकरिश्च बुद्धेश्चिन्तुलिनि ऐतावियाधेनमः स्मृता इति शोधयेत् अज्ञानांधनदीप्राग्ने ज्ञालाग्ने ज्ञानरूपिणि
 आनंदाज्याङ्गतिमत्तासम्यग्ज्ञानं प्रयकमे ईदृशं शोधयेनमः स्मृता इति शोधयेत् नमस्यामिनमस्यामियो
 गमार्गं प्रदर्शयिष्ये लोकविजयोमातः समाधिफलराभव श्रीशूद्रायेनमः स्मृता शूद्रांशो शोधयेत् तत उन्नरातेवे
 मूलमंत्रं संप्रचारं तस्योपरि नियोजयेत् आचारनादिगुणं च धेनुं योनिं ततः परं दिग्बंधनं क्रोदिकाभिस्तालत्रयं पु
 रः सरं दिव्यदृष्ट्या पाल्मिद्योतैः सर्वांश्चिन्तात्रिरस्यत संप्रधानं पर्येदुद्वारं धेनुं मूलं जयेन्मनुं गुरुं पर्येदुद्वारं तथा
 संकेतगुड्या विचारं तर्पयेद्ब्रह्मासाधकैः सिद्धिहेतवे मूलमिष्टदेवतामनुपुष्ट्यार्थं अष्टकं देवतां तर्पयामि एवं पु
 रुषं संकेतगुडा तत्तुष्टा ततः स्त्रीकुर्यात् तथा च ऐश्वर्यं रणं देव्याद्यादिनिपततः मम जिह्वाग्रे स्थिरीभ
 वसर्वयदंततः शत्रुवंशं करिस्वाहामंत्रेण जुहुयान्मुखे तं च चूडामणां विना हेतुकमायासो भयं प्रकामहे श्वरः
 नमः जाममसं कुर्यान्न ध्यानं नापि चिंतनं तस्मान्नाग्धावपीत्याच प्रजयेत्परमेश्वरी पीतेति विजयामे प्रकारणा
 न

३
नेसा.
३१२

अथयज्ञप्रकारः १ तत्रगवोप्रदरेगतेतांचलप्रतिपुलादिः सतकुलनायिकां प्रजयेत् उग्रगते च याममात्रग
तेगवो कुलगेहेततः प्रमात्र तांचलप्रतिपुलोधमामोदसुगंधितः रक्तचंदनदिग्धांगोरक्तमाल्यानुलेपितः
रक्तवस्त्रपरीधानोलासारसगृहंततः रक्तमाल्येनसुवीतो रक्तपुष्पाविभूषितः पंचीकरणसंकेतैः प्रजयेत् कुलनायि
कां कुलनायिकायथा तदुक्तंतेवेव नदीकपालिकीवेश्यापुक्कसानापितंगना रजकीबंधकीचैवमैरेप्रीचसु
वामिनी घटिकाघटिकावैवतारागोपालकन्यका विशेषवैदग्ध्यप्रताः सर्वाश्चकुलांगनाः गुरुभक्तादेवभक्ता
वृणालज्वाविवर्जिता संगोपनरताशयस्तरुण्यसंबन्धिदाः अस्तवाचसंपन्नाशीलसौभाग्यशालिनी
सदावृष्टाननिरतां सान्त्विकीभक्तिमुपुतां काल्पयुरहितं कुर्यान्मयं भक्तवत्सलां चातुर्योदार्यदासिण्यकरु
णादिशुणान्तितां तृष्योन्नसंपन्नाश्चलसौभाग्यशालिनी सदापरिगृहीतां वायदासंकेतमागतां अथवातत्
दण्ठेयातां मदनानलतापितां विलिप्ता रक्तगंधेन रक्तां चरविभूषितां सधधपितां तन्वीहृतीकर्मसुवोजयेत्
कुमारीतं च नदीकापिलिकीवेश्या रजकीनापितंगना आमणीश्रद्धकन्याचतयागोपालकन्यका मालाका

३
३१२

रसकन्यापिनवकन्याप्रकीर्तिताः आमणीतिवात्यणविषयं एवंभूतां यजेतां प्रकृतनत्लिकोपरि चंगांगीनि
कृतांगीवासविकल्पकमानसां वधीयसीपशवतीं कुंकारमनुलोलुपां अभक्तमनसां दीनां वजेत्साधकोत्तमः
अर्थादाकामतोरापिसौख्यादपिचपोनरः लिंगयोनिं रतोमंवीरौ रवाञ्चनिवर्तते उपविष्टायदादेवितरापुत्री
चकन्यकां प्रजार्ताचयदादेवितरामातानसंशयः एवंविधं कुलमानीयतद्वत्तनादिकं विधाय तत्लिकोप
रिनियोजयेत् तयोत्रतं च निवेश्य तत्लिकामथोनानाप्रणसुगंधिना चंदनागुरुकुंठरकाशमीरकुंठमादिभिः
समाकीर्णनिवेश्याथ प्रजयेत् कुलनायिकां ततोभूतशुद्धादिकं विधाय तत्तत्कुलांगन्यासं कुर्यात् तद्यथा
अंगन्यासकरन्यासोप्राणायामंततः परं विधाय मातृकान्यासं कुलांगपिप्रविन्यसेत् ततः पंचमकारमानी
यशाधयेत् तत्रसुधायाः शोधनं एकमेव परं वक्ष्ये लक्ष्म्यमयध्वं कचोद्भवं वक्ष्ये हन्योतेन तेनाशयाम्य
हं स्वयं मेडलसंभूतेरुणालयसंभवे अमावीजमपदेविशुक्लापादिशुच्यतां वेदानां प्रणवोवीजं वक्ष्यानेर
मयं यदि तेन सत्यं न ते देवि वक्ष्ये हन्योच्यपोहत् तत्र ईशं रौद्रं रौद्रं वक्ष्यामि मोचिताये सुधाये देव्ये नमः

५३३

ततः शेषं श्रुत्वा च निवेदयेत् तदनुज्ञां मूर्ध्नि हत्वा शेषमात्मन्युपयोजयेत् सविपारीनां पुत्रस्य दाने अधिकारः पाने
यत्न पीत्वा पीत्वा पुनः पीत्वा पुनर्जन्मन विद्यते भैरवतंत्रे पाने प्राप्ति भवेत् स्यात् कृणा स्यात् इच्छते जसोः शुचा व शुद्ध
ता प्राप्तिः पापशोकं चैव पुनः सधृष्टः स्रजयेदं चैव डीमं च कथं जपेत् तथा मदिरायां मेषु नेच जातिवृत्तिं न वाचरेत्
एतत्तु वतुर्थाश्च परं तद्व्यकरणे जातिवितां न ऊर्यात् एतेषां शोधनस्य कथं यत्नं तथा च संशोधनमथा
चार्यस्त्रीपुत्रमथोपसाधकः आचार्यसिद्धिदानिः स्यात् कुथा भवति सुंदरी मद्ये पुत्रा उकलेषु तथा च कुल
एजाया मत्तं चैव कर्त्तुं तथा मधुमांसे विना देवि कुल एजां समाचरेत् जन्यांतरसहस्रस्य स्रजं तस्मान्नयति
अथ मांसादिशोधनं मांसं त्रिविधं देयं तलुध्वरविषं संप्रोक्तं त्रिविधं मांसं देवता प्रीतिकारकं मत्स्यांतु
त्रिविधं देवि उन्नमाथममथमं उन्नमं त्रिविधं देवि शालपादीनरोहित्रं प्रवीणं कंठकैर्ह्रीनं तैलाक्तं युक्तं लाघुतं
देवा प्रीतिकरं चैव मथ्यं तच्च त्रिविधं स्रजं तानि सर्वाणि अथ मानि विडुर्गुथाः मांसाभवि अत्रु कल्याः समया
चारे लवणा ईकपिन्या क गोधूम तिल माषकं तथा लघुनेतु महो देवि मांसं प्रति निधिः स्मृतः पुत्रा तद्विधि

ॐ
तंसा.
३१४

धाजलाणेवे कृषरंमंडलाकारंवेदविंविनिभंशुभं चारुपंकमनोहारिशतारसमुत्पन्नं एसाकालेदेवतायाउद्देशपरि
कीर्तिता यामले प्रस्थान्यादिकंयावच्चवेणीयंप्रकल्पयेत् तेषांसेज्ञाकृताप्रशमहामोदप्रसाधिनी तेषांशोधनं
सुतंत्रंतेवे ईप्रातद्विस्तुरित्यादिनामांस ईश्वरकमित्यादिनामीने ईतद्विस्तुरित्यादिनाप्रशं अथशक्तिशोधनं
भावद्वयामणौ अरोहितज्जलासंगातसिद्धिर्हानिः प्रज्ञायते ततकथाश्रवणाच्चस्मात्तत्त्वगमनेयदि सज्जलीनः
रुचंदेविप्रजयेत्यरमेचुरी श्रीक्रमे संशोधनमनाचेयंतिवैकालिकतंत्रे अभिषेकाङ्गेकुडिमेवस्योच्चारंवेदुभिः
बलादायत्नतोवापिअभिषेकंस्माचरेत् अभिषेकमेवकृत् आदौवालांसप्रचार्यविप्ररायेसप्रचरेत् नमःशहेस
प्रचार्यइमांशक्तिंतोवेदेत् पवित्रीकुरुशशंतंममशक्तिंकुरुप्रिये वद्विजायांसप्रचार्येयुद्धिमंत्रःस्वरेच्युरि
तस्याः कर्णेभेदबुद्ध्यामापावीजसमुच्चरेत् ५ इतिशक्तिशोधनं ५ ततःशोधितइयमर्च्येतिपेत् श्रीक्रमे
अर्चयिष्ये सर्वशोधितइयंतप्रभेनैवचसंतिपेत् स्वतंत्रे अथइयमर्च्यपत्रेनिःक्षिप्यप्रयतःस्वपीः ऊंडगोलो
इवइयंस्वयंभस्त्रसमेतया अर्घ्यदत्तामहेशानिसर्वसिद्धीश्वरोभवेत् स्वरायाचाच्यदानेनयोगिनीनांभवे

ॐ
३१५

तपियः महायोगीभवेदेविपीरप्रत्यालितैर्जलेः भैरवतंत्रे पंचमातपरंनालिशाक्तानांस्वतमोदयोः केवलैःपंचमेव
पिमिद्धोभवतिप्रसाधकः तेनपंचमकारेणप्रजाकृत्या ततोअर्घ्यस्यापनोत्रंरंयंकमथोप्रजयेत् मंडकायनमइ
त्यादि तदुक्तं प्रजयेदथपंचकेमथेमइकुमयतः कालागिरुइमाधारशक्तिर्कर्ममनंतरं वाराहंष्टयिरीकंदंस्तु
नालंकेसगान्पि पंचवकारिंकांचैवमंडलेचमवर्चयेत् धर्मवैराग्यमैश्वर्यज्ञानमज्ञानमेवच अन्यैश्वर्यमवैरा
ग्यमधर्ममपिप्रजयेत् तथाच तस्योपरिजलेस्याचप्रजाउल्लसनेच ५ प्रजयेत् ज्ञानविद्यात्मकंचैवमात्मन
श्चापिप्रजयेत् गंधध्याततादीनिद्रज्ञातैवधूपयेत् अथतल्लिकोपरिजलेस्यापित्वाप्रजयेत् तथाच तस्योप
रिजलेस्यापप्रजाउल्लसनेच ५ प्रजयेच्चतत्तत्सुखांपंचकामानूममहितः ऊंचैवकामयजंचज्जीर्कंदर्पेचमन्त्र
यं हुंमकरधंतैवस्त्रीचैवहिमनोभवं ईकारादिनमेतत्सुगुणैर्गंधसंगुणैः अर्चयित्वाचतद्विस्तुरप्रजयेत्कु
लनायिकं वृद्धकंभैरवंचैवदुर्गांचैवपालकं प्रजावाकंते ईंकीकामराजायनमइत्यादि ततःऐंरूंश्रींकीं
आधारशक्तिश्रीपाडुकांप्रजयामि तस्यस्वलादेविकोणंलितेत् तथाचतंत्रांतरे वाग्भवेकामबीजचस्त्रीबीजं

ॐ
नमो
३५

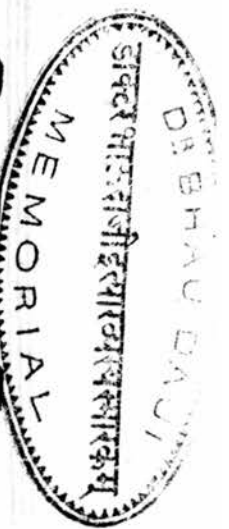
कामराजके दुमात्यकेतनोदजाआधारशक्तिमुदरेत श्रीपादकेतनोदजाप्रजयामिउदेततः अनेनमनुनात
मालादेसुमनोहरं त्रिकोणंतत्रसंलित्यसिंहराद्यैर्वगने उत्तरांतरे तस्यामृधित्रिकोणंयंत्रमालित्यसाध
कः महाप्रेतासनेनयेवालांचप्रजयेततः ततश्च ह्योः महाशिवमहाप्रेतपद्मासनायनमद्रतिप्रजयेत ततो
वाणीकामेशीचप्रजयेत कुलाणवे गणेशचकुलाध्यक्षंडगोलस्त्रीसरस्वती त्रिकोणेपुषसंप्रजयवसंतमदनं
प्रिये स्तनयोः प्रजयेत्यश्वाश्ववेतस्याः सुधाकरं उत्तरांतरे मौलौगणेशकेशप्रेकुलाध्यक्षललाटके दुर्गाधरो
स्त्यालस्त्रीरसनायांसरस्वतीमिति यतस्यानेवैपरीत्यंतदैकिकं ज्ञानार्णवे दक्षपादादिमूर्ध्नीतवाममूर्ध्नादिहृद
रि पादांतप्रजयेत्सर्वाः कलांचैकामसोमयोः शुद्धाप्रतिरतिश्चैवभूतिः कांतिमनोरमा मनोहरामनोरमामरनोत्पा
दिनीतथा मेदिनीदीपिनीचैवशोषिणीचवशंकरी रंजनीचैवदेवेशिषोडशीप्रियदर्शना षोडशस्वरसंप्रज्ञाः
कामकलायजेत वाक्पंत अंशुद्वयैनमः ओंप्रीत्यैनमः इत्यादि ततश्चंद्रकलाः प्रज्याः शिरसश्चरणवधिः
प्रभावसाचसुमनारतिः प्रीतिस्तथाधृतिः अदिः सौम्यामरीचिश्चशैलजाचांशुमालिनी अंगिरावशिनीचैवका

ॐ
३५

पासंपूर्णमंडला तथातुष्टमृताचैवकलाः सोमसुषोडश अंगिरास्थानेमंदिरितिपादः उत्तरांतरे सुरैरेवप्रज्याति
सर्वकामार्थसिद्धये ललितान्तरे भगवतीयेचित्तेशानद्यास्तिस्त्राः प्रवाहिकाः एकातुष्टिकाचंडीसौरीचान्यातुवा
हिका आग्नेयीचपरातेयाः प्रजयेत्तासुसाधकः अंबस्वावतिचंडीसापुष्पस्ववतिमानवी वीतेस्ववतिवाग्नेयीता
स्तुनामभिरर्चयेत् वाग्भवाद्यैर्नमोयुक्तैः प्रजयेत्सुप्रसन्नधीः तेन ऐंवांश्चैनमः ऐंसांश्चैनमः ऐंआग्नेयेनमः
उत्तरांतरे प्रजयेन्मदनागारेरुक्चंदनचर्चिते भगमालामनुप्रोच्चवित्तारानंतरेतथा ऐंद्वांश्चैत्रंकुंलितेततःप
रं सर्वावीतिभानिचशम्भनयमेततः स्त्रीद्वांश्चैत्रंभगमालिन्यैनमः ऐंद्वांश्चैत्रंमितिमेवैणगंधाद्यैस्तामभार्चयेत्
ततस्तत्रैवभूतंप्रजयेत् तंत्रांतरे इहाप्यावादनंनक्तिजीवन्यासोमहेश्वरि अथैवंचविधानेनताषोडशोपचार
कैः इष्टदेवीप्रपूज्याथसर्वसिद्धीश्वरोभवेत् ततः सलिंगंप्रजयेत् तथाच अथैवैधंयुष्माद्यैः स्वशिवंतदनंत
रं मूलमंत्रं उंनमः शिवाय ततः परंप्रजयेत् तत्पराद्योरसद्योजातसत्तकैः स्वविद्यायां तारंचप्रवनेशानीतथा
विप्ररत्नदंरी नमः शिवायविद्येयंदशार्णपरिकीर्तिता सुरंदरीसुरंदरीतिक्रुटं तत्पुरुषादिमंत्रस्तुप्रवोक्तः निवृ

५
नेसा
३५

त्रिचप्रतिष्ठां च विद्यां च तदन्तरं शान्तिं च शान्त्यतीतां च तदेतदन्तरं समग्रविद्याप्रचार्यत्रिकोणं चैव पूजयेत् अवस्थे
शुभे कृत्वा कामाख्यां समग्रामपि वेत्रेश्वरीं कालिकां च तद्यादिक्रवा सिनी महावेदे शुभं तारं पूजयेद्द्विषाधकः
तदनुज्ञां ततो लब्ध्वा तन्नामं हलमेव च शिवं च तत्र निःक्षिप्य गजतं दत्त्वा पुद्गला धर्माधर्मरविरीत आत्माग्नौ मनसु
स्तुवा सुषुम्णावर्त्मनानित्यमसृज्जीव्यसोम्याहं स्वाहं तोयं महामंत्रः आरंभे परिकीर्तितः ततो जपेत्स्त्रियंग
कृत्वा विद्यां विभुवने शुभे जपेदिति अष्टोत्तरशतं सदस्वरा अस्तु चेतपेत् प्रकाशाकाशहस्ताभ्यामवलंबेन्मनीस्तु
वा धर्माधर्मकलास्त्रहर्षणमग्नौ ज्योत्सोम्याहं स्वाहं तोयं महामंत्रः शुक्राग्नौ प्रकीर्तितः शिवशक्तिसमायोगो योग
एव न संशयः मीतकारो मेव त्रपंचवचनं संभनं भवेत् आलिंगनं कस्तूरीकस्त्रं च भनं भवेत् नखदंतततादीनि
पुष्पानि विविधानि च मधनं तर्पनं विडिबीजपातो विसर्जनं क्लृप्ताण्ये आलिंगनं च वचनं च क्लृप्तनयोर्मर्दनं ततः
दर्शनं स्पर्शनं योनेर्विकारं लिंगवर्षणं प्रवेशं स्थापनं शक्तेरवपुष्पाणि पूजयेत् जामले संयोगाज्जायते सौख्यं
परमानंदलक्षणं क्लृप्तामृतं प्रयत्नेन गृह्णीतुं भनः तेनामृतं नदिद्यौः सर्वतः पृथग्भवेति हि यत्कामं कुरुते

५
३६

३०

मंजीतत्र स एव सिद्धिः ज्ञानार्णवे क्लृप्तं च संशोधा शिवशक्तिसमेष्विये जीवामृतं परं ब्रह्म त्रपंचिः क्षिप्य सु
रारि अर्चयान् शतैर्यष्टानि विक्लवः सदानवः श्रीविद्याक्रममभ्यासपरं ब्रह्म मयो भवेत् श्रीविद्येति उपलक्षणं
इति ते कथितं ज्ञानं सारं रम्यं वरानने सविकल्पस्तु सततं पापभागाय तेनरः विचिकित्सापरो मंजी जायते गुरुत
त्यगः अतएव मरेशानि निर्विकल्पः सदा भवेत् समयाचारे क्लृप्तामृतं समादाय तद्वैनिःक्षिपेद्बुधः तद्वै न
समासथापनाशेषं समापयेत् क्लृप्तामृतं शोधितं शोधनमंत्रस्तु श्रीक्रमे ईशमृते अमृतोद्भवे अमृतं त्रिपिण्डि
ये देवि परं शुक्राणां प्रमोच्य पददं अमृतं स्नानयद्दं अमृतं ऊरुशुग्मकं स्वाहापदं ततो देवि शुक्रशुद्धिर्भवेत्
प्रिये शुक्रैस्ततः तुलैः सुगंधिजस्तमैर्गुतः अर्घ्याश्चैव देवेशि यो नैर्देवी प्रपूजयेत् उन्नतं च धूपरीपैश्च नै
वेद्यैर्विधैः क्लृप्ताधकः विद्यापदेतितां च तडकिं स्तुपंचेत् शिवगमे अविचारं शक्तुकिं पंचैव कृपरो
यदि द्यौरचनरं याति क्लृप्तामार्गात्पतेद्भुवं तस्माद्विचार्य यत्निशङ्क्य किं भजेत्तु धीः आनंदं कारयेद्द्वार
स्तत्तं निर्भ्रंतिनः पिवेत् इति क्लृप्ता नैरेद्यं यामले नैरेद्यं विप्ररादेवारां कंतिविधिः सदा तस्मादयं स

रश्मिप्रेत्रस्यलेरिसवेपिच मरुमिडायसूर्यायगणेशाययमायच वक्रवेचवरुणायवायवेधनदायच ईशानायम
होदेविमथकायप्ररापयेत् विप्ररेत्पुलस्तणं अथवीराणंपुरश्चरणंनिश्चयते नवादीपरकीयनारीदीक्षितो
मयेत तथाचकुलचूडामणौ पुरश्चरणकालेपिपरयोषाप्रजयेत दीक्षिताभस्तभूषाद्यैर्भोज्यैः पायससंभवेः
आरंभकालेनियतंस्वयंपक्ताज्जतेमनु नानाविधंपिष्टकंचनानावेशमन्त्रितं दुग्धंरुचिहृतंतक्रंतवनीतेश्श
कंरं उपलब्धंउत्तमनानाविधरसायनं नारिकेलकपित्थंचनागरंगंस्वदर्शनं निष्पाकंवीजप्रचदादिमीष
लघुतमं नानावन्धफलंवेवनानागंधविलेपनं चंदनंमृगनाभिचुष्टीविंडंनवपल्लवं दंगनंलोदकंवेवजलजं
पक्वतया नानाशैलसप्रकृतंनानालंकारभूषितं अन्यगेहेसमानीयचार्चोदकविशोधितं अमृतीकरणंरुत्ता
शक्तिंचाभिपुलीनयेत् ब्राह्मणीसत्रियारैश्चाष्टाचकुलभूषणाः वेषानापितकन्याचरञ्जकीनटकीतया
विशेषैवेदग्धाशुताः सर्वापवकुलांगनाः ॥ अथदीक्षिताष्टाष्टशक्तीः ॥ क्रमेणसंस्थाप्यार्च्यपात्रंसंस्थाप्य
अर्चोदकेनतामभुत्पवमितिधेउग्रइयामृतीरुत्पअष्टशक्तिरूपभेदंरुत्ता ब्राह्मणाष्टशक्तीनांसंज्ञाभिर्ना

मकराणंरुत्ताक्रमेणामनादिकंदद्यात् तदुक्तंतेत्रैव अष्टकन्यारूपभेदंरिलोकमर्षवेष्टितं ब्राह्मणाष्टशक्तीनां
नामभिःरुतसंज्ञकाः आसनंप्रथमंदत्तास्त्रागतंचपुनः पुनः अर्च्यपात्रंचवानीयमभुपर्कजलंततः स्थापयेद्द्वय
पुष्पादिकेशसंस्कारवेचच भूषयित्वाततःकेशात्रकौशेयंनिवेदयेत् ततःस्थानांतरेपीठमास्तीर्यपाडकाद्वयं द
त्वातत्रसमासीनांनानालंकारभूषणैः भूषयित्वात्रलेपंचगंधमाल्येनिवेदयेत् ततस्तोत्रंशक्तियथाक्रमेणब्रह्मा
ह्मादित्रयंसमावाह्यतीव्रव्यासादिकंरुत्ता मंधपुष्पाक्षपदीपपात्राञ्जयंजनादिकंदत्वातासांसुचकर्णदुमेणस्तो
त्रंपठेत् तदुक्तंतेत्रैव तासांशक्तिसमावाह्यश्रुतितासांसमानयेत् भोज्यमंडलमथोत्सुर्णपात्रेषुभोजने चर्च्यचौष
लेह्यंपेयंभोज्यंभस्त्रंनिवेदयेत् अदीक्षिताभवेद्याततदामायांनिवेदयेत् तासांसचोपकर्णंउत्तमस्त्रोत्रंसमाचरेत्
मातर्देविनमस्तेस्तत्रत्यत्रपथरेनवे रुपयाहरविभ्रंमेमंत्रसिद्धिप्रयक्रमे मरेशिवरदेदेविपरमानदरूपिणि रूपये
त्यादि कौमारिसर्वदेवेशिञ्जमारकीडनेवरे रूपयेत्यादि विल्लुत्रपथरादेविविनतासुतवाहिनि रूपयेत्यादि वरा
हिवरदेदेविशक्रादिसुररक्षिते रूपयेत्यादि शक्ररूपथरेदेविशक्रादिसुररक्षिते रूपयेत्यादि चासुडेमुडमालासु

६
तसा.
३८

अथर्वितेविज्ञानाशिनि रूपयेत्यादि महालक्ष्मीमहोत्सायेहोमसंतापनाशिनि रूपयेत्यादि पितृमातृमयेदेविपितृ
मातृवदिष्टुते एकेचकुविधेदेविविश्वरूपेनमोस्तुते एतत्तोत्रंपदेयस्तुकर्मारंभेप्रसंपतः विदग्धाद्याःसमालोक्य
तस्यविज्ञेनजायते कुलीनस्यचयेदेवाः कथितास्त्वप्रवक्त्र हीताकालेनित्यपूजासमयेनार्चयेद्यदि तस्यपूजाफ
लेवत्सनीयतेयत्सगच्छेः यदित्रीडापरासातभोजनेतद्गृहाहृदिः स्थितस्त्वावतदेतत्तोत्रंयावत्पुत्रिः प्रजायते आ
वम्पुत्रवासादितोत्रंलेचनिवेदयेत् ततोदद्यात्पुनर्मालंगंधचैरनपुंजिल् विस्त्रज्यप्रदक्षिणीरुत्यवरंप्रार्थ्यसुधी
भवेत् अन्यायदिनगकेतुनिजकन्यानिजायुजा अग्रजामातुलानीवामातावातत्सपत्निका पूर्वाभावेपरापूजास
दशायोषितोमताः सर्वाभावेएकतराएजनीयाप्रयत्नतः एकश्चेत्कुलशास्त्रज्ञः पूजार्हस्तत्रभैरव सर्वेश्वरसुराए
ज्याः सत्यं ब्रह्मशिवाद्यः एकाचेद्युवतीतत्रपूजिताचारलोकिता सर्वाएकपरादेव्याः पूजिताः कुलभैरव आवेतेच
मध्यवल्लभस्तौविशेषतः नृपजयतिचेतकांतंतदाविद्वैर्विलयते पूर्वाक्षितफलनास्तिकाकथापरजन्मनि तस्मा
त्पुत्रप्रयत्नेनपूजयेत्कुलसंदरी अथ एवंक्रमेणलक्षजपादौमध्येत्रेवशक्तिपूजयेत् लक्षमित्युपलक्षणं

३८

ततारात्रोपवेमेनदेवीसंप्रत्यरहस्यमालयाकुलपुक्तोऽरुंशिरसिहृदिरेवीचुध्यात्ताशिगोदमितिभावयन् नपंजयात्
पुंडमालायां गतेतत्रप्रथमेयामेत्तृतीयपहरावधि निशायाचपुत्रप्रत्यरात्रिशेषेजपेन्नत सुतेवे रात्रौमासा
सवेदेवीपूजयिताविधानतः ततो नष्टास्त्रियोनगौरमल्लेदद्युतोपिवा नपेत्तत्ततोदेवीहोमयेज्जुलदिधने
योनिकुंडेस्थितेसर्पिर्मामसमस्यापुतंभृशं दशांशंतर्पयेद्द्वयोः मासमिष्टैस्तसाधकः तर्पणस्यदशांशेनअभिषि
चाजयन्मायी दशांशंभोजयेत्साप्रसाधकंदेवताप्रियं दिवांमासंभूमस्यचचर्चणंनप्रहापयेत् ततस्ततोषयेद्
क्वापुंरुंस्वर्णादिभिः प्रिये एतत्कल्याण्यहोदेविमंत्रः सिद्धातिनिश्चितं १ इति कुलपुस्तकं अथयो
गिनांमंत्रस्त्वानंनिश्चयते त्रंवांतरे स्नायाच्चविमलेतीर्थेपुस्तरेहृदयाश्रिते विंडतीर्थेयवास्नात्वापुनर्जन्मन
नविद्यते इडासुप्रमोशिवतीर्थेकेस्मिन्नज्ञानांभूषणंरुहतः शरीरे ब्रह्मांशुभिः स्नातितयोसदायः किंतस्य
गांगेरषिपुष्करैर्वा अतिस्नानं शिवशक्तीः समायोगोयस्मिन्नकालेप्रजायते सासंध्याकुलनिष्ठानांसमाधि
स्थेप्रजायते तर्पणंन कृत्वापाराहसोमस्वर्याग्निरपिणी कुललिनीसंप्रत्याप्यपरविंडुंनिविद्य तड्डवाष्ट

२२

ॐ
तंसा.
२१८

तेनदेहेवतोतपयेत् तदुक्तेनचक्रेश्वरे चंद्रार्कानलसंघट्टाङ्गलितंयत्पराभूतं तेनाभूतेनदिव्येनतर्पयेदित्येव
तां चंद्रार्कप्रारब्धभागे यच्चंद्रमात्रपुत्रमे कलासारेणसंप्रत्यर्पयेत्तेनखेचरी ध्यानेतु किरणस्यतदग्नि
स्यं चंद्रभास्करमध्यगं महाभूत्येवबहुसापूर्णस्तिष्ठतियोगिराः अथवा निरालंबेपादभूत्येव
त्रैज्यउपजायते तद्भ्रमभयसेत्रित्यंध्यानमेतद्विद्योमिनां तद्भ्रममित्यंतः करणस्यमभयमिति तद्योतर
पूजा मूलाधारातकंडलिनीपुण्यापहृदपातकमंडलं नीत्वा कणिकांतगतचंद्रस्थया मूलमंत्रं स्मरन्
मिचेरिति अथैवन्निषेधैः प्रवृत्ततत्प्राप्तन्ययोभवेत् न्यासस्तन्मयतावृद्धिः सोहभावेनप्राप्येत
तन्मयेतितदेकज्ञानं सोहमिति मंत्राक्षराक्षिप्तकौशेतानितानिभावयेत् तामेवपरमव्योमिपरमा
मृतदृष्टिरे र्शयत्मात्मसद्भावंप्राप्ताहोमादिभिर्विनेति अथहोमः आत्मनापरमकिंचिन्निभाय आत्मा
तरात्मपरमात्मज्ञानात्मस्वरूपं चतुश्चिंतकंडमानंदमेवलायुते अर्थमात्रकृतिर्योनिभूषितेनाभो
ध्यातातन्मयस्यज्ञानागौडुयात् यद्यामूलोत्तेचेतन्यत्प्राप्तोहविषामनसास्तुवा ज्ञानप्रदीपितेनित्य

ॐ
२१८
२२

मलरुज्जीर्णहोम्यहं अनेनप्रथमाङ्गि मूलोत्ते धर्माधर्महविर्दीप्तेआत्मागौमनसास्तुवा सुप्रमार्गवर्त्मनामित्यमल
रुज्जीर्णहोम्यहं स्महेतिद्वितीयाङ्गि मूलोत्ते प्रकाशाकाशहस्ताभामवलचोन्नतोस्तुवा धर्माधर्मकलास्त्रेहस्य
मगौत्तहोम्यहं स्महाअनेनतृतीयाङ्गिदद्यात् ततोमूलोत्ते अंतर्निर्गतविचयनमेधयानेमायांधकारपरिपंथिसंवि
दगौ कस्मिंश्चिदद्भुतमरीचिकंशे भूमे विच्युत्तहोमिरस्तुधादिशिरावसाने इत्यंतर्गतचक्रतासात्तादृश्यमयोभवेत्
तत्प्राप्यंपंचप्रणवजीवन्मुक्तोभवेद्भूतं अयमंतर्गतज्ञानिनामेव अथातः पंचमकारयजनप्रकारः तदुक्तेकलार्णवे
अंतर्पत्तने स्वराशक्तिः शिवोमंसंतद्वोक्ताभैरवः सुयं तयोरेकंसमुत्पन्नं आनंदोमोक्षउच्चाते आनंदोत्पत्त्येव
संदेहेयवस्थितं तस्याभिव्यंजकद्वययोगिभिस्तेनपीयते लिङ्गत्रयविशेषज्ञः पञ्चवक्त्राभेदतः पीरस्थानानिवागम्य
महापद्मवनेत्रेज्ज आश्लाधारमात्राद्वयपंगतापुनः पुनः विचंद्रकंडलीशक्तिरुमेरस्यमहोदयः व्योमपंकजनिः
संदेसुधापापनरतो नरः मधुमानमिदं देविचेतनं मद्यपानकं पुण्याप्रणवमुदृष्ट्वाज्ञानखड्गेनयोगवित परेलयंन
येच्चित्रपलाशीतिनिगद्यते मनसाद्यैद्वियमणंनियमात्मनियोत्तयेत् मांसाशीसभवेदेविइतरेप्राणवातकः परश

ॐ
नेसा.
२५२०

शक्तात्ममिष्टुनसंयोगानंरनिर्भरः प्रकालेमेष्टुनंतत्पादितरेस्त्रीनिसेवकाः अथकुमारीपूजा तत्रकुमारीविर्णयः
यामले एकवर्षाभवेत्सेथादिर्षासासरस्त्री त्रिवर्षाचविधाहर्तिश्चतुर्वर्षातृकालिका सुभगापंचवर्षातृषट्चवर्षाचउमा
भवेत् सप्तभिर्मालिनीसात्तादष्टवर्षातृकुजिका नवभिःकालसंदर्भादशभिश्चापराजिता एकादशीचरुद्राणीद्वादशा
हेतुभैरवी त्रयोदशीमहालक्ष्मीद्विसप्तपीरनयिका होत्रत्वापंचदशभिःषोडशेचांबिकामता एवंक्रमेणसंप्रज्यायावत्पु
ष्पनविद्यते प्रतिपादयिष्येतां तद्विभेदेनप्रजयेत् महापर्वत्सर्वेषुविशेषाश्चपवित्रके महानभ्यादेवेशिकुमारीचप्र
पूजयेत् तत्रपूजाक्रमः कुमारीमानीय ऐंकारेणजलंजलाग्रादेवीउद्यादयात् क्रीकारेणतथापद्मे श्रीकारेणाच्य
क्रीबीजेनचंदनं क्रीकारेणप्रपाणि ह्यौःमंत्रेणधूपदीपौदधात् ततःषडंगेनप्रजयेत् तद्यथा ऐंक्रीश्रीहौंहैंकुलकुमा
रिकेहृदयायनमः हैरैंक्रींश्रींऐंसाहाशिसेसाहा ईंश्रीशिलायैवषट् ऐंकुलवागीश्वरवागीश्वरिकवचायहूं वाग्भव
कुलेश्वरिनेत्रत्रयायवौषट् क्रींश्रस्त्रायफट् ततःऐंसिद्धजयायएवैवकायनमः ऐंजयायउन्नरवकायनमः ऐंक्रींश्री
कुलिकेपश्चिमवकायनमः ऐंकालिकेदत्तवकायनमः वाग्भवेनप्रनःलोभमायाबीजेगुणाष्टकं श्रियोबीजेश्रियो

ॐ
२२०

२४

लाभःक्रीबीजेश्वरिसंतयः भैरवेणतृबीजेनएगत्तुमभारिभिः कुमारिकाह्यहेनायसरान्तेहिङ्गमारिका अष्टो
अष्टोत्तरशतंवापिएकावापिप्रपूजयेत् राजिताःप्रतिपृच्छांतेनिर्दहंत्यभमानिताः कुमारीयोगिनीसात्तातकुमारी
प्रदेवता अस्तुरादनागाश्चयेयेदुष्टप्रहास्यपि भूतवेतालगेधर्माङ्गकिनीयत्तगहसाः यश्चान्यादेवताःसर्वाः
भूधैवःस्ताश्चभैरवाः पृथिव्यादीनिसर्वाणिब्रह्मांडेसुचराचरे ब्रह्माविस्मयुरुद्धुश्चरुश्चसराशिवः तेतुष्टःस
र्वतुष्टश्चयस्तुकन्यांप्रपूजयेत् विधिप्रकृतकुमारीभिर्भोजयेच्चैवभैरवी पाद्यमर्चांतथाधूपंजंजमंचंदनंशुभं भक्ति
भावेनसंप्रज्यकुमारीभ्योनिवेदयेत् प्रदक्षिणत्रयंऊर्यादादौमथ्येतथांततः पद्यासुदक्षिणदेयारत्नतत्सुर्णमो
क्तिकैः कुमारीभ्योदद्यात्परिक्रमंतथा विवाहयेत्सुयंकन्यांब्रह्महत्यांविनश्यति गोहत्यांचस्त्रीहत्यांचस
र्वपापंविनश्यति योयश्चपुण्यकालेचकन्यादानंप्रकल्पते पुक्तिमुक्तिफलंतस्यासौभाग्यंसर्वसंपदः रुद्रलोके
वसेन्नित्यंविनेत्रोभगवानुहरः षष्टिकोटिसहस्राणिअश्वमेधफलानिच तत्फलंलभतेसद्योयस्तुकन्यांविवाह
येत् कालिकासागरंजेयंतावदहसहस्रकं एकैकंजलपुटंरुद्रलोकेमहीयते कन्यादानंजततदेवतापीत

६
तेसा.
३२१

ये इति संप्रदायः वस्तुतस्तत्तद्वर्षायाः कन्यायास्तत्तदुद्वाशिचक्षुः संप्रदायीये विभाचर्यादिति रहस्यार्थः अथ
योगक्रिया १ गौतमीये देवर्षियोगप्रक्रियात्मनो गानुभरदर्शकः सांख्ययोगविशेषज्ञकर्मयोगनिषेधक विना
योगनसिद्धौ तज्जंडलीचक्रमः प्रभो मूलपद्मे जंडलिनीयावन्निद्रायाता प्रभो तावत्किंचिन्नसिद्धौ तमेव यंत्राचनं
दिकं तस्मात्तत्काले परं योगं कथयस्व मुनीश्वर प्रक्रियात्मा येन विरहे स्वर्गमार्गं रसातले जीवन्मुक्तश्च देहांतं परं नि
र्वाणमाप्नुयात् नारद उवाच कथयामि तव स्नेहाद्योगयोग्यो विगौतम संसारोत्तारणं मुक्तियोगशब्देन कथ्यते
ऐक्यजीवात्मनो गङ्गयोंगयोगविशारदाः तत्समूहाः समाख्याता योगविज्ञक रात्मने कामक्रोधलोभमोहमद
मात्सर्यसेतकाः योगगैरेभिः स्थिता तान् योगिनो योगमाप्नुयुः यमनियममासनप्राणायामोत्ततः परं प्रत्याहा
रंधारणात्वाध्यानं सधंसमाधिना अष्टांगानि योगस्य योगिनां योगसाधने अहिंसा सत्यमस्तेयं ब्रह्मचर्यं दया
नर्गं दामाधुर्मिताहारः शौचं चेति यमादश्च ततः संतोषमास्ति र्गदानं देवस्य पूजनं सिद्धौ तत्र वर्णं चैव क्रीमति
सुप्रसिद्धं दशतेनियमाः प्रोक्ता योगशास्त्रविशारदैः आसनानिश्चोक्तानि इत्याकर्षयेद्वा गुंवात्तं षोडशमा

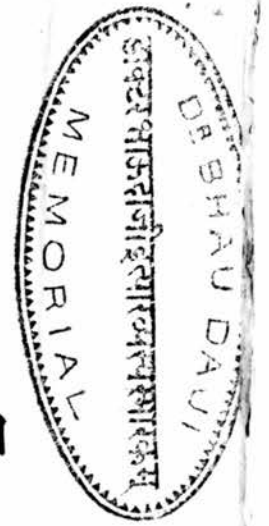
६
३२१

३५

अथ धारयेत्पतितं योगी चतुःषष्ट्या च मात्रया सुप्रसन्नमथ मासमगृह्णाविंशत्यात्रयाशनेः नाड्यापि गलयाचने
रेचयेद्योगविज्ञमः प्राणायाममिति प्राहुः योगशास्त्रविशारदाः ५ यो भूयात् क्रमात्तस्य चंदासेन समाचरेत् मात्रा
रुद्धिक्रमेणैव समग्रदशषोडश जपध्यानादिभिर्गुह्यं सगर्भं तं विदुर्गुहाः तदपेक्षं निगर्भं च प्राणायामं परं विदुः
क्रमादभ्यसतः प्रसोदे हस्ते सोढुमो धमः मध्यमः कल्याणं प्रोक्तो भूमित्यागः परोमतः उन्नमस्य गुणावाप्तिर्यावच्छील
नमिष्यते इंदियाणां चिचरतां विषयेषु निरर्गं बल्याराहरतं तेभ्यः प्रत्याहारो विधीयते अंगुष्ठगुल्फज्वा नोरुही
सनीलिंगनाभिषु हृद्गीराकंददेशेषु लंबिकां वा तथा नसि धूमयो मस्तके स्पर्धिं द्वादशांते यथाविधिः धारणं प्राण
मरुतो धारणेति निगद्यते समाहितेन मनसा चैतन्यार्णवचर्त्तिना आत्मन्यभीष्टदेवानां ध्यानं ध्यानमिहोच्यते
संबंधभावनानितं जीवात्मा परमात्मनोः समाधिमाहुर्मुनयः प्रोक्तमष्टांगलक्षणं इत्यादिकथितं विप्रकामा
दिषट्कनाशनं इदानीं कथयेते हं यंत्रयोगमनुत्तमं विष्णुशरीरमित्युक्तं पंचभूतात्मकं पुने चंद्रसूर्याग्निजो
भिर्जीवत्रयैकाग्रपकं तिस्रः कोट्युत्तरार्धेन शरीरेनाउयोमताः तेषु प्रत्यादशप्रोक्तास्तेषु तिस्त्रोच्यवस्थिताः

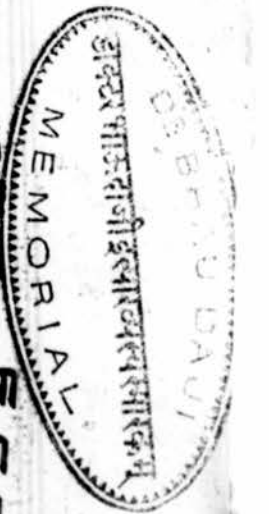
३
तंसा.
३२४२

प्रधानमेकदेवचंद्रसूर्याग्निरपिणी इतिरामेस्थितानाडीमुक्तातुवेदरपिणी शक्तिप्रवाचसानाडीसाक्षादमृतवि
प्रसा दक्षिणेपिंगलाद्यातुपुंरुपासूर्यविग्रहा दाडिमेकेसरप्रवाचिवाद्यातुनिभिःसूता मेहमथेस्थितायातु
मूलादात्रद्विविग्रहा सर्वतेजोमयीसातसुप्रमणावद्विग्रपिणी तस्यामथेविचित्राद्याअमृतस्त्राविणीशुभा सर्व
देवमयीसातयोगिनीहृदयंगमा विसर्गविंदुपर्यंतरेयेतिष्टिततत्ततः मूलाधारेत्रिकोणख्येइष्टाज्ञानक्रिया
त्मिके मथेसूर्येधुलिगंतकोरिसूर्यसमप्रभं तदर्थेकामचीजंतुकलासातीडनादकं तदर्थेतशिवाकाराजं
उलीव्यविग्रहा तदाद्येहेमवर्णाभंरसुरार्णवतर्दलं कुतस्मसमप्रख्यपद्यंतवविभावयेत् तदर्थेगुप्तसमप्र
ख्यवद्वलंहीरकप्रभं वादिलानवडर्णशुक्लंचाधिष्ठानस्थानसंज्ञकं मूलाधारततोविडः सुशब्देनपरंलिगंस्तु
धिष्ठानपरंविडः सुशब्देनपरंलिगं तदर्थेनाभिदेशेत्तुमणिपरंमहाप्रभं मेघाभंविद्युदाभंचवडुतेजोमयंततः
मणिवद्विजंतयिज्ञंमणिपरंतयोच्यते दशभिश्चद्वैतंरुक्तादिफांतात्तरान्वितं शिवेनाधिष्ठितंपद्यंविश्वालोक
नकारकं तदर्थेनाहंतंपद्यंशुचरादित्यसन्निभं कादितांतात्तरेरर्कपत्रैश्चसमधिष्ठितं तन्मथेवाणलिगेवसूर्या

३२२

धुतसमप्रभं शब्दप्रमयंशब्दानाहंतंतत्रद्वयपते तेनाहताख्यंभयंतंमुनिभिःपरिकीर्तितं आनंदसरनंतसुरवेण
धिष्ठितंपरं तदर्थेतविद्युदाख्यंदलषोडशपंकजं सूरैःषोडशकैर्दुर्लभंप्रचर्यैर्महाप्रभं विद्युदंतनुतेयस्मात्तीव्र
सहस्रलोकनात् विद्युदंभ्रमाख्यातमाकाशार्णवमहाधुतं आकाशकंततदर्थेआत्मनाधिष्ठितंपरं आकाशंक्र
मणंतत्रुगुरोराज्ञेतिकीर्तितं कैलासाख्यंतदर्थेतुरोधिनीधुतद्वधुतं परंतुशिवचक्राणिप्रोक्तानिभस्त्रुवने सत
स्त्रायंउतंविंदुस्थानंतदर्थमीरितं ज्योतत्कथितंसर्वयोगमार्गमनुत्तमं आदौप्रकयोगेनस्वाचारेयोज्ञयेन्म
नुः प्रदमेद्यंतेशक्तिनामाज्ञेचाप्रचर्ययेत् लिगभेदक्रमेणैवविंदुचक्रंचप्रापयेत् शंभुनातोपरोशक्तिमेकीभावे
नचितेयेत् तत्रोक्तिनामृतंरुक्तादुतंलात्तारसोपमं पाययित्वावतांशक्तिंरुक्ताख्यायोगसिद्धिं वद्वचक्रदेवता
सुवसंतर्पासृजथारया आनयेत्तेनमार्गेणमूलाधारंततःसुधीः एवमभ्यसमानस्यअहन्यहनिमाहंतं जरा
मरणदुःखाद्यैःप्रच्यतेभ्रवंचथनात् एवैकहरीतामंत्राममसिद्धांतिनान्यथा येषुणाःसंतिदेवस्यंपंचरुपवि
धायिनः तेगुणाःसाधकवरेभवंतोवनचान्यथा इत्येतत्कथितंविप्रवायोर्मरुणमुत्तमं इदानींधारणख्यं

तद्वत्प्रवृत्तिरहितो मम दिक्कालाद्यनवकिञ्चेदस्तेवेतो निधाय च तन्मयो भवति त्विषं जीवन्मये का योजनान् अ
यथा समलं चित्तं यदा त्विषं न सिद्धति तदा वयवयोगेन योगी योगात्मकमभ्यसेत् पादोत्तरे जेमनोदयात्तत्त्वकिञ्च
ल्लक्षिते जंघाशुभे तथागमेकदलेकां उशोभिते ऊरुद्वये महत्तत्त्वस्ति करदंडसमप्रभे शंखचक्रगदां वोजदो
र्दंडपरिमंडिते सहस्रादित्यसंकाशकिरीटकुंडलद्वये स्थानेनियोजयेन्मंत्रां विष्णुद्वः शुद्धचेतसा मनोविशिष्टा
रुस्तेवेतन्मयो भवति प्रतं यावन्मनो लब्धेयाति रुस्ते स्थात्मनि चिन्मये रुस्ते श्चतुपल्लवाणि तावदिष्टमनुमेवी
जपं होमं समभ्यसेत् अतः परं न किंचिच्च कृत्यमस्ति रस्ते हरेः त्रिदिते परतत्त्वे तत्त्वमस्ते नित्यमेव तं तालुच्यते न
किं कार्यं लब्धे मलयमारुते मेवाभासेन योगेन ज्ञेयं ज्ञानाय कल्पते न योगेन विनामं ज्ञेयं न मेव विना हिंसः द्व
योरभ्यासयोगो हि ब्रह्मसंसिद्धिकारणं तमः परिहृते गेहे च दोषे न दृश्यते एवंमाचारतो ह्यात्मा मनुना गो
वरीकृतः एवैते कथितं ब्रह्मन्मंत्रयोगमनुत्तमं दुर्लभं विषया शक्तेः सुलभं तादृशमपि अथ प्रकारान्तरं शार
दायां ध्यायन्तं गुलायामं शरीरमुभयात्मकं प्रदद्यात्ततरेकंदसकेदाद्यं गुले विदुः तस्माद्विष्णु एव विस्तारं रत्न

श्लेषशोभितं नाड्यस्तस्य समुद्रतां गुल्फास्ति स्त्रः प्रकीर्तिताः इडाकमेस्थितानाडीदक्षिणेपिंगला मता तयोर्मध्यग
तानाडी सुप्रमाणं शमाश्रिता पादोत्तरे दृश्येतां शिलाभ्यां शिरसाग्रः बुद्ध्याने समारुह्य सोमसूर्याग्निश्च
णी तस्यामध्यगतानाडी चित्राया योगिबलभा बुद्ध्यां प्रविष्टस्तस्यां पद्मसूत्रनिभं परं आधारांश्च विदुस्तत्र मते भेदा
द्वेनेकरा दिव्यमार्गमिदं प्रादुरमृतानं रकारणं इडायां संचरेच्चंद्रः पिंगलायां दिवाकरः ज्ञातौ योगनिदानेनैः सु
प्रमाणायां तृता बुभौ आधारकंदमध्यस्थं त्रिकोणमति सुंदरं ज्योतिषां निलये दिव्यं प्रादुरागमवेदिनः तत्र विद्यु
ल्लुताकाराजं ज्वली परदेवता परिस्फुरति सर्गमात्मा सुजाहिसदृशा कृतिः विभर्ति कुंडली शक्तिरात्मानं रं समाश्रिता
हिंसः प्राणश्च योनिं तं प्राणनाडी पचाश्चयाः आधारादुद्भूतो तां गुयं चारत्सर्वदेहिनां देहं प्राणसुनाडीभिः प्रया
णं कुरुते वरिः द्वादशांगुलमानेन तस्यात्प्राण इतीरितः रमेष्टुदासने शुद्धे प्रयाजिन ऊशीतरे बडैकमानसं
योगी योगमार्गपरो भवेत् ज्ञात्वा भूतोदयं देहं यथावत्प्रणवा पुना यत्र द्भूतं तत्र देहं दृष्ट्वा चाप्रयेस्यधीः आसन्नभू
तोदये प्रागुक्ते अंगुलीभिर्दंडं बद्धा करणानि समाहितः अंगुष्ठाभ्यां प्रभेद्यो वेतर्जनीभ्यां विलोचने नासारं प्रेषम

५
नेसा.
३२४

आभामनाभिर्विदनेदं तद्वात्मप्राणमनसामेकत्वं समनुस्मरन् धारयेन्मोचतं सम्पयोगोपयोगिवत्तमः नादः
संजायते तस्मात्क्रमादभ्यसतः शनैः मत्तृणावलीगीतसदृशः प्रथमो ध्वनिः शीणकोष्ठा निनादो वेशध्वनिनिभो
परः चेद्वारवत्तमः पश्चाद्दुनमेव सुरोपमः एवमभ्यसतः प्रसः संसारधातनाशनं ज्ञानमुत्पद्यते सर्वं हेतुसलक्षणम्
चायं प्रप्रकृत्यात्मकौ प्रोक्तौ विंदुसंजौ मनीषिभिः तन्मोक्रमात्समुद्भूतौ विंदुमौ गौ वसानौ सहेसौ प्रप्रकृत्या
द्यौ हेतुमानप्रकृतिस्तुतः अजपाकचित्ताभां जीवो यामुपनिष्टे प्ररुषेत्ताश्च मेमता प्रकृतिर्नित्यमात्मनः
यदा तद्वावमाप्नोति तदा सो ह मित्रं भवेत् सकाशं लंहकारं लंलेपयित्वा ततः परं सैयिं कुर्यात्पूर्वश्रुतं दासौ प्रणवो भ
वेत् परमानंदमयं नित्यं चैतन्यैकगुणात्मकं आत्मा भवस्थितं योगी प्रणवं भावयेत्सदा आश्रायवाचामतिहरमा
द्येवैवं स संवेष्टा गुणेन संतः आत्मानमानंदरसैकसिद्धं पश्येति तारात्मकमात्मनिष्ठा १ सत्यं हेतुविवर्जितं
श्रुतिगिरिमाद्यं जगत्कारणं चाप्रं स्थावरजंगमं निरुपमं चैतन्यमंतर्गतं आत्मानं रविचंद्रवद्विषु प्रपंतारात्मकं स
ततं नित्यानंदगुणालयं सुरुतिनः पश्यति रुद्धेदिशः २ तारस्य पंचविधैः परिदीयमानं मानं रगममनिशं

५
३२४

तिमौलिमृगं सच्चित्तमस्तगमनस्वरमच्युततत्तैजः परमजतसोऽसुथांशु राशिं ३ हिरण्यमयंदी
प्तमनेकवर्णं विमूर्तिमूलं निगमादिरीजं अंशुष्टमात्रं प्ररुषे भजेते चैतन्यमात्रं विमंडलस्थं ४ ध्यायं
ति दुग्धाक्षिप्रं गभोगशयानमाद्यं कमलासुहायं प्रफुल्लनेत्रोत्पलमेजनाभं चतुर्भुजो नाश्रितना
भिपद्यं ५ आश्रायगेधिचरणं घननीलपुच्छक्रोवत्सकौस्तुभगरां वृजशालहस्तं हृत्पुंडरीकनि
लयं जगदेकमूलं मालोकयंति कृतिनः प्ररुषे प्रणं ६ विंदोर्नादसमुद्भवः समुदितेनोदेजग
त्कारणं तारं तत्र प्रणं वृजं परिचृतं वर्णं त्रैलोक्यैः आश्रायां चिचत्तष्टयं पुररिपोरानंदमू
लं च प्रः पायादौ मुकुटं दुलं उविलसद्दिया मृतौ चाश्रुतं ७ पिंडं भवेत्तुं उलिनी शिवात्मा प
दं तु हंसः सकलांतरात्मा शंस्मृते विंदुरमंदकांतिरतीतत्रपं शिवसामवश्यं ८ पिंडादियोगं शि

ॐ

तंसा.

३२५

वसामवशात्तेजीवयोगं प्रवर्तन्ति संतः शिवेन च निरुपणमिष्टुतो निरीजयोगं कुरुनिर्वैलं ६
 शूलो निर्दुभुजंगराजसदृशीयांती सुप्रमणोत्तरं किन्नाधारसमूहमाश्रित्सत्तौरामिनीसन्नि
 भां योमानो जगते दुर्मंडलगलदिव्यामृतोच्चैः पतिं संभाचस्वगृहंगतां पुनरिमां संचयेत् कुंडली
 १० हे संनित्यमनेतमवयुणं स्वाधारतो निर्गता शक्ति कुंडलिनी समस्त जगती हस्ते गृहीता ग
 ते याता शोभुनिकेतने परशुखेतेना च भूयस्वयं शोतास्ता श्रयमर्ककोटिरुचिराधेया तगन्मोहि
 नी ११ अचक्रे परमिंदुसंचितरुचिनी ता शिवसालयं शक्ति कुंडलिनी गुणवयवप्रविशुल्लता
 मन्निभा आनेदा मृतमथागं प्रमिदं चेदार्ककोटिप्रभं स्वितीत्यास्ववपुंगतां भगवतीयेयानवत्यागु
 लैः १२ मध्येवर्त्मसमीरणद्वयमिथः संवदं संतोभितं शदं स्तोममतीव तेजसितडित्तोदिप्रभा

ॐ

३२५

ॐ

तंसा.

३२६

कुंडली उग्रोत्तमसुषुप्तास्महेन वज्रासिंहरसंथारुणं सां दानंदसुधामयी परशिवं प्राप्ता परोदेवतां १३ गमना
 गमने प्रज्ञाचिकीमातर्नयाचेकपालानिष्ठिता कुल्लकामये नुरेषाभजतां कोत्तितकल्पवल्लीवया
 १४ वेदार्थमर्थे विपरीतविलोकने नुशयोभवद्यवनलोपमवेत्यमातः तन्मुकुटबीजविषदीकरणेन ता
 ता उदोषान् तन्मस्तवपादगुणेषु याचे १५ श्रीरुस्मानंदवागीशभट्टाचार्यस्य संग्रहं दृष्ट्वानथीतश
 स्त्राणि थीराध्यापयसांप्रतं १६ इति श्रीमहामहोपाध्यायभट्टाचार्येष्टतत्त्वसारः
 समाप्तः १७ शुभमस्तु सर्वजगतां १८ शुभमस्तु लोचकपावकयोः १९

तं.सा.
३२६

इतितंत्रमाह समाप्तः

